ROMMEL
VEZÉRTÁBORNAGY

GYALOGSÁG ELŐRE!

ROMMEL VEZÉRTÁBORNAGY

GYALOGSÁG ELŐRE!

ÉLMÉNY ÉS TAPASZTALAT

Fordította
VITÉZ GRÓF BETHLEN PÁL

WERTH HENRIK NY. A. VEZÉREZREDES
BEVEZETÉSÉVEL

DANUBIA KÖNYVKIADÓ

Az eredeti mű címe:
Generaloberst Rommel
Infanterie greift an. Erlebnis und Erfuhrung

ISBN 963 03 7871 X

A kiadásért felelős: Luxor Stúdió
Készült: Kaloprint Nyomda Kalocsa
Felelős vezető: Illés János igazgató

BEVEZETÉS

A most folyó háborúban a német haderő csodálatra méltó sikerei közepette egyik vezér sem vált annyira népszerűvé, mint Rommel. Észak-Afrikában a legnehezebb viszonyok közt kivívott sikerei oly fényesek, hogy minden igazi katona ót tekinti a kiváló hadvezér mintaképének.

Önként felvetődik a kérdés, hogyan sajátította el Rommel ezt a kimagasló tudást? Milyen iskolában tanulta meg a hadvezetés művészetét?

Erre Rommel jelen művében maga adja meg a választ. Ő a háború iskoláját járta 1914-1918-ig és ott, csapatai élén bátran küzdve sajátította el, hogyan kell csapataiban a hadierényeket ápolni és a legmagasabb szintre emelni, és hogyan kell csapatait vezetni és győzelemre vinni.

Ha ezt a könyvet elolvassuk, csodálattal tekintünk Rommel páratlan győzelmei sorozatára.

Mi a titka ezeknek a bámulatos eredményeknek?

Józan, természetes ész, teljes szellemi és lelki egyensúly, magas katonai képzettség, kiváló ítélőképesség és vasakarat.

Rommel pillanatok alatt jut elhatározáshoz, szándékát a legnagyobb gyorsasággal és merészséggel hajtja végre. Ellenállhatatlan belső erő viszi a kitűzött cél felé és ilyenkor követelménye önmagával szemben és a csapatával szemben szinte határtalan. Biztosan tudja és sohasem felejti el, hogy a rendkívüli eredmény nagy tétet igényel. De ez nála nem tisztán a veleszületett merészség következménye; ő tudatosan határoz, nagy szellemi ereje sugalmazza, hogy nagyot kell akarni, ha rendkívülit akar elérni. Tudja azt is, hogy nem a hadművelet biztonsága az első szempont, hanem a cél döntő sikerrel való elérése. Célkitűzéseiben a vakmerőségig megy, mert meg van győződve arról, hogy: háborúban az nyer, aki mer. Belső szent meggyőződése, hogy a fegyveres mérkőzésnél a legnagyobb merészség a legnagyobb bölcsesség is. Magáévá tette Clausewitz azon bölcs mondását: «Szerencsés az a hadsereg, melynél időszerűtlen merészség gyakran fordul elő; ez fattyúhajtás ugyan, de erőteljes talajnak terméke. Sőt még a vakmerőséget, vagyis a minden cél nélküli merészséget, sem szabad lekicsinyelnünk; hiszen ez is alapjában véve a kedélynek, ugyanazon megnyilvánulása, mint a merészség, csakhogy míg ennél az értelem működik közre, amannál ez nem történik meg. Csak azt a merészséget ítéljük el, mely fellázad a fegyelem ellen s ellenszegül a magasabb akaratnak. Ezt a merészséget elítéljük, de nem önmagáért, hanem az engedetlenség miatt, mely veszedelmes és rossz, mert háborúban az engedelmesség mindenek felett szükséges».

Rommel elhatározásai sohasem sematikusak, hanem mindenkor egyéniek. Ez rendkívüli adottság és a legnagyobb szerencséje annak, aki a háborúban vezetésre van hivatva. Ami az ő elhatározásait értékben annyira emeli, az a határozottság és következetesség, amellyel azokat végrehajtja. Őnála minden belső harmóniában van, szellemében és lelkében minden egyesítve van, egymást kiegészíti és támogatja. Magasan szárnyaló szellemi ereje a lelkét hevíti és ragadja magával. Mindezek szuggesztív hatással vannak alárendeltjeire és így akaratának azokra való átvitele természetes és biztos. Akaratereje dinamikusan hat alparancsnokaira és azokat is a legbátrabb tettekre sarkalja. Háborúban ugyanis akarat akaratot szül, expanzív módon terjed és az alárendelt egység minden egyedét magával ragadja.

Rommel szótárában a «lehetetlen» szó nem fordul elő. Ő tudja, hogy a háború

lényege nem tűri, hogy a nehézségek a tevékenységnek határt szabjanak. Ezért követelésben igen nagy; csapatai rendkívüli teljesítményei ennek voltak a következményei. Ő győzni akart és ebben a törekvésben akaratereje nem ismer megalkuvást vagy lanyhulást. Ha valami nehéznek látszott, nagyobb határozottsággal és erősebb lendülettel indult neki feladatának. Tudta, háborúban nem a számszerű erő a mértékadó, hanem az, hogy ezt az erőt fölényes módon kell érvényre juttatni. Formához nem kötötte magát, hanem azt a célt tartotta szem előtt: minél kisebb saját veszteség mellett az ellenséget megsemmisíteni.

Határozottságával és gyorsaságával a kezdeményezést mindenkor magához ragadta. Ő cselekedett és az ellenség az ő cselekedetéhez volt kénytelen igazodni. Sőt elhatározásainak nagysága az ellenfélre oly bénító hatást gyakorolt, hogy az idővel cselekvési szabadságát teljesen elvesztette.

Jellemző Rommelre, hogy mindig sikerült neki az ellenfelét meglepni. De ez nem egy új vezetési elv alkalmazásának a folyománya, hanem csupán az akaratnak minden körülmények között való érvényesítése és a tornyosuló nehézségek erős kézzel való kiküszöbölése. Őnála minden egyszerű és egyenesvonalú. Őnála minden észszerűen megy. Idejében eltolja erőit a döntő pontra, a legmegfelelőbb helyen állítja készenlétbe és a kellő időben támad. Minden az óramű pontosságával megy és kifogástalanul érvényesül a végrehajtásban. Így ellenfelét már kezdetben ellenrendszabályok megtételére kényszeríti és ezáltal a kezdeményezést magának biztosítja.

Rommel hőslelkű ember. Nem azért cselekszik, mert azt felülről elrendelik, hanem belső belátásból és azon erős meggyőződésből, hogy erre az összesség szempontjából szükség van. Belső ereje harcra vágyik, mert született katona.

A világháború után Rommel ezen az alapon képezte magát elméletileg tovább és sajátította el azon magasabb vezetési elveket, amelyeket Észak-Afrikában oly fényesen érvényesített. Kimagasló hadvezéri ténykedései azonban csak úgy érthetők meg teljesen, ha egyéniségét előbb a világháborús szerepéből ismerjük meg.

Kívánom, hogy a honvédség tagjai minél számosabban olvassák ezt a könyvet; igen sokat fognak belőle tanulni. Ha aztán idővel nekünk is lesznek «Rommel»-jeink, az csakis a haza javára és dicsőségére fog válni.

WERTH HENRIK
ny. á. vezérezredes,
a honvédvezérkar volt főnöke.

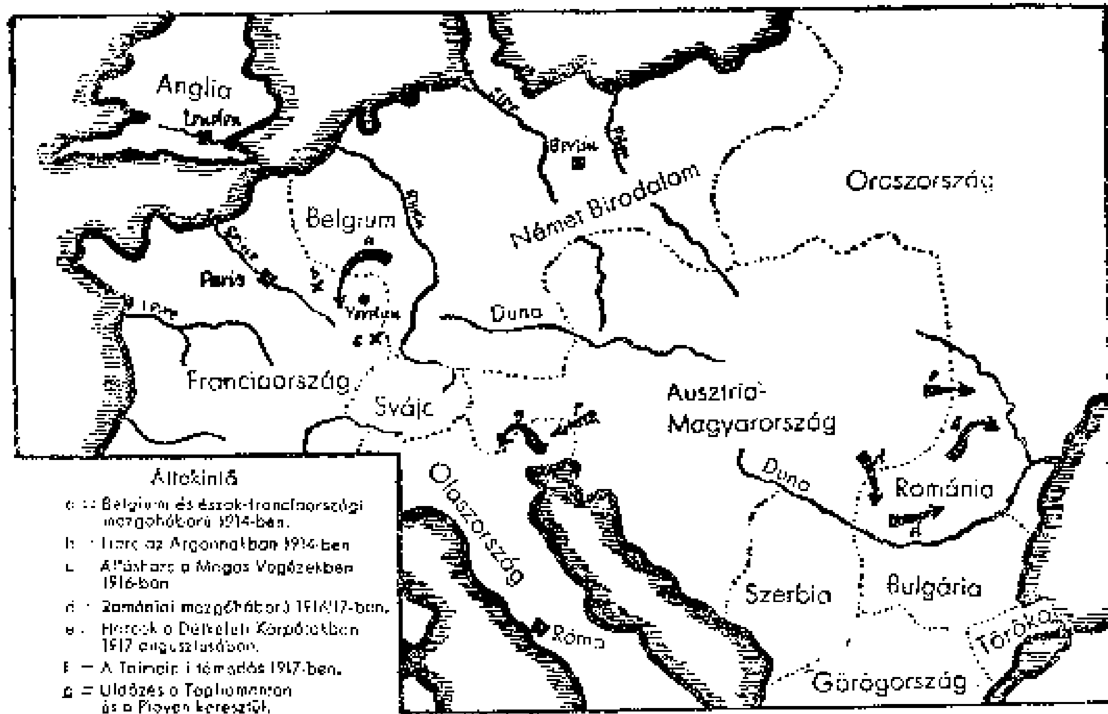
ELŐSZÓ

Ebben a könyvben az 1914-18. évi világháború több harcát írom le, ahogy azokat mint fiatal tiszt átéltem. A legtöbb harcleíráshoz megjegyzéseket fűztem, hogy a harccselekményből le lehessen vonni a tanulságokat.

A közvetlen a harcok után készített följegyzéseknek az a céljuk, hogy a fegyverbíró német ifjúságnak megmutassák, hogy a német katona, különösen a gyalogos, milyen odaadással és bátorsággal harcolt a négy és féléves háborúban Németországért. Meg kell mutatniok, hogy a harceszközökben és a létszámban mutatkozó alárendeltség ellenére, a német katona milyen hallatlan teljesítményre volt képes az ellenség előtt és hogy alsóbb vezetésünk is mennyivel felette állt az ellenségnek.

Végül szolgáljon ez a könyv arra, hogy azok a tapasztalatok, melyeket a legnehezebb harcokban, sokszor nagy fáradságok és áldozatok árán szereztünk, ne menjenek feledésbe

A szerző.

Anglia
Belgrum
Paris
Duna
Német Birodalom
Oroszország
Franciaország
Svájc
Ausztria-
Magyarország
Olaszország
Róma
Duna
Románia
Szerbia
Bulgária
Görögország
Törökors
Áttekintő
a = Belgiumi és észak-franciaországi mozgóháború 1914-ben.
b · Harc az Argonnokban 1914-ben
c Állásharc a Magas Vogézekben 1916-ban
d · Romániai mozgóháború 1916/17-ben.
e · Harcok a Délkeleti Kárpátokban 1917 augusztusában.
f — A Tolmeini támadás 1917-ben.
g = Üldözés a Tagliamentón és a Piaven keresztül.

I

BELGIUMI ÉS ÉSZAK-FRANCIAORSZÁGI MOZGÓHÁBORÚ 1914-BEN.

A felvonulás 1914-ben.

Ulm, 1914. július 31. Németországra vészt jóslóan veti árnyékát a háborús veszély. Mindenfelé komoly és aggodalmas arcokat látni. Hihetetlen hírek keringenek és terjednek el villámsebesen. A hirdetőoszlopokat már hajnaltól kezdve nagy tömeg állja körül. Egyik különkiadás a másikat éri.

Korán reggel a 49. tábori tüzérezred 4. ütege átvonul a városon. Erőteljesen zeng a «Wacht am Rhein» a szűk utcákban. Az ablakok felpattannak, öregek, fiatalok lelkesedve énekelnek és vonulnak velünk. Én, mint az egyik újonc lövegszakasz parancsnoka, lovagolok szakaszom élén, ahova március 1-étől vezényeltek. Ügetünk a napsütéses hajnalban és éppen úgy végezzük gyakorlatainkat, mint máskor. Mikor a laktanyába visszatérünk, megint ezernyi tömeg vesz körül és kísér vissza.

Délután a laktanyaudvaron már a lovakat vásárolják. Ekkor én is kérem felmentésemet beosztásomtól, mivel minden jel szerint komoly lesz a helyzet, és nagyon szeretnék visszakerülni törzsezredemhez, az I. Vilmos király 124. (6. Württembergi) gyalogezredhez, ahol már a 7. században a két utolsó újoncévfolyamot én képezem ki.

Hänle gyalogossal nagy sietve összepakolom kevés betyárbútoromat. Késő este elérjük helyőrségünket: Weingartent.

1914 augusztus 1-én a weingarten-i hatalmas kolostorban ezredem laktanyájában nagy a forgalom. Próbaöltőzés menetöltözetbe. Jelentem bevonulásomat, majd üdvözlöm a 7. század legénységét, amellyel – minden valószínűség szerint – majd én is elvonulhatok. Valamennyi fiatal arc sugárzik a boldogságtól, lelkesedéstől és tettvágytól. Van-e szebb, mint ilyen katonák élén hadba vonulni?

18.00 órakor sorakozik az ezred. Miután Haas ezredes úr csukaszürkeruhás ezredét alaposan megszemlélte, magával ragadó, lelkesítő beszédet mondott. Elvonuláskor érkezik a mozgósítási parancs. Tehát most már döntöttek! Az öreg szürke kolostor épülete visszhangzik a tettre vágyó német ifjúság ujjongásától.

1914. augusztus 2-a, komoly vasárnap! A sugárzó napsütésben az ezred búcsú istentiszteletét tartja.

Este a büszke 6. Würtemberg-i ezred harsogó zenével és kemény léptekkel elhagyja helyőrségét, hogy Ravensburgban berakodjon. Ezrével vonul vele együtt a lakosság. A veszélyeztetett nyugati határ felé vég nélküli katonavonatok gördülnek rövid időközökben. Véget nem érő hurrá kiáltások között utazik el az ezred a koraesti órákban. Legnagyobb fájdalmamra még néhány napig a helyőrségben kell maradnom, hogy a pótlást majd az ezred után vihessem. Nagyon félek, hogy az első ütközetről már le fogok maradni.

Augusztus 5-én a frontra utazás a haza gyönyörű völgyei és berkei között, a lakosság ujjongása közepette leírhatatlanul szép. Nóta nótát követ. Minden megállás-

kor gyümölccsel, csokoládéval és kenyérrel árasztanak el minket. Kronwestheimben még rövid időre láthatom édesanyámat és testvéreimet, majd a mozdony éles füttye búcsúra figyelmezet.

Az éj folyamán áthaladunk a Rajnán. Fényszórók kutatják a légiteret ellenséges repülők és léghajók után. A dalok elhallgatnak. Padokon és padlón alszanak a gyalogosok, ki ülve, ki fekve. Én a mozdonyon vagyok. Nézem a gép lobogó tüzét, majd figyelem a zúgást és zakatolást a sötét éjszakában. Vajon mit hoznak majd a következő napok?

Augusztus 6-án megérkezünk Diedenhofen mellett Königsmachenbe. Nagyon boldogok vagyunk, hogy megszabadultunk a szűk szállítóvonattól. Diedenhofenen keresztül Ruxweilerre menetelünk. Diedenhofen nem szép városka. Piszkos utcák, piszkos házak s nagyon kevés barátságos ember van benne. Itt minden egészen más, mint otthon, Svábországban.

Folyamatosan megyünk. Estére felhőszakadásszerű zivatarba keveredünk. Nemsokára csöpp száraz hely nincs rajtunk, s a málhánk nehéz lesz. Kezdetnek kedves! Messze távolból egyes lövések hallatszanak. Határás menet után, éjfélkor a szakasz menetbetegek nélkül vonul be Ruxweilerbe. Bammert tartalékos főhadnagy századparancsnokom már vár. Szűk szállásunk van, szalmán fekszünk.

A határon.

A következő napokban a már hadilétszámú századot kemény gyakorlatokkal összeszoktatják. A szakasz- és századgyakorlatokon kívül iskolázzuk a mindennemű harctéri szolgálatot, különösen a gyalogsági ásó használatát.

Ezek után Bollingen környékén szakaszommal tábori őrsön vagyok, esős időben. Nem történik semmi. Ezzel szemben a zsíros táborikonyha-koszttól és a friss kenyértől néhány emberemmel együtt gyomorrontást kapok.

Augusztus 18-án megkezdődik az előnyomulás nagy kötelékben észak felé. Én a századparancsnokom második lován lovagolok. Friss nótaszóval menetelünk át a német-luxemburgi határon. A lakosság barátságos, gyümölcsöt és italt hoz a menetoszlopba. Budesbergben beszállásolunk.

Augusztus 19-én – kora hajnalban – a francia Lougwy ágyúinak tüze alatt északnyugatnak menetelünk. Délben Dahlemben táborozunk.

Este az ezredzene a sátrak között játszik. Később katonanótákat énekel a legénység. Mindenki érzi, hogy az első ütközet már közel van.

Gyomrommal nagyon küszködöm. Csak kétszersültön és csokoládén élek, de minden javulás nélkül. Orvoshoz nem akarok menni, nehogy mulasztás gyanújába essem.

Augusztus 20-án nagy a meleg. Megerőltető menet után elérjük a belgiumi Meix-le-Tige-t. I. zászlóalj előörs, a II. zászlóalj (előörs tartalék) felállítja a keleti biztosításokat. A lakosság igen tartózkodó és zárkózott. Néhány ellenséges repülő mutatkozik a felhőtlen égen. Minden eredmény nélkül lövöldözünk rájuk.

Felderítés Longwy irányában, az első támadáshoz való előkészület.

A következő nap pihenőnap lenne. Rögtön a korahajnali órákban több bajtársammal együtt Haas ezredes úrhoz rendelnek. Azt a parancsot kapom, hogy egy 5 fő erejű járőrrel Barancy-Gorcy-n át 13 km-re Cosnesre derítsek fel, állapítsam meg, hogy és milyen erőben van az ellenség. Hogy gyorsabban előrejussunk, az elő őrsökig kocsin szállítanak. De már Meix-le-Tige-ben elragadja kocsinkat a két hatalmas belga ló. Sebes vágtában robogunk. Nem használ semmiféle megállítási kísérlet. Végül is egy trágyadombon kötünk ki minden baj nélkül. Mivel a kocsink összetört, gyalog folytatjuk utunkat.

Sokkal óvatosabban nyomulunk elő az út árkában, a kerítések és gabonavetések mellett Brancy felé, mint a békegyakorlatok alatt. Ilyenkor érzi a parancsnok az alárendeltjeiért való felelősséget. A község üres. Párhuzamosan az úttal a gabonatáblákon keresztül, áthaladunk a belga-francia határon és elérjük a Bois-de-Mousson déli szegélyét. Innen Gorcy felé leereszkedünk, mialatt a magaslatról Kim hadnagy szakasza nyújt tűztámogatást. Gorcy poros utcáin világosan felismerhető a nemrég Cosnes felé visszavonult francia gyalogság és lovasság friss nyoma. Most tehát a legnagyobb elővigyázatosságra van szükség.

Letérek az útról és néhány méterre a sűrű aljfás erdőből figyelem állandóan az utat. Így érjük el az erdőszegélyt 500 méterre Cosnestól nyugatra. Innen az egész terepet, de különösen az úthajlatokat gondosan átkutatom távcsövemmel, de francia csapatokat sehol sem fedezek fel. Tovább nyomulunk előre a terepfedezet nélküli szántóföldön. Itt egy békésen dolgozó öregasszonnyal találkozunk. Németül elmondja, hogy a francia csapatok néhány órával ezelőtt elhagyták Longwy felé Cosnest. Cosnesben és környékén már több csapat nincs. Vajon higgyünk-e neki?

A gabonaföldek és gyümölcsös kertek között óvatosan becserkésszük a falut. Ezután feltűzött szuronnyal, ujjunkat a billentyűn tartva behatolunk a faluba. Minden ablakra és minden ajtónyitásra ügyelünk. A lakosság mindazonáltal nagyon bizalmasan fogad és megerősíti a szántóföldi asszony szavait. Felszólítás nélkül hoznak enni- és innivalót. Mi azonban bizalmatlanok vagyunk és előbb mindent velük ízleltetünk meg.

Ezalatt, mivel a bírót nem lehet megtalálni, a községi szolgával hat jó kerékpárt hozatok. Ezekről nyugtát adok. Szükségem van rájuk, hogy jelentésemet mielőbb ezredemhez juttassam. Mikor a kerékpárok megvannak, előremegyünk Longwy felé vagy másfél km-t. Longwy szélső házait most saját nehéztüzérségünk lövi. Ellenséges csapatot azonban sehol sem láttunk. A felderítő járőr feladatát ezzel végrehajtotta. Most tehát, emberenként nagy távközöket hagyva, hónunk alatt lövésre kész fegyverrel száguldunk Gorcy-n át Barancyra. Onnan előresietek, hogy gyorsan jelenthessek.

A meix-le-Tige-i főutcán találkozom ezredparancsnokommal és személyesen jelentek. Fáradtan és éhesen megyek azután szállásomra és már előre örülök, hogy milyen jól fogok néhány óráig pihenni. De ebből nem lesz semmi. Szállásom előtt

menetkészen áll zászlóaljam. A derék Hänle bepakolta holmimat és felnyergelte lovamat. Már enni sincs időm, a zászlóalj elindul.

A St. Léger-t61 1 km-re délkeletre lévő magaslatra megyünk. Az ég beborul. Délről időnkint gyalogsági tüzet és egyes tüzérségi lövéseket hallunk. Ismeretessé válik, hogy az I. zászlóaljnak a még Villancourtnál lévő előőrs részei már a délután folyamán Mussy-la-Ville-nél ellenséggel ütköztek össze.

Az esti órákban az ezredtörzs, a II. és a III. zászlóalj St. Léger-től 2.5 km-re délnyugatra levő 312. magassági pontra húzódik és ott kézben tartott fegyverrel lepihen. A biztosítást körülbelül 1 km-re küldjük előre. Éppen letelepedem szakaszom mellett egy fűcsomóra, hogy másnapra erőt merítsek, mikor az alig 50 méterre levő ezredparancsnokságra hivatnak. Haas ezredes úr megkérdezi, volna-e kedvem egy esti erdei sétára Villancourt-ba az I. zászlóaljhoz. Hátha most azt mondanám, hogy a cosnesi felderítés kimerített? – Nem, mivel most már megvan az ellenséggel az érintkezés, rendkívülit kell cselekedni. – Megkapom a feladatom: Az I. zászlóaljnak azonnal adjam át az ezredparancsot, hogy a legrövidebb úton azonnal vonuljon be az ezredhez St. Légertől délre, kb. 2.5 km-re levő 312. magassági pontra. Magam vezessem a zászlóaljat rendeltetési helyére.

Gölz tizedessel és a 7. század két emberével útra kelek. Közben koromsötét lett. A 312. magassági ponttól délkeletre lévő réten át iránytűvel megyünk. Féljobbra egy őrszem igazoltatását halljuk. Lövés dördül. Nemsokára sűrű erdőben, meredeken felfelé kapaszkodnak. Időnként megállunk és füleljük az éjjeli neszeket. Végre keserves mászás és tapogatózás után elérjük Villancourtól nyugatra az erdős gerincet.

Most észrevesszük délkeleti irányban a szétlőtt Longwy erőd lángjait. Sűrű aljfás részeken leereszkedünk Villancourt felé. Hirtelen a közvetlen közelből őrszem szólít fel: «Állj! Ki vagy?» Német-e vagy francia? Tudjuk, hogy a franciák néha németül igazoltatnak. Ezért gyorsan fedezzük magunkat. «Jelszót!» Egyikünk sem tudja. Tehát megmondom nevem és rendfokozatom és ... megismernek. Az erdőszélen az I. zászlóalj emberei állnak.

Villancourt nincs messze. 500 méterre délre a falutól, a Mussy felé vezető út mentén, megtaláljuk a zártan pihenő századokat is.

Kauffmann őrnagy zászlóaljparancsnoknak jelentem az ezredparancsot. De nem hajthatja végre, mert zászlóalja még a Langer dandárnak van alárendelve. Tehát a Villancourtól délkeletre 1 km-re levő dandárparancsnoksághoz vezetnek, s ott elismétlem parancsomat. Langer tábornok visszaüzen ezredparancsnokomnak, hogy mivel dandára csapatai még nem érkeztek meg, nem tudja nélkülözni a 124/I. zászlóaljat. Küldetésem eredménytelenségétől lesújtva, testileg erősen megviselve, kísérőimmel visszaindulok a 312-re.

Éjfél már elmúlt, mikor jelentkeztem az ezredparancsnokságon. Felébresztem Wolters százados ezredsegédtisztet és jelentek. Nem nagyon örül neki és azonnal megparancsolja, hogy menjek, vagy lovagoljak el a 35. dandárparancsnoksághoz St, Léger mellé és jelentsem Moser tábornok dandárparancsnoknak személyesen, hogy a Langer dandár a 12411. zászlóaljat nem engedi el. – Ismétlem. – Megmondjam, hogy ez a feladat már túlhaladja erőmet és hogy már 18 órája úton vagyok? – Soha! Keménynek kell lennem, végre kell hajtanom!

Elmegyek tehát a századparancsnokom második lovához, meghúzom a hevedert és az alvó századok között elindulok északnak. Moser tábornokot sátorban találom St. Léger-től közvetlenül délkeletre. Ő is rendkívül fel van indulva jelentésem felett és azonnal visszaküld ezredparancsnokságomon át Villancourt-ba, hogy ott Langer tábornokot értesítsem, hogy az I. zászlóaljunknak még pirkadat előtt be kell ezredéhez érkezni, tehát úgy bocsássa el. Részben lovon, részben gyalog teszem meg ezt a 8 km-t árkon-bokron át, sűrű erdőn felfelé, majd sötétben lefelé Villancourt-ba, és elvégzem feladatom. Midőn visszatérek ezredemhez a 312. magassági pontra, már kezd szürkülni. A századok harcra készen állnak, a kávé már ki van osztva, a mozgókonyhák már elmentek. Derék Hänle legényem kisegít és egy kortyot ad kulacsából. Lassanként egészen kivilágosodik. Sűrű köd takar. Odaát az ezredparancsnokságon most adják ki a parancsokat.

Megjegyzések: Csak az ellenség előtt lesz a felderítőjárőr-parancsnok teljes tudatában annak a felelősségnek, ami embereivel szemben terheli. Minden hiba veszteséget okoz, lehet, hogy emberéletbe kerül. Ezért az ellenséget rendkívül óvatosan és előrelátóan kell becserkészni. A fedezékeket ki kell használni. Az utak mellett kell előrejutni. A terepet ismételten távcsővel át kell kutatni. A felderítő járőrt mélyen kell tagozni. Belátható terepen a tűzoltalmat meg kell szervezni. Községekbe való benyomulásnál egy résszel jobbról, egy résszel balról kell a házak mellett elmenni, mutatóujj a billentyűn. Gyorsan kell jelenteni, mert minden késedelem csökkenti a jelentés értékét.

Békében iskolázni kell a világító számlapú iránytűve1 a nehéz úttalan terepen és az erdőn való áthatolást.

A háború rendkívüli követelményeket támaszt a katonával szemben, különösen teljesítőképességben és állhatatosságban. Éppen ezért már békében is rendkívül sokat kell a katonától megkövetelni.

Harc Bleid-nél.

Öt óra körül a II. zászlóalj a Bleid-től északkeletre 2 km-re levő 325. magassági pontra nyomul elő. A harmatos fű fölött sűrű talaj menti köd lebeg. Alig lehet 50 méterre látni. Nehezen bírom magam nyeregben tartani, mert 24 órája majdnem megszakítás nélkül úton vagyok. A zászlóaljparancsnok előreküld a 325. magassági pontra vezető út felderítésére. Annak a talajútnak a menete, amin haladnom kell, tele van sövényekkel és bekerített legelőkkel, Térképpel és iránytűvel megtalálom a 325-ös magaslatot. A zászlóalj utánam jön és tagozódva megáll a 325-ös magaslat északi lejtőjén. Nemsokára a 325-ős magaslat déli és nyugati oldalán levő elülső biztosítórészeink a ködben itt-ott ellenségre bukkannak. Hellyel-közzel rövid tűzharcra kerül a sor.

Egyes gyalogsági lövedékek csiripelve fütyülnek el a fejünk felett. Különös zaj.

Egy tisztünkre, aki néhányszáz méterre az ellenség felé lovagolt, közvetlen közelből rálőnek. Az odasiető gyalogosnak sikerül egy franciát sántára lőni és elfogni.

Most félbalról hátul a ködből, német vezényszavak harsannak. «Félbalra indulj! Távközöket megnagyobbítani!» Felbukkan egy rajvonal, az I. zászlóalj jobb szárnya. Századparancsnokomtól azt a parancsot kapom, hogy szakaszommal, csatlakozva az I. zászlóalj jobbszárnyához, nyomuljak elő Bleid község délkeleti kijáratának irányába.

Átadom lovam Hänle-nek, Browningomat elcserélem szuronyával, majd előnyomuláshoz tagozom szakaszomat. Laza rajvonalban nyomulunk elő burgonya- és káposztaföldeken keresztül a 325-ös magaslat délkeleti lejtőjén Bleid irányába. Sűrű ködfüggöny lebeg a szántóföldek felett és küzd a mind jobban emelkedő nappal. 50-80 méterre lehet látni.

Hirtelen egész közelről sortűz fogad. Földhöz vágódunk, Nagyon jó fedezékünk van a krumpli között. A következő sortüzek magasan a fejünk felett mennek el. Hiába keresem a közeli ellenséget látcsövemmel. Mivel messze nem lehet, szakaszommal megrohamozom. Igen ám, de a franciák elszöktek, mielőtt még láthattuk volna őket. Világosan felismerhetjük nyomukat a káposztaföldön. Követjük őket Bleid irányába. A küzdelem hevében megszakadt balra az összeköttetés.

Még néhányszor ránk lövöldöznek a ködből, de mihelyt a szakasz előretör, az ellenség villámgyorsan hátrál. Ezután ellenséges beavatkozás nélkül kb. 800 métert teszünk meg. Most a ködből elénk tűnik egy kerítés, magas élősövénnyel. Jobbra hátra valami gazdasági udvar körvonalai láthatók. Az ellenséges lábnyomok, melyeket eddig követtünk, jobbra, a lejtőnek felfelé haladnak. Már Bleid-nél lennénk? Megállítom szakaszom az élősövény mellett fedezékben és kiküldök egy járőrt balra, hogy saját századunkkal állítsa ismét helyre az összeköttetést. A szakasznak eddig még nincs vesztesége.

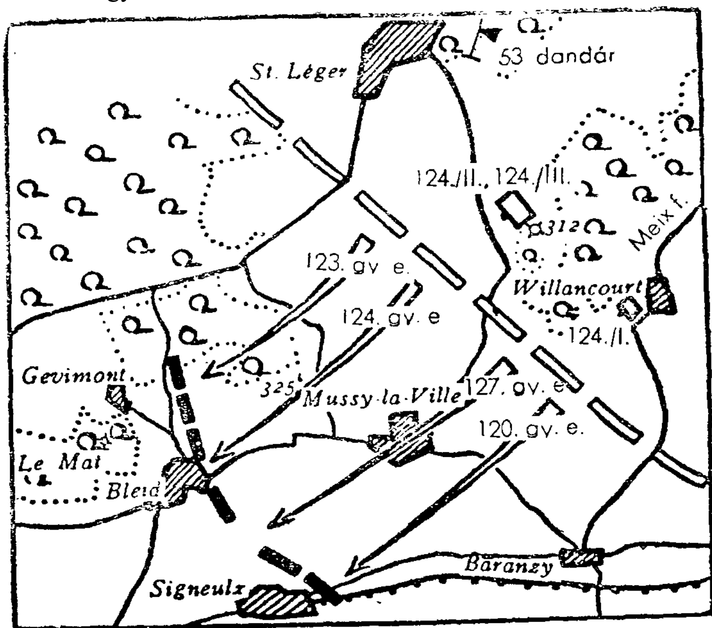
Magam előremegyek Ostertag szakaszvezetővel és két távbecslővel, hogy az udvart felderítsem. Az ellenségből semmit sem lehet látni, de hallani sem. Elérjük az udvar keleti szegélyét. Innen keskeny talajút vezet jobbra lefelé egy utcára. Túlról egy másik udvar bontakozik ki a ködből. Kétségkívül elértük Bleid-nek Mussy-la-Ville felé vezető kijáratát. Óvatosan közeledünk a műúthoz. A ház sarkához lopakodom. Íme! 15-20 lépésre, az úton, 15-20 francia áll. Diskurálva kávéznak, fegyverük hanyagul karjukra van akasztva. Engem nem láttak meg.*

Ismét fedezem magam a ház mögött. Előre hozzam a szakaszomat? Nem! Ezt a feladatot négyen is meg tudjuk oldani. Gyorsan tájékoztatom embereimet a tervezett tűzrajtaütésről. Halkan kinyitjuk a zárócsapot. Azután kiugrunk a ház sarka mögül és állva leadunk néhány lövést. Az ellenség egy része holtan vagy sebesülten a helyszínen marad, a többi szétugrik és közeli fedezékek – mint lépcső, kerítés vagy fatőke – mögül viszonozza a tüzet. Így a legkisebb távolságon pillanatok alatt heves golyóváltás fejlődik ki. Én a tüzelőállásomat a farakás mögött választom meg. Ellenfelem jó fedezékben, a ház lépcsőjén hasal, tőlem vagy 20 méterre. Éppen

---

* Ezek a 101. francia gyalogezred 5. századának éppen most beérkezett részei. Ennek a századnak a falu délkeleti kijáratát kellett volna védelemre berendezni. (Laplace zászlóalj).

egyszerre húzzuk meg a billentyűt és mindketten hibázunk. Hajszálnyira repül el ellenfelem lövedéke a fülem mellett. Most tehát gyorsan kell tölteni, helyesen célra tartani, gyorsan és nyugodtan célozni. 400 méteres irányzékkal 20 méterre tüzelni nem könnyű, mivel ezt békében sohasem csináltuk. Az én lövésem talált, ellenfelem feje nagyot koppan a lépcsőn. Most még körülbelül 10 francia áll velünk szemben. Néhányan teljes fedezékben vannak. A roham jelét adom kísérőimnek. Harsány hurrával rohanunk előre a falu utcáján. Ebben a pillanatban minden ajtó- és ablaknyílásban franciák jelennek meg és tüzelnek. Ez ellen a túlerő ellen már nem tehetünk semmit. Sebesen visszavonulunk mind a négyen sértetlenül a sövény mögé, ahol szakaszom már felkészült, hogy segítségünkre siessen. Ez most szükségtelen, tehát fedezékbe vezetem ismét szakaszom. Megfigyeljük, hogy az úttest elülső oldalán lévő majorból még mindig erősen tüzelnek utánunk a ködben. A lövedékek mind magasan mennek. Távcsővel felfedezem, – a távolság alig 60 méter – hogy az ellenség nemcsak a ház emeletéről, de még a padlásról is tüzel. Ott a cserepek közül egész tömeg puskacső mered felénk. A párkányon és a rozson keresztül az ellenség számára is lehetetlen a célzás. Nem csoda tehát, ha minden lövedék magasan a fejünk felett megy el.

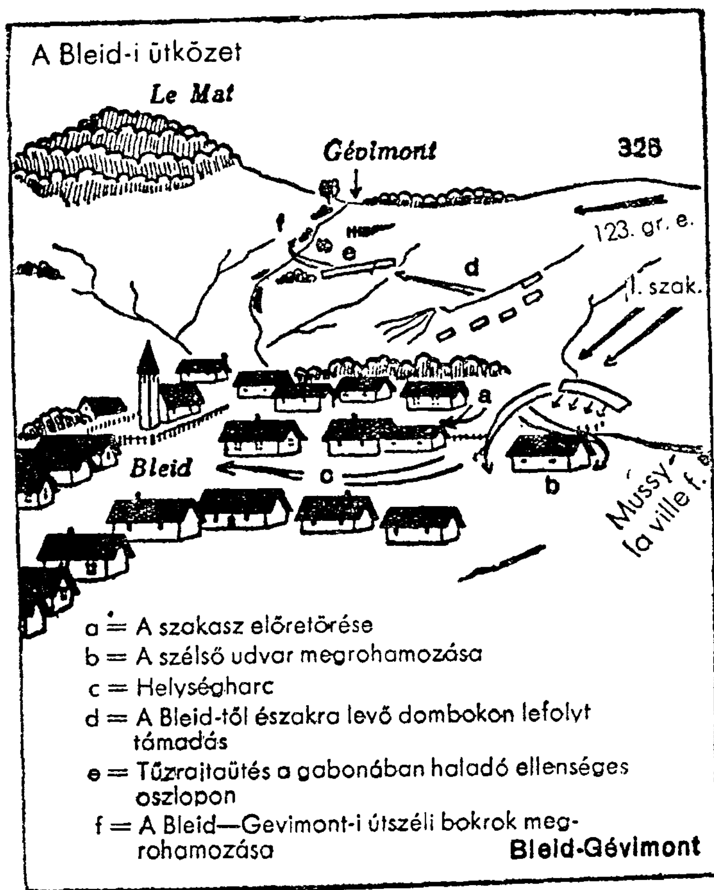
Bleid. Mérle 1 : 75.000.

Megvárjam szomszédaimmal az összeköttetés felvételét, vagy megrohamozzam szakaszommal a falu kijáratát? Az utóbbit gondolom helyesnek.

Az ellenség az úttól felém eső udvarban a legerősebb. Ezt kell elfoglalni. Támadási terv: A 2. félszakasszal lefogni az első emeleten és a padláson lévő ellenséget, míg az 1. félszakasszal jobbról átkarolva be kell venni az udvart.

A rohamcsapatot gyorsan felszerelem néhány közelben található gerendával. Ezek a kapuk és ajtók bezúzására szolgálnak. Azután néhány szalmacsutakot készítünk, hogy ezekkel kifüstöljük a búvóhelyeket. Közben a 2. félszakasz tüzelésre készen fekszik a sövény mögött, az 1. félszakasz előkészületeit teljes fedezékben befejezi. A támadás megindulhat.

Jelre megnyitja a 2. félszakasz a tüzét. Az 1. félszakasszal előretörök az utcán, ugyanazon az úton, ahol pár perccel azelőtt jártunk. Az első emeleten és a padláson lévő ellenség főleg a 2. félszakaszra tüzel a sövény felé gyorstűzzel. A ház védelmet nyújtó falát elért rohamcsapatra a megszállók nem bírnak tüzelni. A gyalogosok erélyes ütései alatt recsegve törnek szilánkokká az ajtók. A csűrajtók fele sarkostól szakad be. Égő szalmacsutakokat szórunk a bennük található gabonára és takarmányra. Az egész udvar körös-körül meg van szállva. Aki menekülni akar, szuronyainkba ugrik. Nemsokára lángok csapnak fel a tetőn. Aki ezt az ellenség közül túlélte, megadja magát. Saját veszteség: néhány könnyű sebesült.

Most tehát udvarról-udvarra rohamozunk. A 2. félszakaszt magunk után vonjuk. Ahol ellenséggel találjuk szembe magunkat, az rendszerint azonnal megadja magát, vagy a házak rejtekhelyeiben búvik meg. Azonban a gyalogosok a legjobb szimattal megérzik az ellenséget és egyik francia csapatrészt a másik után hozzák elő. Most már az I. és II. zászlóalj összekeveredett csapatrészei is behatolnak a már több helyen égő faluba. A kötelékek szétzüllenek, mindenfelől lövöldöznek és veszteségeik fokozódnak. Egy mellékutcában megrohamozzuk a fallal körülvett templomot. Igen erős puskatűz fogad. A fedezékeket kihasználva, háztól-házhoz szökellve közelítjük meg az ellenséget. Mikor rohamra kerül a sor, az ellenség nyugat felé kitér és a köd leple alatt kivonja magát tűzünk alól.

A balszárnyon, Bleid déli részéről most igen erős tűz hallatszik. Szaporodnak a veszteségek. Mindenünnen hívják a sebesültvivőket. A mosóház mögött van a kötözőhely. Borzalmas kép! A legtöbb súlyos lövés. Néhányan üvöltenek a fájdalomtól, mások hallgatagon, hősökként várják közeli halálukat.

Bleid déli és északnyugati szegélyén még mindig tartják magukat a franciák. Mögöttük hatalmas lángokkal ég a község. Most már teljesen eltűnt a köd és kisütött a nap – Bleidben már nincs mit tenni, ezért összeszedek mindenkit, akit tudok, felveszem a sebesülteket és északkelet felé elvonulok. Ki akarok jutni ebből az égő pokolból és fel akarom venni az összeköttetést a századommal, illetve a II. zászlóaljjal. Mindenfelé tűz, sűrű, fojtogató füst, üszkös gerendák, az egyes tűzfészkek körül megvadult háziállatok zárják el az utat... Végre félig megfulladva kiérünk a szabadba... Először megijedünk a sebesültek nagy számától, azután rendezem a kb. 100 főből álló kötelékem és a Bleid-től északra 300 méterre lévő mélyedésbe vezetem. Ott tagozva, arccal nyugat felé fektetem szakaszom, magam a rajparancsnokaimmal előremegyek a következő terepszakaszra szemrevételezni.

Jobbra fönt látszik még a felhőbe burkolt 325-ös magaslat. Déli lejtőjén, a magas vetésben sem saját, sem ellenséges csapatot nem tudok felfedezni. Féljobbra kb. 800 méterre, nagyobb mélyedés felénk eső lejtőjén, körülbelül századerejű francia rajvonal nadrágjai piroslanak.*

Lent balra, az égő Bleidben még mindig heves harc folyik. Hol van vajon a II. zászlóalj és a századom? Részben még Bleidben, talán zömével még hátul? Mit tegyek? Mivel nem akarom szakaszomat tétlen hagyni, elhatározom, hogy megtámadom az előttem lévő századot, mert az úgyis zászlóaljam sávjába esik. A támadáshoz való csoportosulás, a tüzelőállás elfoglalása a magaslat mögött és a tűzmegnyitás úgy történik, mint békében, a gyakorlótéren. A rajok nemsokára lépcsőzetesen, részben a krumpliföldeken, részben zabkévék között jól elbújtatva megkezdik a célzott tüzelést, éppúgy, mint azt a kiváló békeiskolában tanulták. Az ellenség, már mikor a legelső részek állásba mentek, élénken megnyitotta a tüzet. De az ellenséges tűz igen magasan fekszik. Csak igen kevés lövedék csapódik előttünk, illetve közöttünk. Ehhez gyorsan hozzászoktunk. A negyedórás harc vesztesége csupán az átlyukasztott evőcsészék tömege. Most saját rajvonalak tűnnek fel jobbra 800 méterre a 325-ös magaslaton. Ezzel tehát megvan jobbra az összeköttetés, minden aggodalom nélkül

* Ez a 101. francia gyalogezred 7. százada volt.

támadhat a szakasz. Kölcsönös tűztámogatás mellett rajonként szökellünk. Békében is éppen eleget gyakoroltuk. Áthaladunk egy mélyedésen, ahol az ellenséges tűz már nem érhet minket utol. Nemsokára a túlsó oldal holtterében együtt van majdnem az egész szakaszom. Hála az ellenség rossz lőkiképzésének, eddig még nincs veszteségem. Feltűzött szuronnyal óvatosan közelítjük meg rohamtávolságra az ellenséget. Ezalatt az ellenséges tűz nem ér minket, mert az magasan a fejünk felett, a szakasz még jóval hátrább levő részeit éri. Most hirtelen beszünteti az ellenség a tüzét. Vajon támadni akar? Gyorsan rohamozunk, de az állás üres, az ellenség néhány halottat hagyott hátra. A nyomok azt mutatják, hogy nyugati irányba vonult vissza. Így tehát szakaszommal ismét messze saját vonalam előtt vagyok.

Be akarom várni a jobb szomszédomat. A szakasz megszállja az elfoglalt állást, én pedig az 1. félszakaszom parancsnokával, egy 6. századbeli őrmesterrel és Bentele tizedessel előremegyek, hogy megállapítsam a magas vetésben, mi van tőlem nyugatra. Azt is meg akarom állapítani, hova vonult vissza az ellenség. A szakasz tartja velünk az összeköttetést Anélkül, hogy ellenségre bukkantunk volna, elérjük a Bleid-Gevimont-i utat Bleid-től kb. 400 méterre északra. Az észak felé emelkedő út, tőlük jobbra be van vágva. Mindkét oldalán nagyobb bokrok vannak. Ezek északnyugat és észak felé a kilátást nagyban megnehezítik. Az út túlsó oldalán az egyik bokorból mindenfelé gondosan körülnézünk. A visszavonult ellenségből sehol semmit sem fedezünk fel. Bentele hirtelen jobbra észak felé mutat. Alig 150 méterre ebben az irányban mozog a rozs. A kalászok között fényes főzőedények csillognak a napon. Magasan fel vannak pakolva a francia hátibőröndökre. Meghajolva vonja ki magát az ellenség a 325-ös magassági pontról szerteszóródó tűz elöl. Egyenesen felénk tart. Lehetnek becslésem szerint vagy százan. Egyetlen egy sem emeli fel a rozsból a fejét.*

Előrehívjam a szakaszomat? Nem! Sokkal jobb hármunk számára, ha az állásból fedez minket. A lövedékünk átütő ereje lebeg most a szemem előtt. Ilyen közelről 2-3 emberen átüt. Gyorsan állva rálövök az oszlop élére. Néhány pillanatra eltűnik a vetésben, de azután az előbbi alakzatban és irányban folytatja menetét. Egyetlen francia sem emeli fel a fejét, hogy körülnézzen a hirtelen felbukkant új ellenség felé. Most tehát hárman tüzelünk. Megint eltűnik az oszlop, hogy rövidesen több kisebb részre oszolva nyugati irányban igyekezzék elérni a Gevimont-Bleid-i utat. Gyorstüzet lövünk a menekülők soraiba. Csodálatosképpen most sem kapunk tüzet, habár állunk s az ellenség tulajdonképpen könnyen megláthatna minket. Most menekülő franciák rohannak az útnak azon az oldalán, ahol a bokrok mögött állunk. A bokrok hézagain keresztül könnyen tüzelhetünk rájuk, hiszen nincsenek messzebb 10 méternél. Több tucat franciát teszünk három puskánkkal harcképtelenné.

Most jobbra lent a lejtőn a 123. gránátos ezred nyomul elő. Erre előreintem szakaszomat s a Gevimont-Bleid-i út mindkét oldalán észak felé török. Nagyon csodálkozunk, hogy az út mentén minden bokorban franciát találunk. Hosszabb rábeszélésbe kerül, míg az ellenség hajlandó rejtekéből előbújni és fegyverét letenni. Bebeszél-

* Ez a 101. francia gyalogezred G. százada. A 325-ös magaslat nyugati lejtőjén volt és a 123. gránátos ezred részei előd vonult viszsza délnyugati irányba.

ték nekik, hogy a németek foglyaik nyakát levágják. A bokrok és rozstáblák között 50 fogolynál többet ejtettünk. Ezekkel együtt két francia tiszt is megadta magát, egy százados és egy a karján könnyen megsebesült hadnagy.[**] Embereim megkínálják a foglyokat cigarettával. Ez határozottan bizalmasabbakká teszi őket.

Jobbra a magaslaton a 123. gránátos ezred szintén elérte most a Gevimont-Bleid-i utat. A Mat tetején levő erdőszélről, Bleidtől 1500 méterre északnyugatra, puskatüzet kapunk. Gyorsan jobbra fent a mélyútban fedezékbe vonom szakaszomat azzal a céllal, hogy a Matra a támadást innen folytatjuk. De hirtelen elfeketedik előttem a világ és elvesztem az eszméletemet. Az előző nap és éjjel fáradalmai, meg a Bleidtől északra levő dombon a harc teljesen kimerített. Ehhez járult még mint fontos tényező, a gyomrom sanyarú állapota.

Hosszabb ideig voltam eszméletlen. Éppen Bentele tizedes élesztget, mikor magamhoz térek. A környéken elvétve francia gránátok és srapnelek robbannak. A saját gyalogság a nagy Mat erdőből a 325-ös magaslat felé megy hátra. Visszavonulás? Átveszem a parancsnokságot a rajvonal egy része felett és megszállom velük a Gevimont-Bleid-i út mentét. Beásatom őket. A legénységtől hallom, hogy a Mat erdőben nagy veszteségünk volt. A parancsnokukat elvesztették s felsőbb parancsra vonultak vissza. Különösen a francia tüzérség okozott nagy veszteséget. Körülbelül negyedóra múlva a kürtösök az ezredhívót, majd a gyülekező jelet fújják. Mindenfelől Bleid-től nyugatra húzódnak az ezred részei. Kis csapatommal én is arra tartok. A különböző századok egymás után érkeznek be. Nagyon megritkultak a soraik. Ebben az első harcban az ezred elvesztette halottakban és sebesültekben tisztikarának $^{1}/_{4}$, legénységének $^{1}/_{7}$ részét. Különösen fájdalommal értesülök arról, hogy két legjobb barátom is az elesettek között van. Sajnos, még végtisztességükön sem lehetek jelen. A zászlóaljak, mihelyt a kötelékeiket rendezték, Bleid déli részén keresztül megindulnak Gomery felé.

Bleid szörnyű képet mutat. A füstölgő romok között elesett harcosok, halott polgári egyének és döglött jószágok fekszenek. A csapat tudomására hozzák, hogy az ellenség, az V. francia hadsereg mindenütt vereséget szenvedett s az egész vonalon visszavonul. Az elesett bajtársak feletti fájdalmunkon azonban nem tud úrrá lenni az első diadal mámora. Dél felé menetelünk. Sokszor elakad a menet. A 49. tüzérezred néhány ütege előreüget, tüzelő-állásba, mivel távol ellenséges oszlopot észlelünk. Mikor az első lövéseket leadja, az ellenség eltűnik.

Beköszönt az éj. Holtfáradtan megérkezünk Ruette faluba. A község máris túl van tömve saját csapatokkal. Kint táborozunk a szabadban. Szalmát már nem lehet találni. Hosszas keresgélésre már túl fáradt a csapat, A nedves szántáson nem tudunk nyugodtan pihenni. Reggel felé hideg lesz, mindnyájan borzasztóan fázunk. Rólam és néhány társamról beteg gyomrunk gondoskodik, hogy némi mozgással felmelegedhessünk. Végre nappal lesz. Megint sűrű köd takar mindent.

Megjegyzések. Nehéz dolog a ködben összeköttetést tartani. Ez az összeköttetés a Bleid-i ködös harcokban, rövidesen az ellenséggel való összeütközés után, megsza-

[**] A francia 101. gy.-ezred 6. és 7. századának részeiről van szó.

kadt. Hamarosan nem is sikerült helyreállítani. A ködben való előrehaladást meghatározott iránytűirányban gyakorolni kell már békében, mert ma többször mesterséges ködöt használnak. Ugyanolyan harcértékű ellenséggel való összeütközésnél a ködben az győz, aki a legnagyobb tűzhatást tudja a legrövidebb idő alatt kifejteni. Ezért előnyomulásnál a géppuskákat lövésre készen kell vinni.

A helységharcok úgy folynak le, mint a Bleid-i. Gyakran csak néhány méter távolságról. Kézigránátok és géppisztolyok helyénvalók. A géppuska, aknavető és tüzérségi tüzet a roham előtt érvényre kell juttatni. A község belterületén a támadás nagyon veszteségteljes, ezért ha lehet, el kell kerülni. Az ellenséget a falun kívül tűzzel le kell fogni, vagy mesterséges köddel meg kell vakítani, s a falun kívül kell megtámadni.

Bár a magas vetés jó fedezék, de a fényes tárgyak, mint a szurony, vagy evőcsésze, áruló lehet. A francia csapatok biztosítása a falu keleti kijáratánál felmondta a szolgálatot. Ugyanígy a küzdőtér megfigyelése a magas vetésben a visszavonulásnál és az azt követő harcoknál sem járt eredménnyel.

A német gyalogosnak már az első golyóváltásnál az volt az érzése, hogy nagy fölényben van a francia gyalogossal szemben.

A MAAS MENTÉN.
A MONTI ÉS BOIS DE DOULCON KÖRÜLI HARCOK.

A Longwy melletti harcot követő napokon az ellenséget előbb délnyugati, később nyugati irányban üldözzük. A Chier-, illetve Othain-i szakaszokon rövid, de heves harcokra kerül sor. Ezek alatt a harcok alatt a francia tüzérség erős és nagyon mozgékony tűzzel fedezte a gyalogság visszavonulását, sőt többször fel is áldozta magát. Augusztus 28-29-én éjjel a 124. ezred 7. százada előőrsön van Jametz-től délre. Minden őrszem és tábori őrs beássa magát.

Augusztus 29-én továbbnyomulunk a Maas felé. A Jametztől nyugatra levő pihenőnél, a menetoszlop első felében levő 13-as utászokon, az erdőből erős ellenség üt rajta. Elkeseredett közelharc alakul ki. Az utászok ásókkal és csákányokkal esnek az őket megtámadó ellenségre. Mindkét oldalon nagy a veszteség. A 123. gránátosezred és a 124. ezred III. zászlóaljának részei is beleavatkoznak. A harc azzal végződik, hogy Montmedy erődjének parancsnokát 2000 emberével elfogjuk. Át akarták vágni magukat Verdun felé. Mi csak elmegyünk a véres erdei harcok helye mellett…

Murveux-tól keletre, a Maas nyugati partjáról srapneltűz fogad. Nem okoz nagy kárt. Robbanási pontjaik nagyon magasak. Tűző napsütésben a déli órákban a Maasmenti Dun felé menetelünk. A francia tüzérségi tűz megerősödik. Dun-től 1500 méterre keletre az erdőben megáll a zászlóalj, szétbontakozva. A századok menetoszlopban állnak a sűrűlombú hatalmas fák alatt. Nemsokára francia nehéz tüzérség szórja le az erdőnek ezt a részét. Jól hallatszanak a távolból a lövések, majd a gránátok közeledő ugatása, néhány másodperc mulya a falomboktól felfogva, részben a fatörzseken, részben mélyen a földben robbannak hatalmas dörrenéssel. Tele lesz a

levegő zúgó repeszdarabokkal. Földcsomók és ágak zuhannak ránk. Néha közvetlen mellettünk, néha távolabb vág be. Minden becsapódásnál teljesen lelapulunk a földre. A halálos veszély egészen megtör. A zászlóalj ugyanazon a helyen estig marad fekve. A veszteségek csodálatraméltóan csekélyek.

Az erdőszélen előttünk – Dun-től 900 méterre délkeletre – a 49. tüzérezred 4. ütege áll súlyos tűzharcban, félig rejtett tüzelőállásban. Ennél az ütegnél szolgáltam még egy hónappal ezelőtt. Nem bír a létszámban és űrméretben erősebb francia tüzérséggel. Emberben és anyagban nagy a vesztesége.

Mihelyt alkonyodik, a II. zászlóaljat Murveaux-ra vonják vissza. Szabad ég alatt éjjelezünk. Korog a gyomrom, mert ma még egy marék gabonamagon kívül nem ettem semmit. Kenyérhiány van.

A Murveau-i augusztus 30-iki tábori istentiszteletnek a francia tüzérség zavarótüze hamarosan véget vet. A Maas-menti tüzérségi párbaj megerősödik. Legnagyobb örömünkre 21 cm-es mozsárüteg üget előre kacsos kerekein tüzelőállásba. Nemsokára a tüzét is megnyitja.

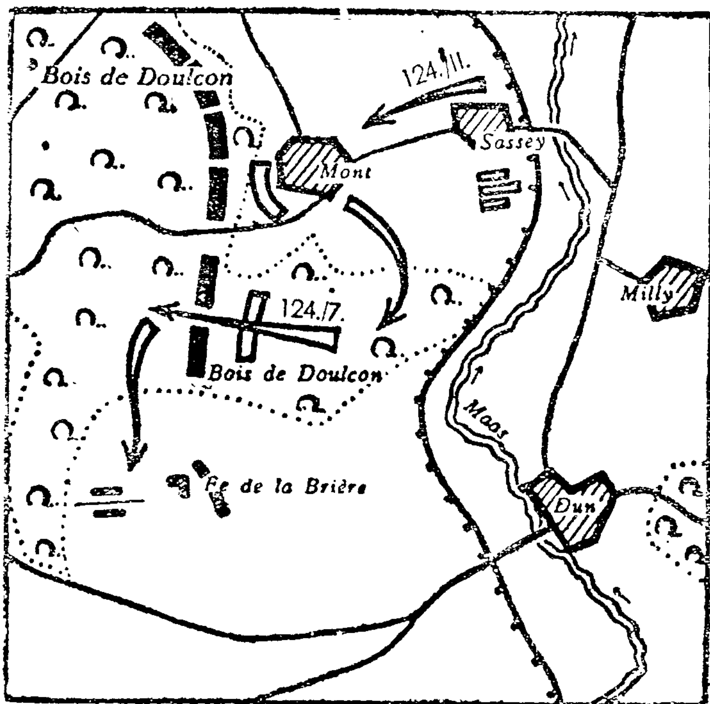
31-ére virradó éjjelt Murveaux-ban töltjük egész szűk tömegszálláson. A II. zászlóalj reggel Milly-n és Sassy-n keresztül folytatja menetét. Ott mint az 53. hadosztály elővédje áthalad az utászok által épített pontonhídon és megindul Montdevant-Sassy felé. Röviddel a községbe való megérkezésük után átkutatjuk a házakat. 28 franciát fogunk el a pincékben. A 124. ezredhez tartoznak (éppen a mi számunk).

Mont délnyugati kijáratánál a nyugatra lévő erdős és messze uralkodó magaslatokról erős tüzet kap az élünk. Rövidesen ezután még a Sassy-tól délnyugatra lévő ütegünk is tűz alá veszi Mont-ot. Veszteségeket okoz. Ez annak a lovas járőrnek a jelentése nyomán történt, amely azt jelentette félórával ezelőtt, hogy Mont-ból tüzet kapott. Elég soká tart, míg a tévedés tisztázódik és az üteg beszünteti a tüzelését.

Most a 7. század egyik szakasza támadja meg a Mont-tól nyugatra levő ellenséget. A támadás elakad az erős ellenséges tűzben. Egy másik szakasz bevetése sem hoz sikert. A meredek magaslaton uralkodó állásban lévő túlerős ellenség a lejthez lapuló saját erőinknek tekintélyes veszteséget okoz, még mielőtt ezek lövéshez jutnának.

Az elakadt támadás után a 7. századot kivonják. Azt a parancsot kapja, hogy Mont-tól délre 2 km-re a Bois de Doulconban erősen szorongatott 127. gyalogezrednek siessen segítségére. A század elvonul és a sövények mentén, az ellenséges figyeléstől rejtve, menetoszlopban eléri Mont-on délkeletre áthaladva a 297-es magaslatot. Alighogy a század beért az erdőbe és felzárkózott menetoszlopba, földre kényszeríti az ellenséges srapneltűz. Fák között és terepmélyedésekben keresünk menedéket. A 127. ezredet nem látjuk sehol s nem is halljuk.

Századparancsnokom parancsára néhány emberrel a Bols de Doulcon déli szegélyére megyek, hogy megtaláljam az ezredet. Eközben többször elkap a srapneltűz. Saját csapatot sehol sem találunk. Lejjebb a Maas-völgyben Dun-ön erős francia tüzérségi tűz fekszik. A francia tüzérség a torkolati tüzek után ítélve a Maas nyugati partján van, a magaslatok mögött. Saját, vagy ellenséges gyalogságot azonban sehol sem látunk.

Mont — Bois de Doulcon Mérle 1 : 75 000

Visszaérésem után a század, kihasználva egy erdei utat, nyugat felé nyomul. Elérünk egy kb. 100 m. széles tisztást. Minden irányban biztosítjuk magunkat és a tisztás szélén megpihenünk. Felderítőjárőröket küld századparancsnokom, hogy megállapítsuk az eltűnt 127. gyalogezred hollétét. A század körülbelül 5 percet pihenhetett, épp hogy a járőrök elmentek, mikor egyszerre az egész tisztás francia srapneltűz alatt fekszik. Villámgyorsan, mint a felhőszakadás csapódnak be mellettünk az ólomgolyók. Fák és a sebesen lecsatolt hátibőröndök mögött meglapulva keresünk fedezéket. Az oldalra, vagy előre való kitérés lehetetlen a hatalmas golyózáporban. Bár ez a srapneltűz percekig tart, nincs semmi veszteség. A hátibőröndök jó sok ólmot felfognak. Egy embernek a századbojtja rongyolódik szét. Mindnyájunk előtt rejtély, hogyan szerzett tudomást a francia tüzérség jelenlétünkről itt mélyen bent az erdőben és hogyan bírt minket ilyen rövid idő alatt tüzével megtalálni? Vagy csak véletlen volt?

Most visszatér egyik járőrünk, magával hoz egy súlyosan sebesült 127-es gyalogost. Ez elmeséli, hogy ezrede már órák óta visszament, halottakon és sebesülteken kívül semmi sincs már elől. Körülbelül két órája több zászlóaljnyi francia ment el mellette észak felé, valószínűleg az erdőben lesznek.

Ilyen körülmények között egyedüli századként az erdőben maradni nem nagyon kecsegtető. Vajon menjünk mi is vissza? Az e feletti töprengésnek az vet véget, hogy mögöttünk feltűnik egy zászlóalj, ugyanazon az úton, amelyen mi jöttünk volt. Rövid megbeszélés után a 7. század átveszi az elővéd szerepét. Szakaszom az él.

Alig haladunk öt perce, hogy félbalra az erdőben élénk puskaszó és hurrázás hallható. Nehéz megbecsülni ennek a harcnak a távolságát, én kb. 1 km-nyire gondolom. Most tehát keskeny gyalogösvényen közeledünk a harcizajhoz. A magas lombos fák között mindkét oldalon sűrű aljfás az erdő. A nyílegyenes úton néhány száz méterre fekete pontok látszanak. Franciák? Most abból az irányból lövedékek fütyülnek a fejünk felett. Rejtjük magunkat az oldalt levő bokrok között. A század az út mindkét oldalán felfejlődik, Eközben az ellenség széles arcvonalon sortüzet lő felénk. Az ellenséges szóráskúp – főleg sok gurulat –, a bokrok között fekszik. Lassan, lövés nélkül, kúszva és kis szöketésekkel közelítjük meg a láthatatlan ellenséget. Mi csak akkor nyitjuk meg a tüzet, mikor az ellenségtől kb. 150 méterre vagyunk, de állandóan mozgásban maradunk. Mint szakaszparancsnok, csak nagyon kevés emberemet látom a sűrű erdőben magam körül. A többiek a látóhatáron kívül vannak.

Az erdő ritkul. A tűz után ítélve alig 100 méterre kell legyen az ellenség. Szakaszommal rohamozok. Elérünk egy tisztást. A túlsó oldalról ellenséges gyorstűz fogad. Az alig 50 méter széles tisztás annyira tele van szederbokrokkal, hogy az ezeken való átjutásra nem is lehet gondolni. Az ellenség igen erős tüze földre kényszerít Most a tisztás innenső szegélyén a mieink is elkezdenek tüzelni. Az ellenségből a sűrű bokrok között semmit sem lehet látni, dacára az igen kicsi távolságnak. Most a század másik két szakasza is beérkezik a vonalunkba. 2-3 méter térközre, sűrű rajvonalban fekszünk. Elhangzik a parancs tüzelés közben, hogy «beásni!»

Jobbra néhány méterre tőlem Bammert főhadnagy fekszik, vastag tölgyfa mögött. Az erős tűzben oldalt-ugrás, vagy hátramenés lehetetlennek tűnik fel. Szerencse, hogy az ellenséges tűz nagy része magasan fekszik. Ennek ellenére nemsokára veszteségek mutatkoznak.

Mialatt lövészeink egy része lassan tüzel, a többiek beássák magukat, laposan a földhöz simulva. Ezt a műveletet a sok gyökér nagyon megnehezíti. Szüntelenül hullanak ránk az ágak és levelek. Mégis, mi ez? Most már hátulról is tüzet kapunk? Mellettem hátulról jövő lövedékek csapódnak be. A föld az arcomba vágódik. Bal szomszédom felkiált, a fájdalomtól dobálja magát! Hátulról, sarkától a válláig felszakította szegényt egy lövedék. «Segítség, sebesültvivők, elvérzek!» kiabál elkeseredve, remegve a fájdalomtól, vértől áztatva. Elölről a tűz fokozódik. Odakúszom a sebesülthöz, de már nem tudok rajta segíteni. Arca eltorzult a fájdalomtól, kezével görcsösen kapaszkodik a földbe és mind csendesebb és csendesebb lesz. Azután még egy utolsót vonaglik és a derék gyalogos kiszenved. Majdnem megőrjít az elölről, de főleg a hátulról jövő tűz, mert ennek minden oltalom nélkül ki vagyunk téve. Valószínű, hogy az utánunk jövő zászlóalj azon részei léptek itt harcba, melyek a nekünk irányított tűzbe szaladtak bele. A sűrű aljfás erdőben lehetetlen a tévedést tisztázni. Jobbra hátul megerősödik a harci zaj. Ez persze a velünk szemben álló ellenségből is erősebb tüzet vált ki. Pakk! lövedék lyukasztja át az ásót, mellyel dolgozom. Rögtön

utána Bammer főhadnagyot is golyó éri a combján. Átveszem a századparancsnokságot.

Jobbra hátul rohamoznak. Dob- és kürtszó hallatszik, erős hurrázás, közben pedig a francia géppuskák lassú tak-tak hangja. Megkönnyebbülten lélegzünk fel. A 7. századnak is elrendelem a rohamot, balra a tisztás szélén. A gyalogosok a végsőkre felkészülve törnek előre, boldogan, hogy ebből a szörnyű helyzetből kiszabadultak. Ellenfelünk azonban nem várja be a rohamunkat. Csak néhány lövész ellentámadásával találkozunk. Mikor elérjük a tisztás túlsó szegélyét, az ellenség eltűnik a sűrűben.

A sűrű aljfák között utánuk megyünk. A századdal legelsőbb is az üldözést akarom folytatni egészen az erdő déli szegélyéig. Hátha a szabad réten áthaladó ellenséget itt még tűzzel el lehet egyszer csípni? Abban a hiszemben, hogy az egész század követ, előremegyek az éllel, olyan gyorsan, ahogy csak lehet. A Bois de Doulcon déli szegélyét elérjük, anélkül, hogy ellenségre bukkantunk volna. Előttünk déli irányban, a nagy rét innenső oldalán a következő terephullámon van Ferme de la Briére. Ugyanezen terephullám mögött, tőlünk valamivel féljobbra francia üteg küldi egyik össztüzét a másik után a Maas völgyébe, Dun irányába. Ellenséges gyalogságot csodálatosképpen nem lehet látni. Minden jel szerint az ellenség nyugati irányban kitért az erdőbe.

Közben észreveszem, hogy a századon belül az összeköttetés teljesen megszakadt. Mindössze 12 emberem van. Most megérkezik a 127. ezred egyik járőre és közli, hogy ezrede rövidesen balról a erdőből Ferme de la Briére irányában támadni fog. Nemsokára balra rajvonalak tűnnek fel. Várjak a század csatlakozására? Vagy kevés erőmmel elfoglaljam a francia üteget a dombon túl? Az utóbbit határoztam el, abban a reményben, hogy századon majd csak követni fog. Szökellve elérjük a mélypontot és a túlsó oldalon az ellenséges ütegtől kb. 600 m-re nyugatra felkapaszkodunk. A lövések hangjai után ítélve alig lehet messzebb pár 100 méternél. Balra túl, a 127. ezred elöl levő részei éppen most hatolnak be a majorba. Kezd alkonyodni. Hirtelen a majorból puskatüzet kapunk. Kétségtelenül, a 127-esek franciáknak néznek minket.

A tűz erősebb lesz, lefektet minket. Megpróbálunk sisakkal és zsebkendővel integetni, hogy tévedésüket így tudtukra adjuk. De minden hiába. Sehol a közelben nincs fedezék. Közvetlen mellettünk a fűben csapódnak be a lövedékek. Odalapulunk a földhöz. Keserűen nyugszunk meg abban, hogy egy pár órán belül ez már a második eset, hogy saját csapatok lövöldöznek ránk. A másodpercek örökkévalóságnak tetszenek. Derék embereim – legnagyobbrészt tartalékosok – csak úgy nyögnek, mikor közvetlen közelükben csapódnak be a lövedékek. Egész csöndben feküdve kívánjuk a sötétség beálltát. Ettől reméljük a szabadulást. Végre, végre beszűntetik a tüzet. Nehogy véletlenül is magunkra vonjuk ismét figyelmüket, még egy darabig mozdulatlanok maradtunk. Azután lassan bemászunk a mögöttünk levő mélyedésbe. Ez sikerül. Legnagyobb örömömre 12 emberem közül egy sem sebesült meg.

A francia üteg elleni támadásra már késő van, de meg el is ment a kedvem **a** támadástól. A hold vékony felhőrétegen keresztül halványan világít. Visszamegyünk

a délutáni harcok színhelye felé a Bois de Dulconba. A saját századot sehol nem találni, vagy hallani. Amint később kitűnt, az egyik gyalogosnak arra a jelentésére, hogy én a rohamban elestem, az egyik őrmesterem összeszedte a századot és visszavezette a legrövidebb úton Mont-ba a zászlóaljhoz.

A Bois de Doulcon-on való áthaladás alatt egészen a közelünkben sebesültek halk jajgatását halljuk. Borzalmasan hallatszik **a** csendes éjszakában. «Bajtárs, bajtárs!» – kiált egy tompa hang a legközelebbi bokorból. A kemény köves talajon fiatal 127-es vacog a hidegtől, súlyos mell-lövéssel. A szegény fickó zokogott, mikor segítettünk valamit rajta, mert nem akart meghalni. Betakarjuk köpenybe és sátorlapba, puhább helyre fektetjük és kulacsunkból megitatjuk. Most minden irányból panaszkodnak a sebesültek. Néhányan szívettépően kiabálnak édesanyjuk után, mások hangosan imádkoznak, ismét mások a fájdalomtól jajgatnak. Közbe francia hangok is vegyülnek: «Des blessées camaradesl» Borzalmas a szenvedő és haldokló embereknek ezt a jajgatását haltani. Segítünk, ahogy tudunk, barátnak és ellenségnek egyaránt. Odaadjuk utolsó száraz kenyerünket és utolsó csepp vizünket. Sötétben, hordágy nélkül lehetetlen erdőben árkon-bokron át súlyos sebesültet szállítani. Meghalna útközben, heves fájdalmak közt.

Miután hajnal óta semmit sem ettünk, teljesen kimerülve érünk röviddel éjfél után Mont-ba. A helység a délutáni harcoktól erősen szenvedett. Minden ház össze van lőve. Döglött lovak hevernek az utcákban. Az egyik udvarban sebesültszállító oszlopot találok. Parancsnokának meghatározom a Bois de Doulconnak azt a helyét, ahol a sebesülteket találtuk és elérem, hogy azonnal hajlandó elindulni. Egyik emberem önként elvállalja vezetésüket. Ezután éjjeli szállás után nézek. A saját zászlóaljunknak nyoma sincs.

Az egyik ablak mögött világosságot veszünk észre. A szobában vagy egy tucat embert és asszonyt találunk. Eleinte félnek tőlünk. Néhányan igyekeznek eltűnni. Pár francia szóval megmondom nekik, hogy enni, inni szeretnénk, majd pedig lefeküdni. Pillanatok alatt mindent kapunk és rövid idő múlva tiszta derékaljakon nyugovóra térünk. Hajnalban felébredek. Elkezdjük keresni a II. zászlóaljjal. Rövid kutatás után meg is találjuk őket. Mont-tól keletre táboroznak a szabadban.

Megjelenésünk felett nagy a csodálkozás. Azt hitték, hogy valamennyien már rég elestünk. A 7. század parancsnokságát Aichholz főhadnagy veszi át. Este Mont-ban szállásolunk el. A század a község délnyugati kijáratát biztosítja. Francia házigazdám nehéz szívvel két üveg bort bocsátott Hänle és az én rendelkezésemre, azután lefekszem. Nagyszerűen alszom, igazi ágyban. Sajnos, még napok múlva is emlékeztetnek erre a paradicsomi éjjeli szállásra a – poloskacsípések.

Megjegyzések: A zöm elején levő utászezredet ért meglepetésszerű támadás arra tanít, hogy még a zömben is állandóan biztosítanunk kell magunkat. Különösen vonatkozik ez beláthatatlan terepre, ellenséges gyorscsapatokkal is számolhatunk.

A Dun-tól keletre levő erdőben a 7. század hosszabb időn át feküdt nehéz tüzérségi tűzben, menetoszlopban. Ha csak egyetlen gránát is az oszlopban robbant volna, 1-2 raj egyszerre semmisült volna meg. A mai fokozott fegyverhatásnál meg kell követelni az erős tagoltságot és az egyes emberek beásását. A beásást az első

ellenséges tűzrajtaütés előtt kell megkezdeni. Az ásót inkább többször kell használni, mint kevesebbszer! Ez a munka vért takarít meg.

Amint a Mont-i példa mutatja, előnyomulás alatt ellenséges országban a községeket alaposan át ke1l kutatni. *Talán az a 26 francia csak elmaradozó volt, de az is lehet, hogy az volt a feladatuk, lövöldözzenek a német csapatokra, mihelyt* azok *Mont-tól nyugatra az ellenséggel harcba szállnak.*

Egyetlen lovas felderítő járőr fél órával azelőtt kelt azon jelentése alapján, hogy Mont-ban ellenség van, kiváltódott a tüzérségi tűz, Montra, ahova közben bevonultak a 124. gyalogezred részei. Ezáltal veszteségek keletkeztek. Különösen fontos tehát, hogy a gyalogság és tüzérség között állandó legyen az összeköttetés. A tüzérségnek a harcterületet *állandóan meg kell figyelnie.*

Menetoszlopban menetelni, vagy megállni, ellenséges tüzérségi tűzkörleten belül, helytelen. *Bizonyítja ezt a Bois de Doulcon-i több francia tüzérségi tűzrajtaütés. A mai tüzérség hatalmas hatásával számolva, a legnagyobbak lettek volna a veszteségek.*

A Bois de Doulcon-i *harc, az erdei harc minden nehézségét mutatja: Az ellenségből semmit sem lehet látni, a lövedékek hangos csattanással csapódnak a fákhoz és ágakhoz. Számtalan gurulat zúg keresztül kasul, nehéz megállapítani, hogy hol van az ellenség. Irányt és összeköttetést tartani nehéz. Az első rajvonalban a* parancsnok *befolyását csak közvetlen környezetére fejtheti ki. A távolabb levő részek közben könnyen kicsúsznak vezetése alól. Ellenséges tűzben a beásást nagyon megnehezíti a gyökérzet. Mint a Bois de Dulconban is kétségbeejtő lesz* az első vonalak helyzete, ha a *hátsóbb részek megnyitják tüzüket, mert belekerülnek a szórásukba. Mind az erdei harcnál, mind pedig az előnyomulásnál, lehetőleg sok géppuskát és golyószórót vigyünk az első vonalba. Ezekkel főleg támadásban és rohamnál, esetleg mozgás közben is tüzelhetünk.*

Harc Gesnesnél.

1914. szeptember 2-án a korahajnali órákban a zászlóalj Villes-devant-Dun-be megy előre. Ott rövid pihenőt tart, majd az ezredhez csatlakozva tűző napsütésben Andeville, Remonville-en át Landers-re menetel. Most már a Maas mögöttünk van. Az ellenség kitért. Dacára a harcoknak és az utolsó napok megerőltetéseinek, a csapat hangulata kiváló. A zene úgy játszik, mintha csak gyakorlatról lenne szó. Messze, délen, Verdun felé látni a tüzérség torkolattüzét és a gránátok becsapódását. Nyugat felé menetelünk. A meleg és a por a menetelést megerőltetővé teszi.

Délután Landresnél hirtelen délkeletre kanyarodunk. A 124. ezred rossz utakon, kusza erdőségeken siet át a nagyon szorongatott 11. tartalék hadosztály megsegítésére. Gesnestől északnyugatra, 11/2 km-re francia tüzérség fogad srapnelesővel. A zászlóalj megáll.

Előreküldenek, hogy keressek Gesnes felé tűzmentes utat. Egy tizedessel megyek tehát a sűrű bokrokon keresztül, az erdő déli szegélye felé. Ott az erdőszegélyt

jobbról oldalozó tűz percekre fedezékbe kényszerít. Balra húzódunk és találunk is egy eléggé fedett utat. Visszatérve, zászlóaljunkat nem találjuk már a régi helyén. Csupán Hänle vár a feketével. Jelenti, hogy az oszlop elment féljobbra. Elől az erdőszélen most tucatjával vágódnak be a srapnelek és gránátok. Vajon ez a zászlóaljnak szól?

Hogy utolérjem a zászlóaljam, lóháton elindulok a jelzett úton Gesnes felé. Hänle és a tizedes velem jön. Bár elértük az erdőszélt, a zászlóaljból közel s távol semmit sem látunk, Átment volna már a magaslaton Gesnes felé? A 11. tartalékhadosztály egyik parancsnok nélkül maradt százada felkért, hogy vegyem át a parancsnokságát. Nemsokára három másik század is követ. Ezek is minden tisztüket elvesztették. Szétbontakozva előrevezetem tehát tekintélyesre növekedett haderőmet a tüzérségi tűz által veszélyeztetett erdőszegélyen át, Gesnes felé. A Gesnestől 1200 méterre északnyugatra levő lejtőn rendezem a kötelékeket és újra megcsinálom a beosztást. Igen harcias benyomást kelt csapatom. Az előttünk levő magaslat gerince igen erős francia puska, géppuska és tüzérségi tűz alatt van. Úgy látom, hogy ott saját csapatok állnak harcban. Mialatt egységem rendezkedik, előrelovagolok. Közvetlenül a saját rajvonal megett, még fedezésben, megkötözöm lovam egy bokorhoz. Fenn az ezredünk I. zászlóaljának részeit találom, 123-asokkal összekeveredve. Igen erős tűzharcban állnak a Gesnestől délre és délnyugatra levő ellenséggel. A saját támadás erős ellenséges gyalogsági és tüzérségi tűzben akadt el. A csapatok hevenyészve beássák magukat.

Az ellenséges gyalogságból távcsővel is alig lehet valamit látni. Nagyszerűen befészkelte magát. A különböző űrméretű francia tüzérség súlyos gondot okoz az állásokban. A II. zászlóaljról senki sem tud semmit. Talán még hátul, az erdőben bujkál? Visszavágtázom. Útközben találkozom a 123. ezred parancsnokával és jelentem neki a magaslaton helyzetet és a magam alá rendelt zászlóalj helyét. Ezt a zászlóaljat most elveszik tőlem, a 123. ezred egyik idősebb tisztjét bízva meg vezetésével. Efölött igen szomorú vagyok. Tovább keresem tehát zászlóaljam az erdőszélen nyugat felé. Többször veszélyeztet a tüzérségi tűz, de a zászlóaljnak nyoma sincs.

Most tehát visszalovagolok a Gesnestől 1200 méterre északnyugatra levő magaslatra és összeszedem a 124/1. zászlóalj ott található vagy 100 emberét.

A francia ütegek minden csőből gyorstüzet lőnek. Néhány percig körös-körül recseg-ropog minden, ezután egyik üteg a másik után szünteti be a tüzét, végül mindegyik elhallgat. Beköszönt a sötétség. A puskatűz is elnémul s csak itt-ott szólal meg újra. A késő éjszakáig keresem hiába a 124/II.-t a Gesnestől nyugatra levő magaslatokon. Akkor azután visszatérek az összegyűjtött kötelékhez. A legénység fáradt, elcsigázott és éhes. A kora hajnali órák óta nem láttak ételt. Sajnos, én sem adhatok nekik. A Bois de Gesnes-en a mozgókonyhák bizonyára nem tudnak keresztüljönni. Megpróbálunk gabona-magvakkal jóllakni. Néhány órára pihenőt rendelek el. A kora hajnali órákban nyugatra, Exermont irányába akarok nyomulni. Ott meg kell találjam az ezredem.

Az éjjel minden zavar nélkül eltelik. Hajnal felé meglehetősen hideg lesz. Beteg gyomromban nagyon megbízható ébresztőórára találok. Ma a kávé elmarad.

A legelső hajnali sugarakkal elkezdenek ropogni és kelepelni a francia puskák és

géppuskák. Mi pedig elvonulunk Exerrnont irányába. Exermonttól 2 km-re északkelet felé megtalálom ezredparancsnokom harcálláspontját. Zászlóaljam, mint ezredtartalék, közvetlenül mellette ásta be magát. Mivel a 124/11. zászlóalj segédtisztje egy éjszakai lovaglás alkalmával szerencsétlenül járt, be kell ugorjam helyette. Ennivaló itt sincs. Éhségünket ismét gabona magvakkal csillapítjuk.

A gyalogsági tűz, elől, esetenként ismét fellángol. Az ellenséges tüzérség hallgat. Kilenc órakor a zászlóaljparancsnokkal előremegyek az első vonalba szemrevételezni. Exermont és Gesnes között a magaslatokat az I. és II. zászlóalj tartja megszállva. Két, az előző napon elesett tiszt, Reinhardt százados és Hollmann tartalékos főhadnagyok mellett megyünk el. Századunk élén rohamozva lettek a francia tűz martalékai. Az esti harc a legénység soraiban is nagy hézagokat vágott. A saját első vonal most be van ásva. Szemben a Tronsol majornál levő ellenségből alig lehet valamit látni. A szemrevételezésből való megérkezés után elküldenek, hogy a mozgókonyhákat keressem meg és vezessem előre. A Monti elindulás óta, jobban mondva a Villers-devant-Dun-i rövid pihenőnk óta, tehát 30 órája semmiféle ellátásban nem részesültünk. Azt persze senki sem tudja megmondani, hogy a mozgókonyhák hol lehetnek. Először is a Bois de Gcsnes-t és a Bois de Romagne-t lovagolom be keresztül-kasul, azután Romagne-ba lovagolok be. Ez tele van a 11. tartalék hadosztály járműveivel, de a saját mozgókonyháinknak nyoma sincs. Most Gesnesre lovagolok előre, mert előző nap, az ütközet kezdete előtt, Exermonton át ide voltak irányítva. Akármilyen lehetetlennek is látszik, az az érzésem, hogy ott elől, a saját arcvonal előtt, megtalálom őket. Gesnes teljesen üres, se barát, se ellenség nincs benne. Lent a völgyben, a két arcvonat közölt vágtázom Exermontra. A magaslatokon most már minden harci tevékenység szünetel. Gesnestől 1 km-re délnyugatra megtalálom a 11. zászlóalj egész ütközetvonalát. Nemsokára felderítő járőrök jelentik, hogy az ezred negyedóra múlva megkezdi előnyomulását. Ilyen körülmények között otthagyhatom a konyhákat, ahol vannak.

A Tronsol major körüli magaslatokat minden további harc nélkül szálljuk meg. Kevés halott hátrahagyásával az ellenség délnek elvonult. Az ezred a major körül éjjelezik sátrakban. Feketém a major istállójában kap jó helyet. A megerőltető napok és az előző hideg éjjel után neki is kell a nyugodt pihenés.

Üldözés az Argonneok-on át, a Pretz-i ütközet.

Szeptember 4-én poros úton Eglisfontaine-EpinonvilleVery-Cheppy-Varennes-en át Boureuilles-re menetelünk. Mindenfele látszik, a francia visszavonulás sietés voltának a jele: eldobált fegyverek, hátibőröndök, elakadt járművek. Az út mentén sok halott fekszik, az elhullott lovak a hőségtől fel vannak fúvódva. A menet rendkívül megerőltető. Csak késő estére érjük el Boureuillest és táborozunk. Éjszaka a gyomrom rabolja el az annyira szükséges álmomat.

Másnap ismét tűző napsütésben menetelünk. Az Argonneokon át, Clermont-Les Ilettes-en keresztül késő este elérjük Briceaux-t. Közel-távol sehol sincs ellenség. A francia utóvédek már érkezésünk előtt egy órával elvonultak. A franciák Verdun erődje most 28 km-re északkeletre van tőlünk. A Briceaux-i szállásunk jó. Különleges kívánalma most senkinek sincs. Egy derékalj, valami kevés ennivaló már elegendő. Ullerich százados veszi át a zászlóaljparancsnokságot.

Szeptember 6-án hajnalban a kiküldött lovas járőröket közvetlenül Briceaux-tól délre meglövöldözték. Kilenc órakor az ezred szétbontakozva, délkeleti irányban megkezdi előnyomulását. Longues Bois-nál az elöl lévő részek ellenségbe ütköznek. Az I. zászlóalj támad és nemsokára a Triancourt-Pretz-i műutat éri el. Néhány francia fogságba esik.

Ezek után az I. zászlóalj Pretz-felé tör előre. A II. zászlóalj követi. Az út mindkét oldalát sűrű erdő szegélyezi. Túl, baloldalt, erős harci zaj hallatszik. Az erdő déli részén az I. zászlóalj ismét erős ellenségbe ütközik. Néhányszáz méternyi távolságra igen heves harcra kerül sor. Ezalatt a francia tüzérség ismét sok gondot okoz. Azonkívül, hogy nagyon nagy lőszertartalékai vannak, a tüze is nagyon mozgékony. Sőt, most a Triancourt-Pretz-i út menti erdő is bizonytalanná válik a francia tüzérség hatása alatt. Éppen itt pihen a II. zászlóalj.

Délben azt a parancsot kapja a zászlóalj, hogy nyomuljon elő Pretz-től nyugatra 2 km-re az erdő nyugati szélére és az I. zászlóaljtól jobbra támadjon, vegye birtokába a 260-as magassági pontot.

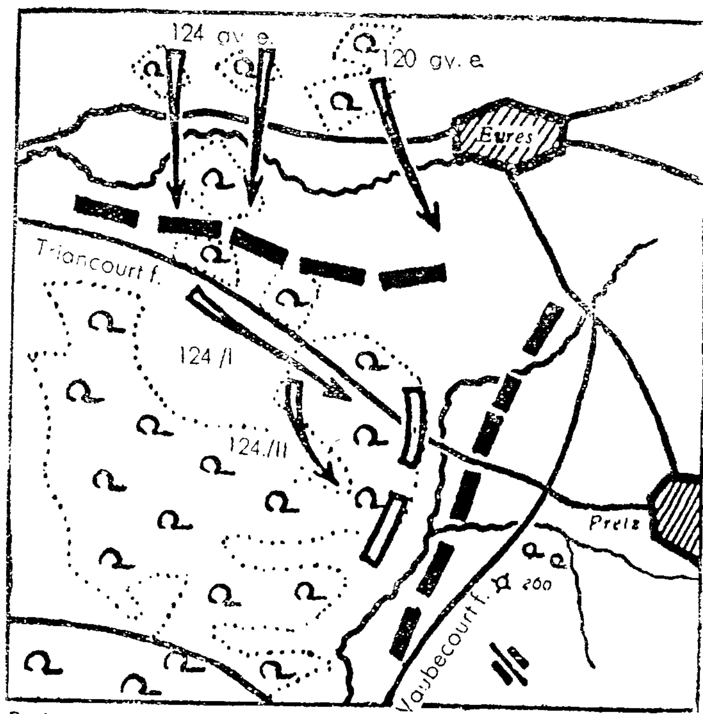
A zászlóalj biztosítva indul el. Kirn hadnagy vezeti az élt, én mellette lovagolok. Ellenséggel való találkozás nélkül érjük el a 241-es magaslatot. Most magas rekettyésben megyünk, a keskeny út majdnem teljesen be van nőve. Még csak 100 méter hiányzik és elérjük az erdőszélt. Hirtelen erős francia felderítőjárőr bukkan fel előttünk. Rövid golyóváltás keletkezik, néhány méter távolságról, és a franciák kitérnek. A mi részünkről nincs veszteség.

Ezután derül ki, hogy megszakadt a zászlóaljjal az összeköttetés. Ezt helyre kell állítani. Az él megáll, magam hátralovagolok. A zászlóaljat oldalt az erdőben fekve találom. Jelentem az összeütközést. A zászlóalj folytatja menetét a 241-re. De már néhányszáz méter múlva francia srapneltűz kényszeríti fedezékbe. Percekig jégesőként pereg ránk a rengeteg golyó és szilánk. Minden mozgás lehetetlen az őrült tűzben. A csapat kis terepmélyedésekben, fák és felállított hátibőröndök mögött talál menedéket. Ennek dacára nincs veszteség.

Mikor a tűz alábbhagy, balra vágtázom az erdőben, hogy az I. zászlóaljjal helyreállítsam az összeköttetést. Az erdő túl mocsaras. Vissza kell térnem anélkül, hogy dolgom elvégezhetném. Most tehát gyalog portyázok az erdő keleti szélére. Ezalatt az erdőtől keletre vagy 300 méterre tevő magaslatokat megszálló ellenség többször meglövöldözött. Végre megtalálom a 3. századot. A támadással a II. zászlóalj beérkezésére vár.

A zászlóaljhoz való visszaérkezésem után a támadás azonnal megindul. Az erdő széléről a 6. és 8. század meglepetésszerűen egyszerre rohamoz a 260-as magaslat irányába. A francia gyalogság ellenállás nélkül üríti ki állását és visszavonul. Megszálljuk a 260-as magaslatot s a visszavonuló ellenséget tűzzel üldözzük. Nemsokára

a bealkonyodással a harcnak is vége szakad. Felderítő járőröket küldünk ki. A századok beássák magukat. Jobbra elöl, elhagyott ütegállásban. egész hüvelyhegyek állnak. Hátra lovagolok, hogy az ezrednek jelentést tegyek és a mozgókonyhákat előrehozzam. A csapat a Briceaux-i elindulás óta ismét nem kapott enni.

Pretz
Mérle kb. 1 : 5 000

Haas ezredes úr igen elismerően nyilatkozik a II. zászlóalj eredményeiről.

A mozgókonyhákat a Pretz-Triancourt-i út mentén találom meg, 21.00 órára már a zászlóaljnál vannak. Az éhes gyalogosok most jóllakhatnak.

Az ezredparancsnok harcálláspontjával megvan a távbeszélő-összeköttetés. Éjfél után megérkeznek a másnapi parancsok. Néhány felderítőjárőr jön-megy. Dacára annak, hogy az ellenség nem nyugtalanít, alvásra kevés idő marad.

A Bois de Defuy megtámadása.

Az éj folyamán megállapítják a felderítő járőrök, hogy az ellenség 3 km-re a Bois de Defuy-ben ismét megkapaszkodott. A zászlóalj az ezredtől azt a parancsot kapta, hogy hat órakor lépje át a Vaubencourt-Pretz-i utat és foglalja el a Bois de Defuy-t. A támadáshoz jobbról a 123. ezred részei csatlakoznak.

Az elrendelt időben a zászlóalj támad. Első lépcső a 6. és 7. század, kiterjedés körülbelül 600 méter. Ezt követi második lépcsőben a bal azaz szabad szárny mögött az 5. és 8. század. Kb. 1500 méterre jutottunk az erdőtől anélkül, hogy tüzet kaptunk volna. A balszárny a Bois de Defuy északkeleti sarkát kapta iránynak. A 6. és 7. század között lovagolok. Jobb szomszédunk nem indult el. Most érkezik hátulról az ezredparancs: «II. zászlóalj állj! Fekve maradni!»

A századoknak előbb továbbadom a parancsot, majd a 260-as magassági pontra, az ezredparancsnok harcálláspontjára lovagolok. Meg akarom tudni a megállás okát és időtartamát. Haas ezredes úr addig akar várni a támadás folytatásával, amíg a 123-asok jobbra tőlünk velünk egy magasságba jutnak. Azt, hogy ez meddig fog tartani, még nem lehet tudni.

Közben működésbe lép a francia tüzérség. Tüze elsősorban a fedezék nélkül fekvő első vonalakon és a még zárt rendben levő tartalék-századokon fekszik. A francia tüzérségi megfigyelőknek nagyszerű kilátásuk van a messze uralgó Bois de Defuy északi szegélyéről.

Vágtában száguldok előre a zászlóalj paranccsal, hogy jól elrejtőzve a burgonya és káposztaföldeken az első vonal ássa be magát. Visszalovaglás közben az egyik francia üteg tüzével üldözőbe vesz. De oldalt, vagy zegzugos vonalban lovagolva könnyen kikerülöm a srapnelek hatását.

A francia tüzérségi tűz percről percre erősödik. Most már közepes űrméretűek is tüzelnek. A még menetoszlopban tévő 5. századba bevág egy gránát és egyszerre két rajt semmisít meg.

Sokkal kevesebbet szenvednek azonban a jól elrejtőzött és rövidesen mélyen beásott első vonalak. A 49. tüzérezred egyik ütege a 260-as magaslat környékén beavatkozik a küzdelembe. A francia nehéz gránátok nagyon sokat ártanak neki.

Vaubecourttól 2 km-re északkeletre az útbevágásban az ezred- és zászlóaljparancsnokság harcálláspontja közvetlenül egymás mellett van. Hamarosan több francia üteg az útbevágást a legerősebb tűz alá veszi. A harcálláspontokat a sugárszerűen állandóan közlekedő sok hírvivő és lovas, valamint a megfigyelők nagy száma árulta el. Gránát gránátot ér. Szilánkok, göröngyök és kövek röpködnek a fejünk körül. Ebben a helyzetben órák múlnak el, anélkül, hogy támadásra kerülne sor.

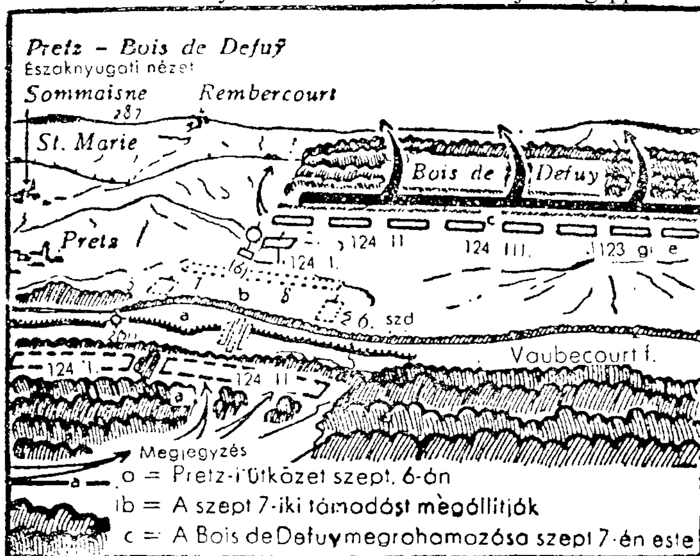
Fáradtan és elcsigázva dőlök le az út árkában és próbálom pótolni az éjjel elmulasztott álmot. Most már a közvetlen közelemben becsapódó gránátok sem izgatnak. A nap folyamán köröskörül az út menti fákat teljesen tönkrelövik, de a veszteség csekély marad.

Alkonyatkor megérkezik a parancs, hogy folytassuk a megkezdett támadást a Bois de Defuy felé. Ez felébreszt a tétlenségből. A II. zászlóaljtól jobbra a III. zászlóaljnak s ettől jobbra a 123. ezrednek kelt támadnia. Ugyanebben az időben érezhető a francia tüzérségi tőz csökkenése. Nemsokára az utolsó löveg is egészen elhallgat.

Előrelovagolok és megindítom **a** zászlóaljat. Csodálatosképpen se francia gyalogsági, se tüzérségi tüzet nem kapunk. Vajon megint kiürítette volna az ellenség az állását?

Az első rajvonal – csatártérköz kb. 4 méter – a völgyön áthaladva a Bois de

Defuy-től északnyugatra 500 méterre az erdőszélnek vesz irányt. Néhányszáz méterre az első vonaltól nyomul elő a tartalék, az I. zlj. és a géppuskás század.

Közvetlenül a balszárnyon előnyomuló 7. század rajvonala mögött lovagolok. Sötétedik.

Mikor az erdőszélhez 150 méterre jutottunk, hirtelen a francia gyalogság gyors tüze fogad. Erre már nem számítottunk. Pillanatok alatt erős tűzharc keletkezik. A már nagyon felzárkózott századtartalékok elözönlik az első vonalat. Most tehát ember ember hátán fekszik, fedezék nélkül. Hátul a völgyben az ezred részei fedezéket keresnek a hatalmas tűz ellen. A géppuskás század szakaszai most az ütközetvonal mellett, az alig párszáz méterre levő első vonal felett kezdenek átlőni hosszú sorozatokat az erdőszélre. Az első vonal felüvölt: «A géppuskás század belénk lő!»

Mindez néhány másodperc alatt játszódik le. Még mindig lovon vagyok a zászlóalj balszárnyán. Fokozott vágtában a géppuskás századhoz lovagolok, tüzet szüntettetek, átadom lovam a legelső embernek s egy félszakaszt magammal viszek a 7. század balszárnyára.

Ott bizony igen erős tűzben feküsznek a derék gyalogosok. Köröskörül csapkod a lövedék. A halál arat. Közvetlenül azután, hogy a géppuskás szakasz tüzét megnyitotta, rohamozunk. A jobb szomszédok csatlakoznak. Ebben a pillanatban senki sem érez fáradságot vagy erőtlenséget. Minden izom megfeszül, a harci kedv vadabb és elhatározottabb, mint valaha. A puskatűz néhol hézagokat szakít a sűrű sorokba, de ez a támadás lendületét nem tudja megfékezni. Az ezer torok nem vár.

«Hurrá»-val betörünk az erdőbe. De az ellenség az utolsó pillanatban ismét kiüríti az állást és a sűrű bokrok között kitért a kézitusa elől. Nem azt mondta az ezredparancs, hogy az erdőn át az erdő déli szegélyéig törjünk előre? Ez bizony soká fog tartani! Ne üldözzek az erdőt megkerülve párhuzamosan? Gyorsan határozok. Két

raj és a géppuskás szakasz jön velem. Szuszogva sietünk az erdőszélen felfelé. A menekülő ellenség az erdőn keresztül bizonyára nem tud olyan gyorsan haladni, mint mi.

Kimerülten érjük el a Bois de Defuy keleti sarkát. Az erdő déli szegélyét innen több száz méterre be lehet látni. Még annyira világos van, hogy célozni lehet. Lázas sietséggel tesszük tűzkésszé a géppuskákat, a puskás lövészek pedig az erdősaroktól keletre egy bokorcsoportba fészkelik be magukat. Most már minden pillanatban előbukkanhat az ellenség. Jobbra hátul az erdőből német kürtjeleket hallunk.

Percek múlnak el, de az ellenség nem mutatkozik. Egyre sötétebb és sötétebb lesz. Balra Rembercourt-ban néhány ház ég. A tűzkévék fényesen törnek az ég felé.

Az ellenséget nem lehet látni sem hallani. Nyoma sincs.

Már lelkiismeret furdalást érzek, hogy ezredparancsnokom engedélye nélkül elvittem a géppuskás szakaszt, Mivel már harcra nem igen számítok, visszaküldöm a szakaszt századához.

Alig mentek ezek el, az egyik gyalogos az égő Rembercourt fényében, alig 100-150 méterre, a kopasz magaslaton menetelő oszlopot mutat. Franciák! Távcsövemmel világosan megismerem a kepi-jüket és a szuronyukat. Most már sajnálom, hogy a géppuskákat néhány perce elküldöttem, de már nem változtathatok semmit a dolgon.

Parancsomra a közeli ellenségre 16 puska lő gyorstüzet. Várakozásunk ellenére a franciák nem ugranak szét, hanem «En avant» kiáltással megrohamoznak. Hangjuk szerint 1-2 század erőre becsülöm őket. Olyan gyorsan tüzelünk, ahogy csak bírunk. Néhány emberem önként el akarja hagyni az állását. Ezeket visszahozom. Tüzünk úgy látszik lefekteti a támadót. Az ellenség alig válik ki a réten környezetéből az égő Rembercourt fényében. Az első részei körülbelül 30-40 lépésre fekhetnek előttünk. Elhatároztam, hogy csak közvetlenül a szuronyroham előtt fogok kitérni a túlerő elől.

De erre nem kerül sor! Gyorstüzünk elvette az ellenség kedvét a rohamtól. Az «En avant!» kiállás elnémul. Csupán 5 géppuskás málhásló hajtja végre a rohamot az erdő széléig. Itt azután később befogjuk őket. Két francia géppuska van rajtuk. Arcvonalunk előtt csend lesz. Minden jel szerint az ellenség Rembercourt felé vonul vissza. Egy felderítő járőr 12 franciát hoz be közvetlenül arcvonalunk elől és megállapítja, hogy még vagy 30 francia halott, illetve sebesült van kint.

Hol maradt a II. zászlóalj? Úgy látszik, nem tört át parancs szerint az erdőn. Néhány emberrel, akik egyúttal a lovakat és foglyokat is hozzák, visszamegyek az erdő délkeleti sarkára, hogy az összeköttetést helyreállítsam. A két raj megmaradt részét az állásban hagyom.

Útközben találkozom ezredparancsnokommal. Haas ezredes úr egyáltalában nem örül jelentésemnek, hogy mi történt az erdőszegélyen. Az a nézete, hogy nem franciákra, hanem a 123. ezredre tüzeltettem embereimmel. Még a foglyok és a málháslovak sem győzik meg.

Megjegyzések: 1914. szeptember 14-én a Bois de Defuy elleni támadást 3 km-en át kevés fedezéket nyújtó terepen kellett végrehajtani. Ezredparancsra lett megállítva, mert a szomszéd nem zárkózott fel. Ugyanakkor a francia tüzérség tűzcsapásszerűen igen élénk tűzbe kezd. A 11. zászlóalj már szétbontakozott részei gyorsan fedezéket találtak a krumpliföldeken és ásójuk segítségével mély lyukakat ásva védekeztek az erős tűz ellen. Ezeknél nem volt veszteség az egész napos tüzérségi tűz ellenére sem. Ezzel szemben a zárt rendben levő egyik tartalékszázad egyetlen telitalálat által fájdalmas veszteségeket szenvedett. Ez ismét arra tanít, hogy ellenséges tüzérség tűzkörlet ében nem tanácsos a zárt rend, a gyalogsági ásó fontosságát is bizonyítja.

Az ezred- és a zászlóaljparancsnokság harcálláspontja egymás mellett volt egy és ugyanazon útbevágásban. Hírvivők és lovasok igyekeztek állandóan erre a helyre, elárulták a helyet az ellenségnek s az ráfeküdt igen élénk tüzével. Tehát ilyen helyen ne legyen tömörülés! Meg kell követelni, hogy a hírvivők ne közelítsék meg e1lenségtől belátott terepen a harcálláspontot. Nem szabad, hogy az ellenség a harcálláspontot felismerhesse. Tehát harcálláspontnak a feltűnő magaslatokat sem szabad kiválasztani.

Este, a támadás folytatásánál a francia tüzérség nem tüzelt. Nyilván már nem volt ˉállásában. Valószínűleg azt akarták megakadályozni, hogy német éjjeli támadás esetén kezünkbe essenek. A francia gyalogság csak akkor tüzelt pár percig igen élénken, mikor a német támadás a vonalakat 150 méterre megközelítette. Ezután félbeszakította a harcot s az erdő és sötétség leple alatt sikeresen visszavonult. Német részről ezalatt a rövid harc alatt a veszteség igen erős volt. 1914. szeptember 7-én a 124. ezred 5 tisztet és 240 főnyi legénységet vesztett halottakban és sebesültekben.

A küzdelem hevében a géppuskás század a völgyben levő tüzelőállásból átlőtt a 350 méterre előtte levő sűrű rajvonalon az 500 méterre levő erdőszélre. Ezzel a saját egységeket erősen veszélyeztette.

A Bois de Defuy-i előnyomulásnál a szükséges mélységi tagozottságot a csapat feladta, mert nem számított az ellenséggel való találkozásra, a közeledő sötétségre való tekintettel. A tartalék felzárkózott. Ez, az ellenség hirtelen tűzrajtaütésekor, megbosszulta magát.

Hasonló körülmények között előfordul, hogy egyes emberek elvesztik a fejüket. Ezekkel szemben a vezető minden eszközzel lépjen fel.

A BOIS DE DEFUY-NÉL

Az ezred elrendelte, hogy a III. zászlóalj az erdő déli szegélyén, balszárnyával az erdő keleti sarkára támaszkodva, az I. zászlóalj ettől balra, a kopasz gerincen foglaljon védőállást. Az első zászlóalj a Bois de Defuy északi szegélyén, második vonalban vegyen védőállást. Az ezredparancsnokság harcálláspontja az I. zászlóalj balszárnyán.

A II. zászlóaljnak kiutalt védőkörlet hosszú, kopár, belátható gerinc. Egyáltalában nem tetszik nekünk. Azt várjuk, hogy ezt a magaslatot a francia tüzérség különösképpen fogja lőni. Sokkal jobban szerettük volna a III. zászlóalj védőkörletét megkapni az erdő szélén.

Eddig csak egy módot ismerünk a várható tüzérségi tűz veszteségeinek csökkentésére: mély árkokat kell ásni. Beosztjuk a század-védőkörleteket. A századokat mind fiatal hadnagyok vezetik. Ezeknek különösen lelkére kötjük, hogy a csapat fáradtságára való tekintet nélkül, minden erejükkel ássák be magukat. A munka nagy része érjen véget még éjfél előtt, ezután lehet néhány órát pihenni is. Napfelkelte előtt tovább kell dolgozni. Kívánatos, hogy elérjük a 160 cm mélységet.

Nemsokára lázasan dolgozik az egész zászlóalj. Tulajdonképpen az előző napi erős tüzérségi tűz bebizonyította a gyalogosoknak az ásás fontosságát. Még a zászlóaljparancsnokból, segédtisztjéből és négy hírvivőből álló zászlóaljtörzs is ás magának egy hatméteres árkot a jobbszárnyon levő 8. század közepe mögött. Rendkívül nehéz munka. A talaj kőkemény. Rövidnyelű ásóval alig lehet valamit csinálni, csákány pedig nagyon kevés van. Minden erőnk megfeszítése dacára, csak nagyon lassan hatolunk a földbe.

Ezalatt 22.30 óra lett az idő. A csapat 5 óra óta nem evett. Zászlóaljparancsnokom hátraküld, hogy Pretz irányában keressem meg és hozzam előre a mozgókonyhákat. Éjfélre meg is érkeztem velük a zászlóaljhoz. A háború eleje óta első ízben, a tábori posta is megérkezett.

Többórás munka ellenére a századok csak vagy 50 cm-re ásták be magukat. Ez az eredmény komoly aggodalomra ad okot. Még napfelkelte előtt sokkal mélyebb ásásokra van szükségünk, másként nem tudjuk a nagy veszteségeket elkerülni az ellenséges tüzérségi tűzben.

Most éjfélkor a csapat teljesen kimerült. Ennie, majd legalább néhány órát aludnia kell. A mozgókonyhák előremennek a századokhoz. Kiosztják az ételt, az őrmester pedig a postát. Lyukakban hasalva, gyertyafény mellett elolvassák a néhányhetes otthoni leveleket. Mintha teljesen más világban írták volna őket. Először utána kell gondolni, hogy milyen régen jöttünk is el hazulról? Úgy tűnik fel, mintha már éveket töltöttünk volna itt, tulajdonképpen csak néhány eseménydús hétről van szó.

Azután megesszük a sűrű mozgókonyhai levest és ismét ásóhoz és csákányhoz nyúlunk. A zászlóaljtörzs csak hajnaltájt tér nyugovóra, mikor állása kb. 1 méter mély. Kezünk feldagadt és sajog. Fáradt testünk éppoly kevéssé érzi meg, hogy a derékaljunk szántóföld, mint azt, hogy hideg, nyirkos szeptemberi reggel közeledik.

Ebben az időben a századok már ismét dolgoznak, A Bois de Defuy keleti szélén, a II. és III. zászlóaljak között, az első vonaltól vagy 30 méterre hátra most a korahajnali órákban a 49. tüzérezred egyik ütege megy, félig fedett állásba. A lövegállásokat kiássák ugyan, de a kezelőknek már nincs idő óvóhelyet építeni.

Szeptember 8-án a hajnali órákban nincs semmi harccselekmény. A völgy túlsó oldalán, a 267-es és 297-es magaslatokon a francia állásokat távcsővel jól látni. A bal szomszéddal, a 120-as gyalogezreddel a Bois de Defuy-től északkeletre, kb. 1 km-re látó összeköttetés van. Kettőnk között 500 méter a hézag, azonban ezt tűzzel el tudjuk reteszelni. A II. zászlóalj körletében géppuskás szakasz rendezkedett be.

Az első vonalban az 5. és 8. század van. A 6. század a jobbszárny mögött, míg a 7. század a balszárny mögött lépcsőzve van. A zászlóaljparancsnok bejárja velem az állásokat. Még mindenütt lázasan dolgoznak. Néhány helyen 1.30 m mélységet sikerült már elérni.

Hat órakor csapásszerűen kezdi meg a francia tüzérség minden űrmérettel a tüzét. A tüzelés hevessége minden eddigi képzeletet felülmúl. Köröskörül robbannak a gránátok és röpködnek a szilánkok. A föld remeg. A gránátok legnagyobb része időzített és a föld felett robban. Kisebb része csapódó gyújtós. Összekuporodva fekszünk kezdetleges állásaink fenekén. Állandóan föld és kő esik az árkokba. Csipkésszélű repeszdarabok röpködnek a levegőben. A tűz órákon át ugyanolyan erős marad. Egyik gránát közvetlenül fejünk felett a lyuk peremén csapódik fel. Azután szépen legurul közénk az árok fenekére, szerencsére nem robbant.

Mindenki lázasan dolgozik ásóval, szuronnyal, késsel és kézzel, hogy minél mélyebben behatoljunk a földbe. A közeli robbanások ezerszer is megremegtetnek bennünket. Délfelé alábbhagy a tűz. Most már lehet a századokhoz hírvivőket küldeni. Elől minden rendben van. Francia gyalogság sehol sem mutatkozott. A veszteségek sokkal csekélyebbek, mint ahogy remélni mertük volna. Mindössze 2-3%. Nemsokára ismét a legerősebbre fokozódik a tüzérségi tűz. Hatalmas lőszertartalékuknak kell tenni. Ezzel ellentétben saját tüzérségünk majdnem egészen elhallgat. Nagyon nagy nálunk a lőszerhiány, azonkívül az ellenséges állásokba csak a 8. és 5. század körletéből és a Bois de Defuy déli szegélyéről lehet betekinteni.

A francia tűz rövid megszakításokkal egész délután tart. Az állás most már 170 cm mély. A legénység egy része rókalyukakat és fülkéket ásott az árok elülső falába. Oda még az időzített gránátok repeszdarabjai sem érnek el. Sőt még a csapódógyújtós lövedékek ellen is védenek, ha a tetejük legalább 50 cm-es kemény, agyagos föld.

Az este lassan leszáll. Az ellenség most tüzét ismét a legerősebbre fokozza. Összes csövéből olyan gyorstüzet lő, amekkorát csak bír. A domb valóságos pokollá válik. A közepes űrméretű gránátok nehéz, fekete füstje borítja be az állásainkat. Becsapódás becsapódást ér. Vajon ez a francia gyalogság támadásának az előkészítése lenne? Csak jöjjenek, egész nap csak rájuk vártunk.

De amilyen gyorsan megkezdte, éppoly gyorsan be is szünteti a francia tüzérség a tüzét. A gyalogság sem támad. Kibújunk odúinkból. Bejárom a négy század arcvonalát. A veszteségek mindenütt igen örvendetesen alacsonyak. (A zászlóaljban mindössze 16 fő). A legénység az erős idegpróba dacára a legjobb hangulatban van. Az előző éjjeli és az erős tűzben végrehajtott munka kifizette magát.

A nap utolsó lángvörös sugarai beragyogják a csatateret, Jobbra az erdőszélen ott áll a 49. tüzérezred mindkét lövege. Kiszolgáló személyzete holtan vagy súlyosan sebesülve fekszik alatta. Oly erős tűzbe került a szakasz, hogy lövéshez nem is jutott. A helyzet a III. zászlóaljnál, az erdőszélen, ugyanolyan rossz. Majdnem lehetetlenné teszi az erős gyökérzet a beásást. Nagyon erős veszteséget okoz a századoknak az összefogott és az oldalozó tűz, de ennek hatását a rengeteg fán robbant lövedék még fokozza.

Parancsért az ezredhez megyek. Haas ezredes úr III. zászlóalja nagy veszteségei

felett erősen kesereg. Vissza kell vonni az erdőből. Tehát most a II. zászlóalj egyedül tartja a magaslatot, a Bois de Defuy-tól keletre, anélkül, hogy jobbról vagy balról közvetlen csatlakozása lenne. A parancskiadás végén Haas ezredes úr azt mondja: «A 124. ezred állásaiban fog meghalni!»

Miután a zászlóaljhoz visszatértem, a 8. század jobbszárnyát hátravesszük. A 6. század a Bois de Defuy keleti szegélye felé fordul arcvonalával és újból beássa magát. A zászlóalj többi része is szorgalmasan dolgozik az állás további kiépítésén, míg éjfél felé a mozgókonyhák meg nem érkeznek. Megint hoznak magukkal postát. Mint előző este, ismét a puszta szántóföldön pihen a csapat. Szalmát sehol sem lehet találni.

Másnap az ellenséges tűz ugyanakkor kezdődik, mint 8-án. A jó mély állásokban már nem nagyon törődünk vele. Az ezreddel időnként van távbeszélő összeköttetés, de a gránátok a vezetéket minduntalan eltépik. Hosszabb időt töltök az 5. század körletében és Bentele tizedessel (7. század) az ellenség felállítását figyelem meg. A megfigyelésről vázlatot készítek. A francia tüzérség nyílt tüzelőállásból lő és a gyalogság is igen harcszerűtlenül viseli magát. A vázlatokat azzal a kéréssel küldjük hátra az ezredhez, hogy küldjenek tüzérfelderítő tiszteket **a** II. zászlóalj első vonalába.

Balra, a 285-ős magaslat déli lejtőjén, kb. 500 méterre a 120. gyalogezred balszárnya van. Szemben vele, a vasútvonalnál, franciák fészkelték be magukat. Vaux Marie vasútállomástól nyugatra, 600 méterre a bevágásban, egymás hegyén-hátán francia tartalékok tömörülnek. Az állásainktól közvetlen balra levő magaslatról géppuskával oldalba tehetne őket kapni. Nem volna kötelességünk ezt megtenni?

Tanácsolom is a zászlóaljkörletben levő géppuskás szakasz parancsnokának. Azonban aggódik. Nem akarja megtenni. Én tehát átveszem a parancsnokságot a géppuskás szakasz felett. Természetesen teljes tudatában vagyok, hogy ez a vállalkozás maga után fogja vonni a francia tüzérség tüzét, tehát éppen ezért oly gyorsan kell dolgoznunk, hogy a tüzérségi tűz megkezdése előtt ismét állásainkban legyünk. Pár perc múlva a szakasz hosszú sorozatai az összebújt ellenség soraiban nagy kavarodást és valószínűleg nagy veszteséget okoznak. A célt elértük. Gyorsan, a puskákkal együtt, jobbra visszahúzódom a fedezékbe. A közvetlen követő francia megtorló tűz senkit sem talál. Saját veszteség nincs. Közben a géppuskás szakasz parancsnoka panaszra ment az ezredhez önálló ténykedésem miatt. Odahivatnak. Miután jelentem a vállalkozás lefolyását, az ügy felett napirendre térnek.

A nap folyamán több tüzérfelderítő érkezik a zászlóaljkörletbe. Megmutatjuk nekik az ellenséges ütegállásokat. De ütegeink olyan kevés lőszer felett rendelkeznek, hogy még csak zavarni sem tudják a francia tüzérséget. Csupán egy nehéz üteg hallgattat el néhány Rembercourtnál álló ellenséges üteget.

Este – éppúgy mint előző nap – megismétlődik a francia «vacsora» hatalmas lőszerfelhasználással, azután hirtelen minden elcsendesedik. Ahogy meg tudjuk figyelni, a francia tüzérség túlságosan elől levő tüzelőállásából hátramegy.

Megkezdjük állásainkat szilánkbiztossá kiépíteni. Favágó részlegek mennek a Bois de Defuy-be. A veszteségek még az előző napénál is kisebbek. Csupán a 6. század szenvedett az oldalozó tűz miatt.

Tíz óra körül a mozgókonyhák is megérkeznek. A 7. század szolgálatvezetője (Rotenhäusler) egy üveg vörösbort és egy kötél szalmát hoz. Röviddel éjfél előtt kiterítem és a zászlóalj-harcálláspontnál lefekszem aludni.

Megjegyzések: A Ill. zászlóalj nagyon megszenvedte, hogy a szeptember 7-8-ra virradó éjjel a hosszan elnyúlt Bois de Defuy közvetlen déli szegélyén választott védőállást. Ebben az állásban nagy veszteség érte és szeptember 8-án ki kellett vonni a harcból. Az erdőszélen és az erdőben csak hevenyészett árkok voltak. A kemény talaj és az erős gyökérzet miatt nem lehetett mélyebben ásni. A francia tüzérségnek itt nagyon jó eredménye volt. Így például az a gránát, mely kopár magaslat esetében messze a csapat mögött robbant volna, a fákon akadt meg és robbant fel, szilánkjai pedig éppen oda hullottak, ahol a saját csapatok a legsűrűbben voltak. Az erdő valóságos golyófogó volt. A francia tüzérség pedig nagyon könnyen belőtte magát az erdőszélre. Ha a gránátok gyújtói még érzékenyebbek, hasonló esetben a veszteség még nagyobb volna.

Ezzel szemben a 11. zászlóalj kopasz magaslatán nagyon kifizette magát az ásás. A többórás, hatalmas lőszeranyagot felemésztő francia tüzérségi tűz ellenére a veszteségek elviselhetők voltak. Mindenesetre meglehetősen kellemetlenek voltak az időzített gránátok, mert repeszdarabjaik függőlegesen vágódtak be állásainkba.

A II. zászlóalj körletében a kőkemény talaj komoly gondot okozott. Minden rendfokozatú parancsnok a legnagyobb eréllyel és személyes példával volt kénytelen a holtfáradt csapatot szeptember 7-8-ra virradó éjjel a munkára kényszeríteni.

A francia tüzérség lőszerfelhasználása szeptember 7-, 8- és 9-én nagyon nagy volt. Megtehették, mert a lőszer-felvételező hely a közelükben volt. Ezzel szemben német részen lőszerhiány lépett fel s a saját tüzérség csak kevés helyen támogathatta a gyalogságos.

A védelem tagozása ma egészen más, mint 1914-ben. Akkoriban csak az első vonal volt, emögött a maradék a 2. vonalban. Ma a zászlóalj védőállása a harcelőőrsök vonalából és a főellenállási övből áll. Ez utóbbin belül az erő mélységben van tagozva. Az 1-2 km széles és ugyanolyan mély harcterületen az egymást támogató puskás, golyószórós, géppuskás, aknavető és páncéltörő fegyverek által képezett fészkek tucatjai vannak kis erődökhöz hasonlóan szétszórva. Ezáltal az ellenséges tűz meg lesz osztva, a saját tüzet pedig hátulról sűríteni lehet. A nagyon erős tűz alól lehetséges a helyi kitérés. Az állást még akkor sem kell feladni, ha az ellenség a főellenállási övbe egy helyen már be is tört volna. Hogy áttörhessen, ahhoz még hosszú, fáradságos utat kell megtennie.

Éjjeli támadás 1914 szept. 9/10-én

Nagyon mélyen aludtam szalmafekhelyemen. Félbalról elől igen erős harci zajra ébredek éjfél körül. Zuhog, mintha dézsából öntenék. Egy csöpp száraz hely sincs rajtam. Balra. Az esős éjben világító lövedékek cikáznak, állandóan hallatszik a puskaropogás. A hírvivők állítása szerint a zászlóaljparancsnok már régebben az ezredhez ment.

A tűzharc határozottan közeledik. Éjjel támadnának a franciák? Hogy megállapítsam, tulajdonképpen mi is történik, egyik hírvivővel a lárma irányába sietek. Egyszerre vagy 50-80 méterre alakokat látok. Gyorsan közelednek. Két rajvonal! Természetesen franciák lesznek. A 120-as és a 124-es ezred közötti hézagon törtek valószínűleg át és most a II. zászlóaljat akarják oldalba és hátba támadni. Mind közelebb és közelebb jön a gyanús tömeg. Mit tegyek?

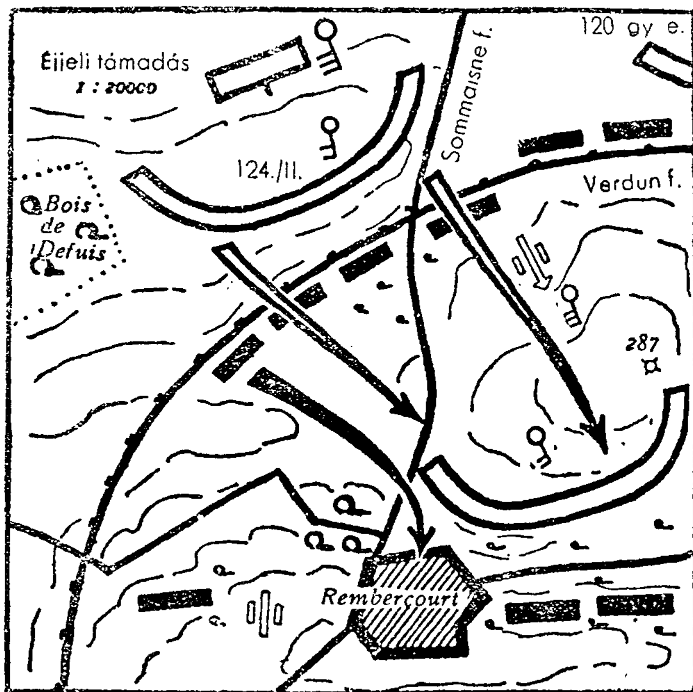
Jobbra a 6. századhoz sietek, századparancsnokát, gróf Rambaldi századost tájékoztatom a helyzetről és megkérem, rendeljen alám egy szakaszt. Ezzel szétbontakozva közelítem meg az ellenséget. Mikor a távolabbi fényjelző lövedékek világosságánál észreveszem az oszlopot, a szakaszt tüzelőállásba rendelem és bevonom a biztosítást. Mivel mégsem vagyok egészen biztos, hogy franciákkal állok-e szemben, mielőtt a tűzparancsot kiadnám, odakiáltok az alig 50 méterre menetelő oszlopnak. Felszólításomra a 7. század válaszol. Századparancsnoka (fiatal hadnagy), a második vonalban lépcsőben levő századát visszavette és 400 méterrel hátrább akart ismét állásba menni. Azzal indokolta meg elhatározását, hogy minden valószínűség szerint harcra kerül majd a sor s százada így is a második vonalban lesz. Nem nagyon barátságosan oktatom ki helytelen felfogása felől. Még a hátam is borsódzik arra a gondolatra, hogy hajszál híján saját újoncaimra lövettem.

Ezután a zászlóaljparancsnok rövidesen visszatér az ezredparancsnokságtól. Magával hozza az éjjeli támadásra vonatkozó parancsot. Zászlóaljunk, mint az ezred első vonala, Rembercourt-tól kb. 500 méterre északra levő 287-es magaslatot rohammal foglalja el.

A szomszéd ezredek, balra a 120-as, jobbra a 123-as ezred a támadáshoz csatlakozik. A támadás időpontja még ugyan nem ismeretes, mégis azonnal felkészülünk a támadásra.

Ez a parancs megvált végre a francia gránáttűztől. A cél mindenesetre kicsit közeli. Nagyon szívesen elfoglaltuk volna még a Rembercourt környéki francia ütegállásokat is.

Zuhogó esőben, koromsötét éjjel áll fel támadásához a zászlóalj eddigi védőkörletének baloldalán. A szuronyok feltűzve, a fegyverek betöltve. Jelszónk: «Győzelem, vagy halál!» A bal szomszédnál már jó ideje folyik a harc. Időnként elhallgat egyik helyen a csatazaj, de csupán azért, hogy más helyen ismét megszólalhasson.

Az I. zászlóalj felzárkózott, az ezredparancsnok a II. zászlóaljnál van. Az ellenségről csak annyit tudunk, hogy állásai a vasútvonat mentén és a Sommaise-Rembercourt-i út bevágásaiban a vasúttól délre vannak. A csapat alig várja a támadás megindulását. Réges-régen bőrig ázott már és fázik. Órák múlnak el. Végre három órakor megérkezik az indulási parancs.

Sűrű tömegben, hatalmas dühvel rohan a zászlóalj hegynek lefelé, a vasútvonalnál lévő ellenségre. Ezt lerohanja, eléri a Sommaise–Rembercourt-i úttól délre a bevágásokban levő állásokat és még ugyanazzal a lendülettel megrohamozza 287-es magaslatot. Ahol az ellenség ellenáll, ott szuronnyal intézik el. A küzdők mellett jobbra-balra továbbrohannak a zászlóalj részei.

A zászlóalj a 287-es magaslatot mind a négy századával az első vonalban megszállja. Mivel jobbra és balra még nincs csatlakozás, a szárnyakat legömbölyítjük. A kötelékek össze vannak keveredve. Rendezésük soká tart. Már hasad a hajnal, az eső alábbhagy. A századok lázasan ásnak, hogy a hamarosan várható ellenséges tűz ellen már védve legyenek. A nedves, felázott agyagos talajban nagyon nehéz és fáradságos az ásás, mert minduntalan ragadós agyagréteg vonja be az ásókat. Állandóan takarítani kell őket.

Most már a hajnali derengésben világosan meg lehet ismerni a Rembercourt környéki magaslatok körvonalait. A munkálatok biztosítására kiküldött előőrs egyszerre észreveszi Rembercourt északi kijáratánál, hogy ott nagyobb francia erők

tömörülnek. Azonnal riadóztatja az állást.

Ebben az időben a zászlóalj jobbszárnyán tartózkodom a 8. századnál. (Gróf Rambaldi százados.) Világosan felismerem, hogy északnyugati irányból nagyobb francia egységek menetelnek be Rembercourtba. A 6. század és a 7. század részei megnyitják a tüzet. Nemsokára 3-400 méterről nagyon élénk harc keletkezik. A franciák részben a Rembercourt emelkedő utcáján keresnek menedéket, legnagyobb részük azonban visszatüzel. Legtöbb emberünk izgalmában – hiszen ismét francia gyalogságot lát puskacsöve előtt – állva tüzel. Körülbelül egy negyedóra múlva észrevehetően gyengül az ellenséges tűz. Rembercourt északi kijáratánál nagy halom halott és sebesült fekszik. De az elővigyázatlan magatartás következtében a mi soraink is meglehetősen sokat szenvedtek. A hajnali harcban sokkal nagyobb a veszteségünk, mint az éjjeli támadásnál volt.

Roppant sajnáljuk, hogy Rembercourt és az azt övező magaslatokat nem volt szabad megrohamoznunk. A gyalogosok harci kedve mindennek dacára kiváló. Igen, vágynak már francia gyalogsággal összekerülni, hiszen az eddig még mindig alulmaradt.

A rembercourt-i ellenséggel való harc befejezése után a századok folytatják a beásást. De mielőtt még 30 cm-nél mélyebbre kerülnének, működésbe lép szokásának megfelelően a francia tüzérség. Gyorstüze megakadályozza tevékenykedésünket a fedezéken kívül.

A zászlóaljtörzsnek még eddig annyi ideje sem volt, hogy akár csak egy kis fedezéket áshatott volna magának. A 287-es magaslat megrohanása és a rembercourt-i ellenséggel való harc mindenkit állandóan mozgásban tartott. Most egy, a Rembercourttól közvetlenül nyugatra, a dombon alig 1000 méterre lévő üteg egyik lövését közvetlenül a másik után küldi közénk. Hála Istennek, **a** felázott talajon nagyon sok gránát nem robban. A gránátok elől a barázdákban keresünk menedéket és az ellenséges figyelők elől úgy próbálunk menekülni, hogy zabkévékkel takarjuk be magunkat. Nemsokára ismét szakad az eső. A barázdánk tele lesz vízzel. A francia gránátok közvetlenül zabkupacaink mellett vágódnak be. A fekve való ásás lehetetlenségnek bizonyul. A lapát pillanatok alatt agyagkolonccá változik. Sőt nemsokára mi is be leszünk vonva agyagréteggel és abban a nedves micsodában rettenetesen fázunk. Mindezekhez járul, hogy beteg gyomrom ismét terhemre kezd lenni és minden félórában a legközelebbi gránáttölcsérbe zavar.

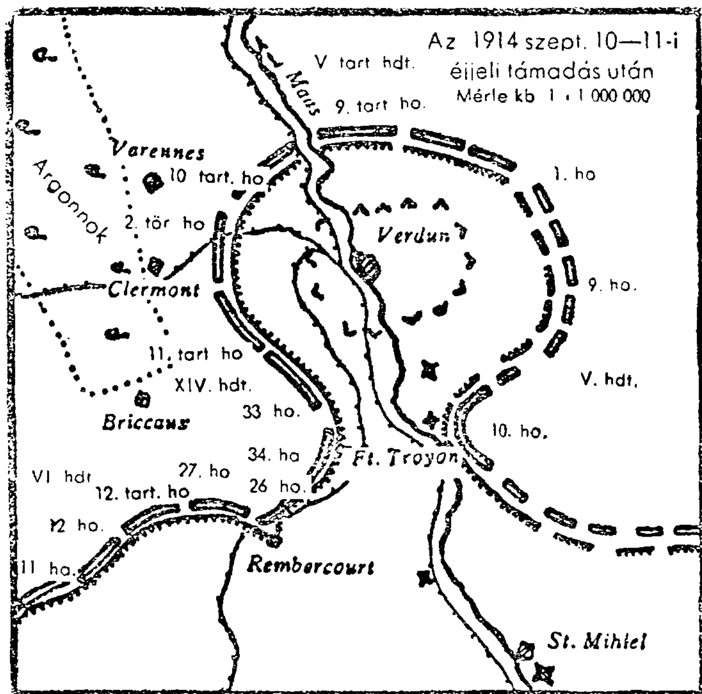
A szomszédokról megtudjuk, hogy támadásuk nem sikerült éppen ilyen jól. A II. zászlóalj messze elöl van, az egész hadtest sávjában. Tíz óra tájban a 49. tüzérezred egyik tarackos ütege megpróbál rajtunk segíteni, de a sokkal erősebb ellenséggel nem bír. Sőt, még jobban ránk vonja az ellenséges tüzet. Mint az előző napokban is, **a** francia gyalogság alig mutatkozik. Ritkán zavar minket tüzével.

Lassan, borzasztó lassan múlik el a nap, e szenvedések között. Békében el sem bírtunk volna képzelni ekkora megerőltetéseket. Nincs csak egyetlen óhajunk: elszabadulni erről a kínpadról. Legszívesebben még egyszer támadtunk volna.

Ma egész nap nem tart tűzszünetet a francia tüzérség. Egész estig lövi egyik sortüzét a másik után a 287-es magaslaton tevő állásaink felé.

Ismét megérkezik az «esti áldás». Kiálltuk. A francia ütegek felmozdonyoznak és hátramennek. Világosan meg tudjuk figyelni. Éjjelre biztonságban akarják magukat érezni.

Szeptember 10-iki veszteségeink nagyon érzékenyen érintettek. Négy tiszt, negyven legénységi állományú egyén halott, négy tiszt és százhatvan ember sebesült, nyolc fő eltűnt.

Az éjjeli támadás után Verdun majdnem be van kerítve. Csak alig 14 km széles terület választja el a Verdun délkeleti arcvonalán, Ft. Troyonnál átló 10. hadosztályt a nyugaton levő XIII. és XIV. hadtesttől. A Maas völgyében Verdunba vezető egyetlen vasútvonal a német tüzérség tűzkörletébe esik.

Az est leszáll. A zászlóalj állásai kiépítését folytatja. Azután éjfél körül a mozgókonyhák is előrejönnek. Az aggódó Hänle tiszta fehérneműt, száraz ruhát és egy pokrócot hoz. Az evésről inkább lemondok. Beteg gyomrom egész nap túlságosan kínzott. Beteget jelentsek? Amíg járni tudok és szolgálatom elláthatom, nem is gondolok rá. A száraz ruhában néhány órát alszom, de borzasztó álmaim vannak. A hajnali órákban ismét ásóval és csákánnyal dolgozunk.

Szeptember 11-én a francia tüzérség éppen úgy viselkedik, mint az előző napokon. A századok beássák magukat az agyagba, a veszteség csekély. De az állandó erős eső és a hideg idő nagyon kellemetlenné teszi az állásokban való tartózkodást. Éjfél felé ismét megérkeznek a mozgókonyhák.

Megjegyzések: Éjjeli támadásoknál nagyon könnyen előfordul, hogy saját csapatok lövöldöznek egymásra. A II. zászlóaljnál éppen csak hogy elkerültük ezt.

A szeptember 9-10-iki éjjeli támadásnál a zászlóalj kb. 1000 méterre tört a saját hadtest arcvonala elé majdnem minden veszteség nélkül. Sőt valószínű, hogy további előretörés sem ütközött volna nagyobb ellenállásba. Az eső alkalmas volt a támadásra. Erősebb veszteséget csak a Rembercourtnál sűrű tömegben nyüzsgő franciákkal folytatott tűzharc és a francia tüzérség tüzében való beásás okozott. Még sokkal rosszabb lett volna a helyzet, ha a csapat a tüzérségi tűz megkezdésekor nem lett volna már 30 cm-re a földben. Tehát pirkadat előtt munkába az ásókkal!

Szeptember 10. és 11-én a saját tüzérség támogatása lőszerhiány miatt elenyésző volt. A francia tüzérség büntetlenül, nyílt tüzelőállásból gyorstüzeket lőhetett állásainkra.

Az erős ellenséges tűz miatt ezeken a napokon a mozgókonyhák is csak éjjel jöhettek előre. Nappal több kilométerrel az arcvonal mögött voltak. Gyorsan hozzá lehet szokni az élelmezésnek ehhez a módjához.

Hátramenet az Argonneokon át.

Szeptember 12-én két órakor – még koromsötét este van – az ezred harcálláspontra hívnak parancsátvételre. Egy ajtókkal és deszkákkal hevenyében fedett árokban néhány 100 méterrel a II. zászlóalj mögött, Haas ezredes úr gyertyavilágnál parancsol: „Még napfelkelte előtt kiürítjük az állást. Hátramenet Triaucourt-ig. Utóvéd a II. zászlóalj. Sommaise-től délre 1 km-re levő magaslatokat tíz óráig tartja két századdal, majd követi az ezredet."

Egyrészt nagyon boldogok vagyunk, hogy ebből a boszorkánykonyhából kiszabadulunk, másrészt nem fér a fejünkbe, mért megyünk hátra? Véleményünk szerint az ellenség nem kényszerít rá. Kár, hogy tőlünk északkeletre 32 km-re lévő, most a hátországgal egyetlen vasútvonallal sem rendelkező Verdun, ezután ismét levegőhöz fog jutni.

De a nagy áttekintéssel bíró hadvezetőségnek biztosan meg van az oka rá. Talán más helyen nagyobb szükség van ránk.

Napfelkelte előtt észrevétlenül válik le a II. zászlóalj az ellenségről. Ruháink, melyekre vastag agyagréteg tapadt, és csökkent erőállapotunk nagyon megnehezítik a menetelést.

Rembercourttól 2 km-re északra levő magaslatokon két század még néhány óráig kitart.

Napfelkeltekor a francia tüzérség, akár előző nap, hevesen lövi az üres állásokat. Ennek nagyon örülünk. A századok tréfacsinálóinak most legalább ismét van anyaguk.

Pretz-től nyugatra az erdőben gyülekezünk. Azután a II. zászlóalj Triaucourtnál előőrs felállítást vesz fel. A felállítás szemrevételezésére Ullerich százados elő-

relovagol velem. Az eső ismét elkezd szakadni. Boldog vagyok, hogy ismét lóháton ülhetek. Előőrs-biztosításra az 5. és 7. század áll fel, a zászlóalj többi része előőrs-tartalék Triaucourtban. Miután az előőrs felállítást a délután folyamán még egyszer lelovagoltam, holtfáradtan a törzsszállásra megyek. Elalszom, de olyan mélyen, hogy a zászlóaljparancsnokom sem kiáltással, sem rázásával nem bír felébreszteni, hogy írásbeli jelentést és megszálló-vázlatot csináljak. Mikor szeptember 13-án reggel kérdőre von, arra sem emlékszem, hogy valaki is ébreszteni akart volna.

Szeptember 13-án már hat órakor megindulunk, ismét hátra, ezredkötelékben. Briceaux-on átmegyünk, keresztül az Argonneokon. Régóta nem történt meg: ismét kisüt a nap. Az utak az utánpótlás következtében feneketlenné váltak. Briceaux-tól északra 1½ km-re az Argonneok bejáratánál eltorlaszolódik az út. A tüzérség és kocsi oszlopok nagy része megrekedt az iszapban. Minden egyes fogatot előfogat és legénység segítségével kell átsegíteni. Szerencse, hogy az ellenség se nem jön utánunk, se nem lövi az Argonneok bejáratát tüzérségével.

Csak kb. 3 óra várakozás és segítés után folytathatjuk a menetet. A felázott erdei utakon a minduntalan elakadó tüzérség nyomában való menet a csapat számára különösen megerőltető. A gyalogosok minduntalan kerékbe fognak. Csak estefelé érkezünk Les Iletes-be. Ott étkezéssel egybekötött rövid pihenő, majd folytatjuk menetünket északnak az Argonneokon keresztül. A mögöttünk lévő tizenkét órás menetben a rossz utakon a csapat majdnem ereje fogytán van. Mégis menetelünk bele az éjszakába, látszólag igen távoli céllal. Szaporodnak a kimerültség következtében bekövetkezett kidőlések. Minden összetorlódásnál a legénység ott fekszik le, ahol éppen áll és azonnal mélyen elalszik. Ha azután a menet ismét megindul, minden egyes embert külön fel kell rázni. Menetelünk, megállunk, majd ismét menetelünk. Sőt menet alatt én is többször lóról szállok, mert minduntalan elalszom.

Éjfél után Varennes felé közeledünk. A város ég. Borzalmasan szép látvány. Parancsot kapok, hogy lovagoljak előre Montblainville-be és keresek szállást. A kis faluban csak kevés ágy van, szalma nincs.

Szeptember 14-én 6.30 óra körül bebotorkál a fáradt ezred oszlopa a sötét utcákba. A beszállásolás nagyon gyorsan megy. Néhány perc múlva Montblainville ismét kihalt. Senki sem érzi a fekhely keménységét.

Még aznap Salzmann őrnagy úr veszi át a zászlóaljparancsnokságot. Délután Englisfontainba menetelünk tovább. Ott szűk és piszkos szállás fogad. A zászlóalj-törzs kis, rovarokkal teli szobában van elhelyezve. Ez még mindég jobb azért, mint kint, ahol ismét esni kezd.

Gyomrom most éjjel-nappal gyilkos állapotban van. Gyakran ájulok el. A következő napokon és éjjeleken minden front mögötti falut, így Englisfonlaine-t is lövi a francia tüzérség. A község közelében ássuk be magunkat. Szeptember 18-án Sommerrance-ra menetelünk, hogy legalább néhány napig nyugtunk legyen. Olyan szállásom van, hogy még ágy is van benne. Remélem, hogy itt legalább gyomrom valamennyire rendbe hozhatom. A mosdás, beretválkozás és a tiszta fehérnemű nagy jótéteménynek számít.

Mindjárt az első éjjel (szeptember 18–19-re virradóra) négy órakor riadóztatnak.

Fleville-be menetelünk. Ott mint hadseregtartalék áll a zászlóalj 3 órán át zuhogó esőben. Ezután hazamegyünk. Szeptember 20-a tényleg pihenőnap. A csapatok fegyverzetüket és felszerelésüket hozzák rendbe.

Megjegyzések: Szeptember 11-12-re virradó éjjel a harc megszakítása simán, anélkül ment végbe, hogy m ellenség észrevette volna. Sőt még szeptember 13-án sem üldözött, mert akkor az Argonneok bejáratánál nagyon kellemetlen lett volna. Attól a csapattól, amely előző este előőrsön volt, szeptember 13-án 45 km-es menetet követeltek meg. Ezt a menetet nehezítette még a rengeteg torlódás és az elakadt oszlopok kisegítése. Több, mint 24 órán át állandóan menetben volt a zászlóalj.

Bevetés Montblainville-nél, a Bouzon-erdő megrohamozása.

Szeptember 21-én délután ismét riadóztatnak. Apremontba megyünk. Ott a zászlóalj azt a parancsot kapja, hogy a sötétség beálltával Montblainville-től nyugatra 1½ km-re váltsa fel a 125. gyalogezred egyik zászlóalját. Az állást, amit át kell venni, sokat ígérően így jellemzik: „Ellenség felé eső lejtőn van. Minden része belátható. Nedves árkok. A sok puska- és tüzérségi tűz miatt naponta vannak veszteségek. A közlekedés hátra csak éjszaka lehetséges.”

Koromsötét este, zuhogó esőben felázott szántóföldeket keresztezve, a felváltandó csapat vezetőinek parancsnoksága alatt menetelünk előre. Éjfél előtt leváltunk. Az átvett állás össze nem függő 50 cm. mély árkokból áll. Színültig tele vannak vízzel. A megszálló csapat köpenyben és sátorlapba csavarva közvetlen mögötte fekszik, szuronyos puskával a karján. Az ellenségről azt mondják, hogy csak pár száz méterre van előttünk.

A gyalogosok beletörődnek. Evőcsészéikkel kimerik a vizet és lázasan kezdenek az állások kiépítéséhez és mélyítéséhez. Megtanulták a Bois de Defuy-nál becsülni az állásokat. A laza talajban gyorsan halad a munka. Néhány óra múlva az árkok legnagyobb része össze van egymással kötve. Most tehát nyugodtan nézhet a zászlóalj az elkövetkező nap elé.

Szeptember 22-én végre megint kisüt a nap. Az első hajnali órákban nagyon nyugalmas a zászlóalj körlete. Az ellenség féljobbra 4-500 méterre az Argonne-erdő szegélyén van. Előttünk a Montblainville—Servon-i utat nem szállta meg az ellenség, de félbalra ennek egy erdős részén befészkelte magát. Annak ellenére, hogy az ellenség közel van, az árkon kívül is nyugodtan lehet mozogni, anélkül, hogy meglövöldöznének. Így állásaink mellett a sok szép szilva hamarosan eltűnik a fákról.

Kilenc óra tájban elkezd ránk tüzelni egy francia üteg. Hála az éjjeli munkának, a veszteségek elenyészők. Kb. félórai tüzelés után abbahagyja. Csak később, időnként ad le állásainkra rövid zavarótüzet.

A francia gyalogság délig sem mutatkozik. Ezért azzal e feladattat küldjük ki az

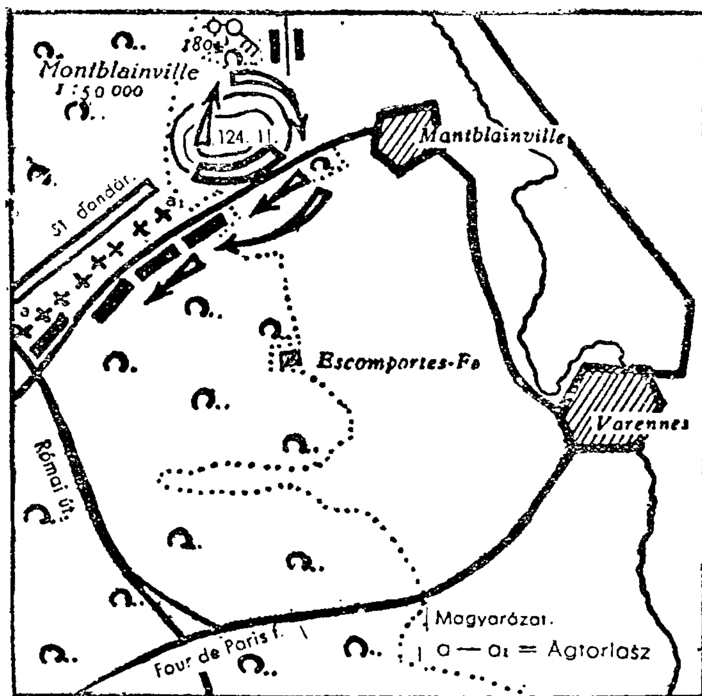
egyik járőrt, hogy állapítsa meg, hol van az ellenség tőlünk féljobbra az erdőben.

Az erdőből 50 méterről a járőr olyan erős tüzet kap, hogy kénytelen visszavonulni, néhány súlyos sebesültet hagy ott. Állásunkból persze mi is támogatjuk tűzzel járőrünket. Mikor ennek a tűzharcnak vége lett, néhány francia közeledett súlyosan sebesült bajtársainkhoz. Azt gondoltuk, hogy segíteni akarnak rajtuk, tehát hagytuk őket. De mikor a franciák sebesültjeinket elérték, össze-vissza lőtték a védtelen szerencsétleneket. Emiatt a gaz eljárás miatt nagy nálunk az elkeseredés. Azonnal megnyitjuk a tüzet, de legjobban szeretnénk bajtársainkat rohammal megbosszulni. Még a nap folyamán alkalmunk lesz erre.

Délután jönnek a mozgókonyhák. Az állásoktól északra a mélyedésben 800 méterre közelítenek meg. Innen főzőládában kapja meg a csapat az ételt a most már nagyon heves tűz dacára.

15.00 órakor az ezredparancsnok harcálláspontjára megyek, 1.5 km-re Montblainville-től északnyugatra a 180-as magassági pont környékére. Megkapom a helyzetközlést és a második zászlóalj támadási parancsát.

A Montblainville—Servon-i út mentén a Bouson erdőben erős ellenség van. Ágtorlaszok megett foglalt állást. Jobbra az 51. dandár összes arctámadása elakadt ezen az álláson. Balra, tehát az Argonne-októl keletre, a 124./I. zászlóaljjal megerősített 122. gyalogezred támadása Montblainville-n át e községtől délre 1 km-re lévő állások ellen nagyon jól halad.

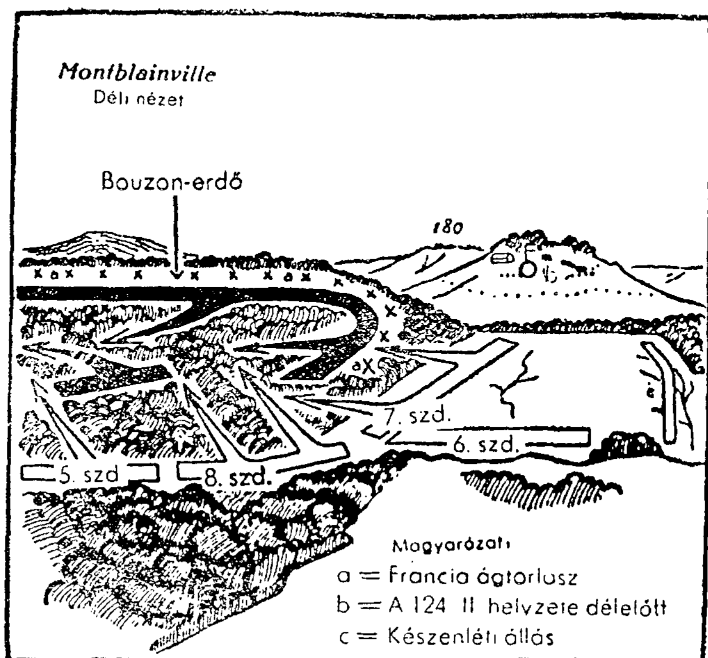
Most tehát a II. zászlóalj a Montblainville—Servon-i út mentén az ágtorlasz mögött az ellenséget az esti szürkületben támadja oldalba és nyugat felé göngyölítse fel. Nagyon szép feladat, még akkor is, ha nehéz.

Mialatt a zászlóaljhoz előremegyek, alaposan megnézem terepet és elgondolom, hogy lehetne ezt a támadást a legjobban végrehajtani. Az eddigi állásokból előre törni és az első támadási célul az utat megadni nem tanácsos, mert az ellenség ezen az úton már vár, egész idő alatt oldalozhat, tehát már ide is csak nagy veszteséggel juthatnók, és akkor sem lennék még az ellenség oldalában.

Ezért, miután az ezred parancsát közöltem, azt az indítványt teszem zászlóalj-parancsnokomnak, hogy ürítse ki a jelenlegi állást, majd ugyanennek a fedezéket nyújtó magaslatnak az északi lejtőjén gyülekeztesse az egységet. Ezután a jelenlegi állásoktól keletre lévő mélyedésben vezesse előre mélyen tagozva a zászlóaljat és érje el vele a Montblainville-től 600 méterre nyugatra lévő erdőcskét.

Ezt az erdőt ugyanis nemrég saját tüzérségünk lőtte, úgy látszott, hogy az ellenség kiürítette. A terep miatt átkarolásunkat az ellenség nem láthatja meg.

Ha már az erdőcskét elértük, úgy az úttól délre, nyugati arcvonallal készenlétbe helyezkedhetünk az Argonne erdő keleti szegélye ellen. Ennek a támadásnak már a Servon–Montblanville-i úttól délre lévő ellenségnek az oldalát kell érni. Ha az állás kiürítését azonnal megkezdjük, úgy a támadás éppen szürkületkor fog bekövetkezni.

Az indítványból parancs lesz és máris egyik szakasz a másik után szökell át a gerincen egyenként. Az ellenség igen erősen tüzel, de néhány könnyebb sebesülésen kívül más veszteséget nem okoz. Nemsokára az egész zászlóalj együtt van már az északi lejtőn. Az ellenség csak az üres állásokra tüzet. Most teljesen kihasználva minden kis terephullámot, a zászlóaljtörzs után egyesével, rendre az egész zászlóalj megindul az erdőcske irányába. Az ellenség még mindég lövi az elhagyott állásainkat. Nyílván nem vette észre mozdulatainkat.

Elérjük az erdőt, anélkül, hogy ellenséggel találkoznánk. Északi szegélyén állás húzódik. Egész sekély, csak térdelő lövészek számára épült. Üres, azaz mégsem! Felszerelési tárgyak: mint hátibőröndök, kulacsok, sőt még eldobált puskák is fekszenek körülötte. Valószínűleg délután a hirtelen német tüzérségi tűz miatt ürítette ki az ellenség. Készenléti helyzetbe helyezkedünk a nyugat felé majd meginduló támadáshoz. Az ellenség úgy látszik, jelenlétünket még nem vette észre, legalábbis még nem tüzelt ránk.

Az ellenséges erdőszél mindössze 400 méterre van. A terep arra kevéssé emelkedik. Az úttól délre az előnyomuláshoz rendkívül alkalmas mélyedés húzódik, tőlünk 500 méterre, egészen odáig, ahol az ellenséges állás hátát véljük. Itt teljesen rejtve és fedve az 5. század közelíti meg egyesével száz méterre az erdőt. Mögötte tartalékban a 6. század. A 7. és 8. század az út és az árok közt az erdőcske szélén helyezkednek készenlétbe. A zászlóaljparancsnokság az 5. századnál tartózkodik. A századparancsnokokat még egyszer gyorsan tájékoztatjuk a támadási tervről és feladataikról. Balra, előre erősen lépcsőzve vagyunk. Azt remélem, ezáltal sikerülni fog az útnál lévő ellenséget balról átkarolni.

Már határozottan alkonyodik. Salzmann őrnagy úr megadja az indulás jelét. Némán közelíti meg a zászlóalj az erdőt. Az 5. század elől lévő biztosítása nemsokára az erdő szegélyén lévő bokrok között bujkál, majd az egész század eltűnik az erdőben. A 7. és 8. századok 250 méterre közelítették meg az erdőt. Az ellenség meg sem moccan. Minden figyelmével az elhagyott állásainkat lesi!

Az 5. század tovább megy ugyanabban az irányban, úgy, hogy már a zászlóaljtörzs is eltűnt az erdőben. Végre! A 7. századot az út mentén 80 méterről észrevette az ellenség. Hamarosan heves harc keletkezik. Nemsoká tart. Az 5. század és a zászlóaljtörzs jobbra át-ot hajt végre, 7. és 8. század fele féljobbra át-ot s máris az egész zászlóalj «Roham» kürtjellel s egetverő hurrá kiáltással rohanja le az ellenséget.

Nem segít a franciáknak az ágtorlasz! Túl erős volt az oldalába és a hátába kapott csapás. Vakrémület szállja meg a tartalékot, majd ez hamarosan az ágtorlasz védőire is átterjed. Aki nem esik el a gyalogosok lövedékétől, szuronytól, vagy a puskatustól, az hanyatt-homlok menekül nyugat felé. A gyalogosok most, a délután aljasan meggyilkolt súlyosan sebesült bajtársaikat bosszulják meg. A mészárlást csak a sötétség szünteti meg.

Zsákmányurak: 50 francia, több géppuska és az egyik üteg 10 lőszerkocsija. Ezenkívül találtunk néhány főzőládát, benne francia vacsorával, alatta még égő tűzzel. Saját veszteségeink: Paret hadnagy és 3 ember elesett, 1 tiszt és 10 ember megsebesült.

A rohamnak még nagyobb hatása is van. A jobbszárnyon kitört pánik egész francia dandárt rántott magával. Fejvesztetten hagyja el erős állásait az ágtorlasz mögött. A vele szemben álló 51. (Würtenbergi hadosztály) a Montblainville-Servon-i út és a Római-út keresztezésénél még egész éjjel sok foglyot ejt.

A zászlóalj köpenybe és sátorlapba csavarva a csatatéren alszik. Rendkívül hideg szeptemberi este van. Nagyon fázunk. Lovaink azonban most végre a zsákmányolt zabból jóllakhatnak.

Szeptember 23-án hajnalban elkísérem Haas ezredes urat szemrevételezésre a Római útra. Ezután kapja csak a II. zászlóalj a parancsot, hogy az Argonn erdő keleti szegélyén előretörve érje el a Ferme les Escomptes területét. Mialatt én még az ezrednél vagyok elfoglalva, zászlóaljam a parancs ellenére megindul az erdőn keresztül. Mikor utána szeretnék lovagolni, már a nyomát sem találom. Az Argonne-i erdő szélén próbálom elérni a majort s megállapítom, hogy onnan még géppuskával tüzel az ellenség. Csak délután találom meg a zászlóalj a parancsot, hogy az Argonne erdő keleti szegélyén benn a majortól délre 1 km-re lévő magaslatokat és elűzte az ott talált ellenséget. Megérkezésemkor ismét gránátok csapnak be a zászlóalj körletébe. Megint az előtt a rejtély előtt állunk, hogyan talált meg minket a francia tüzérség az erdő kellős közepében és hogy bír olyan pontosan lőni?

Éhesen és fáradtan lefeküsznek a gyalogosok a fák és a francia lombsátrak alá. Megint a korahajnali indulás óta nem láttak ételt. Hátralovagolok, hogy megkeressem a mozgókonyhákat. Apermont-nál kellene megtalálnom őket, de csak Montblanville-től 1 km-re északra találkozom velük. A fáradt lovakkal a mély talajban nem tudjuk őket a zászlóaljig előrehozni.

Escomportes-Ferme-től keletre 400 méterre megrekednek a konyhák. Éjfél és 3 óra között a századok csoportosan mennek ételért.

Közben az ezredparancsnokságtól parancs érkezik, hogy a II. zászlóalj legyen a Les Escomportes-Fermenél. Ilyen körülmények között nagyon kurta lesz ismét az éjjeli nyugalom.

Megjegyzések: Az első vonalbeli zászlóaljakat éjjel kell felváltani. A felváltandó egységek vezetőinek kell a felváltókat az első vonalba vezetniök. Hangtalan legyen a felváltás, mert másként az ellenség megzavar közben tűzzel és ez legtöbbször veszteségbe kerül.

A II. zászlóalj virradat előtt derekasan megfogta az ásó nyelét és ezzel rengeteg veszteségtől kímélte meg magát.

Harcfelderítés. Az olyan felderítésnek, mint a 22-i is volt, igen erős tűztámogatás kell. Ezáltal felesleges veszteségektől kíméljük meg magunkat. Szükség esetén a járőrnek golyószórót kell adni. S ennek a terepszakaszonkénti előnyomulásnál támogatni kell.

Az ellenség felé eső lejtón lévő állás kiürítése majdnem veszteség nélkül sikerült a II. zászlóaljnak, habár azt nappal hajtotta végre és az ellenségtől alig 5-600 méterre. A gyalogosok egyesével szökelltek át a gerincen. Az ilyen leváltás még a mai fegyverhatás mellett is lehetséges. Mindenesetre az ellenséget tüzérségi és nehéz gyalogsági tűzfegyverekkel kell lefogni. Akkoriban ez nem történt meg. Azonkívül az

ilyen mozdulatokat a mesterséges köd alkalmazása is megkönnyítené.

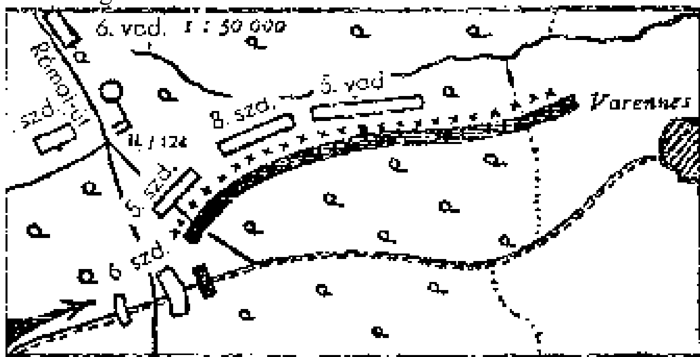
Szeptember 22-én a II. zászlóalj támadásának az erősen beásott és megerősített ellenség oldalába és hátába döntő hatása volt, csekély saját veszteséggel. A terep célszerű kihasználásával sikerült az egyik századot már a támadás megkezdése előtt erősen lépcsőzni. Ennek a támadásnak nagy hatása volt, Az ellenséges jobbszárny elleni támadás vakrémületet idézett elő, magával ragadott egy egész hadosztályt és ennek következtében kényszerítette erős állásainak kiürítésére.

Mozgó harcban roppant nehéz az anyagellátás. Ezt legjobban a szeptember 23-24-re virradó éjjel bizonyítja.

A RÓMAI ÚT MENTI ERDEI HARC.

A zászlóalj, parancs szerint, szeptember 24-én 5 órakor megérkezett a Les Escomportes-Ferme-hez. Ott megáll és pihen. Haas ezredes úr a Salzmann zászlóaljnak azt a parancsot adja, hogy az Argonneokon keresztül haladva, vegye birtokába a Four-de-Paris — Varennes-i út és a «Római út» kereszteződését. Majd ellenséges nyomás esetén tartsa megszállva.

Egyszerre elfelejtem a beteg gyomrom, meg a fáradságom. Az új feladat ismét minden izmot megfeszít.

A zászlóalj megindul. A hajnali ködből a nap olyan vörösen bújik elő, mint valami tüzes gömb. Önkéntelenül a «Morgenrot ...» kezdetű dalra gondol az ember. Toronyirányban haladunk, sűrű aljfa között az útkeresztezés irányába. Iránytűvel a kezemben az oszlop élén menetelek. Néha az áthatolhatatlan sűrűség miatt kerülnünk kell. Ml a 124. gyalogezred fiatal tisztjei helyőrségünk körül sokat gyakoroltuk az iránytűvel való menetelést éjjel is erdőben, rossz látási viszonyok között. Ez most roppant kifizeti magát.

Egy órás menet után elérjük a Római utat. A megadott cél még 1 km-re van. Biztosítva menetelünk délnek. A zászlóaljtörzs közvetlenül az él mögött lovagol. Hat erdei út kereszteződésénél düledező kalyibánál, súlyosan sebesült franciát találunk. Jajgat és remeg, mert fél és fázik. Bajtársai hátramenetkor fekve hagyták. Sebesültvivőink gondjukba veszik és bekötözik.

Most jelenti elől az egyik lovas felderítő járőrünk, hogy a francia, a Four-de-Paris – Varennes-i út mentén beásta magát. Tehát vigyázat! Az 5. és 6. század különböző úton közelíti meg a műutat. A biztosítás előremegy. A magas törzsű fák itt ritkábbak, de az aljfa még mindég áthatolhatatlan. Mialatt a zászlóaljparancsnok a 8. és 7. századdal a kalyibánál marad, én a jobbra tartó 6. század élénél megyek előre. Az út mentén több halott francia fekszik. Egyszerre dübörög a föld, vágtatva közeledő lovak patája alatt. Gyorsan közeledik a zaj, mégpedig elölről. Barát-e, vagy ellenség? A benőtt úton csak 70 méterre látunk. Következő pillanatban egy csomó gazdátlan ló tűnik fel. Megtorpannak mikor meglátnak minket, majd jobbra kitérnek.

Ezután már nem történik semmi különös. A 6. század eléri nyugodtan az országutat. Az 5. századnál azonban igen erős tűz keletkezik.

Visszavágtázom a zászlóalj-törzshöz és jelentek. Ugyanakkor jelenti az 5. század is, hogy a kalyibától 500 méterre délre, ágtorlasz mögé bújt ellenségbe ütközött. Az ellenség mind erősebb és erősebb lesz. Most már a 6. századnál is tüzelnek, Sok lövedék röpköd az erdőben szanaszét. Vajon a fákról lövöldöznek? Nem lehet megállapitani.

Salzmann őrnagy a 8. századot az 5.-től balra veti be Mindkét század együttesen támadja meg az ellenséget és vesse vissza a Four-de-Paris-Varennes-i úton túlra. Alighogy a 8. század elindult, beérkezik az 5. és 6. vadászzászlóalj a kalyibához. Ugyanazt a parancsot kapta, mint mi. Rövid tájékoztatás után Salzmann őrnagy az 5. vadászzászlóaljat is a 6. századunktól balra azzal a feladattal veti be, hogy támadjon és vesse vissza az ellenséget a műúton túlra.

Háromnegyed óra múlva ez a támadás is elakad a meglehetősen nagy veszteségek következtében. A sok sebesült bemondása alapján az ellenség ágtorlasszal és több géppuskával megerősített erős védőállásban van.

Közben gróf Rambaldi százados, a 6. század parancsnoka könnyen sebesülten hátrajön és jelenti, hogy százada a Four-de-Paris – Varennes-i út mentén kelet felé körülbelül egyenlőerejű ellenséggel áll szemben, de a századtól nyugatra lévő erdőrész sem tiszta. Tájékozódás céljából a 6. századhoz megyek előre. Erősebb járőrrel, a 6, század sündisznó alakú állásától, a műúttól vagy 50 méterre keletre, ellenségbe ütközöm. Egy ideig tüzelgetünk s az a benyomásom, hogy csak erősebb biztosítással áltok szemben.

Visszamegyek a zászlóaljhoz és azt az indítványt teszem, hogy a 7. századdal és a 6. vadászzászlóaljjal a 6. század körletéből támadjunk a műút mindkét oldalán Varennes felé. Ezáltal az 5-8. század és az 5. vadászzászlóalj előtt levő ellenséget oldalba támadhatnánk.

Mielőtt még erről határozhatnánk, lovas hírvivő útján parancs érkezik, hogy a 124./II. zászlóalj, az 5. és 6. vadászzászlóaljjal, az ellenséget átkarolva tisztítsa meg a Varennes felé vezető utat. Ugyanakkor a 6. század is jelenti, hogy zárt francia kötelékek közelednek Four-de-Paris irányából. Tehát legfőbb ideje, hogy kelet felé levegőhöz jussunk.

A támadáshoz olyan gyorsan csoportosulunk, ahogy csak lehet. A 6. vadászzászlóalj az útról délre, balszárnyával a műúton, attól északra a 7. század támad. A 6. század a 7. századtól balra támad, de Four-de-Parls irányában erős biztosítást hagy.

Mikor már mindenki jelentette készenléti helyre való beérkezését, megindul a támadás. A zászlóaljtörzs a 7. századot követi. Már az első 100 méter után földre kényszerít a látszólag erős ellenség tüze. A sűrű bokrok között alig lehet 20 méterre látni. Az ellenségből semmi sem mutatkozik. A századok is megnyitják tüzüket a láthatatlan ellenség felé és mászva, kúszva, kis ugrásokkal jutnak előre. Az erdőben dühöngő nagy lárma következtében lehetetlen a távolságot megbecsülni. A tűz fokozódik, a támadásunk elakad.

Hogy a 7. századot ismét előre lendítsük, Salzmann őrnaggyal az első vonalba megyünk. Elveszem az egyik sebesült puskáját és lőszerét, majd körülbelül két raj felett átveszem a parancsnokságot. Nagyobb egységet nem lehet áttekinteni az erdőben. Többször is megrohamozzuk hurrázva a bokrok között vélt ellenséget, de sohasem sikerül akár egyet is elcsípni. Azonban a gyorstüze minduntalan lefektet minket. Amint mindenfelé a sebesültvivők hívása bizonyítja, veszteségeink percről-percre fokozódnak.

Laposan a földre hasalva, vagy a vastag argonnei tölgyek mögött fedezve magunkat, várjuk meg a pokoli tűz csendesedését, hogy azután ismét néhány méterrel közelebb jussunk az ellenséghez. Saját embereim nagyon nehezen jönnek előre. De lassanként mégis csak tért nyerünk. A harci zaj után ítélve a szomszédaim ugyanabban a magasságban harcolnak.

Ismét megrohamozzuk az előttünk lévő bokrokat. Volt újoncaim egy része velem együtt tör át a bozóton. Megint ész nélkül lő az ellenség. Na – végre! – alig 20 méterre előttem öt franciát látok. Állva, szabadkézből tüzelnek. Azonnal tüzelek. Lövésemre két francia összeesik. Most még hárman vannak ellenem. Embereim, úgy látszik, hátrább ismét fedezték magukat, nem tudnak segítségemre jönni. Még egyszer tüzelek. Csütörtök. Gyorsan felnyitom a závárzatot – üres. Az ellenség közel van, fedezék nincs a közelben, töltésre már nincs időm, visszavonulásra gondolni sem lehet. Az egyetlen lehetőséget szuronyomban látom. Békében nagyon lelkes szuronyvívó voltam, meglehetős tökélyre teltem benne szert. Most is – bár hárommal állok szemben, teljesen bízom ebben a fegyverben és tudásomban. De amint előreugrom, ellenfeleim tüzelnek. Lövedéktől találva, pár lépéssel ellenfeleim lábai elé bukok Egy találat bal felső combom roncsolta szét. Az ökölnyi sebből vérsugár szökik elő. Minden pillanatban várom a halálos döfést, vagy lövést. Jobb kezemmel beszorítom a sebet, ugyanakkor megkísérlek egy tölgy mögé fedezékbe gurulni. Percekig fekszem az arcvonalak között. Végre, embereim előretörnek és az ellenség kitér.

Rauch őrvezető és Rutschmann egy esztendős gyalogos segít nekem. Először köpenyszíjjal elkötik az eret, majd a sebbe tömnek egy sebcsomagot, ezután sátorlapban hátravisznek a kunyhóhoz.

Az a hír érkezik elölről, hogy sikerült az ellenséget az ágtorlaszok mögül kipiszkálni, és hogy elől az erdő meg van tisztítva. 200 foglyot ejtettünk. Mindenesetre saját veszteségeink is elég nagyok. 30 halottat, közöttük 2 tisztet, és 81 sebesültet, közöttük 4 tisztet veszített egyedül a II. zászlóalj. De amint később ez az ezred törté-

netében megjelent, a zászlóalj 3 napon belül harmadszor oldotta meg remekül a feladatát.

Nehéz elválni ezektől a bátor emberektől. Alkonyatkor két ember rúdra erősített sátorlapban 5 km-re hátra – Montblainvillebe visz. Alig van fájdalmam, de a nagy vérveszteség következtében elvesztem eszméletemet.

Éjjel Montblainville egyik pajtájában arra térek magamhoz, hogy Schnitzer doktor törzsorvos kötöz át. A derék Hänle kereste meg és hozta el. Átkötözés után beraknak egy sebesültszállító kocsiba. Három sorstársam fekszik nyögve mellettem. Árkon-bokron át megyünk. A gránátoktól felszaggatott út igen rázós, lábam nagyon fáj. Mikor éjféltájban kiraknak, egyik mellettem lévő társam már halott.

A tábori kórház túl van tömve. Az utcán pokrócokba göngyölve fekszenek a sebesültek. Két orvos is dolgozik lázasan. Engem is megvizsgálnak, majd egy teremben lefektetnek a szalmára.

Reggel sebesültszállító gépkocsin Stenalba visznek **a** hadtápkórházba. Néhány nap múlva ott kapom meg a II. oszt. vaskeresztet. Miután az operációt szerencsésen kiállottam, egy szeretetadomány-gépkocsi hazavisz a hátországba október közepén.

Megjegyzések: A Four-de-Paris—Varennes-i út mentén az ellenség nagyon megnehezítette a II. zászlóaljnak feladata elvégzését. Végül már 3 zászlóaljat vetettek be az erdei támadásra, de még ezeknek is csak súlyos véráldozat árán, nehezen sikerült az ellenséget az erdőből kiszorítani.

Rögtön az erdei harc kezdetén erős veszteségeink voltak. Többek közt 3 tiszt is kiesett az itteni harcokban. Nehéz megállapitani, hogy itt a franciák a fákról tüzeltek volna, mert egyetlen egyet sem tudtunk a fákon észrevenni vagy leszedni.

A legénységet ebben a veszteség teljes harcban nagyon nehéz volt előrehozni. Sűrű erdőben a parancsnok személyes példája csak a közvetlen környezetében jut érvényre.

Ugyanakkora erők mellett az ember ember elleni küzdelmet az nyeri, akinek egy tölténnyel több van a puskacsőben.

II. HARC AZ ARGONNE-OKBAN 1915-BEN

A Charlotten-völgyi századkörlet

Közvetlenül Karácsony előtt elengednek a kórházból. Sebem még nem gyógyult be teljesen, a járásnál nagyon akadályoz. A pótzászlóalj irodaszolgálata nagyon untat, ezért a kővetkező szállítmánnyal ismét az arcvonalra megyek.

1915. január közepén megérkezem az Argonne-ok nyugati szélén állásban lévő ezredemhez. Binarville-ből az ezredparancsnokság harcálláspontjára vezető feneketlen út már előre jelzi az Argonne-erdőkben uralkodó állapotokat.

Az éppen szabaddá vált 9. század parancsnokságát bízzák rám. Az ezredparancsnok harcálláspontjától kb. 800 méter hosszú dorongösvény vezet előre, csak gyalogosok számára. Néha-néha egy-egy gránát kényszerít a gyors lefekvésre. Boldog vagyok, mikor kihasználhatom az embermélységű futóárkok fedezékét. Szívesen választom még ezeknek a vendégmarasztaló ragadós anyagfenekű árkoknak a menedékét is. Mikor a századhoz megérkezem, már nem lehet a ruhámon meglátni, hogy éppen a hátországból jövök.

Átveszem a parancsnokságot vagy 200 kemény harcos és kb. 400 méter hosszú első vonalban lévő állás felett. Üdvözlésemre a franciák zavaró tüzet lőnek „csimbum" ütegekkel. A saját állás egy átfutó árokból áll, sok sarkantyúállással, melyekből több futóárok vezet hátra. Mivel nincs szögesdrót, még hiányzik arcvonalunk előtt az akadály. Az állás nagyon nyomorúságosan van kiépítve. Talajvíz miatt néhol csak 1 méter mélyen van ásva a vályogos talajban. 8-10 főre épített óvóhelyek közül is több egészen kiáll a földből a talajvíz miatt és nagyon alkalmasak golyófogónak. Nem is állnak csak néhány vékony tölgyfatörzsből és csak szilánkhatás ellen védenek. Már századparancsnokságom első óráiban az egyik teletömött ilyen fedezékbe bevág egy gránát és 9 embert súlyosan megsebesít. Erre elrendelem, hogy tűzrajtaütéseknél a veszélyeztetett óvóhelyeket azonnal ki kell üríteni és a legénységük a lövészárkokban fedezze magát. Így legalább nem semmisülhet meg egyszerre mindjárt egy egész raj. Egyúttal elrendelem, hagy a következő éjjeleken az óvóhelyeket annyira meg kell erősíteni, hogy azok a tábori tüzérség lövedékeinek ellenállhassanak. Különösen veszélyesek az állás közvetlen közelében lévő vastagtörzsű tölgyek. Ezek a rajtuk robbanó gránátok repeszeit éppen ez árkok fenekére hajigálják. Néhányat ezek közül kivágatok.

A következő napokban nagyon hamar összehangolódom a századdal. Mint 23 éves tiszt, nem is kaphatok szebb feladatot, mint a századparancsnokságot. A körültekintéssel, világos parancsokkal, a rám bízott emberek feletti állandó gondoskodással, önfegyelemmel és ugyanazon körülmények közt élve a vezető nagyon hamar meg tudja nyerni alárendeltjei bizalmát. Ha pedig ez már egyszer megvan, úgy a csapat még a pokolba is követi.

Minden nap rengeteg új munkát hoz s nagyon sok minden hiányzik még: deszka, szeg, ácskapocs, fedélpapír, drót és szerszám. A kb. 140 cm magas századparancsnoki fedezékemet megosztom az egyik szakaszparancsnokkal. Az asztal és ágy bükkfarönkökből áll, amit dróttal és madzaggal kötöznek össze. Fala nincs vakolva,

és vigasztalanul csurog rajta a víz. A vékony földréteggel borított két sor tölgyfagerendával fedett tetőn is állandóan csurog, mihelyt kicsit is nedves az idő. Negyedóránként kell a vizet kimerni, mert máskülönben elmerülnénk. Tüzet csak éjjel gyújthatunk. Ebben a csapadékos téli időben nagyon fázunk egész nap.

Az állásunk előtt lévő aljfa miatt az ellenségből semmit sem lehet látni. A franciáknak velünk ellentétben nem kellett azt a terepszakaszt, ahol legelöl levő állásuk van, letarolniok, mert az állásépítéshez az anyagot a hátországból kapták már előkészítve. Azonkívül nem szenvednek az állandóan zavaró tűz alatt úgy, mint mi, mert a német tüzérségnek nagyon kevés lőszere van és a francia állás jól van rejtve a sűrű erdőben. A terep egész enyhe eséssel az ellenség felé lelt vagy 100-150 métert. Az ellenséges állást a mélyedés túlsó oldalán sejtjük, tőlünk kb. 300 méterre. Onnan lövi az ellenség az állásaink mögött lévő terepet éjjel-nappal rendszertelenül erős puska és géppuska tűzzel. Ezáltal nagyon hátráltatja az állásokon kívüli munkánkat. De mindennél kellemetlenebb a „Csim-bum” tűz. A lövést csak akkor halljuk, mikor a becsapódás megtörtént. Akit a «Csim-bum» az álláson kívül elkap, ahogy csak tud, azonnal, azon a helyen, ahol áll le kell vágódjon, hogy a szerterepülő nagyon éles repeszeket lehetőség szerint elkerülhesse.

Január vége felé felváltva esik és havazik. Január 23-26-ig a század tartalékállásba kerül, az első vonal mögött kb. 150 méterrel. Ott az állások még rosszabbak, az ellenséges tüzérség még kiállhatatlanabb, így bizony a veszteségek sem kisebbek, mint elől. A századot munkaszolgálatra használják fel. Anyagot szállítunk, fedezéket építünk, összekötő árkokat takarítunk, dorongutakat fektetünk. Mikor ismét elől lehetünk, nagyon boldogok vagyunk, és újult erővel fekszünk a munkának. A hangulat és a csapat szelleme kiváló. A tisztek és a legénység mindent hajlandó elviselni, ha arról van szó, hogy a hazát az ellenségtől meg kell védeni és a háborút győztesként kell befejezni.

Január 27-én kikutatom néhány emberrel a balszárnytól az ellenség felé vezető futóárkot. Most ugyanaz az ezred által december 31-én elfoglalt régebbi francia állásban vagyunk. Miután az árokban lévő akadályt óvatosan megkerültük, előretapogatózunk. Kb. 40 méterre néhány temetetlen franciát találunk. Valószínűleg még azóta az emlékezetes roham óta maradhattak itt az arcvonalak között. Ezután az ároktól balra felfedezünk egy kis francia katonatemetőt, majd az árok végében, állásaink előtt kb. 100 méterre a völgy mélypontján az árok véget ér. Itt egy régebbi francia kötözőhely lehetett. Elsőrendűen be van fedve és kb. 20 embernek nyújt szállást. Ezalatt élő ellenséget nem láttunk. Ezzel szemben észrevettük, hogy az ellenség a nagyon kellemetlen zavarótűzét puskával és géppuskával, hang után ítélve, a mélyedés túlsó felén alig 100-150 méterre lévő állásaiból lövi. Természetesen a sűrű aljfák miatt nem tudunk odalátni.

Elhatároztam, hogy ezt az árokrészt előretolt állássá fogom kiépíteni és még a délután folyamán megkezdem a munkát. Erről a helyről ismételten halljuk az állásaikban lévő franciák társalgását. Innen további járőröket kiküldeni már nem tanácsos. Az ágak ropogása előbb elárulná őket az elővigyázatos ellenségnek, mintsem ők a jól rejtett állást észrevennék. Csak fölösleges veszteségekre vezetne.

R o h a m 1 9 1 5 . j a n u á r 2 9 - é n

Hogy az Argonneokban minél nagyobb ellenséget kössünk le, január 29-én a 27. hadtest minden ezredénél kisebb vállalkozásokat kell végrehajtani. Ezredünk sávjában jobbra a II. zászlóalj körletében egy ellenséges állásrész felrobbantása után rohamcsapat-vállalkozást terveznek. Ugyanakkor az ezred középső szakaszán a III. zászlóaljnál a 10. század (jobbra elől) és a 9. század (balra elől) előtti ellenség, tüzérség által le lesz fogva. A 49. tüzérezred egyik ütege már 27 és 28-án belőtte magát. A 10. századnak kilátásba helyezték, hogy előrébb lévő állásba mehet. A 9. század azonban ne menjen előre, hanem az oldalt lévő, kitérő ellenséget reteszelje el, vagy fogja el.

1915. január 29-e kemény téli napnak indul. A talaj keményre fagyott. A támadás kezdetekor 3 rajjal az újonnan berendezett előretolt állásban állok a lőrésnél, 100 méterre a saját védőállás előtt. Néhány gránát elszáguld a fejünk felett, némelyik körülöttünk a fákon robban, máskor megint mögöttünk durran. Ezután bekövetkezik odaát a robbanás. Az egész föld megremeg. Mint a jégcső, úgy potyog a sok föld, kő és ág. Megkezdődik a puskatűz, kézigránátok durrannak. Egy magányos francia rohan jobbról állásunk felé. Elfogjuk.

Pár perc múlva megérkezik a III. zászlóalj. A segédtisztje közli, hogy a roham jobbról nagyszerűen sikerült s a zászlóaljparancsnok nevében felszólít, akarok-e részt venni századommal a támadásban. – Természetesen akarok! Csak kifele ebből az undorító, unalmas árokrendszerből, ebből az örök fedezékből.

Nem tartom tanácsosnak az egész századdal az állás egész szélességében való előretörést. Az ellenség tüzérsége és géppuskái már belőtték magukat az állásra, s a francia – valószínűleg – magasfigyelők a fák tetejéről könnyen beláthatják az egész támadást. Előretörésünket bizonyosan azonnal észrevennék és tűzzel lefognák. Ezért az állás jobb oldalán lévő egyik sarkantyúállásból egyenként bújtatom ki az embereimet, azután mászva, balra rajvonalat alakítunk. 15 perc múlva a század támadásra kész, állásaink előtt kb. 80 méterrel, az ellenség felé eső lejten. Óvatosan kúszunk a lombtalan bokrok között az ellenség felé.

De még mielőtt a mélyedést elértük volna, az ellenség megnyitja puskáival és géppuskáival a tüzet. Minden mozgás megakad. A fagyott föld köröskörül kopog a becsapódásoktól. Fedezék ezen az oldalon alig van. Csak kevés lövésznek jut néhány vastagtörzsű tölgyfa. Az ellenségből távcsővel sem lehet semmit sem látni. Tisztában vagyok azzal, hogy tartós, erős tűz mellett, még ha az nem is célzott, a fedezék nélkül az innenső lejtőn lévő századom nemsokára veszteségeket fog szenvedni. Töröm a fejem, hogyan hozhatnám ki embereimet kíméletesen ebből a kellemetlen helyzetből. Ilyen pillanatokban válik nehézzé az alárendeltek iránti felelősségérzés az elöljáró számára.

Éppen elhatározom, hogy félszakaszonként szökellve a kb. 50 méterre lévő mélyedést fogom elérni, ahol talán több fedezéket találok, majd, mikor jobbról felharsan a roham kürtjel. Kürtösöm ott fekszik mellettem, fuvatok vele.

A szűnni nem akaró tűz dacára, a derék 9. század egy emberként ugrik fel. Harsány hurrával rohamozunk. Átugrunk a mélyedésen és elérjük a francia drótakadályt. A dróton túl most megpillantjuk végre az ellenséget, amint ember-ember hátán sebesen igyekszik kiüríteni az állást. Hurrázunk és szuronyaink csillogásától egyszeribe inába szállt a bátorsága. A vörös nadrágok világítanak a harasztban, a szürkésbarna kabátszárnyak röpködnek. Mi is sietünk, hogy utolérjük őket. Mit törődünk most az állásban hátrahagyott puskáikkal és géppuskáikkal. Előttünk a sűrűségen át fejvesztetten menekül az ellenség.

Közvetlenül nyomukba maradva még két francia álláson jutunk át. Ezek is jól ki vannak építve, drótakadályokkal. Megszállócsapatuk előtt váratlanul bukkanunk fel, mire ez ész nélkül menekül. Mivel az ellenség a nagy sietségben nem jut lövéshez, veszteségeink nincsenek.

Egy magaslatot érünk el, az erdő ritkulni kezd. Előttünk sűrű tömegben menekül az ellenség. Lövöldözve a sarkában vagyunk. Egyes óvóhelyeken a század egyes részei már foglyokat ejtenek, mialatt az elől lévő részek Fonlaine-aus-Charmes-tól nyugatra 500 méterre az erdőszegélyt érik el. Most a kiindulási állásunktól kb. 700 méterre vagyunk délre. Innen ismét lejt e talaj. A menekülő ellenség gyorsan eltűnik az alacsony bozótban. Se jobbra, se balra nincs összeköttetés. Mindkét oldalt hátul elkeseredett harc folyik. Megszállom tehát ezt az erdőszélt, rendezem a századom és megkísérlem mindkét oldalra helyreállítani a összeköttetést. Az egyik gyalogos általános derültség közepette az egyik fedezékből egyes tárgyakat és ruhadarabokat hoz elő, melyeket kétségtelenül valami a női nemhez tartozó lény hagyott hátra a gyors menekülés közben.

Nemsokára beérkezik egy tartalékszázad is. Rábízom a kétoldali összeköttetés felvételét és a 9. századdal folytatom délnyugati irányban az előnyomulást. Lejtős terepen bokrok között megyünk. Az erdő itt legnagyobb részt ki van vágva. Nemsokára keresztezünk egy mélyedést. Egyszerre félbalról jövő tűz földre kényszerít. A bokrok között az ellenségből semmit sem látunk. Nehogy ez a lövöldözés az üldözésben megakasszon, századommal nyugati irányban kitérek és a magas erdőben később ismét délnek kanyarodom.

Az erdő túlsó, azaz felső szélén ismét drótakadály előtt találjuk magunkat. De ez olyan nagy, hogy ekkorát még nem is láttunk. 80-100 méter mély, jobbra-balra pedig olyan messze húzódik, hogy szabad szemmel nem is látjuk a végét. Itt a franciák az egész erdőt kivágták. Az enyhén emelkedő tejtőn az akadály túlsó oldalán századom három embere áll közöttük az ifjú Maat hadiönkéntes és integetnek. Tehát ezt az erős állást itt az ellenség még nem szállta meg. Nagyon fontos és hálás feladatnak tartom, hogy ezt az állást még az ellenség előtt birtokba vegyem és a tartalékok beérkezéséig tartsam.

Az akadályban még egy keskeny utca nyitva van. Megpróbálok beugrani, de félbalról olyan erős tüzet kapok, hogy földhöz kell vágódnom. Mivel a 3-400 méterre levő ellenség nem láthat meg, mert a drótsövény olyan sűrű, négykézláb mászva érem el az ellenséges állást. Eközben a gurulatok csak úgy fütyülnek a fejem felett. Igen ám, de az élszakasz parancsnokomnak már ehhez nem volt meg a bátorsága. Tehát szakasza s ezzel együtt az egész század az akadály túlsó felén fekve maradt.

Hiába kiáltozok és integetek nekik.

Ezt az erődszerűen kiépített állást azonban három emberrel nem tarthatom. A század tehát át kell, hogy jöjjön. Nyugat felé sietek s egy lapos mélyedésben másik utcát találok. Visszamászom századomhoz és közlöm az illető élszakasz parancsnokkal, hogy lelövöm, ha gondolkozás nélkül nem követ és parancsaimat nem teljesíti. Ez már segít s bár a karabélytűz jobbról még állandóan tart, mind átmászunk az akadályon az ellenséges állásba.

Az elfoglalt állásrészt hídfőszerűen biztosítom. A század beássa magát. A «Central» mű, amelyben most vagyunk, mesterien van kiépítve. Ez egy része az Argonne-okon keresztül húzódó francia főellenállási vonalnak. Erős gerendaerődök vannak egymástól 50 méterre beépítve. Ezekben a géppuskaállások úgy vannak elhelyezve, hogy az állás előtt húzódó akadályövet arc és oldalozó tűz alá tudják venni. Az erődöket az anyaföld fölé épített olyan magas mellvédek kötik össze, melyeknek lőréseiből az akadályokra fölülről lehetséges tüzet zúdítani. Az akadályok és az állás között 5 méter széles vizes árkok húzódnak. Ezekben a víz most be van fagyva, 10 méterre az állás mögött erdei út vezet. A magas védőművek miatt ezen az úton járművekkel is lehetséges a fedett közlekedés.

Balról a puskatűz most nagyon zaklat. De úgy nézem, hogy jobbra az erődítés egyáltalán nincs megszállva. A zászlóaljhoz 9 óra tájban a következő írásbeli jelentést küldöm:

„A 9. század eddigi védőállásától 1½ km-re délre, erős, erődszerűen kiépített, az erdőn keresztül húzódó francia védőállásba hatolt be és annak részeit megszállva tartja. Kérek sürgősen erősítést, géppuskákat, lőszert és kézigránátot."

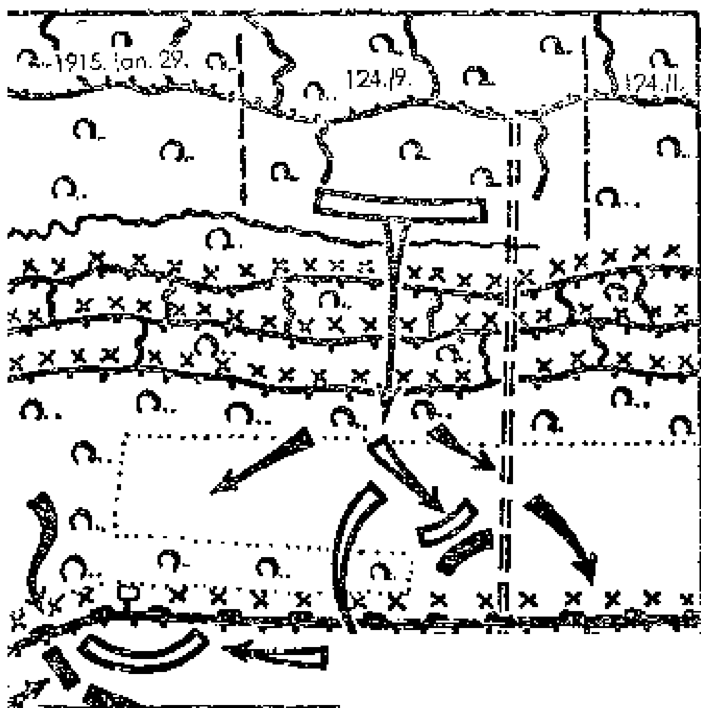
Eközben gyalogosaim hiába fáradoznak azon, hogy a kőkeményre fagyott talajt gyalogsági ásójukkal felkapargassák. Csak a néhány csákánykapával és csákánnyal lehet itt valamit elkezdeni. Kb. 30 perce lehetünk már az állásban, mikor a balra kiküldött biztosítás jelenti, hogy balra (kelet felé) kb. 500 méterre, az ellenség zárt oszlopban vonul hátra az akadályokon keresztül. Egy szakasszal tüzeltetek erre az ellenségre, Erre egyik részük fedezi magát, míg az akadálytól még északra lévők jobban kelet felé kitérnek. Valószínűleg fedett utakon bejuthattak az állásba, mert e tűzrajtaütés után nemsokára kelet felől megtámadnak.

Mivel még eddig a század alig tudott valamennyire behatolni **a** földbe, visszavonom századom jobbra kb. 200 méterre, ahol az állás megtörik, (Labordaire) mert ezt a részt különösen alkalmasnak találom a hídfőállásra. A szerte heverő fatörzsekkel és gerendákkal gyorsan fedezékeket készítünk a támadó ellenség tüze ellen és így azt távol tartjuk magunktól. Erre a keleti ellenség 300 méternél jobban nem mer megközelíteni és minden jel szerint ő is beássa magát. Nemsokára gyengül a tűz, majd teljesen elhalkul.

Ebbe a hídfőállásba 4 gerendaerődöt is bevontam. A századot félkör alakban állítottam fel. Egy 50 fő erős szakaszt az állás és akadályöv között tartalékban tartok. Az akadályon keresztül itt is keskeny ösvény vezet. Az idő múlik. Sóvárogva várjuk a kért támogatást és lőszert. Egyszerre jobbról jön a jelentés, hogy a saját állásoktól alig 50 méterre francia gyalogság megy vissza az akadályok között. A szakaszpa-

rancsnok kérdezteti, hogy tüzeltessen-e? Mit csinálhatunk egyebet? Ha nem tüzelünk, úgy az ellenség minden akadályozás nélkül behatol az állásba és megszállja azt közvetlenül mellettünk. Néhány percen belül úgyis ismét harcra kerülne a sor. Ha azonnal tüzelünk, úgy nyugat felé kitérve a kővetkező ösvényen hatolnak át az akadályokon, de az is lehet, hogy egy részük megszállja az ezred felé vezető egyetlen összeköttetési utunkat és akkor teljesen be leszünk kerítve. Mindegy, megnyittatom a tüzet.

A francia állás magas mellvédjén át gyorstűzzel üdvözöljük a közeli ellenséget. Rövidesen elkeseredett harc keletkezik. Ezek a franciák most nagyon derekasan harcolnak. Hála Istennek, az ellenség nagyobb része – most egy egész zászlóaljjal állunk szemben – nyugat felé tér ki és 300 méterre tőlünk hatol át a drótakadályokon és onnan széles arcvonallal támad ránk. Most tehát a 9. század körül bezárult a gyűrű. Csupán egy egész keskeny ösvény maradt észak felé, de már az is a keleten és a nyugaton levő támadó kereszttüzében van. Élénk tűzzel még késleltethetjük a nyugati ellenség rohamát, de az állásokban már nagyon közel férkőzött hozzánk. E küzdelem gyorsan megeszi harceszközeinket. Kézigránátunk és lőszerünk kezd kifogyni. A tartalékszakasz lőszerkiszabatának legnagyobb részét leadja. A derék gyalogosok a tűzvonalba hozzák. Hogy lehetőleg soká tartson a lőszer, tűzszüneteket iktatok be. A nyugati ellenség mind közelebb és közelebb férkőzik hozzánk. **A** zászlóalj segítségére még mindig számítok. A percek most végtelen lassan múlnak.

Az elkeseredett harc most a jobbszélső erődnél folyik. Utolsó kézigránátjainkat áldozzuk fel itt. Pár perc múlva kb. 10.30 óra lehet, az egyik francia rohamcsapatnak sikerül bevenni az erődöt. Lőréseiből a század hátába puska- és géppuskatűz zúdul. Erről az esetről a jelentés majdnem egyszerre érkezik a zászlóalj parancsával, melyet az akadályövön a hírvivő átkiabál nekem: „A zászlóalj 800 méterre északra beássa magát. A Rommel-század jöjjön vissza, a támogatás nem lehetséges." Az első vonal ismét lőszert kér. Az egész lőszerkészletünk nem tart már 10 percnél tovább.

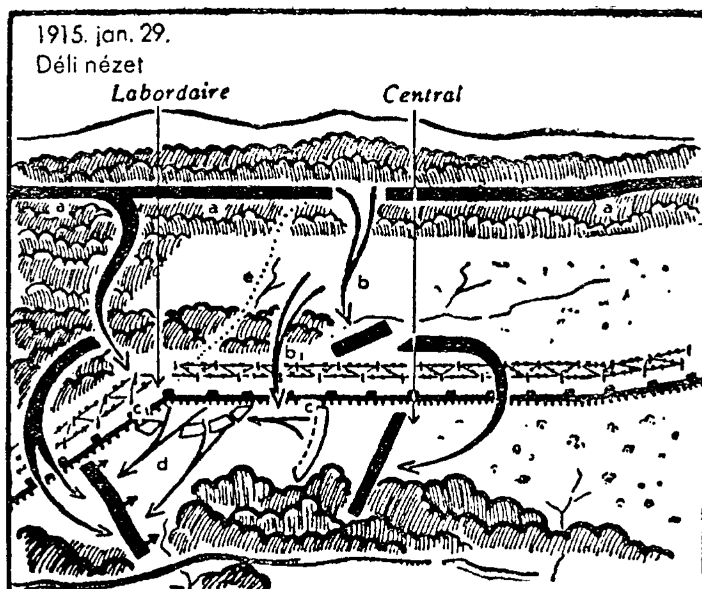
Itt az elhatározás ideje. Ha így félbeszakítjuk a tüzet és a közvetlen közelben lévő ellenség kereszttüzében megkíséreljük a visszajutást az akadályövön átvezető keskeny ösvényen, úgy ez legalább 50 százalék veszteséggel fog járni, de lehet, hogy az egész század otthagyja a fogát.

Az utolsó töltény kilövése után adjuk meg magunkat? Soha! Így tehát csak egy lehetőség marad, mégpedig: a századot legjobban veszélyeztető nyugati ellenséget megtámadjuk és közvetlen utána visszahúzódunk az akadályon. Ez lehet a menekülés egyetlen útja. Bár tudom, hogy az ellenség túl erős, de a francia gyalogság még egyszer sem bírta kiállni a gyalogosaim rohamát. Ha sikerül ezt **a** nyugati ellenséget visszaszorítani, akkor valószínű meglesz a lehetőség, hogy észak felé átbújjunk az akadályon. Akkor csak a távolabb fekvő keleti ellenség tüzével kell számolnunk. De mindennek villámgyorsan meg kell történnie, mielőtt még a nyugati ellenség a nagy ijedelméből magához térne.

Mind a tartalék szakaszt, mind az első vonalat tájékoztatom néhány hírvivővel tervem felől. Mindenki tudja, milyen nehéz a helyzet és a végsőkre el van szánva. Azután a tartalék szakasszal jobbra előre rohamozok. **A** gerendaerődöt ismét megszánjuk, és olyan hurrával, hogy még az erdő is megremeg tőle, az első vonalat magunkkal rántva rohanjuk meg az ellenséget. Most látjuk már megint a bokrok között piroslló francia nadrágokat. Még néhány lövés dördül el s az ellenség szalad. Itt az idő a küzdelem abbahagyására. A franciák nyugat felé menekülnek, mi keletnek sietünk. Ember ember után, sebes futásban megy át a széles akadályon. Nemsokára kelet felől lövedékek csapnak közénk. Jó, hogy ez az ellenség, szökellő embereimet csak 300 méterről tudja tűz alá venni. Csak ritkán talál egy-egy lövedék. A század legnagyobb része már átért, midőn nyugat felől is megkezdi az ellenség a tüzet. Öt súlyos sebesültön kívül, akiket ott kellett hagynunk, a század elérte a zászlóalj körletet, anélkül, hogy további harcokba keveredett volna.

A zászlóalj eközben beásta magát a három francia állástól délre az erdőben. Századom a balszárnyra kerül. Balra hiányzik még az összeköttetés, mert az I. zászlóalj nem tudta visszavetni a vele szemben álló ellenséget. Az I. zászlóalj jobb szárnyával az összeköttetést csak egyes rajokkal tartjuk fenn. Az erdőszéltől 80-100 méterre ássa be magát a század. A fagyott talajban nagyon fárasztó munka.

Az egész támadás alatt a francia tüzérség csupán az eddigi állásainkat és a még ennél is hátrább fekvő terepet tartotta igen erős tűz alatt. Nyilvánvalóan az egész erdei támadás alatt nem tájékoztatták a helyzetről. Most, hogy mulasztásait pótolja, a lehető legnagyobb erővel tüzel ránk. Különösen az erdő elülső részét lövi erősen. Ásásunkat meglehetősen zavarja vele. Megírom jelentésemet a délelőtti centráli és labordaire-i harcokról egy jelentőtömbön és egy vázlatot is mellékelek hozzá.

a = 3 a francia állás.
b = A 3. francia állás áttörése után a 9. szd. üldöz és behatol a Centrál-ba.
c = a 9. század Centrale és Labordaire egyes részeit megszállja.
d = Szinlelt támadás a harc félbeszakítása előtt.
e = Visszavonulás.

A tüzérségi tűz erős fokozása után az ellenség január 29-én este még egy ellentámadást hajt végre új állásaink ellen. Sűrű tömegben rohamoznak az új, pihent francia csapatok. Kürtjelek és vezényszavak rántják őket előre. De ekkor gyorstüzünk bevágódik soraik közé. Levágódnak, fedezéket keresnek, tüzelnek! Itt-ott egy-egy kisebb csoport megkísérel közelebb jönni. Hiába. Erős elhárító tüzünkben megakad a támadásuk s nagy veszteségeket szenvednek. Közvetlenül arcvonalunk előtt sok halott és sebesült fekszik. Mikor a teljes sötétség beköszönt, a franciák visszahúzódnak az erdőszélre és ott 100 méterre tőlünk beássák magukat.

A gyalogsági tűz elhalkul. Mi is újra ásót ragadunk, mert állásunk még csak 50 cm mély. De még mielőtt lényegesen mélyebbre hatolnánk, francia gránátok csapnak be körülöttünk. Köröskörül villámlás, süvítés és ropogás, amerikai acélgránátok csipkésszilánkú repeszdarabjai üvöltöznek a téli éjszakában és vastagtörzsű fákat úgy törnek derékba, mintha gyufaszálak lennének. Állásnak nem jó fedezék ez ellen a kevés megszakítással egész éjjel tartó tűz ellen. Köpenybe, sátorlapba és pokrócba csavarva fekszünk sekély árkaink mélyén. Nagyon fázunk. Minden újabb tűzrajtaütéskor összerezzenünk. Az éj folyamán 12 emberemet vesztem el a gránátok miatt. Ez több, mint amibe a délelőtti roham került. Ezen ez éjjelen nem kapunk enni.

Hajnal felé elcsendesedik az ellenséges tüzérségi tűz. Azonnal mélyítjük állásainkat. De most sem marad sok időnk. Nyolc órakor az ellenséges tüzérség ismét a munkánk félbehagyására kényszerít. Ezt követően a francia gyalogság támad. Ezt a támadást is minden nagyobb megerőltetés nélkül visszavetjük. Délutánra végre olyan mélyen vagyunk a földben, hogy még a legerősebb francia tüzérség sem nagyon árthat. Mivel hátrafelé az összekötő árkok még nincsenek meg, meleg étkezést csak az est beálltával kapunk.

Megjegyzések: Az 1915. január 29-iki rohamnál a német gyalogság fölénye szembeötlő. Az, hogy a francia gyalogság géppuskákkal és erős drótakadállyal megerősített három védőállásából fejvesztetten menekült a 9. század támadása elől, annyival inkább érthetetlen, minthogy ez a támadás még meglepetésszerűen sem érte. Hiszen az ellenség észrevette a támadáshoz való csoportosulást és tüzelt is rá. A Labordaire-i gyűrűből való kitörés, a jóval erősebb ellenséggel szemben is, a csapat magas harcértékét bizonyítja.

Sajnos a zászlóalj és az ezred számára lehetetlen volt a 9. század által elért eredmény kiaknázása. Mintán mindhárom zászlóalj az első vonalban harcolt, nem igen maradt tartalék. A Labordaire-i harc a lőszer- és kézigránáthiány miatt nehezen alakult ki. Különösen veszélyes lett a helyzet, midőn az ellenség a gerendaházat elfoglalta, ugyanakkor a zászlóalj visszarendelő parancsa megérkezett, a lőszer fogytán volt, mögöttünk pedig ott húzódott a széles akadályöv egyetlen ősvénye, amely azonban az ellenség kereszttüzével el volt zárva. Véleményem szerint minden más elhatározás súlyos veszteségekbe került volna, ha az egész kötelék elpusztulásával nem végződik. Minden esetre lehetetlen volt a sötétséget bevárni, mert az utolsó töltényt már 10.00 órakor kilőttük volna. A kevésbé erős 300 méterre lévő keleti ellenség megtámadása sem vezetett volna győzelemre, mert ezáltal az erősebb és nagyobb támadó lendülettel rendelkező nyugati ellenség levegőhöz jutva, hátunkat erősen veszélyeztette volna. A Labordaire-i harc félbeszakítása a szabályzat azon mondatát erősíti meg, amely így szól: Az ellenségről való leválás sikerült fegyvertény után a legkönnyebb.

A támadás gyors előkészítésénél senki sem gondolt a sánc-szerszám utánszállítására. A keményre fagyott talajon rövidnyelű szerszámmal semmit sem kezdhetünk. Még támadásban is akkora fontossága van az ásónak, mint a puskának.

Bár sokkal jobb kilövés esett volna az erdő széléről, a zászlóalj védőállását 100 méterre az erdőben vá1asztotta meg. A csapatot nem akarták még egy Bois de Defuy-i veszteségnek kitenni. Ez a 100 méter kilövés elegendőnek bizonyult többször is, a francia támadás megállítására. Az ellenségnek is súlyos veszteségeket okoztunk.

A január 29-30-ra virradó éjjel a francia tüzérség által okozott veszteség azért volt olyan nagy, mert a csapat nem tudta magát még elég mélyen beásni.

Central és Bagatelle előtt

Új állásaink a helyzetünk javulását hozták magukkal. Sokkal magasabban vagyunk, mint azelőtt és nem szenvedünk annyit a talajvíz miatt. Azonkívül nagyon jól lehet dolgozni az agyagtalajban. 4-6 méterre a föld alatt lövés biztos fedezékeket és óvóhelyeket kezdünk építeni. Itt, a még mindég erős francia tüzérségi tűz sem bír ártani. Századparancsnoki óvóhelyem, melyet megosztok egy ulánus századparancsnokkal, most csak egy hálókamra, amibe négykézláb lehet csak bejutni. A tűzgyújtást a francia tüzérség lehetetlenné teszi, mert a legkisebb füstcsík mutatkozása esetén az illető helyet igen élénk tűzzel zavarja.

10 napos felváltást rendszeresítünk. Az első vonal, tartalékállás és barakktábor váltja egymást. Veszteségeink az első vonalban csekélyek, hála a jó állásoknak, bár a francia tüzérségi tűz napról napra erősbödik. A jelek szerint dúskál a lőszerben, ellentétben a miénkkel, amely csak ritkán lőhet lőszerhiány miatt.

A január 29-i támadásnál öt fogságba esett, súlyosan sebesült emberem felől hírt kapok, hogy jól érzik magukat. Ezért a rohamért néhány héttel később, mint az ezredben az első hadnagy, megkapom az I. oszt. vaskeresztet.

Február, március és április hónapokban az ezred közelebb fúrja magát a Centralhoz, hogy jobb szomszédjával a 120. gyalogezreddel egy magasságba jusson. Ez az ezred még a január 29-i támadáskor este az ezredünk előtt közvetlenül Labodaire előtt ásta be magát. Balra tőlünk **a** 123. gyalogezred Centralhoz csatlakozó Cimetiére erődhöz dolgozza magát közelebb. Kúszóárkokat és sarkantyúállásokat építünk előre, majd összekötjük őket. Így mindig előbbre és előbbre kerül ez állásunk, míg végül közvetlenül **a** francia főellenállási vonal drótakadályai elé érkezünk.

A francia tüzérség és **a** most megjelent aknavetők elég alaposan zavarják ezt a munkát. Sok derék gyalogos esik el a kúszóárkokban. A hátravezető árkok, összekötő utak, harcálláspontok és anyagtelephelyek éjjel-nappal sokszor igen hatásos francia zavarótűzben vannak. Mikor a század a barakktáborba megy, úgy csak a veszélyeztetett öv (az első vonal mögött 3-4 km) átlépése után lélegzik fel megkönnyebbülten. Legtöbbször az ilyen leváltások után még az a szomorú feladat hárul ránk, hogy az utolsó napokban elesett bajtársainkat kell utolsó útjukra kísérnünk. Idővel a felváltások mind ritkábbak lesznek, a veszteségek az első vonalban fokozódnak. A csendes erdei temető tekintélyesen kezd terjeszkedni.

A Centralnál lévő első állásokat májustól kezdve az ellenség könnyű és közepes aknavetőkkel lövi. Ellövésük halk csattanását minden argonnei harcos nagyon jól ismeri. Más harci zaj erősebb lehet nála, de ez a halk nesz elegendő, hogy a legmélyebb álmunkból is felriadjunk és óvóhelyünket elhagyjuk. Nappal látni lehet a közeledő aknát, s ki lehet számítani, hogy hová esik. Ilyenkor elég egy ugrás, hogy hatása alól a szomszédos mellvéd védelmébe vonjuk magunkat. Éjjel tanácsos a veszélyeztetett körletet egészen otthagyni. Ezzel szemben a francia tüzérségi tűztől nem ébredünk fel és nem hagyjuk ott óvóhelyeinket.

A mindennapos veszteségek és idegőrlő harcok dacára a Centrallal szemben álló gyalogság szelleme kiváló maradt. Súlyos feladatát mindenki **a** legnagyobb természetességgel végzi. Mind jobban és jobban összenövünk a véráztatta Argonne-okkal. A legnehezebb csupán a holtan vagy súlyosan sebesülten hátraszállított bajtársaktól a búcsú. Felejthetetlen marad az a gyalogos, kinek egy akna leszakította a lábát. Napnyugtakor, véres sátorlapon vitték el mellettem. Ennek a fiatal, derék katonának elvesztése felett elérzékenyedtem. Megszorítottam a kezét, bátorítani akartam. De ő azt mondta: «Hadnagy úr, nincs itt semmi baj. Nemsokára meggyógyulok és akkor, ha másként nem lehet, hát falábbal, de visszajövök a századhoz.» A derék gyalogos már nem látta meg a reggelt. Meghalt útban a kórház felé. A kötelességéről velő felfogása jellemző a század szellemére.

Május elején kapjuk meg az első bányafákat. Most az állás ellenség felé eső felében az árokfenék magasságában egy-két embernek való kis fedezékeket építünk és ezeket kitámasztjuk. Így a váltás közvetlenül az őrszem mellett maradhat. A legelső vonal most már olyan közel van az ellenséges álláshoz, hogy a francia tüzérség a saját állás veszélyeztetése nélkül nem lőheti. Tehát annál nagyobb dühvel veti rá magát a hátrább lévő állásrészekre, utánpótlási vonalakra, tartalék állásokra, harcálláspontokra és a táborra.

Ekkor egy harcteret még nem járt idősebb főhadnagy veszi át tőlem a századot. Az ezredparancsnokom felajánlja, hogy más századhoz helyez át. De én csak megmaradok embereim mellett.

Május közepén a 9. század 10 napra a 67. gyalogezred körletébe kerül az Argonne-ok közepe táján a Bagatellenél, a 123-as gránátosok szomszédságában. A vállalkozó szellemű 67-esek, a sok súlyos kézigránátharcban és támadásban nagyon megfogytak. Náluk más változata van az árokharcnak. Sokkal kisebb fontosságot tulajdonítanak a tüzérségi és aknavető tűz ellen védő állásoknak. Az egész harc homokzsákokkal körülvett lapos tölcsérekben folyik az ellenségtől kézigránátdobó távolságra. Az egykor oly sűrű Argonne-erdőből itt Bagalellenél már nem lehet semmit sem látni. A francia tüzérség alaposan kiirtott minden fát. Kilométer távolságra meredeznek a csonkok az ég felé, Mikor az állást az alparancsnokokkal szemrevételezem, széles arcvonalon rövid kézigránátharcra kerül a sor, ami azután néhány főnyi veszteséggel zárul. Egy kis ízelítő!

Másnap nagyon korán vegyes érzelmekkel váltjuk fel őket. Amint eddig is megszoktuk, azonnal mélyítjük az állást és fedezéket készítünk. Súlyos gondot okoz a sok erős és hirtelen francia tüzérségi tűzcsapás, aknavetőtűz és a minden sarokban és végén keletkező kézigránátharc. Ebben a melegben szörnyű hullabűz van az állásban. Az arcvonalak között, de még az egyes saját állásrész között is nagyon sok francia hulla fekszik, azonban ebben az erős tűzben az eltemetésükre gondolni sem lehet.

Az éjjelek különösen izgalmasak. Széles arcvonalon órákig tartó kézigránátharcok keletkeznek, melyek olyan hevesek sokszor, hogy az ember nem tudja, betört-e az ellenség az állasokba, vagy pedig már éppen a hátunkban van-e? Közben a francia ütegek oldalozó zárótüzet adnak. Ez minden éjjel néhányszor megismétlődik

és nagyon erősen hat az idegeinkre.

Szakaszom balszárnyán, néhány méterre az első vonal mögött van az elődömtől átvett fedezék. Az árok aljával egy magasságban, tehát a talaj színétől 2 méterre függőleges lyuk van. Ha ezen lemászunk további 2 métert, tehát a földfelszín alatt 4 méterre ez a gödör vízszintesen folytatódik s kb. akkora, mint egy kényelmes koporsó. Fekhelyül néhány ruha és rongydarab szolgál. Hogy az ember élelmét és zsebtartalmát letehesse, az agyagfalba kis fülkék vannak vágva. Az agyagtalaj elég mély, de ha a bejárat közelében vágódna be egy gránát, az ember nagyon könnyen élve temetődnék el. Ezért az ellenséges tűz megkezdésekor rendszerint előremegyek az első vonalba. Sőt az éjjeleket is szívesebben töltöm kint, mert az állandó kézigránátharc úgyis arra kényszeríti az embert, hogy a fél éjjelt talpon töltse.

Ezekben a napokban a hőség elviselhetetlen. Egyik nap Möricke zászlós (nagyon lelkes katona) keres fel. Fedezékemben fekszem és az almán keresztül értekezünk, mert ketten nem férnénk el bent. Panaszkodom, hogy itt 4 méterre a föld alatt sem hagyják az embert nyugodni a legyek. Azt válaszolja, hogy nem csoda, hiszen az árok partja csak úgy feketéllik a légytől. Hoz egy csákányt és odaüt. Már az első ütésnél előbújik egy oszlásnak indult fekete francia katonakar. Klórmeszet és földet szórunk rá és békét hagyunk a halottnak.

Végre elmúlik ez a 10 kemény nap és éjjel is. Mikor rövidesen leváltásunk után ismét a Centralnál az első vonalba kerülünk, ott az árokharc ismét sokkal kellemetlenebb alakot öltött. A lényegesen megerősödött tüzérségi és aknavetőtűz mellett megkezdődött a földalatti aknaharc. Az őrszemek alig néhány méterre állnak egymással szemben, félig fedett és nagyon erősen drótozott kiugrásokban. Különösen éjjel keletkeznek igen erős kézigránátharcok, melyek néha az egész állás személyzetét felriasztják. Kölcsönösen robbantjuk az elől lévő kiugrásokat és árokrészeket. Alig múlik el nap robbantás nélkül.

Egyik nap a franciáknak sikerült felrobbantani egy előretolt árokrészünket, miben épp a mi századunk 10 embere dolgozott. Csak több órai megfeszített munkával, állandó kézigránátharc közepette sikerült a teljesen eltemetett embereket mind élve kiszabadítani.

Azok a kísérleteink, hogy a legközelebbi francia őrhelyeket kézitusával elfoglaljuk, legtöbbször érzékeny veszteséggel kudarcba fulladnak. A franciák őrszemeiket és a hozzájuk vezető árkokat teljesen teletömték szögesdróttal, azonkívül a gerendaházakból az egész akadályövüket géppuskákkal uralják. Ebből a helyzetből, amit hosszabb ideig igazán nem kellemes elviselni, remélhetőleg megszabadít a Central ellen intézendő támadás.

A Central elleni roham

Június 30-án, három és félórás tüzérségi és aknavető előkészítés után, Central, Labordaire, Girnetiére és Bagatelle erődöket el kell foglalni. Ezek azok a védőállások, melyeket az ellenség a múlt év októbere óta épített és erődszerűen megerősített. Ennek a támadásnak az előkészítésén az ezred hetekig dolgozott. Közvetlenül az el-

ső vonal mögött közepes és nehéz aknavetőket építünk be gránátbiztos fedezékekbe. Ezért a tartalékszázadok éjjel-nappal hordják előre a keskeny árkokon át az anyagot, szétszedett vetőket és lőszert az első vonalba. A francia zavarótűz ismét tekintélyes mértékben erősödik. Több hordozó részleg lesz így az áldozata. Mikor a 9. század a Binarville-i barakktáborból többnapos pihenés után ismét előremegy az első vonalba, nagyon csodálkozik a Binarville-i gyümölcsösökben légi figyelés elől rejtett közepes és nehéztüzérség nagy száma felett. Sőt úgy nézzük, hogy most lőszer is elég van. Ez egyszer nagyon jó hangulatban megyünk előre az első vonalba.

Az ezred a Central elteni támadásra az 5. rohamszázaddal minden részletet közöl. Szakaszom a tüzérségi tűz alatt a tartalék állásban lesz, Central-tól északra 1 km-re. Közvetlenül a roham kezdete előtt rohamállásba kell előremennie. Az előretörésnél közvetlenül a rohamosztag nyomában kell maradnia s lőszert, kézigránátot és sáncszerszámot szállít utána.

Június 30-án. 5.15 órakor megnyitják **a** tüzércsoportok a tüzüket. Nagyon magasan a fejünk felett zúgnak el a 21 cm-es és a 30.5 cm-es mozsarak nehéz lövedékei. Ezeknek a gránátoknak a hatása a Central agyagtalajában hatalmas. Magas földszökőkutak törnek elő. Állásaink előtt egyik tölcsér a másik mellett keletkezik. A hatalmas francia földerősítések úgy mállanak szét, mintha hatalmas kalapács zúzná szét őket. Emberek, gerendák, gyökérzet, pőzsök és homokzsákok keringenek a levegőben. Vajon, hogy tetszik ez a védőknek? A nehéz tűznek ekkora összefogását eddig még nem láttuk.

Roham kezdete előtt egy órával a közepes és nehéz aknavetők megkezdik szétlőni a gerenda erődöket, sáncokat, drótakadályokat. Hiába lő a francia tüzérség rengeteg esővel zárótüzet, mert az első vonalunk csak gyéren van megszállva és nagyon közel fekszik a francia védőállásokhoz. A francia tüzérség egy része a hátrább lévő állásrészeket szántja fel. Alig 100 méterre előttem az egyik nehéz francia gránát egy még januárban elesett francia holttestét úgy kiásta és felhajította a levegőbe, hogy az magasan egy fán fennakadt. Minduntalan az órát nézzük. 15 perccel a támadás megkezdése előtt a sok becsapódástól sűrű füst borítja a terepet. Barát és ellenség egyaránt fokozza tüzét.

Az az árok, melyben nekem parancs szerint előre kellett volna hatolnom, már hajnal óta erős ellenséges tűz alatt feküdt, tehát a kapott paranccsal ellentétben az ároktól 100 méterre oldalt a nyílt terepen vezetem előre a szakaszom. Gránátok vágódnak be körülöttünk, tehát futunk, amíg előttünk a mélyedésben ismét fedezékbe nem jutunk. A francia tűzben gyorsan rohanunk az összekötőárkokat kihasználva az első állás felé. Itt most már ember ember mellett ugrásra készen fekszik. Túl most robbannak az utolsó aknák és gránátok.

8 óra 45 perc. A rohamcsapatok széles arcvonalon rohannak a gránáttölcséreken és akadályokon keresztül az ellenséges állások felé. A francia géppuskák kattognak! A 9. század rohamjárőrét is elkapja jobbról egy francia géppuska. Egyesek felbuknak, a többi azonban rohan és eltűnik a tölcsérek és terephullámok mögött. Szakaszom követi őket. Mindenkinek megvan a maga terhe, legyen az ásó, vagy kézigránáttal, illetőleg lőszerrel telt zsák. Az ellenséges géppuska jobbra még kelepel. Szó-

ráskúpja elől szökellve elérjük azt a terephullámot, ahol a 9. század már januárban harcolt. A büszke erődök most romokban hevernek. A fonások, gerendák és kidőlt fák vad összevisszaságban halott és sebesült franciák feküsznek beékelve. A békés időkben fonással burkolt árokfal most sok franciának okozta vesztét.

Tőlünk jobbra kézigránátharc folyik. A hátsóbb állásokban lévő francia géppuskák keresztül-kasul tüzelnek és fedezékbe kényszerítenek minket. A nap melegen tűz. A 9. század rohamjárőrének nyomában előbb az állásban balra húzódunk, majd egy összekötőárkon a második állást közelítjük meg.

Közben tüzérségünk lőni kezdte a 150 méterrel délebbre lévő francia állásokat, amiket tulajdonképpen csak július 1-én, új előkészület után kellett volna megrohamoznunk. (Central II.) De már az ezrednek azok a járőrei, akik a Central I-ben befejezték tisztogatási munkálataikat, a Central II-t rohamozzák.

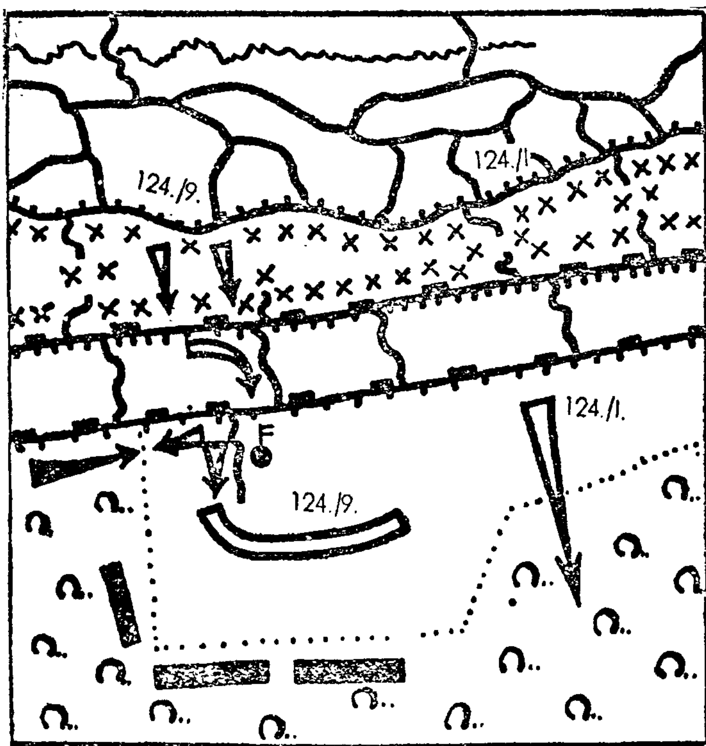
30 méterrel előttünk nagyon erős kézigránátharc folyik. Central II. körvonalai még 80 méternyire látszanak. A francia géppuskatűz lehetetlenné teszi az árkon kívül való mozgást. Úgy hallom, hogy elől a rohamjárőr megfeneklett. Fiatal parancsnoka Möricke zászlós súlyosan sebesülten fekszik az árokban. Medencelövés. Hátra akarom vitetni, nem hagyja magát. Ne törődjünk vele. Csalánba nem üt a mennykő. A sebesültvivők hátraviszik. Kezet szorítok még a bátor zászlóssal, aztán átveszem tőle a parancsnokságot. Másnap a zászlós meghal a kórházban.

Francia zászlóalj harcálláspont a Centrál II-ben.

A Centrat II. megszállócsapatával állunk harcban. A saját tüzérség hallgat. Néhány kézigránát össztűz, gyorsan egymás után, határozott előretörés és máris a Central 1I-ben vagyunk. A megszállók egy része hátrál az árokrendszerben, más része az árkon kívül menekül, a többi megadja magát. Gyorsan jobbra, balra felgöngyölítjük az állást és a zömmel egy 3 méter mély összekötőárkon át nyomulunk dél felé. Itt meglepünk egy francia zászlóaljparancsnokot segédtisztjével és szűkebb törzsével. Minden ellenkezés nélkül megadják magukat.

Az árok néhány 100 méterrel arrébb hordóban végződik. Előre, Viennale-Chateau felé erősen lejt a terep. A kilátásunkat a magas erdő akadályozza. Jobbra kb. 200 méterre az erdő szélén franciák vannak nagyobb tömegben. Tűzzel rajtuk ütünk. Rövid harc után az ellenség behúzódik az erdőbe. Eközben jobbra az I. zászlóalj részei törnek előre. Felveszem velük az összeköttetést, ugyanakkor beosztom a nálam lévő rajokat újból – hiszen a III. zászlóalj minden századából akad most ember nálam – és védelemre rendezkedem be velük a Central II-től délre 300 méterre. A század további előre menetele nem látszik tanácsosnak, mert jobbról még szabad a szárnyam és erről az oldalról a Central I. és II. irányából még igen erős harci zajt hallok. Még élénken él emlékezetemben az utolsó roham – január 29-e – mikor olyan szépen sikerült a század előrejutása s amikor végül is feladtak bennünket.

Egy járőr megállapítja, hogy jobb szomszédunknak még a Central I-be sem sikerült behatolni. A következő órákban különösen gondot okoz, hogy a Central II. oldalát és hátát nyugat felé elreteszeljem. Itt minduntalan megkísérlik a franciák az elvesztett állásrészeket ellentámadásokkal visszaszerezni. Ezért ezt az őrhelyet különösen kipróbált harcosokra bízom. A zászlóaljnak jelentem az elért eredményt.

Balra tőlem az I. zászlóalj csapatai még tovább mentek dél felé a Houyette-szorosba. Minden figyelőm erős csapatgyülekezést jelent 300 méterre előttem a lejtőn. Ullerich századossal a balra lévő I. zászlóalj parancsnokával megbeszélem helyzetet. Elrendeli, hogy az I. zászlóalj balra a 9. századhoz csatlakozva ássa be magát.

Lázas sietséggel esünk neki az ásóval a földnek. Egy szakaszt kivonok tartalékba, lőszert és kézigránátot hozatok vele előre és kiépíttetem a Central II. reteszelő állását. A felénk előnyomuló francia járőröket elűzzük.

Az agyagos talajban könnyű ásni. Nemsokára 1 méternél mélyebben vagyunk a földben. Most a francia tüzérség, amely a támadás kezdete óta nem zavart, nagy űrméretekkel kezdi rommá lőni mögöttünk a Central II-t. Valószínű ott sejtenek minket a franciák. Az ellenség lőszerpazarlása hatalmas. Több órára megszűnik hátrafelé a közlekedés a tűz miatt. A zászlóaljtól a századhoz vezető távbeszélő vonal hamarosan darabokban hever. A századkörletbe egy géppuskás szakaszt kapunk. Estére 150 cm-re vagyunk a földben. Közvetlenül mögöttünk még mindig dühöng a francia nehéztüzérség. Egyszerre hangos vezényszavak és kürtjelek harsannak meg előttünk. Megmozdul az erdő széle. Néhány 100 méterről sűrű tömegben rohan felénk az ellenség. Gyorstüzünk nemsokára földre kényszeríti ugyan őket, de most látszik csak meg, hogy a lejtő enyhén lankás és a fekvő ellenséget csak 80 méternyire tudjuk eltalálni. Talán közelebb lehetett volna vinni az állást a Central II-höz, azonban akkor a tüzérségi tüzet nem tudtuk volna ilyen simán megúszni. Most az egyszer a franciák nagyon bátran támadnak. Mire teljesen besötétedik az egész vonalon kézigránátharc dühöng. Mivel kézigránát-készletünk korlátolt, főleg puska- és géppuskatűzzel védekezünk. Az éjszaka nagyon sötét Még világító lövedékkel is kevéssé látjuk az ellenséget, a nagy kézigránát-robbanási felhők miatt. De mivel kézigránátjai közvetlenül fegyvereink csöve előtt robbannak, nem lehet 50 méternél messzebb. A harc változó erővel, de egész éjjel tart. Az ellenség minden betörési kísérlete összeroppan a gyalogosok tüzében.

Virradatkor meglátjuk, hogy 50 méterre előttünk homokzsák-fal húzódik s mögötte a francia most ássa be magát. Ha éjjel nem is engedtek lélegzeni a franciák, úgy most a tüzérségi tüzet megváltásként fogadjuk. A lövedékek legnagyobb része fejünk felett a Central I. és II.-be röpül. Közvetlen az állásaink mögé csak nagyon kevés, míg az első vonalak körül csak elvétve hullik egy gránát. Ma határozottan kellemes az első vonalban lenni. Ezzel szemben senki sem irigyli az ételhordókat, azokat, akik anyagot és lőszert szállítanak, meg a munkásrészlegeket.

A következő napokban 2 méterre mélyítjük az állást, építünk 1-2 személyes támfákkal megerősített kis óvóhelyeket, valamint megkezdjük az acél-lőréspajzsok beszerelését és homokzsákokkal megerősített lőréseket építünk ki. Az első vonalban a tüzérség hatása nagyon csekély, ezzel szemben az éjjel-nappal tűz alatt álló

összekötőárkokban naponta van néhány áldozata az ellenséges gránátoknak.

A június 30-iki sikerült roham után a felhalmozott tüzérségi anyagot azonnal más arcvonalszakaszra vitték. Gyenge állástüzérségünk a lőszerhiány miatt most sokszor a nagyon hálás célokra sem képes tüzelni. De az ezredkörletben most legalább állandóan van tüzérfelderítő. Ez minket, gyalogosokat, nagyon kellemesen érint.

Július elején az ellenség nehéz aknákkal minden nap összelövi állásaink egy részét. Vetőit olyan ügyesen állította fel, hogy azok állásaink tekintélyes részét oldalozni tudják. Mivel a tulajdonképpen elég kezdetleges vetőnek az oldalszórása igen csekély, legtöbbször telibe találja az állásainkat. Sajnos, a veszélyeztetett körletet nem sikerül mindig kiüríteni. Ilyenkor bizony meglehetősen nagyok a veszteségek. Néhány gyalogost csupán a közelükben felrobbanó aknák légnyomása öl meg.

Júliusban helyettesítésképpen 5 hétre átveszem a 10. század parancsnokságát. Ugyanazon a szakaszon a 4. és a 6. század is felvált. Mi, századparancsnokok, egységes tervet dolgozunk ki, a földszín alatt 8 méterre építendő több bejárattal rendelkező gránátbiztos óvóhelyeknek az építésére. Éjjel és nappali részlegekkel dolgozunk több helyről egyszerre. A tisztek is kiveszik belőle a részüket. Hiába. Az egész összecsuklik.

Ezekben a napokban többször megtörténik, hogy a nehéz francia tüzérség egyikmásik század védőkörletét 1 óra alatt rommá lövi. A kis, támfákkal megerősített búvóhelyek a nehéz gránátok súlya alatt úgy összelapulnak, mint a papírdoboz. Nagy szerencse, hogy a franciák merev tervszerűséggel hajtják ezt végre. Rendesen az illető századkörlet balszárnyán kezdik. Mivel ilyen tűzben csak nagy veszteség árán lehetne kitartani, a veszélyeztetett állásrészt kiüríttetem és csak akkor szállom meg újra, ha a tüzérségi tüzet a francia oldalt, vagy hátra helyezi. Ha a francia gyalogság a tüzérségi tűz után azonnal rohamozna, úgy azonnali ellentámadással ismét kikergetnénk, mert velük szemben a közelharcban sokkal erősebbnek érezzük magunkat.

Mint a Centralnál, az alig 50 méterre levő francia állások ellen itt is előretolt árkokat és akna utakat építünk. Augusztus elején századomnak a Martin-erődben fel kell váltani a 12. századot, mert az néhány nappal azelőtt, rohamnál, aknarobbanás következtében súlyos veszteséget szenvedett. A felváltás hajnalban, ellenséges zavarótűz nélkül történik meg, de rövidesen megkezdődik a francia tüzérségi tűz. Nehéz perceket élünk itt át a még előző napokból temetetlenül maradt francia holttestek közé kuporodva. Mihelyt pár perc múlva enyhül a tűz, lázas sietséggel kezdjük az állásokat mélyíteni és csak akkor nyugszunk meg, midőn a 1.80 cm-es mélységet elértük, és az ellenség felé eső falba sok kis búvóhelyet építünk. Most legalább a francia tábori tüzérség elől védve vagyunk. Innen is lehetőleg minden emberemet épen szeretném kihozni.

Hála a szorgalmas munkának, két nap múlva, dacára az addig átélt sok tüzérségi tűznek, veszteség nélkül vittem ki innen minden emberem, tehát halottak és súlyos sebesültek nélkül.

Miután századomat leadtam, augusztusban én is megkezdtem első 14 napos háborús szabadságomat.

Megjegyzések: Hogy június 30-án az erős Argonne-erdei francia állások elleni támadás időpontja felől az ellenséget megtévesszük, a tüzérségi és aknavető előkészítő tüzet többszöri megszakítással lőttük az ellenséges állásokra. Még ez az erős tűz sem rombolt mindent szét az ellenséges állásban. A roham kezdetekor is védte magát néhány francia.

Megint bebizonyosodott a német gyalogság nagy támadó lendülete. Nem elégedett meg az aznapi támadási céllal, hanem azon túl a következő francia állásokat is elfoglalta. Mindez olyan sebesen történt, hogy megleptünk és elfogtunk egy francia zászlóaljparancsnokot segédtisztjével együtt. A sikerült támadás után gyorsan védelemre rendezkedtünk be. Ekkor óvakodtunk a francia állások felhasználásától, mert azt az ellenség a legapróbb részletekig ismerte. Már a roham kezdetekor előrelátóan kijelölték a lőszert és sáncszerszámot szállító részlegeket, ugyanis rövidesen a francia zárótűz lehetetlenné tett minden anyagutánpótlást az első vonalba, sőt még a távbeszélő összeköttetést is megszakította.

Este és a július 1-ére virradó éjjel az erős ellenséges ellentámadást a legkisebb távolságon belül inkább puska- és géppuskatűzzel állítottuk meg, mint kézigránáttal.

Napfelkelte előtt homokzsákfal mögött ásta be magát az ellenséges gyalogság, állásaink előtt mindössze 50 méterre. Valószínű, hogy ezeket a homokzsákokat már a támadás kezdete előtt készenlétbe helyezték, vagy a roham alatt hozták magukkal, vagy a roham elakadása után a következő lépcsők hozták előre.

Hogy a rohamot követő hetekben, az erős tüzérségi tűz által okozott nagy veszteségeket kikerüljük, a századvédő-körletek egy részét az ellenséges tűz tartamára, rövid időre kiürítettük. A mostani, védelemre vonatkozó szabályzataink is azt tanítják, hogy a századparancsnok parancsára a század tűzzel terhelt része a közelben kitérhet.

Roham 1915. szeptember 8-án.

Szabadságomról való visszaérkezésem után a 4. század parancsnokságát bízzák rám azzal, hogy néhány nap múlva az ezred jobbszárnyán támadnom kell vele. A Charlotten-völgyi tartalékállásban veszem át a századom. Miután a támadás és készenléti helyének terepét személyesen megvizsgálom, századommal a Charlotten-völgy mellett lévő üres állásokon gyakorolom a rohamot. Ezáltal pár nap alatt teljesen a kezemben van az egész század. Így teljes bizalommal nézek nehéz feladatom elé. Nagyon sajnálom, hogy parancsnoksági hatásköröm ebben a nagyszerű században is csak néhány napig fog tartani, de még túl fiatal a rangom ahhoz, hogy állandó századparancsnok lehessek.

1915. szeptember 5-én még jóval napfelkelte előtt, magabízó hangulatban vonul századom az állásokba. Az állásrészt, melyet **a** 123. gránátos-ezred egyik századától vettünk, át a franciák már aláaknázták. Az ellenséges aknászcsapatok szakadatlan munkáját egyes helyeken határozottan lehet hallani. Reméljük, hogy az ellenség a

földalatti munkát nem fogja **a** roham kezdete előtt beszűntetni. Sokkal többre becsüljük az ember-ember elleni becsületes harcot a levegőberöpítésnél. Három hosszú nap múlik el. Alattunk szorgalmasan dolgoznak.

Azután, szeptember 8-án nyolc órakor megkezdődik a saját tüzérség és aknavetők hatástüze a tőlünk 40-60 méterre lévő állásokra. Tömegre és hatásra nagyon elmarad a Centrall támadás mögött. A francia tüzérség különböző űrméreteivel igen erős zárótűzzel válaszol. 3-4 személyes, könnyen épített fedezékekben összekuporodva engedjük el az őrületes tüzet a fejünk felett. A nehéz becsapódásoktól állandóan remeg a föld. Göröngyök, szilánkok és ágak potyognak, mint az eső. A gránátok erős Argonne-tölgyeket tépnek ki gyökerestől és vágják a földhöz. A francia aknászok már nem dolgoznak. Vajon készen lennének-e a munkájukkal?

Időnként végigszáguldok **a** századkörleten, hogy megnézzem, hogy vannak az embereim. Eközben a saját állásból jövő nehéz aknák és gránátok tüze többször földhöz vág. Egy pillantást vetek az ellenséges állás felé. Sok hatalmas robbanófelhő bújik ki a földből, gerendák, homokzsákok, pőzsők, földgöröngyök röpködnek a levegőben, erős fák gyökerestől szakadnak ki. Az ellenséges állás hátsóbb részeit szürkéskék felhő borítja.

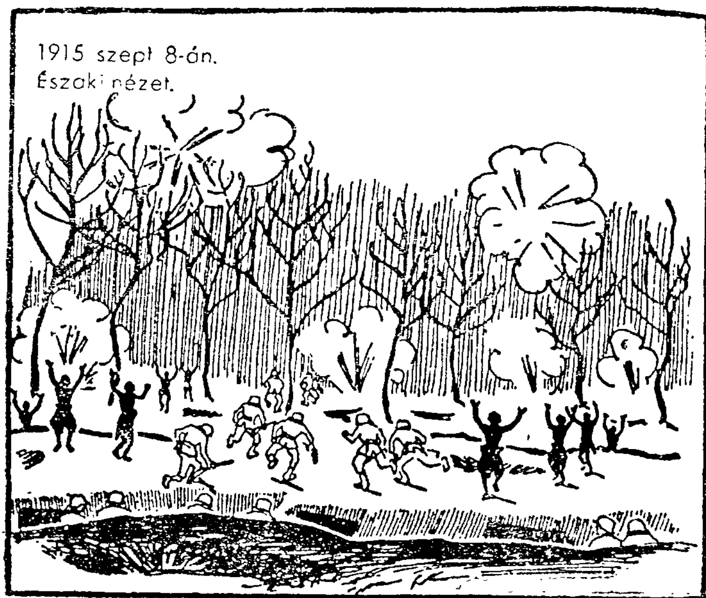
Három óra hosszat tart az ellenséges állás rohamérettté lövése. Nekünk ebben a zubogó üstben hihetetlenül hosszúnak tűnik fel az idő. Végre 10.45-öt mutat a mutató.

A század három rohamjárőre kibújik fedezékéből és felállítási helyére megy. Az órákat összeigazítjuk. A rohamnak az utolsó gránátok becsapódásakor, pont 11.00 órakor kell kezdődnie. Az árkászok, a lőszer- és anyagutánpótlás-szállító oszlopok előrejönnek. Még egyszer megmutatom a csoportoknak a kb. 200 méterre levő céljaikat és a lelkükre kötöm, hogy más dolguk nincs, mint nyílegyenesen megrohamozni céljaikat. A mögöttük maradt ellenség végleges elintézése nem az ő, hanem a század második lépcsőben előnyomuló részeinek a feladata. A sikerült roham esetére az ellentámadás kivédését, az összeköttetés felvételét, az állás elreteszelését még egyszer alaposan megbeszéljük.

Ezalatt a 21 cm-es gránátok, a nehéz és közepes aknák a legnagyobbra fokozott tűzerővel csépelik az ellenséges állást. Alig lehet elképzelni, hogy ilyen őrületes tűz után odaát maradjon még élő ember. Még 30 másodperc! A gyalogosok ugrásra készen kuporognak a tölcsérekben. Még 10 másodperc! Az utolsó aknák közvetlen elénk vágnak be az ellenséges állásokba. Még mielőtt a robbanási felhőjük eloszlana, 3 rohamjárőröm hangtalanul, kb. 250 méter összkiterjedésben átugorja a mellvédet és némán, mint ahogy ezt napokkal azelőtt tanulta, egyenesen a céljára tör elő, keresztül a poron és a füstön. Remekül csinálják.

Nem törődnek a franciákkal, akik halálra vált arccal és felemelt karral bújnak ki legközelebbi fedezékeikből. Csak futás közben mutatják karjukkal a foglyoknak az útjukat, hogy merre menjenek a fegyverüket lerakni. A rohamcsapatok már majdnem megközelítették a céljaikat, mikor a század többi része a szolgálatvezető parancsnoksága alatt második lépcsőben megindul, hogy a foglyokat összeszedve, kövessen.

A jobboldali rohamcsapathoz csatlakozom. Néhány másodperc alatt elérjük a támadás titkos célját az ellenséges állásokon túl. Árkászok, sáncszeres csapatok és kézigránátosok szorosan felzárkóztak. Eddig egyetlen emberem sem sebesült meg. Mivel hangtalanul, a szokott hurrázás nélkül rohamoztunk, a hátsóbb állások megszállóit teljesen meglepjük óvóhelyeikben és fedezékeikben. Miután meggyőződtek, hogy menekülésre nincs kilátásuk, rövid felszólítás után harc nélkül azonnal megadják magukat. Most a hátrábbfekvő állások géppuskái fedezékbe kényszerítenek. Balra felgöngyölítjük az árkot és a középső rohamcsapattal helyreállítjuk az összeköttetést. Néhány perc múlva megvan az összeköttetés a bal rohamjárőrrel és a balszomszéd (második) századdal is.

Lázasan dolgozunk az elfoglalt állásrész védelemre berendezésén. Az ellenség felé vezető futóárkok hamarosan homokzsákokkal vannak elreteszelve. Megalakulnak a lőszer- és kézigránát-óvóhelyek. Most közvetlen az elért vonal mögé a francia tüzérség órák hosszat olyan erős bénító tüzet ad, hogy erre az időre a kiindulási állással az összeköttetés teljesen megszakad. Francia géppuskák az állásokon kívül minden mozgást lehetetlenné tesznek. Így az utánpótlás elakad. Ekkor megindul a francia gyalogság ellentámadása. Alig van 100 méter kilövésünk, de ez elegendő arra, hogy még az állásaink előtt összeomoljon a roham. Magukban az állásokban is heves kézigránátharcokra kerül a sor, különösen az elreteszelt árokrészeknél. De itt is jó nekünk, mert kézigránátjaink messzebb repülnek, mint az ellenségé, ugyanis a terep az ellenség felé lejt.

A rohamnál az egyik elővigyázatlanul kidobott kézigránát 5 emberünket sebesít meg. A rohamutáni francia tűz a század összveszteségét 3 halottra és 15 sebesültre

fokozza Különös nehézségbe ütközik a csapat ellátása roham után. A lőszert, anyagot és élelmet a francia géppuskák és gránátok által állandóan pásztázott terepen kell előrevinni. Kell egy összekötőárkot ásni a kiindulási állásba. De még a jobboldali összeköttetés is hiányzik.

Tanácsomra az egyik tartalékszázad nyolcvan embere parancsnokságom alatt az elkövetkezendő éjjel kb. 100 méter hosszú összekötőárkot ás a volt állásainkhoz. A művelet meglehetősen nehéz, mert egyik helyen csak 40-50 méterre vezetne el az egyik átfutó francia állás előtt. Munkáscsapataimmal lázasan homokzsákokat töltetek. Tanultam valamit a június 30-i támadásnál a franciáktól.

22.00 óra körül elkezdjük a munkát. Bár az ellenség még nagyon nyugtalan, állandóan géppuskával és világítólövedékkel lövöldöz, már most meg kell kezdeni a munkát, másként egy éjjel nem tudjuk majd befejezni. Először mindkét oldalról 40-40 cm. magas homokzsákfalat kezdek építeni. Az emberek hanyatt fekve adogatják a homokzsákot az elsőnek, ez építi azután a falat. Bár ez a munka nagyon megerőltető, az erős ellenséges tűz még sem tud áthatolni a homokzsákfalon. A rendelkezésre álló homokzsákokkal mindkét oldalt kb. 15-15 méter hosszú falat tudok építtetni. A megmaradt 70 méteres részt úgy zárom le, hogy az embereimet acélpajzsokkal szerelem fel s velük a hézagba nyomulva, rajvonalat vetetek fel. Mihelyt valamelyik megérkezett a helyére, felállítja pajzsát és elkezd mögötte ásni. A puska és kézigránát a keze ügyében van. Ez az egész művelet a legkisebb nesz nélkül megy végbe. Az ellenség rengeteg világítólövedéket lő ki, eláraszt lövedékekkel és kézigránáttal. Utóbbi nem ér el, az előbbi pedig az acélpajzson akad meg, de nagyon biztonságosan azért mégsem érezzük magunkat. A fedezékeink mögött az éj folyamán mégis behatolunk a földbe. Szeptember 9-én hajnalban készen van a 180 cm. mély futóárok. Ezeknél a munkálatoknál rábukkanunk az I. zászlóalj egyik halottjára, aki a június 30-iki roham óta a két állás között feküdt.

Az izgalmas és nehéz munka után éppen le akarok feküdni, mikor megérkezik a zászlóalj-parancsnok, kevéssel utána az ezredparancsnok is, hogy az új állásokat megszemlélje. A 2. és 4. század eredménye igen örvendetes. A rejtett célokat elértük, 2 tisztet, 140 fő legénységet fogtunk el, 16 aknavetőt, 2 géppuskát, 2 fúrógépet, 1 elektromotort zsákmányoltunk. De a 4. század hangulata mégis meg van zavarva, mert Stöwe tartalékos hadnagy, a 123. gránátos-ezredhez vezényelt összekötő tiszt, hősi halált halt. A szabadságos igazolványa már a zsebében volt.

Röviddel a roham után leadom a 4. századot és néhány hétre a 2-at kapom meg. Nagyon nehéz a búcsú, mert a 4. századdal nagyon jól megértettük egymást. Valamelyes időt a Kronprinz-erőd bombabiztos fedezékében töltök, az első vonal mögött 150 méterrel reteszállásban. Itt tudom meg főhadnaggyá történt előléptetésemet, kevéssel utóbb áthelyezésemet a most Müsingen-ben megalakult sí- és hegyi alakulathoz. Nagyon nehéz megválni anyaezredemtől, ahol annyi nehéz csatanapot éltem át; attól a sok derék gyalogostól és az Argonne-erdő vér- és verejték áztatta árkaitól. A Champagne-csata javában tombol, mikor szeptember végén a Binarville melletti erdőt elhagyom.

Megjegyzések: Az újonnan átvett századdal először egy gyakorló védőálláson alaposan besulykoltuk a szeptember 8.-iki támadást. A hatástűz végén a három rohamjárőrnek hurrázás nélkül, másodpercnyi pontossággal kellett a közeli ellenséges állásokon keresztül, a kb. 200 méterre lévő célokat elérni. Az állás megtisztítása csak a 2. és 3. lépcsőben következő század feladata volt.

Parancsom ellenére az egyik rohamjárőrnél roham előtt kézigránátot hajítottak ki és ezáltal 5 emberem megsebesült. (Ezek voltak a tulajdonképpeni roham egyedüli veszteségei.) Tanulság: Szökellésnél nem szabad magunk elé kézigránátot hajítanunk, mert saját csapatunk ugrik a robbanásba. Az ellenség meglepetése elsőrendűen sikerült. Azelőtt ugrottuk át az első vonalat, hogy fegyverhez nyúlhatott volna. Mintha a földből nőttünk volna ki, úgy érkeztünk a fedezékeik elé. Éppen ezért ejtettünk aránylag nagyszámú foglyot.

Roham után gyorsan be kell rendezkedni védelemre. Ez alkalommal az elfoglalt állásokat használtuk fel. A nemsokára bekövetkező ellentámadást elhárítottuk. A századot a roham után ismét órákra elvágta hátsó összeköttetésétől a tüzérségi- és a géppuskatűz. A jobboldali összeköttetés helyreállításánál közvetlenül az ellenséges fegyverek előtt, a homokzsákok és acélpajzsok nagyon jó szolgálatot tettek„.

III. ÁLLÁSHARC A MAGAS VOGÉZEKBEN 1916-BAN

ROMÁNIAI MOZGÓHÁBORÚ 1916/17-BEN

Az új alakulat

Sproesser őrnagy 1915 október elején a Müsingen-i új táborba 6 lövészszázad és 6 hegyi géppuskás-szakasszal megalakítja a Württemberg-i hegyivadász zászlóaljat (W. G. B.). A 2. század parancsnokságát én kapom meg. Igen munkás élet kezdődik. Századom több mint 200 fiatal, különböző fegyvernemből összeválogatott, a nyugati front minden részén megfordult, hadifáradalmakban kipróbált harcosból áll. Ezekből néhány hét alatt hegyi harcokra alkalmas lövészeket kell képezni. Habár a különböző egyenruhájú tömeg kissé tarka képet mutat, a szellem már az első napoktól kezdve kiváló. A feszes és nagyon megerőltető gyakorlatokat mindegyik szívvel-lélekkel csinálja. A később kapott új egyenruhánk is nagyon célszerű.

November végén szigorú parancsnokunk előtt a Gänsewag-on lefolytatott századszemle a legjobb eredménnyel végződött. December hónapot Arlberg-ben töltjük, hogy a sí-kiképzésünket tökéletesítsük.

A 2. század az Arlberg-hágón Hospiz St. Christoph községben van elszállásolva. Hajnaltól késő estig vagy málhával, vagy málha nélkül gyaluljuk a meredekeket. Esténként a vendéglő nagy szobájában együtt ül a társaság. A századzenekar Hügel apó vezetése mellett, slágereket játszik: havasi dalokat. Ez teljesen más, mint néhány hónappal ezelőtt az Argonne-okban. Így nemsokára embereimet is különösen jól megismerem és az alárendelt és elöljáró között szorosra fűződnek a szálak.

Nagyon tetszik az osztrák élelmezés, cigaretta- és borpótlékkal. Kemény munkával szolgáljuk meg minden nap. A karácsonyt nagyon hangulatosan ünnepeljük meg.

A szép idő elröpül. 4 nappal karácsony után nyugatra visz a katonavonat; tehát nem úgy, ahogy reméltük volt, az olasz arcvonalra. A 2. század Szilveszter éjjel a bajor landwerektől a Vogézek-ben átveszi a Hilsenfirst-től délre eső állásrészt. Csak úgy szakad az eső.

Az új század-védőkörlet 1800 méter hosszú, jobb- és balszárnya között 150 méter szintkülönbség van. Az arcvonal előtt erős drótakadályok húzódnak, az egyiket éjjelre árammal lehet megtölteni. Ilyen szélesség mellett az állást mindenütt megszállni nem lehet. Néhány különösen uralgó állásrészt támpontokká építünk ki. Minden támpont erődöt alkot, azaz minden irányban képes védekezni és rendelkezik lőszer-, élelem-és ivóvíz-tartalékkal. A fedezéképítésben hasznosítom Argonne-okban tanultakat, tehát mindegyiknek legalább két kijáratot építünk és igen erősen fedjük be.

Az ellenséges állás nincs olyan közel, kézigránátdobó távolságra, mint az Argonneok-ban, hanem csak a jobb- és középsőszakaszon (az úgynevezett francia fejnél) közelíti meg az állásainkat néhány száz méterrel. A többi helyeken a francia állás messze hátul van, egy összefüggő erdőszélen.

Néhány eltévedt gránáton és ritka géppuska zavarótűzön kívül keveset érzünk az ellenségből, de az időjárás szeszélyétől sokat szenvedünk. A tavasz és a nyár folyamán megismerjük a Sudel, Bengern, Ilienkopf és Müttel állásokat. Ebben az időben rengeteg tisztjelöltet képezünk ki, nagy szorgalommal.

Szeptemberben a századom a Blützen-állásba kerül a Hilsenfirst északi oldalára. Itt a francia állások már közel vannak és sok tüzérségi és nehéz aknavető tüzet kapunk.

Rohamjárőr-vállalkozás a Latschenköpfle ellen.

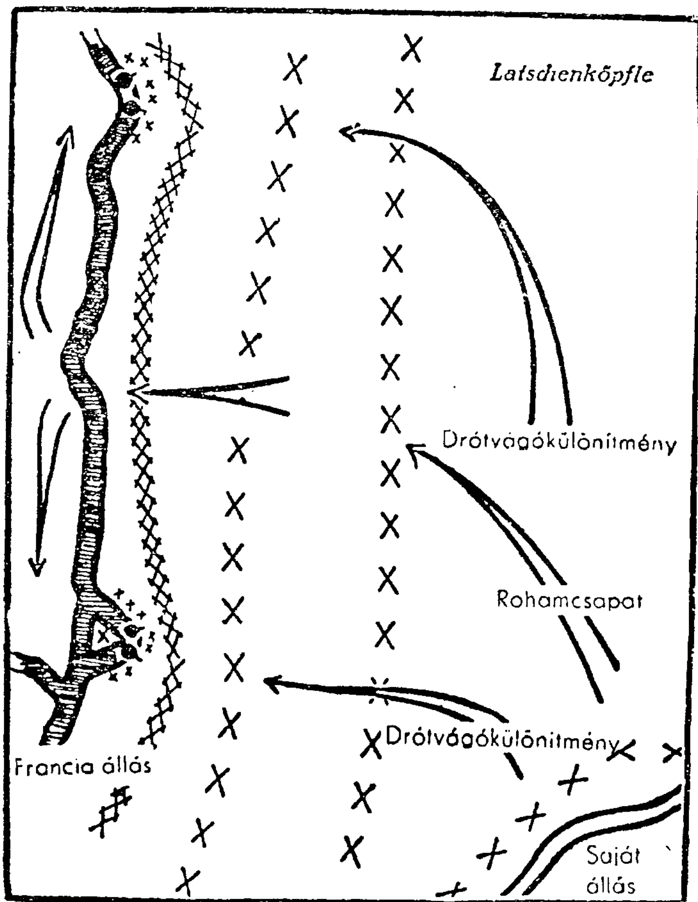
1916. október elején a zászlóalj több századát, közöttük az enyémet is, megbízzák, hogy fogolyejtés céljából készítsenek elő vállalkozásokat. Mivel még az Argenne-okban azt a tapasztalatot szereztem, hogy az ilyen vállalkozások fölöslegesen nagy veszteségekkel szoktak járni, eddig minden ilyen vállalkozástól óvtam századomat. Most azonban, hogy parancsot kaptam, lázasan kezdek a munkához.

Legelőször is, egyik este Büttler és Kolmar tartalékos szakaszvezetőkkel a századvédő körlet jobbszárnyán kipuhatolom a megközelítési lehetőségeket. Helyenként nagyon sűrű és magas fenyvesben tapogatózunk az ellenséges előretolt állás felé, melyet a felénk lejtő oldalon, az erdőszélen észleltünk. Az ellenséges őrszemtől 50 méterre átmászunk a fűvel és gazzal benőtt úton s az út árkában csigalassúsággal közelítjük meg az akadályokat. Különös óvatossággal vágjuk át a drótvágó ollóval a szögesdrót-rengeteget. Kezd alkonyodni. Néha hallani lehet a csak néhány méterre levő francia őrszem mozgását. Sem őt, sem az állását nem láthatjuk, mert sűrű bozót van köztünk. Lassanként behatolunk a nagyon sűrű akadályba. Minden esetre csak az alsó drótokat sikerül elvágni. Már mindhárman benn vagyunk az akadályban. A tüskésdrót úgy vesz körül, mint a pókháló. Egyszerre az őrszem félbalra felettünk nyugtalankodni kezd. Köszörüli a torkát, köhög. Vajon fél? Vagy észrevett valamit ténykedésünkből? Ha véletlenül eszébe jutna egy kézigránátot hajítani az út árkába, úgy mind a hármunknak végünk. Az akadályban még mozogni sem tudunk, még kevésbé védekezni. A lélegzetünket is visszafojtjuk.

Súlyos percek múlnak el. Mikor az őrszem ismét megnyugodott, kivonom embereimet. Közben teljesen besötétedett. A sűrű aljfában megreccsen az ág. Erre az ellenség az egész állás személyzetét riadóztatja és a két állás közötti részt percekig puska- és géppuskatűzzel árasztja el. Szorosan a földhöz lapulunk, mikor ez a pokoli tűz elszáll a fejünk felett. Végre elérjük saját állásainkat, sértetlenül. Az legalább világos, hogy itt az erdőn keresztül mindenféle vállalkozás rendkívül nagy nehézségekbe ütközik.

Másnap az úgynevezett Latschenköpflénél fekvő ellenséges állásnál puhatoljuk ki a megközelítési lehetőségeket. Itt sokkal előnyösebbek a körülmények. A tisztásokon zaj nélkül lehet előrejutni egészen az ellenséges akadályokig. Ezek errefelé mindenesetre különösen erősek és három vonalból állnak. Ezeknek az akadályoknak az átvágása órák hosszat tartó megfeszített munkába kerül. Az ellenséges állás itt 150

méterre fekszik a saját állás előtt. Hosszas és különböző helyről történt éjjel-nappali figyelésekkel megállapítottunk a Latschenköpfle-álláson két őrszemet. Az egyik körülbelül a tisztás közepén áll, fedett őrhelyen. A másik 60 méterre balra és följebb sziklamélyedésben van, ahonnan az egész környező terepet különösen jól betekintheti és esetleg tűz alatt tarthatja. Amúgy az előterepnek azt a részét, az ellenség csak ritkán lövi puskával vagy géppuskával.

A tervezett vállalkozást a kevés fedezéket nyújtó füves terepen csak nagyon sötét éjjel hajthatjuk végre.

A következő napokon és éjjeleken további megközelítési utakat derítünk fel a Latschenköpfle felé, valamint a két őrszem viselkedését tanulmányozzuk. Nagyon ügyelünk, hogy ténykedésünkből az ellenség szándékainkra vonatkozóan semmit se gyanítson.

A felderítés eredményeképpen megállapítom a vállalkozás tervét. Most az egy-

szer nem az ellenséges őrszemeket fogom megközelíteni, hanem a két őrszemállás között az akadályokon fogunk keresztülhatolni és azután az őrszemeket oldalról, illetve hátulról fogjuk kiemelni. Ezért a tulajdonképpeni rohamcsapatot 20 fő erőre kell emelnem, mert az akadályokon való áthatolás után, meg kell oszolnia. Hogy azután ezeknek a rohamcsapatoknak a visszavonulása is lehetséges legyen, még abban az esetben is, ha az állásmegszállók riadóztatása után harcra kerülne a sor, mindegyik őrszemálláshoz egy-egy drótvágó-különítményt tervezek. Ezek az ellenséges drótakadályokig nyomulnak elő s ott tétlenül fekve várnak addig, amíg a rohamcsapat pisztoly- és kézigránátharca el nem árulja nekik az ellenséges őrszem kiemelését, vagy pedig – ha az ellenséges őrszem hangtalan kiemelése sikerül – addig, amíg az elfoglalt őrszemállásból jelt nem kapnak. Csak ekkor vágjanak ezek a csapatok az akadályokon utat, hogy a rohamcsapatnak lehetővé tegyék a legrövidebb úton való visszatérést. Tervem részletesen megbeszélem az alparancsnokaimmal, részben vázlaton, részben terepen mutatva meg nekik mindent, majd az egyes csoportok feladataikat az állás mögött gyakorolják.

1915. október 4-e hideg és barátságtalan nap. Kereken 1000 méter magas állásunkon az erős északnyugati szél felhőfoszlányokat kerget át. Estefelé viharerejűvé fokozódik a szél, az eső pedig borzasztóan szakad. Éppen ilyen időt óhajtottam a vállalkozás keresztülviteléhez. A francia őrszemek most behúzzák nyakukat, felhajtják köpenygallérjaikat, elhúzódnak az állásuk esőtől leginkább védett kuckójába és kissé nehezen hallanak. Ez az őrült szél is elnyel sokat a megközelítés és drótvágás zajából. Jelentem Sproesser őrnagynak, hogy a vállalkozást ma este akarom végrehajtani és megkapom a beleegyezését.

Éjfél előtt három órával elhagyom a három csoporttal a saját állást. Koromsötét éjjel van, vihar tombol és zuhog az eső. Lassan kúszva közelítjük meg az ellenséges állást. Nemsokára Kollmar szakaszvezető és Stetter őrvezető parancsnoksága alatt elválik a két drótvágó különítmény. A rohamcsapatnál Schafferdt hadnagy és Pfeifer szakaszvezető meg én előremegyünk a drótvágó ollókkal, a többi 20 ember 3 lépés távközzel egyesével követ. Hangtalanul tapogatózunk négykézláb az ellenség felé. A szél süvít és az esőt arcunkba vágja. Nemsokára teljesen átázunk. Megfeszítve minden idegszálunkat fülelünk az éjszakában. Balra följebb néhány puskalövés hallatszik, itt-ott időnként világítólövedékek szórják szét fénykévéjüket. Előttünk az ellenséges állásban még minden nyugodtnak látszik. Olyan sötét éjjel van, hogy a szerte heverő sziklatömbök körvonalát csak 5 méterről látjuk meg.

Most elérjük az első akadályt. Nehéz munka kezdődik. Egyikünk ronggyal becsavarja a drótot és az ollóval elvágja. A másik kettő pedig az elvágandó drótot fogja és elvágás után lassan göngyölíti fel, nehogy az megpattanjon. Semmi szín alatt sem szabad visszavágódnia, mert azáltal csak zajt okozna. Ezt ez egész műveletet előtte már alaposan kikísérleteztük.

Ismételt pihenőket iktatunk közbe és figyelmesen fülelünk az éjszakában. Azután ismét megkezdjük a fárasztó munkát. Centiméterenként haladunk a nagyon szélesen és sok sorral font drótakadályokon át. Meg kell elégednünk azzal, ha az alsó drótok között vághatunk egy átbúvót.

Órák hosszat dolgozunk megfeszítve. Néha-néha mégis megpattan egy-egy drót. Akkor percekre megállunk a munkával és lesünk magunk elé a sötétségben. Éjfél körül a második akadályon is átvágtuk magunkat. Már csak 30 méter választ el az ellenséges állástól. Sajnos, az eső is, a vihar is csendesedett és az éjszaka is világosabb. Előttünk magas spanyol lovasok hosszú sora fekszik. Az egységek hosszúak és nehezek, a számtalan drótszálaik pedig olyan vastagok, hogy ollóink gyengéknek bizonyulnak. Néhány méterrel jobbra csúszunk és megkíséreljük az ott lévő két bakot eltolni. Erős zaj keletkezik. Végigszalad a hideg a hátunkon. Hacsak 40-50 méterre az őrszemek teljesen el nem aludtak, most biztosan felriasztottuk őket.

Kínos percek telnek el.

Odaát minden csendes maradt. Arról a kísérletről, hogy az erősen összekötözött spanyol lovasokat széttoljuk, lemondok. Rövid keresgélés után feljebb balra az egyik gránáttölcsérben módot találunk arra, hogy ez alatt az akadály alatt is átbújjunk. Óvatosan áterőszakoljuk magunkat és néhány méterrel túl, elérjük az ellenséges árok szélét.

Ismét szakadni kezd az eső. Mi hárman most az állás és akadályok között vagyunk. Az árok fenekén csörgedezik az esővíz a kőlépcsőkön a völgy felé. Most a rohamcsapat első embere kezd átbújni a spanyol lovasok alatt. A rohamjárőr többi része még az első és a második akadályöv között van. Fönt balra egyszerre az ellenséges árokban lépéseket hallunk közeledni. Több francia jön felénk. Lassan és egyenletesen dobbannak a lépteik az éjszakában. Ezek szerint fogalmuk sincs arról, hogy mi itt vagyunk. Nem lehetnek sokan, három-négy emberre becsülöm őket. Járőr volna? Mit tegyünk? Elengedjük-e az ellenséget, vagy üssünk rajta? Az ilyen harc aligha folyhat le hangtalanul. Dulakodás kezdődne ember-ember ellen. Egy kiáltás vagy egy lövés az egész megszálló csapatot riadóztatná. A saját rohamcsapat pedig nem vehetné ki részét a küzdelemből, mert még az akadályok alatt feküsznek. Ugyan mi is el tudnánk intézni ezt a járőrt, de akkor jönne az állást megszálló csapat és az egész előterepet elárasztaná tüzével. A visszavonulás valószínűleg csak veszteségek mellett lenne lehetséges, s a foglyok hazajuttatása nagyon kérdéses volna. Villámgyorsan mérlegelem a helyzetet és elhatározom, hogy az ellenséget futni hagyom.

Mindkét kísérőmmel, Schafferdttel és Pfeiferrel megértetem magam. Az ellenséges árok szélén teljesen fedezzük magunkat. Ha a felülről jövő franciák jól körülnéznek, meg kell látniok minket. Minden felismerésre felkészülve, ugrásra készen várjuk a közeledő ellenséget. Hátha mégis harcra kerül a sor? Súlyos másodpercek. De minden fennakadás nélkül közeledik a francia járőr – majd elhalad mellettünk. Lejjebb elhalnak lassan a lépései. Mélyen fellélegzünk.

Még néhány percig várunk, hátba visszajönnek még, azután egyenként, óvatosan leereszkedünk az állásba. Az eső most elállt, csak a szél süvít a hideg hegyoldalon keresztül. Amint a sok ember lejön a meredek árokoldalon, néhány göröngy elszabadul és nagy zajjal gurul lefelé a lépcsőkön. Ismét nehéz perceket élünk át.

Végre az egész rohamcsapat az árokban van

Megoszlunk. Schafferdt hadnagy lefelé, Schropp szakaszvezető felfelé indul el 10-10 emberrel. Én Schroppal megyek. Halkan tapogatózunk felfelé az árokban. Még csak néhány tucat lépcső választ el a célunktól, a sziklaüregbe vájt őrszemállástól. Vajon észrevett-e minket már az ellenség? Itt! Balra leesik valami az akadályok között. Most jobbra az árokszélen. Kézigránátok robbannak. A rohamcsapat eleje visszaugrik, a hátulsó része megáll. A következő kézigránátok már közöttünk robbannának. Ha azonnal nem megyünk előre, végünk van. Tehát neki. Rárontunk az ellenségre és ezáltal a röpülő kézigránátok alatt elszaladunk.

Stierle lóápolómat, aki csak erre az alkalomra jött az állásba, az egyik francia torkon ragadja. Nothacker tizedes ezt az ellenfelet a pisztolyával intézi el. Rövidesen az őrszemállás további két emberét is legyűrjük. Egy francia sikeresen elmenekül hátrafelé.

Zseblámpánkkal gyorsan átkutatjuk az árokfalakat búvóhelyek után. Az első üres, a második tele van franciával. Quandte tizedessel bebújok a csak 60 cm magas nyíláson. Jobb kezemben pisztoly, balkezemben zseblámpa. A fal mellett 7 harcra kész fegyveres ellenfél ül. De rövid felszólítás után leteszik a fegyvert. Sokkal veszélytelenebb lett volna számunkra ezeket kézigránáttal elintézni, de ezzel

feladatunkat, a fogolyejtést, nem oldottuk volna meg.

Schafferdt hadnagy jelenti, hogy saját veszteség nélkül két foglyot ejtett. Ezalatt a harc alatt a drótvágó különítmények lázasan dolgoztak és elkészítették az utcákat a visszamenetel számára.

Mivel a vállalkozásom teljesen elérte a célját, nemsokára megadom a jelet a visszavonulásra. Még mielőtt a francia tartalékok beleszólnának a harcba, haza kell jutnunk.

Anélkül, hogy az ellenség akadályozna, tizenegy fogollyal elérjük a saját állást. **A** legörvendetesebb azonban az, hogy a mi részünkről egyetlen egy veszteségünk sincs. Csak Stierle őrvezető kapott egy kézigránátszilánktól egy egész kicsi karcolást. Az elöljárók elismerése sem marad el.

Sajnos, már a következő nap veszteséget követel. A nagyon tevékeny Kollmar szakaszvezetőt a század védőkörlet egyik, amúgy nyugodt szakaszán, az egyik francia mesterlövész lelövi. Ez alaposan megzavarja a Latschenköpfle-ban elért eredmény feletti örömünket. A Blösze-állásban a napjaink már meg vannak számlálva. A legfelsőbb hadvezetőség más feladatot talált a württembergi hegyivadász zászlóaljnak. Október második felében kelet felé megyünk.

A Szurduk-szorosban

1916 augusztusában a központi hatalmak arcvonalának az entente haderő hatalmas támadásait kellett felfognia. A Somme mentén a francia-angol haderő hatalmas erők felhalmozása után ki akarta erőszakolni a döntést. A Verdun-körüli véráztatta csatatereken újból fellángolt a harc. A keleti arcvonal még vonaglik a Brussilow-offenzívától, amely egyedül a szövetséges osztrák-magyar hadseregnek félmillió emberébe került. Macedóniában Sarrail tábornok parancsnoksága alatt 500 000 ember áll támadásra készen. Az olasz arcvonalon pedig a 6. Isonzó-csata a Görz-i hídfő és Görz városának elvesztésével végződött. De már itt is új támadásra készül az ellenség.

Ebben az időpontban lép Románia is a porondra, mint további ellenfél. Azt hiszi, itt az ideje, hogy beavatkozásával az entente döntését meggyorsítsa és szövetségesétől nagy zsákmányt remél. 1916. augusztus 27-én Románia megüzeni a hadat a központi hatalmaknak. Félmillió román katona átlépi a határt, hogy megszállja Erdélyt.

Mikor a württembergi hegyivadász-zászlóalj október végén vasúti szállítással megérkezik Erdélybe, Dobrudzsában, Nagyszebennél és Brassónál gyönyörű győzelmeket aratunk, és a románokat visszadobjuk határainkon. A döntés azonban még nem történt meg. A román hadsereget, amely néhány héttel ezelőtt vérmes reményeket táplált, most orosz csapatok segítik meg.

A Petrozsény-i elrobbantott vasútvonal mentén Puyban rakják ki a zászlóaljunkat. Lejárt, rossz és mindenféle oszlopokkal eltorlaszolt úton megyünk előre Petrozsénybe. Hogy előre tudjunk jutni, a következő rendszabályokat léptetjük életbe: A

századok élrajai feltűzött oldalfegyverrel mennek. Helyet csinálnak az utat ismételten eltorlaszoló zagyva tömegben. A századok járműveit jobbról-balról legénység kíséri. Ahol a mély talajban attól lehet félni, hogy a Merő nem elégséges, ott erős férfikarok segítenek. Így haladunk lassan és folytonosan előre.

Elfogott románok, hosszú hegyes kucsmákban jönnek velünk szembe.

A 2. század csak röviddel éjfél előtt érkezik be Petrozsénybe és az egyik iskolában csupasz padlón pihen néhány órát. A hosszú menettől ég a lábunk, Mégis, a 2. és 5. századot tehergépkocsikra rakják. Luppányon keresztül délnyugatra visznek a veszélyeztetett hegyi arcvonalra.

Néhány nappal ezelőtt a 11. bajor hadosztály támadása a Szurduk-szorosban és a Vulkán-hágón át nem sikerült. A völgykijáratokért folytatott elkeseredett harcokban a gyalogságát és tüzérségét megszorongatták és szétugrasztották. Jelen pillanatban a Schmeltow-lövészhadtest tartja megszállva a gerincvonalat. Ha a román tovább támad, úgy ez a gyenge erő aligha bírja majd tartani az állását.

Többórás tehergépkocsizás után Hobicauricanyban raknak ki. Ott a lovasdandár-parancsnokság, melynek alá vagyunk rendelve, elindít a 1794-es magaslat irányában a határgerincre. Keskeny ösvényen kapaszkodunk. Nagyon nehéz a négynapi élelemmel megpakolt hátizsákunk. Málhásállataink és a téli hegyi felszerelésünk nincs velünk. A tisztek is cipelik a hátizsákjaikat.

Órák hosszat kapaszkodunk a meredek tejtőkön. Néhány ember, többek közt a hegység túlsó oldalán harcban volt bajor csapatok egy tisztje, jön velünk szembe. Ügy látszik, hogy idegeik már majdnem felmondták a szolgálatot. Elbeszélésük szerint nagyon meleg helyzetek adódtak ködharcokban. Közelharcban a románok legnagyobb részüket legyőzték s csak néhányuknak sikerült, miután az őserdőszerű rengetegben már napok óta bolyongtak, átvágni a határgerincen. A románokat vad és veszélyes ellenfeleknek jellemzik.

Hát erről mi is meg akarunk győződni.

Késő délután érkezünk meg az 1200 méter magasan lévő védőkörlet-parancsnoksághoz (R. ezredes). Mialatt a századok felfűznek, Göszler századost (5 század parancsnoka) és engem tájékoztatnak a helyzetről. Azt a parancsot kapjuk, hogy minél előbb induljunk és érjük el még este a 1794-es magaslatot, szánjuk meg az ott lévő állásokat és a Muncelul-ra és a Prislop-ra vezessük be a felderítést. A Muncelul-tól dél felé elindult felderítő osztagról két napja semmiféle jelentés sem érkezelt. Az 1794-es magassági ponton kell találnunk egy távbeszélő-állomást és egy csapat hucul lovat. A jobb és baloldali szomszédról semmi sem ismeretes.

Elinduláskor esik. Hegyivezető nélkül indulunk el az 1794 felé. Az eső erősödik, az este leszáll. Nemsokára koromsötét van. A hideg eső felhőszakadássá válik s teljesen átnedvesít. A meredek sziklás oldaton lehetetlen továbbjutni. Az ösvény mindkét oldalán körülbelül 1500 méter magasan éjjelezünk. De nedves ruhában fekve nem tudunk megmaradni, annyira fázunk. A zuhogó esőben hiába kíséreljük meg, hogy a gyalogfenyőkkel tüzet gyújtsunk. Minden kísérlet hiábavaló. Pokrócokba és sátorlapba göngyölve összebújunk és reszketünk a hidegtől. Mihelyt a zápor alábbhagy, ismét kísérletezünk a tűzgyújtással. De a gyalogfenyőbokrok

csak senyvednek, anélkül, hogy valami meleget adnának.

Lassan-lassan, egymás után múlnak el a borzasztó éjjel hosszú percei. Éjfél után eláll ugyan az eső, de az erős, jeges szél lehetetlenné teszi a nyugtonülést. A füstölgő tüzek körül ugrálunk vacogva. Végre annyira világos lesz, hogy folytatni tudjuk az 1794-es magassági pont felé a kapaszkodást. Nemsokára már hóban mászunk felfelé.

Mire elértük a magaslatot, ruhánk és málhánk megfagyott. A hőmérséklet fagypont alatt van. Jeges szél süvít a magas hóval befújt 1794-es magaslaton. Azok az állások, amikről meséltek, sehol sincsenek. Az egyetlen alig 10 főt befogadó földkunyhóban a távbeszélő-állomás van elhelyezve. Ettől jobbra vagy 50 mokány ló remeg a hidegtől. Beérkezésünk után, rövidesen olyan hóvihart kapunk, hogy néhány méterre alig bírunk ellátni.

Göszler százados a körletparancsnoknak ecseteli a magaslaton lévő helyzetet és megpróbálja kivinni, hogy mindkét századot vonják vissza. De a tapasztalt alpinista, majd később az orvosunk is hiába igyekszik bizonyítani, hogy a vizes ruhában, hóviharban, elszállásolási lehetőség, tűz és meleg étkezés nélkül néhány óra alatt súlyos fagyások és a legnagyobb fokú megbetegedések fognak előállni. Hadbírósággal fenyegetnek, hacsak egy tapodtat is mozdulunk.

Hogy megállapítsuk a híres század eltűnését a Muncelulról, Büttler szakaszvezetőt küldjük ki Stersura irányába. Az emberek felverik a sátrukat a hóban. Tüzet rakni nem sikerül. Dacára annak, hogy estére sokan lázasak lesznek és öklendeznek, az újabb kérelmek is eredménytelenek maradnak a védőkörlet-parancsnoknál. Rettenetes éjjel következik. A hideg mind kibírhatatlanabbá válik. A legénység nemsokára nem bírja ki a sátrakban és mint az előző éjjel is, mozgással próbál felmelegedni. Hosszú, hosszú téli éjjel múlik így el. Mikor megvirrad az orvos 40 embert kénytelen kórházba szállítani. Göszler százados felszólítására magam megyek a védőkörlet-parancsnokságra, hogy a helyzetről személyesen számoljak be s legalább annyit elérek, hogy a felváltásunk iránti kérelmünket azonnal továbbítják. Mikor ismét visszatérek az 1794-re, Göszler százados elhatározza, hogy akármi történjék is, a megmaradt embereivel azonnal leereszkedik. A csapatnak most már 90 százaléka orvosi kezelésben részesül, fagyás és felfázás miatt. Mikor délfelé új, málhásállatokkal és fával stb-vel felszerelt csapat levált, az idő ismét kitisztul. Közben Büttler szakaszvezető megállapította az elveszettnek hitt felderítő osztagot a hegység egyik déli nyúlványán. Ott 1100 méter magasságban elviselhető az időjárás. A románokról nem tudunk semmit.

Három nap múlva a század ismét használható állapotban van. Sokkal jobb időjárási viszonyok között és határozottan jobb felszereléssel másszuk meg a Muncelult. 1800 méter magasan való táborozás után a Stresurá-t közelítjük meg. Ez a Vulkán-hegység egyik északkelet és észak felé meredeken lecsapott előhegye. A Stresurá-ról északra kb. 1000 méterre a század előőrsöket állít fel. Mialatt az egyik erdős kúpon berendezkedik sündisznóalakban és három tábori őrssel biztosítja magát, a Stresura megelevenedik. Körülbelül egy zászlóalj erejű román kötelék ássa be magát, több egymás fölötti védőállásba.

A következő napokban a kisebb erőkkel való összeütközések a mi részünkről

veszteség nélkül végződnek. Közvetlen állásaink mellett sátrakban lakunk. A hegygerinc túlsó lejtőjén lévő völgyből naponta málhásállatok hozzák az élelmünket. A Sproesser-csoport és az előőrsök között távbeszélő-összeköttetés van. Jobbra túl az Arkanului, a délkeleti lejtőin pedig az ott elrekedt 11. hadosztály tüzérségének a részei látszanak. 2 km-re keletre a hegyivadász zászlóalj többi része áll a kővetkező gerincen.

Mélyen alattunk kőd takarja a síkságot. Az erdélyi havasok felé úgy csapódik fel, mint valami tenger. Gyönyörű látvány!

Megjegyzés: Az 1794-es magassági ponton történt bevetés azt mutatja, hogy a magashegység-időjárás amennyire le tudja csökkenteni a csapat ellenálló-képességét s teljesítő képességét. Különösen, ha a felszerelés nem megfelelő és nem teljes, azonkívül, ha az utánpótlás nem működik. Másrészt láthatjuk, hogy az ellenség előtt mindent kibír a katona. – Ha a viszonyok megkívánják, az 1800 méter magasan harcoló csapat után száraz fát vagy faszenet kell szállítani. Néhány nappal később a Vulkán hegység déli részén sátrainkat szabadon lógó konzervdobozokban lévő faszéntűzzel fűtöttük.

A Lesului megrohamozása

November elején a románok felkészültek egy Brassó felől Bukarest irányába készülő német támadás ellen. Tartalékuk legnagyobb részét Ploestitől északra gyűjtötték össze és nem is sejtették, hogy a Vulkán és Szurduk közelében új hadsereg alakul Kühne tábornok parancsnoksága alatt azzal a céllal, hogy a Havasalföldre betörve, Bukarestet nyugatról támadja meg.

A Kühne-csoport jobbszárnyán lévő würtembergi hegyivadász zászlóalj november első napjaiban, tehát még az általános támadás (november 11.) kezdete előtt, a Prislop-Cepilui-Gruba Mare gerincvonalát elkeseredett harcok után elfoglalta és ezáltal biztosította a főerőknek a hegységből való kilépést.

Az elfoglalt terepszakaszt az ellentámadások ellen megvédjük. Mindezen harcokban a románok nagyon jól verekszenek. A Stesurán a románok eldrótozzák állásaikat. November 10-én a 2. századot egy szakasz kivételével, mely tovább is a Stresura felé biztosít, a Gruba-Mare-hoz csoportosítják át.

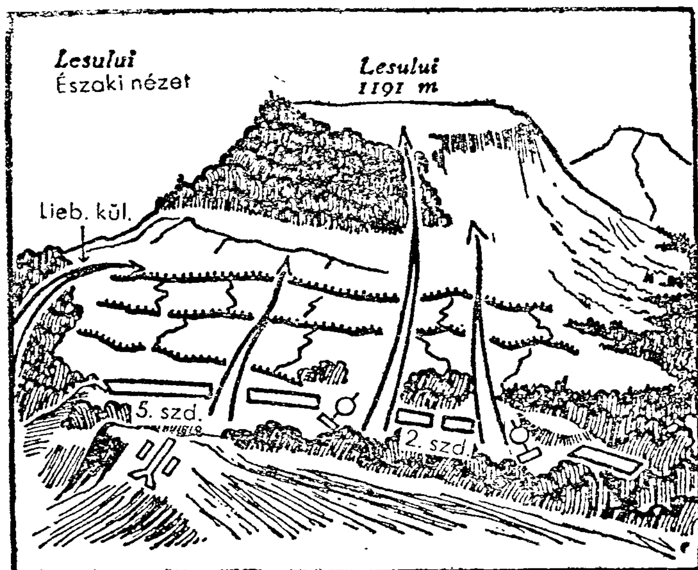
November 11-én megkezdődik a Kühne-csoport támadása. A hegyivadász zászlóaljnak a Lesuluit kell elfoglalni. Ez uralkodó magaslat, melynek déli oldalán már Havasalföld kezdődik.

A románok ezt a hegyet nagyon megerősítették. A Gruba-Mare és a Lesului között hosszú s csak néhány bokorral benőtt nyeregben több átfutó ellenséges állás van. A zászlóalj támadását (4½ század, ezek között a 2. is) egy hegyi-üteg támogatja. A Göszler-csoport arcban, míg a Lieb-csoport (2½ század) keletről átkarolva támadja meg az ellenséges állást. Az arctámadás csak akkor kezdődhet, ha a Lieb-csoport támadása az ellenség oldalában már megindult.

November 11-én hajnalban a géppuskás szakasszal megerősített 2. század a

legelső román állástól 200 méterre a Lesului felé eső lejtőn a támadásra készen áll. A készenléti állás elfoglalásakor a jobbszárnyon rövid harcra kerül a sor egy román felderítő járőrrel. Rövid tűzharc után a román felderítőjárőr visszavonul. Néhány fogoly a mi oldalunkon marad. Saját veszteségünk nincs.

Tehát készenléti helyünket a románok észrevették. Azt a környéket, ahol vagyunk, egész délelőtt puska és tüzérségi tűzzel árasztják el. Mivel mindenütt elég fedezék van, veszteségünk nincs. Mi ezzel szemben keveset tüzelünk, de annál inkább szemrevételezzük az állást és a támadáshoz alaposan előkészítjük a tűztámogatást. Balra, néhány sziklatömb között, közvetlen az első vonal mögött az ütegünk megy tüzelőállásba.

Sok megfigyelőnk állandóan az ellenséges állást figyeli.

Órák múlnak el. Déltájban végre érvényesül a Lieb-csoport oldaltámadása. Ezzel egyidejűleg a Gössler-csoport arctámadása is megindul.

A 2. századnál először is Grau hadnagy, a valamennyire kiemelkedő állásból géppuskáival leszórja az ellenséges állást. Ezután megkezdi a század a támadást. Mint a vízesés, törnek előre az egyes rajok a bokrokból lejtőnek lefelé. Várakozásunk ellenére nem kerül sor közelharcra. A hegyivadászok lendületes rohama néhány percen belül eltüntette a Gruba-Mare és Lesului közötti összes védőállásból az ellenséget és elérte a 700 méterre lévő Lesului-t.

Sok foglyot ugyan nem ejtünk, mert a románok rendkívül sebesen tűntek el a nyereg két oldalán lévő szakadékokban.

Nemsokára birtokba vesszük a Lesului csúcsát is, és ott éjjelezünk sátrakban. A siker fölötti öröm nagyon nagy, különösen azért, mert a 2. századnak csak egyetlen könnyű sebesültje van.

Napnyugtakor felderítőjárőrök húzódnak le a síkra, hogy az ellenség távolmaradásáról meggyőződjenek, valamint, hogy kenyeret és húst szerezzenek. A hegyek közt az utóbbi időben elég sovány és egyhangú volt az élelmezés.

November 12-én hajnalban visszaérkeznek a felderítő járőrök. Élő és vágott állatot hoznak magukkal. Nemsokára mindenfelé nyársak pörögnek a nyílt tüzek felett. A sugárzó november reggel elfelejtteti, hogy az éjjel milyen hideg volt.

Megjegyzések: 1916. november 11-én a készen1éti állás elfoglalása azt eredményezte, hogy a századom az ellenség felénk emelkedő állásrendszerét 200 méterre megközelítette. Az ellenség elmulasztotta, hogy harcelőőrsökkel megnehezítse, hogy a főellenállási vonalához ennyire közel jussunk.

A többórás készenléti állás után, (az ellenség felismert és az egész idő alatt tűz alatt tartott), az első vonalban lévő géppuskákkal 200 méterről tűzrajtaütés után következett az arctámadás. Más tűztámogatási lehetőség nem volt a terep miatt.

Az egyes géppuskák hossz sorozatai ott kényszerítették az ellenséget fedezékbe, ahol a vadászszakaszok előretörtek. Majd hátrahelyezték tüzüket és az állás többi részét fogták le. A sikerült betörés után gyorsan követtek és uralkodó magaslatokról támogatták a támadást a hosszú nyergen keresztül, egészen a Lesului csúcsáig. Az ellenséget ez a harcmodor teljesen meglepte, bár már órák óta számított a támadásra.

Még nagyobb lett volna a siker, ha az arctámadás félórával később történt volna. Ekkor az átkarolásra bevetett Lieb-csoport már az ellenség hátában lelt volna.

A Kurpenul-Valarii-környéki harcok

1916. november 12-én délután a század parancsot kap, hogy egy géppuskás szakasszal megerősítve ereszkedjék le a Lesului keleti lejtőjén és szállja meg Valarii községet. A zászlóalj többi része ugyanakkor két oszlopban a hegy keleti lejtőjén leereszkedve ugyanazt a célt igyekszik elérni. Mialatt még a Lesului csúcsán tűz a nap, oszlopom a leereszkedés közben nemsokára sűrű ködbe ér. Iránytűvel az egyik völgynek vezető út mentén haladok. Nemsokára a völgyből világosan kivehető valami hangzavar. Vajon vezényszavak?

Azután balra, a hang után ítélve nem is olyan messze, egy román üteg lövéstlövés után lő a Vulkán-hágó felé. A sűrű ködben tehát minden pillanatban ellenségbe ütközhetünk. Ezért az oszlopommal különösen óvatosan tapogatózom a völgy felé. Elől az él, oldalt közelbiztosító járőrök, hátul pedig az utóvéd biztosít. Lehetőleg halkan, beszélgetést elkerülve ereszkedünk le a legelőn.

Már sötétedni kezd, mikor a köd ritkul. A völgyben kb. 1000 méterre hosszú községet pillantunk meg. Csupa önálló udvarból áll. Melyik lesz, Valarii, vagy Kurpenul? Távcsővel szanaszét kisebb csoportokat ismerek fel. Valószínűleg katonák. Úgy nézem, hogy a község kijáratánál szállásőrség áll. Ha ilyen ütemben menetelünk tovább, úgy 10 perc alatt a községben vagyunk.

Mégsem tartom tanácsosnak, sem a továbbmenetelt, sem a község megtámadását, mert mindkét oldalt szabad a szárnyunk és mögöttünk nem jön több erő. Ezért elhatározom, hogy századomat a község elleni támadáshoz készenlétbe helyezem ugyan, de a támadással addig várok, míg jobbról nincs meg a csatlakozás. Lemondok a községnek járőrök által való felderítéséről, mert jelenlétemet nem akarom ezáltal az ellenségnek elárulni. Ezenkívül is gondos figyeléssel sokkal többet állapíthatok meg.

A teljes sötétség beálltáig a bevágásokban és a bokrok mögött jól rejtve, a község elleni támadásra minden pillanatban készen hiába várjuk a jobb szomszédunk megérkezését. Ezután alkalmas helyen összegyűjtöm a századot körbe. Minden irányba őrszemeket állítok fel s a továbbiakig pihenőt rendelek el. Az őrszemeket kioktatom, hogy azonnal riasszanak, mihelyt a szomszéd alakulat jelenlétéről valamit meghallanak, vagy valahol gyanús jelt vesznek észre. Így pihennek néhány órát a vadászok, karabélyukkal a karjukon.

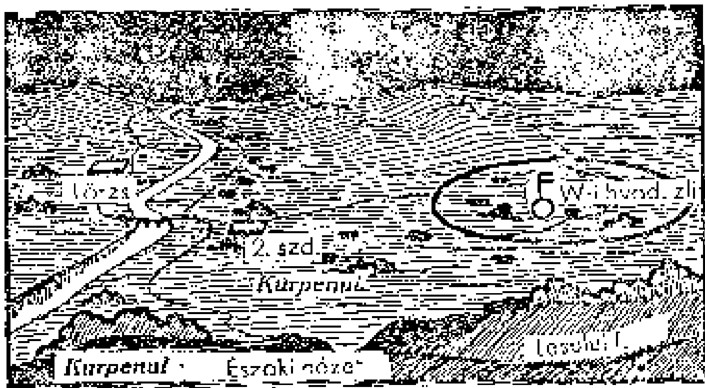
Már éjfélre jár, mikor tőlünk jobbra a hegyivadász zászlóalj alakulatait halljuk leereszkedni. Gyorsan riasztom a századot. Fényes holdvilágban bujkálunk a bokrok között Kurpenul-Valarii község felé, Ezalatt balra hátul a géppuskás szakasz lesállásban van. Feltartóztatás nélkül érik el a század első részei a község szélét. Az ellenség sehol sem mutatkozik. Ezzel szemben a jobb szomszéd oszlopnál néhány lövés esik. Óvatosan hatolok be a századommal a faluba és a géppuskás szakaszt magam után vonom.

A község lakott. Hatalmas kemencéken s a kemencepadkán alszik sok családtag, korra és nemre való tekintet nélkül, bandákba csavarva. Ezekben a szobákban olyan sűrű a levegő, hogy vágni lehet. Nagyon nehezen tudjuk magunkat a lakossággal megértetni. Fegyveres ellenséget sehol sem találunk. Az iskolában és a két közvetlen szomszédos udvarban, melyek védelemre alkalmasak, elhelyezem a századom, az éjjel hátralevő részére, miután a biztosításokat kiküldtem. Ezután néhány hírvivővel a nagykiterjedésű község nyugati felébe megyek, hogy a tett intézkedéseimet Sproesser őrnagy úrnak jelentsem. A zászlóalj többi része a község nyugati felében szállásol el. Itt a gyenge ellenség már az első lövések után kereket oldott.

Sproesser őrnagy beosztja minden századnak a maga biztosítási körletét. A 2. századnak a község keleti részét kell dél felé biztosítani. Jobbra tőle a 3. század biztosítási körlete terül el, míg balra a 156. gyalogezreddel hajnalban kell felvenni az összeköttetést. Az ellenségről semmit sem tudunk.

3.00 óra tájban visszaérkezem a századhoz. Teljesen sötét van. A vadászok az iskolában alszanak. Az alparancsnokaimmal szemrevételezem a századnak kiutalt biztosítási körletet. Szállásunktól közvetlen keletre a 30-60 méter széles és sekély Kurpenul-patakon keresztül fahíd vezet. Partjait nyárfák és alacsony fűzfabokrok szegélyezik. A patak mindkét partján délfelé utak vezetnek. A keleti út szélesebb és a térképen is jelentősebbnek van feltűntetve. A híd közelében néhány ház is van. A patak nyugati partján még a község néhány 100 méterre kiterjed. Mielőtt a biztosításokat (a patak nyugati oldalán vezető útra egy kis őrsöt és a hídtól keletre egy tábori őrsöt) felállítottam volna, sűrű köd ereszkedik le, olyan, mint amilyet az előző napokban tapasztaltunk. A Kurpenul mindkét partján felderítő járőröket

küldök ki, délre és jobbra a 3. századdal, balra pedig a 156. gyalogezreddel megpróbálom felvenni az összeköttetést. Lassanként megvirrad, de a sűrű ködtől alig lehet 50 méterre látni.

Még mielőtt az összeköttetést felvettük volna, a patak keleti oldalán kiküldött Brückner őrvezető felderítőjárőre jelenti, hogy a tábori őrsünktől 800 méterre délre, zárt román oszlopra bukkant. A románok szuronya fel volt tűzve. Brückner felderítőjárőrét nem ismerték fel. Alig, hogy jelentem ezt a zászlóaljnak, mellyel most távbeszélő-összeköttetésem van, a hídnál lévő tábori őrsöm jelenti, hogy a háta mögött kb. 50 méterre 6-8 fő erős felderítőjárőr tartózkodik. Kérdezteti, hogy lőjön-e? Mialatt harcrakész állapotba helyezem a századot, magam sietek a tábori őrshöz. Miután kétségtelen, hogy a tábori őrs hátában románok vannak, – világosan meg lehet őket ismerni csúcsos süvegükről – a század néhány jó lövészével rájuk tüzeltetek. Az ellenséges járőr egy része már az első lövéseknél találva összeesik, a másik része lövés nélkül eltűnik a ködben. Percek múltán a bal szomszédomtól igen erős tűzharc hallatszik.

További, dél felé kiküldött járőrök azt jelentik, hogy a pataktól keletre erős román oszlop közeledik s az éle csak pár 100 méterre lehet a tábori őrsömtől. Gyorsan előrehozom egyik géppuskám a tábori őrshöz és az út mindkét oldalát leszóratom vele. Az ellenség néhányat lő s azután ismét minden elcsendesedik.

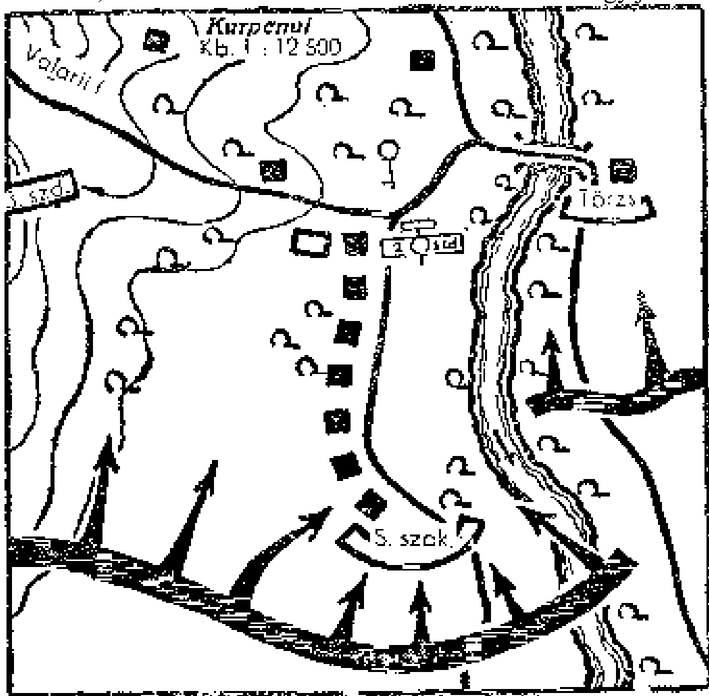
Eddig még nem sikerült felvenni a 3. századdal az összeköttetést. Minden jel szerint, több 100 méteres hézag van közöttünk. Jobbra hátul is élénken tüzelnek most. Az ellenség nyilván széles arcvonallal nyomul Kurpenul-Valarii felé. Hogy ezt a két század közötti űrt betömjem, a századommal (most csak két szakasz egy géppuskával) a patak nyugati partján lévő kisőrshöz megyek előre. Azt remélem, ha már egyszer a község déli szegélyét megszálltam, a szántóföldön könnyebb lesz az összeköttetést a jobb szomszédommal felvenni.

Az egy rajból álló éllel előremegyek. A század kb. 150 méterre követ. A köd ide-oda lebeg. Néha 100, azután ismét csak 30 méterre lehet látni. Éppen mielőtt az él elérte volna a falu déli kijáratát, beleütközik egy zárt román oszlopba. Alig 50 méterről másodpercek alatt nagyon heves tűzharc keletkezik. Az első lövéseket még

állva adjuk le, majd mindinkább erősbödő ellenséges tűz ellen ki-ki fedezéket keres. A románok legalább 10-szeres túlerőben vannak. Csak gyorstüzünk tartja őket távol. Az út jobb- és baloldalán most új ellenség tűnik fel, bujkálva és lopakodva. Az él helyzete kétségbeejtő. Az út jobboldalán megszállt egy udvart, míg a század úgy látszik 150 méterrel hátrább teljes fedezésbe ment. A köd miatt az élt nem tudom tűzzel támogatni. Vajon a századot vonjam-e előre, vagy az élt vegyem-e hátra? Mivel itt sokszoros túlerővel állunk szemben, továbbá a ködre való tekintettel, az utóbbi ajánlatosabbnak látszik.

Elrendelem az élnek, hogy még öt percet tartson ki, majd az út jobboldalán, illetve az út jobboldalán lévő udvarokon át vonuljon be a századhoz, melyet én addig kb. 100 méterrel hátrább felállítok, hogy tűztámogatást adhasson. Ezután az úton visszaszökellek a századhoz. A sűrű ködben a románok célzott tüze alól gyorsan kivonom magam. Egy szakasszal és egy géppuskával az úttól balra azonnal megnyitom a tüzet. Az él ezzel a tűztámogatással nemsokára visszaérkezik. De a súlyosan sebesült Kentner vadászt ott kellett hagyniok az embereknek.

Most balra a patakmederben alakok bukkannak fel. Nemsokára nyüzsög minden a románoktól. Ugyanakkor a tábori őrstől balról is igen erős tűz hallatszik. A balszárnya a levegőben lóg és könnyen bekeríthetik. Jobbra, jóval messzebb szintén erős harc van folyamatban. Még a 3. századhoz nincs összeköttetésem. Ha az ellenség jobbról is átkarol, úgy a századot teljesen bekeríti. Eszembe jut a bajor katonák elbeszélése, amit az 1794-re menet halottunk tőlük. Ők is így járhattak.

Még elrendelem: „I. szakasz minden körülmények között tartsa az állását, II. szakasz az 1. szakasz jobbszárnya mögött saját rendelkezésemre!” s néhány emberrel szaladok, hogy a 3. századdal az összeköttetést személyesen vegyem fel. Kb. 200 métert szaladhatunk részben sövények mentén, részben szántóföldeken keresztül, amikor éppen egy szántást keresztezünk, 50-80 méterről az egyik magaslatról lövéssel fogadnak. A hangjukról világosan meg lehet állapítani, hogy karabélylövések, tehát saját csapat! A barázdák részben fedezést nyújtanak. A tévedést se kiáltás, se integetés útján nem sikerül tisztázni De azok odaát örvendetesen rosszul lőnek.

Ebből a kellemetlen helyzetből, komisz percek múlva, sűrű köd szabadít meg. Visszasietünk a századhoz. Lemondok róla, hogy a 3. századdal még egyszer megkíséreljük az összeköttetést felvenni. Most már tudom, hogy hol vannak a részei. Remélem, hogy a kb. 250 méternyi tátongó rést a tartalék szakasszal könnyen be tudom majd tömni. De másképp történik.

Mikor megérkezem, megállapítom, hogy az első szakasz a géppuskájával együtt határozott parancsom ellenére támadt. Hang után ítélve most kb. a község déli kijáratánál lehetnek. Amennyire tetszik a szakaszparancsnok és a vadászok merészsége, éppen olyan reménytelennek tartom a község déli szegélyét tartani a túlerő ellen a ködben, anélkül, hogy jobbról, vagy balról az összeköttetésünk meglenne. Most már csak az a reménységem, és vigaszom, hogy a tartalékszakasz még a helyén van.

Köröskörül megerősödik a harci zaj. Rosszat sejtve sietek előre az I. szakaszhoz. Már feleúton jön felém lélekszakadva a szakaszparancsnok és jelenti: „Az I. szakasz visszaszorította a románokat 300 méterre a falutól délre. Két löveget összelőtt. Jelen pillanatban a néhány méterre lévő ellenség nagyon szorongatja a szakaszt. A szakasz majdnem be van kerítve, a géppuska szét van lőve, személyzete halott vagy súlyosan sebesült. Okvetlen segítség kell, mert másként a szakasz elveszett!”

A dolgok ezen alakulását kevéssé tartom épületesnek. Mért nem maradt a szakasz úgy, ahogy elrendeltem az állásban? Utolsó tartalékom hozzam előre a szakaszparancsnok kérelmére? Nem leszünk akkor mind abban a veszélyben, hogy a túlerő bekerít és lehengerel? Nem nyomná-e ez be a zászlóalj balszárnyát? Nem! Akármilyen nehezemre esik is, az I. szakaszomnak nem tudok segíteni.

Elrendelem, hogy az I. szakasz a legsebesebben váljon el az ellenségtől és jöjjön vissza a faluba az utca mentén. A század fennmaradt részét bevetem, hogy az I. szakaszt fogja fel. Sokkal rosszabb a leválás szempontjából, hogy a nap kezdi a ködöt eloszlatni és már néhány 100 méterre lehet látni. – Izgalmas pillanatok! – A II. szakasz futásba megy a falu közepén tüzelőállásba és félbalról a patakmederből kiözönlő román tömegekre tüzel. Közvetlen ezután az I. szakasz megmaradt töredéke rohan vissza, nagy fekete román tömeg követi. Az egész vonalon felhangzó gyorstüzünk megállítja ugyan őket, de jobbról és balról közelebb szivárognak. Nagy hiányát érezzük az elől szétlőtten heverő géppuskának. Aki az I. szakaszból megmenekült, gyorsan az első vonalba rendelem. A híd túlsó oldalán levő tábori őrshöz sietek, ahol minden rendben van és magammal hozom az ott nélkülözhető géppuskát. Bevetem a falu veszélyeztetett helyén.

De a románok nem engednek. Hatalmas veszteségeik dacára újra meg újra támadnak. Már a századtörzs is a tűzvonalban van. Parancsnoka, Dallinger őrmester

fejlövéssel esik el. Mindinkább ritkul a köd. Csak most látjuk, milyen erős az ellenség. Vajon győzzük-e majd lőszerrel?

A balszárny még teljesen a levegőben lóg. Jelentem Sproesser őrnagy úrnak a helyzetet távbeszélőn és sürgősen erősítést kérek. Néhány perc múlva Hohl hadnagy kb. 50 emberrel megérkezik. Ezt a szakaszt a balszárny mögé helyezem azzal, hogy részeivel biztosítsa a szárnyat, zömével álljon rendelkezésemre. Nemsokára a 6. század is megérkezik. Ezt is balra lépcsőzve saját rendelkezésemre tartom vissza. Most már nem félek semmitől.

Közben, a tűzben levő 2. század beássa magát. Az ellenség lassan elhúzódik a vadászok és a géppuska jól célzott lövései elől. Járőrökkel óvatosan utána puhatolok. Már tisztán lehet látni. Ismét elérjük a község déli szegélyét és ott találjuk az I. szakasz súlyos sebesültjeit. Apróságaikat, mint órájukat, zsebkésüket ellopták ugyan, de azonkívül semmi bajuk sem történt.

Tiszta időben, jó látási viszonyok mellett a község déli szegélye kiváló és messze uralkodó védőállásnak látszik. Ezért most a századom idevonom előre, újra beosztom és elrendelem, hogy ássa be magát. Egy további géppuskás-szakasz is megérkezik.

Az ellenség eltűnik. Csak balról, nagyon messziről kapunk puskatüzet. Jobbra túl az I. szakasz által szétlőtt üteg fekszik. Amint később kiviláglik, a zászlóaljnak más része is tüzelt rá.

Mivel előttünk nincs ellenség, néhány emberemmel végigmegyek az előterepen és az üteget is megnézem. Krupp-lövegek! Német ipari termék!

De mégis, a távolból, délről, román rajvonalak bukkannak fel és jönnek felénk. Még 2000 méternél messzebb vannak. Egyik hullám a másik után tűnik elő a terepmélyedésekből.

Most tehát az egész század teljesen fedezi magát, az ellenség támadását nyugodtan bevárhatjuk. Csak mikor már az első hullám 500 méterre megközelített, nyittatom meg a tüzet. Az egész ellenséges támadás azonnal fekve marad. A most keletkező tűzharcban a veszteségeink nem fokozódnak. A géppuskáknak rengeteg hálás célja akad. Mihelyt sötétedni kezd, az ellenség visszahúzódik. A század járőrei az előterepen még néhány foglyot ejtenek, mialatt a század berendezkedik éjjelre. Az előreküldött felderítő-járőrök nem találkoznak ellenséggel. A század ás, mialatt néhány vadász körülnéz és keres valamerre zsíros pecsenyét.

Fájdalmasan érint a század vesztesége. Tizenhét fő sebesült, három fő elesett.

Mint a 2. század, úgy a württembergi hegyivadász-zászlóalj többi százada is megállta Valarii–Kurpenulnál a helyét, a Kühne-seregcsoport jobbszárnyán. Ezzel tetemesen hozzájárultak, hogy a hegységen át az előretörés teljesen sikerült. Román részről több száz halott maradt a csatatéren. A román hadtestparancsnok is elesett. A csata után megnyílt az út Oláhország felé. A megvert ellenséget üldözzük. Két nap múlva a hegyivadász-zászlóalj Targu Jiu-ba vonul be.

Megjegyzések: November 12-én a megerősített 2. század ködben ereszkedik le és minden irányban biztosítja magát (él-, oldalbiztosítás és utóvéd). A helyzet teljesen felderítetlen volt, minden pillanatban összeütközhettünk az ellenséggel. A csapat, kí-

mélése végett, este harcra kész állapotban (minden irányban biztosítva, karabéllyal a karján) pihent.

A harcfelderítés és a szomszédokkal való összeköttetés fontosságára a 13-iki események nagyon rávilágítanak. A harcfelderítés nélkül, mely megállapította, hogy erős ellenséges oszlopok közelednek, a megerősített 2. századot az ellenséges erő a ködben egyszerűen bekerítette és agyonnyomta volna.

Az I. számú tábori őrsnél egy géppuska korán beletüzelt a ködbe a jelzett ellenség irányába. Ez gyorsan tisztázta a helyzetet és időt adott a századnak, hogy jobboldalán a nagy űrt lezárja.

Kurpenul déli részén a sűrű ködben az él és az ellenséges oszlop közötti összeütközésnél nem szuronyrohamra, hanem tűzharcra került a sor. Miért? Gyenge voltunknál fogva nem lett volna számunkra tanácsos a szuronyroham. A túlerő csak összeszurkált és összelőtt volna minket. De a kevés lövész gyorstüze mégis percekre meg tudta akadályozni a tízszeres túlerő rohamát.

Az él, éppen úgy mint az I. szakasz is, később visszarohant a ködben a hátrább állásban levő részekhez. Közben ezek a részek erős tűzoltalmat adtak nekik. Igen erős tűzzel végigpásztázták a ködben a műút és a Kurpenul-patak közötti részt, közvetlen visszavonulási útvonal mentén.

A ködös időben történő harccselekmények alatt nagyon könnyen tüzelhet ránk a saját csapatunk. Itt is, akárcsak régebben a Ferme de la Briére-nél, sem kiabálás, sem integetés útján nem sikerült a saját tüzet megszűntetni.

A helységharcban a különösen fölényben levő ellenséggel szemben azáltal javítottunk súlyos harchelyzetünkön, hogy a veszélyeztetett helyre az utolsó embert is bevetettük és a harc közben a kevésbé veszélyeztetett helyről erőket vontunk át. A parancsnok az ilyen helyzetekben legyen rugalmas.

Az 1001-es magaslat, Magura Odobesti.

December közepén Mirzil-Merel-Gura Niscopulnli-Sapoca-n át a Slanicul-völgybe menetelünk és csatlakozunk az Alpesi hadtesthez.

A síkságon mindjobban kifejlődik az orosz hadtestekkel megerősített román hadsereg védelme. A 9. hadsereg csak nehéz és veszteségteljes harcok árán nyer tért Buzau-n át Rimicul Sarat és a Focsany erőd felé. Az alpesi hadtest azt a feladatot kapja, hogy a síkságon folyó harcok tehermentesítése céljából a Slanicul és Putna-völgyek közötti úttalan hegytömböt tisztítsa meg az ellenségtől, ugyanakkor akadályozza meg, hogy az ellenség a hegyekből a Focsany felé előnyomuló erőink oldalába támadhasson.

A karácsonyestét mélyen a hegyek között töltjük. Elképzelhető, hogy milyen ünneprontó körülmények között. Ezután a 2. század az Alpesi hadtest tartalékaként Bisoca-ról Dumitresi-De Lung-Petreanu-n át Mera-ra menetel, 1917. január 4-én a század csatlakozik a zászlóaljhoz, melynek törzse Sindilari-ban van. Még aznap délután a század, megerősítve a Kreuzer géppuskás szakasszal, megszállja Sindilari-tól 2½ km-re északnyugatra lévő 627-es magaslatot. Focsany védelme szempont-

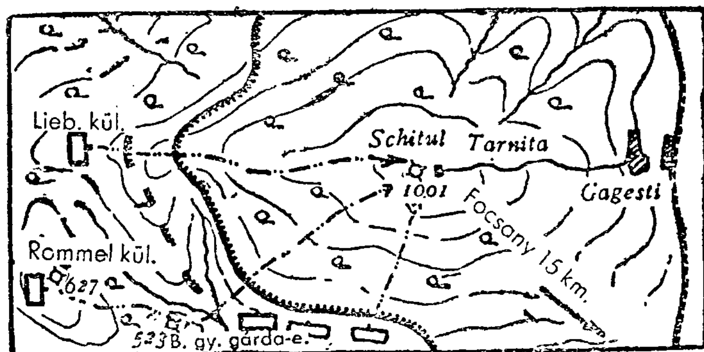
jából erős román erők tartják megszállva a tagolt s nagyrészt erdős Magura Odobesti (1001. m. magas) nagykiterjedésű hegytömbjét.

Ezt a hegytömböt 1917. január 5-én kell elfoglalnunk. A Bajor testőrgyalogezred dél és délnyugat felől, míg a hegyivadász zászlóalj nyugatról és délnyugatról támad.

Megerősített századomnak az a feladata, hogy 2½ km-re északkeletre Sindilaritól 523 magassági ponton át, anélkül, hogy jobbra vagy balra közvetlen csatlakozása legyen, támadja meg az 1001-es magaslatot. Jobbra 6 km-re délkeletre a bajor gyalogezred van balszárnyával a 479-es magassági pont környékén, balra a 627-es gerinctől 4 km-re az 1001-től nyugati irányba eső oldalháton a Lieb-csoport áll, támadásra készen.

Csoportommal a parancs szerint hajnalban előremegyek. Miután néhány mély és sűrű erdővel borított völgyet kereszteztünk, napfelkeltekor elérjük az 523-as magassági pontot. Egy ottfelejtett ollóstávcső nagyon jó szolgálatokat tesz. Mialatt a századom fedezésben pihen, az előttem tévő hegytömb minden lejtőjét és völgyét alaposan átkutatom. Így hamarosan világosan látom a velem szemben álló ellenség erejét és felállítását.

Sajnos jobbra, ott, ahol a bajor gyalogezrednek kellene állni, a látás erősen akadályozva van. Szomszédomról nem tudok meg semmit sem. Előttem, északkeleti irányban a völgyben, tőlem kb. 1000 méterre, román járőrök mozognak. Ezek mögött a tulajdonképpeni 1001-es magaslat előtt levő gerincvonalat a románok erősen megszállták, teljes kiterjedésében. A ritkás erdőben tisztán lehet látni a kiásott állásokat. Az előtte lévő széles, erdős völgyön nappal a megközelítés nem lehetséges. Balra, az 523-as magaslattól északra levő gerincvonalon, melyen néhány tanya és néhány erdőfolt van csak, román előörsöt veszek észre, kb. szakasz erőben. Kiépített állásuk van, általános iránnyal nyugat felé. A legjobb kilátásokkal kecsegtető megközelítési vonal úgy látom, az a nyugat felé vezető oldalhát, melyen a Lieb-csoport van. Mivel északkeleti irányban a századommal jobb- és baloldali kötelék nélkül a túlerős ellenség megtámadása nem vezetne eredményre, elhatározom, hogy közelebb húzódom a Lieb-csoporthoz és együtt fogok vele működni. Mindenesetre ettől a szomszédtól még légvonalban is 4 km választ el s helyét is csak sejtem.

Támadás az 1001 (Magura Odobesti) ellen. 1 : 200 000

Az északkelet felé lévő ellenséges állások ellen több kis járőrt küldök ki, hogy az ellenség figyelmét vonják magukra, nehogy az megsejtse, hogy északról akarom megtámadni Nemsokára észrevétlenül és saját veszteség nélkül két harc-előőrsöt sikeresen kiemelnek s visszaszorítják őket a Mellen-állási vonalra.

Elérünk egy összefüggő erdőséget s most attól az oldalháttól, ahol a Lieb-csoportot sejtjük, már csak 2 km-re vagyunk. Észak felé kanyarodom azzal a céllal, hogy a Magura Odobesti előtt húzódó gerincvonalat ott érjem el, ahol a nyugat felé húzódó oldalháttal találkozik.

A baloldali bükkösben az éllel magam megyek előre. A megerősített század 150 méterre egyesével követ. Szekérúton ereszkedünk le az egyik szakadékba. Mikor a terepkutatók elérték a szakadék mélypontját, a túlsó meredek parton mozgást veszünk észre: román oszlop ereszkedik le a kacskaringós úton, sok málhásállattal. Az éle alig lehet 100 méternél messzebb. Az erejét nem tudjuk megállapítani. Mit tegyünk?

Az ellenség még láthatólag nem vett észre. Az élt gyorsan bevonom az oldalt levő bokrok közé, majd kb. 50 méterrel hátrább veszem, mialatt hírvivővel az élszakasznak elrendelem, hogy bontakozzék szét. Még mielőtt ez megtörténne, román gyalogsági tűz csap le közénk. Az él viszonozza a tüzet. Nemsokára az I. szakasz is beleavatkozik a tűzharcba az éllel egy magasságban. A szakadék mélypontján lévő állásunk nagyon előnytelen, mert az ellenség, melynek erejét sehogy-sem bírom megállapitani, magasabban fekvő állásban van. Hosszabb ideig tartó tűzharc esetén a nagyobb veszteségeket nem kerülhetjük majd el. Ezért inkább elhatározom, hogy belerohamozok az ismeretlenbe. A sikerünk várakozáson felüli. Az ellenség visszavonul, mikor hurrázva rárontunk, 7 román és több málhásállat kezünk között marad, saját veszteségünk nincs.

A visszavonuló ellenség után vetjük magunkat felfelé és fújtatva elérjük a gerincvonalat. De ott erős tűz fogad, Derék Eppler hírvivőm mellettem fejlövéssel elesik. A géppuskás-szakasz és két puskásszakasz bevetése után az út mindkét oldalán támadok az erdő irányába. Nagyon lassan jutunk előre. Az ellenségből nem látunk semmit, de a tüze a fülünk mellett röpköd. Minden jel szerint minél közelebb érünk, annál jobban megerősödik az ellenség. Végül is a szálerdőben 250 méterre állunk a megerősített állástól. Olyan erős benne az ellenség, hogy a további támadás kísérletét kilátástalannak tartom. A román állástól lapos nyereg választ el. Az ellenség felé eső lejtőn hasalunk, igen előnytelenül.

Hogy a lehetőségig kikerüljem a veszteségeket, a géppuskás szakasz tűzoltalma alatt a puskás szakaszokat a hátrább levő vonulatra veszem vissza. Most tehát az ellenséggel szemben levő kúpon fekszünk, 400 méterre tőle. A tűzharc lassan elhalkul, végül is teljesen elcsendesedik. Csak nagy ritkán hallatszik egy-egy lövés.

Mivel se jobbra, se balra nincs összeköttetés, a kúpot körös-körül megszálljuk és felületesen beássuk magunkat. A tartalék és a géppuskás szakasz a középre kerülnek. Már alkonyodik, mikor szegény Epplert, a nap egyetlen halottját eltemetjük.

Még mielőtt teljesen besötétedne, balra túl, egy tisztás szélén – kb. 700 méterre, felfedezzük a Lieb-csoport részeit. Rövidesen megvan vele az összeköttetésem távbeszélőn.

Előbb Lieb főhadnaggyal, később Sproesser őrnagy úrral is megbeszélem a helyzetet. A Lieb- és Rommel-csoportok együttes arctámadása az erős ellenség ellen nem ígér semmiféle sikert. Azonnal meg kell tudni, hogy az állásokat nem lehet-e délkelet felől megkerülni.

Parancsomra Schropp őrmester vezeti az ellenség déli szárnya felé a felderítést. A szakadékos terepen éjjel nagyon nehéz a feladata. Jó néhány órával napfelkelte előtt kifogástalan jelentéssel tér vissza: «Északkeleti irányban egy nagy szakadék keresztezése után elérte azt a gerincet, melyen az erős ellenséges állás van és anélkül, hogy ellenséggel találkozott volna, keresztezett egy olyan utat, melyet a románok a nyomok után ítélve nagyon sűrűn használnak.»

Azonnal jelentem a felderítés eredményét Sproesser őrnagy úrnak s parancsot kapok, hogy az átkaroló támadást hajnalban 2½ század erővel hajtsam végre. A Lieb-csoport arcban fog támadni, de csak akkor, ha én már az ellenséggel harcban állok.

Erősen havazni kezd.

Napfelkeltekor 10 cm-es hótakaró borít mindent. Az idő borongós. Közvetlenül a magaslatok felett hófelhők szállnak. Megerősítésemre beérkezik a 6. század. A Hügel-puskásszakaszt a régi állásokban hagyom azzal a feladattal, hogy az ellenséget foglalkoztassa, amíg mi az átkarolást végre nem hajtjuk. Közvetlenül ezután 1⅔ századdal és a géppuskás szakasszal elindulok kelet felé egy nagyon mély szakadékban. Schropp mutatja az utat, amelyet éjjel már felderített.

Mialatt a Hilgel-szakasz megnyitja a tüzét, melyet a támadástól félő románok igen élénken viszonoznak, mi hangtalanul kimászunk észak felé a szakadékból és északkeleti irányban tovább kapaszkodunk. Megerőltető mászás után elérjük a gerincvonalat és keresztezzük a románok által frissen kitaposott utat.

A látást most a kőd 40 méterre korlátozza. Minden pillanatban ellenségbe ütközhetünk. A 2. század nehéz málháját lerakatom és gyorsan támadáshoz tagozom. A 2. század és a géppuskás szakasz az első lépcsőben; a második lépcsőben a 6. század saját rendelkezésemre. Balra túl a Hügel-szakasz tűzharca elnémul. Csak nagy ritkán lőnek egyet-egyet.

Óvatosan megindulunk a téli erdőn át a gerincút mindkét oldalán az ellenség hátába nyugat felé. Egyszerre közvetlen előttünk a ködben hangokat hallunk. A megközelítést megállítom és a géppuskákat tűzkésszé teszem. Akkor óvatosan előbbre megyünk. Elhagyott román táborhelyet találunk, a tüzek még égnek, de románt egyetlen egyet sem látni. Továbbmegyünk. Egy tisztásra bukkanunk. Románok mozognak rajta s nem is sejtik a közelségünket. Milyen erős lehet előttünk az ellenség? Talán csak kevesen vannak, de az is lehet, hogy egy egész zászlóalj. Hogy erre az esetre is előkészüljek, először a géppuskás-szakasszal tűzrajtaütést hajtatok végre a ködben mozgó alakokra. Néhány másodperc múlva az egész csoportom egetverő hurrával tör előre.

Most tűnik csak ki, hogy csupán néhány román állt velünk szemben. Még lövéshez sem jutottak, hanem ész nélkül menekültek lefelé a hegyoldalon. Nem törődünk velük, hanem az út két oldalán rohamozunk nyugat felé. Néhány másodpercig ellenséges tűzbe jutunk, anélkül, hogy az ellenfelet felismerhettük volna, majd halljuk

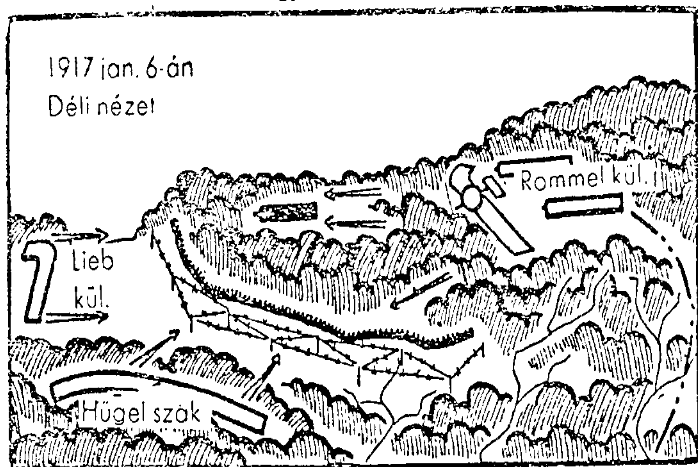
a Lieb-csoport közeledő hurrázását. Most tehát ismét nagyon kell vigyázni, nehogy a két csoport az erdőben és a ködben egymást rohamozza meg. Ezt a nagyon kényes feladatot is megoldjuk. A két csoport közötti ellenség felmorzsolódott. Az elfogás elöl gyors futással a völgy felé tért ki. A 2. század csak 26 románt tud elfogni. De a többieknek sem sikerül elkerülni sorsukat. Napok múlva, mikor mi már a Putnánál vagyunk, kibújnak az erdőből. Egy egész román zártrendű zászlóalj adja meg magát egy málhásló-oszlop parancsnokának.

Jól sikerült roham után, – a mi részünkről nem volt veszteség – a Lieb-csoport megkezdi a 1001-es magaslat felé a kapaszkodást. Én még felvétetem a 2. századdal az előbb lerakatott málhát, majd csatlakozom az elöl lévőkhöz. Hóvihar kezdődik, a köd sűrűbb lesz.

A 1001-es csúcs közelében a Lieb-csoport román tartalékokat talál, melyek szélvédett helyen álltak fel. Rövid harc keletkezik. A hegyivadászok erélyes támadása nemsokára el is dönti. A románok, miután a veszteségeiket otthagyták, elmenekülnek a magaslatról. A hóval telefújt állásaikat már nem tudják megszállni.

Az 1001-es magaslaton hideg szél fütyül. A jégkristályok úgy szúrják az arcunkat, mint a tű. A Lieb- és Rommelcsoport ilyen körütmények között igyekszik mielőbb elérni a 1001-es csúcs alatt csak néhány méterre levő Schitul Tarnita kolostort. Bár az a kolostor a férőhely és élelem szempontjából jóval a várakozásunkon alul marad, azért mégis csak valami védelmet nyujt a kegyetlen időjárás ellen. De sajnos, az örömünk nem tart sokáig.

Egy óra múlva megérkeznek a bajor testőrgyalogezred részei s a kolostort a maguk számára követelik. Mivel a tisztjeik nálunk magasabb rendfokozatúak, nekünk kell engedni. A Lieb-csoport ugyan helyet kap még a kolostorban, de az én csoportom a kolostor közelében levő alacsony, széllelbélelt földkunyhóban kap szállást. Ebben töltjük a kutyakemény éjjelt. Ekkor érlelődik meg bennem az elhatározás, hogy amilyen hamar csak lehet, a völgyben ismét lakottabb vidéket keressek fel.

Megjegyzések: A harcterületnek az ollóstávcsővel való alapos előzetes átkutatása azt eredményezte, hogy a laza kötelékben levő megerősített 2. század hamarosan meglehetősen világos képet kapott az ellenség helyzetéről és csoportosításáról, dacára annak, hogy az ellenség az 1001-es hegytömb erdős és tagolt oldalain volt állásban. Ez éppen olyan fontosnak bizonyult, mint a harcjárőrökkel történt harcfelderítés.

Az erdős szakadékban az ellenséggel való összeütközéskor a hegyivadászok nagy támadólendülete megmentette az annyira nehéz helyzetet.

Este 250 méterre az ellenséges megerősített állástól elakadt a támadás. Hogy a veszteségeket elkerüljem, az ellenség felé eső lejtőn a ritka szálerdőben fekvő puskásszakaszokat a géppuskatűz oltalma alatt vettem vissza a következő lejtőre. Itt veszteségünk nem volt. Ma ilyen helyzetben mesterséges ködöt is használhatunk. Természetesen az ellenség eleinte igen élénken lövöldözne a ködbe, de nemsokára kifáradna (k ö d f á r a d s á g) és a tüzét beszüntetné. A leválás pillanata akkor következne csak be.

Schropp szakaszvezető kiváló eredménnyel végrehajtott téli éjjeli felderítése lehetővé tette, hogy 1917. január 6-án az ellenség háta mögé jussunk. Tanulság: mialatt éjjel a csapat pihen, a felderítésnek működnie kell.

Hogy az ellenség figyelmét az eseményekről eltérítse, megtévessze és az ellenséget lefogja, a Hügel-szakasz hosszabb tűzharcot folytatott, mialatt a Rommel-csoport átkarolt.

Tűzrajtaütésnél és az azt követő rohamnál, mikor a ködben az ellenség erejét nem tudtuk megállapitani, a géppuskák az első vonalba kerültek. A tüzük azt a hegyhátat, ahol támadnunk kellett, gyorsan megtisztította az ellenségtől.

Az 1001-es magaslat szélvédett leltjén álltak a román tartalékok. Az elülső vonalakkal nem volt meg az összeköttetésük és biztositásuk sem volt. Ezáltal a Lieb-csoportnak sikerült ezt az erős ellenséget meglepni és megfutamítani.

G a g e s t i

1917. január 7-én kora hajnalban felderítő járőröket küldök ki Gagesti mindkét széle felé a Putna völgybe. Dermesztő hideg, sűrű köd és 30 cm-es hó van. 10 órakor Pfäffle tizedes, abrakos mester jelentést küld, hogy anélkül, hogy ellenséggel találkozott volna 4 km-t lovagolt a völgy felé. Ott a völgy felől nagy kiabálást és kocsizörgést hallott. Az ellenség a jelek szerint elvonul. A ködös időben nem látott semmit.

Ezt a jelentést távbeszélőn továbbítom Sproesser őrnagy úrnak és engedélyt kérek, hogy Gagesti irányában a megerősített 2. századdal előretörhessek.

Egy óra múlva megindulunk. Egyesével megyünk a ritka szálerdőben, a völgy felé. A ködtől csak 80-100 méterre lehet látni. A menetet a derék Hügel őrmester parancsnoksága alatt 100 méterre előttünk egy raj biztosítja. Ezenkívül jobbról és balról közelbiztosító járőrök mennek. A géppuskás-szakasz az oszlop közepén van, a géppuskák fel vannak málházva.

Félórás menet után kiérünk a szálerdőből. Ezután keskeny ösvény vezet egy néhány méter magas sűrű élősövénnyel. Most közvetlenül az él mögött megyek. A köd ritkul.

Hirtelen lövöldözés hallatszik elölről, Hügel parancsszava harsan s néhány másodperc után jelenti, hogy ellenséges járőr jött vele szembe a keskeny ösvényen. Az első lövésekkel leterítette az élén jövő románt, mire a maradék hét ember megadta magát. – Közben a század felzárkózott. Az óvatosság ismét tanácsosnak látszik. Talán ez az ellenséges járőr egy ellenséges oszlop biztosítása volt. Hügel tovább megy előre az éllel. Kevéssel utóbb jelenti ,hogy elérte a sövény keleti végét, továbbá, hogy alig néhány 100 méterről ellenséges rajvonal közeledik, legalább század erőben. Az élszakaszt gyorsan felállítom az út mindkét oldalán a sövény mentén és megnyittatom vele a tüzet. Válaszul igen erős ellenséges tüzet kapunk, mely lefektet bennünket. A géppuskás szakasz bevetése meglehetősen nagy nehézségekbe ütközik. A szakasz parancsnoka jelenti, hogy géppuskái befagytak, először ki kell, hogy olvassza őket. Most keletre a sövény szélénél nagyon megélénkül a lövöldözés. Úgy látszik, a túlerőben lévő ellenség ott akar támadni. Egy mélyedésben az egész géppuskás-szakasz lázasan tevékenykedik, hogy a géppuskáit spiritusszal mihamarabb felolvassza. Az alacsony bokrok között csak úgy pattog az ellenséges lövedék. Az egészben az a kétségbeejtő, hogy a géppuskáink éppen most nem avatkozhatnak be. Ha az ellenség jobbról vagy balról átkarol, úgy vissza kell vonulnunk. Éppen ezért, a 2. és 3. szakasz ez irányokba biztosít.

Végre az egyik géppuska elkészül és állásba megy, de már lövéshez nem jut.

Az ismét leereszkedő ködben az ellenség beszünteti a tüzét és nemsokára ismét eltűnik az utolsó célpontunk is. A ködbe való lövöldözés csak lőszerpazarlás lenne, amit a csapat a hegységben való nehéz utánpótlási viszonyok mellett nem engedhet meg magának. A géppuska tűzoltalma alatt elérek egy magaslatot, ahol bekerített szőlő közepén kis házacska áll. Most egyetlen egy lövést sem lehet hallani. A déli lejtőn nagyon sok, jelek szerint vezető nélkül maradt román bolyong. Zsebkendővel integetünk nekik, mire nemsokára lövés nélkül sikerül 20 embert összefogdosni. A románok, úgy látszik, torkig vannak már a háborúval, mivel eddig meglehetősen gyatrán ment nekik. Néhány fogoly most segít, hogy még néhány társát összefoghassuk. A század többi részét is magam után vonom. Mivel az ellenség minden irányból jöhet, századomat körben állítom fel és az egyes irányokba 500 méter távolságra biztosítást és járőröket küldök.

Nemsokára ezek is behoznak néhány románt. Brückner őrvezető meglepett egy présházban 5 románt. Egyedül lefegyverezte és behozta őket. Hausser hadnaggyal végigportyázzuk az előterepet, hogy valamivel tisztességesebb szállás után nézzünk, s ha lehet, legalább egy majort találjunk. Tíz fok hideg van s a gyomrunk is meglehetősen korog.

Bár semerre sem találtuk meg a keresett majort, mégis akadt a századnak egy jobb helye, közvetlenül északra egy mély bevágástól, szintén kunyhós, bekerített szőlőskert közepében. Itt az egyetlen fűthetetlen szobában egy a társai által ottfelejtett súlyosan sebesült román katona fekszik. Lenz doktor kezelésbe veszi. Megmentésére azonban kevés reményünk van. A század közben beszállásol.

A mély bevágás a völgyben Gagesti felé vezet. Új állásunk körül a terep kelet és észak felé nyílt s néhány 100 méterre szabad látást enged. A többi irányban ritkás bozóttal van fedve. A köd még ide-oda lebeg. Időnként 200 méterre is ellátunk. Balról a lejtőről hangzavart hallunk. Dr, Lenz-el odalopódzunk. A századtól 800-1000 méterre, pihenő román csapatköteléket fedezünk fel. Kb. zászlóaljnyi erejű lehet. Egy gyümölcsös mögött szabad szántáson táboroznak. Emberek, lovak és kocsik százai vannak a szűk területen összeszorítva. Közöttük tábortüzek égnek.

A köd leple alatt nagyon könnyű volna őket fedetten megközelíteni, a terep azonban nem alkalmas a tűzrajtaütésre; ezért inkább lemondok róla.

Már 14.00 óra van. 1½ óra múlva sötétedik. A század ebben a dermesztő hidegben semmi körülmények között sem éjjelezhet a szabadban, Hol lehet Gagesti? Ennek legalább az egyik udvarát el kell foglaljuk éjjelre, mert hiszen nem térhetünk vissza bűnbánóan Schitul Tarnitára! Azonkívül valami ennivalót is kell zsákmányolnunk. A kínzó éhség nagyon megnöveli vállalkozó kedvünket.

Dr. Lenz-el és legényével az egyik 3 méter mély bevágásban a század körletétől keletre megyek. 50 méterre jobbra tőlem Pfeiffer őrmester halad 3-4 emberrel.

Alig távolodunk el a századtól 300 métert, a bevágás jobb oldalán egy házikónál több románt látunk. Talán tábori őrs volna? Bár mi a bevágás északi oldalán 3, déli oldalán pedig csak 4 karabély felett rendelkezünk, megállás nélkül megyünk feléjük és felszólítjuk őket kiáltással és zsebkendő lengetéssel, hogy adják meg magukat. A társaság nem mozdul, de nem is tüzel. Most megfordulni lehetetlenség volna. Máris 30 méterre közelítettük meg őket. Komolyan aggódom a dolog kimenetele felett. Azok ott szorosan egymás mellett állnak lábhoz tett fegyverrel, vitatkoznak és hadonásznak, de örvendetes módon nem tüzelnek. Végül is megérkezünk hozzájuk és segítünk nekik leszerelni. Mesélek nekik valamit, hogy a háborúnak vége van s azután a 30 foglyot átengedem a Pfeiffer járőrnek.

Hármasban megyünk tovább a völgynek kelet felé. Kb. 150 méterrel arrébb feltűnik egy oszlopban közeledő század körvonala. Merészeljük? 50 méterre vagyunk csak. Most megismertek már, hát gyerünk neki. Kiabálással és zsebkendőlengetéssel közeledünk. A század megtorpan. A tisztjei dühösen üvöltöznek: „Foc, foc”, közben verik az embereiket, akik a jelek szerint szívesebben leraknák a fegyvert. Helyzetünk mindinkább súlyosbodik. Most célratart a század és tüzel. Ólomeső zuhog és csattog – körülöttünk. Azon szempillantásban a földön vagyunk, majd Lenz doktor és én hátraugrunk. Lenz dr. legénye még mielőtt ajánlaná magát, néhány karabélylövést ad le. A köd gyorsan kivon a célzott tűz elül. De a század részei üldöznek, mialatt a legnagyobb részük a semmibe lövöldöz.

Ellenséggel a nyomunkban érjük el a Pfeiffer járőrt. Ez még mindig ott áll s a 30 fogoly a puskáik közelében van. Gyorsan betereljük őket a bevágásba, amely egyúttal az üldöző ellenség lövedékeitől is megvéd s magunk előtt kergetve őket visszavonulunk futásban a századhoz. Ha az üldözőink ezt a bemélyedést „bosszantoznák", úgy el kellene hagynunk, de szerencsére az ellenség nagyon rosszul lő. Veszteség nélkül érkezünk meg a foglyokkal a századhoz.

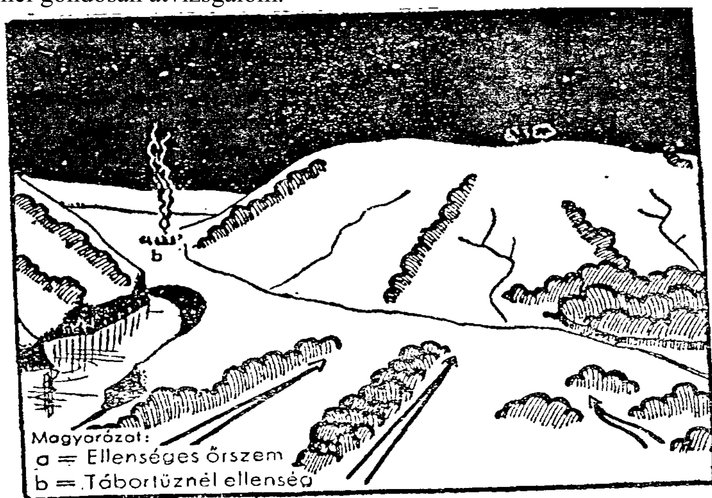
A század röviddel utána felharsanó gyorstüze az ellenség széles arcvonalát megállítja. 100 méterről élénk lövöldözés keletkezik. A géppuskáink a tűzerőt nagyban a

mi javunkra billentik. Támadjak? Minden vadászért kár lenne, aki elesne. Az este máris leereszkedik és a tűz gyengül. Mindkét fél csak ritkán és azért tüzel, hogy jelenlétét mutassa. A nagy hidegben nem sok a reményünk, hogy éjjel szállást kapjunk és meleg ételt ehessünk. Holl hadnagy (3. század) lóháton meglátogat. Átveszi az eddig ejtett 80 foglyot és visszavezeti őket, Azonkívül jelenti Schitul Tarnita-ban az elhatározásomat, hogy még az éj folyamán benyomulok Gagesti-be.

Már az utolsó órákban is láthatóan tisztult az idő, egyúttal azonban a hideg is sokkal metszőbb lett. Már csillagok ragyognak az égen. A bokrok és fák feketén emelkednek ki a hátakaróból. A karabélyaimmal és géppuskáimmal még egyszer üdvözlöm az ellenséget, s azután szépen leválok. Hangtalanul kapaszkodunk felfelé északnyugatnak. A menetet éllel és utóvéddel biztosítom. A géppuskás szakasz a közepén menetel. A tüzelés következtében még meleg csöveket az újabb fagyás ellen pokrócokkal és sátorlapokkal védjük.

500 méter után észak felé fordulunk. A sarkcsillag pótolja most ez iránytűt. Fekete tüskés sövények mentén lopakodunk. Itt nem tűnünk ki a környezetből. Egyetlen szót sem hallani. Most az utóvéd jelenti, hogy erősebb román egység követi. Erre egy sötét bokorsornál megállunk s az egyik géppuskát tűzkész helyzetbe helyezem. De ez a rendszabály fölöslegesnek bizonyul, mert az utóvéd parancsnok önállóan cselekedett. Alkalmas helyen rajtuk ütött és egyetlen lövés nélkül elfogta őket. 25 román! Mit csináljak velük? Visszaküldöm őket kísérettel Schitul Tarnita-ba.

Tovább megyünk észak felé. 800 méter után ismét kelet felé fordulok. Még indulás előtt alaposan tanulmányozom a térképet. Most nyílegyenesen Gagesti északi kijáratához, a célunkhoz kell érkeznünk. A század teljesen hangtalanul szétbontakozik és mindhárom szakaszával egy magasságban felsorakozva, a géppuskás szakasz és én a középső oszloppal, előrenyomul. Így tapogatózunk bokortól bokorig. A terep a Putna völgy felé enyhén lejt. Ismételten megállítom századom és a terepet távcsövemmel gondosan átvizsgálom.

Gagesti előtt.

Mialatt jobbról a hold feljön, balról a völgy mélypontján, tűz fényét pillantjuk meg. Nemsokára látjuk, – a távolság lehet vagy 600 méter –, hogy egy hatalmas tábortűz körül többtucat román áll. Mögötte, balról jobbra ellenséges oszlop menetet, minden valószínűség szerint Gagestibe tart. Magát a községet hosszú kopár magaslat takarja, amin távcsővel néhány facsoportot figyelek meg. Félbalra terjedelmes gyümölcsösök akadályozzák a kilátást.

Mint valami éhes farkasok úgy lopóznak közelebb a vadászaim. Először félbalra a völgyben lévő ellenségen üssek-e rajta, vagy hagyjam Gagesti-be?

Az utóbbit vélem helyesebbnek. Mindhárom oszlop különösen óvatosan, szorosan a sövények mellé húzódva közelíti meg 200 méterre a gerincvonalat. Most a kopasz gerinc kb. 30 méterrel lehet nálunk magasabb. Balra az oldalunkban kb. 300 méterre 50 román ül a tűz körül. Néhány emberem a gerincnél lévő facsoportnál határozott mozgást vél látni. Távcsövemmel semmit sem tudok megállapítani.

Még az eddiginél is óvatosabban kúszunk előre a sövények mentén. Végül is elérjük a lejtő alját, ahova föntről nem lehet betekinteni. Mialatt én itt századomat gyorsan támadáshoz csoportosítom, a messzebb elől lévő biztosításom a gerincet figyeli meg. Kb. 100 méterrel előttünk román őrszemeket ismernek fel. Vessem be a géppuskáimat? Emiatt a néhány ember miatt szükségtelennek tartom. A magaslatot halk, lehetőleg lövés nélküli, meglepetésszerű rohammal akarom elfoglalni. Közvetlenül ezután Gagesti ellen a rohamnak szintén teljesen meglepetésszerűen kell megtörténni.

Az alparancsnokaim gyorsan megkapják az utasításokat. Ezután a megerősített század némán rohamoz felfelé.. Egyetlen füttyentés, egyetlen vezényszó, egyetlen hurrá sem hangzik. Mintha egyenesen a földből nőttek volna ki, úgy jelennek meg a vadászok a román őrszemek előtt. Mindez oly gyorsan történik, hogy riasztólövésre még csak nem is gondolhatnak. Sebesen eltűnnek a falu felé.

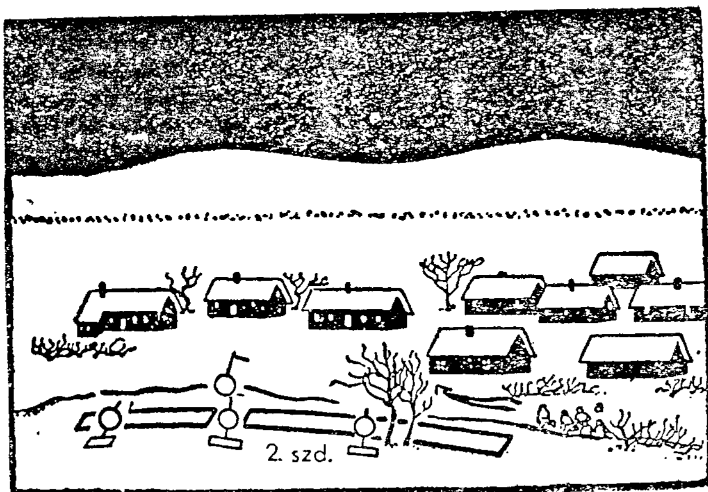
A magaslat már most a mienk. A holdfényben előttünk, de még inkább jobbra tőlünk Gagesti háztetői csillognak. A község kb. 1 km. hosszú. Az északi udvarok 200 méternyire és 30 méterrel lejjebb vannak. Az egyes házcsoportok között nagyok a hézagok.

Most Gagesti északi felén riasztó kolompok szólalnak meg. A házakból katonák tódulnak ki és csomókká tömörülnek. Azt várom, hogy a következő pillanatban sűrű tömegben felnyomulnak és az elvesztett magaslatot vissza próbálják venni. Csak jöjjenek! A géppuskák hosszú sorozatra vannak töltve, puskásaim pedig 200 méter széles arcvonalon álltak fel. Egy szakasz tartalék a bal szárny mögött.

Percek múlnak. Lent a faluban ismét minden elcsendesedik. Mivel a dombon nem mutatkozunk és nem is tüzelünk, a megriasztott románok hamar visszamennek szállásaikra. Valószínű, hogy ezeket a meleg odúkat nem hagyták el szívesen. Mi csak csodálkozunk! A román őrszemek még csak nem is kísérlik meg, hogy régi őrhelyüket visszavegyék Most a jelek szerint lent állnak a házak között.

E közben 22.00 óra lett az idő. Gagesti meleg kunyhói előtt hasalunk, fázunk és nagyon éhesek vagyunk. Valaminek történni kell. Elhatározásom: a község északi szegélyén lévő udvarokat elfoglaljuk, ott eltorlaszoljuk magunkat, felmelegedünk, jóllakunk és legalább virradatig pihenünk.

Hügel szakaszvezetőt két rajból álló rohamjárőrrel a jobb szárnyról az egyik udvar ellen küldöm. Menjen előre a sötét sövény mentén s ha véletlenül meglövöldöznék, viszonozza a tüzet s a balszárny-szakasszal a megerősített század többi részének tűztámogatása mellett, rohammal foglalja el az udvart. Az egyes részeket kioktatjuk feladataikról s ezzel Hügel elindul.

Magyarázat: a = Hügel rohamjárőr.

A rohamcsapat 50 méterre közelíti meg az udvart, csak ott kap tüzet. Ebben a pillanatban a géppuskáink elkezdenek kelepelni, a Janner-szakasz is megnyitja tüzét, ugyanakkor a halszárny-szakasz hatalmas hurrával rohamozza meg a községet. Még mielőtt a románok házaikból kijöhetnének, a vadászok máris ott vannak. A másik oldalról most Hügel rohamoz. A megerősített század többi része most torkaszakadtából elkezd hurrázni. Úgy üvölt bele az éjszakába, mintha egy teljes zászlóalj lenne. A géppuskás szakasz már nem tüzelhet anélkül, hogy Gagesti északi szélén lévő udvarokban a sajátjainkat ne veszélyeztetné. Ezért jobbra helyezi a tüzét s a hosszú, elnyújtott falu háztetőit percekig szórja.

Lent, a falu északi szegélyén, feltűnően nagy lett a csend. Csak nagyritkán hallatszik egy-egy lövés. A románok, úgy látszik, gyorsan teszik le a fegyvert. Hamar odasietek egy szakasszal és egy géppuskával. Mikor a házak közé érek, éppen a foglyokat gyűjtik össze. Több mint 100 embert. Még nagyobb az örömöm, hogy a tűzharc a mi részünkről egyetlen egy sebesültet sem követelt. A környező udvarokban már nem lövöldöznek. Csak a géppuskás szakasz szórja még le időnként a jobbra lévő háztetőket. Mivel eddig még minden nagyszerűen ment, századommal jobbra, udvarról udvarra haladok. A románokat szállásaikon fogjuk el. Mindenütt ellenállás nélkül adják meg magukat sorsuknak.

Minden irányban biztosítva, a foglyokat és a géppuskás szakaszt a középre véve, nemsokára az egész századdal a község utcáján dél felé indulok el. Már 200 foglyunk van. Számuk egyre növekszik. A vadászok mindenütt megkopogtatják az aj-

tókat és újabb foglyokat hoznak ki. A tűzlépcsőt magam után vonom. A templomhoz közeledünk már. A foglyok száma háromszor akkora, mint a mienk: – 360 ember!

A templom kis dombon épült, mely a még 200 méterre lévő faluvég felé lejt. A templom körül félkörben lakott házak vannak. Ez a hely alkalmas pihenőhelynek látszik arra, hogy az éjjel még hátralévő részét itt tölthessük. A foglyokat a templomban, a századot a környező udvarokban helyezem el. Ezután a század kisebb részével elportyázom az alvég felé, ahol az Odobesti—Vidra-i út vezet. Arrafelé már egyetlen román katonát sem találunk. Minden valószínűség szerint meghallották a felvégen tomboló csatazajt, sürgősen szállást változtattak és átmentek a Putna keleti partjára. Megtalálom azonban a községi bírót, aki egy németül beszélő zsidó útján tudtomra adja, hogy hajlandó átadni a községháza kulcsait. Ezenkívül a község a német csapatok bevonulásának az örömére 300 kenyeret süttetett, több jószágot levágatott és még néhány hordó bor is áll a csapat rendelkezésére. Amit felhasználhatunk, elhozatom a templomhoz a felvégre. Ott közben a szállás elkészült. Éjfél már elmúlt, mikor a megerősített század utolsó része is lenyugszik. A nyugvó csapatot őrszemek biztosítják.

Kb. 6 km-el a saját arcvonal előtt, jobb, illetve baloldali kötelék nélkül Gagestiben csak addig érzem magam biztonságban, amíg sötét van. Biztonság okáért a reggelt közvetlen a falutól keletre az egyik uralgó magaslaton akarom megérni. Akkor majd úgyis meglátjuk, hogy hol van az ellenség.

A csapat eszik és pihen. Még írok egy rövid helyzetjelentést, amit 2.30 óra körül lovas hírvivővel küldök Schitul Tarnita-ba. Ez még egy román „logole"* elsőrendű vörösbort is visz Lieb főhadnagy számára.

Az éjjel hátralévő részét minden zavar nélkül töltjük el. Január 8-án hajnalban századommal a Gagesti-i templomtól közvetlen keletre lévő magaslatokra vonulok. Mikor megvirrad, megállapítjuk, hogy a havas terep mindenütt mentes az ellenségtől. Csak keletre, a Putna túlsó oldatán tátunk ellenséget, amint beássa magát. Erre ismét visszavonulunk régi szállásainkra a templom köré és különböző irányokba járőröket küldök ki.

Pfäffle abrakos mesterrel az alvégen át Odobesti felé sétalovaglást hajtok végre. Málhásállatainkat még előző este visszaküldtük Schitul Tarnita-ba. A Gagesti-felé történt előnyomulásnál csak elárulták volna a csapatot nyihogásukkal. Hajnalban azonban Pfäffle ismét utánunk hozatta őket. Ezzel a lovaglással helyre szeretném állítani jobbra a Putna nyugati oldalán a saját csapatokkal az összeköttetést.

Mialatt Gagesti alvégén ügetünk át, se közel, se távol egyetlen lövést sem hallunk. Egészen felüdít a hűvös hajnali levegő és a lovaglás. Inkább a „Szultán"-ommal foglalkozom, mint a környező tereppel. Pfäffle 10 méterrel mögöttem lovagol. Alig távolodunk el 1000 méternyire Gagesti templomától, mikor lovam előtt az úton megmozdul valami. Feltekintek és nagyon meglepődöm, mert közvetlen előttem 15 főből álló, feltűzött szuronyú román járőrt látok. Hátrafordulni és elvágtázni már túl késő van. Ameddig a síkos úton megfordítom a lovam és megindulok vágtában, egészen biztosan már néhány lövedék belém fúródna. Gyorsan elhatározom ma-

* 3 literes faedény.

gam. Anélkül, hogy az ütemet rövidíteném, hozzájuk lovagolok, barátságosan üdvözlöm őket és tudtukra adom, hogy le kell rakják a fegyvert, mert foglyok. Menjenek szépen a Gagest-i templomhoz, ahol már 400 társuk összegyülekezett. Igen kétségbe vonom, hogy a románok közül egy is megértett volna valamit abból, amit meséltem, de taglejtésem és nyugodt, barátságos hangom meggyőzően hatott. Mind a 15 ember otthagyta felszerelését az úton és egyenesen a megadott irányban indultak el. Már csak néhány 100 métert haladok délfelé s azután megfordulok és a legrövidebb úton visszamegyek a századomhoz. Nem tartom valószínűnek, hogy még egyszer ilyen engedelmes ellenségre bukkanjak.

A délelőtt folyamán beérkezik még megerősítésemre és alám rendelve az 1. század és a 3. géppuskás század. A Rommel-különítmény most már két századból és egy géppuskás századból áll. Segédtisztül Hausser hadnagyot választom.

Néhány járőr további foglyokat hoz be. Kilenc órakor ismét „megkezdődik a háború”. Román – s talán orosz – tüzérség is igen élénk zavarótüzet lő Gagestire, a Putna keleti partjáról. Kiürítjük a falu különösen veszélyeztetett részeit. A terjedelmes faluban még mindig elég helyünk marad. Örvendetesen most sincs veszteségünk.

Délután az ellenség fokozza a tüzét. A nyugati harctéren képzelné az ember magát: köröskörül gránátok. A különítményparancsnokság házának tetején csapódnak be a lövedékek. Az árulóink itt is a hírvivők voltak – mint már olyan gyakran. Nagyon kényelmetlenné kezd válni a helyzet. A különítmény megszállja Gagesti keleti szegélyét és beássa magát. Talán csak nem akar az ellenség támadni?

A legerősebb tűzben érkezik meg Sproesser őrnagy ár lóháton Gagestibe. Harcálláspontját az Odobesti—Vidra-i át mentén rendezteti be. Az ellenséges tűz nem csökken egészen a sötétedésig. Számolunk azzal, hogy esetleg az oroszok végre fognak hajlani egy náluk annyira kedvelt éjjeli támadást és különösen a szabad szárnyainkat biztosítjuk nagy gonddal.

Megjegyzések: Mikor az él a román felderítő járőrrel összeütközött, a keskeny ösvényen n sövények között, az élparancsnok néhány lövése gyorsan eldöntötte a küzdelmet. Ilyen esetekben az a fontos, hogy tüzelésre kész fegyverekkel közelítse meg az él az ellenséget. Tehát, a zárócsapok legyenek kinyitva, a golyószórót pedig teljesen tüzelésre készen vigyük előre. Mert ebben az esetben az nyer, aki előbb lő és erősebb tüzet adhat le.

Néhány perccel később a tűzharcból a *géppuskák éppen a legválságosabb pillanatban kimaradtak, mert be vo1tak fagyva. Az első vonaltól csak néhány méterre kellett őket spirituszlángnál kiolvasztani. A harc további folyamán már pokrócokkal tartottuk őket melegen.*

A z esti leváltás a közeli ellenségre lőtt heves tűz után simán ment.

A Gagesti északi fele ellen intézett éjjeli támadásnál, holdvilágnál, havas vidéken, két oldalról rohamoztunk, a géppuskák erős tűztámogatása mellett. Ez a géppuskás szakasz a támadás további tartama alatt is annyiban támogatott, hogy a hosszú község háztetőit lőtte végig. Emellett természetesen nem nagyon érhetett el találatot, de nagyon nagy volt az erkölcsi hatása a meleg szállásokban lévő

ellenséggel szemben. Így törtunt meg, hogy ez minden további harc nélkül megadta magát.

A Gagesti-i harcokban a mi részünkről nem volt veszteség.

V i d r a - n á l

Éjfélkor az alpesi hadtest részei felváltanak s a holdvilágos úton megindulunk észak felé. Eközben közel 10 kilométeren keresztül mindössze 1000 méterre megyünk el az újonnan kiépített román állások előtt. Sehol sem akadályoznak. Saját csapatok itt nem állnak velük szemben. Hajnalban a hegyivadász zászlóalj törzse és a Rommel-különítmény megérkezik Vidra-ba és hosszú idő múlva itt ismét jó szállásokat talál.

Éppen kényelembe szeretném helyezni magam, mikor a következő zászlóalj parancsot kapom: „Az ellenség Vidra-tól északra a hegyeken betört. A Rommel-különítmény azonnal riadóztat és a Vidra-tól északra lévő 625-ös magaslatra menetel, ahol a 256. tartalék gyalogezred alá lesz rendelve."

Ez a parancs majdnem minden emberi erőt meghalad. Különítményem már négy nap óta súlyos körülmények között harcban állt és az utolsó éjjelt is átmenetelte. Éppen most szállásoltak el a vadászok holt fáradtan. Most ismét harcba vetik őket **a** Vidra-tól északra lévő havas hegyeken.

A riadóhelyen tájékoztatom néhány szóval a századokat az új feladat felől, azután elindul a különítmény észak felé a hegyekbe. Hauszer hadnaggyal. Pfäffle tizedessel és egy hírvivővel előrevágtázom. A fáradhatatlan lólábak a behavazott hegyi legelőkön keresztül visznek a veszélyeztetett körletbe.

Mivel ott második vonalban már elég saját csapatot találunk, különítményem már nem kerül bevetésre. A hideg éjjelt tábortüzek mellett, magas hóban töltjük. Reggel megérkezik a zászlóalj parancsa, hogy térjünk vissza, Vidra-ba. Víg hangulatban vonul a csapat vissza a jó szállások felé, ahol még az otthoni posta is vár. A Württemberg-i hegyivadász zászlóalj most ismét a legfelsőbb hadvezetőség rendelkezésére áll. A következő éjjel – újra az ellenséges állások előtt – Gagesti-n keresztül Odobesti felé menetelünk. A következő napokban az elfoglalt Focsany-erőd—Rimnicul Sarat-on át Buzau környékére megyünk.

Hóviharok akadályozzák az elszállításunkat. Azután igen nagy hidegben, jobbára fűtetlen szerelvényekben 10 napig utazunk ismét nyugatra. A Vogézekben néhány hétig hadsereg tartalék vagyunk, azután előmegyünk a Stoszweiche—Möchberg—Reichsackerkopf állásokba.

A zászlóalj egyharmada Winzenheimben parancsnokságom alatt hadtest tartalék. Két puskás és egy géppuskás század. Sproesser őrnagy úrtól azt az utasítást kapom, hogy a gyakorlati és harcikiképzést ismét a régi tökélyre emeljem ez alatt az idő alatt. Ezt a feladatot különösen kedvelem. A hetek folyamán a zászlóalj minden százada átmegy az iskolámon. Éjjeli riadók és az ehhez közvetlenül csatlakozó gyakorlatok, járőrvállalkozások az oktató árkokon a rohamzászlóaljak módszerei

szerint, a különböző ütközetek, mind ezt a célt szolgálják, hogy a csapat fürge és harckész maradjon.

1917 májusában átveszek egy védőkörletet a Hilsenfirst-nél. Június elején a francia két nap alatt széles arcvonalon sivataggá lövi az évek hosszú sora alatt nagy munkával épített állásainkat. De a gyalogság támadása elmarad. Úgy látszik, hogy az általunk többször „kikért" zárótüzünk elvette támadó kedvét.

Még a szétlőtt állások kijavítása nem fejeződött be teljesen, máris zászlóaljunkat újabb alkalmazás végett leváltják. Az akkor a kiképzés legmagasabb fokán lévő csapat tettre készen vesz búcsút a Magas Vogézektől. Winzenheimben megint felcsendül a württembergi hegyi vadászok kedvenc dala, a „Kaiserjäger".

IV. HARCOK A DÉLKELETI KÁRPÁTOKBAN 1917. AUGUSZTUSÁBAN

Bár az ellenség keleti frontja az orosz forradalom kitörése következtében már megingott, a német hadseregnek 1917 tavaszán még mindig jelentős részeit köti le. Hogy ez az erő a nyugati arcvonalon kivívandó döntéshez felszabaduljon, a keleti arcvonalat fel kell számolni. Ezért a 9. hadseregnek, mely jelenleg a Szeret alsó folyása és Focsany-tól északnyugatra 30 km-re vonuló hegyszegélyen állásokban tartózkodik, észak felé, a balszárnyán pedig a havasokon álló Gerock-csoportnak általános keleti irányban kell megtámadnia az egyesített orosz-román arcvonal déli szárnyát.

Tűző napsütésben Colmar-ból Heilbronn–Nürnberg–Chemnitz–Breslau–Budapest–Arad–Brassón át, 8 napos vasúti szállítással megérkezik az általam vezetett szállítmány (az 1., 2. és 3. század;, mint a zászlóalj utolsó előtti szállítmánya), 1917 augusztus 7-én déltájban Bereczk-re. Az állomáson megtudjuk, hogy a Gerock csoport támadása már augusztus 8-án reggel meg fog indulni az Ojtoz szoroz mindkét oldalán. A három századot konzervélelmezéssel látják el és málha nélkül 3 órás tehergépkocsizás után megérkezünk közvetlen a magyar–román határ mellet levő Sósmezőre. Az ütközet-, és málhavonatnak egyesítve kirakodás után azonnal utánunk kell vonulnia Sósmezőre.

A még délelőtt az Ojtoz-völgyből az északi hegyekre felkapaszkodott zászlóaljrészek völgyrészlegeit Sósmezőn találjuk. Jelen pillanatban nincs még távbeszélő-összeköttetés a zászlóaljjal. Egy élelmező tiszthelyettes szóbelileg adja át a zászlóaljparancsot, hogy a Rommel különítmény amilyen hamar csak lehet, a Harja 1020-as magassági ponton keresztül a 764-es magassági ponton (Vrf. Bolohan) csatlakozzék a zászlóaljhoz.

Az egész völgy tömve van osztrákokkal, magyarokkal és bajorokkal. A völgyút mindkét oldalán számos üteg van állásban, közöttük több nehéz üteg is akad. Mivel csak a vonat beérkezése után tudok elindulni, a legszűkebb körzetben pihentetem a századaimat.

Az osztrák szuronyos őrök arra vigyáznak, nehogy vadászaim véletlenül megdézsmálják az állomásparancsnok burgonyaföldjeit. Ez az elővigyázatosság nagyon helyénvaló a nagy élelmiszerínségben.

Beköszönt az éj. A zászlóaljzene a tábortüzek között még játszik egy órácskát. Nagyon bizakodó hangulatban nézünk az elkövetkező napok elé. Ismét elevenekké válnak a múlt téli román hadjárat történetei.

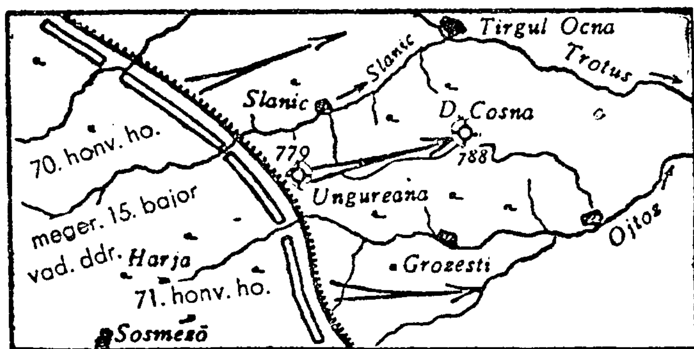
22.00 órakor eloltjuk a tábortüzeket. A csapat pihen. Nagyon fontos ez, mert a közeljövőben biztos ismét nagy teljesítmények elé fognak állítani bennünket.

A pihenő csupán néhány rövid óráig tart. Éjfélre már megérkezik a vonat. Nemsokára ezután ébresztőt rendelek el, a sátrakat lebontják, 4 napi élelmet osztatok ki és a századok menetkészek. Mivel a századok járművei Sósmezőn maradnak,

minden század és a különítmény törzse, kiválaszt vonatából néhány málháslovat és megpakoljuk őket lőszerrel, élelemmel és málhával. Azután elindul a különítmény Hanja felé. Még napfelkelte előtt túl akarok jutni a völgynek és az 1020-as magaslat lejtjének azon a részein, melyekről azt vélem, hogy az ellenség beláthatja. Hanjá-ból az út főleg erdőn visz keresztül, meredek és csúszós. Napfelkeltekor még a századok kipróbálhatják az erejüket is: egy osztrák üteget kell felhúzniok, mely a harcban szintén részt akar venni.

A délelőtt folyamán mindkét fél tüzérsége igen sokat lövöldöz. Már-már félünk, hogy elkésünk a 15. bajor tartalékdandár áttöréséről. A hegyivadász zászlóalj ugyanis ennek van most alárendelve. Az erdős 764-es magaslatot az erős menetütem dacára is csak déltájban érjük el.

Mialatt a csapatom pihentetem, jelentem Sproesser őrnagy úrnak, hogy beérkeztem és azt a parancsot kapom, hogy mint a hadosztály tartaléka, meneteljek a 672-es magaslatra, ahol a Sproesser törzs is tartózkodik. Mikor ide beérkezem, alám rendelik még a 6. századot s később a három géppuskás századot is. A támadás felől megtudom, hogy a 18. bajor tartalék gyalogezred igen erős küzdelem után elfoglalta az Ungureanan az első román állásrendszert. Az ellenséges állás áttörésére nem került sor.

Támadás az Ojtoz-szorosnál 1 : 300 000

Különítményem már berendezkedett éjjelre, felverte sátrait és éppen vacsoráját készíti, midőn új parancsot kapok, hogy három puskás és egy géppuskás századdal nyomuljak elő az Ungureana 779 magassági ponttól közvetlen nyugatra eső területre. Sproesser örnagy előre megy, én pedig a négy századot utána vezetem. Az erdőben teljesen sötét van. Mocsaras, keskeny ösvényen toporog egyik ember a másik mögött. Előttünk, a következő vonulaton, időnként világító lövedékek szöknek a magasba, néha-néha géppuskák kelepelnek és gránátok robbannak. Nemsokára célhoz érünk. Jelentem megérkezésemet és azt a parancsot kapom, hogy századaimmal az ösvénytől közvetlen északra a mélyedésekben éjjelezzek.

Éppen kiadtam az egyes századparancsnokoknak az éjjelezési körleteket és a feladatokat, a különítmény még a keskeny ösvényen áll hosszú sorban, – ebben a pillanatban jobbról-balra gránátok vágódnak be a lejtőn. Román tűzrajtaütés! A sötétségben köröskörül villámlanak a robbanások, süvítenek a szilánkok és zuhog a föld

meg a kő. A málhásállatok elszabadulnak és málhástól együtt eltűnnek az éjszakában. A vadászaim odalapulnak a lejtőhöz s az ellenséges tüzet a fejük felett hagyják elmenni. 10 perc múlva az ellenséges tüzérség beszünteti a tüzét. Örvendetes módon nincs veszteségünk.

A századok gyorsan a kiutalt helyeikre vonulnak. A nap megerőltető fáradalmai után, köpenybe és sátorlapba csavarva kitűnően alszunk, dacára annak, hogy hamarosan esni kezd.

A Trasse-könyök elleni támadás 1917. augusztus 9-én.

A román tüzérség tüze még napfelkelte előtt kíméletlenül felébreszt. Hauszer hadnaggyal, a segédtisztemmel, az éjjeli szállásomat közvetlenül egy bemélyedés felett választottam meg. Néhány gránát éppen ebben a kis mélyedésben robbant, az ott lévő málhásállatok mellett. Ezek elszakítják kötőfékjüket és átugorva minket, elvágtáznak a sötétségben. Most gránát, gránát után vág be köröskörül. Hajszálnyira süvítenek el a lövedékek mellettünk. Csak miután az őrületes tűz alábbhagy, merünk beugrani a valamivel több védelmet nyújtó mélyedésbe.

Az ellenséges tűz nemsokára ismét elhallgat. Ez alkalommal néhány ember megsebesült a szilánkoktól. Lenz orvos főhadnagy igyekszik bekötözni a sebeket.

Mikor hajnalodik, felkeresem a zászlóaljparancsnokság harcálláspontját és a meleg kávéval igyekszem csillapítani az éjjeli riadalmakat. 5.00 óra tájban azt a parancsot kapom, hogy az Ungureana déli lejtőjén nyomuljak elő a 18. tartalék bajor gyalogezred magasságába és folytassam a támadást.

Igen erős zavarótűzben, a futóárkokat kihasználva és tölcsértől tölcsérig szökellve keresztezzük az Ungureana (779) nyugati lejtőjét. Nagyon boldogok vagyunk, mikor elérjük a kevésbé pásztázott, erdős délnyugati lejtől Ott, kapom a részletes parancsot, hogy az Ungureana erdős tetőjétől délre 800 méterre az 1. és 2. századdal vessem vissza az ellenséget.

Legelőször is felveszem az összeköttetést **a** 18. tartalék bajor gyalogezred jobbszárnyával, amely tegnap este óta néhányszáz méterrel följebb ásta be magát. Sajnos, nem vagyok képes megtudni, hogy az erdős terepen hol vannak velünk szemben a román állások. A teknő mélypontja irányába még nem vezettek be felderítést. Most tehát először felülről megtekintem alaposan azt a terepet, melyen majd előre kell haladnom és alaposan tanulmányozom **a** térképet. Az oldalháttól mély teknő választ el. Mind az oldalhátat, mind pedig a teknőt sűrű aljfás erdő borítja.

Hogy hamarosan megállapíthassam, van-e az oldalban ellenség, felderítőjárőrként, egy tizedes parancsnoksága alatt, 10 embert küldök ki, megerősítve egy távbeszélőállomás-csoporttal. Már 15 perc múlva megkapom a jelentést, hogy az ellenség nagyon megerősített állásait kiürítette.

Most tehát mindkét századdal a távbeszélő-vezeték mentén benyomulok az ellenséges állásba és ott sündisznó-alakban felállok, mert arra számítok, hogy ezt az

erős állást az ellenség nem fogja megszállatlanul hagyni, márpedig felbukkanásával minden irányból számolhatok. Még alig 30 perce kaptam meg a parancsot, mikor máris jelenthetem Sproesser őrnagy úrnak a végrehajtást.

A délelőtt főtevékenysége abban merül ki, hogy dél felé (Ojtoz völgy) és kelet felé bevezettem a felderítést. Ezalatt két foglyot hoznak be. Délben nyugatról jövő honvédgyalogság vált fel minket az oldalban. Zászlóaljparancsra, a közben még a 3. századdal is megerősített Rommel-különítmény, ugyanolyan biztosítással, mint délelőtt, tehát távbeszélő állomáscsoporttal megerősített felderítőjárőrrel, észak felé húzódik 400 méterrel délkeletre az Ungureana tetőtől. Ott szintén köralakban állunk fel, mert a magas erdőben se jobbra, se balra nincs közvetlen összeköttetésünk és a kellemetlen meglepetéseket el szeretném kerülni. Az ellenségről most válik ismeretessé, hogy az, az Ungureanatól 800 méterre keletre és északkeletre, a főgerincen lévő erős állásaiba húzódott vissza.

Ezt az ellenséges állást rövid tüzérségi hatástűz után 15.00 órakor meg kell támadnunk és belőle az ellenséget vissza kell vessük a Trasse könyökén túlra. Ez, az Ungureana-tól keletre, mintegy 1400 méterre van. A 18. bajor tartalék gyalogezrednek a gerincen, míg a hegyivadász-zászlóaljnak ettől közvetlenül délre kell támadnia. Az én különítményem is az első vonalba van kiszemelve a támadásnál.

Mialatt a századok pihennek és a tőlünk közvetlen nyugatra levő mélyedésekben megfőzik ebédjüket, kiküldöm felderítő járőreimet – mindegyiket megerősítve egy-egy távbeszélő-állomáscsoporttal – a délutáni támadás színhelyére, hogy az ellenséges állásokról némi tájékoztatást kapjak. Déli felderítőjárőrként Pfeiffer szakaszvezető megy 10 emberrel. Meg kell állapítania, hogy a Trasse könyökétől délre húzódó háton hol, milyen erős az ellenség.

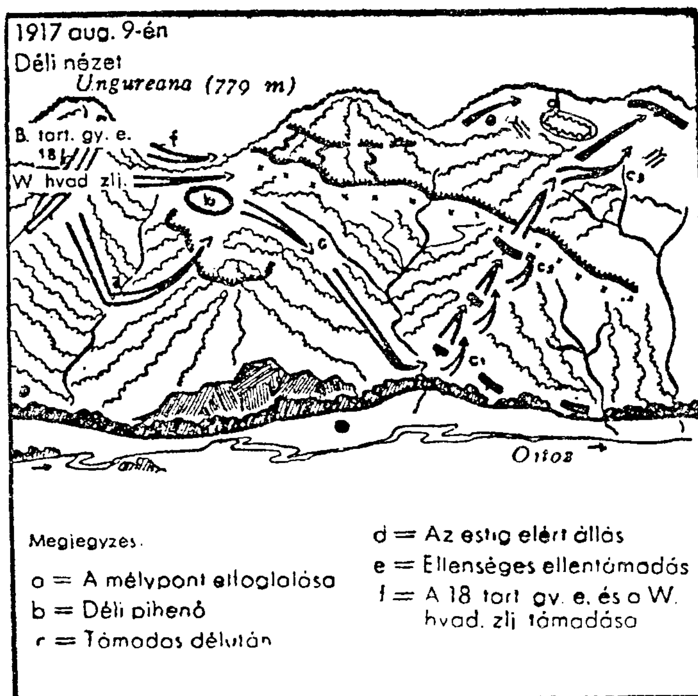
A tetőn, a csúcstól 800 méterre délre eső állások után ítélve nem hiszem, hogy az ellenség keletre, a lejtőkön, kiterjedt és összefüggő állás felett rendelkezne. Sokkal valószínűbbnek tűnik fel, hogy míg a tető és völgy állásokat az ellenség erősen kiépítette és megszállta, addig a lejtőkön csak elenyésző ellenséggel fogok találkozni. Valószínű, hogy itt van az ellenség gyenge pontja és egy merész csapat számára itt nyílhat meg az út a gyors, átütő sikerhez.

Az északi felderítőjárőrök mindenütt erős, drótakadályokkal megerősített állásra bukkannak, míg Pfeiffer elindulása után fél órával jelenti, hogy elfogott 75 románt 5 géppuskával. Hát ez meg hogy lehetséges? Eddig ebből az irányból egyetlen egy lövést sem hallottam! Pfeiffer rövidesen jelenti a távbeszélőjén: «Járőröm az ellenséget 500 méterre a táborhelytől egy szakadékban lepte meg. Nem volt biztosítva. Leereszkedés közben vettük őket észre. Zajtalanul rájuk fogtuk a tíz karabélyt s felszólítottuk őket, hogy adják meg magukat. Mivel fegyvereik távolabb voltak, akár tetszett nekik, akár nem, belenyugodtak, hogy 10 ember elvezesse őket.»

Azonnal jelentem a Pfeiffer járőr eredményét Sproesser őrnagy úrnak. Egyúttal azt indítványozom, hogy a délutáni támadással egyidejűleg egy rohamosztaggal a déli lejtőn áttöröm a minden valószínűség szerint nem összefüggő állásokat, közvetlen ezután meglepetésszerű támadással délről az ellenség hátában elérem a Trasse könyöknél a gerincvonalat. Ezáltal arra lehetne kényszeríteni az ellenséget, hogy az erős állásait az Ungureanatól keletre, adja fel. Sproesser őrnagy úr azonnal

továbbítja az indítványt a hadosztálynak, s röviddel később megkapom a parancsot, hogy a 2. és 3. századdal hajtsam végre a lejtő ellen indítványozott támadásokat. Sajnos, géppuskát nem kapok.

Különítményem nemsokára már a távbeszélő-vezeték mentén menetel oszlop egyesével. A Pfeiffer-járőr most az él szerepét tölti be. Pfeiffer a további előnyomulás folyamán már nem bukkant ellenségre. Magas törzsű lomberdőben, sűrű aljfák között ereszkedünk völgy felé a meredek lejtőn. Akaratom ellenére bele kell nyugodnom a Pfeiffer által megválasztott menetvonalba. Levezet minket az Ojtoz völgybe, 350 méter magasságot vesztünk ezáltal.

Csak az Ojtoz völgyi úttól 100 méterre északra érem Pfeiffert utol. Most tehát azt a parancsot adom neki, hogy északkelet felé a Trasse-könyök irányában felfelé menjen. Hauszer hadnaggyal és néhány hírvivővel közvetlen az él mögött menetelek. Elölről nemsokára jelt kapok, hogy valami nincs rendben. Előremegyek. Az erdő egyik ritkás részén 150-200 méterre előttünk Pfeiffer román őrszemeket mutat és közvetlen mögöttük állásban levő románokat lehet látni. Úgy nézem, hogy az ellenség minden figyelmét a műút mindkét oldalán levő nyílt terepre fordítja. Békében hagyjuk őket és a Trasse-könyök felé vezető oldalhát nyugati lejtőjén, a sűrű bozótban, keskeny ösvényen, kapaszkodunk tovább.

Világos, hogy ennél a felmenetelnél nemsokára újabb román erőkre kell bukkannunk. Tehát azt a parancsot adom az élnek, hogy ha ellenséggel találkozna,

azonnal menjen fedezékbe és biztosítsa a különítmény felzárkózását. Csak abban az esetben tüzeljen, ha az ellenség megtámadná. Csak higgyék azt a románok, hogy csupán egy felderítőjárőr áll előttük. Ezáltal időt akarok nyerni különítményem számára a felfejlődésre és a készenléti állás elfoglalására, hogy a támadás azután annál meglepetésszerűbb legyen.

A völgy mélyvonalától 150 méterrel feljebb az élt felülről állásban levő ellenség fogja le tüzével, mire ez parancs szerint fedezésbe megy és nem tüzel. Különítményemet gyorsan támadáshoz csoportosítom. A 3. század jobbra, a 2. század balra. A felfejlődés és a készenléti állás elfoglalása a legnagyobb csendben történik, néhány perc alatt, a fedezéket nyújtó lejtőn a sűrű bozótban. Az ellenség eközben nem zavar.

A támadáshoz a következő parancsot adom: «A 2. század az ösvény baloldalán hajtson végre színlelt támadást az állásban levő ellenség ellen. Hurrázással és kézigránátdobással – a veszteségek elkerülése végett teljes fedezésből – kényszerítse az ellenséget, hogy összes erőit ott vesse be. Ugyanakkor a 3. század jobbról átkarolva támadja meg az ellenséget. Én a 3. századnál tartózkodom.»

Még a készenléti állásban vannak a századok, mikor a harc azáltal kezdődik meg, hogy román felderítőjárőrök közelednek a készenléti álláshoz. Visszazavarjuk őket. Most tehát azonnal elindítom a 2. századot. A század 50 méterrel feljebb megszállt állásba ütközik. A most keletkező tűzharc és a nyugati lejtőn folyó kézigránát harc alatt, néhányszáz méterrel arrébb, a sűrű bokrok között, felfelé kapaszkodom a 3. századdal. Akadály nélkül eljutunk a kb. szakasz erejű ellenség oldalába, akinek most egész figyelmét leköti az ellene folyó arctámadás. Mihelyt támadunk, az ellenség a legsebesebben üríti ki az állását és a nyugati lejtőn felfelé kitér. Oda, a sűrű bokrok közé nem üldözhetjük az ellenséget, mert akkor az arcban támadó 2. század tüzébe kerülnénk. Ezért a 3. századdal ismét jobbra tartok.

Mialatt a 2. század a menekülő ellenséget arcban üldözi és az első erősebb ellenállásnál éppen úgy viselkedik, mint az első támadás alkalmával, a 3. század is hű marad feladatához. Mihelyt az ellenség egy helyen megpróbál ellenállni, máris a 2. század lövedékei röpködnek a feje felett, kézigránátok robbannak és a 3. század máris átkarolja a lehető legnagyobb sietséggel. A vadászok számára a hatalmas málhával a háztető meredekségű lejtőn hallatlan követelmény a mászás. Ehhez járul még a tűző augusztusi hőség. Több ember ájultan esik össze a megerőltetéstől.

Az állandóan erősbödő ellenséget már ilyen módon ötször vetettük ki az állásából. Utoljára már csak Hauszer hadnaggyal és 10-12 emberrel vagyok az ellenség sarkában. Állandó lövöldözéssel, csatakiáltásokkal és kézigránátok oldalt való hajításával – oldalt, nehogy a rohamozás közben valaki is beléjük ugorjon – tartjuk az avarban előttünk csörtető sűrű román tömeget állandóan futásban. Eközben sikerül az ellenséget egy látszólag átfutó, akadályokkal megerősített álláson keresztülhajtani és ezzel a sietséggel megakadályozzuk, hogy megvethesse a lábát.

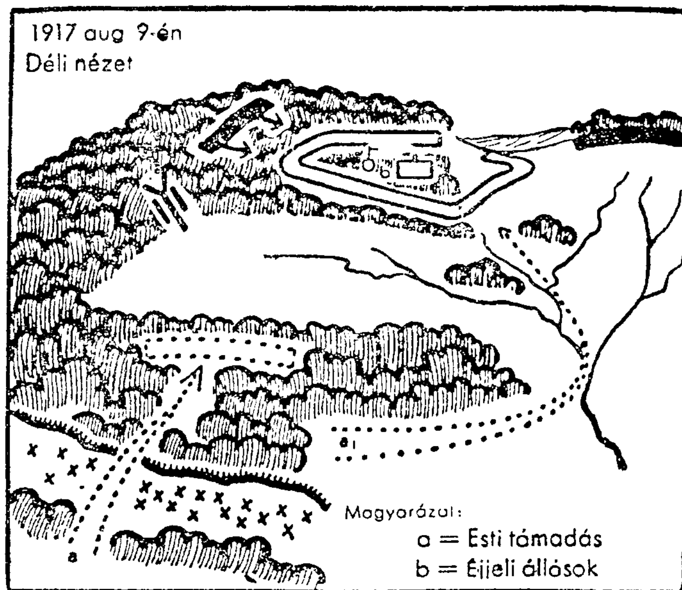
Miután ezen az álláson átjutottunk, ritkul az erdő. Még mindig emelkedik a lejtő, ha nem is olyan meredeken. Elérünk egy tisztást, melyhez jobbról legelők csatlakoznak. Ezeken át a gerincen kb. két század megy vissza széles arcvonalon északkeleti irányban. Jobbra a tisztás túlsó oldalán román hegyiüteg vált állást és nagyon

iparkodik, hogy málhásállataival nyugalmasabb vidéket érjen el. A bokrok közül sebesen tűz alá vesszük a menekülő ellenséget. Nagyon előnyös ránk nézve, hogy nem látja, milyen kevesen is vagyunk. Mikor az ellenség a következő erdővonulaton és mélyedésekben eltűnik, Hauszer hadnagynak kiadom a parancsot, hogy a kevés jelenlévő emberrel üldözzön.

Mihelyt a vadászok elhagyják az erdőt, félbalról a tisztás északnyugati szegélyéről, 400 méterről, egy román hegyiüteg árasztja el őket kartácstűzzel. Csak úgy csapkod, zuhog, ropog a bokrok között a rengeteg szilánk. Sűrű bokrok között fedezzük magunkat. Rövidesen megjelenik a 2. és 3. század éle is lihegve, fújtatva és teljesen kimerülve. Jobbra vezetem őket az egyik fedezéket nyújtó mélyedésbe.

Támadási célunktól, a Trasse könyök körüli gerincvonaltól, most már csak 800 méterre vagyunk. Előttünk az ellenség visszavonul. Tekintet nélkül a csapat kimerültségére, gyorsan össze kell szedni az erőnket. Balról az Ungureana felől, már jó ideje erős harci zajt hallunk. Úgy látszik, hogy a bajorok és a zászlóaljunk megmaradt részének a támadása már megindult.

A további előnyomulásnál puska- és géppuskatűz akadályoz. Úgy látszik, hogy ez a kis szusszanási idő is, amit az ellenségnek engedtünk, lehetővé tette, hogy a vezetők a csapatot ismét kézbe vegyék és új arcvonalat képezzenek.

Mivel egyik századomnál sincs géppuska, a karabélyosoknak egyedül kell boldogulniuk. A hullámos terep ügyes kihasználásával, nagy nehezen sikerül megközelíteni a gerincen lévő ellenséget, aki nyilván teljesen tudatában van az általa védett állás fontosságának. Mihelyt valaki is mutatja magát közülünk, máris igen élénk tűz fogja le. Így Büttler szakaszvezető közvetlen mellettem haslövést kap, mialatt az ellenséget megfigyeli.

Az előnyomulásunkat most a sötétség könnyíti meg. Közvetlen a teljes sötétség beállta előtt eléri a különítmény a gerincvonulatot, közvetlen a román állásoktól nyugatra. Ez az állás okozott nekünk eddig annyi gondot. A kis nyeregben, fedve, de mindössze 60 méterre az ellenséges géppuskák torkolata előtt fészkeli be magát a vadászaim egy része keleti és északi arcvonallal, mialatt a többiekkel elérjük a közvetlenül keletre levő tölgyest, ahol északról és nyugatról állunk szemben az ellenséggel.

Bár a románok ellentámadásokkal megkísérelnek minket a magaslatról letaszítani, a karabélyok tüze ismét kiindulási állásaikba kényszeríti őket. Mivel a gerinc utat a Trasse-n elvágtuk, mintegy beékelve magunkat az ellenségbe, a tőlünk keletre és nyugatra levő ellenség között megszűnik az összeköttetés. A zászlóaljhoz az egész előnyomulás alatt és a harcok közben lefektetett távbeszélő-vezeték most megszakad. Ezért többször ismételt világítójelzéssel jelentem, hogy az elrendelt célt elértem.

A sötétségben hangtalanul rendezzük a kötelékeket. A különítmény ismét köralakban ássa be magát, mivel minden irányból számolni kell a támadással. A tölgyesben, közvetlen a harcálláspontom mellett, egy szakasznyi erőt tartok vissza saját rendelkezésre. Ahol az ellenség nincsen közvetlenül előttünk, ott biztosítást küldök előre.

A zászlóaljjal még nincsen meg az összeköttetésem. A jelek szerint a délutáni támadásnak ott nem volt meg a várt sikere. A Trasse-könyök (kb. 500 méterre vagyunk tőle keletre) és az Ungureana között még mindig igen élénk a harci tevékenység. A harci zaj után ítélve kb. 1 km-rel lehetünk az ellenséges arcvonal mögött.

Sátorlap alatt zseblámpa fénynél mondom Hausser hadnagynak tollba a harcjelentést. Világosságot sehol sem szabad gyújtani, mert különben az illető hely azonnal igen élénk román tüzet kap. Ezalatt két hegyivadász különösen bátor tettet hajt végre. Schumacher őrvezető (2. század) egyik társával, sátorlapban leszállítják a súlyosan sebesült Büttler szakaszvezetőt az Ojtoz völgybe (350 m. magasság-különbség) és még azon éjjel elviszik Sósmezőre és átadják az ott levő orvosnak, aki azonnal végrehajtja a műtétet és ezáltal megmenti. Sötét éjjel még a terepnehézség és a távolság (légvonalban 13 km) figyelembevétele nélkül is hatalmas teljesítmény és a bajtársiasságnak kitűnő példája.

Még mielőtt a jelentés írást befejeznénk, megszabadulok attól a gondtól is, hogy mit is fogok csinálni, így beékelve az ellenség közé, majd augusztus 10-én hajnalban. Ugyanis egy nyugati irányba kiküldött felderítőjárőröm felvette az összeköttetést a 18. bajor tartalék gyalogezred részeivel. Ez délután a hegyivadász zászlóalj többi századával, tüzérségi tűztámogatással arcban támadt, de az állásait szívósan védelmező ellenségnek keveset árthatott. Azután a harci zajból, majd a fényjelekből, barát és ellenség is felismerte a Rommel-különítmény támadásának sikerét. Nehogy másnap bekerítsék, a teljes sötétség beálltakor a románok kiürítették a Trasse és Ungureana közötti állásaikat és az északnyugati Slanica völgy felé eső lejtőn visszavonultak.

Még éjfél előtt elküldöm jelentésem hírvivővel a legrövidebb úton az Ungureana-ra a zászlóaljhoz. Ugyanakkor távbeszélő-vezetéket is fektetek le oda.

Az éjjel hűvös és az átizzadt vizes ruháimban annyira fázom, hogy 2.00 órakor elhatározom, hogy mozgással fogom magam felmelegíteni.

Előremegyek Hausser hadnaggyal az első vonalba és szemrevételezem a tőlünk 60-80 méterre levő keletre eső kis erdős magaslaton (az úgynevezett Cser-erdőben) fekvő ellenséges állásokat.

Mivel a szükségtelen lövöldözést, a nehéz utánpótlásra való tekintettel, megtiltottam, az ellenség nagyon harcszerűtlenül viselkedik. Őrszemei, mintha a legteljesebb békében volnának, úgy sétálnak az állások előtt. A most világosodó keleti égboltból nagyszerű célokként tűnnek elő, könnyű lenne őket lelőni, de ezt még későbbre akarom halasztani. Mikor teljesen megvirrad, látjuk, hogy a románok előttünk a Vrf. Petrei-től a Csererdőcskén keresztül messze észak felé, majdnem teljesen összefüggő arcvonalon állnak szembe.

Megjegyzések: Augusztus 8-9-re virradó éjjel román tüzérség lőtte azt a terepet, ahol a Rommel-különítmén éjjelezett mint tartalék. Némi veszteség keletkezett. El lehetett volna ezeket kerülni, ha a csapat beásta volna magát.

A távbeszélőállomás-csoporttal megerősített felderítőjárőr nagyon jól bevált augusztus 9-én az erdős középhegységben. A járőröket az előremenetűk alatt felhívhattam és jelentésüket is azonnal megkaptam. Új parancsot adhattam, a járőr egy részét bármikor visszavonhattam, vagy pedig a távbeszélő vezeték mentén, az általa elért terepszakaszt könnyen birtokba tudtam venni. A hegységekben rendszerint időrabló, hírvivővel tartani fenn az összeköttetést; ezáltal időt takarítottunk meg. Természetesen ennek az az alapja, hogy a csapat el legyen látva kellőképen távbeszélő anyaggal.

A nehéz erdei támadásnál a meredek lejtőn felfelé, a felettünk levő ellenséget megtévesztettük a támadás súlypontja felől, arra kényszerítettük, hogy tartalékát helytelen irányban vesse be. Ezt élénk tüzeléssel, hurrázással és kézigránátdobással sikerült elérni. Ezután a 3. század lökése az oldal és hát ellen gyors eredményt hozott. Ezzel az eljárással gyors egymásutánban 5 hasonló állásba vetettük ki az ellenséget, melynek összereje kb. 2 század lehetett. Ezek a támadások olyan gyorsan követték egymást, hogy az ellenségnek nem maradt ideje az átcsoportosításhoz.

Dacára annak, hogy számbelileg és fegyverben az ellenség oldalán volt a túlsúly, hiszen a románok géppuskákkal és hegyilövegekkel is rendelkeztek, sikerült a Rommel-különítménynek a kis mélyedések kihasználásával az ellenséges állás mögött egy km-re a gerincvona1at elérni és ezáltal a 18. bajor tartalék gyalogezred és a hegyivadász zászlóalj előtt levő el1enséget arra kényszeríteni, hogy az éjjel folyamán az állásokat kiürítse.

A sikerült támadás után a Rommel-különítnény gyorsan köralakban beásta magát. Ha ezt nem cselekedte volna, úgy az ellenséges tűzrajtaütések és ellentámadások alkalmával erős veszteségeket szenved.

A veszteségek: 2 halott, 5 súlyos sebesült és 10 könnyű sebesült.

Támadás 1917. augusztus 10-én.

Augusztus 10-én hat óra tájban helyreáll a zászlóaljjal a távbeszélő összeköttetés. Parancsőrtiszt útján megtudom, hogy Sproesser őrnagy úr megkapta a jelentésemet és már egy órája menetben van az egész zászlóalj a Trasse-könyök felé.

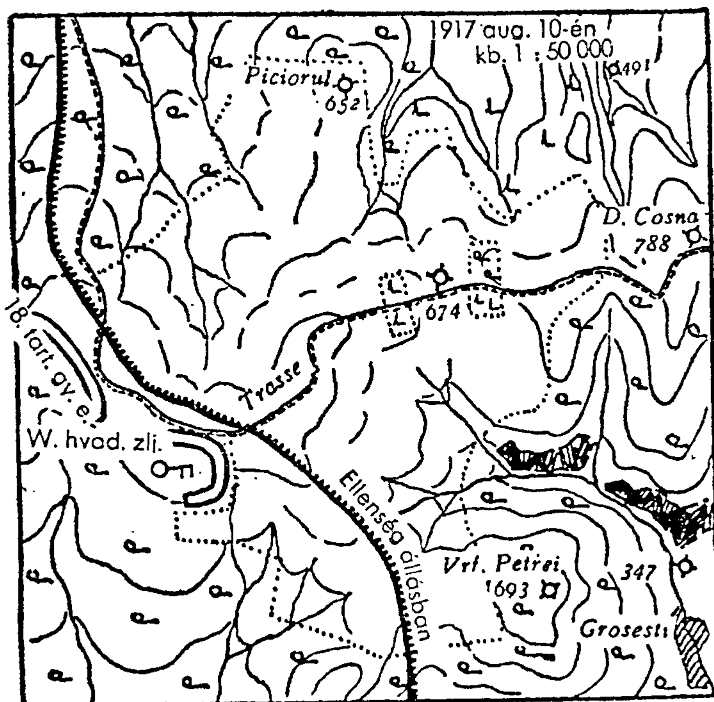
Hét órakor Sproesser őrnagy úr megérkezik a többi századdal. Az augusztus 9-iki átütő sikerekhez a Rommel-különítménynek teljes elismerését fejezi ki.

Ezután még egyszer tájékozódom a különítménytől keletre levő arcvonal felől. A román őrszemek ott nappal is elég vigyázatlanok. Sőt, még a megszálló csapatok is ott napoznak közvetlenül az éjjel ásott állásaik mellett a Vrf. Petrei és Csererdő között. Nálunk bizony másként van. A Rommel-különítmény őrszemei és állásban levő részei is jól rejtik magukat. Szigorúan meghagyom nekik, hogy csak ellenséges támadás esetén tüzelhetnek, és sehol sem mutathatják magukat. Az ellenséges állások annak az oldalhátnak a mentén vannak, mely a Vrf. Petrei (693)-ről a Csererdő felé húzódik. Ezen csak néhány bokor van. A Csererdő, úgy látszik, nagyon meg van erősítve. Dél, nyugat és észak felé uralkodik a környező terepen. A Csererdőtől északra ritkás cserjék között húzódik az ellenséges állás, le egészen az igen mély Slanic völgybe. Az állás egyes fészkekből és nagyobb támpontokból áll, melyek kölcsönösen tudnak egymás elé hatni és a kopasz előterepet maguk előtt igen jól pásztázzák.

A dandárparancs szerint, mely közvetlen hét óra után érkezik meg, a zászlóaljnak ismételt támadással el kell érni a nap folyamán a 674-es magassági ponttól nyugatra 350 méterre levő útvillát. Az ellenséget ismét ki kell vetni az állásából. Ezalatt azonban nem számolhatunk a tüzérségi tűz támogatásával, mert az éppen most vált állást. Sproesser őrnagy úr engem bíz meg a támadás előkészítésével és keresztülvitelével. Ehhez alám rendeli az 1., 3., és 8. puskás, valamint a 2. és 3. géppuskás századokat. Igen tekintélyes nagyságú egység.

Támadási tervem az, hogy a gyanútlan ellenségen a déli órákban erős géppuskatűzzel rajtaütök, az állást a Csererdőtől délre 400 és északra 300 méterre lefogom és a megszállóit fedezésre kényszerítem, ugyanakkor a Csererdőnél áttöröm az ellenséges állást, közvetlen jobbra és balra felgöngyölítem és elreteszelem. Rögtön ezután a zömmel, egyetlen lendülettel a gerinc mentén egészen a 674-es magaslatig megyek előre.

Az előkészítés fáradságos és időrabló. A délelőtt folyamán 10 géppuskát személyesen viszek állásba, nagy kerülőkkel, nehogy az ellenség észrevegye. Ezeket részben az erdős gerincen, közvetlen az első vonalunk mögé, részben pedig a déli oldal vízmosásai és hullámai között teljesen fedve vitelem tüzelőállásba. Minden géppuskának kiutalom a célokat és szabályozom a tűztervét a támadás alatt és utánra. A tűzmegnyitást pontosan 12 órára tervezem, irányszakaszul pedig közvetlen a Trasse melletti szakaszt jelölöm meg.

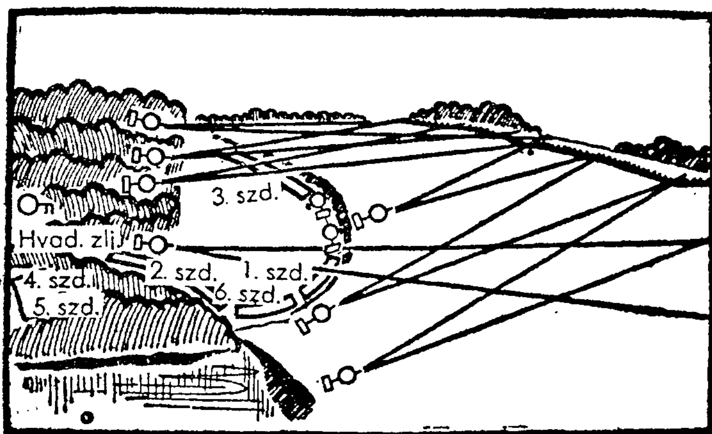
11.00 óra körül a Rommel-különítmény többi része is foglalja készenléti állását. Betörési pontul a Csererdő déli szélét jelölöm meg. A Csererdőtől 80 méterre délnyugatra a mélyedés csendben megtelik rohamcsapatokkal: 3., 1., 6. század és egy géppuskás szakasz. Kiadom a rohamcsapatoknak a támadási parancsokat (a 3. század járőre, a 3. század részeivel) oldaltámadásra és a zöm részére.

A támadás megindulása előtt 10 perccel beérkezik a tábori posta. Még gyorsan kiosztatom.

Éppen 12 órakor megadom a géppuskás irányszakasznak a tűzmegnyitás előre megbeszélt jelét. Néhány másodperc múlva már mind a 10 géppuskám kelepel. Különösen a Csererdőre fordítanak nagy gondot. Hogy az ellenség figyelmét eltereljük és elhamarkodott lépésekre kényszerítsük, a tűzmegnyitás alkalmával a 3. század balszárnya torkaszakadtából hurrázik s kézigránátokat hajigál. Persze ez teljes fedezésben történik s az ezáltal kiváltott igen erős elhárítótűz így semmiféle veszteségeket nem okoz.

Ebben a fülsiketítő lármában, a kézigránátok porától és füstjétől részben takarva, megkezdi előnyomulását a 3. század rohamjárőre a Trasse-tól 100 méterre délre a Csererdő délnyugati sarka felé. Azok a géppuskák, melyek hátulról különösen erős tűz alatt tartották az erdőnek ezt a részét, most parancs szerint elhelyezték a tüzüket jobbra és balra, úgyhogy a középen keskeny tűzmentes szakasz keletkezett a rohamcsapat számára. Itt sietnek ezek előre hangtalanul és szilárdan elhatározzák,

hogy teljes munkát fognak végezni. A rohamcsapatra közvetlen felzárkózva én megyek a törzsemmel, ezután pedig a 3. század megmaradó része jön a géppuskás szakasszal. Minden ropog, robban és mindenfelől erősen lövöldöznek.

Az 1917 aug. 10-iki támadás tűzterve. **Déli nézet**

Körülbelül két perc múlhatott el, hogy a tüzet megnyitottuk. Még mind a 10 géppuska vígan tüzel és a Trasse-tól balra vad harci zaj tombol. Ebben a pillanatban tör be a rohamcsapat a CserErdőbe. Csak az ellenséges állásban kerül sor harcra. De a vadászok sebesen dolgoznak. Ha az árokban nem tudnak már tovább előrehaladni, úgy a fedezékeken kívül törnek előre. Ezalatt elsőrendűen támogatják őket a tölgyes szegélyén lévő géppuskák, melyek balról oldalozva már néhány méterre a rohamcsapat előtt fedezékbe kényszerítik az ellenséget. Az egyik hírvivőm fejlövéssel intéz el egy románt, aki 15 méterről célba vett engem.

A Csererdei állások már teljesen a birtokunkban vannak, mikor északkelet felől erős ellentámadást kapunk. Még egyetlen egy géppuskánk sincs elől állásban és a hátul levő fegyverek erre az új ellenségre nem tudnak tüzelni, mert az északkeleti lejtő nagyon hullámos. Az ellenség nemsokára kézigránát-távolságra közelít meg. Kemény és izgalmas harcban – még a különítménytörzs is harcba lép – védelmezzük meg az újonnan elfoglalt állást karabéllyal és kézigránáttal. Néhány perccel később egy géppuskás szakasz avatkozik be a harcba a mi oldalunkon. Megint folytathatom a feladatom és vezethetek.

A betörési pontot a Csererdőben a 3. század és a géppuskás szakasz biztosítja észak és dél felé. Minden egyéb erőmet, tehát az 1., 6. századot és a két géppuskás századnak a betöréssel szabaddá vált részeit most az áttörésre vetem be a gerincen a 674-es magaslat irányába. Mialatt a géppuskák egy része még lefogja a Csererdő mindkét oldalán levő ellenséget és az erők kis része elreteszelve tartja a románokat az állásukon ütött rés mindkét oldalán, a zöm, a gerincen tomboló erős tüzet figyelembe sem véve tör előre kelet felé. Csak egyetlen cél lebeg a szeme előtt és ez a 674-es magaslat körüli terep. Mélyen tagozva, élen az 1. századdal a legerősebb ütemben haladunk előre.

Az 1. század éle anélkül, hogy ellenségre bukkant volna, eléri a 674-es magaslattól 400 méterre nyugatra lévő kúpot. Közvetlen mögötte haladva éppen egy kis bemélyedésen haladok keresztül. Jobbról egy ellenséges géppuska szólal meg és végigpásztázva a mélyedést, fedezésre kényszerít. Lövedékei köröskörül csapódnak és apró lyukakat túrnak a legelő fűcsomóiba. A tüzet a 674-es magaslattól délkeletre 800 méterre levő oldalról kapjuk kb. 1200 méter távolságból. Egy kis földhányás mögött tűrhető fedezéket találok, s innen csak akkor akarok elmenni, ha a géppuska tüze majd alábbhagy. Ekkor hirtelen bal alkaromat lövés éri. A vér csak úgy sugárzik. Mikor körülnézek, felfedezek egy csoport románt, amint a bokorcsoport mögül, kb. 80. méterről tüzelnek rám és az 1. század néhány emberére. Hogy ennek a veszedelme s környéknek a tűzhatása alól kivonjam magam, zegzugos vonalban szökellve elérem az előttem levő kúpot.

Az 1. század ott levő részei kb. 10 percig védekeznek minden irányban. Akkor azután a nyugat felé lévő románokat a minket követő saját csapatrészek közelharcban elintézik. A románok között tartózkodó francia tiszt hangosan kiabál: «Üssétek agyon a német kutyákat!» Csak addig kiabál, amíg közvetlen közelből le nem lövik.

Messzebb hátrább is erős harcokra került a sor. A románok magukhoz tértek első ijedtségükből és most az elfoglalt területet helyi tartalékok bevetésével kísérelik meg visszaszerezni. Hála a vadászok összehasonlíthatatlanul nagyobb bátorságának és a parancsnokok tetterejének, a döntést ezekben a harcokban is a mieink hozzák meg.

Az 1. és 6. század a további előnyomulás folyamán, anélkül, hogy további ellenállásra bukkannának, elérik a 674-es magaslat körüli terepet. Eközben Lenz doktor bekötöz. Ezután adom ki különítményemnek a parancsot, hogy az elfoglalt területet az alábbi csoportosításban szállja meg és rendezze kötelékeit:

A 6. század megerősítve az Aldinger géppuskás szakasszal szállja meg a 674-es magaslatot. A különítmény összes többi része mint tartalék a Trasse-tól közvetlenül északra a 674-es magaslattól nyugatra 350 méterre álljon rendelkezésemre.

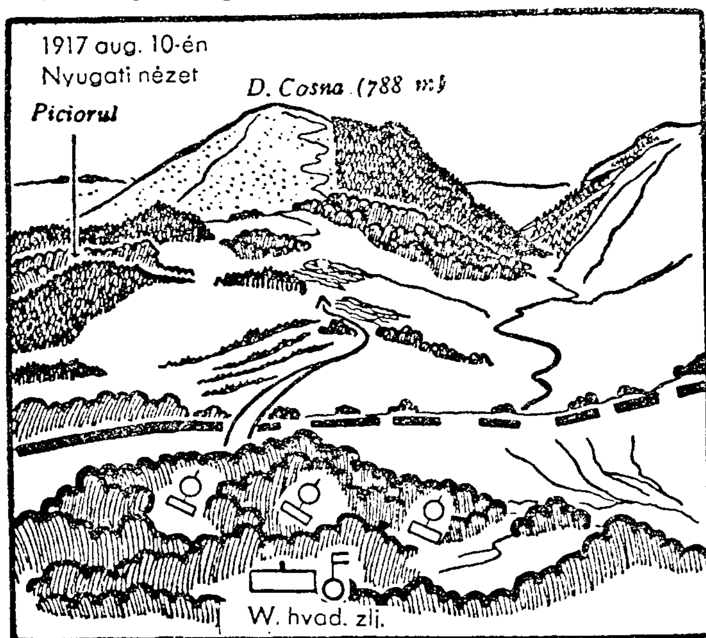
Dacára erős fájdalmaimnak és a vérveszteség következtében előállott fáradságomnak, nem adom át a különítmény felett a parancsnokságot. A támadás sikerét távbeszélőn jelentem Sproesser őrnagy úrnak.

Most a gerincúton a D. Cosna felől hosszú oszlopot látunk közeledni. Berendezkedünk a védelemre, az ásók működésbe lépnek. Sürgősen kérek tüzérségi tűztámogatást a közeledő ellenség ellen. Sajnos azonban egész tüzérségünk az állásváltoztatás miatt még most is működésképtelen. Az ellenség mind közelebb és közelebb jön, anélkül, hogy megakadályozhatnánk.

Gössler százados előrejön a zászlóalj többi részével. Megosztozunk a parancsnokság felett. Az első vonalban levő 5. és 6. század és az Aldinger géppuskás szakasz, valamint a gerinctől északra a második vonalban levő 2., 3. század és a 3. géppuskás század alkotják most a Rommel-különítményt, míg az 1., 4. század és az 1. géppuskás század a Gössler-különitményhez tartozik. Ez a különítmény a 674-es magassági ponttól 300 méterre nyugatra, közvetlenül a gerincvonaltól délre ássa be magát.

A D. Cosna irányából közeledő ellenség nem indít ellentámadást, mint ahogy azt vártam, hanem csak igen erős járőröket küld ki. Miután az 5. és 6. század minden

megerőltetés nélkül elzavarja őket, az ellenség 800 méterre az első vonalunktól a következő emelkedésen a gerincút mindkét oldalát kb. 2 km. kiterjedésben megszállja. Ilyen körülmények között semmi értelme sincs, hogy további erőket vessünk be az első arcvonalba. Az 5. és 6. századnak összesen vagy 600 méter lehet a kiterjedése. Szabad szárnyaik vissza vannak kanyarítva. A 6. századhoz jobbról csatlakozva a Gössler-kütőnítmény részei, az 5. századtól balra, az északi lejtőn, a Rommel-különítmény részei biztosítják előőrsszerűen felállítva (tábori őrsök és őrszemek) az elfoglalt terepet.

A románok 15.00 óra tájban visszaveszik a Vrf. Petrei nyugati lejtje – Csererdő – és ettől északra húzódó állásaikat. Ennek dacára sem sikerül összeköttetést találni a jobbra és balra levő saját erőkkel. Most igen nagy hevességgel megkezdődik a román tüzérségi tűz. Elszakítja a vezetékeket, lehetetlenné teszi a hírvivő szolgálatot és felszántja a gerincvonulat mindkét oldalát a Csererdő és a 674-es magaslat között. Ennek dacára az 5. és 6. századhoz vezető távbeszélő vezetéket minduntalan rendbe hozzuk. Ez a távbeszélők számára nehéz és veszedelmes feladat. Egész délután tart a tűz, anélkül, hogy hevességéből valamennyire is alább hagyna. Szerencsére az első állásokat és azt a területet, ahol a tartalékaink vannak csak kevéssé éri a tűz. Az osztrák tüzérség csak késő délután avatkozik bele a harcokba. Az egyik 30.5 cm-es gránát éppen a Cosna csúcsán álló embertömeg közepébe vágódik. Amint később kiderült, ez egy csoport francia és román tiszt volt. A különítmény vesztesége a támadás és az azt követő tüzérségi tűz alatt örvendetes módon nagyon csekély.

A harcálláspontomon, a 674-es magassági ponttól 350 méterre nyugatra, a tüzérségi tűz alatt tollba mondom jelentésemet a Csererdő és a 674-es magassági

pont elleni támadásról. A tüzérségi tűz csak estefelé csendesedik. Málhásállatok előrehozzák a lőszert és élelmet.

Mivel a vérveszteség kimerített, a mereven elkötött karom és a panyókára fölé akasztott zubbonyom a mozgásban nagyon akadályoz, azzal a gondolattal foglalkozom, hogy a parancsnokságot átadom, azonban a különítményem nehéz helyzete megváltoztatja elhatározásomat.

Sproesser őrnagy úrnak most más csapatok is alá vannak rendelve. Harcálláspontja a Csererdőben van a 674-es magaslattól 2 km-re délnyugatra. Ott van a Sproesser csoport tartaléka is (a 18. bajor tartalék gyalogezred részei) és a különböző tüzér csoportok összekötő tisztjeinek is ott van a figyelője.

Leszáll az éj.

Megjegyzések: 1917 augusztus 10-én a Rommel-kü1önítménynek minden tüzérségi vagy aknavető támogatás nélkül kellett elfoglalnia az uralkodó és megerősített román állásokat. A támadás támogatására csak géppuskák álltak rendelkezésre. A 3. század rohamjárőrének a betörési pontján a géppuskatűzzel súlypontot képezünk. Ezáltal, és azzal, hogy a többi állásrészben az ellenséget tűzzel lekötöttük, a roham előtt és alatt, a rohamot úgy készítettem elő, hogy azt a lehető legkisebb veszteséggel lehetett végrehajtani.

Az előző nap elkövetett hibát, azt, t. i., hogy a hegyoldalban levő állását elhanyagolja, most nem követte el az oláh. A lejtő közepén végrehajtott támadás 10-én nem vezetett volna akkora eredményre, mert a nyílt terepen a magaslatokról géppuskatűzzel könnyen el lehetett volna reteszelni. Az ellenséget máshol, mint a gerincen nem lehetett volna megtámadni.

Harcfelderítés: Az ellenséges állás éber megfigyelése augusztus 10-én éjjel és a kora hajnali órákban, nagyon nagy eredményre vezetett. A legelső ellenséges állásokat és a megszállók magatartását világosan felismertük. A mi részünkről járőröket nem küldtünk ki, nehogy az ellenséget nyugtalanítsuk és a készülő támadásra figyelmeztessük. Ennek dacára az ellenség elkövette azt a nagy hibát, hogy az előterepet maga előtt felderítetlenül hagyta, sőt teljesen harcszerűtlenül viselkedett. (Az őrszemek álltak, az állást megszálló csapatok a fedezékeken kívül tartózkodtak.) Így a meglepetésszerű támadásunk olyan volt, mint egy villámcsapás.

A 3. század rohamjárőre előtt az utat több géppuska tisztította meg. Ezek a csererdei betörésnél a betörési ponttól 150-200 méterre nyugatra álltak fel. A rohamcsapat elindulásakor ezek tüzüket jobbra és balra annyira széthúzták, hogy az előretöréshez keskeny út vált szabaddá. Ugyanezek a géppuskák a támadás további folyamán ugyanabból az állásukból kiválóan támogatták a rohamcsapatot az állás felgöngyölítésében, azáltal, hogy tüzükkel mindig néhány méterrel előttük maradtak.

A betörési ponttól 100 méterre balra a színlelt támadásnak, melyet hurrázással és kézigránátdobással teljes fedezésből hajtott végre a csapat, az volt a célja, hogy a csererdőben levő ellenség tüzét hamis irányba vonja és az ellenséget az esetleges tartalékai bevetésére kényszerítse. A tulajdonképpen legfontosabb célját, azaz azt, hogy a rohamcsapatot előresegítse, teljesen elérte, anélkül, hogy veszteségbe került volna.

Bár az ellenség ügyesen és gyorsan megindította a csererdei elfoglalt állások ellen az ellentámadását, az megakadt, meri a vadászok harcértéke még a védelemben is sokkal nagyobb volt.

A románok az állások mögött a gerincvonalat is megszállták tartalékokkal, de ezek a gyors betörésünk következtében nem tudtak kellőképpen felkészülni a védelemre és legnagyobb részben óvóhelyeiken rohantuk le őket. Ahol csak védekezni próbáltak, vagy ellentámadást kíséreltek meg, ott a túlerőben levő vadászok pillanatok alatt lehengerelték őket, hiszen a betörés helyén gyors egymásutánban 5 század nyomult be, melyet nemsokára a Gössler-különítmény négy százada is követett. Ezáltal a meglepetésszerű támadásnak mindjárt a kellő nyomatéka is meg volt.

Miután a támadási célt elértük, gyorsan védelembe mentünk át. Az első vonalbeli századok jól rejtve ásták be magukat. Északon és délen a szabad szárnyakat a tartalék századok által felállított tábori őrsök biztosították. Nem volt tanácsos nagyobb távolságra felderítőjárőröket kiküldeni. Ezeket a hátrább levő román állások megszállói könnyen lelőtték, vagy elfogták volna. Ezzel szemben a különböző megfigyelő helyekről (az elől levő századok, különítmény-megfigyelőhely) az előterepet állandóan gondosan megfigyeltettem. A saját csapatok röviddel a támadási cél elérése után kiürítették a 674-es magassági pont és a Csererdő közötti részt.

Ezek az oldalt levő terepmélyedésekben fészkelték be magukat. A délutáni igen gyors ellenséges tüzérségi tűz itt keveset árthatott nekik.

A Rommel-különítmény gerincvonal menti támadása következtében az ellenség a délután folyamán kénytelen volt áttört állásait kiüríteni és hátrább fekvő állásokba visszamenni.

Az ellenséges vezetés nem volt kellőképpen mozgékony. Kizárólag csak védelemre szorítkozott, habár nagy tartalékkal és erős tüzérséggel rendelkezett, azonkívül a tőlünk északra és délre húzódó oldalak is nagyon kedvezőek lettek volna egy ellentámadásra.

A D. Cosna megrohamozása 1917. augusztus 11-én

Az arcvonalon minden nyugodt. Még román felderítőjárőrök sem háborgatják az első vonalban lévő századokat. 22.00 óra tájban Sproesser őrnagy úr tudomásomra hozza, hogy a hadosztály másnap 11.00 órára tüzérségi támogatással elrendelte a D. Cosna elleni támadást és ehhez kéri az indítványomat.

A terep után ítélve a legkedvezőbbnek a nyugatról és északnyugatról történő támadást ítélem, mert itt a gerincvonulat felső része nem erdős. Ezáltal a gyalogság támogatása tüzérség és géppuskák által lehetséges és könnyen irányítható. Ezenkívül az úttól északra lévő számos tereperdő nagyon jó megközelítési lehetőséget nyújt a támadó csapat számára.

Ezután Sproesser őrnagy úr megkér, hogy sebesülésem ellenére maradjak még egy napot és a nyugati, illetve északnyugati támadó csoportok parancsnokságát ve-

gyem át. Ehhez a támadáshoz rendelkezésemre bocsátaná a 2., 3., 5. és 6. hegyivadász századokat, a 3. géppuskás századot és a 11. tartalék gyalogezred 1. géppuskás századát. Ezzel a támadással egyidejűleg Gössler százados parancsnoksága alatt a déli támadó csoportnak (I. és 4. hegyivadász századoknak, az 1. géppuskás századnak és a 18. bajor tartalék gyalogezred I. zászlóaljának) a 347-692 magassági pontokon keresztül a Cosna-t délről, illetve délkeletről kell megtámadnia. Az új és nehéz feladat nagyon vonzó, tehát maradok.

Az éjszaka további folyamán alig alszom valamit. A sebem sajog, az idegeim az előző napi megerőltetéstől fel vannak korbácsolva, mindehhez hozzájárul még a másnapi feladat, mely nem hagyja nyugodni képzeletemet. Már napfelkelte előtt felébresztem Hausser hadnagyot. Mindkelten az első vonalba megyünk az 5. és 6. századhoz. A hajnali világításnál szemrevételezzük az előterepet és véglegesen leszögezzük a támadási tervet.

Az ellenség a legelső állásainktól keletre 800 méterre a következő terephullámon, a gerincút mindkét oldalán van. Az őrszemei a fák és bokrok között rejtőznek. Az úttól északra, újonnan kiásott állásban elég sűrű rajvonal fekszik. A megszálló csapatok részei csoportosan állnak együtt. A pirkadó hajnalt sehol sem zavarja egyetlen egy lövés sem. Az állásaink jól vannak rejtve és az ellenség felől alig fedezhetők fel.

Az új ellenség megközelítésének lehetőségei nem olyan jók, mint ahogy azt elképzeltem. Az arcvonalunk előtt és attól délre, a kopár, füves lejtők az ellenséges tűz ellen semmiféle fedezéket nem nyújtanak. A gerincúttól 600-800 méterre már az első pillanatra sokkal alkalmasabbnak látszik a terep. A Piciorulhoz vezető füves oldalháton sok nagy és sűrű bokorcsoport van. A Piciorul-t (652) a gerincúttól 1.5 km-re északra, a 6. század balszárnyán magas törzsű szálerdő borítja.

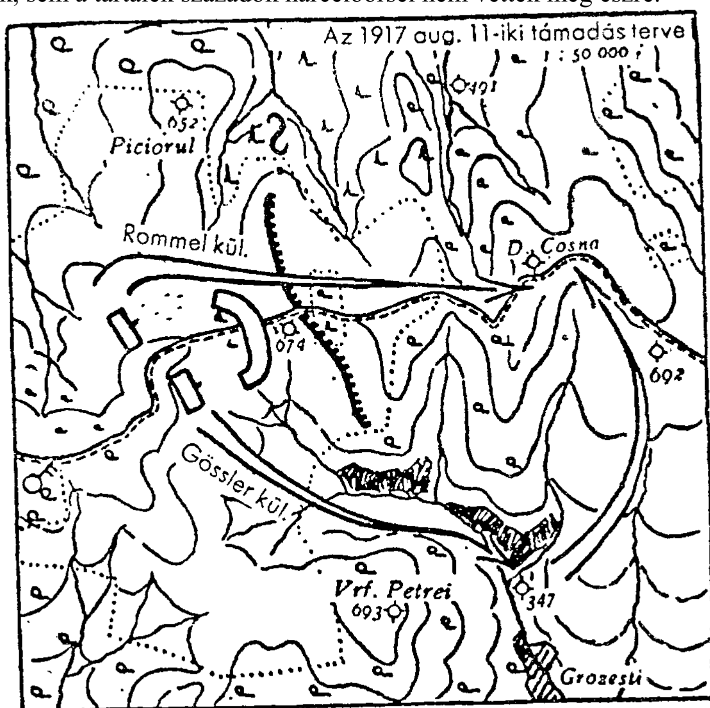
A felkelő nap fényében most élesen és hatalmasan emelkedik ki a látóhatáron a D. Cosna (788) csúcsa, az augusztus 11-i támadás végcélja. Vajon végrehajthatjuk sikeresen feladatunkat? Meg kell tennünk! Sebesült karomat máris elfelejtettem. Hat századot vezetek ma az ellenség felé. Bizakodva és újult erővel kezdem el ezt az új, nehéz és felelősségteljes munkát.

Nyolc órától kezdve az eddig első vonalban levő egységeimmel meg akarom kezdeni a tűzharcot az ellenséges állások ellen, hogy ezzel megakadályozzam az állásaitól északnyugatra eső területen a felderítését. A délelőtt folyamán a zömmel a Piciorul-tól délre és a gerincúttól északra a bokrok leple alatt meg akarom közelíteni rohamtávolságra az ellenséges állást, hogy azután 11.00 óra körül a megígért tüzérségi tűztámogatással áttörjem és lehetőleg egy lendülettel egészen a D. Cosna tetejéig törjek előre. Ugyanakkor **a** 674-nél levő egységeimnek az ellenséget arcban kell megtámadniuk.

Az 5. és 6. századot az Aldinger géppuskás szakasszal Jung hadnagynak rendelem alá, akit Hausser hadnagy útján részletesen tájékoztatok a délelőtti támadás tervéről. Hausser hadnagyot azonkívül a Jung különítménynél hagyom, hogy ezáltal biztosítsam a Sproesser-csoporttal és a tüzérséggel való együttműködést.

Hat órakor a megmaradt négy századdal a sűrű bokrok között megindulok észak felé. A Jung-csoporthoz ugyanakkor távbeszélő-vezetéket fektetünk le. 600 méter

után az éllel kelet felé fordulok és egy lapos, egyes fa és bokorcsoportokkal benőtt teknőben lassan közeledünk a gerincvonulatot a Piciorul-lal összekötő oldalháthoz. Néha-néha megállunk és gondosan figyelünk. Nemsokára csodálkozva állapítom meg, hogy az oldalhát az egész kiterjedésében ellenséges előőrsökkel van megszállva. Távcsövemmel egészen jól látszanak. Tehát a románok harcelőőrsökkel biztosítják állásaikat. Ezt az ellenséget sem az 5. század, amelynek az oldalában állnak, sem a tartalék századok harcelőőrsei nem vették még észre.

Ilyen körülmények között a román állások ellen északnyugati irányból a meglepetésszerű támadás majdnem kizárt dolognak tűnik fel. Ha ezeket a harci előőrsöket visszazavarom, úgy az ellenség a 674-től keletre az egész állásban riadóztat. Ebben az esetben pedig a támadásom már nem éri meglepetésszerűen. Ezáltal pedig a sikeres végrehajtás eshetősége nagymértékben csökkenne.

Az ellenségtől teljesen rejtve megállunk. Mialatt a terepet behatóan tanulmányozom, arra az elhatározásra jutok, hogy az ellenséges harcelőőrsöknek egy kis cselt vetek. Ahogy az ellenséges biztosítás közeledésünkkor sem vett észre, ugyanúgy egy darabon visszamegyünk, majd északnak fordulva elérjük a sűrű magas erdőt a Piciorul északi lejtőjén. Itt ismét kelet felé fordulunk és megcélozzuk az ellenséges harcelőőrsöket.

A saját biztosítást még jobban mélységbe tagozom. Messze elől a 3. század egyik különösen talpraesett szakaszvezetője kúszik. Ennek az utat jelekkel és halk szóval mutatom. Nehéz hátizsákját kérésemre szakaszparancsnoka, Hummel had-

nagy, cipeli. A szakaszvezető után megyek én, azután az él megmaradt 10 embere 10-10 méter távközzel. Kb. 150 méterrel hátrább a négy század követ egyesével. Ez a távolság azért van ekkorára méretezve, hogyha az él jeladásomra megállna, akkor a még menetelő zömből a legcsekélyebb neszt sem lehet hallani. Természetesen az egész különítményben, melynek hossza most kb. 800 méter, a legteljesebb csend uralkodik. Minden egyes vadászom a legnagyobb óvatossággal ügyel arra, hogy még a legcsekélyebb zajt se okozza. A csapat teljesen tisztában van vele, hogy most minden azon múlik, sikerül-e észrevétlenül megközelíteni az ellenséget, keresztülhatolva a harcelőőrsök vonalán.

Jelemre állunk és indulunk meg. Percekig tartó figyeléssel nemsokára sikerül két harcelőőrs helyét megállapítanom. Az ellenséges őrszemek diskurálnak, mocorognak, pipáznak és köhécselnek. Méterről méterre közelítjük meg őket. Az ellenséges harcelőőrsök mintegy 100-150 méterre állhatnak egymástól. A sűrű bozótban a legkevesebbet sem lehet látni. Az éllel a két harcelőőrs közötti térköz közepe felé tartok. Most velük egy magasságban vagyunk. Még a lélegzetünket is visszafojtjuk. Sem a jobb-, sem a baloldali ellenség nem zavartatja magát a diskurálásban. Óvatosan mind a négy századot keresztülvonom. Ugyanakkor lefektetjük a távbeszélővezetéket is, amely a Jung-különítményen keresztül a Sproesser csoporttat köt minket össze. A közeli ellenség mindebből semmit sem vesz észre.

A továbbra is nyugat felé biztosító őrszemek és harcelőőrsök hátában, még mindig a sűrű bokrok között kígyózva elérjük a Piciorul északi lejtőjét. Jobbra túl a Jung-különítmény közben tervszerűen megnyitotta a karabély- és géppuskatüzet.

A román védőállástól, amit meg akarunk közelíteni, még egy nagyon mély és meredek szakadék választ el. A leereszkedés alkalmával több utat keresztezünk, de szerencsére sehol sem találkozunk románokkal. Jobbra fent a 674-es magassági pont környékén a Jung-különítmény állásait a román tüzérség igen erős tűz alá veszi. Valószínű. hogy a románok ott sejtenek valami támadási előkészületet és ezt csirájában szeretnék elfojtani.

A nehéz málhával való kapaszkodás – a géppuskás lövészek kb. egy mázsás terhet cipelnek a hátukon – a meredek lejtőn a tűző augusztusi napsütésben, rendkívül megerőltető. Kb. 11.00 óra felé járhat az idő, mikor a szakadék mélypontját elérjük. A ritkás fenyves szálerdőben csúszós talajon haladunk felfelé. Csak lassan megyünk, mert a terep nagy nehézségeket támaszt. Éppen 11.00 órakor megkezdi a tüzérség a hatástüzet. Mindenesetre nagyon gyérnek tűnik fel és nem fekszik azon a terepen, ahol később támadni szeretnénk. Az 5. és 6. század tüze is megerősödik. Az ellenség a tüzérségével válaszol.

A harci zaj alatt minden erőnk megfeszítésével kapaszkodunk felfelé. A mászásban a meglőtt karom nagyon akadályoz. A nehezebb helyeken a hírvivőim segítségét kell igénybe vennem.

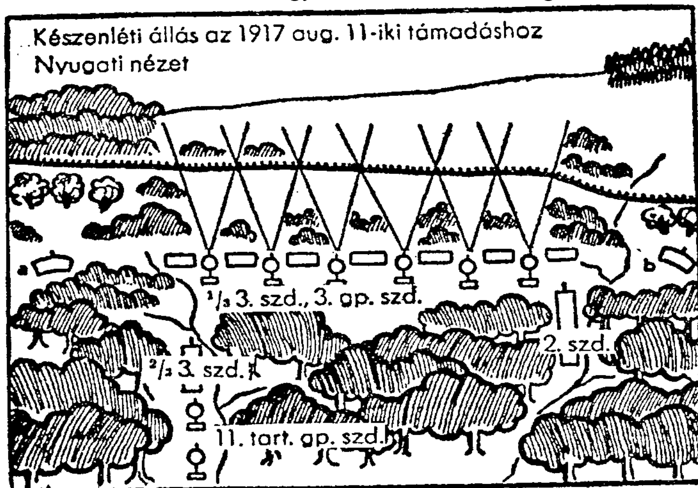
11.30 óra felé jár az idő. A saját előkészítő tüzet a tüzérségünk már beszüntette. Ekkor a 3. századtól biztosításként előreküldött szakaszvezető a ritka erdőben tüzet kap és parancsomhoz híven, anélkül, hogy visszalőne, sürgősen fedezi magát. Az élt megállítom és biztosítom vele a közeledő századokat. Ezután ezek az aránylag szűk területen az él mögött 50 méternyire, teljesen fedetten hangtalanul felvonulnak. Eza-

latt távbeszélőn értesítem a Jung-csoportot, hogy fél órán belül támadni szándékozom. Mikor Sproesser őrnagy urat is szeretném az események felől értesíteni és a támadásomhoz tüzérségi tüzet kérni, a távbeszélő-összeköttetés megszakad. Valószínű, hogy a még a Piciorul-on tartózkodó harcelőőrsök fedezték fel és tépték szét a vezetéket.

Nagyon kellemetlen, hogy az összeköttetésnek éppen most kell megszakadni, mikor a Jung-csoport és a tüzérség támogatására szükség volna. Alig látszik lehetségesnek, hogy ismét helyreállítsuk, mert órákig tartó munkába kerülne. Ebbe *a* helyzetbe bele kell törődnöm.

Azt, hogy tulajdonképpen hol is van az az ellenséges állás, melyet most meg akarok támadni, csak sejtem. Azon a környéken gondolom, ahol a szakaszvezetőre az előbb rálőttek. A lejtő hajlása, a sok bokor és gaz lehetővé teszi, hogy az ellenséget teljesen rejtve és fedve rohamtávolságra megközelítsem és készenléti állásba helyezkedjem.

A támadást a géppuskák kiemelkedő terep híján felülről nem támogathatják. Még a Jung-különítmény sem tud tüzével állásaink elé hatni. De még összeköttetésem sincs vele. Remélem azonban, hogy utasításom szerint fog cselekedni.

Az első lépcsőben csak a 3. század egyik szakaszát és a Grau géppuskás-századot vonom előre kb. 100 méter kiterjedésben. Második lépcsőbe a jobb szárny mögé a 2. század, a balszárny mögé a 3. század fennmaradt két szakasza és a 11. tartalék gyalogezred 1. géppuskás-százada kerül. A támadáshoz a következőket rendelem el: Jelemre az első lépcső (a 3. század egy szakasza és a Grau géppuskás-század) óvatosan közelítse meg a harasztban a sejtett állást. Mihelyt őrszemek, vagy az ellenséges állás megszállói megnyitják tüzüket, a Grau géppuskás század összes puskájával hosszú sorozatokkal szórja le az ellenséges állást. Tüzet jelemre, kb. 30 másodperc múlva hagyja abba. Ebben a pillanatban a 3. század szakasza és a különítményemnek a közvetlen mögé felzárkózott többi része, hurrázás nélkül, hangtalanul rohamoz. Az erre kijelölt egységek azonnal elreteszelik kétoldalt az állást és a

zöm a mélységi övbe előretörve, első támadási célként elfoglalja a szemközti, északkeletre fekvő magaslati vonulatot. Hogy az ellenséget a betörési pont felől megtévesszük, mihelyt a tűzrajtaütés megkezdődik, a betörési helytől kétoldalt kézigránátos csapatok foglalkoztatják.

Mindez a megbeszélés és parancskiadás hangtalanul történik, alig 100 méterre az ellenséges őrszemektől. Mivel Hausser hadnagyot az 5. és 6. századnál hagytam, minden intézkedést magamnak kell kiadnom.

Néhány perccel 12.00 óra után készen vagyunk. A románok megtették nekünk azt a nagy szívességet, hogy eközben nem zavartak. A Piciorul keleti lejtőjén, az előbbi megközelítési vonalunkat, most szakasz erejű román egységek keresztezik. Legfőbb ideje, hogy már elinduljunk. Megadom a jelet.

A különítmény megkezdi az előnyomulást. Már az első lépések után elkezdi az ellenség a tüzelést közvetlen közelből. Egy másodperc múlva a Grau-század összes géppuskája hosszú sorozatot lő. Jobbról és balról kézigránátok robbannak. A különítmény ugrásra készen fekszik. A géppuskatűz az előttünk levő ellenséget gyorsan fedezékbe kényszerítette, jobbra és balra a románok a semmibe lövöldöznek. A megbeszélt jellel beszüntetem a géppuskák tüzet. A vadászok ezeken keresztül felrohannak, saját veszteség nélkül betörnek az állásba, néhány tucat fogoly kerül a kezükbe, kétoldalt elreteszelik az állást és máris a mélységi övben törnek előre, parancs szerint féljobbra. Mindez pontosan úgy és olyan gyorsan történik, mint a gyakorlótéren.

Nemsokára ritkulnak a bokrok. Még 100 métert előremegyünk s akkor megállít a féljobbra enyhén emelkedő lejtőről az ellenség erős géppuskatüze. Ettől az ellenféltől még egy kb. 500 méter széles rét választ el, azontúl erdő húzódik. Ennek a szegélyén vannak a románok.

A tűz megerősödik. A 3. század szakasza és a Grau gép-puskásszázad felveszi a tűzharcot. A 3. század fennmaradó része és a 11. tartalék gyalogezred 1, géppuskásszázada balról meghosszabbítja a szárnyat. Az erdőben levő ellenség állandóan új erősítést kap. Nemsokára több tucat géppuska áll szemben velünk. A fedezéknélküli terepen az előrejutásra nem is lehet már gondolni. Még az ott maradás is nehézségbe ütközik.

Az ellenséges tartalékok megindítják az ellentámadást az erdőből. Ugyanakkor az ellenséges tüzérség is megkezdi a tüzet és eláraszt gránátjaival. Különösen balszárnyunkat lövi erősen. Elkeseredetten lapulnak a vadászok a földre. Nem akarnak kitérni. A gyorstüzünk az ellenség ellentámadását megállítja.

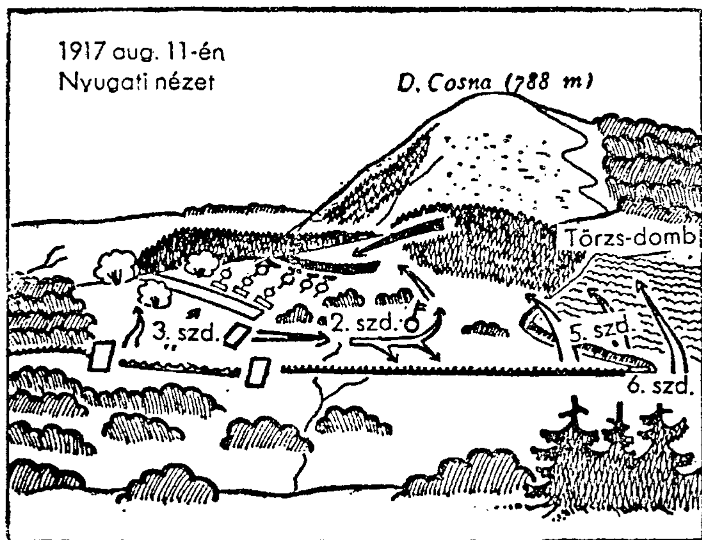
Mindig több és több ellenséges géppuska ontja reánk tüzét. Ijesztő módon növekedik a saját veszteség. A helyzetünk minden pillanattal veszélyesebbé válik. Én az első vonalban a 3. század jobbszárnyán fekszem. Balra tőlem az Albrecht géppuskás szakasz fekszik heves tűzharcban. Jobbra hátul a bokrok között rejtőzve a 2. század még a rendelkezésemre áll. Ezt is bevessem a harcba? Vajon a tűzereje a javunkra döntené el? Nyilván nem. Visszavonulásra adjak parancsot? Semmi szín alatt sem, hiszen akkor ott kell hagyjuk a halottainkat és sebesültjeinket, azután az ellenség leszorít állásain keresztül a szakadékba, ahol könnyűszerrel megsemmisíthet. A helyzet kétségbeejtő, de meg kell valahogy változtatnunk, vagy akkor elesünk a helyszínen.

A lejtőn jobbra lentebb levő bokrok azt a lehetőséget nyújtják, hogy a rendelkezésemre álló tartalékkal a lejtő legmagasabb pontjáig jussak el. Ez a lehetőség azt az elhatározást érleli meg bennem, hogy a 2. századdal átkarolva nyugatról támadok bele az előttünk álló szorongató ellenségbe. Talán ilyen módon ezt a harcot még a mi javunkra is eldönthetnénk.

Tájékoztatom a közvetlen környezetet és hátramászom. Néhány másodperc múlva ész nélkül rohannak a 2. század emberei velem együtt nyugat felé. Most arról van szó, hogy mindent megnyerjünk, vagy elveszítsünk. A bokrok közölt levő ellenséget lerohanjuk, mielőtt az még felfoghatná, hogy mi is történt vele. Már több száz métert megtettünk, tehát keletnek fordulok. Remélhetőleg különítményem többi része még ki tud tartani.

Éppen meg akarom indítani a támadást, amikor a 2. századtól jobbra a Jung-különítmény részei bukkannak fel. A reggel kapott parancsnak megfelelően, a gerincút mindkét oldalán támad. Ezután már a harc rövidesen a mi javunkra dől el. Az ellenség az egész erejét a 3. és a két géppuskás-század ellen vetette be. Az oldalba és hátába támadó vadászszázadokkal szemben semmit sem tud már állítani. A románok menekülésszerűen ürítik ki a magaslatot s a géppuskáik legnagyobb részét is otthagyják.

A példaadóan bátor Jung hadnagy, századának szeretett és nagyra becsült parancsnoka, a 674-es magaslattól 600 méterre keletre az erdőszélen halálos mell-lövést kap.

A 2. és 3. század, valamint a géppuskás-századok részei a gerincút mentén, a széles teknőn keresztül visszaözönlő ellenséget tűzzel üldözik. Ezalatt az 5. és 6. századdal a gerincúttól közvetlenül délre, a gerincvonal legmagasabb részén török előre. A Rommel-különítmény többi részének hírvivővel adom a parancsot, hogy amilyen hamar csak lehetséges, ugyanezen az úton kövessenek.

A 6. század a D. Cosna csúcsától nyugatra 800 méterre levő kúpot – nevezzük azt a továbbiakban Törzsdombnak – megszállja. Az 5. század a gerincúttól nyugatra és délre levő fedett állásokban több mint 200 foglyot ejt és több géppuskát zsákmányol. A D. Cosnától még mindig egy széles mélyedés választ el.

A nyugati lejtőn vezető gerincúton a románok csoportosan vonulnak vissza. A 6. század tüze most lecsap közéjük. A D. Cosna csúcsán román csapatok állnak. Ember ember hátán. Nem kell soká várni, máris igen élénk puska- és géppuska-tüzet kapunk onnan. Többek közt az elsőrendű segédtisztem, Hausser hadnagy is mell-lövést kap.

A Törzsdombra nemsokára egymásután beérkeznek a teljesen kimerült századok is. Nem csoda, hogy fáradtak, hiszen 6.00 óra óta állandóan járták a nehéz terepet, vagy pedig támadtak.

Minden jel szerint már előre elkészített védőállásban van az ellenség a D. Cosna tetején. Az ilyen fáradt csapattal nem lehet megtámadni. Ezért arra határozom magam, hogy a csapatomnak először pihenőt rendelek el, a kötelékeket rendezem **s** a D. Cosna ellen a támadást csak azután fogom végrehajtani.

Mialatt a 2. század biztosítja a pihenőt, a 6. század távbeszélő-állomás csoporttal megerősített járőre felderíti a feltett megközelítési lehetőségeket a D. Cosna-n- levő állások felé. A Törzsdombról be lehet tekinteni az északkelet felé húzódó Tirgul Ocna-i völgybe. A távolság légvonalban nem több 4½ km-nél. A Tirgul Ocna-i állomáson igen élénk a vasútforgalom.

13.00 óra körül megérkezik a Sproesser-csoport törzse és a csoporttartalék (a 18. bajor tartalék-gyalogezred II. és Ill. zászlóalja), közvetlenül a Törzsdombtól nyugatra. Sproesser őrnagy úr a harcálláspontjáról figyelemmel kísérte a harcot és azt gondolta, hogy egy lendülettel a D. Cosna-t is elfoglaltuk.

A Gössler-csoportról eddig még semmi hírűnk sincs. Jelentem szándékomat, hogy egy óra múlva ismét támadni akarok és az egyik bajor zászlóalj géppuskáinak tűztámogatását kérem a Törzsdombról. A támadást a délelőttihez hasonlóan akarom végrehajtani. Sproesser őrnagy úr beleegyezik.

A meghatározott időpontban a 18. bajor tartalék-gyalog. ezred II. zászlóaljának géppuskái megnyitják tüzüket. Ugyanakkor a 6., 3., 5. és 2. századdal, a 3. géppus-kás-századdal és a 11. tartalék-gyalogezred 1. géppuskás-századával a Törzsdombtól 100 méterre északra a keleti mélyedésbe ereszkedem le. A sűrű bokrok között a 6. század járőrének távbeszélő-vezetéke mellett megyünk lefelé és a 6. század járőrét utolérjük. Az emelkedő igen megerőltető a tűző délutáni napsütésben. A kifáradt emberekkel több órára van szükség, amíg a tetőállást elérem.

Hasonló biztosítással, mint a délelőtt folyamán, mászunk felfelé, kihasználva a ritkás bokrokat és a vízmosásokat. Eközben a tetőállás védői a Törzsdombon levő 18. ezred II. zászlóaljával erős tűzharcban állanak. Mindkét fél szóráskúpjai magasan a fejünk felett mennek el.

Világosan látjuk, hogy a Törzsdombon levő bajorokkal szemben 200 méterre még egy román előőrs kapaszkodik meg. Végre egy kis mélyedésben a gerincállást 70 méterre közelítjük meg. A bajorok most, nehogy minket veszélyeztessenek, beszűntetik a fejünk felett levő ellenség ellen a tüzelést. A románok is hallgatnak.

Különös elővigyázatossággal állítom fel támadáshoz a századokat. Az első vonalba most két szakasz és hat géppuska kerül. A jobb-, illetve a balszárny mögött 2-3 század vonul fel. A támadást éppen úgy készítjük elő, mint délelőtt: előnyomulás, a géppuskák hosszú sorozattüze, jobbra és balra megtévesztésül kézigránátdobás, betörés!

Még a készenléti állás elfoglalását nem fejeztük be teljesen, mikor délkeleti irányból határozottan karabélytüzet hallunk. Ez csak a Gössler-különítmény részeitől származhat. Tehát most azonnal megadom a jelet a támadás megindításához. Rövid hatástűz után betörnek a vadászok a tetőn levő állásokba és a D. Cosna nyugati oldalát néhány perc alatt megtisztítják az ellenségtől. A románokat ez annyira meglepi, hogy komoly harcra sehol sem kerül sor. Egész csekély saját veszteséggel vesszük a tetőt birtokunkba. Több tucat foglyot és néhány géppuskát húzunk ki a jól kiásott és megépített állásokból. A megszállók legnagyobb része azonban elmenekült. Nyaka közé kapta a lábát és rohant le a D. Cosna keleti oldalán. Mikor üldözni akarunk, a hegynek ezen a kopasz oldalán erős géppuskatüzet kapunk. Ez a tűz a csúcstól keletre 5-600 méterre, a 692-es észak-dél irányában húzódó gerincen' levő állásokból jön. Ezek az állások különösen jól vannak kiépítve és erős akadályokkal vannak megerősítve. A D. Cosna éles tetején az átlépés és a keleti lejtőn való leereszkedés nappal erős géppuska- és tüzérségi tűztámogatás nélkül lehetetlenségnek látszik. Meg kell elégednünk a D. Cosna csúcsának a birtokba vételével. Innen körös-körül messze belátni az oláh síkságot.

Nemsokára érintkezésbe jutunk az 1. századdal (Gössler-különítmény), amely most kapaszkodik fel a D. Csona tető meredekségű lejtőjén. A Rommel-különítmény beássa magát. Az 1. század, amely felett a parancsnokságot átveszem, az úttól délre a meredek lejtőn, az 5. és 6. század a csúcson és az északnyugat felé eső lejtőn az úttól északra vesz védőállást. A 11. tartalék-gyalogezred géppuskás-századát elosztom a három első vonalban levő géppuskás-századra. Saját rendelkezésemre a 2. századot a közép, a 3. századot és a 3. géppuskás-századot a balszárny mögött tartom vissza.

A D. Cosna megrohamozása után kb. egy órával Sproesser őrnagy úr is előrejön a két bajor zászlóaljjal. A Gössler-különítményről megtudjuk, hogy miután bevette a 347-es magassági pontnál tevő állásokat, erős ellenségbe ütközött. Ez az ellenség több ütegtől támogatva kelet felől nagy tömegben megtámadta. A Gössler-különítmény súlyos veszteséggel vissza kellett vonuljon s most a D. Cosna déli lejtőjén levő sziklahasadékban kell meghúzódnia. Balra a Slanic-völgy felé a szomszéd. a 70. honvédhadosztály, még több kilométerre elmaradt. Nincsen vele összeköttetés. Estefelé a D. Cosna csúcsáról, **a** Slanic-völgytől északra, tüzérségi párbajt figyelünk meg és a 722-es magassági pont környékén román támadó mozdulatokat látunk.

Rendelkezem az éjjelezésre vonatkozóan. Többek közt járőrökkel fel akarom venni az összeköttetést a Gössler-különítménnyel. Az egyes századokat a helyszínen tájékoztatom feladatukról. De most azután én is annyira ki vagyok merülve, hogy a Sproesser-csoportnak a jelentést már nem tudom megszerkeszteni. Új segédtisztem, Schuster hadnagy által szóban jelentem a nap harccselekményeit.

Dacára kimerültségemnek, nem tudok aludni. Éjfél előtt egy órával a 6. század körletében kézigránátok robbannak, rohamkiáltásokat hallok, puska- és géppuskatűz szólal meg. A jelentés bevárása nélkül a 3. századdal azonnal ellentámadást hajtok végre, de mire odaérünk, a 6. század már egyedül ura a helyzetnek.

Mi történt? Román járőrök ütöttek rajta meglepetésszerűen a századon, de a szemfüles vadászok kivédték a támadást. Ennek dacára a 11. tartalék gyalogezred géppuskásai közül néhányan az ellenség kezébe estek.

Megjegyzések: Az augusztus 11-i támadási tervet a kora hajnali órákban végrehajtott személyes szemrevételezés alapján alkottam meg. A természetesnek látszó támadás irányától a géppuska- és tüzérségi tűztámogatás lehetősége, illetve a nyílt terep miatt el kellet tekintenem. Ezt a támadást az ellenség hamar felismerte volna és valószínűleg nagy veszteségekkel megállította volna.

A románok ismét tanultak az előző napi harcból s a fővédőállásukat harcelőőrsökkel biztosították. De a harcterületnek még az előnyomulás alatt sem szünetelő állandó megfigyelésével, idejében sikerült észrevenni.

Csupán olyan csapattal merhettem átmenni az ellenséges harcelőőrsök között fényes nappal, amelyben a harcfegyelem akkora volt, mint a hegyivadász-századoknál.

A hegységben a hasonló álkaroló mozdulatok időtartamát nehéz előre kiszámítani. Itt még a terepnehézségekhez a váratlan ellenség is hozzájárult.

A tüzércsoportokkal az együttműködés a támadásnál nem jött létre, mert a döntő pillanatban megszakadt az összeköttetés. A tüzérségnek itt módjában lett volna, hogy a Rommel-különítmény nehéz támadását hatásosan támogassa.

A sikerült betörés után az igen nehéz helyzetet a tartalék századdal lehetett megmenteni. A túlerejű ellenség hátába és oldalába ható lökéssel a harc hamarosan a javunkra dőlt el. Ezalatt a Jung-különítménynek az idejében megadott támadási terv is nagyon hasznosnak mutatkozott, mert a támadás pillanatában vele sem volt meg az összeköttetés.

A menekülő románokat nemcsak tűzzel üldöztük, hanem ugyanakkor a Rommel-különítmény részei a gerincen párhuzamosan üldözést hajtottak végre. A hátul uralkodó állásban lévő román erőknek sikerült az üldözést idejében megakasztani.

Mialatt a kimerült rohamozó csapat pihent, egy járőr kipuhatolta a D. Cosna fedett megközelítésének a lehetőségeit. A távbeszélő-vezeték ismét nagyon hasznosnak bizonyult. Déli órákban az ellenséges állások áttörését és este a tetőállás megrohamozását úgy hajtottak végre, hogy közben sem a tüzérség, sem a hátrább fekvő állásokban lévő géppuskáink nem támogattak. Csak az elülső vonalban lévő géppuskáink nyitották meg a rést. Kézigránátos egységek által az ellenséges tüzet ismét sikerült elterelni. Magánál a betörésnél mindkét esetben veszteségeink különösen csekélyek voltak.

A hátsóbb román állások megszállói mind az első támadásnál, mind a D. Cosna csúcsának az elfoglalásánál felfogták a visszaözönlőket és megakadályozták az üldözést.

Az 1917. augusztus 12-iki harccselekmények.

Röviddel éjfél után felkel a telihold. A Gőssler-különítményhez kiküldött összekötő járőr jelentést hoz. Eszerint a Gössler-különítmény balszárnyával a D. Cosna csúcsától 800 méterre délkeletre tartózkodik. Nehéz veszteségeket szenvedett és sürgős segítséget kér. Az este elfoglalt arcvonal előtt 500 méterrel az ellenség nagyon erős állásokban van.

1.00 órakor különítményem tisztjeinek egy részével az állásaink jobboldala előtt levő terepet szemrevételezem. Még napfelkelte előtt egy századdal be akarom zárni a köztem és a Gössler-különítmény közötti rést, azonkívül állásaimat az ellenségtől rohamtávolságra akarom előrevonni.

De Sproesser őrnagy úr nem egyezik bele. Elrendeli, hogy a két bajor zászlóalj a D. Cosná-tól északra törje át az ellenséges állást napfelkeltekor, a hegyivadász-zászlóalj részei pedig parancsnokságom alatt második vonalban kövessék a bajorokat és sikerült áttörés után Nicoresti-be nyomuljanak.

Még napfelkelte előtt északnyugatról, tehát félbalra hátulról, nehéztüzérség gránátjai vágódnak közénk. A Stanic-völgy túlsó oldaláról jönnek. A repeszhatásuk csekély ugyan, de az agyagos talajban 6-8 méter átmérőjű és 3 méter mély tölcséreket túrnak. A göröngyök 100 méteres körzetben repülnek szét. Alvásról szó sem lehet. Ha a becsapódások aggasztóan közel jönnek, akkor a veszélyeztetett körletet kiürítjük. A tűz nemsokára megerősödik. Most már keletről és északról is több üteg tüzel a D. Cosna tetejére. Így a csúcs körül tartózkodni fölöttébb kellemetlenné válik.

Közvetlen napfelkelte előtt megérkezik a D. Gosnahoz két honvédzászlóalj, melyeket szintén Sproesser őrnagy úrnak rendeltek alá. Az egyik a kettő közül parancs bevárása nélkül támad állásainkon keresztül az ellenséges állások ellen. Támadása súlyos veszteségek után elakad. Ezután az ellenséges tüzérség tüze még hevesebbé válik.

Nagyon boldog vagyok, mikor különítményemet, mely most az 5., 3., 2. és a 3. géppuskás-századból, egy honvéd századból meg egy honvéd géppuskás századból áll, kivonhatom a veszélyes körzetből. Előttünk a két bajor zászlóalj már idejében elindult, hogy feladatát, az ellenséges állások áttörését végrehajtsa. Ha ez az áttörés sikerül, úgy megnyílik az út a síkság felé és az Ojtoz-völgytől északra és délre lévő román arcvonal összeomlik.

A D. Cosna-tól 600 méterre hosszú menetoszlopban keresztezzük a nyugati lejtőt. A különböző űrméretű román gránátok, melyek teljesen kiszámíthatatlanul, hol jobbra, hol balra vágódnak be mellettünk, nagyon zavarnak. A hűvös hajnali levegő és a mozgás ismét felélénkít. Kb. félórás menet után a ritkás bokrok között a meredek lejtőn, elérjük a 788-as magassági pontoktól a 491-es magassági pont felé lejtő oldalhátat. Az igen meredek északkeleti lejtőn magas törzsű fenyők állanak, balra alább pedig kisebb fenyőerdő összefüggő részei. A fenyők közül madártávlatból látjuk a D. Cosna-tól északra lévő román állásokat. Ezeket kell áttörnie a két bajor zászlóaljnak. Gondosan kiépített árkok, előttük összefüggő széles akadályokkal. A keleti lejtő erdős részeihez a fedezéknélküli terepen számos összekötő árok vezet.

Köztük és az ellenséges állások között északnyugat felé szélesedő mélyedés húzódik, melynek lejtőit alacsony bozót takarja.

Még az ellenséges állás nincs elfoglalva. Tőlünk 1200-1500 méterre északra a széles mélyedésben közvetlenül a román állások előtt látjuk a két bajor zászlóalj részeit, amint a védőkkel súlyos harcban állnak.

Nemsokára elhalad mellettünk egy csoport 18. bajor tartalék gyalogezredbeli sebesült. Ezektől halljuk, hogy elől súlyos a helyzet. Az él-zászlóalj váratlanul beleütközött az ellenséges állásokba, puska- és géppuskatűz által súlyos veszteségeket (kb. 300 sebesült) szenvedett. Az ellenséges állásba a betörés nem sikerült.

Erre különítményemet rendre felzárkóztatom és pihenőt rendelek el. Ugyanakkor távbeszélőn tájékoztatom Sproesser őrnagy urat, (a vezetéket közben kiépítettük), hogy mi történt a D. Cosna-tól északra. Érzésem szerint a D. Cosna-tól északra lévő erős román állásokat, mivel a bajor zászlóaljak támadása nem sikerült, csak erős tüzérségi előkészítés után lehet elfoglalni. Ezt délelőttre ígérik. Mivel az első vonalban nincs tüzérfelderítő, ajánlkozom, hogy vezetem a tüzércsapatok belövését. A jelenlegi álláspontom erre a célra rendkívül alkalmas.

Megvizsgáljuk annak a lehetőségét, hogyan juthatnánk le észrevétlenül a mélyedésbe. Sajnos, teljesen rejtett útvonalat nem tudunk felfedezni. A fenyőcsoportok túlságosan ritkán állnak. 11.30-kor belövöm az első üteget. Ugyanakkor a Rommel-különítmény leereszkedik a román állásoktól nyugatra. Az a szándékom, hogy a D. Cosna-tól északkeletre 500 méterre, rövid tüzérségi hatástűz után áttörök az ellenséges álláson.

A belövés nagyon lassan halad. Mikor egy osztrák tarackos üteg tüze nagy fáradság után végre a román állásokon fekszik, az egész tüzérség parancsot kap, hogy augusztus 12-én állásváltoztatás és lőszerhiány következtében egyetlen lövést sem adhat le többet. Közben a Rommél-különítmény, dacára az erős ellenséges tüzérségi tűznek, – hiszen 700 ember leereszkedését észre kellett hogy vegye az ellenség – elérte a mélyedés délkeleti részét. Most a bokrok közt fekszik, az ellenséges akadályoktól 300 méterre. Az ellenség nem láthatja. A leereszkedés alatt egy ember sebesült meg könnyebben. Magam is lemegyek a különítményhez. A távbeszélő vezetéket is lefektetjük.

A helyzet nem látszik valami biztatónak. Tüzérségi tűztámogatás nélkül támadásra alig gondolhatunk. Az ellenség már les minket, az állás és az előtte lévő akadály igen erős. De még a visszamenetel is kétségesnek látszik nappal, mert a D. Cosna meredek és ellenségtől belátható északkeleti lejtőjén nagyon erős tüzérségi és géppuskatűz fekszik. Hegynek lefelé a vadászok könnyen ugorhatnak, de felfelé csak nehezen haladhatnának s eközben kiváló céljai lennének a román tüzérségnek és géppuskáknak. Ha pedig az ellenségnek véletlenül eszébe jut, hogy ebbe a katlanba tüzérségi vagy aknavető zárótüzet lőjön, úgy a nagy veszteségeket semmiképpen sem kerülhetjük el.

Dacára a kevés reménységgel kecsegtető helyzetnek, elhatározom, hogy tüzérségi támogatás nélkül fogom az állást megtámadni. Tudom, hogy vadászaim megbirkóznak vele. Inkább én ütök, mintsem hogy engem üssenek. Ügyes járőrök derítik fel az ellenséges akadályokat és a mögöttük húzódó állást. Hogy a várható tüzérségi

tűz alól kivonjam magam, a bokrok védelme alatt különítményemmel 200 méterre közelítem meg az ellenséget és ott vízmosásokban és terepmélyedésekben támadáshoz csoportosulok. A két géppuskás századnak jobbra fent, a lejtőn olyan állásokat szemrevételeztek, ahonnan a támadást felülről támogathatják. A szemrevételezés eredménye nem kedvezőtlen s úgy látszik, hogy az ellenség sem vett még eddig semmit sem észre a Rommel-különítmény támadó előkészületeiből. Éppen a két géppuskás századot akarom a szemrevételezett helyeiken beállítani, mikor Sprosser őrnagy úrtól távbeszélőn a következő parancsot kapom: „Az oroszok a Slanic-völgyben és attól északra áttörtek s pillanatnyilag valószínűleg a hátunkba akarnak kerülni. A Rommel-különítmény és a két bajor zászlóalj azonnal vonuljon vissza a D. Cosna-tál 800 méterre nyugatra a gerincre. A csoportparancsnokság szintén oda vonul vissza. A Rommel-különítmény továbbítsa ezt a parancsot az 18. bajor tartalék gyalogezred II. és III. zászlóaljának és fedezze visszavonulásukat."

Kellemetlen helyzet!

Igen nehéz feladatnak látszik, hogy a csapatot nappal vezessem ki ebből a mélyedésből. Ha az ellenség észrevesz minket, úgy géppuska- és tüzérségi tűzzel ránk fekszik, vagy pedig üldöz. Aligha kerülhetjük el majd a súlyos veszteségeket. Sokkal kisebb gondot okoznak az oroszok. Azt remélem, hogy a gerincvonalat még előttük fogom elérni. Ha ez véletlenül nem sikerülne, úgy embereim lendületes támadása, majd ismét le fogja őket taszítani onnan.

Werner hadnagy (W. G. B.) parancsnoksága alatt elindítom a két honvédszázadot, a D. Cosna északkeleti lejtőjén, amely most már árnyékban van. A D. Cosna csúcsát kell elérniök. A megmaradt négy századnak magam keresek utat a bokrok között, előbb a 491-es magassági pont irányában, később a Törzsdomb felé. A román géppuskatűz csak közvetlen a 491-es magaslat elérése előtt ér utol és néhány könnyebb sebesülést okoz.

Mikor a 491-es magaslat közelébe érkezünk, a 3. századdal megszállatom a 788-491-re vezető oldalhát alsó részét azzal a feladattal, hogy itt vegye fel a két bajor zászlóaljat. Tiszt által továbbíttatom nekik a Sproesser-csoport parancsát. Sajnos, a csoporttal a távbeszélő-összeköttetés megszakadt, de véletlenül a 491-nél lehallgatok egy beszélgetést, melyből kitűnik, hogy a csoport helyzete most kedvezőbb, mint egy félórával ezelőtt.

Ezután a 2. századot elindítom a legrövidebb úton a Törzsdombra észak felől vezető oldalháton a gerinc irányába. Feladata, hogy ezen az oldalháton a Törzsdombtól 500 méterre északra biztosítson a Slanic-völgy irányába, ugyanakkor derítsen is fel. Az összes megmaradt erőmet a 3. század kivételével a Törzsdombra küldöm. Magam a 3. századnál maradok. A következő órában mindkét bajor zászlóaljnak sikerül leválni az ellenségről.

Mikor látom, hogy a visszavonulás rendezetten történik, a 3. századdal megindulok fel a D. Cosna felé. Az egész napos tüzérségi tűz következtében a Cosna csúcsán már egyik tölcsér a másikat éri. Az 1. és 6. század még itt van állásban. Megerősítésükre itt hagyom még a 3. századot is és magam lemegyek a csoporttörzshöz a Törzsdombra. Először jelentem az eseményeket, azután pedig engedélyt kérek, hogy tábori kórházba mehessek, mert teljesen ki vagyok merülve és a vezetésre már nem

érzem magamat alkalmasnak. Balkaromon a kötést a megsebesülésem óta nem cserélték. Másnap reggelre kilátásba helyezik, hogy az irataimat meg fogom kapni. Századaim parancsnokságát átadom és a csoporttörzs közelében lepihenek. A koromsötét nyári este kellemesen meleg.

Védelem 1917. augusztus 13-18-ig.

Éjfél előtt egy órával Sproesser őrnagy úr sürgősen hivat. Harcálláspontján már egy csomó tisztet találok. Az őrnagy úr feltárja előttem az igen előnytelen helyzetet. A 70. honvédhadosztály szétugrasztott részeinek jelentése szerint (3. cs. és k. ulánusszázad és 1 honvédszázad) az oroszok és románok a délután folyamán nagy erőkkel áttörték a Slanic völgyben és attól északra a 70. honvédhadosztály arcvonalát és most dél felé a D. Cosna vonulata felé támadást indítanak. Azzal kell számolni, hogy a Sproesser-csoport máris el van vágva, mert hátrafelé az Ungureana irányában már saját erő nincs. Felszólít, hogy mondjam meg a véleményem a helyzet felől.

Nagyon kevéssé tartom valószínűnek, hogy ezen a koromsötét éjjelen akár orosz, akár román erők meg tudják mászni az Ungureana–D. Cosna gerincvonalát. Ezzel csak napfelkeltekor, tehát 4 óra múlva számolok. A csoport rendelkezésére álló 5 zászlóaljjal lehetségesnek tartom a gerinc védelmét még igen erős ellenséggel szemben is, azonkívül az általános helyzet szempontjából sem tanácsos feladni az eddig elért állásainkat. Az annyi vérrel és verejtékkel elért helyzetünket semmi szín alatt sem akarom néhány riasztó hírre harc nélkül feladni.

Tehát a következő és azonnal végrehajtandó átcsoportosítást ajánlom:

„A hegyivadász zászlóalj átveszi a D. Cosna, Törzs-domb és a gerinc védelmét egészen a 674-es magassági pontig. A csoport többi zászlóalja szállja meg és védje a 674-es magassági pont és az Ungureana közötti gerincet. Ezen felül minden egység vezesse be a felderítést és biztosítsa magát a Slanic-völgy felé."

A hegyivadász zászlóalj alkalmazására a következő rendszabályokat javaslom: „A D. Cosna déli lejtőjét egy harcelőőrs (szakasz erőben géppuskákkal megerősítve) szállja meg. A csúcson lévő tölcsérmezőt üresen kell hagyni. Délkelet és kelet felé a felderítés bevezetendő. A Törzsdombot egy géppuskás szakasszal megerősített szakasz szállja meg azzal a feladattal, hogy akadályozza meg tüzével, hogy az ellenség a D. Cosna kopár tetejét megszállja. A D. Cosna és a 674-es magassági pont közötti két észak felé húzódó oldalhátat 1-1 század szállja meg. Bevezetik a felderítést és a biztosítást észak felé. Az összes többi század közvetlen a Törzsdombtól délnyugatra a parancsnok rendelkezésére álljon."

Sproesser őrnagy úr a tervvel teljesen egyetért és megbíz, hogy miután ezt a terepet már támadással meghódítottam, vegyem át a hegyivadász zászlóalj körletének védelmét. A helyzet komolysága, a vadászaim sorsa felett érzett aggodalom és nem utolsó sorban a nehéz feladat csábítása beleegyezésre kényszerít.

Az azonnal szóbelileg kiadott csoport-parancs elrendeli a tanácsolt átcsoportosítást. A D. Cosna szakasz védelmére rendelkezésemre áll az 1., 2., 3., 5., 6. puskás,

3. géppuskás százada a zászlóaljamnak és a 11. tartalék-gyalogezred 3. százada hat golyószóróval.

A csoporttörzs visszamegy a Unguraenától 1500 méterre északkeletre a Trasse könyöknél lévő csererdőbe. Miután a helyzetet a századparancsnokokkal behatóan megvitattam, a következő parancsot adom:

„A 3. század azonnal visszajön a Törzsdombra. Innen egy szakasz málha nélkül, megerősítve a 11. tartalék-gyalogezred 3. századának 6 golyószórójával, leváltja az 1. századot a szálerdőben a D. Cosna déli lejtőjén és kelet felé bevezeti a felderítést. Ellenséges támadás esetén a szakasz lehetőleg sokáig tartsa állásait. Erős ellenséges támadás esetén is csak akkor vonulhat vissza a Törzsdombra, harcolva, ha a bekerítés veszélye fenyegeti. A szakasz parancsnokát később a helyszínen személyesen fogom részletesebben eligazítani.

A 3. század egy másik szakasza az Albrecht géppuskás-szakasszal úgy ássa be magát a Törzsdombon, hogy tüzével a tölcsérmező és a D. Cosna nyugati lejtője fölött teljesen uralkodhasson. Akadályozza meg, hogy az ellenség nappal a D. Cosna kopasz tetőjét átléphesse és a harcelőőrsöt bal felől megkerülhesse.

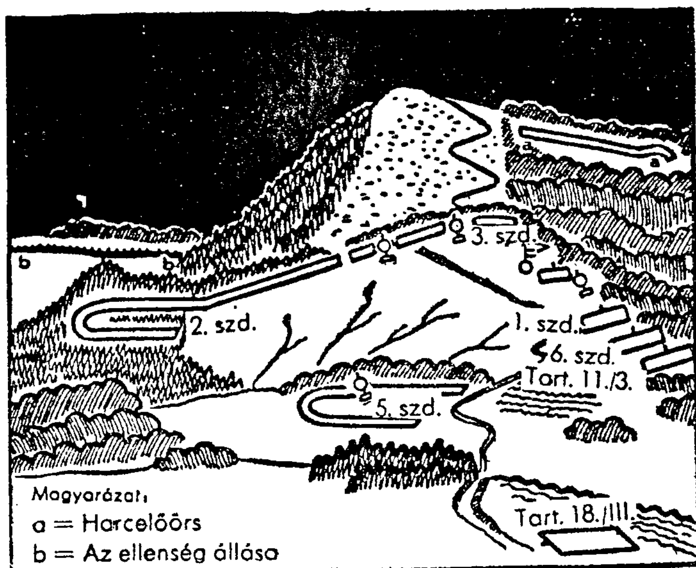
A 2. század szállja meg a Törzsdombtól 600 méterre északra lévő oldalkúpot. (Ezt később Oroszdombnak neveztük.) Derítsen fel a Slanic-völgy irányában, az éj folyamán tartsa járőrökkel az összeköttetést a 3. század harcelőőrsével, az ellenség megtévesztésére és a tüzérségi tűzének elterelésére gyújtson hatalmas tábortüzeket a D. Cosna északnyugati lejtőjén s ezeket az egész éjjel élessze.

Az 5. század 1 géppuskás szakasszal megerősítve szállja meg a 674-es magassági ponttól északra 800 méterre lévő magaslatot és rendezkedjék be ott védelemre, minden irányba. Derítsen fel és biztosítson a Slanic-völgy felé, tartson összeköttetést **a** 2. századdal és a 674-es magassági pont, illetve Piciorul környékén álló szomszédokkal. Hogy az ellenséget megtévessze és tüzérségi tüzét elterelje, a század a Törzsdombtól 800 méterre északnyugatra lévő mélyedésben gyújtson nagy tábortüzeket és egész éjjel élessze őket.

A 3. század egy szakasza, az Aldinger géppuskás szakasz, a hegyivadász zászlóalj 1. és 6. százada, meg a 11. tartalék gyalogezred 3. százada saját rendelkezésemre a Törzsdomb és a Törzsdombtól nyugatra 400 méterre dél felé lejtő oldalhátra vonuljanak. Vezessék be a felderítést és biztosítsanak Gorzesti irányába. Részletes parancsot beérkezésükkor kapnak.

A különítmény harcálláspontja a Törzsdombtól 50 méterre nyugatra van. Távbeszélő-vezetéket kell kiépíteni a harcelőőrshöz, a 2. és 3. századhoz.

Mialatt az egyes parancsnokok ismétlik a feladatukat, köröskörül lázas mozgolódás kezdődik. A bajorok és a honvédek visszamennek. Nemsokára ezután megmozdulnak a hegyivadász zászlóalj századai is. Ezen az éjjelen sem kerül sor alvásra. Ittott a helyszínen részletparancsokat kell kiadni. Kb. 3 óra múlva a századok a helyükön vannak. A D. Cosnán és a mélyedésben égnek a tábortüzek és az egyes egységek közt meg van az összeköttetés. Mialatt a századok lázasan ásnak, megérkeznek a felderítő járőrök jelentései is, melyek semmi aggasztót nem tartalmaznak.

Segédtisztül Schuster hadnagyot, parancsőrtisztül Werner hadnagyot rendelem a törzsbe. 5.00 óra körül néhány tüzérfelderítő jön előre. Ezekkel (többek között a magyar Zeidler főhadnagy is közöttük van), előremegyek a D. Cosna-n lévő harcelőőrsökhöz Mikor az Allgäuer-szakaszhoz (3. század) megérkezünk, a nap éppen akkor kel fel a látóhatáron. Az Allgäuer-szakasz, parancs szerint, a bal szárnyával a 788-as magassági ponttól 200 méterre délre, e szálerdő szélén, a D. Cosna-tól dél felé ereszkedő meredek oldalháton, fészkelte be magát. Arcvonala előtt 100 méterrel lejjebb és 700 méterrel távolabb fekszik a ködben, a kopasz oldalháton a román állás. Lehet látni az igen erős védőcsapat sisakjainak csillogását. Közel s távol egyetlen lövést sem hallunk. Legénységünk, Amely az éjjel folyamán nem aludt, most a frissen ásott lyukaiban nyugszik. Csupán az őrszemek ügyelnek és figyelnek gondosan az ellenség irányába. A szakasz állása előtt a lejtő meredeken esik kelet felé és alacsony bokrok borítják. A meredek oldalháton és annak nyugati oldalán szálerdő van, kevés aljfával.

Mialatt a megfigyelőkkel a zavaró- és zárótüzet megbeszélem, több őrszem jelenti, hogy az ellenség rajvonalban elhagyja az állását és a D. Cosna irányába jön felfelé. Röviddel utána erős géppuskatűz árasztja el a D. Cosna gerincét, ugyanakkor a román nehéztüzérség lövi a Törzsdomb környékét. Távbeszélőn kérek zavarótüzet a D. Cosna-tól keletre lévő román állások ellen, melyekből mind több és több román csapat bújik ki. Ezalatt jelentést kapok: „harcelőőrsök vonala előtt ellenség van és jobbról mássza meg a gerincet.” Ezt a jelentést megerősíti köröskörül a sok kézigránát-robbanás, erős karabély- és géppuskatűz. Most bosszulja meg magát, hogy a meredek keleti lejtőn elmulasztottuk a közelbiztosítást. Távbeszélőn a 3. század szakaszát és az Alldinger-géppuskás szakaszt futásban előrerendelem a harcelőőrs megerősítésére, ugyanakkor a csoportparancsnokságtól zárótüzet kérek.

Ezután körülnézek az első vonalban. Jobbra lejjebb tért nyertek a románok az oldalháton s a harcelőőrsök oldalában vannak. Elölről eddig minden támadást sikerült elhárítani. A nagyszámú erősítés közé, a túlsó kopasz lejtőre, most a mi tüzérségünk tüze zúdul. Balra a szálerdőn kívül, a Törzsdombon lévő egységek tüze megakadályozza, hogy az erős román egységek átlépjék a D. Cosna csúcsát, északnyugati oldalát és így harcelőőrs oldalába kerüljenek.

Allgäuer szakaszvezetőnek elrendelem, hogy az állást az erősítést beérkezéséig mindenképpen tartsa. Hogy ezt a megerősítést mihamarabb a rendeltetési helyére hozzam, magam megyek futásban elébük. A Törzsdombra egyre hullanak a nehéz gránátok. A két szakaszt még mindig ott találom indulásra készen. Futásban térek velük vissza előre. Ott a harci zaj eközben észrevehetően megerősödött. Remélhetőleg Allgäuer tartja még az állását!

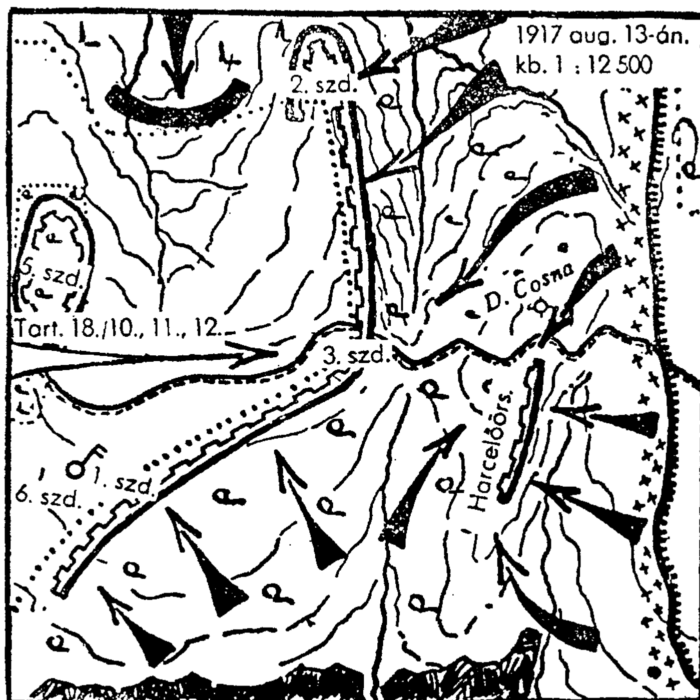
A Törzsdomb és a D. Cosna közötti nyeregben találkozom több a 11. tartalék gyalogezred 3. századához tartozó golyószóró kiszolgáló-legénységével, akik az Allgäuer-szakasznak voltak alárendelve. Úgy látszik, nekik már elől nagyon forróvá vált a helyzetük. Nem valami barátságosan bánok velük s visszaviszem őket előre.

A nyeregtől keletre 100 méterre az egész Allgäuer-szakasz szembejön. Allgäuer jelenti, hogy a románok roppant nagy tömegben támadtak felfelé, azonkívül jobbról és alulról az átkaroló rész tüze is az állások kiürítésére kényszerítette.

Mivel elhatároztam, hogy a D. Cosna-t nem engedem olyan olcsón át az ellenségnek, a velem lévő erőkkel ellentámadást hajtok végre. Aldinger hadnagy két géppuskával jobbra az erdőben megy tüzelőállásba és hosszúsorozatokkal tűz alá veszi azt az oldalhátat, amin eddig az Allgäuer-szakasz volt védőállásban. Ugyanakkor a sűrű bokrok között felfelé hatolok. Mikor felértünk, gyors támadással, a teljesen meglepett ellenséget ismét levetjük kelet felé. Most a jobbra lévő részeket is letaszítjuk a magaslatról, így az egész oldalhátat birtokba vesszük.

De a román most szívós és nem enged. Tisztán halljuk a hullámos lejtő alatt a román parancsnokok vezényszavait. Nemsokára több helyen elkeseredett kézigránátharc kezdődik. A lejtő, amelyen a románok most támadnak, olyan meredek, hogy 30-40 méterre levő ellenségnél még nem robbannak a kézigránátjaink, hanem csak sokkal lejjebb. Ha az ellenséget karabéllyal akarjuk tűz alá venni, úgy derékig kell mutatnunk magunkat. A kis távolság is rendkívül előnytelen. A veszteségek szaporodnak, Lenz doktornak sok dolga akad az első vonalban.

A hegyivadászok példásan harcolnak. Sok sebesült, miután sebüket bekötötték, tovább harcol az első vonalban. Ha netalán egy román rohamcsapat el is éri a gerincvonalat, a legközelebb álló hegyivadászraj ellentámadással azonnal visszadobja. A kemény, veszteségteljes harc több órán keresztül tart. Egyszerre azonban szűkében leszünk a lőszernek és kézigránátnak. A Törzsdomb elleni tüzérségi tűz megerősödik A harcelőőrs és a Törzsdomb között a távbeszélő-vezetéket szétlőtték, ha a harcelőőrs állását még tovább is tartani akarom, úgy legfőbb ideje, hogy további erősítést, lőszert és kézigránátot hozzak előre. Hogy ezt mihamarabb végrehajthassam, (távbeszélő összeköttetésem nincs) a parancsnokságot Stellrocht hadnagynak, a 3. század parancsnokának adom át azzal az utasítással, hogy az állást a végletekig tartsa, magam pedig a Törzsdombra sietek.

Ott a kővetkező helyzetet találom: A 3. század szakasza és a géppuskás szakasz majdnem az egész lőszerét eltüzelte arra az ellenségre, amely a tölcsérmezőn keresztül a harcelőőrsöt balról veszélyezteti. A rendelkezésemre álló századok, (1. és 6. vadászszázad, meg a 11. tartalék-gyalogezred 3. százada) parancs nélkül megszállták a déli lejteket, mert **a** felderítőjárőrök Gorzesti felől a Törzsdomb felé közeledő ellenséget jelentettek.

Mielőtt még ezekből az erőkből valamit is kivonhatnék, jelentik, hogy erős román egységek északról is és délről is behatoltak a Törzsdomb és a D. Cosna közötti nyeregbe és hogy a harcelőőrs a D. Cosna-i állásait kiürítette és visszavonulóban van a Törzsdombra. Már a következő percekben – még egyetlen ember sem áll a rendelkezésemre – a harci zaj erősen közeledik a Törzsdombhoz. A túlerős és nagy támadószellemű ellenség által üldözve rohannak a 3. század csatárai a Törzsdomb felé, Halottaikat és súlyos sebesültjeiket, többek között a hősi halált halt Hummel hadnagyot is, közrefogva magukkal hozzák. Egyetlenegy sem kerülhet az ellenség kezébe. Elől a kézigránát és géppuskalőszer kifogyott, a karabélylőszer is fogytán van, jobbról és balról az ellenség átkarolással fenyeget.

A Törzsdombon a kézigránát- és lőszerhiány nagyon nehézzé teszi a román túlerő esetleges feltartóztatását. A géppuskakezelők a puskáikat kézigránáttal és pisztollyal védik meg. A szűkebb törzsem néhány hírvivőjét, most a veszélyeztetett helyen vetem be. Már az egész arcvonalon fellángol a harc. Ugyanakkor a Törzsdombtól

északnyugatra 600 méterre levő mélyedésben románokat fedezek fel. Sokan vannak nagyon. A 2. és 5. századot távbeszélőn értesítem az oldalukat és hátukat fenyegető ellenségről.

A védőkörlet minden pontján igen erős harc folyik. Nem is gondolhatok arra, hogy valahonnan erőket vonjak ki. Mi lesz a Törzsdombnál, ha a lőszer egészen elfogy? Akkor bizony az uralgó pont az ellenséges kézbe fog kerülni, a zászlóalj és vele együtt az egész védelem a legnehezebb helyzetbe juthat. Idáig nem fejlődhet a dolog! A csoportparancsnoksághoz még megvan a távbeszélő-vezeték. Jelentem a válságos helyzetet, amiben jelen pillanatban vagyunk és sürgősen erősítést, közelharc-eszközt és lőszert kérek

Ezután keserves félóra következik. Utolsó pillanatban érkezik meg a segítségemre a 18. bajor tartalék gyalogezred 11. és 12. százada egy géppuskás szakasszal. A 12. századot és a géppuskás szakaszt bevetem a Törzsdombon, a 11. századot pedig a Törzsdombtól 300 méterre nyugatra lévő lejtőn tartalékban tartom. Harcálláspontomat is ide helyezem át, mert a harcterületet innen tudom legjobban betekinteni.

A tartalékszázaddal pótolom az első vonalban a lőszert és **a** kézigránátot. A századok, amennyire csak az ellenség engedi, beássák magukat. Különösen kellemetlen a Törzsdombra a magasabban fekvő D. Cosna-i állásokból zúduló géppuskatűz. Az Aldinger géppuskás szakaszt kivonom az első vonalból és a mélységi övben, a harcálláspontom közelébe helyezem tűzelőállásba. Később lőszer- és közelharceszköztelephelyeket létesítek. Az utánpótlás rendesen folyik.

Törzsdomb és az Oroszdomb környékén órák hosszat tart a harc, anélkül, hogy valamit is alábbhagyna. Az ellenség állandóan újabb és újabb erőket vet be állásaink ellen. Az összefogott román tüzérségi tűz közvetlen a Törzsdomb nyugati lejtőjén fekszik. Az összeköttetést és a távbeszélő-vezetéket az első vonalhoz megszakítja. De elöl a bajorok és württembergiek kitartanak. A saját tüzérség a harc folyamán a veszélyeztetett pontok elé zárótűzre jól belőtte magát. Gránátai a készenléti helyeken levő románok sűrű sorai között fekszenek.

A még mindig a Törzsdombtól északnyugatra 800 m-re levő mélyedésben nyüzsgő románok ellen több üteg megsemmisítő tüze van előkészítve és parancsomra néhány perc alatt ki lehet azt váltani. Amilyen jó a tüzérséggel való együttműködés, épp annyira nélkülözöm az első vonalban a tüzérfelderítőket és a tüzérparancsnokhoz a közvetlen távbeszélő vezetéket.

Déltájban a Törzsdomb előtt az elesett és sebesült románok hegyei tornyosulnak. De a 12. századnak is nagy a vesztesége és ezért fel kell tölteni a 11. század részeivel. Később a 2. század körletében támadt hézagok betöltésére ismét a 11. századból kell erőket elküldeni.

A Törzs- és az Oroszdombon a védelmet most úgy szervezem meg, hogy az első vonal csak gyéren van megszállva, ellenben a veszélyeztetett helyeken erős rohamcsapatok vannak hátsóbb vonalakban. Ezeknek az a feladatuk, hogy a betört ellenséget azonnal ellentámadással vessék vissza. A védelemnek ez a módja ezen a terepen különösen beválik.

Délután a 18. ezred 10. százada is megérkezik támogatásunkra. Ezzel a Törzsdombról a harcálláspontomra futóárkot ásatok. Most a románok támadásaik súly-

pontját az Oroszdomb környékére helyezik. Ott a Hügel-szakasz régi román állásokban minden irányba való védekezésre rendezkedett be. Keletről és északról tízszeres túlerő szorongatja. Ott a románok mindig újra és újra birtokába akarnak jutni kézigránátharccal, a valószínűleg többheti munkával megépített állásaiknak. A Hügel-szakasz ellen nyugati irányból támadni próbáló ellenségnek a harcálláspontom mellől tüzelő Aldinger géppuskás szakasz vet gátat. A 2. század így derekasan megtartja az állásait.

A harc majdnem megszakítás nélkül változatlan hevességgel tombol a késő délután folyamán is. A lőszer- és kézigránátkészletet már harmadszor újítottam meg a nap folyamán. Nehéz gránátaink füstoszlopai között (egészen 30.5 űrméretű ütegekig működik közre a tüzérség a zárótüzünkben) a D. Cosna nyugati lejtjein mind újabb és újabb román erőket látunk leereszkedni. Mikor a 2. század jelenti, hogy annyira leolvadt, hogy az Oroszdombot továbbra nem tarthatja, a 18. ezred 11. századának a megmaradt részeit is elküldöm. Mikor ez is megtörtént, elrendelem, hogy a 2. század ürítse ki az Oroszdombon levő állásait. Amint vártam is, a románok sűrű tömegben rohanták meg a kopasz magaslatot. Ebben a pillanatban mindkét géppuskás szakasz megsemmisítő tüze rájuk fekszik s úgy vágja őket mint a répát. Aki közülük ezt a tűzcsapást átélte, menekülésszerűen hagyja el a veszedelmes dombot. Röviddel rá a megerősített 2. század ismét régi állásainak birtokában van és most békében hagyják.

Valamivel később a Törzsdombtól 600 méterre északnyugatra a mélyedésben levő román erők, melyeket már órák óta figyeltünk, megkezdik déli irányban a támadásukat. A most bekövetkező tüzérségi megsemmisítő tűz csodálatosan nagyhatású és a románokat messze hátra zavarja a mélyebben fekvő erdőségekbe. Így a 2., 12., 10. és 5. századnak, valamint a három géppuskás századnak a már előre előkészített tüze nem is kerül kiváltásra.

A harc alatt az első vonalból az egyik jelentés a másikat éri. A segédtisztnek és a parancsőrtisztnek éppen elég gondja és dolga akad, néhány sürgős zárótűz kérésével, a lőszer- és kézigránát-utánpótlással, élelemmel való ellátással és a Sproesser csoportparancsnokságnak való harchelyzetjelentéssel. A harcterület különösen veszélyeztetett pontjaihoz és a csoportparancsnoksághoz most kettős vezeték van kifektetve. Az örökké tevékeny távbeszélő legénység minduntalan jókarba helyezi őket. Ez a majdnem állandó géppuska- és tüzérségi zavarótűzben igen veszélyes feladat.

A legsúlyosabb veszteségek dacára a románok egészen a késő éjjeli órákig folytatják támadásaikat, anélkül, hogy egy talpalatnyi helyet birtokba vehettek volna. Mikor azután a harci zaj később elhalkul, az állásaink előtt mindenütt felhangzik a sebesültek jajgatása. Azonban, mikor sebesültvivőink megkönyörülnek rajtuk és kimennek, hogy bekötözzék őket, tüzet kapnak. Így persze dolguk végezetlen térnek vissza állásainkba.

Azzal számolok, hogy az ellenség 14-én sokkal erősebb tüzérségi támogatással és még nagyobb gyalogos erőkkel fogja a támadást megismételni. Mi azonban már nem szenvedhetünk el akkora veszteséget, mint 13-án. Ezért a rövid éjjeli órákat arra használjuk fel, hogy az állásokat alaposan megerősítsük. Egyes helyeken újból megszervezem a védelmet. Azoknak a század- és szakaszparancsnokoknak, akiknek még

a hasonló harcokban nincs kellő tapasztalatuk, a főellenállási vonalat a terepen magam mutatom meg és elrendelem nekik, hogyan építsék ki, illetve hogyan erősítsék meg az állásaikat. Néhol az előterepet a kilövés számára meg kell tisztítanunk. A puskás és géppuskás fészkek telepítésénél azután figyelembe kell vennünk azt is, hogy az ellenség a magasabban fekvő állásaiból tűz alá veheti azokat. A 233. utászszázadnak, melyet röviddel a sötétség beállta előtt vezetnek előre és osztanak be alám, a Törzsdombon levő terjedelmes munkálatokat osztom ki.

Csak éjfél körül tudom az egész védőkörlet minden pontján az észrevételeim közlését befejezni. Most mindenütt szorgalmasan folyik a munka. Kimerülten érem el harcálláspontomat. De éjjeli pihenésre most sem gondolhatok. A sebesülteket kell ellátni, a lőszert és kézigránátot még napfelkelte előtt kell pótolni az első vonalban és a telephelyeken, az egyes századokat élelemmel kell ellátni, a távbeszélőknek a tüzérközponthoz kettős távbeszélő vezetőket kell építeni s végül a Sproesser-csoport számára még a 13-iki harcjelentést is meg kell szerkesztenem.

Mikor 4.00 óra tájban mindezen munkákkal elkészültem, megkísérelek aludni. De annyira hűvös van, hogy inkább elhatározom, hogy Werner hadnaggyal megtekintem az éjszakai munkálatokat. Az örökös csizmaviselésben – öt napig nem jutottam hozzá, hogy levessem – a lábam megdagadt. De még a bal karomon a kötést sem tudtam váltani, sem az összevérzett zubbonyt és nadrágot megcserélni. Nagyon kimerültnek érzem magam, de a rám nehezedő felelősség tudatában a kórházba menetelre nem is gondolhatok.

Augusztus 14-én hajnalban megerősítésemre beérkezik még egy honvédszázad golyószórókkal, Ezzel az 1. és 3. századot váltom fel és harcálláspontomtól közvetlen nyugatra tartalékba veszem őket. A 18. ezred 11. százada a Törzsdombot, 12. százada a gerincút mindkét oldalát szállta meg, a 10. századot az éjjelezési helyén, az Oroszdombtól 300 méterre nyugatra az erdőben hagyom. Ez utóbbi észak és északnyugat felé a Szlanic-völgy irányába biztosítást küldött ki. Ezek után akár meg is kezdődhet a harc, mi készen vagyunk!

Az egész délelőtt folyamán a Törzsdomb, gerincút és Oroszdomb körüli állásainkat a román tüzérség lövi, de anélkül, hogy nekünk nagy kárt okozna vele. Minden szakaszon lázasan folytatják az éjjel megkezdett munkát. Dél felé minden nagyobb megerőltetés nélkül verjük vissza a minden irányból megindított nagy román támadást.

A 2. századnak az Oroszdombon levő állásait 1500 méterről lövi egy román üteg nyílt tüzelőállásból. De mivel a védőkörletemben nincs tüzérfelderítő, dacára annak, hogy többször kértem a csererdőből, nem sikerül ezt az üteget elhallgattatni. Az ellenség a D. Cosna nyugati lejtőjén levő állásait megerősíti. Állásaink előtt még mindig jajgatnak a sebesültek. Augusztus 14-én saját veszteségünk csekély. Aránylag nyugodtan telik el a 15-ike is. Ezekben a napokban két rajzolóval megnégyszereztetek egy térképvázlatot, melyet a D. Cosna területéről magam rajzoltam 1:5000 méretben és négyzethálózattal látom el. Egy-egy másolatot kap a csoportparancsnokság, a tüzérparancsnok és a megfigyelő tiszt. Ezeket a vázlatokat a tüzérségnél ismét megnégyszerezik, úgy hogy minden üteg kap belőle egyet-egyet.

A hegyes és erdős terepen, ahol a térképen nem olyan szembeötlők a fontos

terepészletek, a tüzérség tüzét könnyebben lehet a gyalogság által kívánt területre irányítani a négyszöghálózattal rendelkező térkép vagy vázlat segítségével. Például közlöm a tüzérséggel: Kérek zárótüzet a 65-66-os négyzetbe. Ha tűz nem fekszik jól, úgy elegendő a következő közlés: 65 és 66-os négyzetbe kért tűz a 74 és 7ö-ös négyzetben fekszik. Erre már a tüzérség gyorsan a kívánt területre hozhatja tüzét.

De még a saját kötelék kebelében a harcjelentést is roppant le lehet vele egyszerűsíteni. Például „A 234-ben román ütegeket fedeztünk fel".

Augusztus 15-16-ára virradó éjjel megérkezik Wöhler hadnagy parancsnoksága alatt az aknavető század. Még a sötétségben szemrevételezzük az állásait és hajnalban már be is építik őket. Göszler százados előrejön, hogy tehermentesítsen, mert már egy hete se éjjel se nappal nem jutottam alváshoz. A parancsnokság azonban továbbra is az én kezemben marad. Délután megerősítésemre még a 4. század is megérkezik. Így a 16½ századdal, ezrednél nagyobb erő van a kezemben.

Jobbra a 11. tartalék-gyalogezred csatlakozik, a bal szárnyunk a levegőben lóg. A hadosztály azon iparkodik, hogy itt összefüggő arcvonalat hozzon létre. De erre a célra nem elegendő a rendelkezésre álló erő. A Slanic-völgy erdős, meredek oldalainak védelme igen nagyszámú csapatot köt le.

Augusztus 16-án, nyomasztó hőség után, hatalmas zivatar keletkezik. A mennydörgés fenségesen visszhangzik a hegyekben. Az alacsonyan lógó fellegekből patakokban ömlik a víz. A harcálláspontomtól közvetlen nyugatra a fedett román állások elsőrendű védelmet nyújtanak a törzs és a tartalékok számára. De nemsokára ezek is színültig telnek vízzel és ki kell őket üríteni. Bőrig ázva fekszünk a szabadban. Köröskörül villámok cikáznak. Egyszerre minden űrméretű gránátok zúgása és robbanása még a mennydörgést is túlüvölti. Elöl az első vonalban erős karabély- és géppuskatűz kezdődik. Kézigránátok robbannak. Nem lehet tévedés, a románok azt remélik, hogy ebben az ítéletidőben meglephetnek. Vajon tudja-e tartani magát az arcvonal? Vagy már éppen át is törték? Az eső olyan erősen vág az ember arcába, hogy csak néhány méterre lehet látni. Várjak jelentést? Nem! Sokkal jobb, ha azonnal cselekszem!

Néhány perc múlva a 6. századdal, feltűzött szuronnyal fekszem, közvetlen a Törzsdombtól nyugatra, ellentámadásra készen. Itt a legerősebb a harc. Zárótüzünk leszórja azt a terepet, ahol a román tömegek rohamoznak. Törzsemmel és ezen keresztül védőkörletemmel távbeszélő vezetékkel vagyok összekapcsolva. A román támadás mindenütt vérbe fullad. A zuhogó záporban folyó harcnak csak az éjszaka vetett véget. Az állásaink előtti terepet az ellenség csak akkor üríti ki. Sok halottat és sebesültet hagyott a színhelyen.

Mikor a harc befejeztével visszatérek régi harcálláspontomra, azt veszem észre, hogy azt és annak környékét a gránátok felszántották. Tehát tanácsosabbnak vélem, ha harcálláspontomat 250 méterrel jobbra áthelyezem. A teljesen átvizesedett ruhánkat a román foglyok által gyújtott tüzeknél szárítjuk. A hangulat elsőrendű.

Megjegyzések: A hegyivadász zászlóaljnak az a feladata, hogy augusztus 13-án a D. Cosna részeit és attól nyugatra, a gerincvonulat egy részét védje meg, különösen nehéz volt. Anélkül, hogy egyik szárnyával is valahol megtámaszkodhatott volna,

nemcsak arc, hanem mindkét oldali támadásokkal is számolnia kellett. A kopasz gerinc két oldalán az erdős és hullámos lejtők lehetővé tették az ellenségnek, hogy állásainkat egészen roham-távolságra megközelítse, továbbá a román tüzérség félköralaktan állt az állásaink körül.

Ilyen körülmények között a védelmet mélyen kell tagozni és erős tartalékokat kell hátul összevonni.

Dél, kelet és észak felé már a reggel beállta előtt be kellett vezetni a harcfelderítést, hogy az ellenség támadó szándékáról még idejében értesüljünk. Azután később a beláthatatlan előterepet közvetlen az állásaink előtt állandóan figyeltetni kellett. Ahol ez – mint a harcelőőrsöknél is – nem történt meg, ott nem kívánt meglepetések keletkeztek.

A harc előőrs harca nagyon nehézzé vált. Bár a meredek tetőről messzire nagyon jó kilátás adódott, de a közvetlen előterep domborulatát, a hullámos és bokros lejtőt nem lehetett pásztázni. A románok éppen itt foglaltak már napfelkelte előtt készenléti állást. A támadásuk teljesen váratlanul érte a harcelőőrsöket.

A harcelőőrsök balszárnyát hosszú ideig a Törzsdombról biztosítottuk eredményesen karabély- és géppuskatűzzel, amivel elárasztottak a D. Cosna kopasz tetejét és gyéren fedett nyugati oldalát. Az ellenség csak akkor tudta lábát a D. Cosna-n megvetni, mikor a Törzsdombon elfogyott a lőszer.

A géppuskás szakasz gyors tűztámogatásának megszervezésével sikerült az ellenséget a harcelőőrs már kiürített állásából saját veszteség nélkül kivetni. A rohamcsapat tüze és mozgása itt különösen összhang bon volt.

A harcelőőrs és Törzsdomb körúti harc megmutatja, hogy a harc gyújtópontjában milyen hamar tud kifogyni a lőszer meg a közelharceszköz, és ezáltal milyen válságos helyzetbe kerülhet a csapat. Ilyen helyeken, különösen hegyvidéken, már jó előre gondoskodni kell az utánpótlásról. A zászlóaljnál ezért tartalékolni kell a lőszert és a közelharceszközt. A zászlóalj utánpótlásának szüntelen el kell látni ezeket a veszélyeztetett helyeket az első vonalban lőszerrel és a fogyó készletet minduntalan lel kell tölteni. Augusztus 13-án a harc folyamán az utánpótlás nagyon jól begyakorolta magát.

Augusztus 13-án a nehéz harcokban sürgősen kellett tartalékot igényelni. Ezek nélkül az állást nem tarthattuk volna. A hiányokat a védőkörlet veszélyeztetett szakaszán minduntalan a tartalékokkal kellett kiegészíteni. A lőszer- és közelharceszköz-utánpótlást az első vonalba is a tartalék végezte. A harc alatt a harcállásponttól a Törzsdombhoz, a legsúlyosabb harcok színhelyére, tartalékszázadnak kellett a futóárkot megépíteni. E nélkül, a magasabban fekvő D. Cosnaról lezúduló ellenséges géppuskatűzben az utánpótlást csak nagy veszteségek árán lehetett volna fenntartani.

Már a védelem kezdetekor a hegyivadász zászlóaljat a harcterületen mélyen tagoztam. Az 5., 2. századok és a Törzsdombon levő erők kölcsönösen támogathatták egymást tüzükkel. A harc folyamán a tartalékokkal a leghevesebb harcok színhelyén még mélyebben tagoltuk a védelmet (Törzs- és Oroszdombokon.) Nagyon elhibázott lépés lett volna, ha minden erőt az első vonalak fészkeibe sűrítettem volna. Ott voltak a legerősebb veszteségeink s ezek még nagyobbak lettek volna, ha a védőcsapat

sűrűbb. Egyetlenegy vonalat az ellenség könnyen áttörhetett volna.

A tüzérséggel való együttműködés augusztus 13-án nagyon megnyugtató volt. Minden esetre több eredményt lehetett volna elérni a zászlóaljparancsnokságnál levő tüzérösszekötő tiszttel, vagy akár a zászlóaljkörletben levő tüzérfelderítő járőr útján. A harc alatt készített négyzethálózattal rendelkező vázlatok nagyon beváltak.

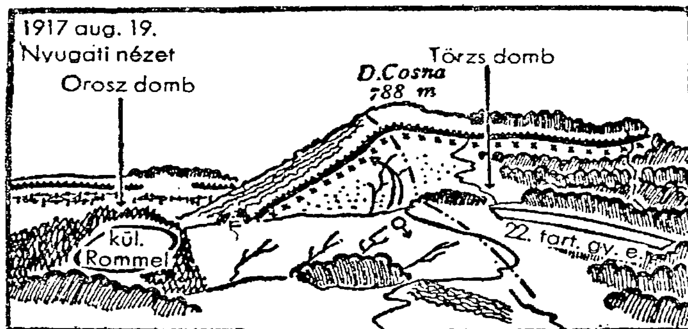
A D. Cosna második megrohamozása 1917. augusztus 19-én.

Nehéz harcok árán sikerült bal szomszédunknak, a 70. honvédhadosztálynak ezekben a napokban a Slanic-völgy északi részén előretörni. Augusztus 18-ára tervbe veszi a vezetőség az Ojtoz- és Slanic-völgy mindkét oldalán a támadás folytatását, széles arcvonalon. Még egyszer meg kell rohamoznunk a D Cosna-t és még ugyanaz nap a tőle keletre levő állásokat is el kell foglalnunk. Ezután már azt reméljük, hogy áttörésre kerül a sor.

A D. Cosna-tömb ellen a támadást balról a Madlung-csoport, (22. tartaték-gyalogezred), jobbról a Sproesser-csoport (a hegyivadász zászlóalj és a 18. bajor gyalogezred I. zászlóalj) hajtja végre. Parancsot kapok, hogy a Sproesser-csoport számára az első vonalban az összes támadási előkészületeket 17-én hajtsam végre. Ugyanakkor a Madlung-csoport ezred- és zászlóaljparancsnokait is a helyszínen kell tájékoztatnom a terep felől.

Kora reggeltől késő estig talpon vagyok.

Mikor visszatérek harcálláspontomhoz, a románok erős tüzérségi előkészítés után a Slanic-völgy elől, balra hátul megtámadják a Piciorul-t. Ott, úgy tudom, hogy a 18. bajor tartalék gyalogezred részei vannak állásban. A harci zaj szerint a támadás gyorsan nyer tért. Oldalamat és hátamat veszélyeztetve érzem és attól is félek, hogy ha a gerincvonalat a románok elfoglalják, elvágnak a csoportparancsnokságtól. Hogy ezt megelőzzem, erőm egy részével (két puskás, egy géppuskás századdal) futásban a 674 környékére sietek és ott a bokrok között rejtve, ellentámadáshoz csoportosulok. Közben a táv-beszélőösszeköttetést a harcálláspontomhoz kiépítik. A csoporttól azonban megtudom, hogy a bajorok megállították a Piciorulon az ellenség támadását. Tehát a tartalékom már nem kerül bevetésre.

A D. Cosna elleni támadást egy nappal eltolják. Augusztus 17-18-ára virradó éjjel a védőkörletem jobbszárnyán levő századokat leváltatom és tartalékba helyezem őket.

Augusztus 18-án a 2. század a 18. ezred részeivel az Oroszdombtól északra 500 méterre levő oldalhátat megtisztítja a románoktól. Ezen a nagyon esős napon német és osztrák tüzértisztekkel bejárom az Oroszdomb környékét és még egyszer leszögezem a 19-iki tűztámogatást, a D. Cosna északi oldala ellen.

Augusztus 19-én még napfelkelte előtt a Törzsdombtól északnyugatra, a katlanban, a Sproesser-csoport részei elfoglalják a készenléti helyeiket. Új beosztás lép életbe. Az én parancsnokságom alatt azok az egységek vannak, amelyeknek az első lépcsőben kell betörni, tehát az 1., 4., 5. századok, a 2. és 3. géppuskás század, a rohamosztag és az árkászszakasz. Göszler százados a második lépcsőben követ a 2., 6. századdal és az 1. géppuskás századdal. A Sproesser-csoportnak még a 18. gyalogezred I. zászlóalja is alá van rendelve.

Az én különítményem az Oroszdombtól közvetlen nyugatra levő erdőcsíkokban és bokorcsoportokban van készenléti állásban, a Sproesser-csoport többi része nyugatabbra fekszik. Az ellenség a D. Cosna csúcsáról északi irányban vonuló oldalháton van, drótakadályokkal megerősített állásban. Ez a gerinc a 491-es magaslat irányába húzódik. Ha távcsővel erősen figyelünk, a bokrok között észre lehet venni a drótakadályok részeit.

A hadtestparancs szerint ezt az állást egy órás tüzérségi előkészítés után kell elfoglalnunk. További szintén körülbelül egy órás előkészítés után azt az erős állást is birtokba kell vennünk a D. Cosna-tól 800 méterre keletre, amely előtt már augusztus 12-én is álltunk. Az a szándékom, hogy már a tüzérségi előkészítés alatt betörök az állásokba, ott egy állásrészt azonnal megszállok és a tüzérségi tüzet továbbhelyeztetve a második állásra, ezt is ugyanígy foglalom el.

Augusztus 19-én ismét ragyogó nyári nap van. A kora reggeli órákban a D. Cosna-szakaszon minden harctevékenység szünetel. A támadó csapatok bokrok fedezete alatt fekszenek. Hat óra tájban Friedel szakaszvezetőt (5. század) 10 emberrel és egy távbeszélő állomás csoporttal, miután a szándékomról tájékoztattam, a következő paranccsal küldöm ki: „A Friedel-járőr a bokrokat és a mélyedéseket kihasználva, az Oroszdombtól keletre levő szakadékon át odamegy abba a mélyedésbe (mutatom a terepen) a tervezett betörési hellyel szemközt és felderíti az akadályokat az ellenséges állás előtt. Drótvágó ollókat vigyenek magukkal. A távbeszélő-összeköttetést állandóan, még menet közben is fenn kell tartani.” Erős nagyítású távcsővel mutatom Friedel-nek a betörési helyet és az odavezető utat.

Fél órával később a Friedel-járőrt már a nyugati oldalon látom kapaszkodni. Eközben a tervezett betörési hely közelében román őrszemet fedezek fel. A távbeszélő-vezeték rendben van és Friedel szakaszvezetőt mindenről azonnal tájékoztathatom, ami felette történik a román állásokban. Sőt még azt is meg tudom neki mondani, hogy milyen messze van még s így a betörési helyhez oda bírom vezetni. Friedel gyorsan megközelíti legénységével az állást.

De most egyszerre nyugtalankodni kezd az őr a román állásban. Nyilván látta, vagy legalább is meghallotta a közeledő járőrt. Ezért Friedelt 200 méterre visszavo-

nom és a Wöhler hadnagy aknavetőit belövetem a betörési helyre. Lövései nemsokára közvetlenül az őrszem mellett fekszenek. A romának részben teljesen fedezik magukat, részben elhúzódnak oldalt a veszélyeztetett környékről. Mialatt most már a Wöhler-század a hatáslövésre tér át, a Friedel-járőrrel 50 méterre a becsapódásoktól az akadályba rést vágatok. Ez a munka a jelek szerint gyorsan és zavartalanul folyik.

11.00 órakor kell megkezdődnie a tüzérségi előkészítésnek. 9.00 órakor kezd leereszkedni a Friedel által taposott és a távbeszélő vezetékkel megjelölt útvonalon az egész különítményem, a D. Gosna irányába. Azonban most erre az oldalra teljes erejéből tűz a délelőtti nap s a kevés bokor nem rejt eléggé az ellenséges megfigyelés ellen. Dacára annak, hogy a távközöket megnagyobbítottuk és a jármódot fokoztuk, a most kezdődő román géppuskatűz néhány főnyi veszteséget okoz, de szerencsére csak könnyebb sebesülteket. Ezzel szemben a nyugati lejtőn a felkapaszkodás a hepehupás meredek oldalon zavartalanul és úgy látszik, anélkül megy végbe, hogy az ellenség valamit is észrevenne belőle.

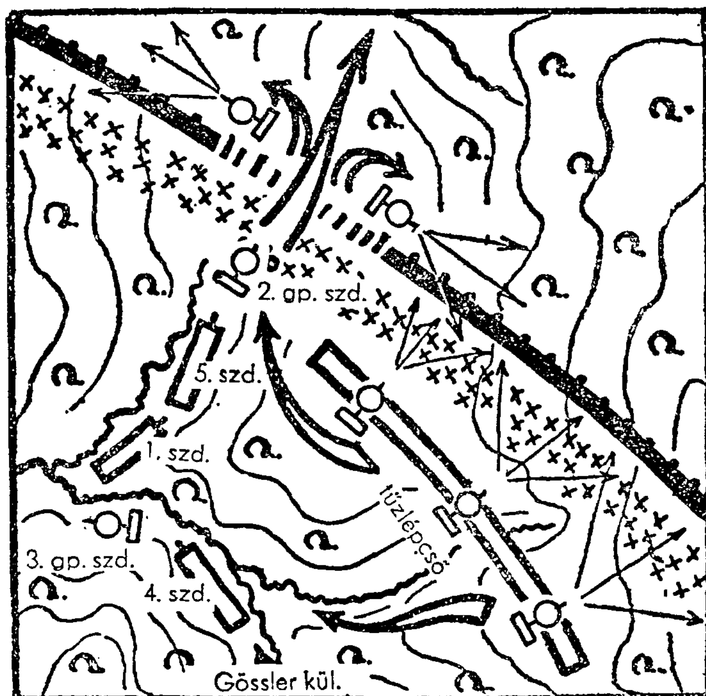
Mikor az oszlop élével elérem a Friedel-járőrt, ez az akadályt néhány drót kivételével már teljesen átvágta. Az előnyomulás alatt Wöhler hadnagy, aki a tűzirányítás céljából visszamaradt az Oroszdombon, mindenről értesített, ami a felettem levő állásban történt. Időnként igénylésemre néhány aknát lőtt ki zavarótűzként.

50 méterre kb. a betörési helytől felzárkóztatom a századokat. Ezalatt szemrevételezem a betörési hely közelében a készenléti hely és a támadás terepét és lehetőségeit. Jobbra túl a szomszéd mélyedésben most vonul fel a Göszler-különítmény. Most 10.30 óra idő van. A 18. ezred I. zászlóalja még csak most kapaszkodik fel. Mivel közvetlenül a tüzérségi előkészítés megkezdése után akarok betörni az állásokba, iparkodnom kell a készenléti állást mihamarabb elfoglalni.

Hogy az ellenséges állásmegszállókat megtévesszem, lekössem és tüzüket eltereljem, a betörési helytől feljebb az egész 2. géppuskás századot és az 5. század egy szakaszát helyezem el. Ezek mászva tüzelőállást foglalnak, de a tüzet csak parancsomra kezdhetik meg. Bal szárnyuk közvetlen a drótakadályban levő rés fölött van. A Friedel-rohamjárőrnek közvetlen ezeknek a tűzrajtaütése után kelt az állásba betörni és azt mindkét oldalra elreteszelni.

Magam az 5. század megmaradt részével, Leuze hadnagy géppuskás szakaszával, majd rendre a különítményem többi századával közvetlenül akarom követni a rohamjárőrt. Az 5. századdal a sikerült roham után, anélkül hogy jobbra vagy balra valamivel is törődnek, egyenesen el akarom érni északkeleti irányban a következő vonulatot. A 3. géppuskás század, 1., 4. század, rohamosztag és az árkászszakasz, maradjon állandóan a sarkamban.

A Leuze géppuskás szakasz azt a feladatot kapja, hogy a betörés helyétől jobbra (felfelé) és balra (lefelé) erősen lője az ellenséges állásokat. Minden többi rész felett fenntartom a parancsadás jogát. A tűzlépcső, mihelyt a helyzete megengedi, jöjjön utánam, az általam elfoglalt állásba. Göszler századossal megbeszéltem, hogy ő is azonnal követ az egységeivel. A 18. ezred I. zászlóalja azt a parancsot kapja, hogy tőmével lefelé a 491-es magassági pont irányában göngyölítse fel az ellenséges állást, részeivel pedig álljon továbbra is a csoport rendelkezésére.

Betörés a D. Cosnai állásokba

Még mielőtt a Rommel-különítmény minden egysége elfoglalta volna a támadás gyors lebonyolítása érdekében szükséges előnyös helyeket a betörés helyétől közvetlen feljebb s mielőtt az összes tervbe vett előkészület befejeződött volna, a saját tüzérség elkezdi rombolni a D. Cosna-i állásokat. A 21 és 30.5 cm-es ütegek gránátainak toronymagas robbanási felhője nő ki közvetlen előttünk az ellenséges állásokból. Földgöröngyök és egész bokrok repülnek a levegőbe. A vadászok szíve csak úgy repes az örömtől, hogy ilyen hatékony tűztámogatásunk van.

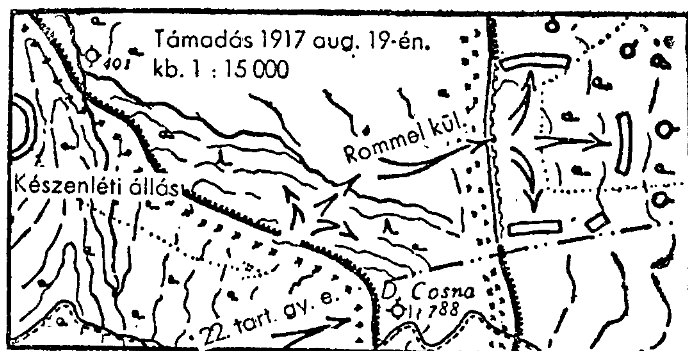
A betörési pontot, e 14-es négyzetet a tüzérség a megbeszélés szerint nem lövi. Itt az állást az aknavetők már egészen jól megdolgozták. A tüzérségi tűz megkezdése Után 5 perccel megadom a támadás jelét különítményemnek.

Feljebb a tűzlépcső megkezdi a tüzét. Néhány másodperccel utána a Friedel rohamjárőr betör az akadályokon vágott résen át az ellenséges állásba és a különítményem éle is megindul. A közvetlen közelünkben robbanó kézigránátok egy pillanatra túlharsogják a felettünk dühöngő harci zajt. Néhány ugrás a poron és füstön keresztül és benn állunk az ellenséges állásban. Itt a Friedel-rohamjárőr tisztességes munkát végzett. Bár a bátor és derék Friedel szakaszvezető járőre élén egy román százados pisztolygolyójától találva elesett, de a vadászok annál vadabbul vetik magukat az állásmegszállókra és közelharcban lehengerelik őket. A századost 10 emberével elfogják s azután megoszlik jobbra-balra a járőr.

A különítmény élével elérem az ellenséges árkot. Jobbra feljebb a megszállók

még arcban harcolnak az onnan tüzelő erőinkkel s a támadásunkat onnan várják. Azt, hogy mi itt betörtünk, részben a bokrok, részben **a** hullámos terep miatt nem látják. Azt sem veszik így észre, amint egyik század a másik után benyomul az élen haladók után az állásba.

Itt szörnyű zaj keletkezik. Mindenfelé kézigránátok robbannak, a bokrok között keresztül-kasul fütyülnek a lövedékek, ugyanakkor közvetlen közelünkben a legnehezebb űrméretű tüzérségi lövedékek robbannak. A rohamcsapat az ellenségnek ebből a lejtőn levő állásából kb. 40 méternyi szakaszt göngyölt fel és reteszelt el mind a két oldalra. Lefelé könnyen nyerhetnénk tért az ellenséges állás felgöngyölítésével, de nem akarok eltérni a szándékomtól s ezt a feladatot átengedem az utánam jövő részeknek. Az 5. század máris kapott feladata szerint igyekszik elérni északkelet felé a következő vonulatot. Nemsokára Leuze hadnagy is megnyitja a tüzét fel- és lefelé az állásokban levő ellenség ellen. Most már minden további gond nélkül mehetek az 5: századdal az ellenséges mélységi övön keresztül előre. A parancsőrtisztem távbeszélőn jelenti a betörés sikerét a csoportparancsnokságnak és kéri, hogy a Sproesser-csoport sávjában a nehéz tüzérség helyezze hátra a tüzét a második állásra.

A mélységi övben a különítményem román tartalékokon üt rajta, 100 embert elfog, a többi menekül. Az üldözés alatt közvetlenül balra tőlünk 30.5 cm-es gránátok vágódnak be. Az agyagos talajban akkora tölcséreket szakítanak, hogy egész század kényelmesen elférhetne benne. Néhány pillanatra a légnyomás elállítja lélegzetünket, de senkinek sem történik baja. Mikor a betörési helyünktől északkeletre 400 méterrel elérjük a következő peremvonalat, akár 12-én ismét megpillantjuk 600 méterre magunktól lent, a második állást. Most német gránátok csapódnak be a mélyedésbe, amin keresztül több század román menekül rendetlen futásban.

Egy géppuskás szakasszal gyorsan megnyittatom a tüzet a menekülő ellenségre és különítményem többi részének elrendelem, hogy az ellenséget leereszkedve a teknőben üldözze. A távbeszélőn, – a vezetéket állandóan utánam fektették – erős tüzérségi tűztámogatást kérek a 76, 75, 74, 73, 72, 62, 52, 42 négyzetekbe. Az eredeti elgondolásomhoz híven, a második ellenséges állást is rövid tüzérségi előkészítés után el akarom foglalni. – De másként történt!

A rövid parancsok és a távmondat néhány percre feltartóztatott. Az első német

gránátok máris bevágódnak a mélyedésbe. A románok keskeny ösvényeken rohannak vissza az állásuk felé. Most néhány géppuska tüze vág közébük. A hatás szörnyű. Vajon most nem lehetne-e kihasználni a vakrémületet és a 2. védőállást módon elfoglalni? Bár beleszaladunk a saját tüzérségünk tüzébe, de hiszen éppen most úsztuk meg a 30.5 cm-es ütegünk tüzét is. Ott elől sem lehet kellemetlenebb dolgunk.

Olyan sebesen megyünk lefelé, ahogyan csak a lábaink bírják. Most a mélyedésben jobbra és balra a saját tarackjaink tüze vágódik. A géppuskáink még mindig az akadályok közötti keskeny utcákban visszaözönlő románokra tüzelnek. A különítmény éle nemsokára követi őket és közvetlen a szaladó románok sarkában van. A harc hevében nem törődünk a jobbra, balra és a hátunk mögött becsapódó saját gránátokkal. A román esze nélkül szalad előttünk. Még valószínűleg nem is tudja, hogy tulajdonképpen milyen közel is vagyunk hozzá, ugyanis részéről egyetlen egy lövés sem akadályozza előretörésünket. Jobbra és balra nagyon sok halott és sebesült román fekszik. A saját géppuskák most balra helyezik tüzüket. Áthaladunk az akadályok között és máris az ellenséges állásban vagyunk. Ott még rövid karabély- és kézigránátharc következik s eszeveszetten menekülnek a védők. A századokat gyorsan vetem be épen abban a sorrendben, ahogy beérkeznek: 1. század keletre, 5. század északra, a 4. század délre. Minden század göngyölítse fel az ellenséges állást 150-150 méterre, azután zömével tartsa megszállva az elfoglalt területet s az eddigi irányokban csak járőrökkel nyomuljon és derítsen tovább fel.

Már néhány perc múlva mindenünnen megkapom a jelentést, hogy a rejtett célokat elértük. Jobbra a 4. századnál az ellenség meglehetősen szívós és még ellentámadásokkal is megkísérli elvesztett állásainak visszaszerzését. De hiába, mert a vadászok azt a területet, amit egyszer már megszálltak, nem engedik ki a kezükből.

Keleti és északi irányban a románok visszavonulóban vannak. Még közvetlen az állás mögött álló ütegek is sebesen hagyják el állásaikat. Jobbra hátul a D. Cosna-n az ellenség még erősen tartja a Madlung-csoporttal szemben az állásokat.

Ott a románok most megszállták a 2. állást. Miután az első ellenlökések ellenük meghiúsultak, megelégszenek az állás megszállásával és megtartásával. Előttünk az ellenséges védelemben hatalmas rés tátong. Ha most minden tartalékot itt be lehetne vetni, az áttörés is sikerülne.

A csoporttal már megvan a távbeszélő összeköttetés. Távbeszélőim nagyszerű gyerekek és semmivel sem maradnak el a vadászok mögött. Gyorsan tájékoztatom a csoportot az elől levő helyzetről, kérem, hogy minden lehető tartalékot küldjenek utánam, továbbá, hogy a tüzérségi tüzet a Sproesser-sávban a 2. állás ellen is szüntessék be. Megtudom, hogy a Madlung-csoportnak eddig (11.45) még a D. Cosna-i állást sem sikerült elfoglalnia. Ígéretet kapok, hogy a Göszler-különítményt és a 18. ezred zászlóalját azonnal, a legrövidebb úton utánam küldik.

Most tehát a rendelkezésemre álló erőkkel úgy segítek magamon, ahogy tudok. A D. Cosna felől és déli irányból ellentámadással kell számolnom. Az árkászszakaszt a 4. század körletébe az ellenséges állás elreteszelésére vetem be. Ez meghosszabbítja a szárnyát kelet felé, egy erdős tetejű kúpig. Onnan az egyik géppuskánk hosszú sorozatokkal tűz alá vasat a Nicorestinél levő ütegeket (a távolság több mint 2500 méter) s azt az eredményt éri el, hogy azok gyorsan hozzák a fogatokat,

felmozdonyoznak és vágtában elhagyják állásaikat. Kelet felé az 1. század a ritkás erdőkön lefelé visszavonuló ellenségnek közvetlen a sarkában van a járőreivel. Észak felé, az 5. századon túl, a rohamosztagot vetem be, hogy az ellenséges állást tovább göngyölítse fel. Vígan halad előre. Ugyanabban az irányban van elérhető közelségben (3 km-re) Tirgul Ocna. Tüzérségünk most a helységet heves tűz alá veszi. Állomásán vég nélküli vonatok állanak, s közelében több oszlop pihen. Fél óra alatt ott lehetnénk s a széles völgyet elvághatnánk, ahonnan azután a román arcvonal tekintélyes részeit üldözhetnénk.

Türelmetlenül várom, hogy a Göszler-különítmény és a 18. ezred zászlóalja beérkezzék. A csoport közlése szerint már mind a kettő régen úton van. Negyedóra múlik el negyedóra után és senki sem jön. Jobbra hátul még mindig folyik a harc a D. Cosna birtokáért. Közben a Rommel-különítmény foglyainak száma 500-ra emelkedett. Több tucat román géppuskát zsákmányoltunk. A sikerült roham után már több mint 2 óra telt el. Most északon magukhoz térnek a románok ijedtségükből és nyomják vissza a rohamcsapatot. Ugyanakkor több román üteg a Satul Nou környékére, a 4. század körletébe, több száz gránátot lő ki. A legtöbb gránát szerencsére túl magasan megy és anélkül, hogy nekünk valamit is ártana a D. Cosna oldalán robban. A déli ellenség ugyan nem mer támadni, de az erős géppuskatüzével arra kényszerít, hogy a kúszóárkokat gondosan kihasználjuk. Időnként a 4. századnál kézigránátviták keletkeznek, de ezek az ellenség számára nem hoznak semmiféle előnyt.

Mikor 16 órakor (a sikerült roham után 4½ órával) megérkezik a Göszler-különítmény, az észak felől jövő erős ellentámadás arra kényszerít, hogy a 6. századot az 1. és 5. század közötti résbe vessem be. Most már igen erős tartalékok nélkül nem is gondolhatunk arra, hogy a völgy felé folytathassuk az előnyomulásunkat. Az északról jövő ellentámadást közelharccal állítjuk meg.

Közvetlenül a sötétség beállta előtt észrevesszük, hogy erősebb román kötelékek hátrafelé irányuló mozdulatokat hajtanak végre, ugyanakkor megfigyeljük, hogy Tirgul Ocna állomását egymás után több vonat hagyja el kelet felé. Azután még sikerül helyreállítani az összeköttetést a 22. tartalék-gyalogezreddel, melynek balszárnya sikeresen elfoglalta a 892-es magaslatot. Mivel azt remélem, hogy másnap már áttörésre kerül a sor, kelet felé igen mély előőrsállást veszek fel a különítményemmel. A járőreinket Nicoresti-ig küldjük előre. Észak felől mindenesetre az 5. és 6. századdal szemben erős ellenség áll.

Éjfélig még gondoskodnom kell az élelmezésről, a lőszerutánpótlásról, a harcjelentés megírásáról és elküldéséről, azután Göszler századossal lefekszem egy sátorba aludni.

Megjegyzések: 1917 augusztus 19-én a két megerősített és egymástól kb. 800 méterre levő eldrótozott román állás elleni támadás a hegyivadász-zászlóaljat új feladat elé állította. Ezeket az állásokat 1-1 órás tüzérségi előkészítés után kellett volna, hogy elfoglaljuk. A vadászok még az első állás elleni tüzérségi előkészítés alatt foglalták el mindkét állást, a másodikat 600 méter kiterjedésben felgöngyölhették és csekély saját veszteség mellett 500 foglyot ejtettek. Ezzel megnyílt az útja a kelet felé történő áttörésnek, mert alig lehet feltételezni, hogy a románok még egy harmadik

megerősített védőállással rendelkeznének a D. Cosna-tól keletre.

Sajnos, ezt a nagy sikert nem lehetett kellőképpen kiaknázni, mert a rendelkezésre álló tartalékok túlkésőn érkeztek a második állásba és mert azok túlságosan gyengék voltak.

A terep a támadásnak a szokásoktól eltérő formáját követelte meg. Ha a D. Cosna csúcstól közvetlen északra sikerül behatolni az ellenséges állásba, úgy az északkelet felé húzódó védelmi vonalat könnyűszerrel fel lehetett göngyölni, mert a támadást az Oroszdombon levő géppuskák az egész idő alatt támogatni tudták.

Az első vonalba bevetett Rommel-különítménynek az volt a feladata, hogy a támadást mennél gyorsabban hajtsa végre és minél mélyebben hatoljon be a mélységi övbe. Nem forgácsolhatta szét az erejét az első állás felgöngyölítésével. De az erőt a második állásba való betörés után is együtt kellett tartani, hogy az esetleges tartalékok beérkezése után a további előnyomulás lehetséges legyen.

A tüzérséggel, aknavetőkkel és géppuskákkal való együttműködést a lehető legalaposabban készítettük elő. Az aknavető század már a tüzérségi előkészítés előtt lefogta az ellenséget és lehetővé tette a Friedel-járőrnek, hogy a drótakadályt elvágja. A tüzérség lekötötte az első állást, mialatt a Rommel-különítmény betört. Egy géppuskás-század és az 5. század egy szakasza a betörési hely felett lefogta az ellenséget, amíg a Friedel-rohamjárőr és a Rommel-különítmény be nem hatolt az állásba.

Az első állásra zúduló erős német tüzérségi tűz miatt a hátrább levő román tartalékok a második állás felé szaladtak. Ezt a hátrálást támadta meg a Rommel-különítmény. Kihasználva az előnyös helyzetet, közvetlenül a tüzérségi, de különösen géppuskatűz által még jobban megrendített ellenségnek közvetlenül a sarkában maradva, betört a második ellenséges állásba is. Ezáltal a vadászok inkább választották a saját tüzérség tüzében való előnyomulást, mert olyan gyorsan haladtak, hogy a tüzet ezalatt át sem lehetett helyezni.

Ismét védelemben

A D. Cosna ellen már 3.00 órakor megkezdik a románok a harcot, sok üteg heves tüzével. Sok gránát közvetlen harcálláspontom és a közelben levő tartalék mellett vág be. Ezek az események arra késztetnek, hogy a veszélyeztetett körletet elhagyjuk és a 788-as magaslattól 800 méterre északra, a mélyedésben keressünk védelmet. Az ellenség tüze mindinkább erősödik. Főleg a D. Cosna-tól keletre, az elfoglalt állásokon van a tűz zöme. Az ellenség ott sejt bennünket. Nagyon boldog vagyok, hogy azon a helyen az egységemnek csak elenyésző csekély része van, mert az ellenséges tűz az egész állást nemsokára romhalmazzá változtatja.

7.00 órakor a nagyon mély elővédállásban levő 1. századot erős ellenség közelíti meg kelet felől. A Nicaresti-nél levő teknő is lassanként nagy román erőkkel telik meg. Az északnyugat felé biztosító 8. századtól ugyancsak ellenséges támadásokról kapok hírt. Most tehát semmi kétség, a románok a 19-én elfoglalt területeket ismét vissza akarják szerezni. Legfőbb ideje, hogy a védelemre berendezkedjünk.

A nagyon tagolt és erdős terepen összefüggő védelmi vonalat kell alkotnunk.

Különösen a szabad szárnyon levő északi résznek kell erős védelmet adni. Lemondok arról, hogy az egész délelőtt erősen lőtt román állásokat szálljuk meg. A román nagyon jól belőtte már magát rá és a legapróbb részleteit is ismeri. Ennek az állásnak a védelme nagy veszteségbe kerülhetne. Dacára annak, hogy munkatöbbletet okoz és a túlerős ellenséggel való összeütközés pillanatáig már csak nagyon kevés időnk van, az új állást az ellenség felé eső lejtőn, a keleti oldalon választom.

A helyszínen gyorsan kiadom a szükséges parancsokat. Mialatt az 1. század biztosító részei az erős ellenséggel harcolva lassan visszavonulnak, a századok beássák magukat. Az agyagos talajban nagyon jól lehet ásni. A tartalékom egy része az első vonalban levő századoknak segít ásni, másik része az összekötő árkokat építi ki. Mikor a szorongatott biztosítás kénytelen bevonulni, az állások már embermélységűek. A közvetlen kővetkező erős ellenséges támadást már közvetlen közelből is könnyűszerrel hárítjuk el. Ekkor a román is az ásójához nyúl és 50 méterre az állásainktól ássa be magát. Most már az ellenség tüzérsége is hiába keresi az állásainkat, mert a saját gyalogság veszélyeztetése nélkül nem bír ránk tüzelni. Ezért inkább megelégszik azzal, hogy az elhagyott állásait lövi még jobban rommá.

Kelet felé tehát (4. és 1. századok) nem okoz gondot a harc. Másként alakul a helyzet északon és északnyugaton. Itt bizony nagyon nagy hézag éktelenkedik.

A baloldali csatlakozó pontunk (a 18. bajor tartalékgyalog-ezred I. zászlóaljához) a D. Cosna északkeleti lejtőjén, a 491-es magassági ponttól a csúcs felé emelkedő oldalháton van. Ezáltal az észak felől támadó román erőknek sikerül a mélyedésbe a hátunk mögött behatolni. Az eddig tartalékban levő 3. századnak kell az űrt betölteni az 5. század és a 18. ezred részei között. Nagyon nehéz helyzete van a bokros terepen a túlerős ellenséggel szemben, de derekasan kitart.

Óráról-órára hevesebb lesz **a** harc. Félkör alakú állásaink ellen az ellenség tüzérségi támogatással legalább húszszor indít támadást. A kevés tartalékot állandóan tologatni kell az egyik válságos helyről a másikra. Az ellenséges tüzérség ugyan összelövi az általunk megszállt oldalhátat, de a vadászok nem törődnek vele. Az ellenség hatalmas veszteségeihez viszonyítva a saját – mindössze 20 emberveszteség elenyészőnek mondható.

Az elmúlt napok felőrlő tevékenysége annyira kimerített, hogy már csak fekve adhatom ki a parancsaimat. Délután erős lázzal a legvadabbakat beszélem össze. Most már végkép nem vagyok képes vezetni. Este Gőssler századosnak adom át a parancsnokságot és még a legszükségesebbeket megbeszélem vele. A sötétség beálltakor a gerincúton a D. Cosna-n át visszavánszorgok a csoportparancsnoksághoz, amely most a Törzsdombtól 400 méterre délnyugatra van.

A württembergi hegyivadász-zászlóalj az állásait minden támadás ellenére egészen augusztus 25-ig tartja. Akkor a 11. tartalék-gyalogezred váltja fel és mint hadtesttartalék az arcvonal mögé kerül.

A D. Cosna elleni harcok hatalmas követelményeket támasztottak a fiatal csapattal szemben. Ez alatt a két és fél hét alatt 500 vadász vesztese volt a zászlóaljnak. 60 vadász román földben alussza örök álmát. Ha a hadművelet rejtett célját a „keleti arcvonal déli szárnyának az összeroppantását” nem is érte el, a vadászok mindenkor megoldották a feladatukat a szívós, bátran harcoló és jól felszerelt ellenséggel szem-

ben. Örökké büszke örömmel tölt el, hogy ilyen csapatnak lehettem a parancsnoka.

A D. Cosna-i nehéz napok után hamarosan helyrejön az egészségem a Keleti-tenger partján eltöltött néhány heti szabadságom alatt.

Megjegyzések: 1917. augusztus 20-án a főellenállási vonalai sűrű aljfás erdőben az ellenség felé eső lejten választottuk, hogy a várható erős tűzétségi tűzhatás alól kivonhassuk magunkat. Ez nagyon kifizette magát, mert az ellenség az egész harc folyamán nem tudta tűz alá venni főellenállási vonalunkat.

Mialatt a biztosítás harcolva visszavonult, kiástuk az állásokat. Ennek a munkának az elvégzésére a tartalékszázadokat is bevetettük és az első vonalakig futóárkokat ásattunk velük. Ezek az árkok nagyon fontosnak bizonyultak, mikor az utánpótlást és a sebesültek elszállítását kellett ellenséges tűzben végrehajtani, veszteség nélkül, vagy legalább is csak egészen csekély veszteséggel. Ezután a tartalékok a nekik kiutalt körletekben magukat ásták be.

Az augusztus 20-iki védőharcok alatt a tartalékot mindig más és más helyen kellett bevetni. Ahol veszély fenyegetett, a tartalék gyorsan megszállta mélységben tagolva az állás mögötti terepet. Arra mindig vigyáztunk, nehogy ezeket a tartalékokat az első állásban keletkezett hézagok pótlására szétforgácsoljuk.

V. A TOLMEIN-I TÁMADÁS 1917-BEN

Felvonulás és készenléti állás a 12. Isonzo-csata előtt

A gyönyörű Karintiában, ahová a hegyivadász-zászlóalj nagy kerülővel Macedónián keresztül eljutott, október elején megint átveszem különítményemet. A D. Cosna-i harcok veszteségeinek kiegészítésére megérkezett a pótlás. Azonkívül, mivel golyószórókkal felszerelték, a puskás századok harcereje is tetemesen megnövekedett. A pihenésre szánt rövid időt az új fegyverrel való kiképzésre fordítjuk.

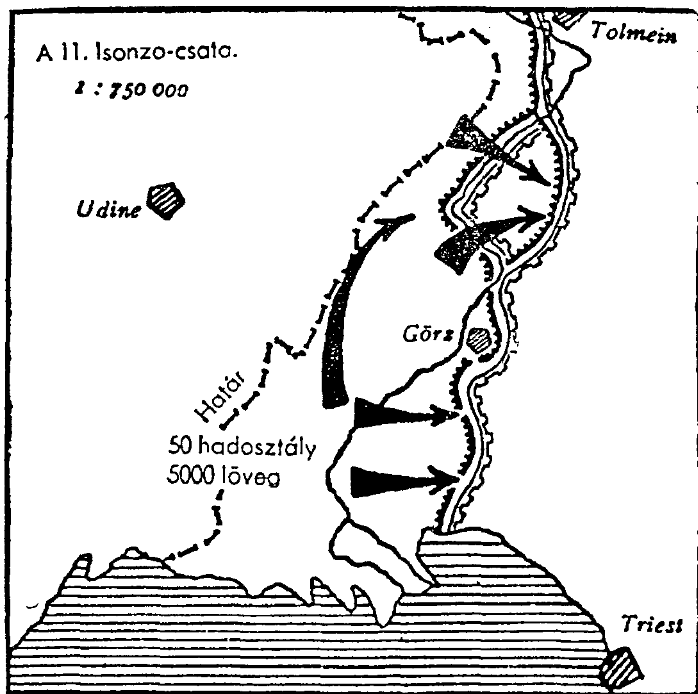
Hogy mi a legfelsőbb hadvezetőség szándéka velünk, azt még nem tudjuk. Talán az Isonzo-front?

1915 májusa óta, azaz az olaszok harcba lépésének pillanatától kezdve az volt az olasz hadvezetőség célja, hogy Triesztet elérje. A két elmúlt háborús esztendő alatt az osztrák-magyar haderőket lassan, de állandóan visszaszorította. 1916 augusztusában a 6. Isonzo-csatában sikerült az olaszoknak lábukat a folyó keleti partján Görz-nél megvetni s magát a várost elfoglalták.

1917 augusztusában a 11. Isonzo csatában Cadorna a nyugati nagy harcok mintájára szervezte meg a támadást. Görz és a tenger között keskeny szakaszon 5000 löveg által támogatott 50 hadosztály támad. Bár a keletkezett súlyos harcokban az osztrák-magyar hadsereg nagyon derekasan megállta a helyét, az olaszok által elért eredményeket mindenütt visszahódította, a hadjárat második felében az olaszok mégis átlépték az Isonzo középső szakaszát és a Bainsizza-fennsík szegélyét elfoglalták. Az utolsó tartalékok bevetésével sikerült csak szövetségesünknek itt a támadást megállítani. A hatalmas hadjárat szeptember elejéig tartott, azután valamit csendesedett a helyzet. Most Cadorna a 12. Isonzo csatára készülődött. A 11. Isonzo-csata eredményeképpen a folyó középső folyásától keletre elért, délkelet irányában uralkodó terepről megindítandó támadás az olaszokat nagy reménnyel kecsegtette. Harccéljuk, Trieszt elérése, már megfogható közelségbe jutott. Ennek a várható támadásnak a kivédésére ez osztrák-magyar hadsereg már nem érezte magát elég erősnek. Épp ezért német segítséget kértek. Dacára a nagy nyugati erőfeszítéseknek (Flandria, Verdun) a német legfelsőbb hadvezetőség egy 7 harcedzett hadosztályból álló hadsereget bocsátott rendelkezésre. A kívánt tehermentesítést a szövetségesek a felső Isonzó mentén megindítandó közös támadásnak kellett meghoznia. A hadművelet célja az volt, hogy az olaszokat az országhatáron túlra, lehetőleg a Tagliamentóig vessük vissza.

Ehhez az újonnan felállított 14. hadsereghez csatlakozott a württembergi hegyivadász-zászlóalj is és az Alpesi hadtest kötelékébe lépett. Augusztus 14-én a Krainburg környékén levő gyülekezőhelyünkről kezdtük meg a felvonulást az arcvonal felé. A Sproesser-menetoszlop (a vadászzászlóalj és a württembergi hegyitarackos 4. tüzérosztály) október 21-éig Bischoflak-Salilog-Podbord-on át, koromsötét és részben esős időben lefolyt éjjeli menetek után, eléri Kenza-t. Emellett az előírt menetcélt még napfelkelte előtt mindig el kell érni és a fedett, de szűk állásokat még a kivilágosodás előtt el kell foglalni, nehogy az ellenséges légi felderítés észrevegyen.

Ezek az éjjeli menetek nagy követelményeket támasztanak a rosszul táplált csapattal szemben.

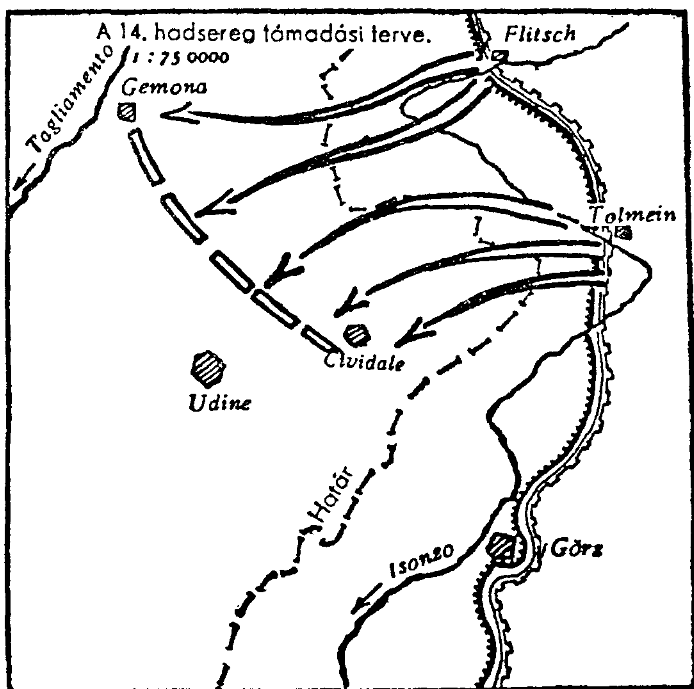

Különítményem három hegyivadász- és egy géppuskás századból áll. Különítmény törzsemmel legtöbbször gyalog menetelek a hosszú oszlop élén. Kenza a Tolmein-I arcvonaltól 8 km-re keletre van. Október 21-én délután Sproesser őrnagy úr a különítményparancsnokokkal szemrevételezi a támadás készenléti helyéül kiutalt körleteket, melyek Tolmein-től délre 1500 méterre a Buzeinka-hegy (509) Isonzó felé meredeken lejtő északi oldalán vannak.

A sokkal magasabban fekvő olasz állásokból sok üteg tüze messze az állások mögé hat. Úgy látszik, hogy az olaszoknak lőszerfeleslegük van. Nehéz a kiutalt körleten belül elhelyezni a 11 század erős zászlóaljat. Csak néhány kőomlás szegélye és néhány az Isonzo felé meredeken eső köves vízmosás nyújt védelmet az alig járható lejtőn. Nagyon ijesztő, hogy az ellenség a sokkal magasabban levő Mrzli vrh-i (1360 m) állásaiból Tolmein-től északkeletre a Buzenika egész északi oldalát oldalozza és betekinti. Ezért a meredek lejtőn az esetleges tüzérségi tűz alkalmával erős kőgörgetegekkel kell számolnunk. A készenléti állásban kb. 30 órát kell feküdnünk. Vajon hogyan fog ez eltelni?

Számot kell vetnünk az összes előnytelen körülményekkel, de bele kell nyugodnunk. Más lehetőség nincs, mert a Tolmein-i medencében igen nagy a készenlétbe helyezett csapatok száma. Az olasz tüzérség heves zavarótüze mellett, amely különösen a St. Luzia és Baza di Modeira-i útszorosban válik érezhetővé,

térünk vissza a zászlóaljunkhoz. Sokkal kevésbé vagyunk tájékoztatva, mint az a cseh áruló, aki egy parancs- és térképgyűjteménnyel a napokban átszökött az olaszokhoz és ott a Tolmein-től északra induló támadás összes részleteit elárulta.

Az október 22-ről 23-ra virradó éjjel a zászlóalj elfoglalja a készenléti állást. Ezalatt a Kolovrat és Jeza oldalán levő állásokból hatalmas fényszórók világítják meg a megközelítési útvonalakat. Többször erős tüzérségi tűz csap le közénk. A fényszórók vakítóan fényes kévéi több percig tartó fedezésre kényszerítenek. Mihelyt a fénykéve elsuhant felettünk, gyorsan átsietünk a gránátveszélyes terepen. Mindannyiunknak az a benyomása ez alatt az előremenet alatt, hogy egy különösen tevékeny és igen jól felszerelt ellenséggel állunk szemben.

A Buzenika hegy keleti lejtőjén a málhásállatoktól meg kell válnunk. A Rommel-különítmény a géppuskákkal és lőszerrel erősen felpakolva közvetlen éjfél előtt éri el a neki kiutalt törmelékkúpot. A terheket lerakjuk. Megkönnyebbülten sóhajt fel mindenki, hogy a veszélyes részen minden komolyabb baj nélkül keresztül jutottunk. Pihenésre mégsem gondolhatunk. A néhány órát alaposan ki kell használnunk, hogy beássuk magunkat és az állásainkat jól rejtsük. A századoknak a körleteket gyorsan kiutalom. A törzs és két század az egyik 20-40 méter széles köves medrű vízmosás nyugati oldalában, az első vonalak felé vezető északnyugat felé álcázott ösvény két oldalán, a másik két századot 200 méterre keletre egy keskeny horpadásban helyezem el. Tiszt és legénység lázasan dolgozik. Mire megvirrad, az egész lejtő megint kihaltnak látszik. A lövészgödrökben kuporogva,

bokrokkal és ágakkal betakarva pótolják a vadászok az elmulasztott álmot.

De a békés nyugalom nem tart soká. Felettünk a lejtőn néhány nehéz gránát vág be. A kövek és sziklák mellettünk gurulnak és száguldanak le az Isonzo felé. Ezek után már nem nagyon gondolunk alvásra. Vajon észrevette volna máris az ellenség a készenléti helyünket és ez lett volna a belövés? A nehéztüzérségnek ezen a tető meredekségű lejtőn pusztító hatása lenne!

Néhány perc múlva megszűnik a tűz. Egy negyedóra múlva ismét közvetlen közelünkben csapódnak le a gránátok, majd kis időre nyugtunk van.

Az olasz tüzérség most főleg az Isonzo-völggyel kezd foglalkozni. A nap folyamán megfigyelhetjük Tolmein-nél, a nehéztüzérség hatalmas hatását az állásrészek és a megközelítési utak ellen. Ezzel szemben a saját tüzérségűnk csak nagy ritkán lő egy-egy lövést. Az embereim sorsa felett érzett aggódás közepette hallatlan lassan múlik el a nap.

Ha az álcázott ösvényen néhány méterrel nyugatra megyünk, világosan meg lehet ismerni a völgyben az első olasz ellenséges állást. Ez Tolmein-től nyugatra két és fél kilométerrel keresztezi az Isonzo-t, majd St. Daniel-től közvetlen keletre Woltschach község irányába veszi az útját. Úgy nézem, hogy az állások, de különösen a drótakadályok nagyon jól és erősen vannak kiépítve. A hátrább fekvő ellenséges állásokból a borús idő miatt nem tudok semmit sem felfedezni.

A második ellenséges állás Tolmein-től északnyugatra 9 km-rel, Selisce-nél kell hogy keresztezze az Isonzo-t, majd a folyótól délre a Heynik-en és Jeza-n át kell húzódnia. A harmadik, valószínűleg legerősebb, állást az olaszok az Isonzo-tól délre húzódó magaslatokon a Matajur (1643) – Mrzli vrh (1356) – Golobi-Kuk (1243) 1192-1114-es magaslatokon keresztül, ott erős szögben délnyugat felé fordulva Clabuzzaro-n – Mt. Hum-on keresztül vonták meg. Ezt az állást légi felvételekről ismerjük. Az állások között a terepen még egyes támpontok is sejthetők.

A 14. hadsereg a következőképpen van felállítva:

A Flits-nél készenlétbe helyezett Kraus-csoport (cs. és k. 22. lövészhadosztály, a «Havasigyopár hadosztály» a cs. és k. 55. hadosztály *és* a német vadászhadosztály), súllyal Saga-n keresztül a Stolra támad.

A Tolmein-nél és a Tolmein-től délre a hídfőállásban készenlétbe helyezett Stein-csoport (12. gyaloghadosztály, Alpesi hadosztály, 117. gyaloghadosztály) a főtámadó csoport. A 12. hadosztálynak az Isonzo mindkét partján előre kell törnie Karfreit felé. Az Alpesi hadosztály feladata az Isonzo-tól délre levő magaslati állások (III. olasz állás) elfoglalása, mindenekelőtt **a** 1114-es magaslaton, a Kuk-on és a Matajur-on.

Délre csatlakozva a Berrer-csoport (cs. és k. 1. hadosztály és az 5. gyaloghadosztály) feladata először a Jeza-tól délre levő állásokat, majd később a Globocak-ot és a Mt. Hum-ot elfoglalni.

Az Alpesi hadtestnél az Isonzo-tól délre levő hídfőállásban az osztrákokat a bajor testőrgyalogezred és az 1. vadászezred váltotta fel.

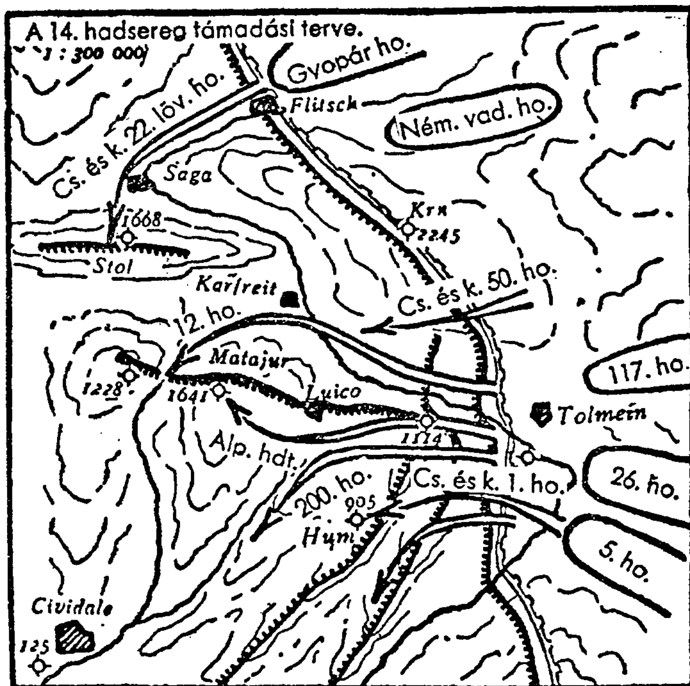
A testőrgyalogezred támadási célja Kovak–Hevnik az 1114-es magaslaton – a Kolovrat hegyháton át a Luico-i gerincúton – Golobi-n át a Matajur-ra.

Az 1. vadászezred támadási célja: A Woltschach-tól nyugatra levő magaslatok –

732-es magaslat és délkelet felől az 1114-es magaslat.

A württembergi hegyivadász-zászlóaljnak az a parancsa, hogy a testőrgyalogezred jobbszárnyát biztosítsa, a Ford-nál levő ellenséges ütegeket hallgattassa el és kövesse a testőrgyalogezredet Matajur-ra.

Október 23-án estefelé borús és csípős lesz az idő. Mikor besötétedik, a málhásállatokon megérkezik a vacsora is a készenléti állásba. Mikor éhségünket valamennyire csillapítottuk, mindenki a lehető leggyorsabban felkeresi a vackát, hogy még lehetőleg egy kis tartalék álmot gyűjthessen az elkövetkező támadó napokra. Éjfél után szemergélni kezd az eső és arra kényszerít, hogy fejünket **a** sátorlapok alá húzzuk. Igazi támadáshoz való idő.

Megjegyzések: A Tolmein-i támadás előtt már a felvonulás és a készenléti állás elfoglalása is nagy feladat elé állította a csapatot. Erőltetett éjjeli menetekben, legtöbbször zuhogó esőben haladtunk át a Karavankák láncán, miközben légvonalban is több mint 100 km-t tettünk meg. Nappal a csapat légi figyelés elől rejtve, a legszűkebb szállásokon volt elhelyezve. Az ellátás szűkös és egyhangú volt, a hangulat azonban mindezek ellenére kiváló maradt. A csapat három esztendei háború alatt megtanulta a nehézségeket elviselni anélkül, hogy a tettvágya valamit is csökkent volna.

1917 október 22-23-ra virradó éjjel a készenléti állásba való menetel alatt a géppuskás század és a puskás századok részei is tartalékgéppuskákat és behevedere-

zett lőszertartalékot vittek magukkal. A D. Cosna-i harcok bebizonyították már a hegységben a lőszerutánpótlás nehézségeit.

Mivel a készenléti állásban erős tüzérségi tűzrajtaütésekre számíthattunk, a csapat még a sötétség leple alatt beásta magát és állásait jól rejtette.

A csapat élelmezése nappal a készenléti állásban nem volt lehetséges. Csak a sötétség beállta után hozhatták előre a málhásállatok az eledelt.

Az 1. támadó nap: Hevnik-1114-es magaslat.

1917 október 24-ének esős, sötét éjjelén 2.00 órakor az addig annyira hallgatag tüzérségünk megkezdte az előkészítést. Nemsokára Tolmein mindkét oldalán 1000 löveg torkolattüze villan fel. Odaát az ellenség oldaláról egetverő robbanások és ropogás hallatszik. A hegyeken olyan méltóságteljesen visszhangzik, mintha erős ítéletidő lenne. Bámulva nézzük és hallgatjuk a borzalmas színjátékot.

Az olasz fényszórók hiába kísérelik meg, hogy az esőn átvilágítsanak. Az ellenséges tüzérségi bénító tűz Tolmein-re és a környékére, amitől annyira féltünk, elmaradt Csak néhány ellenséges üteg viszonozza tüzünket. Ez mindenesetre nagyon megnyugtató. Visszabújunk megint fedezékeinkbe és félálomban hallgatjuk saját tüzérségi tüzünk gyengülését.

Napfelkeltekor a saját tüzérség ismét hatalmasra fokozza tüzét. Lent St. Daniel-nél nehéz aknák rombolják szét az ellenség állását és az akadályokat. Időnként a nagy portól és füsttől az ellenséges védelmi rendszerből semmit sem lehet látni. Tüzérségünk és aknavetőink tüzelése mind hevesebb és hevesebb lesz. Úgy látszik, hogy az ellenséges ellenhatás gyenge.

A Württemberg-i hegyivadász-zászlóalj röviddel napfelkelte után megindul a készenléti helyéről előre. Most sokkal erősebben esik és a látás erősen korlátozva van. Az elől levő Sproesser-törzset követve, a Rommel-különítmény egy vízmosásban ereszkedik le az Isonzo felé. Miután lent megérkeztünk, közvetlenül az Isonzo meredek partja fölött, odazárkózunk a bajor testőrgyalogezred jobbszárnya mögé.

A hosszú menetoszlop mindkét oldalán levágódik néhány gránát, de nem tesz semmi kárt. A menetoszlop közvetlenül az első vonal mögött áll meg. Az eső nemsokára bőrig áztat. Vacogva, mindannyian a támadás kezdetét kívánjuk már. De a percek csak lassan múlnak.

A roham kezdete előtt egy negyedórával a tüzérség olyan erősre fokozza tüzét, amilyenre eddig még nem emlékezünk. A robbanó gránátok forgatagában a csak néhányszáz méterre levő ellenséges állás por- és füstfelhőbe burkolódzik. A többórás tűz eredményeképpen a völgyben szürke füstfellegek úsznak. A Kolovrat és Hevnik csúcsait az alacsonyan szálló fellegek borítják.

Közvetlen 8.00 óra előtt az előttünk levő rohamcsapat elhagyja az első vonalat és megközelíti az ellenséget. A tüzérségi tűzben magát fedező ellenség ezt nem látja és így nem is védi. A szabaddá vált teret most mi is kihasználjuk és előkészülünk a rohamhoz.

8.00 óra! A tüzérség és aknavetők tüzüket előrehelyezik és a testőrezred felugrik előttünk, hogy rohamozzon. Jobb szárnyát közvetlen követve féljobbra húzódunk, hogy a St. Daniel-nél levő állásokat foglaljuk el. A romok alól halotthalvány harccal és felemelt karokkal jönnek elő a védők. A Hevnik északi lejtőjétől még elválasztó síkságon keresztül sietünk. Hevnik keleti nyúlványairól itt-ott géppuskatűz akadályozza ugyan előnyomulásunkat, de a szabad térségen át nem akad el a támadásunk.

Mialatt a testőrök a Hevnik keleti lejtőjét iparkodnak elérni, mi az északi oldal felé igyekszünk. Sproesser őrnagy úr törzsével már majdnem el is érte az erdőszegélyt. A vadászok a nagy málhájukkal, géppuskájukkal, vagy lőszerükkel megpakolva nem követhetik olyan gyorsan őket.

Mikor a 179-es magassági pont környékét elértük, az emelkedő erdős oldal megvéd a balról jövő tűz ellen.

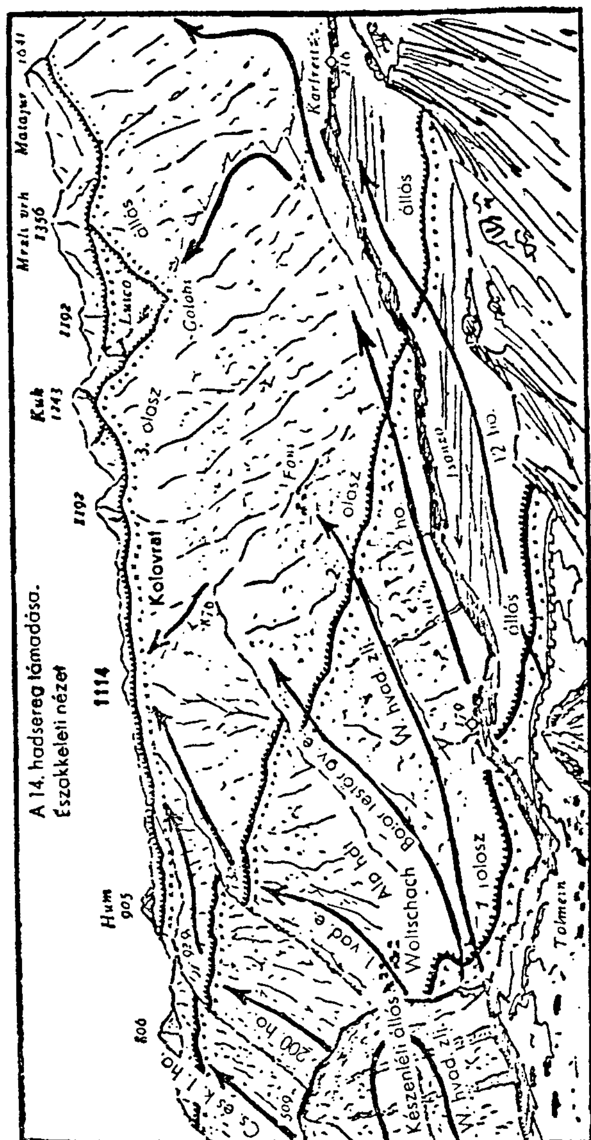
Már az egész Rommel-különítmény elérte az oltalmat nyújtó lejtőt. Sproesser őrnagy úr parancsára most a zászlóalj elővédjeként indul el a Hevnik északi lejtőjén, a Foni felé vezető ösvényen. Az első század egy raja Seitzer szakaszvezető parancsoksága alatt: él; 150 méter távközzel követi az 1. géppuskás század egy szakasza, a különítménytörzs, 1., 2., század és az 1. géppuskás század fennmaradó része. Streicher hadnaggyal, új parancsőrtisztemmel néhány méterrel az él mögé sorolok be a menetoszlopba.

Az ösvény, melyen Foni-t meg akarjuk közelíteni, keskeny és a bokrok benőtték. Úgy látszik, ezt az ellenség alig használhatta. Az ösvény két oldalán a lejtő nagyon meredek és sűrű erdő borítja. A sárga levelek még a fákon vannak. A sűrű bokrok között csak néhány méterre látunk. A völgybe csak ritkán nyílik kilátás, Néhány mély vízmosás az Isonzo felé vezet. A völgyből és abból az irányból, ahol a testőrezredet sejtjük, a nehéz tüzérség gránátainak becsapódása tompán morajlik. Az előttünk levő erdő gyanúsan csendes. Errefelé valahol, csak össze kell ütköznünk az ellenséggel. Pedig ebben a sűrű erdőben még a tüzérség sem segíthet rajtunk, egészen magunkra leszünk hagyatva.

Az él különösen óvatosan halad előre. Többször megáll és figyel az előtte elterülő erdőben, de minden óvatossága hiábavaló. Az ellenség lesben áll és már vár minket. A 824-es magassági ponttól keletre 1 km-re az élt közvetlen közelből több géppuska veszi tűz alá. Megkapom a jelentést is: «Az ellenség előttünk kiépített védőállásban, drótakadályok mögött van. Az él öt embere megsebesült,»

Teljesen kilátástalannak, vagy legalább is csak nagy veszteségek árán látom keresztülvihetőnek itt a támadást, mert az út mindkét oldalán, sűrű bozótban a tető meredekségű lejten, tüzérségi támogatás nélkül kellene a drótakadály mögött a nagyon figyelmes ellenséget megtámadni. Ezért elhatározom, hogy máshol próbálok szerencsét.

A mostani él az ellenség előtt marad. Az 1. század másik raját jelölöm ki új élnek és elindítom az ellenséges állásoktól 200 méterre déli irányban felfelé egy kőhasadékban, abban a reményben, hogy az ellenséges állást valahol majd csak megkerülhetem.

Sproesser őrnagy úrnak jelentést küldök.

A kapaszkodás nagyon nehéznek bizonyul. Az új él mögött kb. 40 méterre menetelek Streicher hadnaggyal. Közvetlen nyomunkban egy géppuska kiszolgáló legénysége jön, a puskát szétszedve, felváltva cipelik.

Ebben a pillanatban egy mázsás szikla gurul le zegzugos vonalban, egyenesen felénk. Egy pillanat töredéke alatt belátjuk, hogy akit ez a szikla eltalál, annak azonnal

vége. A vízmosás csak 3 méter széles. Kikerülni bajos, vissza már nem mehetünk! Mind a vízmosás baloldatához lapulunk. A szikla azonban közöttünk ugrál el, anélkül, hogy valakit is megsértene és legurul a völgy felé.

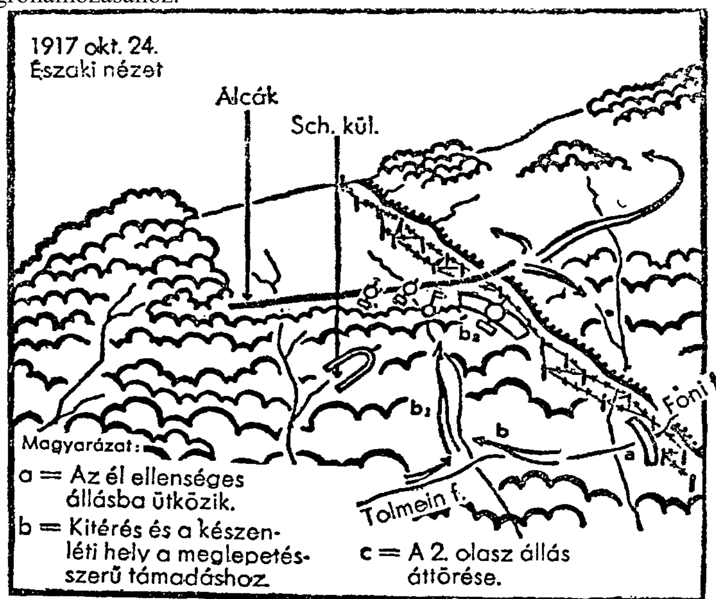
Hála Istennek nem vált valóra az a sejtésünk, hogy az olaszok köveket dobálnak le ránk. A szikla az él lépései alatt vált le.

A további kapaszkodás folyamán a guruló kövek elvágták a jobb csizmám bokaszorító szíját és a bal lábamat alaposan megütötték. A következő félórában csak két ember támogatásával, nagy kínok között jutok tovább.

Végre mögöttünk van a vízmosás és most sűrű aljfák között kapaszkodunk följebb. Az eső bőrig áztatott. Óvatosan haladunk és többször megállva figyelünk és fülelünk.

Az erdő ritkul. A térkép szerint most a 824-es magassági ponttól 800 méterrel keletre kell lennünk. Különösen óvatosan lopakodunk az erdő széléhez közelebb.

Itt egy járt ösvényt fedezünk fel, amely keleti irányban lefelé vezet. Emögött a kopasz oldalon jól kiépített és erősen eldrótozott összefüggő állást veszünk észre, amely fel a Leihce vrh felé emelkedik. Az ellenséges állás még kihalt. A német tüzérségi tűz még nem feküdt rajta. Elhatározásom a következő: sok géppuskával tűzrajtaütést hajtok végre a balszárnnyal az erdőszélen meglepetésszerűen támadom meg az állást. A helyzet nagyon hasonlít augusztus 12, illetve 19-éhez, a D. Cosna megrohamozásához.

Egy géppuskás szakasz tűzoltalma alatt, melyet a bokrok védelme alatt vittem állásba, különítményem az ellenséges akadályoktól 60 méterre egy mélyedésben támadásra csoportosítom. Hála a vadászok nagy fegyelmének ezt a műveletet a sűrű erdőben a zuhogó zápor ellenére is teljesen zajtalanul hajtjuk végre. Messze lent az

Isonzo-völgyben dühöng a harci zaj. Balra hátul sokkal közelebbről is harcot hallunk, ott kell, hogy álljanak most a testőrök. Körülöttünk és feljebb a réten teljes béke honol. Néha-néha az ellenséges állás mögött embereket látunk mozogni. Ez a jele annak, hogy az ellenség még nem vett észre minket. 600 méterrel balra és hátul most egyes német gránátok robbannak. Az előttünk levő állás, iránya után ítélve egyenes folytatása kell legyen annak, amelyikbe Foni felé menet beleütköztünk ezelőtt egy háromnegyedórával. Ez tehát valószínűleg a második olasz állás. A sűrű bokrok között közelebb már nem mehetünk zajtalanul. A különítmény készen áll. Megkezdjem a támadást? 60 méter bozót, azután az akadályok!... Bizony, ha az ellenség csak egy kicsit is ügyel, úgy itt nem lehet könnyű győzelemre számítani.

Ekkor új gondolatot ad a tőlünk balra, az erdőszélen vonuló, jól álcázott és kitaposott ösvény. Valószínű, hogy ezen az ösvényen történt eddig a közlekedés vagy a St. Daniel-i vagy a Hevnik keleti lejtőjén levő védők, vagy az ott levő tüzérségi figyelők felé. Amióta itt voltunk, még egyetlen olasz sem használta. Az ösvény kanyarog. A déli oldalán levő álca olyan jól takar a hegyoldal felé, hogy onnan aligha lehet megismerni, hogy barát, vagy ellenség közeledik-e rajta. Ezen az úton abban az esetben, ha az ellenség nem akadályoz, fél perc alatt bent lehetünk az állásban. Ha akkor gyorsan cselekszünk, úgy az úttól jobbra és balra levő ellenséget még azelőtt lehetne elfogni, mielőtt az még lövéshez juthatna. Ez bátor szívű embereknek nagyon szép feladat. Ha az ellenség netalán védekezne, úgy a készenlétbe helyezett egész különítménnyel a tervezett támadást egyszeriben megindíthatom, a géppuskás század tűztámogatása mellett.

Az óriástermetű Kiefner őrvezetőt (2. század) bízom meg ezzel a nehéz feladattal. Az a parancsom, hogy az álcázott úton úgy menjen előre 8 emberrel, mintha az elől állásban levő olaszok jöttek volna vissza. Hatoljanak így be az ellenséges állásba és lehetőleg lövés, vagy kézigránátdobás nélkül az út két oldalán levő megszállókat fogják el. Abban az esetben, ha harcra kerülne a sor, az egész különítmény támogatását megígérem. Kiefner megért engem és kiválogatja társait.

Néhány perccel később a Kiefner-járőr máris az ellenség felé halad az ösvényen. Az egyöntetű lépések elhalnak. Vajon fog-e sikerülni? Minden idegszálunkat megfeszítve, ugrásra illetve hosszúsorozatokra készen fekszünk. Egyetlenegy lövés három század tüzét váltaná ki. Megint hosszú, gyötrelmes percek telnek el. Azonkívül, hogy az esőcseppek kopognak a száraz leveleken, semmit sem hallunk. Akkor végre léptek közelednek **s** egy vadász halkan jelenti: «A Kiefner-járőr kiemelt egy ellenséges óvóhelyet, 17 embert elfogott és egy géppuskát zsákmányolt. Az állásban levő ellenség semmit sem vett észre».

Erre a 2., 1., század, 1. géppuskás század sorrendben az egész különítményt bevezetem az álcázott úton keresztül az ellenséges állásba. A Schiellein-különítmény (3., 6., század, 2. géppuskás-század) amely közvetlenül Kiefner betörése előtt rendelte magát alám, szintén követ. Rohamjárőrök által a rést hangtalanul mindkét oldalt 50-50 méterrel kitágíttatom. Ezalatt a művelet alatt a tapasztalt vadászok több tucat olaszt fogtak el, akik a zuhogó eső elől óvóhelyeikre menekültek volt. Hála a sűrű álcának, a felettünk tevő ellenség a hat század jelenlétéről még mindig nem vesz tudomást.

Most a következő lehetőségek állnak előttem: 1. Az ellenséges állást dél, 2. észak felé felgöngyölítem, vagy 3. egyenesen a Hevnik csúcsa felé áttörök. A legutolsót választom. Ha egyszer a csúcs már a birtokunkban van, úgy kétoldalt az állást már nagyon könnyű felgöngyölíteni. Minél mélyebben hatolunk be az ellenséges mélységi övbe, annál váratlanabb lesz megjelenésünk s ezáltal a harcunk is annyival könnyebb lesz. Most nem törődöm jobbra és balra az összeköttetéssel. A 6. württembergi vadászszázad az oldalát maga is meg tudja védeni. Hiszen a támadási parancs is azt mondja: «Abban a biztos tudatban, hogy elől és oldalt erős tartalékok vannak, a napi célok időben és térben való megkötése nélkül, állandóan-nyugat felé kell törekedni.»

Az első géppuskás századot előbbre osztom be, mert az ellenséggel való esetleges összeütközés esetén nagy tűzerővel akarok elől rendelkezni. Azonkívül a 40 kilóval megterhelt géppuskás lövészeknek kell az ütemet szabályozni. Hogy ezeknek a vadászoknak most mekkora a teljesítményük, azt csak az tudja megérteni, aki hasonló megterheléssel, út nélkül, ilyen rossz időben magas hegységet mászott meg.

A még mindig zuhogó esőben lopódzunk előre – kilométerhosszú menetoszlop – bokortól bokorig, a teknőket és vízmosásokat kihasználva és állást állás után foglalva el. Sehol sem keletkezik harc. Legtöbbször hátulról emeljük ki az ellenséges fészkeket. Aki meglepetésszerű megjelenésünkkor nem adja meg magát azonnal, az minden fegyverét otthagyja és esze nélkül rohan lefelé a mélyebben levő erdő irányába. Mi pedig nem lövöldözünk a menekülő ellenség után, nehogy a még feljebb levő ellenség figyelmét magunkra vonjuk.

Ezalatt az előnyomulásunk alatt a saját tüzérségünk többször veszélyeztet. Fényjeleket nem adhatunk le, mert azok az ellenséget is figyelmeztetnék jelenlétünkre. Egy emberünket a saját nehézgránátok által okozott kőgörgeteg sebesít meg.

Többek között egy olasz 21 cm-es üteg állásaiba hatoltunk be, melyet a mi ütegeink gázgránátokkal lőttek. A kiszolgáló személyzet nyomtalanul eltűnt. A hatalmas lövegek mellett egész gránáthegyek állnak. A sziklába robbantott óvóhelyek és lőszerraktárak még csak meg sincsenek sérülve. Közvetlenül 100 méterrel feljebb közepes ütegre bukkanunk. Ennek lövegei teljesen gránátbiztosan sziklakamrákban vannak elhelyezve, csak egészen keskeny lőrés van előttük.

11.00 óra körül elérjük a Hevnik csúcsától kelet felé vezető oldalhátat. Itt találkozunk a testőrök III. zászlóaljával. Egy ideig velük egy magasságban menetelünk a Hevnik csúcsa felé az oldalhát mentén, amely most erős német tüzérségi tűz alatt fekszik. Mialatt a testőrök pihenőt iktatnak be, hogy a tüzérségi tűz befejezését megvárják, századaimmal kitérek a Hevnik északi oldalára. Onnan 12.00 órakor anélkül, hogy harcoló ellenségre bukkannánk, elérjük a 876 m magas Hevnik-csúcsot. Köröskörül nagyon sok szétugrasztott olasz van, ezeket részben összefogdossuk.

Az eső elállt. A közvetlen felettünk tornyosuló felhők megmozdulnak. Időnként az 1114-es magaslatot és a Kolovrat gerincét is láthatjuk. Onnan most a Hevnik-csúcs ellen erős tűzharcot kezdenek az olaszok. Valószínű, hogy az 1114-es magaslaton levő figyelők felismerték a vadászokat. Hogy felesleges veszteségeket ne okozzak, mindkét különítményt kivonom és a zászlóalj feladatának megfelelően **a** Hevnik csúcsa és Foni között kiemeltetem velük az olasz tüzérség fészkeit. A

Hevnik-csúcs déli lejtőit és a Nahrad nyerget (807-es magassági pont, a csúcstól 300 méterrel délnyugatra) járőrökkel fésültettem végig. Az általam zsákmányolt és krétával megjelölt olasz lövegek száma 17-re emelkedett, köztük tizenkettő nehéz löveg. Nagy éhségünket olasz konzervekkel és kész mozgókonyha-élelemmel csillapítjuk.

Mikor 15,30 óra körül a testőrezred részei megjelennek a Nahrad-nyeregben, én is összeszedem két különítményem és ugyanoda vonulok. Egy félórával később a testőrök III. zászlóalja 3 századdal megindul az 1066-os magassági ponton (Nahrad) át az 1114-es magaslatra vezető álcázott úton. Mivel a zászlóaljam feladata az, hogy ennek az ezrednek a jobbszárnyát biztosítsa, a 6. hegyivadász századdal (elől a Rommel, utána a Schienlein különítménnyel) közvetlenül felzárkózom.

Streicher hadnaggyal az oszlopom élén menetelek. Az idő kiderült. A Kolovrat-gerinc, az 1114-es magaslat és az 1114-es magaslatról a Jeza-ra vezető oldalhát élesen rajzolódik ki. A jelen pillanatban ellenség nem akadályozza előnyomulásunkat.

Midőn 17.00 óra tájban a sziklakoronával borított 1066 méter magas Nahrad csúcs felé közeledünk, a testőrök élszázadánál néhány lövés esik. Ezután a két különítmény a sziklák alatt az úttól keletre fedezékbe megy.

Én a Rommel-különítményt az úttól jobbra, a testőr gyalogezred második lépcsőjében lévő századokkal egy magasságban fedeztetem, magam pedig Streicher hadnaggyal szemrevételezem az 1066 körüli helyzetet.

Itt a 12. testőrezred részeit találjuk harcban, túlerős ellenséggel. Az olaszok emeletszerű, egymás fölött levő, erős és magas drótakadályokkal ellátott állásokban vannak az 1114-es magaslattól északnyugatra 500 méterre levő magaslaton és magán az 1114-en. Előttünk az út jobboldalán, a testőrökkel egy magasságban, az olaszok még mindig állásban vannak.

Triebig hadnagy parancsnoksága alatt az 1. századot gyorsan előrevonom és az úttól jobbra az 1066-os magaslattól délnyugatra megtisztíttatom velük az ellenséges állásokat. A század ezt a feladatot gyorsan és ügyesen hajtja végre. Veszteség nélkül foglaljuk el az állásokat és 7 tisztet, 150 közlegényt fogunk el.

Eközben utasításomra a 2. század és az 1. géppuskás század az 1066-os magaslattól nyugatra tisztítja meg az állásokat, óvóhelyeket és figyelőhelyeket. A Schienlein-különítmény az 1066-os magassági ponttól 100 méterre északnyugatra, közvetlenül az általunk megtisztított sziklakoszorú alatt, tartalékban hagyom.

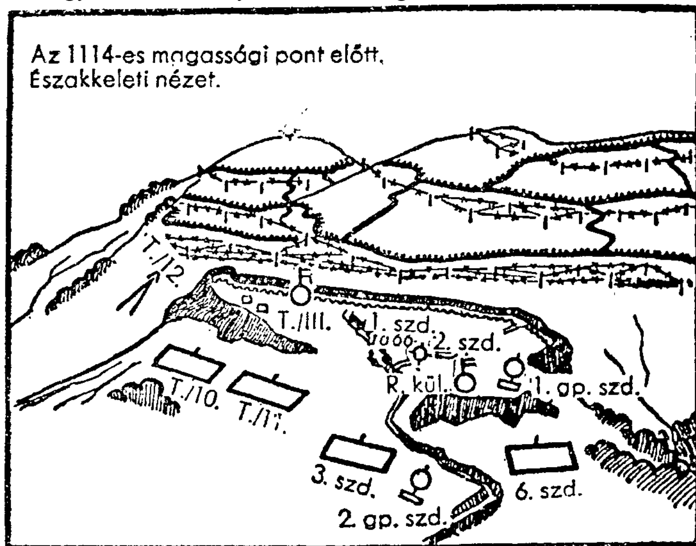
Hogy az 1114-en fennálló helyzetet még napvilágnál alaposabban szemrevételezzem, a 12. testőrgyalogezred III. zászlóaljával az érintkezést személyesen felvegyem és a további szándékáról tájékozódjam, Streicher hadnaggyal elmegyek az ezred jobbszárnyára. Az 1066-os magaslattól 50 méterrel délre az első vonalban a testőrzászlóalj több tisztjével találkozunk Ezek éppen egy járőrt figyelnek, mely az 1114-es magaslat és az attól 500 méterre északnyugatra levő emelkedés közötti teknőben kísérli meg, hogy az ellenséges állás közelébe jusson. Ennek a járőrnek a helyzete bizony nem nagyon előnyös. A láthatólag teljesen rendületlenül álló ellenség a kopár előterepet az állásai előtt időnként különböző irányból géppuskatűzzel szórja le. Itt minden jel szerint az ellenség nagyon elővigyázatos és több állásrészt már nem akar kiadni a kezéből.

Mindnyájan azon a nézeten vagyunk, hogy ezeket az erős és a saját tüzérségünk

által még nem háborított állásokat, melyeket ráadásul erős és harcias ellenség véd, az 1114-es és az ettől északnyugatra 500 méterre levő (1120-1130 méter magas) uralkodó magaslatokon, csak alapos tüzérségi előkészítés után fogjuk tudni bevenni. TávcsövemmeI hosszabb időn át megfigyeltem az ellenséges állás részleteit. Eközben az 1114 irányából egy géppuska többször fedezésre kényszerít.

Lassanként beköszönt az este. Az 1. századnak az **a** kísérlete, hogy az 1114-es magaslattól 500 m-re északnyugatra levő állásokból még valamit elfoglaljon, nem jár sikerrel. A vadászzászlóalj részei berendezkednek az éjszakára. Az éjjeli harcfelderítésre az 1. és 2. század kap parancsot. Harcálláspontomat egy olasz tüzér-figyelőben rendezem be, közvetlenül az 1. század mögött. Itt Streicher hadnaggyal és a 12. ezred 111. zászlóaljának egyes tisztjeivel az 1114-es magaslat és a Kolovrat-gerinc elleni támadást alaposan megvitatom. A 12. ezred 10. és 11. századát ebben az időpontban még nem vetették be. A 12. testőrszázadnak az 1114-es magaslat csúcsa ellen intézett támadásának sikeréről eddig még nem tájékoztattak.

19.00 órakor gróf Bothmer őrnagy, a testőrezred parancsnoka hivat a III. zászlóalj harcálláspontjára, mely az 1066-os magassági pont mellett, különítményemtől 100 méterre van. Jelentem neki az alám rendelt 6 század helyzetét. Gróf Bothmer őrnagy erre elrendeli, hogy lépjek az ő parancsnoksága alá. Alázatosan megjegyzem, hogy eddig Sproesser őrnagy úrtól kaptam parancsokat, aki – tudomásom szerint – rangban idősebb, mint a testőrezred parancsnoka. Amúgy is minden pillanatban várom, hogy a különítmény körletébe megérkezzék.

Erre a testőrezred parancsnoka megtiltja különítményemnek, hogy az 1114-es magaslat környékén vagy attól nyugatra bármilyen harci tevékenységet is folytasson, mert ez mind a testőrezred dolga. A Württembergi ‚hegyivadász-zászlóalj részeinek tetszésére bízza, hogy október 25-én miután a testőrezred elfoglalta az 1114-es magaslatot, azt szállják meg, vagy az ezredet nyugat felé a második lépcsőben

kövessék. Erre azt válaszolom, hogy az ügyet majd a parancsnokomnak fogom jelenteni. Ekkor elengedett.*

Harcálláspontomra nem nagyon jó hangulatban térek vissza. Egyáltalában nem illik hozzánk hegyivadászokhoz, a második vonalbeli harc s megkísérlem kitalálni a módját, hogy az így elvesztett cselekvési szabadságomat ismét visszaszerezhessem. Világos, hogy ez csak Sproesser őrnagy úr megérkezése után lesz lehetséges.

21,00 óra körül megérkezik Autenrieth hadnagy, zászlóaljunk élelmező tisztje. Ő a 12. ezred, majd ennek III zászlóaljának harcálláspontján keresztül érkezett meg, ahol jelen volt a 25-én, az 1114-es és a Kolovrat-gerinc ellen tüzérségi támogatással tervezett támadás megbeszélésén. Onnan irányították harcálláspontomra. Tőle tudom meg, hogy Sproesser őrnagy úr **a** Wahrenberger-különítménnyel folytatta Foni felé a támadást és hogy közvetlenül a sötétség beállta előtt a faluba is behatolt. Továbbá közli még azt is, hogy a 12. hadosztály az Isonzó-völgyben nagyon szépen halad előre. Tájékoztatom őt az 1114-es magaslat körüli helyzetről és elbeszélem neki a 12. ezreddel való összetűzésemet és kérem, hogy olyan gyorsan, amennyire csak lehet, jelentse személyesen Sproesser őrnagy úrnak és kérje meg, hogy még napfelkelte előtt a Wahrenberger-különítménnyel, vagy anélkül, jöjjön harcálláspontomra, hogy az elveszett cselekvési szabadságomat megint visszanyerjem. Autenrieth hadnagy szívesen vállalja a nehéz feladatot és a koromsötét éjszakában, az ellenségtől még korántsem teljesen megtisztított terepen azonnal elindul.

Elképzelhető, hogy a vadászzászlóalj 1066-nál levő részei az október 24-25-re virradó éjjelt vizes ruháikban nem a legkellemesebben töltötték el. Az elől levő századok éjjeli portyái az ellenséges állások előtt még néhány olaszt elfognak. Különben egyetlen járőrnek sem sikerült az ellenséges akadályokon keresztül akár csak az első állásba is bejutni. Az olasz őrszemek mindenütt nagyon éberek, kézigránátokkal és géppuskatűzzel válaszolnak azonnal a legkisebb mozgásra is.

A 12. testőrgyalogezred III. zászlóaljáról megtudjuk, hogy az eddig az 1066-os magassági ponttól északra tartalékban levő századait a késő esti órákban az 1114-es magaslat túlsó, északi oldalán vetették be. Eddig a 732-es magassági ponton keresztül támadó 1. vadászezreddel még nem sikerült az összeköttetést felvenni, arról nem tájékoztatnak, hogy a 12. ezred 12. százada Schoerner hadnagy parancsnoksága alatt az 1114-es csúcsot már elfoglalta volt.

A kemény deszkapadon félálomban gondolkodom, hogyan is lehetne a támadás folytatása. Arcban? Hatalmas és sikeres tüzérségi támogatás nélkül, melyet azonban csak néhány órával napfelkelte után kapnánk meg, a jelenlegi állásainkból a támadást nem tartom lehetségesnek ez ellen a jól kiépített hatalmas védelmi rendszer ellen. Azonkívül ilyen támadás esetében a testőrezred a vadászzászlóalj első vonalbeli közreműködését nem óhajtja.

Ha az időt rabló tüzérségi előkészítést el akarjuk kerülni, úgy az 1114-es magassági ponttól nyugatra, vagy délkeletre, néhány kilométerre a harcok gyújtópontjától olyan helyen kell a 3. olasz állást megtámadni, ahol még az ellenséget nem háborgatták. Ott még lehet meglepetésszerűen támadni. Az 1114-es magaslattól

* Lásd: «Berichtigungen des Reichsarchivs zu den Minden Isonzo L und II. vom Frühjahr 1930.»

nyugatra a 3. olasz állás a Kolovral-gerincnek a Kakuk felé emelkedő teraszszerűen kiugró csúcsát koronázza. Ha itt valahol sikerül áttörni, úgy ennek az 1114-es magaslaton levő állásokon is meg kell hogy legyen a hatása, mert a terep magasabb lévén, uralkodik az 1114-es part felett. Itt tehát a württembergi hegyivadász-zászlóalj vállalkozó szellemű tisztjei és legénysége számára nagyszerű győzelmi kilátás nyílnék. Az 1114-től délkeletre az ellenséges állások mélyebben feküsznek, mint magán az 1114-en. Ott az esetleges áttörés az 1114-en nem nagyon éreztetné a hatását. Azonkívül a testőrezred jobboldalán bevetett zászlóalj számára számításba sem jöhet. De hiszen nem tiltotta-e el különítményemet a testőrezred parancsnoka mindenféle harci tevékenységtől a tőlünk nyugatra levő ellenséggel szemben?

Rövid kézigránátharcoktól eltekintve, az október 25-ére virradó éjjel nyugodtan telik el.

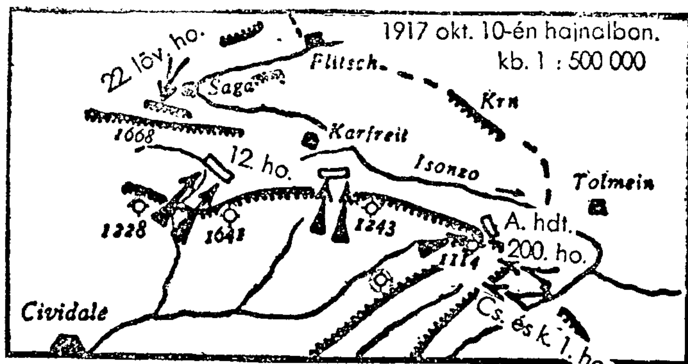
Az ellenséges állás figyelmes őrszemei a kora hajnali órákban kiküldött járőröket éppen úgy visszakergetik, mint éjfél előtt. Az éjjel és kora reggeli órákban a Rommel-különítmény a testőrezred zászlóaljától nem kap helyzetközlést. 5.00 óra tájban – még koromsötét van, – megérkezik Sproesser őrnagy úr harcálláspontomra. Közvetlen nyomon követi a hegyivadász zászlóalj többi része (4. század, 3. géppuskás század). Vázolom az 1114 előtti helyzetet, a testőrezreddel való kapcsolataimat és támadási tervemet. Hogy az utóbbit keresztül is vihessem, négy puskás és két géppuskás század alárendelését kérem.

Sproesser őrnagy úr egyetért támadási tervemmel, de keresztülvitelére egyelőre csak két puskás és egy géppuskás századot bocsát rendelkezésemre, azonban sikerült támadás esetére további támogatás ígér. Mialatt új kötelékemnek a menetparancsokat kiadom, a harcálláspontomra érkező testőrezred parancsnokával, Sproesser őrnagy úr a helyzetet megbeszéli.

Megjegyzés: A St. Daniel-i 1. olasz állás egyetlen átfutó árokból állt, mely mögött számos fedezék és óvóhely volt. Az állást elől erős drótakadály védte. Az 1. és 2. állás közötti mélységi övben egyes géppuskás fészkek és támpontok voltak kiépítve. Az első vonal nem volt eléggé rejtve, míg a mélységi öv berendezéseit alig lehetett észrevenni.

A német tüzérségi előkészítés szétrombolta az első olasz állást, megszállói pedig felőrlődtek. A mélységi övben levő néhány géppuskás fészek, stb. nem volt képes a mindkét arcvonalon előretörő támadást megállítani. Ha az olaszoknak az 1. és 2. állás között sok géppuskájuk lett volna, úgy a támadásunk könnyen elakadt volna. Ahhoz, hogy a mai védőállásokhoz hasonló mélységi övvel rendelkező állást szétromboljuk, igen nagy összhatást kell elérni.

A Rommel-különítmény éle a keskeny ösvényen haladva a meredek lejtőn 5 embert vesztett, mikor az ellenséges állásba ütközött. Ha az emberek közötti távköz nagyobb lett volna, akkor a veszteségeket is részben el lehetett volna kerülni. Romániában, nyílt terepen a kozákok élben 200 méter távközzel lovagoltak. Ha az első ember valamire bukkan, úgy a következő azonnal jelentheti. A gyalogság élének is ehhez hasonlóan kell cselekednie. A szoros felzárkózásra késztető birkaösztön előbb-utóbb az él megsemmisítésére vezet.

Míg a Foni felé vezető úton a védők nagyon éberek voltak, 800 méterre északkeletre, ugyanabban az állásban, a figyelés egyáltalában nem működött. Nem elég az állást csak figyelmes őrszemekkel ellátni, hanem az előterepet is állandóan szemmel kell tartani járőrökkel, különösen rossz időben, továbbá tagolt, vagy fedett terepen.

A támadó hadművelet állása október 25-én reggel a következő volt: A Flits-medencében a Krausz-csoport még 24-én este elérte a Saga-i völgyzárat. Október 25-én hajnalban onnan kezdte meg a támadást az 1668 méter magas Stol ellen.

Az Isonzó-völgyben a 12. hadosztály támadása – hála a borús, esős időnek, amely a hegyekről a tűzhatást kikapcsolta, – nagyon szépen haladt előre és október 24-én ldersko – Karfreit-en át a Creda és Robicnál levő Natisone-völgyet érte el. A Luiso-szoros ellen az Eichholtz-csoport tért le (2 zászlóalj, 1 lövegszakasz), 25-én reggel a 12. hadosztály gyengébb erői (Schnieber-század) megmászták a Matajur-tömb északi nyúlványait, az Eichholz-csoport Golobi-nál állt harcban túlerős olasz egységekkel szemben.

Az Alpesi hadtestnél a bajor testőrgyalogezred és a Württemberg-i hegyivadász-zászlóalj a 3. olasz állásnak az 1114-es magassági pontnál levő kiszögellő részénél áll harcban. Bár a Schoerner-század (12. testőr-század) erősen kezében tartja a csúcson levő állásokat, az ellenség körülötte állásait az elképzelhető legnagyobb fokú óvatossággal védi s az elvesztett állásrészt minden irányból ellentámadással igyekszik visszaszerezni. E célból hatalmas erőt vet be. Az 1. vadászezred még a 732-es magassági pont környékén a 2. olasz állás birtokáért harcai.

A 200. hadosztály a 3. vadászezreddel a Jeza-t foglalta el. A 4. vadászezred a 497-től nyugatra a 2. olasz állás birtokáért küzd.

A Scotti-csoport a cs. és k. 1. hadosztállyal elfoglalta az I. és 2. olasz állást és most Ostry–Kres–Pusno–SrednjeAvska vonalát érte el.

Összefoglalva: Az Isonza-tól délre húzódó hatalmas magaslatokon (Matajur–Mrzli inh–Golobi–Kuk-1192-1114–La Cima–Mt. Hum) a 3. olasz állás, kivéve az 1114-nél levő kisebb állásrészeket, még erősen az olaszok kezében van. Védői pihentek, tartalékokban bővelkednek. Az állást a német tüzérség még nem lőtte.

A 2. támadási nap 1917. október 25-én.

Meglepetésszerű betörés a Kolovrat-állásba.

1917. október 25-én hajnalhasadáskor a 2. századdal és az 1. géppuskás századdal elhagyom az 1066-os magaslat sziklakoszorújának nyugati részét. Keskeny, meredek vízmosáson ereszkedünk le északnyugati irányban az 50 méterrel lejjebb levő sűrű bozót felé. De a figyelmes ellenség ezt a mozdulatunkat észreveszi és géppuskatüzével néhány könnyű sebesülést okoz. Nemsokára mindenki eléri a fedezéket nyújtó bokor-csoportot. Itt a Rommet-különítményhez a 3. század is csatlakozik. Fent az 1114-en most heves tűzharc kezdődik.

Még mielőtt tovább mennénk, a századokat tájékoztatjuk a szándékolt támadás felől. 2-400 méterrel az ellenséges állás alatt a Kolovrat meredek északi lejtőjén az 1114-es magaslatnál tomboló harctól körülbelül 2000 méterre akarok elhúzódni. Ott majd megállok és a terepen a 3. olasz állás ellen alkalmas helyet keresek ki és onnan fogok meglepetésszerűen támadni. Különösen az fontos, hogy az olaszok állásaikból az eltolódást ne vegyék észre.

A vizes ruhában eltöltött hideg éjszaka után nagyon jól esik a menet. A reggeli kávét olasz konzervekkel helyettesítjük. Minél világosabb lesz, az 1114-es és az 1066-os magaslatoknál annál hevesebb harc tombol. Ettől a küzdelemtől akarok most eltávolodni. Különítményem bokortól bokorig és lejtőről lejtőre kúszik, teljes csendben. Néha a terepegyenetlenség és a terepfedezet lehetővé teszi, hogy az ellenséges állás alatt alig 200 méterre haladjunk el, de néha bizony a Kolovrat-gerinc kopasz és meredek csúcsain előtűnő drótakadályok nagy és időt rabló kitérésekre kényszerítenek. Ott fent az akadályok között, de esetleg még előtte is sok őrszem szeme fürkészi éppen azt a terepet, amelyen most haladunk. Ha csak egyetlen egy is észrevesz és riadóztat, úgy az egész vállalkozás sikere igen kétségessé, ha ugyan nem lehetetlenné válik.

Mihelyt szükségesnek vélem, hogy a terep megközelítési lehetőségeit személyesen szemrevételezzem, megállítom az oszlopot. Nagyon sok függ most ugyanis attól, hogy a helyes utat megtaláljuk. A legnagyobb óvatossággal keresztezünk több mély szakadékot, azután a túlsó füves lejtőn ismét kapaszkodunk. Nemcsak a balra felettünk levő ellenség elől kell rejtőznünk, de elölről és hátulról sem szabad meglátniok. Azt, hogy felettünk a kopasz oldalon mi a helyzet, csak sejtjük. A hatalmas átfutó akadályok erős állásokra engednek következtetni. Mivel minél feljebb megyünk, a bokrok annál ritkábbak lesznek, fedett megközelítési lehetőség csak az egymásután nagyon sűrűn következő vízmosásokban lehetséges.

Már körülbelül egy órája menetelünk és már légvonalban az 1066-os magaslattól 2000 métert tehettünk meg. Elindulásunk óta az ellenség egyetlen egyszer sem lőtt ránk. Az 1114-es magaslat felől minduntalan felhangzik az erős géppuska-tűz. Vajon támad-e már a testőrezred?

Felettünk a Kolovrat-gerinc kiugró ormaira most süt rá az első őszi napsugár. Eszerint ma nem fogunk megázni. Körülöttünk mélységes nagy a csend. Az ellenséges akadályok alatt 200 méterrel az él egy mélyedésben óvatosan nyomul elő

a bokorcsoportok mellett. Ép azon gondolkodom, hogy a néhány 100 méterrel előttem levő kopasz oldalháton hogyan fogok átjutni, mikor a hátam megett halk zajt hallok. Hátranézve, a 2. század néhány emberét látom, amint az él menetvonala alatt egy nagyobb bokorcsoportban eltűnnek.

Mi történik? A 2. század élén haladó emberek a lejtőn lejjebb, a bokrok közt alvó olaszokat vettek észre. A következő percekben egy 40 fő erős és 2 géppuskával rendelkező olasz előretolt állást emelnek ki. Ezalatt egyetlen lövés sem dördül, sőt még hangos szót sem lehet hallani. Bár néhány ellenséges őrszem a lejtőn lefelé menekülve olyan gyorsan szalad, mint a nyúl, de a feljebb levő állásrészek figyelmeztetésére, mind elfelejt ijedtében riasztólövést adni. Arról, hogy az én embereim ne lőjenek utánuk, már én gondoskodom.

Ennek a táboriőrs-féle egységnek valószínűen az volt a feladata, hogy a Kolovrat-gerinc védőit az Isonzo-völgy felől érkező meglepetésszerű támadás ellen biztosítsa. Valószínű, hogy néhány 100 méterrel lejjebb, még több hasonló harcelőőrs van elrejtve a bokorcsoportok között. Arra azonban felállításuknál senki sem gondolt, hogy mi az 1066-os magaslat felől is támadhatnánk.

Mivel az ellenséges állásnak ezt az erős biztosítását hangtalanul sikerült ártalmatlanná tennünk, ezen a helyen különösen előnyösnek látszik a meglepetésszerű támadás. A feljebb levő akadályok megközelítési lehetőségei itt előnyösek. Mindenekelőtt a teknőnek a mélypontját, ahol most a különítmény éle áll, a teknő két oldalán levő állásokból nem lehet betekinteni. Elhatározom, hogy a betörést itt fogom megkísérelni.

A foglyokat az oszlop végére rendelem. Az éllel az ellenséges állást 100 méterre megközelíttetem. Az akadályöv felső szélét most éppen csak látjuk. Az él biztosítása mellett különítményemet a készenléti állásba vezetem. Nagyon szűk a hely és nagyon nagy a tömörülés. A parancsnokokat tájékoztatom szándékom felől. Ezután

a legnagyobb elővigyázatossággal előrevezetem a századaimat közvetlenül az él mögé, tehát az ellenséges állástól alig 100 méternyire. Az oldal nagyon meredek és erősen hullámos.

Az előttünk levő állásban semmi sem mozdul. Messze balról az 1114-es magaslat irányából még mindig erős harci zaj hallatszik.

Parancsőrtisztem, Streicher hadnagy vállalkozik arra, hogy az előttünk húzódó akadályok erősségét, esetleges átjárókat felderítse és ha szükséges, rést vágjon rajta. Adok mellé 5 vadászt a 2. századtól és egy golyószórót. A járőr még azt az utasítást kapja, hogy tűzfegyverét csak múlhatatlan szükség esetén használja. Streicher embereivel előremászik. Néhány ember közbeiktatásával a járőrrel való összeköttetésről Ludwig hadnagy gondoskodik.

Közben a távbeszélők kiépítették a vezetéket Sproesser őrnagy úrnak az 1066-on levő harcálláspontjához. Jelentem a vállalkozás eddigi eredményét és elhatározásomat, melynek kapcsán a Kolovrat-állásba az 1192-es magaslattól keletre 800 méterrel meglepetésszerűen be akarok törni. Továbbá sikeres betörés esetén sürgős segítséget kérek és azt, hogy a beérkező erőket majd alám rendeljék. A támogatást az őrnagy úr megígéri. Egész előnyomulásunkat harcálláspontjáról távcsövével figyelemmel kísérte. Közli, hogy az 1114-es magaslaton eddig csak annyi történt, hogy az olaszok erős támadást, intéztek a 12. ezred ellen. Tüzérségi támogatással végrehajtandó támadásra, ilyen körülmények között eddig még nem került sor.

Éppen leteszem a hallgatót és egy olasz fehér cipót akarok elfogyasztani, amikor az összekötő közegek útján a következő rövid jelentést kapom: „A járőr betört, foglyokat ejtett és lövegeket zsákmányolt.” Fent az ellenséges állásban még mindig teljes nyugalom honol. Egyetlen lövést sem hallottunk. Azt a szándékomat, hogy az egész különítménnyel betörök, gyorsan tett követi. Minden pillanatnyi késedelem kiragadhatná a kezemből a közeli sikert.

A következő percben az egész Rommel-különítmény, erejének teljes megfeszítésével, kapaszkodik felfelé a meredek teknőben. Néhány pillanat múlva már elérjük az ellenséges akadályokat és behatolunk az állásba. Körülöttünk Streichet hadnagy emberei tisztítják meg a környék óvóhelyeit. A lövegek közelében már több tucat olasz hadifogoly áll. Streicher hadnagy tájékoztat, hogy az üteg legénysége épen nagymosást rendezett, mikor járőrével rajtuk ütött.

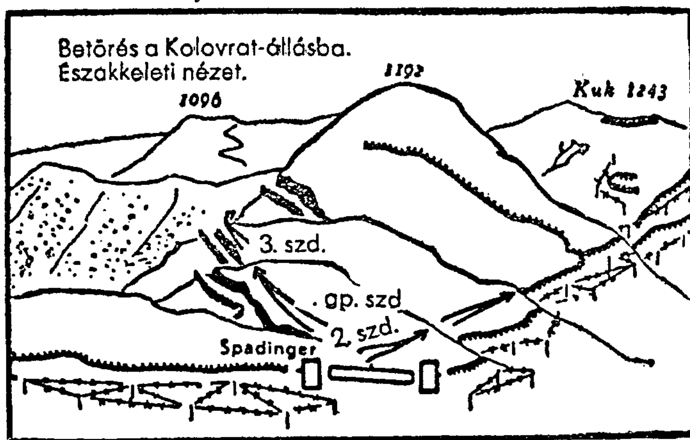
Keskeny nyeregben állunk. Mindkét oldalt a magaslatokon nagyon sok földerődítés és futóárok látható. Ez utóbbiak az északi oldalon, összefüggő árokhoz vezetnek. Ettől az állástól 100 méterre a nyereg déli oldalán vezet a légi és földi megfigyelés ellen nagyon jól rejtett Luico–Kuk–1114–Carli–gerincút.

A Rommel-különítménynek már egyharmada a nyeregben van. A vadászok a meredek lejtőn való gyors kapaszkodás miatt még erősen lihegnek. Még mindig úgy látszik, hogy a védők nem vettek észre. Vajon alusznak? Az eddig, csak az 50 méter széles nyeregben ejtett foglyok száma után ítélve az állást nagyon sűrűn szállták meg az olaszok. Sorsunk most csak pillanatokon múlik.

Elrendelem: „A Rommel-különítmény az ellenséges állást kelet felé elreteszeli, nyugat felé felgöngyölíti.

Spadinger szakaszvezető a 2. század egyik golyószórós rajával az északi lejtőn

kelet felé lezárja az árkot, ugyanakkor a gerincutat is és ezzel a nyugat felé előnyomuló különítményem hátát fedezi.

Ludwig hadnagy az északi lejtőn az ellenséges állást nyugat felé göngyöli fel a 2. századdal. Ameddig csak lehetséges, a lövöldözést el kell kerülni.

Én a 3. századdal és az 1. géppuskás-századdal a gerincúton nyomulok előre nyugat felé. Streicher hadnagy a járőrével átveszi a menetbiztosítást.

Azonnal megindulni! Végeztem.”

A különítmény minden egyes embere nagy merészséggel és körültekintéssel kezd munkájához. A tettre kész Ludwig hadnagy parancsnoksága alatt a 2. század járőrei óvóhelyről óvóhelyre és őrszemállásról őrszemállásra nyomulnak elő. A megszállók tömegét még az óvóhelyeken fogják el. Egyetlenegy vadász elegendő, hogy az ellenséget a fedezékből kiparancsolja, lefegyverezze és a gyülekezőhelyre vezesse. Az őrszemállásokban az őrszemek még mindig a völgy felé bámulnak. Ott a hajnali napsütésben az Isonzo-völgy, háttérben a méltóságteljes, 2000 méter magas hegycsúcsokkal valóban fenséges látvány.

Mikor a 2. század emberei, mintha földből pattantak volna ki, megjelennek előttük, az ijedtségtől megbénulnak és éppúgy nem tudják leadni a riasztólövést, mint félórával azelőtt, valamivel lejjebb, a társaik a harcelőőrsnél. Így a foglyok száma hamarosan száznál többre emelkedik.

A különítmény zöme a gerincúton jól halad előre. Szerencse, hogy az álcák a nyugaton és a keleten levő ellenség elől is eltakarnak. Jobboldalt a sziklafalban több ütegállást foglalunk el. Az 1114-en levő harci zajtól távol, a csendes reggelen megjelenésünk a védőket valósággal megdermesztette. Az előnyomulás céljául az esetleges zárt tartalékok meglepetését tűztem ki célomul, illetve, ha az ellenség a 2. századnál ellenállást fejtene ki, úgy azt oldalba támadnám.

Az események másként alakulnak.

Már 10-15 perc elmúlhatott azóta, hogy a Kolovrat-állásba behatoltunk. A gerincúton a 3. század éle az 1192-től 300 méterrel keletre levő nyereg felé közeledik. Ekkor egyszerre mindenütt elkezdődik a harc.

A Streicher-járőr, amely ép most érte el az 1192-től 300 méterre keletre levő nyerget, a déli oldalról hirtelen géppuskatüzet kap; az 1192 délkeleti oldaláról észak felé támadó ellenséges gyalogság a gerincúton nagyon megszorongatja. A járőr az 1192 északi oldalára tér ki.

Az 1192 irányából jövő élénk géppuskatűz a 3. és 1. géppuskás század előnyomulását a gerincúton megakasztja. Gyorsan bevetem a géppuskás-század részeit, de azok a túlerős ellenséggel szemben nem mennek semmire. Oldalt a Kolovrat-gerinc oldalán nagyon nagy nehézségbe ütközne egy támadás az 1192 ellen, különösen azért, mert most a magas álcák között kelet felől is erős géppuskatüzet kapunk.

Néhány pillanat alatt nálunk is, de különösen félbalra, ott, ahol most a 2. századot sejtem, a harci zaj hatalmasan megerősödik. Kézigránátok robbannak **s** közben határozottan meglehet különböztetni vadászaim karabélytüzét. Úgy hallom, hogy ott már az utolsó embert is bevetették.

Látni nem tudok semmit sem. Az úttól jobbra a kopasz magaslaton nem szabad mutatkozni, mert másként azonnal igen élénk géppuskatűz csap le ránk az 1192-ről. Vajon kibírja-e a 2. század az ellenség támadását? Csak 30 karabélya és 6 golyószórója van. Ha az ellenségnek sikerülne őket visszaszorítani, úgy elvesztenénk az északi lejtőn levő állásokat, az olaszok a különítményt elvágnák és a foglyokat kiszabadítanák. Hogy az előttünk levő ellenség erős, megállapítható hathatós tüzeléséből. Néhány perc elegendő, hogy a helyzet teljesen az ellenség javára billenjen s minket komoly veszélybe sodorjon. Most arról van szó, hogy a túlerős ellenség ellen a Kolovrat-állás eddig már elfoglalt részeit megtarthassuk. Legsürgősebbnek tűnik fel tehát, hogy nyugat felé az utat lezárjam s a szorongatott 2. század segítségére siessek.

Észak felé a kopár dombokon keresztül vezető utat sok, nyugati és keleti irányból ható géppuska és golyószóró tüze zárja le. Ez lenne pedig a legrövidebb út. Ugyanezek a fegyverek akadályoznák az út mindkét oldalán a nyugat felé ható támadást. Semmi kilátásunk sem volna az áttöréshez. Más megoldást választok. Egy tüzelőállásban levő géppuskás szakaszt a 3. század néhány vadászával visszahagyok, hogy nyugat felé az utat lezárják. Ezután a 3. századdal és a géppuskás század fennmaradó részével az 1192-től 800 méterre keletre levő nyeregbe sietek a gerincúton visszafelé. A sűrű álca teljesen eltakar s így a kétoldalt levő ellenség az eltolódásunkat nem tudja megfigyelni és tűz alá venni. Az, hogy az ellenség az álcákat zavarótűz alá veszi, kevéssé hátráltatja előnyomulásunkat. Elérjük a nyerget.

Itt a derék Spadinger tartja a keletre levő ellenséget sakkban. Mialatt elszökellünk mellette, még két rajjal megerősítem. Azután az északi lejtőn ismét nyugat felé rohanunk a szorongatott 2. század felé. A nyeregtől 150 méterre, 2 vadász körülbelül 1000 foglyot őriz, az állás és a drótakadály között. Odakiáltok nekik, hogy a foglyokat vezessék lejjebb, az akadályokon túlra. A végrehajtást már rájuk bízom. Pontosan el is végzik. Közben a keletről és nyugatról a magaslatok felett elsüvítő olasz géppuskák tüze a mozgásukat még meg is gyorsítja.

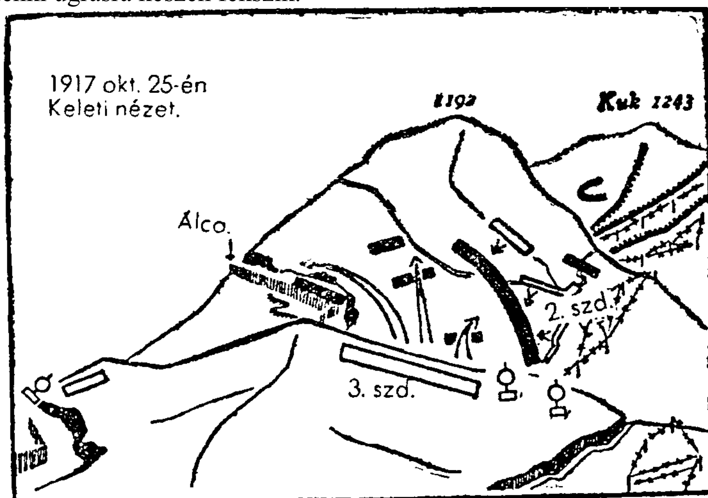
Néhány 100 méterrel arrább, most a 2. századnál a harci zaj az elképzelhető legerősebbre fokozódik. Kézigránátok robbannak, a géppuskák állandóan megszakítás nélkül tüzelnek, a karabélyosok gyorstüzet lőnek. A mögöttem jövő századoktól a

lehető leggyorsabb ütemet követelem. Nem szabad, hogy a segítségünk elkéssen. Törzsem néhány hírvivőjével előresietek. Az 1192-es magassági ponttól 350 méterre keletre levő hullámról már átlátom a helyzetet.

A 2. század az északkeleti lejtőn néhány árokrészt tart megszállva. Nyugatról, délről és keletről ötszörös túlerő – egy egész tartalék-zászlóalj – kerítette be. Az ellenség éle szorosan tömörülve alig 50 méterre van már tőle. A 2. század hátában az északi lejtő drótakadályai állanak, amik miatt a kitérés lehetetlen. A vadászok kétségbeesetten védekeznek a túlerőben levő ellenség ellen. Az ellenséges rohamot, csak állandó gyorstüzük akadályozza, illetve késlelteti. Ha a tűz dacára is merne az ellenség rohamozni, úgy a kis csapatot azon mód agyonnyomná. Azonnal vessem harcba a mögöttem levő vadászokat? Nem szabad!

Gyorsan tisztába jövök azzal, hogy a 2. századot csak a többi századnak az ellenség oldalába és hátába irányuló meglepetésszerű támadásával menthetem meg. Akkor majd a túlerős ellenséggel szemben a közelharc fog a lét vagy nemlét felől dönteni.

A harmadik század éle lihegve érkezik meg a mély árokban. Mögöttük már feltűnnek a géppuskás század első emberei is, a szétszedett géppuskákkal. Néhány szóval tájékoztatom a parancsnokokat, hogy itt mi folyik és ml a tennivalójuk. Balra, egy meredek teknőben kibújunk az árokból. A 3. század vadászai itt rohamhoz készen előremennek egészen az ellenség mögé. Jobbra a teknőben egy géppuskát a kezelők villámsebesen fedezésben összeraknak, készenlétbe helyezik és rövidesen jelentik, hogy készen vannak. Most a második géppuskát is előrehozzák a lihegő csatárok. Balra tőlem már majdnem az egész 3. század elérte a teknőt és mindenki ugrásra készen fekszik.

Most már nem várhatok arra, hogy mindkét géppuskám tűzkész állapotban legyen; 100 méterre előttünk a tisztek buzdítására most felemelkedik a támadók sűrű tömege a minden oldalról bekerített 2. század ellen. A 3. századnak és a géppuskám-

nak megadom a jelt a támadásra. Mialatt a géppuskát a kezelők feldobják az eddig fedezéket nyújtó teknő peremére s hosszú sorozatokat tüzelnek vele, majd röviddel utána a második géppuska is megnyitja tüzét, addig balra a 3. század az ellenség oldala és háta ellen rohamra lendül. Egetverő «hurrá» hallatszik. Az oldalba és hátba irányuló támadás elérte a célját. Az olaszok azonnal beszüntetik a rohamot a 2. század ellen és megkísérelnek a 3. század ellen fordulni. De most a 2. század is felemelkedik és jobbról rohamoz. A kétoldali nyomás alatt, szűk térre szorítva, az ellenség leteszi a fegyvert. Egyedül az olasz tisztek védekeznek még néhány méterről pisztolyaikkal. De nemsokára ezeket is lefegyverezzük. Az 1192-től északkeletre a nyeregben 12 olasz tiszt és 500 fő legénység adja meg magát, tehát egy egész olasz zászlóalj. Ezzel a Kolovrat-állásban az elfogott olaszok száma 1500-ra emelkedik. Elérjük az 1192 csúcsát, megszálljuk a déli lejtőjét s ott egy további olasz üteget fogunk el.

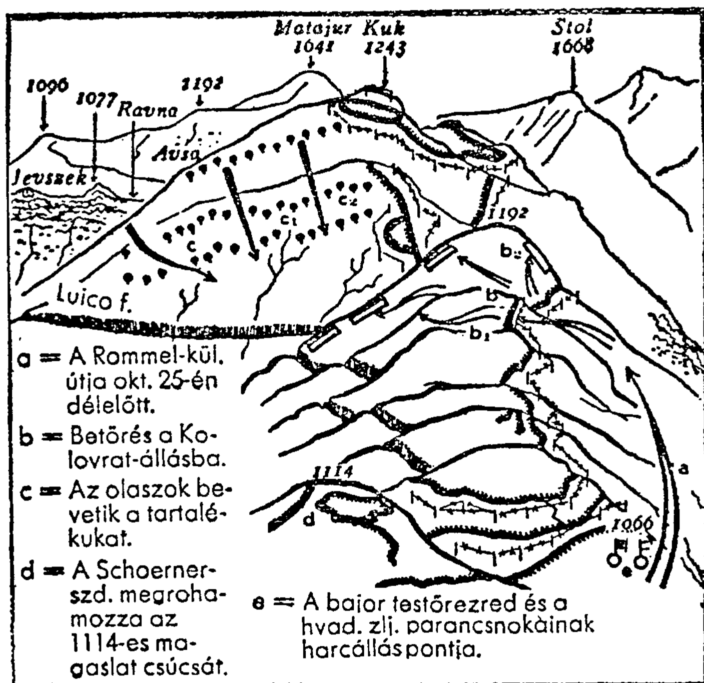
A nagy siker feletti örömünket nagyon zavarja a fájdalmas saját veszteség. A sok sebesültön kívül a derék Kiefner őrvezető (2. század), aki előző nap elsőnek hatolt be a 2. olasz állásba és Kneule szakaszvezető (3. század) harcos fiatal életüket elvesztették a közelharcban.

9.15-kor a különítményem az 1192-es magaslattól egészen a tőle keletre 800 méterre a Kolovrat-állás 800 méternyi szakasza felett korlátlanul rendelkezik. Ezzel az ellenséges főellenállási vonalba széles rést ütöttünk. Az első ellentámadás az olaszok számára megsemmisítő eredménnyel végződött. Az ellenség további támadásaival azonban még számolnom kell. Hát csak jöjjenek az olaszok! Mi hegyivadászok nem szoktuk visszaadni azt, amit nehéz harccal már egyszer megszereztünk. Az általunk elfoglalt magaslatokat az ellenség nyugatról, délről és keletről géppuskatűz alá veszi. Sőt a Mt. Hum-on és az attól nyugatra levő tüzércsoportok figyelmét sem kerülte el az 1192-ős magaslat körüli harc. Nehéz gránátjaik hamarosan arra kényszerítenek, hogy a fedezéket nyújtó északi lejtőt keressük fel.

A rendelkezésemre álló erőkkel most nem gondolhatok a támadás folytatására. A támogatás megérkezéséig meg kell tartanom azt, amit eddig elfoglaltam. A 2. századdal és a fél géppuskás-századdal az 1192-es magaslatot tartom megszállva nyugati arcvonallal, Spadinger egy szakasszal továbbra is kelet felé az 1192-től 800 méterrel keletre a teknőben zárja el az elfoglalt állásrészt. A 3. századot és a fél géppuskás-századot az 1192-es magaslat északkeleti lejtőjén az elfoglalt állásokban tartalékban tartom.

Ezután az 1192-es csúcsról tájékozódom a környező helyzet felől. Már az első pillanatban látszik, hogy a Kuk 16243 irányából, azaz nyugat felől fenyeget a legnagyobb veszély. Eltekintve attól, hogy a Kuk északi oldaláról a lépcsőzetes és jobbára magasabb állásokból több tucat géppuska tüzel ránk, a Kuk tetején és északkeleti lejtőin erős tartalékok mutatkoznak. Nemsokára a Kuk széles keleti oldalán több olasz rajvonal kezd támadni ellenünk. Egy-két zászlóaljnyira becsülöm őket. Délen a Mt. Hum-on akkora a nyüzsgés, mint valami hangyabolyon. Ott az ellenség erős tüzérsége van állásban és erősen tüzel. A Cividale-ból a Mt. Hum-ra vezető gerincúton mindkét irányban igen erős gépkocsiforgalom bonyolódik le. Az út mindkét oldalán zárt csapatkötelékek igyekeznek az arcvonalra. Kelet felé be

lehet látni az egész Kolovrat-gerincet, amely fokozatosan lejt az 1114-es magaslatig. Az 1114-es magaslat déli és délnyugati lejtőjén határozottan fel lehet ismerni az ellenséges tömörülést. Úgy látszik, hogy az olaszok ott akarnak támadni. Crai felől hosszú tehergép-kocsioszlopokon olasz tartalékokat szállítanak előre és az 1114-ea magaslat nyugati oldalán rakják ki őket. A gerincút mentén és felettünk a magaslatok felől keleti irányból is ellenséges erők vonulnak felénk. Az ellenség minden jel szerint egyszerre két oldalról akar megtámadni.

Az ellenség tartalékának bevetése a Kuk-on.

Meg jegyzések: 1917. október 25-én a meglepetésszerű támadás a Kolovrat-állásba azért sikerült, mert az olaszok az előterepet nem tartották kel1őképpen szem-me1. Ugyanezt a hibát a D. Cosna-nál a románok is minduntalan elkövették volt.

De még az állásmegszállók sem voltak harckészen. A leghevesebb harc színhelyétől 2 km-re teljesen biztonságban érezték magukat. A hegyivadászoknak így könnyű volt a dolguk.

Az olasz tartalék-zászlóalj nagy lendülettel végrehajtott ellentámadása megtorpant a gyenge 2. századnak a tüzében, bár könnyen annak megsemmisülését okozhatta volna, ha az erősen tömörült ellenséget épen a döntő pillanatban nem éri oldalba és hátba a támadásunk. Hiba lett volna, ha ezt a támadást kisebb erőkkel hajtjuk végre, vagy, ha csak tűzzel kiséreltük volna meg oldalról a tevékenységüket csökkenteni.

A Kolovrat-állásba való sikeres betörés után (1917 október 25-én 9.15 órakor) a támadó hadjárat helyzete a következő volt:

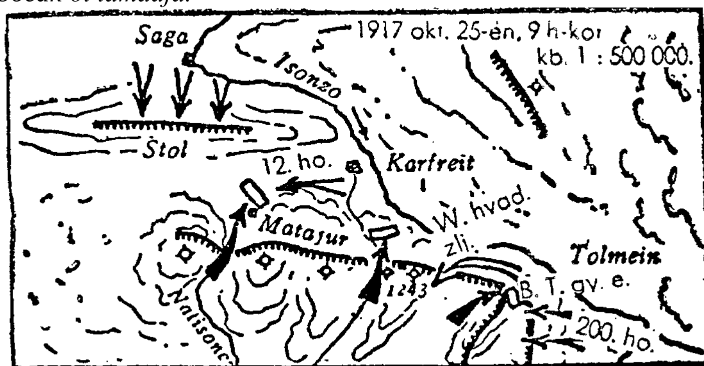
A Kraus- csoport az 1. császárvadász-ezreddel három oszlopban Saga-ről kiindulva a Stol- (1668)-1450 vonalat támadja.

A Stein-csoport. A 12. hadosztály a 63. gyalogezreddel, mint az előző este, Robio és Creda-nál áll és ellenséges elővédekkel áll harcban. A Schnieber-század azt jelenti, hogy a Mt. Matajur csúcsától 100 méterre van északra. (Valószínű, hogy ez a Mt. della Colonna.) – Az Eichholz-csoportot a Luico-szorosból túlerőben lévő ellenség támadja. Elkeseredett harccal védekezik és megvédi a Golobi-tól északra levő állásait.

Az Alpesi hadtestnél a Rommel-különítménynek sikerült az 1192-es magassági ponttól 800 méterrel keletre a Kolovrat-állásba behatolni. A hegyivadász-zászlóalj zöme az 1066-os magaslatról az 1192-es magaslat felé menetel. A testőrezred az 1114-es magassági ponton az október 24-én elért állásait tartja az ellenség meg-megújuló, igen erős ellentámadásaival szemben. Az 1. vadászezred elfoglalta a 732-es magassági pontot és a Slemen-kápolna felé nyomul elő.

A 200. hadosztálynál a 3. vadászezred a Jeza-tól nyugatra a 942-es magaslatot foglalja el.

A Scotti-csoportnál a cs. és k. 1. hadosztály kötelékébe tartozó 7. hegyidandár a Globocak-ot támadja.

A Kuk elleni támadás. Elzárjuk a Luico—Savogna völgyet és megnyitjuk a Luico-szorost.

Teljesen várakozásom ellenére az ellenség a Kuk keleti lejtőin több hullámban megindított ellentámadását megállítja. Nem tudom megállapítani, hogy csak el akar-e reteszelni, vagy pedig csak most akar támadáshoz csoportosulni? Az előbbi teljesül be, mert az ellenség több egymásfölötti vonalban az északi álláshoz csatlakozva a keleti lejtőn kezd új állásokat ásni. Bizony ezeknek az erőknek a sok – méghozzá magasabb állásban levő – géppuskákkal támogatott támadása, komoly gondot okozhatott volna. Nagyon kellemes, hogy az ellenség a támadásból átment védelembe és

így egy kis harcszünet keletkezett. Tudom, hogy Sproesser őrnagy úr a hegyivadász-zászlóalj zőmével az 1192-es magaslat felé már útban van.

Amint az ígért erősítések megérkeznek, a Kuk-on levő ellenségét meg akarom támadni. Úgy kell csinálnom, hogy lehetőleg kevés ideje maradjon az ásásra, mert ha már egyszer beásta magát, nehezebb lesz az állásaiból ismét kivetni. Most az időt ki kell használnom, hogy a tervezett támadást alaposan előkészíthessem.

Hogy a meglepetést ne játsszam el, az ellenséget tüzemmel nem zavarom. Úgyis, amint látom, a sziklás talajban nem halad nagyon sebesen az ásással. Mivel a hegyivadász-zászlóalj törzse már útban van felém, az 1066-on keresztül távbeszélőn jelentem az alpesi hadtest parancsnokságának az elért eredményt és a további szándékomat, hogy mihelyt az erősítések megérkeznek, megindítom a Kuk ellen a támadást. Továbbá a hadtestparancsnoksághoz beosztott Meyr vezérkari szolgálatot teljesítő századosnak részletezem a támadási tervem is két nehéz üteg támogatását kérem. Vágyam azonnal teljesül. Percek alatt összeköttetést kapok Tolmein-nél egy tüzércsoport összekötőtisztjével. Ő vele beszélem meg a 11.15-től 11.45 óráig két nehézüteggel leadandó zavarótüzet a Kuk széles keleti lejtőjére *és* az északkeleti lejtőn levő állások ellen, Ezzel biztosítottam már a támadás tüzérségi tűztámogatását. A nehézütegek gránátjaitól a sziklás terepen a szerteszóródó kövek miatt különösen sokat várok.

Most a gyalogsági tüzet kell megszervezni. Ehhez a 2. század golyószóróit és az egész 1. géppuskásszázadot az 1192 északi és déli lejtőin a Kuk-on levő ellenség elől rejtve tüzelőállásba rendelem. Ennek a tűzlépcsőnek az a feladata, hogy a Kuk ellen csak egészen gyenge járőrökkel tervezett támadás alatt, a Kuk-on levő ellenséget lekösse. Az egyes fegyverek tűzsávjait kiutalom.

10.30 órakor az 1192-től közvetlen keletre levő nyeregbe megérkezik Sproesser őrnagy úr a 4., 6. századokkal, valamint a 2. és 3. géppuskásszázaddal. Tájékoztatom parancsnokomat a helyzetről, a tervezett támadásról s az ennek érdekében tett intézkedésekről, egyúttal kérem, hogy a támadáshoz szükséges erőket bocsássa rendelkezésemre. Miután Sproesser őrnagy úr az 1192-ről szemrevételezte a helyzetet, Hohl hadnagy parancsnoksága alatt a 6. századot azzal a paranccsal veti be, hogy az ellenséges állást a Kolovrat-gerincen az 1114-es magassági pont irányába göngyölje fel. A Kuk elleni támadási tervem is megnyeri a tetszését. A 2,, 3. századon és az 1. géppuskás-századon kívül még a 9. századot és a 2. és 3. géppuskás-századot is rendelkezésemre bocsátja. Az erőimet gyorsan készenlétbe helyezem a támadáshoz.

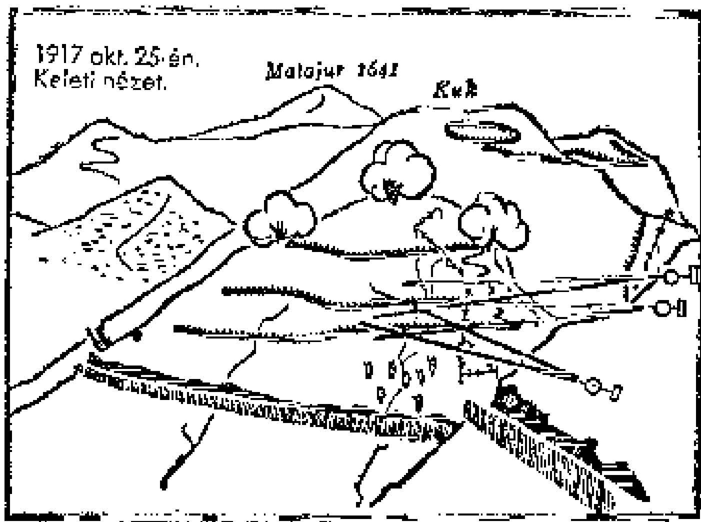
Az egész tűzlépcső (a 2. század 6 golyószórója és az 1. géppuskás-század) Ludwig hadnagy parancsnoksága alatt 11.00 órakor az 1192-es magaslat északi és déli oldalán készen van és a Kuk védőire bármikor meg tudja nyitni a tüzét. A 2. század két raj erejű járőre az 1192 északi oldalán ugrásra készen az állásokban fekszik. Ugyanígy a déli oldalon a 3. század ugyanolyan erős járőre is. Ezeknek a járőröknek az a feladatuk, hogy a tűzmegnyitás pillanatában erős tűzérségi- és géppuska-tűztámogatás mellett érjék el a Kuk és az 1192 közötti nyerget és onnan az északi lejtőn levő állásokat, illetve az északkeleti lejtőn levő ellenséget a mélyedéseken keresztül annyira közelítsék meg, amennyire csak tudják. Ezekkel a járőrökkel akarom az ellenséges állásokat kipuhatolni. Az 1192-től közvetlenül

keletre levő nyeregben a 3., 4. század, a 2. és 3. géppuskás század fekszik, saját rendelkezésemre. Ezeket, a járőrők által elért eredmények alapján akarom az északi, vagy északkeleti lejtőn bevetni.

Röviddel a támadás megindulása előtt érkezik meg a testőrezred éle az 1192-es magaslat melletti nyeregbe. Előzőleg a II. zászlóalj, miután a tűzérségi támogatásra hiába vártak, megkísérelte, hogy az 1114-en levő állásokból támadja a Kolovrat-gerincet. De előrejutásunkat az 1114-es magassági ponttól 500 méterre északnyugatra lerő oldalról erős olasz zárótűz akadályozta meg. Ezután a testőrezred rátért a hegyivadász-zászlóalj által már megtett útra. A még mindig erősen védett olasz állások atatt eljutott a Kolovrat-gerincnek északi oldalán az 1192-es magaslat alá. Közben találkozott a Rommel-különítmény által ejtett 1500 fogollyal, akiket csak egész kevés hegyivadász kisért.

Pontosan 11.15 órakor az első nehéz gránátok felüvöltenek a Tolmeln-i medencéből és éppen a Kuk keleti lejtőjén az új olasz állások közepébe vágnak le. A kőtörmelék csak úgy dübörög lefelé. Elsőrendű bevezetés a támadás megindításához! Most az 1192-őn levő tűzlépcső is megkezdi a tűzét az északi és a keleti lejtekre. A rohamjárőrök előrelendülnek. Előrejutásukat távcsövemmel figyelem várakozásteljesen.

Géppuskatűzünkre a Kuk-on levő ellenség is igen erős tűzzel válaszol. Az 1192 és a Kuk között valóságos géppuskapárbaj keletkezik. Fülsiketítő lármal Most az ellenségnél egyik gránát a másik után vág le. Repeszhatása és az általa okozott kőtörmelék most igen erősen megviselheti az ellenség idegeit.

Balról a Mt. Humról most beavatkozó tűzérség az 1192 keleti lejtőin nem talál célokat. Az itt levő géppuskák különösen ügyesen fészkelték be magukat. Jobbra lejjebb, az északi lejtőn kézigránátok robbannak. A Ludwig-század járőre itt az ellenséges állásokban verekszi magát előre. Az olasz megszállók különösen szívósan

kapaszkodnak itt meg minden kis fedezékben. Bár az állás itt az ellenség felé lejt, a vadászok csak nagyon lassan jutnak előre.

Más a helyzet az 1192 déli oldalán. Az állásaikból előretörő vadászok az út álcái között eltűnnek szemünk elől. Mindkét fél géppuskáinak szóráskúpja a fejünk felett száll el. Az álcák között előretapogatózva nemsokára eléri a nyerget s onnan, mitsem törődve azzal, hogy a saját gránátok, vagy a kőtörmelék veszélyezteti őket, kezdenek felfelé kapaszkodni az ellenséges állások felé. Megfigyelőim már csak a Kuk oldalán veszik őket észre.

A saját tüzérségi tűz elsőrendűen fekszik később is, akár csak előbb. Egyik gránát a másik után vágódik épp az olasz állások kellős közepébe. A tűzlépcsőm tüze is oda hat most, ahol a 3. század járőre a legjobban megközelítette az ellenséget. A rohamjárőr nemsokára kézigránát-dobó távolságra ér az ellenséghez. Egyes vadászok zsebkendősei kezdenek integetni a kopasz földön, fedezék nélkül élénk tűzünkben fekvő védőknek. Ez hat! Az első foglyok máris átszaladnak.

Ezzel elérkezett a négy századnyi támadóerőin bevetésének a pillanata is. Az összegyülekezett századparancsnokoknak a következő parancsot adom:

„A déli rohamcsapat most megmássza a Kuk-ot és foglyokat ejt. A Rommel-különítmény a négy századával megkezdi támadását *a* Kuk délkeleti lejtőjén. 3. géppuskásszázad, 4., 3., század 2. géppuskásszázad sorrendben a különítmény kövesse gyors ütemben a különítmény-törzset az álcázott gerincúton.

A tűzlépcső az 1192-n levő jelenlegi állásaiból igen erős tűzzel támogasson és amint a helyzete megengedi, kövessen.”

Az álcák mentén egymásután előrerohanunk. Ha a Kuk-on levő ellenség most figyelmes volna, mindenképpen észrevenne, de a tüzlépcsőnk tüze és az északi lejtőn folyó kézigránátharc teljesen leköti. Felettünk nagy lőszerpazarlással dühöng a géppuskás párbaj. A gerincútra csak néhány lövedék téved.

Ilyen körülmények között gyorsan elérjük az 1192-es magaslat és a Kuk közötti nyerget, amely már a Kuk-on levő ellenséges tűzfegyverek holtterébe esik. Különítményem hosszú oszlopban futásban jön utánam.

Közben a 3. század járőre által a felettünk levő lejtőn ejtett olasz foglyok száma 100-ra növekedett. Hátulról azt a jelentést kapom, hogy az előretörő Rommel-különítményt a gerincúton a testőrezred részei is követni fogják. Ezzel már ezrednyi erőnél nagyobb egységet tudok a hátam megett, melynek oszlophossza 2-3 kilométer. Ilyen körülmények között ne helyezzem-e vajjon előbbre támadási célomat?

Egy negyedóráig a Kuk keleti lejtőjén az ellenséget géppuskáink és tüzérségünk tüze lekötve tartja. Ami ez alatt az idő alatt az ellenségből letöredezik, azt a 3. század járőre szépen összeszedi. Ez a gerincút nem ösztönöz-e átkarolásra? Hiszen ezen tovább haladva dél felől az egész Kuk-on levő ellenséget bekeríthetem! Szeretném a Kuk védőcsapatát bekeríteni. Igaz, hogy ezalatt számolnom kell a gerincúton előnyomuló esetleges nagyobb tartalékokkal, meg azzal, hogy a felettünk levő védők is lerohanhatnak, de másrészt tudom, hogy a már több súlyos harcban kipróbált vadászaimnak egyetlen feladat sem túlnehéz. Igy tehát minden hosszadalmas megfontolás nélkül előre merek törni. A támadás továbbra is folyamatban marad.

Célomul a Kuk délkeleti oldalán a kis Ravna-falut tüzöm ki. Az éllel sietek az úton előre. A Grau-század emberei, derék parancsnokukkal az élükön, súlyos géppuskáik alatt lihegve és verejtékezve jönnek utánam. Ezeket már a támadás kezdete óta hozzák hátukon. Mind tudják, hogy ebbe a támadásba egész erejüket bele kell vetniök.

A gerincút még mindig nagyon jól van álcázva és Ravna felé lejt. Legtöbb helyen a Kuk kopár és majdnem függőlegesen meredek oldalába van berobbantva. Felettünk az oldalban levő ellenség nem láthatja, hogy az úton mi történik. Egész figyelmüket még mindig az 1192-vel folytatott tűzharc köti le. Magán az úton is nagyon korlátozva van a látás. A sok kanyar miatt sohasem láthatunk 50-100 méternél messzebb. A látást jobbra függőleges sziklafal, balra pedig az álca akadályozza. Ez a körülmény számunkra most nagyon előnyös.

A legkisebb távotságon, néha pedig az út egy-egy éles hajlatánál, csak néhány méterre bukkanunk fel az úton gyanútlanul ácsorgó, vagy szembejövő ellenség előtt. Még mielőtt valamelyikük is fegyveréhez nyúlhatna, máris mellettük vagyunk, sőt, túl is haladtunk rajtuk. Elegendő, ha csak intünk nekik a fegyver letevésére, majd utána kelet felé mutatunk és az olaszok máris fegyvertelenül megindulnak mellettünk visszafelé az 1192-es magaslat irányába. Hirtelen megjelenésűnk hatására mintha megbénulna valamennyi.

‹ . . . mind meg van bénulva . . . ›

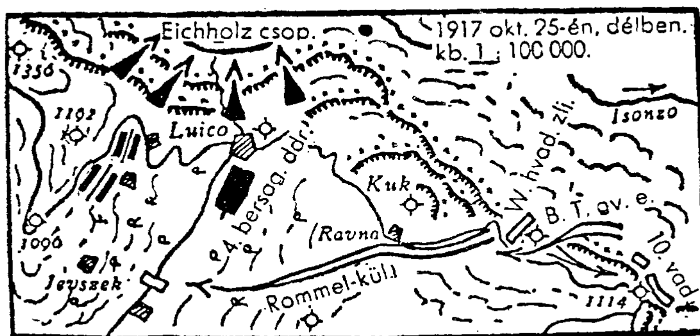
Ütegállások, utánszállító oszlopok és zárt gyalogos egységek mellett rohanunk el. Sehol senki nem tartóztat fel és egyetlen lövés sem dördül. Jobbra fent, az 1192-es magaslat és a Kuk között még mindig tombol a tűzharc. Még néhány eltévedt lö-

vedék a fejünk felett is elfütyül. Az olaszok még mindig azt várják, hogy a németek az 1192-ről egy szokásos, szélesarcvonalú támadást fognak ellenük végrehajtani.

Közvetlen Ravna előtt az út baloldalán megszűnnek az álcák. Most már messzebbre lehet látni. Jobbra fent az amúgy kopasz oldalban, most hosszan elnyújtott bokorsorokat veszünk észre. Vajon az olasz tartalékok ezekben a bokrokban, vagy azok mögött vannak? Ravna első házai már csak 300 méterre fekszenek. Balra lejjebb a kopasz lejtőn néhány major, ezek mögött padig az 1077-es magaslat erdős csúcsa látszik. Mégegyszer minden erőnket megfeszítjük, és anélkül, hogy valahol is ellenségtől tüzet kapnánk, egyetlen lendülettel elérjük Ravna-t.

Most 12.00 óra van! A déli oldalon melegen tűz a nap. Nem csoda, ha a Ravnaban levő csapatok, akik azt hiszik, hogy messze a tűzvonal mögött vannak, csak akkor vesznek észre, mikor mára néhány ház és pajta között elviharzottunk. Az olaszok rémüllen rebbennek szét és ész nélkül menekülnek a Luico és Topolo-i völgyekbe. Málhásállataik gazdátlanul kószálnek a környező terepen. Nagy csodálkozáunkra sehol egy lövés sem hallatszik, a Kuk déli oldala úgy mered elénk, mintha kihalt volna. Úgy látszik, hogy azokat a tartalékokat, melyek itt voltak, az 1192-s magaslat ellen vetették be.

Ravna helyőrségének utolsó tagja is épen eltűnt a községtől keletre levő kis magaslat mögött – valószínű, hogy csak málhásállat oszlopokról volt szó – nyomukban én is elérem a dombot. Remek kilátás nyílik itt minden irányban, de különösképpen kelet felé.

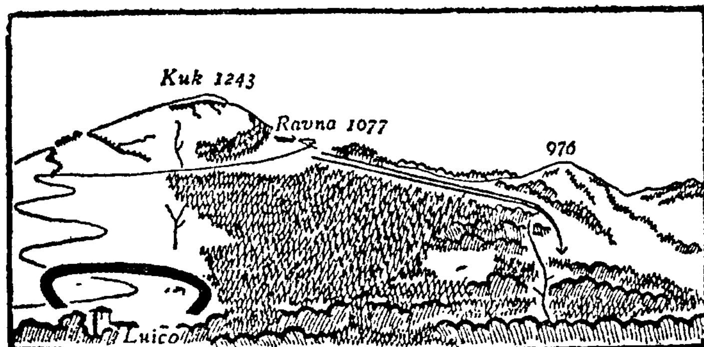
Jobbra lejjebb Lulico hegyközség fekszik a Kuk és Mrzli Vrh közötti völgyben. A községet éppúgy, mint a mellette levő barakktábort sűrűn ellepik az olasz kötelékek. Luicoban és körülötte békés élet folyik, mint ahogy az, az arcvonal mögött szokásos. A Luico Savogna-i úton mindkét lrányban élénk forgalom látszik. Többek közt egy fogatolt nehéz üteg is menetel lépésben dél felé. Luicótól északra erős a harci zaj. Ott a 12. hadosztály részeit sejtem.*

Luico-n túl nagyon kanyargós út, az úgynevezett Matajur-út húzódik a Mrzli Vrh és Mt. Cragonza többnyire erdős oldalain felfelé. Ezen az úton csak kis forgalmat

* A 3 zászlóalj erős Eichholtz-csoport. Most védi ki azt az erős olasz ellentámadást, melynek Idersolo-n keresztül Karfreltre kellett volna előrehatni, hogy a völgyben a Matajur-tól északra előretolt 12. hadosztályt így oldalba és hátba kapja.

látok. Avsa-nál és Perati-nál olasz tüzércsoportok állnak tűzharcban a Globl-nál levő 12. hadosztály részeivel.

Mögöttem sietve közelednek különítményeim századai. Lendületüket Ravna-nál nem szabad megállítanom, hanem a támadást gyorsan a döntő irányban kell folytatnom. Hosszas válogatásra nem marad időm. A bevetési lehetőségeket gyorsan mérlegelem:

Előretörés a Luico Savogna-i útra.

A Kuk déli lejtőjén felkapaszkodni és a Kuk védőit kiemelni. Ezek a keleti lejtőn a hegyi-vadászzászlóalj részeivel állnak szemben, zömükkel pedig az északi védőállásokban a 12. hadosztály részeivel harcolnak. Ezeket már nem tartom veszedelmes ellenfeleknek és átengedhetem őket a hegyivadászzászlóalj, illetve a testőrezred hátrább levő részeinek. Úgy látom, hogy a sorsuk máris meg van pecsételve.

A Luico-nál levő erők megtámadása és a Luico-szoros megnyitása a 12. hadosztály számára. Ez a támadás jó kilátásokkal kecsegtet. Két géppuskás századom uralkodó állásból nagyon jó tűztámogatást nyújthatna. A Luico-nál tömörült ellenség megközelítési lehetősége előnyös. A támadást meglepetésszerűen lehetne végrehajtani. Azonban ezzel a támadással az ellenséget nem tudnám megsemmisíteni vagy elfogni, mert a hullámos terep az ellenségnek módot adna arra, hogy kevés veszteséggel a szorost kiüríthesse és a Mrzli Vrh keleti erdős oldalán eltűnjön. Erről a támadásról is lemondok és elhatározom, hogy

a Luico-nál levő erőket elvágom azáltal, hogy a Luico–Savogna-i völgyet és a Cra-gonza-ra (1096) vezető Matajur-utat lezárom.

Ezt az előnyomulást elősegíti az a körülmény, hogy e Luico–Savogna-i völgy mindkét oldala erdős. Még mielőtt a Luico-i erők jelenlétünkről tudomást szerezhetnének, Polava-nál máris elérhetnénk a völgyet. Ha azután az Alpesi hadtest az előnyomulás folyamán a Luico-i ellenséget megszorongatná, úgy ez, mivel már be van kerítve, a megsemmisítést semmiképpen sem kerülheti el.

Vajon fel van-e zárkózva a különítményem? Az álcázott úton nem tudom megállapítani pontos helyzetét. Lehetséges, hogy a sebes ütem az összeköttetést meglazította. Nem várhatok. Most minden pillanat nagyon drága és döntő.

A különítményem élen haladó részeivel Ravna-ról éles szögben délnyugat felé kanyarodom és az 1077-es magaslat erdős nyugati lejtőjén a Luico–Savogna-i

völgyben Polava környékére igyekszem. Ravna-ban összekötő közeget hagyok azzal a paranccsal, hagy a különítményem minden századát Polava irányába küldje utánam.

Mialatt a málhásállatok mellett elsietünk, a kosaraikból gyorsan veszünk néhány tojást és szőlőt s máris sebesen megyünk tovább. A 976-os magaslatot, mivel nem tudom, hogy nincsen-e az ellenségtől megszállva, a biztonság okáért balfelől hagyom. Nem akarok elakadni. Mint néhány órával előbb a Kolovrat oldalában, úgy most is a bokrok és erdőcskék között választom az utat. Az ellenség se Luico-ból, sem pedig a 976-os magaslatról nem szabad hogy meglásson. Kis fáradsággal és hosszú léptekkel ereszkedünk alá. Azt a nehéz üteget, amelyet Luico-ból Savogaa felé láttunk haladni, minden körülmények között el akarom érni. Gyorsan közeledünk a völgy talpa felé.

12.30 perckor a Rommel-különítmény éle Luico-tól 2 km-re délnyugatra eléri a völgyet. Mikor az első vadászok és köztük Grau, Streicher, Wahrenberger hadnagyok, meg én, a völgy nyugati oldalán vezető úttól 100 méterre, a bokrok közül kilépünk, az úton részben gyalog, részben kerékpáron menetelő olasz katonákat rettentő ijedtség szállja meg. Itt, 3 kilométerrel a Golobi-i arcvonal mögött, a békés völgyben nem számítottak ellenségre. Gyorsan az útmenti bokrok közé bújnak, méltán félve, hogy a következő pillanatban rájuk lövünk, Azonban ez áll most tőlünk a legtávolabb.

Elérjük az utat. Olyan helyen, ahol egymás után kétszer kanyarodik, megszálljuk és befészkeljük magunkat. Gyorsan elvágjuk az ellenség összes távbeszélő vezetékét. A most beérkező 4. századot és a 3. géppuskás századot úgy helyezem el, láthatatlanul a völgy egész szélességében, a bokrok és bokorcsoportok között, hogy dél es észak felé a völgy felett nagy távolságra uralkodhassanak tüzükkel.

Sajnos, kiderül, hogy röviddel Ravna elhagyása után, az 1077 nyugati lejtőjén a különítmény többi századával megszakadt az összeköttetés. Ez a csapás nagyon

súlyosan érint. Anélkül, hogy még további 2-3 századom lenne, nem is gondolhatok arra, hogy a Gragonza oldalát megmászva lezárjam a Matajur-utat. Walz hadnagyot hátraküldöm tehát, hogy az elmaradt századokat gyorsan utánam küldje, majd Sproesser őrnagy úrnak jelentse az elért eredményt és a további tervet.

Közben a legnagyobb csodálatunkra a Luico–Savogna-i úton az olasz közlekedés megindul. Északról is, délről is egyes katonák és járművek közelednek teljesen gyanútlanul. Ezeket az éles útkanyarnál néhány vadászom nagyon udvariasan fogadja. Jó tréfa! Persze eközben lövöldözésre nem kerül sor. Nagyon ügyelünk, hogy a kanyarban a járművek ne lassítsanak. Mialatt néhány vadász a kocsisokat és kísérőket fegyverzi le, mások megfogják a gyeplőt, vagy a málhásállatok pofaszíját és az általam megállapított gyülekezőhelyre vezetik őket. Nemsokára nehéz elhelyezni azt a rengeteg lovat és közlekedési eszközt, melyek mindkét oldalról felénk tódulnak. Hogy helyet csinálunk, ki kell fogni a lovakat, a kocsikat szorosan egymás mellé állítjuk, a foglyokat, lovakat és őszvéreket pedig levezetjük, közvetlen az útzárunk alatt levő szakadékba. Nemsokára több mint 100 foglyunk és 50 járművünk van. Az üzlet nagyszerűen megy!

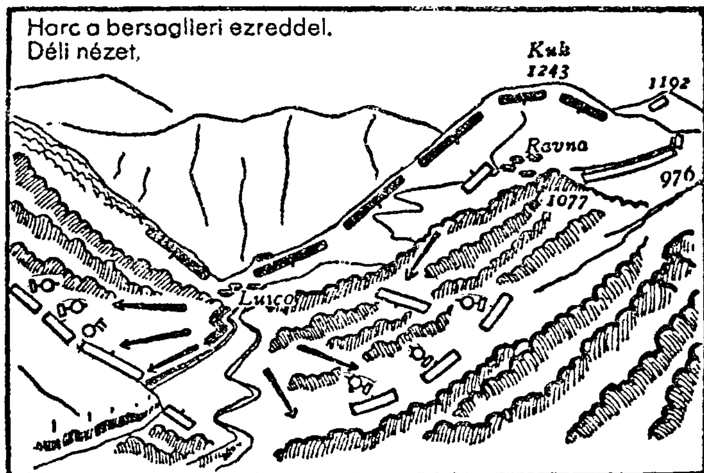
Az éhes vadászok számára az elfogott járművek nem is sejtett ínyenc falatokat tartogatnak. Csokoládét, tojást, konzervet, szőlőt, bort, fehér cipókat csomagolunk ki és osztunk szét. Elsősorban természetesen a kétoldalt a lejtőkön kuksoló derék vadászokról gondoskodunk. Az elmult órák harcát és fáradságát hamar feledjük. A hangulat – az ellenséges arcvonal mögött három kilométerrel – elsőrendű!

Ezt a paradicsomi állapotot az egyik őrszem riasztó kiáltása zavarja meg. Dél felől olasz gépkocsi közeledik gyors iramban. Az útszakaszunkon hamarosan keresztbe állítunk egy kocsit. De az egyik géppuskás rajparancsnok, aki már azt hiszi, hogy a zsákmány elszabadul, parancsom ellenére rátűzeltet puskájával, 50 méterről. Nagy porfelhő közepében egyszerre megtorpan a kocsi. A vezető és három tiszt kiugrik. Egyiknek sikerül az út alatt a bokrokat elérni és így elmenekül. A negyedik tiszt halálos sebbel a kocsiban marad. A szökevény kivételével a többiek megadják magukat. Az egyik Savogna-i magasabb parancsnokság tisztjei, akik a távbeszélő-összeköttetés megszakadása miatt aggódtak s az arcvonalra igyekeztek. A gépkocsi sértetlen. Vezetője a többi jármű közé vezeti a parkolóhelyre.

Már körülbelül egy óra eltelt, amióta az utat elzártuk. A különítmény többi részének nyoma sincs. Erősebb harctevékenységet se Luico se a Kuk irányából nem hallunk. Remélhetőleg, mögöttünk az ellenséges arcvonal nem záródott ismét be. Ebben az esetben át kellene vágnunk magunkat a saját vonalakhoz.

A völgy keleti oldalán álló őrszemünk újabb jelentése most figyelmünket ismét észak felé tereli. Luico irányából állítólag egy nagyon-nagyon hosszú gyalogos oszlop közeledik. Miután az oszlop azt gondolja, hogy távol van már az arcvonaltól, békésen menetel, minden biztosítás nélkül. Az éle nemsokára elér minket.

Riadó! Mindenki kész a harcra, Valószinű, hogy most néhány percen belül küzdelemre kerül a sor. 150 vadász áll szemben a hatalmas túlerővel. De az állásunk erős és a géppuskáink nagy távolságon pásztázhatják **a** völgyet. Minél közelebb engedem az oszlopot az útzáramhoz, annál kevesebb esélye lesz ahhoz, hogy szétbontakozzék. Éppen ezért csak sípjelemre engedélyezem a tűzmegnyitást.

Az oszlop éle most 300 méterre van. Hogy a felesleges vérontást elkerüljem, Stahl zászlóst fehér karszalaggal mint hadikövetet kiküldöm. Fel kell szólítania az oszlopot, hogy harc nélkül tegye le a fegyvert, mert mi mindkét oldalon megszálltuk a magaslatokat. Mialatt az oszlop felé siet, Grau, Wahrenberger hadnagyok és én az útkönyök elé állunk.

Most Stahl eléri az ellenséges oszlop élét. A tisztek előrerontanak, letépik pisztolyát és távcsövét, melyet sietségében elfelejtett lerakni és elfogják. Alig jut szóhoz. Integetésünk semmit sem használ. Az olasz tisztek az élen levő rajokkal megnyittatják ránk a tüzet. Sebesen eltűnünk az útkönyők mögött. Ekkor felsivít a sípom és a kétoldali lejtökről a géppuskák ólomesője pillanatok alatt tisztára söpri az útat, melyen előbb az ellenséges oszlop még zárt rendben állt. Mialatt az ellenség teljesen fedezi magát, Stahlnak is sikerül meglépnie s átjönnie a mi oldalunkra.

Mivel a lőszerrel nagyon kell takarékoskodnom, nem egészen egy perc múlva beszüntetem a tüzet, melyet az ellenség csak nagyon gyéren viszonoz. Zsebkendőintegetéssel ismét megadásra szólítom fel őket. De ez még túl korai! Ezt a tűzszünetet az ellenség arra használja fel, hogy az út árkából a bokrok között felfejlődjön és megközelítsen minket. Ugyanekkor a tőlünk nyugatra levő oldalról is több géppuska nyitja meg ránk a tüzét. No most kell megmutatni, hogy ki tud jobban lőni! A még mindig sűrűn csoportosult ellenség soraiban a rejtett és uralkodó tüzelőállásban levő fegyvereinknek nagyon jó hatása van. Ötpercnyi tüzharc után ismét felszólítom az ellenséget, hogy adja meg magát. Most is hiába. Az első vonalak a tűzszünetet ismét arra használják fel, hogy ellenünk előretörjenek. Most 80 méterre vannak csak.

Végre tíz percnyi nagyon erős tűzharc után az ellenség legyőzöttnek érzi magát, és úgy tesz, mintha most hajlandó volna magát megadni. Erre beszüntetem a tüzet. A 4. bersaglieri dandár 50 tisztje és 2000 embere teszi le a fegyvert a völgyútra és jönnek át hozzánk. A foglyok összegyüjtésével és La Glava – 1077-en keresztül Ravna-ra való vezetésével a derék Stahl zászlóst bízom meg. Csak nagyon kevés vadászt adhatok mellé kísérőnek.

Megerősítést kapunk a 3. század által, amely a völgy keleti oldalán leereszkedve a bersaglierik elleni harc utolsó szakaszába még épen bele tudott avatkozni. Luico irányából jó ideje már, erős harci zajt hallunk. Hogy az ott levő helyzetet felderítsem, a zsákmányolt gépkocsira felszereltetek egy géppuskát és Luico irányába előremegyek vele. Csak lassan jutunk előre a több kilométer hosszúságban az úttesten keresztül-kasul fekvő olasz fegyvereken és felszerelési tárgyakon keresztül. Közvetlen Luico-tól délre megtalálom azt a nehéz üteget, melyet Ravna-ból láttam az előbb. A fogatai összelőve feküsznek az úton. Mikor 15.30 órakor megérkezem Luico-ba. Sproesser őrnagy úr a hegyivadász-zászlóalj részeivel és a testőrezred II. zászlóaljával a Ravna-ból indított támadás eredményeképen éppen elérte Luico-t és tőle délre a völgyet. Sproesser őrnagy urat a község déli kijáratánál találom. Ugyanakkor a testőrök II. zászlóalja a menekülő ellenséget a Matajur-úton Avsa irányába üldözi.

Sproesser őrnagy úrnak azt tanácsolom, hogy a hegyivadász-zászlóalj összes rendelkezésre álló részeivel Polava-ról torony irányában, a legrövidebb úton, Tevsceken át másszuk meg a Mt. Cragonza-t és vegyük birtokba. Ha egyszer a. Mt. Cragonza a mienk, úgy a Mrzli Vrh tetején levő ellenségnek a dél felé vezető útját elvágtuk és mialatt északról és északkeletről a 12. hadosztály és az alpesi hadtest részei támadják, mi hátbakaphatjuk őket. Azonkívül a Cragonza-ról uraljuk a Matajur-tömb egyetlen útját és a rajta menetelő, vagy mellette állásban levő összes olasz ütegeket elfoghatjuk. Sokkal előnytelenebb, ha a Cragonza-t Avsa-n és Perati-n keresztül a Matajur-úton közelítjük meg, mert itt azok az erős olasz kötelékek, melyeknek a feladatuk a Luico-völgyben megszűnt, többé-kevésbbé rendezett visszavonulás után, valószinűleg a Mrzli Vrh és Mt. Cragonza keleti oldalán előkészített védőállásukat akarják megszállni. A Matajur-úton az ellenség már kis utóvédekkel is képes minket visszatartani. Ezzel időt nyerne, hogy kötelékeit rendezze és az előkészített állásokat tervszerűen megszállja. Ezek a megfontolások késztetnek arra az elhatározásra, hogy a Mt. Cragonza megmászására a legrövidebb utat ajánljam.

Sproesser őrnagy úr egyetért tervemmel s ezért alám rendeli a Luico-nál és attól délre levő egységeit (2., 3., 4. századot, 1., 2., 3. géppuskás századot és a távbeszélő századot). Ugyanakkor a Gössler-különítmény is parancsot kap, hogy egységeivel (1., 5., 6. század, 204. és 265. hegyigéppuskás osztagi Luico-ban álljon Sproesser őrnagy úr rendelkezésére. Sproesser őrnagy úr a zsákmányolt olasz gépkocsin a dandárhoz megy, hogy a harc eddigi alakulását személyesen jelentse, közölje támadás folytatásának tervét és a várható harcok esetére a tüzérségi támogatást megbeszélje.

Megjegyzések: Az olasz parancsnok elhatározása téves volt, mikor a Kuk-on a német támadást azáltal akarta megállítani, hogy a rendelkezésre álló nagy tartalékát több lépcsőben védelemre rendezte be a Kuk keleti oldalán. Ezáltal lehetővé tette a Rommel-különlíménynek az annyira szükséges lélekzetvételt, hogy a kötelékeit rendezze, a védelmet megszervezze és hogy tartalékai beérkezzenek. Sokkal célszerűbb lett volna, ha ezeket az erőket azonnal támadásra vezeti az 1192-es magaslat ellen. A szükséges tűztámogatást az északi lejtőn a több egymás felett levő állásból lehetett

volna megadni. Ha az olasz vezetésnek ugyanakkor kelet felől is sikerült volna megindítani egy támadást, akkor a Rommel-különítményt is könnyen válságos helyzetbe hozhatta volna.

Továbbá nem volt célszerű az állásokat a Kuk meredek, kopár és köves, felénk lejtő oldalán választani. Az olasz katonáknak órákig tartó kemény munkával, – bár ez alatt az idő alatt még csak nem is tüzeltünk rájuk – nem sikerült állásaikat eléggé kimélyíteni. Az 1192-es magaslat nyugati oldalán egy felénk emelkedő állás sokkal előnyösebb lett volna. Ott se géppuskával, se tüzérséggel nem érhettük volna el őket.

Elmulasztotta továbbá az ellenség, hogy a Kuk déli oldalán a gerincutat lezárja, azonkívül a magaslati út alatt fekvő kopasz lejtőt tűz alatt tartsa.

A Kuk elleni támadás megindulásakor a Rommel-különitménnyel szemben részben jól, részben felületesen kiépített állásokban 2-3 zászlóalj erejű ellenség állt, nagyon sok géppuskával. A Rommel-kiilőnítmény ezt az ellenséget 1 géppuskás század, 6 golyószóró és két nehéz üteg tűztámogatása mellett támadta meg. Előbb csak két, egyenként 16-16 fő erős járőrrel kipuhatolta a megközelítési lehetőségeket, végül is a zömmel az egész Kuk-ot védő ellenséget megkerülve folytatta útját. A koradélutáni órákban azután a hegyivadász-zászlóalj rohamcsapatai és a bajor testőrgyalogezred 1. százada sikeresen kí is emelte őket.

A támadás folyamán a géppuskák és nehéz tüzérség hatása az utólagosan beásott ellenség ellen különösen erősnek bizonyult. Sok helyen ezt a nagy idegpróbát az olaszok nem bírták ki. A mélyen beásatt olasz csapatoknak ezzel szemben ez a tűz nem nagyon ártott volna.

Az 1192-ről a géppuskáink tüze mágnesként vonzotta nálunk magasabban levő olasz állás védőinek egész tüzét és figyelmét.

Így először a rohamcsapatoknak, később az egész Rommel-különítménynek sikerült veszteség nélkül az ellenség által betekinthető gerincúton a Kuk északi oldaláig jutni.

Ravna-ban megszakadt az összekőttetés a Rommel-különítményen belül, mert az egyik géppuskásszázad parancsnoka málhásállatokat fogdostatott össze. Így esett meg, hogy mikor a Polava-nál a Luico–Savogna-i völgyet elértem, csak erőim egyharmada felett rendelkeztem. Egyelőre le kellett mondanom a Mt. Cragonza környékén a Matajur-át lezárásáról. Bár a Ravna-ban leszakadt erők később csatlakoztak a Luico elleni támadáshoz, de az eredmény valószínűleg sokkal nagyobb lett volna, ha már október 25-én megszállhattuk volna a Mt. Cragonza-t. Tanulság: Ha egy védelmi vonalba sikerül betörni, vagy különösen, ha az áttörés sikerül, úgy a tartalékok igazodjanak az elől levő részekhez és zsákmányolással stb. nem szabad késlekedniök. Ilyen pillanatokban még a hátrább levő részektől is a legsebesebb ütemet kell megkövetelni.

A 4. bersaglieri-dandár egyik ezrede váratlanul a szűk völgyben, menetoszlopban az útzárunkra bukkant. Ha a vadászok tüze meg is bénította őket, a hátrább levő részek a helyzetet a nyugati és keleti hegyoldalakon megindított támadással megmenthették volna. Itt a céltudatos és erélyes vezetés hiányzott.

1917. október 25-én délután a támadóhadművelet helyzete a következő volt:

A Kraus-csoport: Az 1. császárvadászezred Saga-ról a Stol-ra támad. A II.

zászlóalja a Hum-ot, I. zászlóalja Pvrihum-ot rohammal bevette. A 43. dandár az 1450 felé kapaszkodik. A 3. császárvadász ezred rohamszázada a Mt. Cal-t, míg a 13. százada a Passo di Tanamea-t foglalja el.

A Stein-csoport: A 12. hadosztály a 63. gyalogezreddel a Natisone-völgyben Robic-tól délre 3 kilométerre eléri az országhatárt és ott az olasz megerősítést visszaveri. A Matajur északi lejtőin az állásokat nem támadja meg. Golobi-tól északra 1 km-rel az Eichholtz-csoport áll olasz erőkkel harcban. Csak lassan nyer tért. 17 órakor megtámadja Golobi-t, 18 órakor Luico-t éri el, ahová eközben a bajor testőrgyalogezred és a württembergi hegyivadász-zászlóalj részei vonultak be. – Az alpesi hadtestnél a Kuk megszállói a hegyivadász-zászlóalj részei és a testőrgyalogezred 1. százada 14.00 órakor kiemeli. Ugyanakkor a hegyivadász-zászlóalj 6. százada a Kolovrat-gerincen levő ellenséges állást az 1192-es magassági ponttól az 1114-es magassági pontig felgöngyölítette. A Rommel-különítmény, miután bekerítette a Kuk-ot és elvágta a Luico–Savogna-i utat, a 4. bersaglieri dandár tetemes részeit fogta el a Polava-i harcokban. A württembergi hegyivadász-zászlóalj zöme és a bajor testőrgyalogezred részei Ravna felől támadva elfoglalták Luico-t. Az I. és 10. vadászzászlóalj az 1114-es magaslat déli oldalán harcolt s a délután folyamán elfoglalta az 1044-es magaslatot és megszállta az egész 1114-es magaslatot. – A 200. hadosztálynál a 3. vadászezred 18 órakor az 1118-tól 800 méterre délre elfoglalja a La Cima-hegyet.

A Scott csoportnál: A 8. gránátos-ezred Pusno-ról Mt. Hum felé támadva Trt. Judrio-t átlépi. A 2. hegyidandár Cicer Vrh-t. a 22. hegyidandár St. Paul-t foglalja el.

Eredmény: A hatalmas harmadik olasz védőállást elsősorban a Kolovrat-gerincen, az Isonzo-tól délre október 25-én legelőször a wiirttembergi hegyivadász-zászlóalj töri át, egyszersmind nyugat felé a Luico-szorosig, kelet felé az 1114-es magassági pontig felgöngyöliti. Ezáltal az alpesi hadtestnek és a 12. hadosztálynak Luico-tól északra álló részei ismét szabad teret nyertek a támadás folytatására.

A MONTE CRAGONZA MEGROHAMOZÁSA.

Amilyen gyorsan csak lehet, visszatérek a Luico-ban kapott századokkal a Polava-tól északra levő útzárhoz. Ott rendezem a most már hét századból álló egységem és a századok között szétosztom a zsákmányolt lovakat és málhásállatokat. Pihenő nélkül megindulunk Jevscek-en át a Cragonza felé, mivel ha gyorsan elérjük a Matajur-utat, akkor valószínűleg még nem találunk harcrakész ellenséget.

Dacára az elmúlt napok emberfeletti fáradalmainak és erőfeszítéseinek, a meredek lejtőn, úttalan utakon, részben áthatolhatatlan tövises bokrok mentén, hosszú hegyhátakon és vízmosásokon felfelé kapaszkodva, gyorsan emelkedünk. Ez alkalommal is rendkívüli teljesítményt kell követelnem csapattól, mert a támadás nem akadhat el.

Minél feljebb érünk, annál nehezebb lesz a terep. A rengeteg mély bevágás és tüskés bokorcsoport nagy kitérőkre kényszerít, melyek rendszerint nagy magasság-

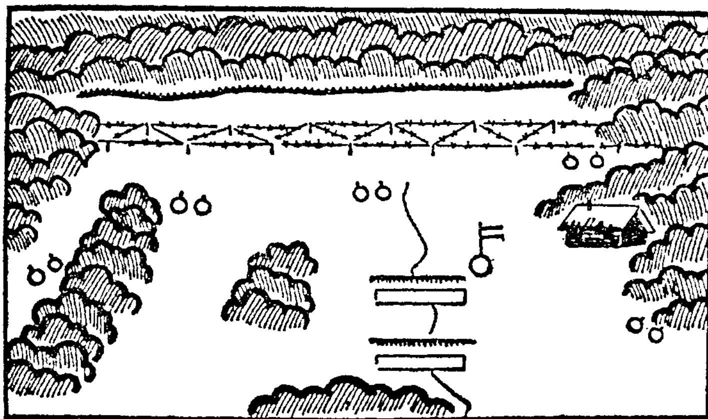
vesztéssel és eröpazarlással járnak. Órákon át kapaszkodunk, alkonyodik, besötétedik. A csapat most már teljesen kimerült. Lemondjak célomról? Nem, Jevscek-et el kell érnem, és akkor bizonyára akad néhány vállalkozó szellem, hogy felmenjek velük a Mt. Cragonza-ra.

A hold hatalmas korongja fényesen világítja meg a tetőmeredekségű lejtőt. Beezüstözi a legelőket, a bokrokat és a facsoportok mögött hosszú, fekete árnyékot rajzol a gyepre. Lassan, óvatosan kapaszkodik felfelé az él, végül is keskeny ösvényt talál. A különítmény 50 méter távközzel követ. Időnként megállok és figyelem az éj csöndjét.

Ismét megállunk az ösvény alatt egy szénaboglya árnyékában. Előttem gyanúsan sötétedik egy sűrű és magas bokrokkal benőtt szakadék. Ösvényünk ezen vezet keresztül. Megfeszítve fülelünk. A szakadék túlsó oldaláról határozottan halljuk a hangzavart, vezényszavakat és a menetelő csapatok lármáját. Az ellenség úgy látszik nem közeledik, hanem a szakadék tulsó partján húzódik oldalt. Talán túloldalt védőállást foglal? Megközelítésére csak az egyetlen keskeny ösvény áll rendelkezésre. Nem nagyon kecsegtet a dolog. Most Jevscek és a Mt. Cragonza jobbra és feljebb kell, hogy legyen.

Így inkább ismét letérek az ösvényről jobbra. Az él a meredek lejtőn, hosszú bokorcsoportok árnyékában tapogatózik előre. Előttünk egy holdsütötte nagyobb rét fekszik, a magas szálerdő félköralakban veszi körül. Vajjon ez megtévesztés volna? Fent az erdőszélen nem drótakadályok azok? Hát mögötte? Nem holdsütötte állások? Rendkívül óvatosan kúszunk előre és megállapítjuk, hogy helyesen láttunk. És azután – az erdőben felettünk olasz szavakat hallunk. Sajnos azt már nem tudjuk megállapitani, hogy az ellenség az állást valóban megszállta-e?

Hogy erre a kérdésre választ kapjak, minden irányba tiszti járőröket küldök ki. Ezalatt a különítmény felzárkózik és pihen. Nemsokára a jelentés is megérkezik, hogy az ellenség most éppen azon ügyeskedik, hogy megszállja az állást. Az állások előtt a drótakadályok nagyon magasak.

Pihenő Jevscek elött.

A megvilágított réten, hegynek felfelé, ezt az erős állást nagy merészség volna megtámadni, még egy teljesen pihent csapattal is, nemhogy holtrafáradt vadászaimmal, akik egész nap állandóan emberfeletti teljesítményeket hajtottak végre. Ezenkívül még az is kérdéses, hogy ezen a helyen az éj folyamán célszerű volna-e betörni? Kifizetné-e magát ez a vállalkozás? Lehetetlennek tartom, tehát erről a tervről lemondok. Arra határozom magam, hogy többórás pihenőt iktatot be, és ezalatt egész alapos terep- és harcfelderítést végzek.

Hangtalanul vezetem a különítményemet egy széles és az esetleg felülről jövő tűz ellen védő teknőbe, 250 méterre az ellenséges állástól; éjfélig pihenőt rendelek el. A 4. és 2. század biztosítja a pihenőt, azáltal, hogy minden irányban őrszemeket állít fel. Mivel a zsákmányolt málhásállatok nyugtalanságukkal kőnnyen árulóink lehetnek, jóval lejjebb jelölök ki nekik egy külön táborozási körletet. Mialatt a különítmény a pihenőhelyére megy, lent Polava-ban igen heves tűzharc keletkezik.*

A továbbiakban kiküldött tiszti járőröknek meg kelt állapítani azokat a kedvező útvonalakat, melyeken az ellenséget megközelíthetnénk, az akadályok erősségét, mélységét, az esetleges réseket, a megszállás módját és Jevscek község helyzetét. Legkésőbb éjfélre vissza kell érniök jelentéseikkel.

Egy zsákmányolt olasz hálózsákban, melyet gondos legényem, Reiher, Polavanál egy málhásállatra felrakolt, a különítmény felett fekszem. Alvásról azonban dacára fáradtságomnak, szó sem lehet, mert idegeim túl vannak feszítve. Már 22.30 órakor Aldinger hadnagytól a következő nagyszerű jelentést kapom, mely egyúttal az álmot is azonnal kiveri a szememből:

„Jevscek község a táborbelyünktől északnyugatra 800 méterre fekszik. A falu minden irányban nagyon meg van erősítve, az állások előtt mindenütt drólakadályok húzódnak, de úgy látszik, hogy az ellenség az állásokat még nem szállta meg. Jevscek-től közvetlen nyugatra az oldalban, valamint a falu déli részén, délkeleti irányba olasz csapatok vonulnak hegynek lefelé.”

Gyorsan megvan az elhatározásom: „Fel! Irány Jevscek!” Talán a községet még elérhetjük, mielőtt az olaszok állásaikat elfoglalnák. Néhány perc alatt vége a pihenőnek, a biztositásokat bevonjuk és a századok máris menetkészek. Közben a hold lebukik a látóhatár mögött. Az éjjel sötét, csak a csillagok világítanak halványan.

Az Aldinger hadnagy által felderített úton nesztelenüt megindul a különítmény Jevscek felé. A parancsnokokat röviden tájékoztatom. A 4. század és a 3. géppuskásszázad az elővéd, a többbi századok kis távközzel követik. Először egy keskeny erdőrészt keresztezünk, majd egy meredek tisztáson kapaszkodunk fel. Az elővéd éle nemsokára eléri az embermagasságú akadályokat. Aldinger hadnagy jelenti, hogy már csak 300 méterre vagyunk Jevscek-től. Megállunk és percekig hallgatózunk a sötétben. Egész közel semmi sem mozog, de néhány száz méterrel arrébb lefelé menetelő olasz gyalogság lépteit halljuk. Aldinger hadnagy az akadályok közötti keskeny résen átbújik a mögötte levő állásba és azt üresen találja. Az él követi. Ezután az egész elővédet is átvezetem, és félköralakban felállítom az ellenséges védelmi övben. Járőröket küldök ki, hogy közvetlen körülöttem a terepet felderítsék,

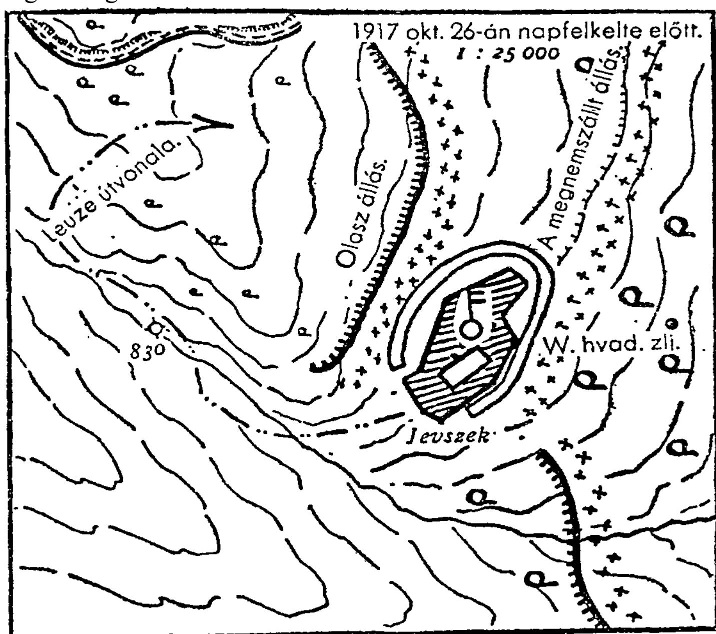
* A testőrgyalogezred ellenséges állásra bukkant. Tehát ott ismét ellenség van.

mert híreket akarok kapni Jevscek községről és a felettünk levő ellenségről.

Ezalatt a különítmény zöme (2., 3. század, 1., 2. géppuskás-század) az akadályokon keresztül bevonul az állásokba. A távbeszélő-századot és a málhásállat-lépcsőt az akadályokon kívül hagyom.

Egy járőrrel magam is megközelítem a feljebb levő ellenséget. A sötétben csak néhány méterre látok. A lejtő úgy néz ki, mint valami gyanús fekete tömeg. Alig 100 méterrel előttünk az olasz gyalogság mozog. Valószintileg oszlop egyesével jobboldalról balra lefelé, Jevscek irányába. Közelebb lopódzunk. Egyszerre ellenséges őrszem állít meg. Tehát előbb egy állás van és a csapatok emögött menetelnek.

Visszamászom és balra próbálunk tért nyerni Jevscek irányába. Mikor a községet megközelítjük, az egyik járőr azzal a jelentéssel jőn vissza, hogy a kőzség északi része üres, a déli részén azonban ellenség menetel át. Tehát elhatározom, hogy Jevscek-be bevonulok azzal a szándékkal, hogy a község déli részében levő ellenséget elfogom.

Néhány perc múlva a különítmény lassan megkezdi előnyomulását a község irányába. Az első emberek már-már elérik az első házakat, mikor a kutyák elkezdenek ugatni. Röviddel ezután az ellenség alig 100 méterre a jobbra felettünk levő állásából megnyitja a tüzét. Ez szerencsénkre nagyon magasan fekszik s inkább a baloldali szálerdőbe csapódik, mint közénk. Aki közülünk nem talál fedezéket, lelapul a földre. A géppuskákat és a karabélyokat tüzelésre készen tartjuk, de teljes csendben maradunk. Mi csak akkor nyitnánk meg a tüzünket, ha az ellenség támadna. De nem támad. Úgy gondolom, ha csendben maradunk, hamarosan be fogja szüntetni a tüzét és azt fogja gondolni, hogy tévedett.

Az ellenség tüzijátéka alatt a zöm részei az üres ellenséges állásoktól fedezve bevonulnak a községbe. Néhány perc múlva az ellenség tényleg beszünteti a tüzét. Nemsokára már az egész Rommel-különítmény bent van Jevscek-ben. Örvendetesen az ellenséges tűz nem okozott veszteségeket.

Hogy a községtől közvetlen északnyugatra lévő ellenséggel a további összeütközést elkerüljem, a falu északi részén köralakban állítom fel a különítményt. Aki nincs biztosító szolgálatban, az fegyverét karjára akasztva pihen, a szlovén lakosság által még mindig lakott házakban. Mindnyájan tudjuk, hogy az erősen megszállt állások csak kézigránát-dobó távolságra vannak és abban az esetben, ha az olaszok a faluba bevonulnának, minden körülmények között közelharcra kerülne sor. Éjfél már régen elmúlt.

A tűzrajtaütés óta az ellenség már nem menetel se Jevscek déli részén át, sem pedig a falutól északnyugatra a lejtőn. Érdekes, hogy a tűzrajtaütés alkalmával az ellenséges tüzet csak északnyugat felől kaptuk, míg délfelől egyetlen lövést sem észleltünk. Dacára annak, hogy úgy veszem észre, mintha ez az állás Polava-ig összefüggene, nincs kizárva, hogy itt egy rést taláttunk. Nézzük csak? Az egyik házban lobogó kandallótűz mellett tanulmányozom a térképet. Most Jevscek északi részén, Polava-tól 1 km-rel északra vagyunk. A tengerszintnél kb. 830 méterrel magasabban. A Mt. Cragonza csúcsa 500 méterrel nyugatabbra fekszik és 266 méterrel magasabb. Mivel Jevscek a keleti szegélyén van megerősítve, délkeletre és északnyugatra pedig az ellenség máris állásban van, itt csak egy, már jóval elóbb kiépített védőállásról lehet szó, melyet az olaszok a Luico-szoros mögött felvételi állásnak szántak. Az éjjel megfigyelt olasz csapatmozdulatok arra engednek következtetni, hogy az ellenség ezt az állást sürgősen az egész hosszában meg akarja szállni. A megerődítés módja szerint, maga Jevscek is bele tartozik ebbe a védőállásba, de valami oknál fogva az olaszok eddig még nem szállták meg. Esetleg azonban még az éjjel, vagy a kora reggeli órák folyamán megszállhatják az állásokat. Várjunk-e erre? Hiszen a hadiszerencse most is kinyújtotta a kezét a vállalkozó szellemű vadászoknak! Hiszen máris megszálltuk az ellenséges állás egy részét és ezzel megnyitottuk az útat az alpesi hadtest számára a Mt. Cragonzá-ra, a Mrzli Vrh-re és a Matajur-ra.

Miután így ítélem meg a helyzetet, Leutze hadnagynak elrendelem, hogy állapítsa meg, vajon Jevscek déli szegélye meg van-e szállva és ha nem, úgy folytassa tovább az útját Jevscektől ½ km-rel északnyugatra az ellenséges állás hátába. Legkésőbb 2 óra múlva térjen vissza. Mivel Leutze hadnagy nem akar kísérőket magával vinni, egyedül indul útnak.

Kimerült különítményemtől nem sajnálom a pihenő meghosszabbítását. A zöm az ellenségtől csak néhány méterre, szilárd kőházakban ül kandallótűz mellett és eszi a korpakenyeret meg a kávét, amit a rendkívül barátságos szlovén lakosság ad nekik. Kint néha egy-egy lövés dördül, vagy kézigránát robban, de úgy látszik, hogy az ellenségnek hiányzik a bátorsága ahhoz, hogy a faluba a felderítést bevezesse. Teljes csendben vagyunk. Az egymás mellett, vagy közel levő németeket és olaszokat a teljes sötétség borítja.

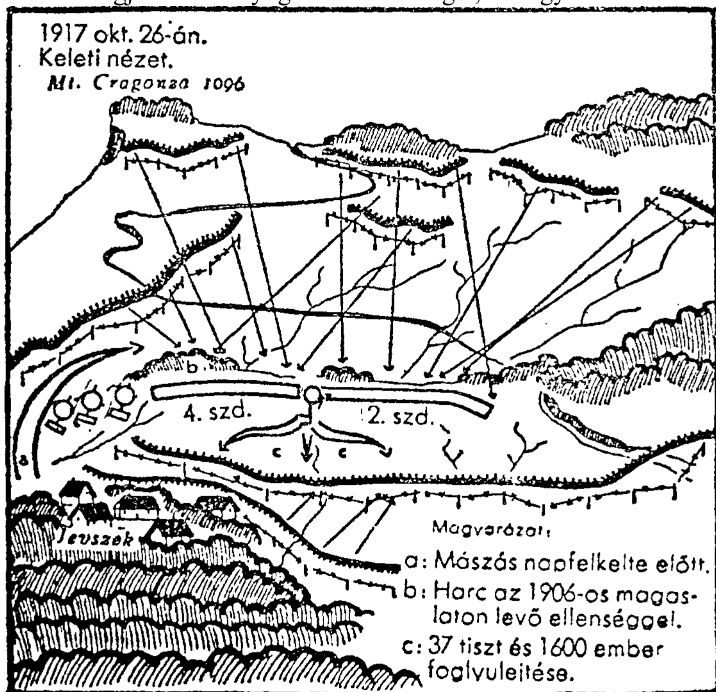
4.30 órakor Leutze hadnagy visszatér. Hozott magával egy olasz foglyot és a

következőket jelenti: „Jevscek délnyugati kijáratát az ellenség nem szállta meg. Az útat a falutól északnyugatra felderítettem. Ezen az egy olasz foglyon kívül ellenséggel sehol sem találkoztam.” Így tehát kiválóan megoldotta a feladatát.

Leutze hadnagy jelentése alapján a következőt határozom el: A különítményem négy századával azonnal megszállom a községtől északnyugatra levő magaslatokat. A fennmaradt erőmet utóvédként Jevscekben hagyom. A községtől északnyugatra levő ellenséget napfelkeltekor akarom megtámadni.

Nem könnyű ez az elhatározás, mert ha az olasz a Mt. Cragonza-n levő állásaiból nepfelkeltekor tűz alá tudja venni az általunk megszállt magaslatokat, akkor egyszerre két arcvonalon kell harcolnunk. Ez bizony nagyon könnyen kellemetlen helyzetbe hozhat. De aki mer, az nyer.

Még mindig koromsötét van, mikor 5 órakor a 2., 4., századdal, az 1., 2., géppuskás századdal Jevscek községet lábujjhegyen elhagyom. A hosszú oszlop élét Leutze hadnagy vezeti az általa már felderített úton. A harmadik századot és a harmadik géppuskás századot a már kipróbált Grau hadnagy parancsnoksága alatt Jevscekben hagyom azzal a feladattal, hogy mihelyt a Rommel-különítménynél harcra kerül a sor, azonnal fogja le északnyugatra az ellenséget, nehogy az a hátunkba támadjon.

Ezt a parancsot azalatt adom ki, mialatt a különítmény elindul a faluból. Mikor azután a menethez csatlakozom, a Cragonza teteje már kezd világosodni. A hegyek között nagyon hamar vllágosodik. Az a kellemetlen érzésem támad, hogy félórával megkéstem. Előttem a sziklás, kopár teknőben a századaim bosszú oszlopát látom,

amint a 830-as magassági ponton keresztül kapaszkodnak felfelé. Távcsövemmel végigkutatom a Mt. Cragonza már világos felső lejtőit és —... — megrettenek! Különítményem felett alig néhány száz méterrel ellenséges állást veszek észre. Mozgolódnak benne, egyik rohamsisak a másik mellett. Ha az ellenség most véletlenül tüzelni kezdene, úgy ez a teknő alig nyujthatna valami fedezéket és a nagy veszteségeket semmiképpen sem tudnám elkerülni. Ebben a pillanatban ismét nagyon nyomasztóan hat rám a tisztjeim és embereim élete iránt érzett felelősség. Ki kell ragadnom őket ebből a veszélyes helyzetből, melyről egyelőre még csak sejtelmük sincs.

Épp a 2. géppuskás század oszlopában menetelek. Akit tehát közülök el tudok érni, azonnal lesállásba helyezem a hegyoldalon, menetvonalunktól jobbra, azzal a paranccsal, hogy mihelyt az ellenség akárhonnan is megnyitná a tüzet, a balra felettük levő állás ellen nyissa meg a tüzet és kösse le. Ezután hírvivőimmel előresietek és az egyes századok élét jobbra kanyarítom, a Jevscek-től 500 méterrel északnyugatra levő, ritkás bokrokkal benőtt oldalba. Legfőbb ideje, mert a derengés lassan világosságba megy át.

Mikor az utolsó század utolsó embere is elhagyta a teknőt, a Mt. Cragonza oldalában levő ellenség megkezdi a tüzét és ólommal áraszt el. Mivel még mindig az ellenség felé lejtő oldalon vagyunk és az ellenséges tűz a nálunk jóval magasabban levő uralkodó állásokból jön, a tűz elől semerre sem tudunk kitérni. Csak néhol a tüskés bokrok adnak némi rejtőzési lehetőséget. A 2. géppuskás század gyorsan megnyitja a tüzét s a tűz oltalma alatt az egyes szakaszok szétbontakozva elérik a peremvonalat s onnan nyitják meg tüzüket.

Félkör alakból (északnyugatról, nyugatról és délnyugatról) leadott igen erős ellenséges tűzzel szemben haladva nem juthatunk fel. Oldalt mászással és apró szökellésekkel igyekszik az első vonalban levő 2. és 4. század széjjelebb húzódni, hogy a nagyobb kiterjedéssel legalább szétforgácsolják az ellenség tüzét. Ennek dacára a veszteségek szaporodnak. Többek között Ludwig hadnagy, a 2. század parancsnoka is nagyon súlyosan megsebesül.

Közben a hátunk mögött Jevscek-nél is tetőfokát éri el a harc. Parancsomnak megfelelően a 3. század és a 3. géppuskás század, Grau hadnagy parancsnoksága alatt megnyitotta a tüzet az állásban levő ellenségre, ezáltal lefogta az állásaiban és megakadályozta, hogy az a nagyon súlyos harcot vívó többi századot hátbatámadja.

Néhány hírvivővel magam is elérem a magaslatot és az ellenség célzott tüze elöl egy bokorcsoport mögé bújok. Tőlem jobbra és balra az ellenséges géppuskák szóráskúpjai átbuknak a gerincen. Most már egyetlen raj sem áll a rendelkezésemre. Minden emberem erős tűzharcot folytat az ellenséggel és olyan sebesen tüzel, ahogy csak bírják a karabélycsövek. A döntést minden nehézség ellenére gyorsan ki kell erőszakolnom, mert különben a vadászaim elvéreznek. A hírvivőimmel a 2. és 4. század körletéből kivonok három golyószórós rajt és azokat 50 méterre a harcálláspontomtól, a holt térben gyülekeztetem. Mikor együtt vannak, a legnagyobb sietséggel rohamcsapatokat alakítok belőlük és levezetem őket a Grau-különítménnyel szemben álló ellenség hátába.

A keskeny, kőgörgeteges lejtő szélén lévő bokrok között ereszkedünk le. A golyószórók és karabélyok állandóan tüzelésre készek. Nemsokára megpillantjuk

magunk alatt az ellenséges állást. Az ellenség roppant sűrűn szállta meg. Egyik rohamsisak a másik mellett csillog. Arról a helyről, ahol állunk, éppen az árok fenekére látunk. A felettünk küzdő vadászaimnak szánt tűz magasan a fejünk felett száll el. Jevscek-nél a 3. század és a 3. géppuskásszázad alig 100 méternyire van tőlünk. Ha most elkezdenénk tüzelni, akkor az állásban levő olaszok sehol sem találhatnának fedezéket. Egyelőre még csak nem is sejtik jelenlétünket.

A rohamcsapatok tüzelőállást foglalnak el s azután leszólunk az olaszoknak, hogy adják meg magukat. Az állás védői elborzadva merednek ránk. Fegyverük kiesik a kezükből, tudják, hogy itt már minden mindegy, az ügyük elveszett. Jelzik, hogy meg akarják magukat adni. A rohamcsapataim az egész idő alatt egyetlen egy lövedéket sem lőttek ki. De – legnagyobb csodálkozásomra – nemcsak a Jevscek-nél levő ellenség teszi le a fegyvert, hanem ezen a kb. 3 századon kívül, egészen a Matajur-útig bezáróan az egész állás megadja magát. Teljesen megzavarja őket a hátuk mögött hallatszó pokoli lövöldözés és a mi gyenge rohamcsapataink. A Rommel-különítmény zömének a tűzharca és a mi megjelenésünk valószínűleg azt a benyomást kelti bennük, hogy a németek a Cragonza felől támadva jutottak el idáig és hogy ez az uralgó magaslat már a mi kezükben van.

Jevscek-től északra 650 méterrel egy teknőben egy egész olasz ezred adja meg magát, 37 tiszt és 1600 ember. Teljes fegyverzettel és felszereléssel bújnak elő. Bizony nagy gondot okoz, hogy a lefegyverzésükhöz elegendő embert kerítsek elő. Ezalatt néhányszáz méternyire a harc változatlan hevességgel tombol.

A Mt. Gragonza védői még csak nem is sejtik, hogy mi történt a Jevscek-től északra és északnyugatra levő csapatokkal. Az első vonalunknak bizony nehéz a helyzete, de legalább a hátukat nem veszélyezteti semmi sem.

Az eddig Jevscek-nél maradt századok most előrejönnek és megkezdődik az arctámadás a Mt. Cragonza birtokáért. Nehéz és veszteségteljes a harc. Az ellenség az erős és uralkodó állásait szívósan védi. A mi alulról jövő tüzünk nem okoz nagy veszteséget. Meredek, kopár oldalakon ólomeső közepette közelítik meg vadászaim az ellenséges állásokat.

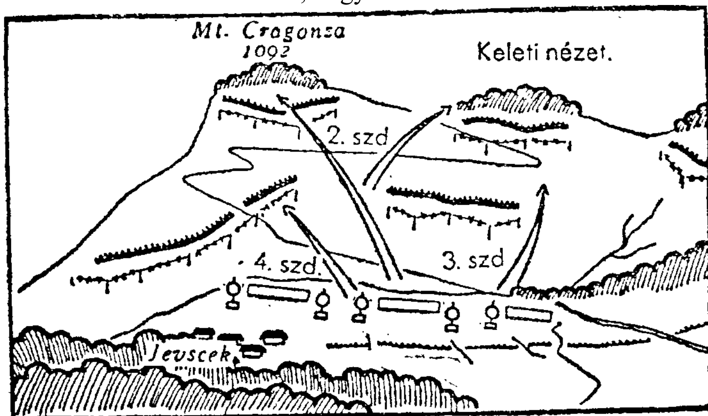
Mivel minden egységemet kijátszottam, a középen a 2. századdal megyek előre. Ezt most a súlyosan sebesült Ludwig hadnagy helyett Aldinger hadnagy vezeti. Elérjük a Malajur-út alsó kanyarulatát. Itt fogatolás nélkül 14 olasz tábori löveg és 25 lőszeres kocsi vesztegel. Vajon ez-e az Avsa-, illetve Perati-i tüzércsoport, amely az előző napi harcokban szerepelt? Ennek a megállapitásával most nem tölthetjük az időnket, mert északról oldalozó géppuskatűz csap le közénk. Tovább rohamozunk. Nem sokkal ezután a 2. század elveszti új parancsnokát: Aldinger hadnagyot három lövés súlyosan megsebesíti. Én még egy darabig az egyik olasz géppuskás lövész céltáblájaként szerepelek. A Matajur-úton csíp el. Tüze elől sehol sem találok menedéket. Gyors szökelléssel a hegyoldalon felfelé elérem a körülbelül 60 méterre levő útkanyart, ahol végre sikerül a jólcélzott szóráskúpból kijutnom.

A vadászok elkeseredett harci kedve a veszteségekkel együtt növekszik. Egyik állásrészt a másik után, egyik géppuskás fészket a másik után foglalják el. A bátor 2. század, melyet most Hügel szakaszvezető vezet, megrohamozza a Mt. Cragonza-t. Ezzel a Mrzli vrh északi és keleti oldalán levő ellenség sorsa meg van pecsételve s

megsemmisítésiek már csak idő kérdése.

Nem tudom, csupán sejtem, hogy a szomszédaim mit csinálnak. Napfelkelte óta jobbra tőlünk a harci zaj mindinkább erősbödik. Ez után ítélve a 12. hadosztály és az Alpesi hadtest részei valószínűleg kelet és északkelet felől támadják a Mrzli vrh-et. Az sincs azonban kizárva, hogy Avsa-ról a Mt. Cragonza irányában támadnak **a** Matajur-út mentén.

Várjak, amíg megérkeznek? Nem volna tanácsos előbb a Cragonza keleti oldalán felzárkóztatni egységeimet, a kötelékeket rendezni? Hiszen ez után a rendkívül nehéz támadás után megérdemelnének az embereim a csúcson egy kis pihenőt! Viszont attól is félhetek, hogy jobbról az oldalamban levő olasz erők ellenlökést, vagy éppen tervszerű ellentámadást indítanak, hogy az elvesztett területet visszaszerezzék.

A Mt. Cragonza megtámadása.

Célszerűbbnek tartom tehát, hogy először minden ellenséges ténykedést megakadályozzak azáltal, hogy a jelen pillanatban rendelkezésemre álló félszázaddal a támadást a Mrzli vrh felé emelkedő gerincen azonnal folytatom.

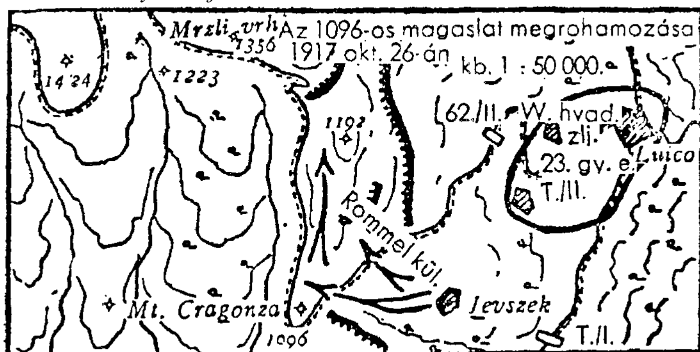
Megjegyzések: Éjjel a Jevsce elleni támadds alkalmával az olasz csapatok kiabálással és zajos meneteléssel árulták el magukat. Ezáltal minket a helyes útra tereltek és ki tudtuk kerülni a nem kívánatos összeütközést.

Mialatt a kimerült csapat pihent, a tisztek állandóan azon fáradtak, hogy a terepről és az ellenségről biztos híreket szerezzenek. Ezt a felderítő tevékenységet éjfél után Jevscek-ből is folytatták. Az ő munkájukat sikerült csak Jevscek-től északnyugatra az áttörés és a Mt: Cragonza megrohamozása.

Október 25-26-ra virradó éjjel a *szomszédaimról nagyon keveset tudtam. Azt sem tudtam, hol vannak, mit csinálnak és mik a szándékaik. Sőt az elöljárómmal sem volt meg az összeköttetésem. De abban az egyben biztos voltam, hogy mindent elkövet mindenki, hogy a támadás 26-án se akadjon el.*

***A** hegyivadászok számára kétség beejtő volt a he1yzet, mikor napfelkeltekor két ellenséges állás között, a fedezéknélküli terepen az ellenség pusztító tüzébe kerültek.*

Végül ez a küzdelem is a mi javunkra dőlt el. A fordulatot néhány bátorszívű raj hozta meg. A hegyivadászok hatalmas támadó lendülete legjobban a Mt. Cragonza megrohamozásakor tűnt ki. A 2. századnál ez a lendület még akkor sem akadt el, amikor valamennyi tisztjét elvesztette.

1917 október 26-án, 7.15 órakor – a Mt. Cragonza megrohamozásának pillanatában – a következő volt a hadműveletben résztvevő egységek helyzete:

A Kraus csoport: A Stol-t (1668) 26-án 3.30 órakor az 1. császárvadász ezred zászlóalja elfoglalja, 6.00 órakor a II. zászlóalj eléri Bergogna-t. Az ezred I. és II. zászlóalja, valamint a 43. dandár követi és élükkel 8.00 órakor szintén megérkeznek Bergogna-ba.

A Stein csoport: A 12. hadosztály, mint előző nap este, a 63. gyalogezreddel a Natisone-völgyben az országhatárnál áll. A 62. gyalogezred II. zászlóalja és a 23. gyalogezred menetkészen állnak Avsa-nál, a testőrezred II. zászlóaljára felzárkózva.

Az Alpesi hadtest: A Württemberg-i hegyivadász zászlóalj napfelkelte előtt betört a Mrzli vrh–Jeoscek–Polava-i állásba, az állást északnyugati irányban egy kilométerre felszakította és 7.15 órakor megrohamozta a Ml. Cragonza-t. A zászlóalj többi része Luico-ból Avsa-n keresztül megindul a Mt. Cragonza felé. A testőrgyalogezred II. és III. zászlóalja menetkészen vár arra, hogy a hegyivadász-zászlóalj ⅓-a mögé besorolva megkezdje menetét a Cragonza-ra. A testőrezred I. zászlóalja előörs biztosításban van Polava felé. A 2. vadászezred (a 10. vadászzászlóalj nélkül) Ravna-ból Luico-ra menetel. Az 1. vadászezred és a 10. vadászzászlóalj menetkészen állnak az 1114-es magaslaton, ahol éjjeleztek. A 200. hadosztálynál: a 3. vadászezred Drenchia-ról menetben van Trusgne-ra, ahová 8.00 órakor érkezik be. A 4. és 5. vadászezred az 1114-en éjjelezett, 4.30 órakor Ravna-ra menetelnek, hol 8.00 óráig pihennek.

A Scotti csoport: A 8. gránátos ezred az I. zászlóaljával 5.00 órakor elfoglalja La Klava-t és mindhárom zászlóaljával megtámadja a Mt. Hum-ot.

Eredmény: A Mrzli vrh északi oldalán levő Matajur–Mrzli vrh–Jevzcek–Polava–St. Marino vonalában húzódó állást a württembergi hegyivadászzászlóalj Jevsceknél a kora hajnali órákban éppen úgy áttöri, mint előző nap a Kolovrat-állást. Ezzel a Mrzli vrh és a Matajur-tömb állásainak a kulcspontja esett el.

Az 1192-es magaslat és a Mrzli vrh (1356) elfoglalása. Roham a Monte Matajur ellen.

Bár vadászaim a Mt. Cragonza megrohamozása után teljesen ki vannak merülve, mégsem engedhetek nekik a csúcson pihenőt. A kiváló Hügel szakaszvezető a rá jellemző harcikedvvel lát új feladatának a megoldásához. Minden megerősítés bevárása nélkül, a rendelkezésére álló igen gyenge erőkkel, abból a célból, hogy amíg az ellenség megengedi, tért nyerjen, megkezdi az előnyomulást az 1912-es magassági ponton keresztül a Mrzli vrh irányába.

Én még előbb a különítményemnek hírvivővel azt a parancsot adom, hogy amint csak lehet, a századok azonnal kövessenek a Mt. Cragonza-n keresztül a Matajur-úton a Mrzli vrh irányában. Azután én is követem a 2. századot. Már néhányszáz méterre ellenségre bukkanunk. Ez kis csoportokban a gerinc erdős csúcsain fészkelte be magát. Jobbról, a keleti lejtőn a harci zaj alaposan megnövekszik. Valószínű, hogy az olaszok a Rommel-különítmény Jevscek-ről a Mt. Cragonza felé kapaszkodó részeire tüzelnek. De az is lehet, hogy az Alpesi hadtestnek azon részei harcolnak ott, melyek Luico-ból a Matajur-úton közelítik meg a Mt. Cragonza-t.

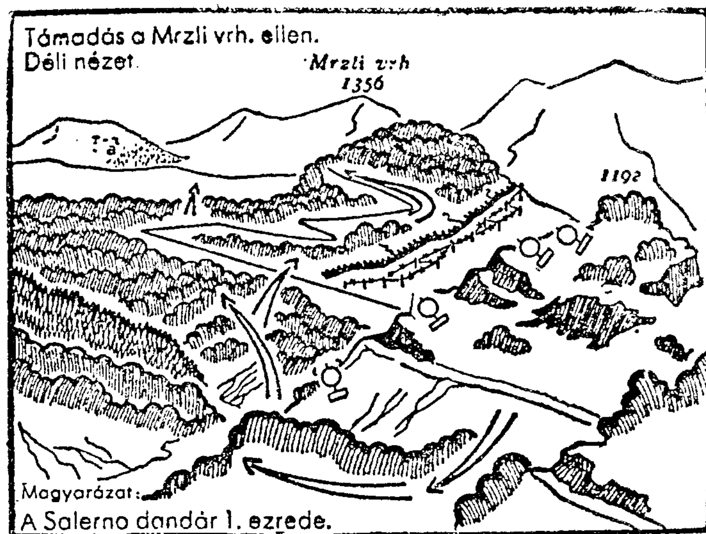
Hügel szakaszvezető nagyszerűen érti a módját, hogy a létszámban és fegyverzetben erősebb ellenséget hogyan kell a tűzfegyvereivel arcban lekötni, hogy azután kisebb járőrökkel oldalból és hátból megtámadja. Az ilyen kis harcok néhány perc alatt végetérnek és az ellenség máris visszahúzódik, részben észak felé, részben Luíco irányába.

Mivel mindenütt gyorsan végzünk és az ellenállást mindenütt megtörjük, gyorsan haladunk és így a különítménnyel az összeköttetés hamarosan megszakad. Azt a jelentést kapom, hogy különitményemet az északi arcvonallal harcoló olaszok állásaikból géppuskáikkal annyira lefogják, hogy csak nehezen tudnak tért nyerni és már több mint egy kilométerrel lemaradtak. Megállítsam-e a második századot? Nem! Addig maradok támadásban, ameddig csak erősebb ellenségre nem bukkanok.

8.30 órakor a már csak szakasz erejű 2 század eléri Avsatól nyugatra két kilométerrel az 1192-es magaslatot. További előnyomulásunkat már erős ellenség akadályozza. Ez a Mrzli vrh (1356) csúcsától 800 méterrel délnyugatra van állásban. Onnan veszi géppuskáival tűz alá az általunk megszállt magaslatot. Jobbra lejjebb a hegyoldalban és hátrább Jevscek irányában is heves harc dúl. Úgy látszik, hogy az Alpesi hadtest most támad.

Ha a Mrzli vrh délkeleti lejtője ellen folytatni akarom télmadásomat, akkor legalább két karabélyos és egy géppuskás századra van szükségem. Hogy ezeket az erőket minél hamarabb előteremthessem, magam sietek vissza a Matajur-úton. Hügelnek még azt a parancsot adom, hogy az 1192-es magaslatot minden körülmények között tartsa. A lemaradt Rommel-különítmény felé sehol egyetlen összekötő közeget sem találok. Mikor már az 1192-es magaslattól 600 méternyire sietek visszafelé a Matajur-úlon, az egyik útkanyarnál pontosan egy olasz hadoszlop éle elé toppanok. Ezek Avsa irányából jövet, éppen a Matajur-utat keresztezik. A bersaglieriek lekapják vállukról a fegyverüket és tüzelnek Hatalmas ugrással levetem magam közvetlen

az út alatt levő bokorba s így kivonom magam a célzott lövéseik elöl. Néhányan üldöznek még a bokrok között, de mialatt ők lefelé sietnek, én már ismét felfelé kapaszkodom az 1192-es magaslat felé. Mikor visszaérkeztem, erős összekötő járőrt küldök ki, hogy a lemaradt részekkel az összeköttetést felvegyék és az egyes századparancsnokoknak azt a parancsot adják át, hogy minél hamarabb vezessék századaikat az 1192-es magaslatra.[*]

Már 10.00 óra felé jár az idő, mikor a támadáshoz szükséges 2 század és 1 géppuskásszázad rendelkezésemre áll. Ezek a századok a Rommel-különítmény összes századaiból vannak összeválogatva. Az 1192-ig az előnyomulás azért tartott olyan soká, mert egyes részek ismételten harcbakeveredtek az ellenségnek azokkal az egységeivel, melyek a ML Cragonza-1192 vonalán keresztül dél felé vissza akartak vonulni.

Most már elég erősnek érzem magam ahhoz, hogy a Mrzli vrh-i ellenséggel harcbaszálljak. A Mrzli vrh oldalában levő állások ellen fényjelekkel tüzérségi tűztámogatást kérek. Ennek csodálatos eredménye lesz: a német gránátok nemsokára éppen a kívánt helyen csapódnak be. Ezután az 1192-ről a géppuskáink tüze szegezi az ellenséget állásai fenekére. Ezalatt a két karabélyos század, parancsnokságom alatt, közvetlen a Matajur-út alatt a facsoportok között megközelíti az ellenséges állást. Az

[*] Közben az Alpesi hadtest ós a 12. hadosztály részei a Perati–Avsa–Luico körletből megkezdték előnyomulásukat a Matajur-úton a Mt. Cragonza irányába. A 62. gyalogezred élen menetelő zászlóalja Avsa-tól másfél kilométerrel délre erős állásban levő ellenségbe ütközik, majd ezt megtámadja. A mögötte levő egységek (a Württemberg-i hegyivadász-zászlóalj) törzse, a Gölner-csoport. a 23. gyalogezred, a testőrgyalogezred II. és III. zászlóalja) sikeresen jutnak előre a Matajur-úton a Mt. Cragonza irányába. A testörgyalogezred I. zászlóalja még mindig a Polava-i olasz völgyzár (a Jevscek–Polava–Mt. San Marino-i reteszállás egyik része) előtt áll.

ellenség nyugati szárnyát sikerült átkarolni. Most azután nekilendülünk az ellenséges állás oldalának és hátának. De mihelyt az ellenség észreveszi, hogy a hátába kerültünk, sietve kiüríti az állását és a Mrzli vrh keleti lejtőin visszavonul. Mivel a Mrzli Vrh-nek sem a keleti, sem az északi oldalán nem akarok üldözni, félbeszakítom a harcot és a géppuskás századot magam után vonva, a Matajur-úton tovább menetetek a Mrzli vrh déli lejtője felé.

Már támadásunk alatt észrevettük, hogy a Mrzli vrh két legmagasabb csúcsa között a nyeregben terjedelmes sátortábor van, közelében pedig nagyon sok olasz katona áll. Ott tétlenkednek és habozva nézik, hogy közeledünk feléjük. Délfelől. tehát a hátukból nem várták a németeket. Ettől a sátortábortól most már csak 1500 méternyire vagyunk. Mrzli vrh déli oldalán a Matajur-út több kanyarulattal emelkedik, majd közvetlen a sátortábor alatt halad el, nyugat felé a Matajur irányába.

A Mrzli vrh nyergébe mind több és több olasz gyűlik. Számuk most már 2-3 zászlóaljat tehet ki. Mivel nem kezdenek harcolni, nagyon mélyen széthúzódott különítményemmel zsebkendőlobogtatva közeledem. A háromnapos támadás alatt már megtanultuk, hogyan kell ezzel az új ellenségget bánni. Már mindössze csak 1000 méter választ el, de az ellenségnél a helyzet változatlan. Vajon ezek az olaszok egyáltalában nem akarnak harcolni? A helyzetük éppen nem reménytelen! Ha minden erejét összeszedi, úgy a Rommel-különítményt egyszerűen agyonnyomhatja és egykettőre elérheti a Mt. Cmgonza-t. Vagy akár néhány géppuska tűzoltalma alatt majdnem látatlanul ismét el tudja érni a Matajur tömböt. De e két esemény közül egyik sem következik be. Felettünk az ellenséges kötelék mereven áll. Ember ember hátán. Meg sem mozdulnak. Zsebkendőlangetésünket viszont nem viszonozzák.

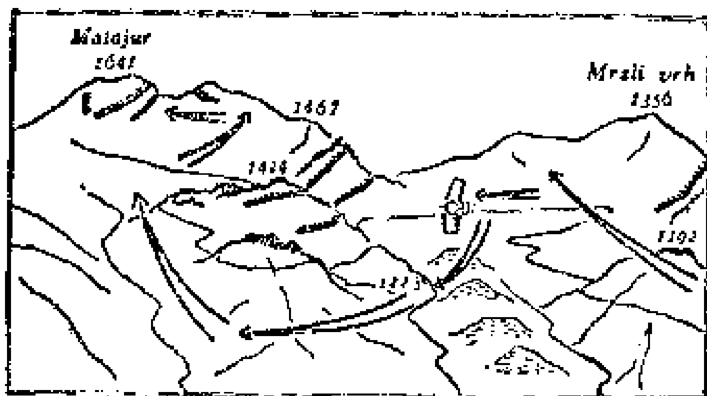
Mind közelebb és közelebb érünk. Az ellenségtől 600 méterre sűrű erdő takar el bennünket. Ők az erdő túlsó szegélye felett néhányszáz méterre állnak. Az út most éles szögben kelet felé kanyarodik. Vajon mit csinálhatnak most azok ott fölöttünk? Nem határozzák-e el magukat mégis inkább a harcra? Ha most meggondolják és lerohannak minket, úgy egyszeriben harcra, mégpedig közelharcra kerül a sor. Az ellenség pihent, túlerőben van és még az az előnye is megvan, hogy a hegynek lefelé harcolhat. Ilyen körülmények között szükségesnek tartom, hogy az erdő felső szegélyét minél hamarabb elérjük. De a vadászaim a súlyos géppuskák terhe alatt már annyira kifáradtak, hogy ezt az újabb teljesítményt, a meredek lejtőn, a sűrű bokrok között, már nem nézem ki belőlük.

Ezért a különítményt az úton tovább meneteltetem. Streicher hadnaggyal, Dr. Lenz orvos főhadnaggyal, néhány vadász kíséretében 100-100 méter térközzel széles arcvonalon átfésüljük az erdőt, a legrövidebb úton, az ellenség irányában. Eközben Streicher hadnagy meglep egy ellenséges géppuskát és kezelőit elfogja. Az erdőszegélyt akadálytalanul elérjük. A Matajur-út tulsó oldalán levő ellenségtől még mindig 300 méter választ el. Most látjuk csak, hogy micsoda hatalmas embertömeg áll előttünk. Rettenetesen kiabálnak és hadonásznak. Mindenkinek a kezében van még a fegyver. Elől úgy látom, mintha egy nagyobb tömeg tiszt állna együtt. A különítményem éle még nagyon messze lehet. Úgy számítom, hogy körülbelül 600 méternyire most érhette el az útkönyökőt.

Az az érzésem, hogy azelőtt kell tennem valamit, mielőtt az ellenség még elha-

tározná magát. Ezért elhagyom az erdőszélét és kiabálással meg kendőlobogtatással igyekszem őket megadásra felszólítani. A tömeg rámmered, de nem mozdul. Már 50, már 100 méterre távolodtam el a rejtőzési lehetőséget nyújtó erdőszegélytől. Most már ellenséges tűzben lehetetlen lenne visszajutni. Az a benyomásom, hogy ha most megállnék, nem csak én, de mindnyájunk ügye elveszne.

Az ellenségtől most már csak 150 méterre vagyok. Fölöttem hirtelen megmozdul a tömeg. Lefelé rohannak a lejtőn, magukkal rántják az ellenálló tisztjeiket, a legénység legnagyobb része eldobálja a fegyverét. Tőbbszázan sietnek felém. Teljesen körülvesznek s a következő pillanatban már olasz katonák vállán ülök. Ezer torokból harsan fel, hogy *„Eviva Germania!”* Az egyik olasz tisztet, aki nem akarja magát megadni a saját legénysége koncolja fel. A Mrzli vrh-en levő olaszok számára a háború befejeződött és most örömujjongásban törnek ki.

Most jobbról az erdőből előtűnik a hegyivadászaim éle. A megszokott nyugodt, tértnyerő lépésekkel közelednek, dacára a tűző napnak és hatalmas terhüknek. Néhány németül beszélő olasz katonával a foglyokat közvetlenül a Matajur-út alatt, arccal kelet felé sorakoztatom. A Salerno-dandár 1. ezredének 1500 embere. Különítményemet meg sem állíttatom. Az oszlopból csak egy tisztet és három embert szólítok magamhoz. Két embert a foglyokkal a Mt. Gragonza-n keresztül Luico felé indítok útnak, a 43 tiszt elszállítását Göppinger tizedesre bízom, a legénységtől elválasztva, külön csoportban. Az olasz tisztek, midőn észrevették, hogy milyen gyenge a Rommel-különítmény, megkísérlik a legénységüket ismét kézbe venni, mert megjött a harci kedvük. De már elkéstek! Göppinger tizedes tudatában van nagy felelősségének és a legnagyobb fokú szigorral lát feladata megoldásához.

Mialatt a lefegyverzett ezred megindul lefelé, a Rommel-különítmény elhalad a sátortábor mellett. Röviddel előbb néhány olasz fogoly közölte velem, hogy a Matajur-on a dandáruk másik ezrede van. Figyelmeztettek, hogy ez nagyon híres ezred, melyet Cadorna az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért már több napiparancsában megdicsért. Ez az ezred egészen biztosan ránk fog lőni, legyünk tehát óvatosak.

Az olasz katonák sejtelme hamarosan valóra is válik. Alighogy a különítmény a

Mrzli vrh nyugati lejtőjét elérí, az 1467-es és az 1424-es magaslatról igen élénk tüzet kap. Az olasz géppuskák tüze nagyszerűen fekszik és az utat pillanatok alatt tisztára sepri. Szerencsére az út alatt lévő sűrű bokrok gyorsan kivonnak a célzott lövések elől s így különítményemet ismét hamarosan összeszedhetem. Most már nem közvetlen a Matajur-út alatt menetelek tovább, hanem éles szögben délnyugat felé kanyarodom. Az a szándékom, hogy az 1467-es magaslatot a leggyorsabb ütemben az 1223-as magaslaton keresztül, nagy ívben megkerülöm és valahol az 1424-es magaslattól délre akarom a Matajur-útat ismét elérni. Ott az út élesen kanyarodik. Ha ezt a pontot egyszer elértük, akkor a Saterno-dandár híres második ezrede már nem szökhet meg. Hasonló helyzetbe fog kerülni, mint félórával ezelőtt a dandár első ezrede, csak azzal a különbséggel, hogy ennek délfelé vezető egyetlen visszavonulási lehetőségét a kopár déli lejtőn tüzünkkel megakadályozhatjuk, míg a másiknak az utolsó pillanatig rendelkezésére állt a fedezéket nyújtó erdőszegély.

Hogy szándékom felől megtévesszem őket, a Mrzli vrh nyugati lejtőjén néhány géppuskával lekötöm a figyelmüket. A különítmény többi részével – az ellenség a sűrű bokrok között nem tudja mozdulatainkat megfigyelni – akadálytalanut elérem az 1424-es magassági ponttól 600 méterrel délre a kiszemelt útkönyököt. Itt az 1424-es magaslat védői éppen meglepetésszerű támadást készítenek elő a Rommel-különítmény hátrahagyott géppuskái ellen. Még mindig azt gondólják, hogy ott vagyunk. Mi viszont gyorsan haladtunk, mert a Mrzli vrh-ön elért eredmény feletti őrömünkben elfelejtettük a fáradságot, feltört lábunkat és a nehéz terhek súlya alatt kisebesedett vállunkat.

Mialatt lázas ütemben készítem elő a támadást, géppuskás szakaszaimat tűzelőállásba rendelem, a rohamcsapatokat megalakítom és készenlétbe helyezem, hátulról a következő parancs érkezik: „Württemberg-1 hegyivadász-zászlóalji Hátra arc! Indulj!”*

A zászlóalj „Hátra arc” parancsa azt eredményezte, hogy a nálam lévő 100 emberen és 6 géppuskán kívül a különítményem összes többi része visszaindult a Mt. Cragonza felé. Most én is szüntessem-e be a harcot? Dolgom-végezetlen vonuljak be a Mt. Gragonza-ra?

Nem! Ezt a zászlóaljparancsot Sproesser őrnagy úr csak úgy adhatta ki, hogy nem volt tisztában a Matajur déli oldalán lévő harchelyzettel. Itt előbb még teljes munkát kell végeznem. Belátható időn belül megerősítést nem várhatok ugyan, de a terep nagyon alkalmas a tervbevett támadás lebonyolítására. Ha még a számarányt úgy állítom fel, hogy minden hegyivadász amúgy is húsz olasszal ér fel, akkor nevetségesen csekély látszámunk dacára is meg merem indítani a támadást.

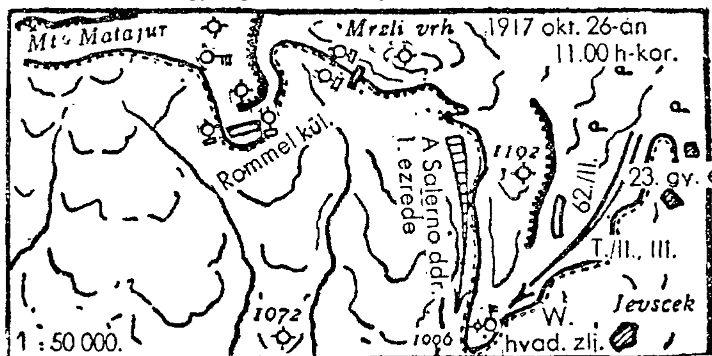
Az út túlsó oldalán az 1424-es és az 1467-es magaslat védői a hatalmas sziktatömbök között, arccal kelet felé állnak támadáshoz készen. Mikor most a géppuskáink délfelől kapják őket oldalba, mindenki gyorsan fedezi magát, A sziklák között keletkezett sok gurulat és kőtörmelék az egyes lövedék hatását valószínűleg

---

* Sproesser őrnagy úr most érte el a Mt. Cragonza-t. Mikor a Rommel-különítmény által ejtett foglyok hatalmas tömegét (mostanáig több mint 3200) megpillantotta, úgy vélte, hogy ebben a nagy számban már a Matajur-tömb védői is benne vannak, tehát az ellenállás már ott is megtört.

sokszorosan felülmúlja. Az olasz ellenhatás csekély, mert a mi géppuskáink a sűrű és magas bokrok közé olyan jól befészkelték magukat, hogy majdnem láthatatlanok.

Tüzünk nagyszerű hatását távcsövemmel figyelem. Mihelyt észreveszem, hogy az 1424-es magaslat északi oldaláról az első olaszok kezdenek visszahúzódni, különítményemmel azonnal megindulok tovább a Matajur-úton, ugyanennek a magaslatnak a nyugati lejtőjén. Az erdőszegélyen levő géppuskáink tűztámogatása közben gyorsan jutunk előre. Jobbra tőlünk az ellenség teljesen beszünteti a tüzét, sőt a keleti oldalról is gyengül a harci zaja.

Matajur elleni támadás.

Tovább támadunk. A géppuskákat lépcsőzetesen magam után vonom. Most egy olasz zászlóaljat pillantunk meg, amint dél felé, az 1467-es magaslatról Ita Scrilo irányában akar elvonulni. Géppuskáinkkal gyorsan az oszlop éle elé tüzeltetek. A lövedékek körülbelül 50 méterrel az ellenség előtt csapódnak be. Erre úgy megállnak, mint a cövek. Megértettek. Néhány perc mulya kendőt lobogtatva már az 1467-es magaslat déli lejtőjén a Matajur-út menti sziklák közelében vagyunk. Az ellenség most már teljesen beszüntette a tüzét. Előnyomulásunkat hátulról állandóan két géppuska részesíti tűztámogatásban. A csend gyanús. Néha-néha észreveszünk egy-egy olaszt, amint a sziklák közül kidugja a fejét. Most beérünk a sziklák közé. Magunk előtt az útat csak néhány méterre tekinthetjük át. Mikor a magas sziklák közül kiérünk, baloldalra ismét tágul a látóhatár. Előttünk, alig 300 méterrel a Salerno-dandár 2. ezrede áll. Éppen a fegyvereket gyűjti össze és rakja le. Az ezredparancsnok mélyen megrendülve az út szélén áll. A tisztjei körülveszik. A dűhtől és a szégyentől majdnem sír, hogy az egykor oly büszke ezredének katonái, most miként tagadják meg az engedelmességet. Gyorsan, még mielőtt az olaszok észrevennék, hogy milyen kevesen vagyunk, különválasztom a 35 tisztet az 1200 fő legénységtől. Az utóbbiakat azonnal elindítom Luico irányába. Mikor az ezredparancsnok észreveszi, hogy alig 100 némettel állt szemben, elkezd dühöngeni.

A Matajur csúcsa ellen pihenő nélkül folytatjuk támadásunkat. Ez tőlünk most még 1500 méternyire és 200 méterrel magasabban fekszik. A csúcs sziklái között távcsövemmel határozottan látom a még állásban levő ellenséget. Úgy látszik, hogy nem akarják követni a déli lejten lefegyverzett bajtársaik példáját, akik már útban is vannak hátrafelé. A támadást a legrövidebb úton dél felől akarom megindítani.

Ehhez Leutze hadnagy ad néhány géppuskával tűztámogatást. De az ellenség tüze itt annyira akadályoz és a megközelítési lehetőségek olyan rosszak, hogy inkább a hullámos oldalban, a csúcs védői elől rejtve, kelet felé húzódom el és a tetőt az 1467-es magaslat felől fogom megtámadni. Arra a helyre, ahol a SaIerno-dandár 2. ezrede az imént lerakta a fegyvert, még mindig csak úgy özönlenek az olasz katonák, ki fegyverrel, ki anélkül.

A Matajur éles, keleti gerincén meglepünk egy olasz századot. A hátukban lejátszódó eseményekről fogalmuk sincs. Az 1467-ről az 1643-as magassági pontra vonuló gerinc északi oldalán állnak harcban a Matajur-tömböt a Mt. della Colonna felől megmászó 12. hadosztálybeli járőrökkel. Mikor lövésre kész fegyvereinkkel megjelenünk a hátuk mögött, kénytelenek minden ellenállás nélkül megadni magukat.

Mialatt Leutze hadnagy géppuskáival délkelet felől lövi a csúcs védőit, addig kis csapatommal a gerincen kelet felől közeledek a csúcshoz. A csúcstól keletre 400 méterrel az egyik sziklakúpra a még rendelkezésemre álló géppuskáimat tüzelőállásba rendelem, hogy onnan a déli lejtőn levő járőreimnek tűztámogatást nyújtsanak. De még mielőtt ezek a géppuskák megnyithatnák a tüzüket, az ellenség márls jelzi, hogy hajlandó magát megadni. A düledező Matajur-csúcsi határőrbódé mellett (1641) további 120 ember vár ránk türelmesen. Észak felől jövet hozzánk csatlakozik még a 23. gyalogezred 1 tizedes és 6 főből álló járőre is.

1917 október 26-án 11.40 órakor három zöld és egy fehér jelzőtöltény közli, hogy a Matajur-csúcsot elfoglaltuk. A külanitményemnek a csúcson egyórai pihenőt rendelek el. Az emberek nagyon megérdemelték.

A hatalmas hegyvidék köröskörül sugárzó napsütésben pompázik. Nagyon messze el lehet látni. Észak felé 9 kilométernyire áll a 27 méterrel magasabb Stol. Ezt a Flits-1 csoport támadja. Nyugat felé jóval alacsonyabban a Mt. Miza (1228) látható. A Natisone-völgybe nem láthatunk be, mert bár csak 3 km-re van mindösszе, de a szintkülönbség 1400 méter. Délnyugatra az Udine-környékbeli rettenetes sziklák merednek az ég felé. Ott van Cadorna főhadiszállása. Dél felé az Adria keskeny csikként csillog. Délkeletre és keletre már mindent ismerünk. Ott látjuk a Mt. Cragonza-t, a Mt. San Marino-t, a Mt. Hum-ot, a Kuk-ot és az 1114-es csúcsot.

A háborúra alig emlékeztet valami, olyan békés minden, csupán a közöttünk ülő foglyok, a gyenge, elhaló tüzérségi tűz és egy légi párbaj sejtteti a rideg valóságot, A légi harcban különben egy olasz gép zuhan le lángbaborulva. A szomszédainkat nem látjuk. Streicher hadnagynak tollbamondom a harcjelentést, melyet Sproesser őrnagy úr naponta megkövetel.

Megjegyzések: A Matajur megrohamozása a Tolrnein-ből való elindulást követő 52. *órában következett be. Ez alatt az idő alatt a hegyivadászaim majdnem állandóan az első vonalban harcoltak és az Alpesi hadtest élét képezték. Géppuskáikat a vállukon cipelve, felfelé 2400 méter, lefelé 800 méter magasságkűlönbséget tettek meg, miközben a páratlanul erősen kiépített mélységi övben 18 km-rel jutottak tovább harcolva.*

A gyenge Rommel-killönítmény 28 óra leforgása alatt harc közben 5 pihent

olasz ezredet fogott el. A Rommel-különítmény által ejtett foglyok és zsákmány összesen: 150 tiszt, 9000 ember és 51 löveg. Ebben a számban nincsenek benne azok az ellenséges kötelékek, akik, miután az egyetlen visszavonulást útjukat is el-*vágtuk, a Kuk-on, Luico környékén, a Mrzli vrh keleti és északi lejtőin és a Matajur északi oldalán önként tették le a fegyvert és soroltak be a Tolmein felé igyekvő* fogolyoszlopokba.

Az egészből csak a Salerno-dandár 1. ezredének a magatartása érthetetlen a Mrzli vrh-en. A tanácstalanság és a tétlenség itt szerencsétlenséget okozott. A tömeg haditanácsa a vezető tekintélyét ásta alá. Már egyetlen, tisztek által kezelt géppuska is megmenthette volna az ezredet, vagy legalábbis tisztességes véget biztosított volna neki. Ha még hozzá a tisztek az 1500 embert is rohamra vezették volna, úgy a *Matajur 26-án bizonyára nem esett volna el.*

Az 1917. október 24-26-ig tartó harcokban mindegyik ezred, amelyet oldalba vagy hátba támadtunk, a helyzetét reménytelennek tekintette, *így a további küzdelmet feladta. Az olasz parancsnokoknak hiányzott az elhatározó képessége. Nem szokták meg a mi nagyon mozgékony harcmodorunkat* és *legénységük nem volt eléggé a kezükben. Ehhez járult még az, hogy a németek* elleni harc nem volt *népszerű. A háború előtt nagyon sok olasz Németországban kereste a kenyerét és ott második otthonra talált. Az egyszerű katonák nézete világosan kitűnik a Mrzlf vrh-on elhangzott „Evviva Germania" felkiáltásból.*

Néhány héttel később a hegyivadászok a Grappa vidékén olyan olasz csapatok-kal álltak szemben, melyek nagyszerűen verekedtek és minden tekintetben megállták a helyüket. Itt már nem érhettünk el akkora sikereket, mint Tolmein-nél.

Ma az olasz hadsereg egyike a legjobbaknak az egész világon. Teljesen új szel-lem hatotta át. Ezt már a különösen nehéz abesszíniai harcokban is bebizonyította.

A Württemberg-i hegyivadászoknak a támadás első napjaiban elért eredményei-nek a méltatása a német Alpesi hadtest (von Tutschek tábornok) 1917 november 3-*án kiadott napiparancsából tűnik ki, amely többek közt ezt mondja: „A Kolovrat-ál-lás megrohamozása az egész ellenséges állásrendszert felborította és az áttörést le-hetővé tette. ltt elsősorban a Württemberg-i hegyivadászzászlóalj tűnt ki, céltudatos parancsnoka – Sproesser őrnagy úr és merész tisztjeinek vezetése alatt. Minthogy a Rommel-különitmény a Kuk-ot elfoglalta, Luico-t megszállta, a Matajur-állást áttörte, lehetővé tette a zöm számára, hogy az a feltartóztathatatlan üldözést bevezesse."*

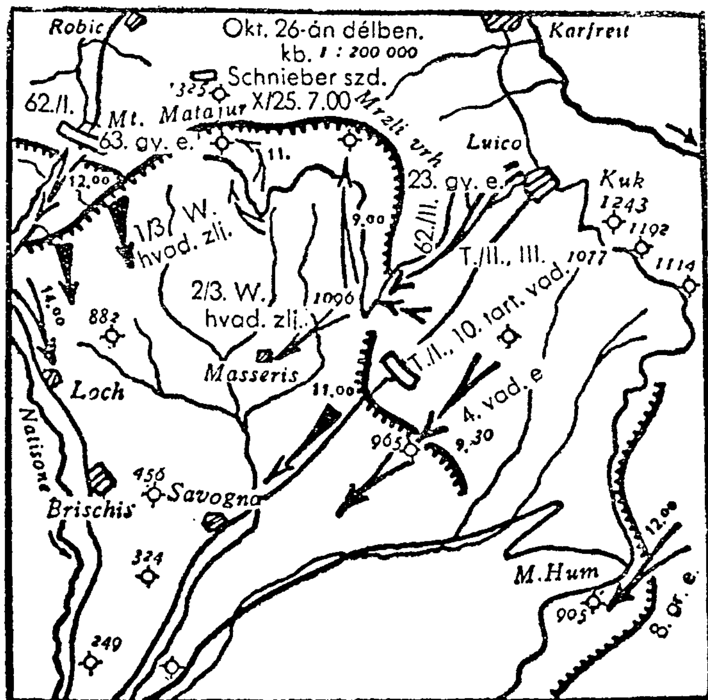
A háromnapos támadás alatt a Rommel-különítmény vesztesége örvendetes módon csekély volt: 8 halott, közöttük 1 tiszt és 30 sebesült, közöttük is 1 tiszt.

*1917. október 26-án a déli órákban a Flits–*Tolmein-i *támadás* helyzete *a következő.*

Kraus-csoport: Az elülső részek Bergogna-ban pihennek. A Passo di Tanamea-*ban az ellenséges támadásokat visszaverték.*

A Stein-*csoportnál: A 12. hadosztály a* 62. *és* 63. gyalogezredekkel az *országha-tárnál támad a Natisone-völgyben, Stupizze-n keresztül Loch felé. Utóbbi községet 14.00 órakor éri el. Észak felé a Matajur–Mrzli Vrh ellen nem vetett be erőket. A* 23**.** *gyalogezred a Cragonza-n keresztül a Matajur felé menet, a déli órákban ér fel*

a Cragonzá-ra. Az Alpesi hadtestnél: a Wűrttemberg-i hegyivadászzászlóalj Rommel-*különítmény elfoglalta a Mrzli Vrh-t és a Matajur-t. A hegyivadászzászló-alj zöme a Cragonza-ról Masseris felé ereszkedik le Sproesser őrnagy* parancsnok-sága alatt. *Ott a testőrgyalogezred 11. és III. zászlóalja követi. A testőrezred I. zászlóalja és a 10. vadászzászlóalj, miután Polava-nál az ellenség az állásait kiürítette, 11.00 óra tájban megindulnak Polawa felé. A 200, hadosztálynál a 4. vadászezred már 9.30 órakor elfoglalja a Mt. San Marino-t és Azzida irányába tovább menetel.*

A Scotti-csoportnál: *A 8. gránátosezred a délelőtt folyamán a Mt. Hum-*ot *fog-lalja el. A cs. és k. 1 hadosztály Cainbresco-n keresztül St. Jacob felé tovább folytatja támadását.*

Eredmény: A 12. hadosztály és az Alpesi hadtest részei Luico-ból csak akkor tudták előnyomulásukat délkelet felé folytatni, mikor a *Württemberg-i hegyivadászzászlóalj levő részei a Mt. Cragonza-n az ellenséges állást áttörték és a Mrzli Vrh-őn meg a Matajur-*on a Salerno-*dandárt elfogták. A 12. hadosztálynál is* a *24-25-re virradó éjjel elért állásokból* a *támadást csak akkor tudták folytatni a* Natisone-*válgyben, mikor a Matajur-tömbön levő olasz állásokat már kiemeltük*

V. ÜLDÖZÉS A TAGLIAMENTON ÉS A PIAVEN KERESZTÜL 1917-BEN ÉS 1918-BAN.

Masseria – Campeglio – Torrente Toro –Tagliamento – Klautana- hágó.

A Matajur csúcsára Autenrieth hadnagy hozza utánam Sproesser őrnagy úr parancsát, hogy Masserls-be vonuljak. A leereszkedés a holtfáradt vadászaim utolsó erejét is igénybe veszi. A falu 800 méterrel fekszik alacsonyabban, mint a Matajur. Magunkkal visszük a Salerno-dandár 2. ezredének fogoly tisztjeit is, mert azt a benyomást keltik, hogy nem tudnak beleilleszkedni helyzetükbe. Így nem merem őket kis kísérettel Luico felé elvezettetni, mert ott az út tele van az ellenség által szertedobált fegyverekkel.

A keskeny ösvényen ellenséggel sehol sem találkozunk. A kora délutáni órákban elérjük a kiesen fekvő Masseris falut. A századokat gyorsan szétosztom a falu néhány házába, megteszem a biztosítási intézkedéseket, a Pechlnine felé már elmenetelt zászlóaljjal felveszem az összeköttetést, azután a fáradt csapat nyugovóra tér.

Az elfogott törzstiszteket meghívom vacsorára. A vacsora alatt társalgásra nem kerül sor, még a legszerényebb keretek között sem, Az urak nagyon meg vannak rendülve saját és büszke ezredük végzete felett. Teljesen megértem őket és korán asztalt bontok.

Még mielőtt október 27-ére virradnánk, a Rommel-különftmény már ismét menetel. A Natisone-völgy az irány. A zászlóalj többi része Civldale-ig jutott tegnap és így meglehetős térelőnye van. A Natisone-völgy nyugati oldalán még hevesen harcolnak. A Rommel-különítmény rövid, vagy hosszú pihenő nélkül halad lefelé Cividale irányába. A különítményem előtt lovagolva, dél felé elérem a hegyivadászzászlóalj törzsét és a Göszler-különítményt, amint San Quarzo-nál a Purgessimo-t még tartó ellenséggel harcolnak. Streicher hadnaggyal végiglovagolok a harcterületen. Időnként egy-egy olasz géppuska megsietteti menetünket. Sproesser őrnagy úrral közvetlenül San Quarzo-tól keletre találkozom. A kütönítményem bevetésére már nem kerül sor.

A Purgessimo-ért folyó harc 14.00 órakor már befejeződik. Az égő Cividale északi szélétől többórás pihenő után a Rommel-különítmény éjféltájban Campeglio-ba vonul be, ahol a hegyivadászzászlóalj többi része Fádis és Ronchis irányába már biztosít.

Az üldözést másnap a kora hajnali órákban folytatjuk nyugat felé. A szakadó eső bőrig áztat. Néhány ember, leleményes gyerekek által szerzett esernyőkkel próbál ellene vékezni. De ezt az újszerű felszerelési tárgyat magasabb helyről hamarosan betiltják. Tovább menetelünk tehát a zuhogó esőben, anélkül, hogy előttünk ellenség lenne.

Délután a megáradt Torrente Tore-n az utat Primulacconál olasz utóvédek zárják le. Az amúgy vízszegény Tarrente most a tartós esőzések következtében 500 méter széles folyóvá duzzadt. **A** túlsó oldalról az olaszok mindenkire lőnek, aki csak az

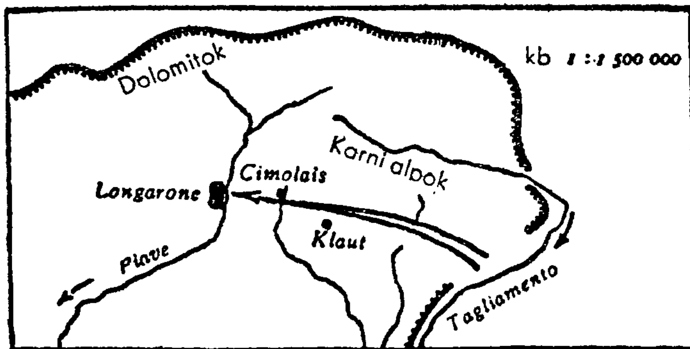
innenső parton mutatkozik.

Primulacco-ban megszállunk. Egy olasz ruharaktárban száraz fehérneműt váltunk és korán lepihenünk. Az utolsó napok és órák megerőltetései nagyon megviseltek bennünket. De éjfél előtt egy órával Sproesser őrnagy úrtól parancs érkezik: «A Rommel-különítmény megerősítve egy lövegszakasszal, még az éj folyamán, de legkésőbb napfelkeltére erőszakolja ki az átkelést a Torrente Tore-n.» Riadó! A Rommel-különítmény az éjjel hátralevő részében lázasan dolgozik. Mialatt a lövegszakasz a nyugati part védőire több gránátot lő, a mindenfelől összeszedett közlekedési eszközökből valami bürü-félét építünk, ami áthidalja a Torrente Tore számos ágát. Az ellenség nem nagyon zavarja munkánkat. Úgy látszik, hogy a zömével elvonult, mihelyt mi az első gránátainkat kilőttük. Mire megvirradt, a szükséghidunk eleje alig 100 méterre van csak a nyugati parttól, ahonnan az ellenség már teljesen eltűnt.

Elsőnek Grau hadnagy lovagol át a Torrente Tore nyugati, nagyon erősen sodró ágán. Mivel az előkerített járművek nem futják egészen a túlsó partig, az utolsó szakaszra egy tutajféle alkalmatosságot tervezünk. Az átkelő vadászok ebbe kapaszkodnak bele, mivel a rohanó folyó az egyes embert bizonyosan magával ragadná. Az átkelésnél az egyik olasz hadifogtyot, aki nehéz egészségügyi hátibőröndöt cipel, az ár leszakítja a kötélről és lefelé sodorja. Úgy látszik, hogy a szegény ördög nem tud úszni, mert a víz hátonfekve viszi lefelé s a nehéz hátibörönd lefelé húzza. Nagyon megsajnálom s a feketémet megsarkantyúzva utána rúgtatok. Sikerül bekerülnöm a sodorvonalba s óvatosan mellé megyek. Az olasz halálfélelmében megragadja a kengyelemet és a jó lovam mindkettőnket kihúz a partra.

Negyedóra mútva már az egész zászlóalj átjutott. Rizzolo-n – ahol a lakosság rendkívül barátságosan fogad – Tavagnaco-n keresztül, Feletto-ra megyünk, ahol a zászlóalj többi részéhez csatlakozunk. Ezek a Salt-i hídon keltek át. A zászlóalj anélkül, hogy valahol is ellenségre bukkanna, tovább nyomul nyugat felé a Tagliamento irányába. Késő este érünk Fagagua-ba. Törzsemmel jó szállást kapok. Az uraság minden eshetőségre felkészülve «elutazott», csak az alkalmazottak vannak még otthon. Jól eszünk és alszunk.

Október 30-án a zászlóalj Cisterna n keresztül Dignano-nál eléri a Tagliamento-t. A híd fel van robbantva. A megáradt folyó nyugati partját erős ellenség szállta meg. Minden átkelési kísérletünk meghiusult. Észak felé a Pietro-i utat mindenféle jármű torlaszolja el. Tehergépkocsi-oszlopok és nehéztüzérség közé beékelve állnak itt a fogatolt-, málhásállat-oszlopok és a menekülők járművei. Az út mellett és az úttesten a járművek annyira ősszeakaszkodtak, hogy több kilométeres szakaszon se előre, s, hátra nem tudnak mozdulni. Olasz katona már sehol sem mutakozik. Nyilván gyalogosan helyezték magukat biztonságba. A lovak és a málhásátlatok már napok óta nem kaptak semmit és mindent megesznek, ami csak az útjukba akad, legyen az pokróc, szerszám vagy gyékény. Különitményemmel, azzal a céllal, hogy a Pietro melletti hidat toronyirányában hamarosan elérjem, vállalkozásba kezdek, de ezt a szándékomat felsőbb parancsra nem valósíthatom meg. Nagyon sajnáljuk, hogy az izgalmas élménytől elestünk Éjjelre így Dignamo-ban szállásolunk el.

Előretörés a karni alpokon keresztül.

Másnap ismeretessé válik, hogy a hadijelentés a Mt. Matajur elfoglalásáért a 12. hadosztály egyik csapattestét emelte ki. Ezt a tényt felsőbb helyen azonnal szóvá teszik és helyesbítik.

A következő napokban a Tagliamento-n minden átkelési kísérlet meghiusul. Csak 1917. november 2-3-ára virradó éjjel sikerül a boszniai 4. gyalogezred Redi zászlóaljának Cornino határában a nyugati parton megvetni a lábát. A Württemberg-i hegyivadászzászlóalj november 3-án kiválik az Alpesi hadtest kötelékéből és mint a cs. és k. 22. lövészhadosztály éle, azt a parancsot kapja, hogy Meduno–Klaut-on és a Karni alpokon keresztül törjön át, lehetőleg hamar érje el a Piave felső folyását Longarone-nál és ezáltal vágja el a Dolomit-arcvonalon küzdő olasz erők visszavonulási útját dél felé.

A Württemberg-i hegyivadászzászlóalj, így tehát egyike az elsőknek, amelyek Cornino-nál átkelnek a Tagliamento-n. Zsákmányolt olasz összecsukható kerékpárokon erős járőröket küldünk ki Meduno-ba. Miután ezen a községen áthaladtunk, Redona-nál a zászlóalj 20 tisztet és 300 főt fog el. Ezután az ellenség gyenge utóvédének a sarkában maradva, a vad szakadékos Klauta-alpokon, keskeny ösvényeken haladunk keresztül a Klauta-hágó irányába. Különítményem a zömben menetel. Az élen a Göszler-különítmény halad. November 6-án eléri Pecolat-ot. November 7-én a zászlóalj az eddigi menetrendben menetel a Klautana-hágóhoz. Mikor az elővéd éle az 1439 méter magas völgyszűkülethez közeledik, a hágó mindkét oldaláról heves tűz fogadja. Mivel a Pecolat és a hágó közötti keskeny ösvényt nemcsak géppuskákkal, de tüzérséggel is lövi az olasz, az elővédünknek egyszeribe nagyon melege lesz. (A magasságkülönbség 900 méter.) Az erős tűz miatt az úton, de még a mellékterepen is minden mozgás lehetetlenné válik. Az ellenség magasan fent a Mt. la Gialina (1634) függőleges falain és a Mt. Rossalan (2067) északkeleti gerincén a hágó mélységében 2000 méter kiterjedésben nagyszerűen befészkeli magát. Állása bevehetetlennek látszik.

Sproesser őrnagy úr most a zömben lévő Rommel-különítményt (1., 2., 3. század és az 1. géppuskás század) a szorostól délre a Mt. Rossalan-on keresztül az ellenség átkarolására rendeli. Már a Trt. Silisia-ban a kapaszkodást az ellenséges géppuska és

tüzérségi tűz nagyon akadályozza. Egyenként ugrálunk sikláról sziklára. Végre a 842-es magasságl pont felé vezető völgyben sikerül az ellenséges tűz elől oltalmat találni. De nemsokára a Mt. Rosalan többszáz méter magas sziklafalai állnak előttünk és lehetetlenné teszik a további kapaszkodást. Tehát az ellenség délről való megkerülése nem lehetséges. Nem marad más hátra, mint az ellenséget a hágónál harcban megközelíteni.

Órákon keresztül mászunk a hágóban vezető úttól délre a sziklák között, hogy az ellenséget valamennyire is megközelíthessük. A szegény vadászok közben súlyos géppuskáikat olyan helyeken cipelik át, ahol én még málha nélkül is csak nagy üggyel-bajjal és fáradsággal tudok áthatolni. Kevéssel a sötétség beállta előtt érjük el a hágótól 800 méterre délre levő havas magaslatokat. Itt felvesszük az összeköttetést a néhány száz méterrel északabbra a hágó mentén levő Göszler-különítménnyel. Embereimet az ellenség elől gyalogfenyőbokrok rejtik. Az olaszok az előttünk levő sziklafalakat félköralakban szállták meg.

A kimerült csapataimnak pihenőt engedélyezek és Streicher hadnaggyal, meg néhány járörrel kipuhatolom a hágó ellen intézendő éjjeli támadás lehetőségeit. Az éjjel sötét, az ég felhős. Még szerencse, hogy az alacsony bozót között a hó valamit világít! Mindenesetre a jeges hó halk csikorgása hol itt, hol ott kiváltja az ellenség tüzét. De éppen ezáltal nemsokára teljesen tisztában vagyok az ellenséges állások helyzetével.

Éjjeli támadás a Klautana-hágóban. Keleti nézet.

Sikerült a völgyszűkülettől néhány méterre a vőlgy talpánál magasabb, alkalmas géppuskaállást találnom. Többórás munkával és különösen óvatosan építem fel az éjjeli támadás tűzrendszerét. Ehhez az egész géppuskásszázadot bevetem. Ugyanakkor az 1. és 3. századot a hágótól körülbelül 300 méterre helyezem készenlétbe, az ellenséges tűz holtterébe.

A géppuskásszázad puskái 24.00 órakor előbb két percig a völgyszűkületben levő ellenséget kell hogy lefogják, majd utána kétoldalt a sziklára kell fektetniök a tüzet. Az 1. és 3. századoknak a géppuskásszázad tűzmegnyitásával egyidőben a jobbra és balra levő sziklahasadékokban kell rohamozniok. Szurony- és kézigránátharccal kell a hágót birtokbavenniök.

Sajnos a tűztámogatásra rendelt szakaszoknál tűl sok időt töltöttem el. Mikor a géppuskák megkezdik a tüzet, még jó néhány méterre vagyok a rohamszázadoktól. Ahogy csak a lábam bír, olyan gyorsan sietek hozzájuk, de csodálatosképpen még mindig a kiindulási helyükön találom őket. Pedig ezeknek maguktól is meg kellett volna indulni a kapott parancs szerint a géppuskák tűzmegnyitásával egyidőben. A parancsnokok mondták-e fel a szolgálatot? Vagy épp a legénység? Az a két perc, mikor a géppuskás-század a hágóban levő ellenséget fogta le, már eltelt. A rohamjárőrök előretörése most már nincs összhangban a tűzzel. A hágó védőit most semmi sem fogja le. Nem csoda tehát, hogy a járőrök támadása az erős kézigránátharc után kudarca fullad. Veszteségeink is vannak. A rosszul sikerült támadás után csapataimat a készenléti állásba vonom vissza.

Az éjjeli támadás kudarca miatt nagyon mérges vagyok. A háború kezdete óta ez az első roham, amely nem sikerült. Az órákhosszat tartó munka hiábavaló volt. Úgy látom, hogy ma éjjel már ezt a támadást nem ismételhetjük meg, a kísérlet is kilátástalan lenne. Ezt a túlságosan fáradt csapattól már nem is követelhetem meg. Az elmúlt napnak és ennek az éjjelnek a fáradalmai után nagy szüksége van pihenésre és élelemre, viszont itt az ellenség előtt, hóban, fagyban, 1400 méter magasságban mindkettő lehetetlen. Ezek nélkül pedig harcképtelenek vagyunk. Még hozzá azt sem látom kívánatosnak, hogy az ellenséges vonalakhoz ilyen közel a hágó szűk kijáratában tömörüljünk. Miután a helyzetet így ítélem meg, a harcot beszüntetem. Mint a Rommel-különítmény megérkezése előtt is, újból az 5. század veszi át a hágóban a biztosítást. A négy századommal visszavonulok a Pecolat-melletti völgybe. Útközben jelentem Sproesser őrnagy úrnak, akinek harcálláspontja a feleúton egy sziklakúpon van, az éjjeli vállalkozás sikertelenségét.

A különítmény csak közvetlen napfelkelte előtt ér Pecolat-ba. A néhány szegényes kunyhó már tele van tömve csapatokkal. Így tehát a szabadban táborozunk. Előrevonjuk a málhásállatlépcsőt és a főzőládákból kiosztjuk a meleg feketekávét. Felségesen izlik az ital. Két óra műlva megvirrad és a nap első sugarai besütnek a völgybe. Ekkor a távbeszélőkészülékhez hívnak. A zászlóaljtól érkezik parancs: «A Klautana-hágót az ellenség kiürítette. A Rommel-különítmény legyen minél hamarabb menetkész és zárkózzék a Gőszler-különítmény mögé. A zászlóalj Klaut-on keresztül tovább üldöz»

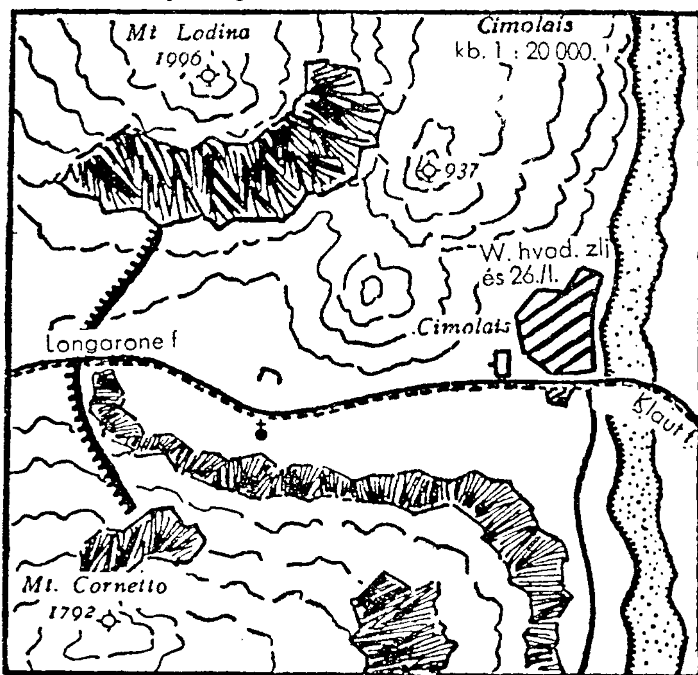
Az 5. század járőrei röviddel napfelkelte előtt állapították meg, hogy az ellenség az állásait elhagyta. Új erőt ad az öröm, hogy az ellenség olyan olcsón engedte át nekünk ezt a veszedelmes hágót. A Rommel-különítmény nemsokára ismét menetel. Néhány óra múlva – de most már a kocsiúton – ismét elérjük a hágót. Most meggyőződhetünk a géppuskáink nagyszerű hatásáról. Az 1. géppuskás-század puskáinak egyike a hágó északnyugati felében húzódó utat többszáz méteres területen hosszantozta. Ezáltal az olaszoknak valószínűleg nagy veszteséget okozott, mert az út mentén nagyon sok véres kötszeranyag hever.

Meg jegyzések: A Rommel-kiilánítmény éjjeli támadása a Klautana-hágó ellen azért nem sikerült, mert a géppuskák összefogott tüze és a rohamszázadok előretörése időben nem volt összhangban.

Üldözés Cimolais felé.

Csodálatraméltó, hogy hegyivadászaim milyen természetesnek veszik, hogy nehéz terhüket cipelniök kell. Nagyobb pihenő nélkül most már 28 órája állandóan menetelünk, vagy harcolunk. Ezalatt az idő alatt a Klautana-hágót kétszer mászták meg. Ez maga összesen 1800 méter magasságkülönbség. Most már hosszú léptekkel lefelé haladunk. A Gőszler-különítménynek. mely ma is, november 8-án is elővéd, meglehetős térelőnye van.

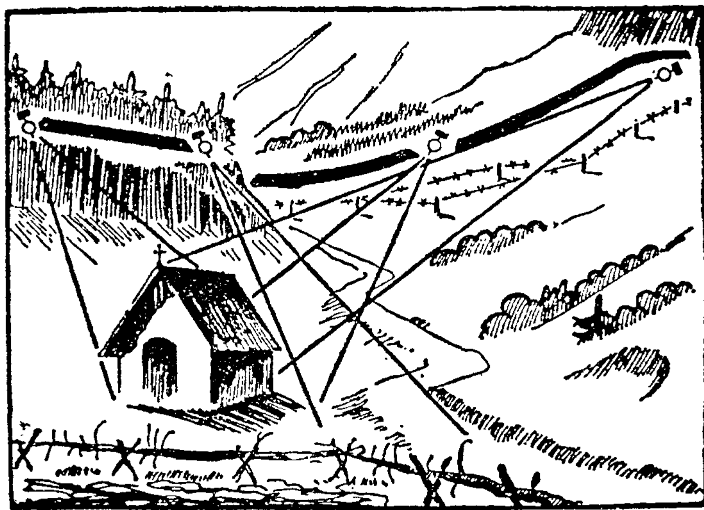
A déli órákban Klaut-nál végre utólérjük őket. Il Porto-nál a Göszler-különítmény ellenségre bukkan és azonnal támad, de az ellenség a támadás elől észak felé kitér és így komolyabb harcra nem kerül a sor. Mialatt a Göszler-különítmény (5. század, 3. géppuskás-század) Il Portoka nyomul, Sproesser őrnagy úr a Rommel-különítményt (1., 2.. 3. század, 1. géppuskás-század) S. Gottardo-ból mint a cs. és k. 26. lövészezred I. zászlóalja által megerősített Württemberg-i hegyivadász-zászlóalj élcsapatát Cimolais felé veti be.

A Cimolais felé visszavonuló ellenséget a széles, de Cimolais felé mindinkább szűkülő, kétoldalt 2000 méter magas sziklafalakkal övezett völgyben, mélységben széthúzott alakzatban követjük. Az út mindkét oldalán levő bokrok rejtenek az ellenség elől. Schöffel hadnagy parancsnoksága alatt néhány kerékpáros és a különítménytörzs lovasított része biztosító lépcső gyanánt halad a szétbontakozott századok előtt.

Már sőtétedik, mikor Cimolais-tól közvetlenül keletre a Torrente Celina keleti partját elérjük, A többszáz méter széles kavicsos meder majdnem teljesen száraz. Az ellenség valószínűleg tovább vonult Longarone irányába, mert Cimolais község üresnek látszik. A kerékpárosokkal széles arcvonalon áthaladok a folyómedren. Egyetlen lövést sem kapunk. Ezután Streicher hadnaggyal belovagolok Cimolaisba. A községi bíró feltűnő udvariassággal köszönt. A bevonuló német csa patok számára már minden elő van készítve. A kőzségháza kulcsát mindenáron a kezembe akarja nyomni. Vajjon higyjünk-e neki? Hátha az ellenség csapdába csalt?

Hogy biztos legyek, a kerékpárosokat egy darabon előreküldőm Longarone felé. Azután a Rommel-különítmény holtfáradtan bevonul a faluba s a község déli felében riadószállásba megy. A Longarone és a Fornace Stadion-i utak irányába biztosítunk. Szállásunk jó. Az élelem elegendő. Azulán a hatalmas teljesítmény után, ami a Rommel-különítmény vadászai mögött van – minden hosszabb pihenő nélkül menetben illetve harcban eltöltött 32 óra – néhány óra pihenő feltétlen szükséges, hogy ismét harcképessé varázsolja őket. Ki tudja, mi vár még ránk a csak 10 km-re levő Piave-völgyben?

Tűzrajtaütés a felderítő törzs ellen.

A község északi részében **a** zászlóaljtőrzs, a távbeszélőszázad, a Schienlein-különitmény (4., 6. század, 2. géppuskás század) és a cs. és k. 26. lövészezred I. zászlóalja szállásolt el. Közben teljesen besötétedik. Schöffel hadnagy parancsnoksága alatt működő kerékpárosaim jelentik, hogy a Mt. Lodina (1196 m) és a Mt. Cornetto (1793) lejtőin az ellenség állásban van és lázasan ás. Ezt a jelentést továbbítom a zászlóaljnak.

Az éjfél körül megérkező zászlóaljparancs kivonatosan a következőket tartalmazza: «A 3. század november 9-én reggel Cimolais nyugati szegélyéről kiindulva arcban támadja meg a Cimolais-tól nyugatra levő ellenséget. Ezalatt a Rommel-

különítmény (1., 2. század, 1. géppuskás-század) a Mt. Lodina-n, a Schienlein-különítmény (4., 6. század, 2. géppuskás-század) Mt. Cornetto (1793) – Mt. Certen (1882) – Erto-n keresztül kerüli meg az eltenséget. A magaslatokat még napfelkelte előtt érjék el.»

A teljesen kimerült Rommel-különítménnyel kivihetetlennek tartom éjjel, sziklás terepen, úttalan útakon, a 2000 méter magas hegységben (1400 méter szintkülönbség) a mászást. Éppen ezért, röviddel éjfél után Sproesser őrnagy úrhoz megyek es megkérem, hogy a csapat fáradságára való tekintettel változtassa meg a tervét. Ezzel szemben inkább azt tanácsolom, hogy november 9-én reggel majd az egész különítményemmel meg fogom arcban támadni a Cimolais-tól nyugatra levő ellenséget. Sproesser őrnagy úr nem nagyon szívesen változtatja meg a parancsát, de akkor is csak úgy, hogy az átkarolást a Hommel-különítmény egyik századának mégis meg kell csinálni a Mt. Lodina-n keresztül, a többi század azonban az arctámadás céljára rendelkezésemre áll.

A Cimolais-tól nyugatra levő olasz állás megtámadása.

A derék 2. század három órával virradat előtt Payer hadnagy parancsnoksága alatt megkezdi az ellenséges állás észak felől való megkerülését. Vezetőnek magukkal cipelnek egy benszülöttet is. 5 órakor Schöffel megállapítja, hogy Cimolaistól nyugatra az ellenség teljesen nyugodtan viseli magát. Azt hiszi, hogy mint az előző nap is, kiürítette állásait.

Ezen a jelentésen felbuzdulva, kiadom századaimnak a parancsot, hogy a községi déli szegélyén legyenek menetkészek. Biztonság okáért, azonkívül, hogy az út mentén kétoldalt a terepet felderítsem, mégis néhány kerékpáros biztosítása mellett magam lovagolok előre. Mikor Cimolais déli kijáratát elhagyjuk, éppen szürkül az ég alja. Az út enyhén emelkedik. A kerékpárosok 50-100 méterrel járnak előttem.

Mikor Cimolais-tól 150 méterrel nyugatra a La Crosette kápolnát elérjük, félköralakban az egész hegyoldal felvillan. Géppuska- és puskalövedékek vágják fel az űttest porát, vagy fütyülnek el a fejünk felett. Pillanatok alatt otthagyják **a** kerékpárosok kerékpárjaikat, a lovasok leugrálnak a lovaikról, melyek gazdátlanul visszavágtáznak Cimolais-ba. Nemsokára az egész felderítő törzs találkozik a La Crosette kápolnában. Senki sem sebesült meg. A kis kápolna fala megvéd az ellenség heves tüze ellen, amely most teljes erövel a menedékünkre összpontosul. A fedél nemsokára szilánkokká repedezik és törmeléke a nyakunkba potyog. Az ellenség, amely **a** legközelebbi ponton csak 200 méternyire van, minden pillanatban jobban és jobban lát. Egyetlenegy gránátja elegendő volna, hogy mindnyájunkat átszállítson a másvilágra. Ha még soká várunk, úgy bizonyosan ez lesz az eredmény.

Mihelyt a tűz alábbhagy, meghatározom a sorrendet, ahogy egyenként fedezékről fedezékre szökellve majd visszaindulunk Cimolais-ba. Brückner tizedes nyitja meg a sort, magam másodiknak indulok. Az ellenség mindannyiunkra igen hevesen tüzel, de mivel különböző menetvonalakon haladunk és a fedezékeket sohasem hagyjuk ott

el, ahol elértük, mindannyian sértetlenül térünk vissza Cimolais-ba. E felderítés alkalmával csupán néhány lovunk sebesült meg. Ha az olasz még vagy 100 méterrel közelebb engedett volna magához, úgy bizonyára mindnyájan ott hagytuk volna a fogunkat.

Közben teljesen megvirradt. A különítménytörzs figyelő részlege Dobelmann szakaszvezető parancsnoksága alatt már **a** tűzrajtaütés közben, a különítmény figyelőtávcsövén keresztül (40-szeres nagyítás, a Tagliamento-i zsákmányból származik) az ellenséges állás egész terjedelmét pontosan megállapította. A hajnali derengésben felvillanó torkolattüzek nagyszerüen'megkönnyítették a távcsővel való figyelést. Az ellenséget Dobelmann a Cimolais-i templomtoronyból mutatja meg nekem.

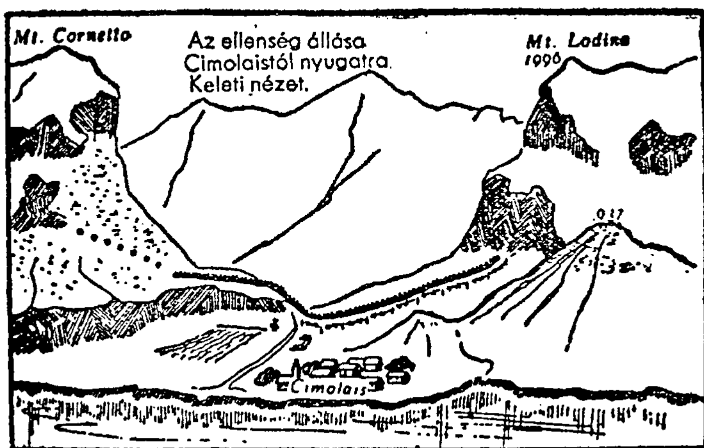
Ez, körülbelül zászlóalj erőben, nagyon jól befészkelte magát a Cimolais–Erto-i út mindkét oldalán a jól kiépített és elsőrendűen rejtett állásaiba. Cimolais-tól 800 méterre északnyugatra a Mt. Lodina déli, többszáz méter magas sziklafalához támaszkodik. Innen törmelékfolyókon folytatódik az állás, míg Cimolais-tól 500 méterre keresztezi az utat. Az úttól délre egy kelet felé függőleges sziklafal felett folytatódik. 150 méterrel arrább megszűnik az összefüggő állás. Innen a Mt. Cornetto északkeleti lejtőjét egy ellenséges század tartja megszállva. Rajvonalban feküsznek, néhány géppuskával megerősítve. Az ellenséges jobbszárny legtávolabbi embere kb. 500 méterrel fekszik a völgy talpától délre. Az egyes lövészek nagyon jól befészkelték magukat arccal Cimolais felé, de a sziklás talajban valószinűleg nem jutottak nagyon mélyre. Az állások nagyobbrészt felrobbantott kövekből és sziklákból állnak. A Mt. Lodina oldalában és az út mindkét felén levő állások még külön drótakadállyal is meg vannak erősítve. A Mt. Cornetto oldalában levő állásoknak ilyen védelemre nincs szükségük, mert előttük húzódik a meredek sziklafal, vagy pedig vízmosások és szakadékok teszik lehetetlenné a megközelítést.

Éjjel Sproesser őrnagy úrral szemben köteleztem magam arra, hogy ezt az állást arctámadással fogom elfoglalni. Vajjon eleget tudok-e majd tenni kötelezettségemnek? Este még sokkal könnyebbnek hittem feladatomat. Most bizony minden körülmények között meg kell birkóznom ezzel az állással. Egy széles arcvonalon végrehajtandó támadás szempontjából csak a Mt. Lodina oldalában s az út két felén levő eldrótozott állások jöhetnek tekintetbe. Ez azonban ki lenne téve a Mt. Cornetto-i ellenség oldalozó tüzének. Bár kilátás van arra, hogy utóbbit a Cimolais-tól északra 700 méterre levő és az ellenséges állásnál magasabb Mt. Lodina nyúlványán, melyet az ellenség nem vett bele védelmi övezetébe, tűzfegyverek bevetésével kikapcsoljam, mégis az eldrótozott állások elleni támadás nem sok eredménnyel kecsegtet. A Mt. Cornetto ellen már az előnyomulás is kilátástalannak látszik. Az ellenség által legurított egyetlen egy kőgörgeteg elegendő volna arra, hogy minden támadó egységet megsemmisítsen. Attól eltekintve, hogy ez az egész támadás ki lenne téve a Mt. Lodina-i ellenség oldalozó tüzének. Az állás északról, a Mt. Lodina felől való megkerülése, amint nappal jól látható, nagyon időrabló. A Mt. Cornetto-n keresztül egy ilyen mozdulatnak meg éppen nem lenne semmi értelme a terepnehézségek miatt. A hegy keleti oldala ugyanis csupa függőleges sziklafalból áll. Ezeket eddig valószínűleg még egyetlenegy ember sem mászta meg.

Az éj folyamán a Lodina felé felkapaszkodott 2. századból semmi sem látszik.

Minden jel szerint nagy kerülőt tett észak felé. Mire megérkeznek, már éjjel lehet. Sőt előbb a Schiellein- és a Göszler-különítmények megérkezésével sem számolhatok.

A Cimolais-től nyugatra levő ellenség elleni támadás támogatására a falutól északra 700 méterre van az egyetlen alkalmas pont, az előbb említett magaslat. Ez a Mt. Lodina-nak a 937 méter magas lejtőkúpja. Felső részét alacsony bokrok borítják. Miután a Cimolais-i templomtoronyból a támadó terepet alaposan szemrevételezem távcsövemmel, a következő elhatározásra jutok: A Cimolais-tól 700 méterrel északra levő uralkodó magaslatról több golyószóró összefogott tüzével rajtaütök a Mt. Cornetto védőin, kikapcsolom őket, majd utána a völgyben az út mindkét oldalán támadok.

A következő órákat arra használom fel, hogy Triebig hadnagy parancsnoksága alatt az 1. század golyószóróit a Cimolalt-től északra levő domb bokrai között tüzelőállásba viszem, tájékoztatom őket a támadás terve felől és a feladatukról. Ezután a különítmény többi részét, (az 1. század megmaradt részét, a 3. századot és az 1. géppuskásszázadot) közvetlen Clmolais-től nyugatra készenlétbe helyezem a fedett vonulatok mögött. Az egyes részeket kioktatom a várható feladataik felől. Egyelőre egyetlenegy embert sem vetek be. A harcálláspontom az 1. géppuskás századnál van. A távbeszélők kiépítik a vonalat a tűzlépcsőhöz, valamint az 1. és 3. századhoz.

Az előkészületek alatt a hegyivadászok, valamint a cs. és k. 26. lövészezred I. zászlóaljának több géppuskája Cimonais templomának környékéről megnyitja tüzét az olasz állások ellen, anélkül, hogy engem errről előbb értesítettek volna. Mivel ez a harc a terveimbe egyáltalában nem illik bele, személyesen keresem fel Sproesser őrnagy úr harcálláspontját Cimolais-ban és elérem, hogy a tüzet beszüntetik.

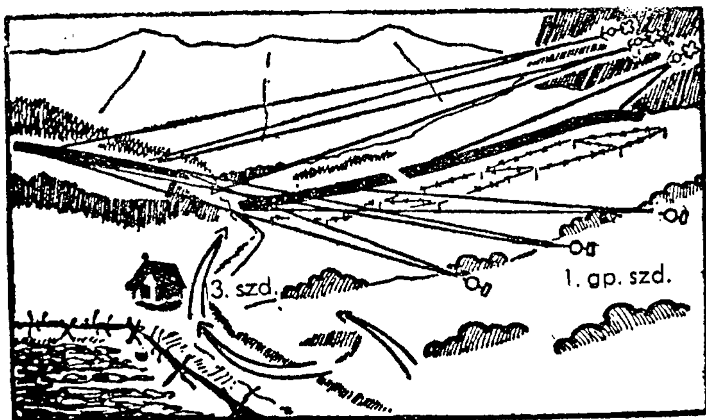
9.00 órakor megnyittatom az 1. század tűzlépcsőjével a tüzet. A parancsom szerint a négy golyószóró tüze távolabb, a Cornetto oldalában levő ellenséges rajvonal balszárnyát, míg két golyószóró a fészekszerűen megszállott védőkörlet többi részét fogja le. Bár a távolság a golyószórók számára igen nagy, (1400 m) a hatás, mint ahogy azt előre vártam, kiváló. Az ellenséget különböző helyről figyelem távcsö-

vemmel. Bár a magasból jövő tüzükkel a majdnem fedezék nélkül fekvő csatárokat nem találjuk el, de annyira elárasztjuk őket lövedékeinkkel, hogy lövészteknőiket sebesen kiürítik és lejjebb levő szomszédaiknál keresnek menedéket, A golyószórótűzkévék követik őket és nemsokára új lyukaikban is melegük lesz az olasz csatároknak.

Eleinte csak egyes olaszok, de később egy egész szakasz bújik be a védelmet nyújtó kiépített állásba. Éppen ezt lesem. Az első géppuskás századnak azt a parancsot adom, hogy a Cimolais-tól közvetlen nyugatra levő magaslatokon foglaljon tüzelőállást. Eddig ezt a magaslatot egyáltalában nem lehetett megszállni, mert a Cornetto oldalában levő olaszok állandóan tűz alatt tarthatták. Most már a Cornetto védői majdnem teljesen ki vannak kapcsolva.

Mikor az első géppuskák is megnyitják a tüzüket, a Cornetto-ról egy egész olasz tömeg, 600 méter kiterjedésben, legalább egy század erőben a sziklák fölötti, tehát az úttól 150 méterre délre levő állásokba rohan. Saját tűzhatásunk percről-percre növekszik. Egyik géppuskánk a másik után nyitja meg a tüzét. Ehhez járul még az uralkodó állásból a hat golyószórónk tüze is, amely meredek szögben vágódik le és még az olasz állás sem nyűjt ellene kellő védelmet.

Most a 3. századnak elrendelem, hogy azonnal indítsa meg a támadást az út két oldalán. A Cornetto-lejtőről semml sem fenyegeti őket, és a többi olasz állások lekötéséről most a géppuska gondoskodik. Mialatt a 3. szd. a Lodina állás olasz védőinek tüze elől rejtve, mélyen tagozva előrelopódzik, géppuskáim jó munkát végeznek. Az úttól délre levő állásrészt, amely most tele van tömve olaszokkal, arcban és felülről kapják el. Az úttól északra levő ellenséget pedig lekötik és figyelmét elterelik. Az űttól délre levő állásokat az olaszok az erős tűz miatt kénytelenek kiüríteni, de nagyon nehéz nekik a géppuskáink 500 méterről jövő tüzén keresztül átszaladni. A menekülők legnagyobb részét már néhány méter után lekaszáljuk. A tűzvezetést magam tartom a kezemben, mert úgyis a géppuskáim között fekszem, jobbra a golyószórókhoz pedig távbeszélőösszeköttetésem van.

Támadás Cimolaistól nyugatra.

A tűzlépcső egyik részével még tovább tüzeltetek, a többivel pedig a lehető legsebesebben magam is az ellenséges állás felé sietek, ugyanazon az úton, mint előbb a 3. század. A Lodina oldalában az ellenség még tartja magát. Zászlóaljamnak azonnal jelentem a roham sikeres végrehajtását, ugyanakkor a kerékpárosokat, a lovas hírvivöket és a vezetéklovakat előrerendelem. Mikor az állásba érkezem, már a Mt. Lodina-i védők is megadják magukat: 2 tiszt és 200 ember. Különösen örvendetes a mi csekély veszteségünk, mert csak néhány könnyű sebesültünk van. Magam sem gondoltam, hogy ennek az állásnak az elfoglalását ilyen olcsón meg fogjuk úszni.

Az ellenséges védők egy része nyugat felé menekül. Legújabb feladatomnak most ezek üldözését, utolérését, megsemmisítését teklntem, mert mentől hamarabb el akarom érni a Piave-völgyet.

Megjegyzések: Ha november 8-9-ére virradó éjjel az ellenség elleni harcfelderítésünk alaposabb lett volna, úgy esetleg elkerültük volna az ellenséges tűzrajtaütést, amely a felderítőtörzset érte.

Másrészt ez a tűzrajtaütés gyorsan tiszta képet adott az ellenséges állások pontos fekvéséről. Különösen ügyesen használta fel ezt a tűzrajtaütést az öntevékeny Dobelmann szakaszvezető.

Harcászatilag a Cimolaís-i tdmadás nagy fejtörést okozott, amíg az alkalmas megoldást meg nem találtam. Itt számításba vettem a golyószórók nagy távolságra is érvényesülő hatását. A Mt. Cornetto oldalában lemenekülő első olaszok a kötelékükben vakrémületet keltettek.

A Cimolais-tól nyugatra levő ellenség ellen végrehajtott támadásnál a tűzfegyverek összműködése mintaszerű volt. Közvetlenül azelőtt, hogy a 3. század betört volna, a legerősebb tüzet a betörési pontra összpontositottak. A jól előkészített zárótűz lehetővé tette a támadás feszes vezetését.

Üldözés Erto-n keresztül és a Vajont-szorosban

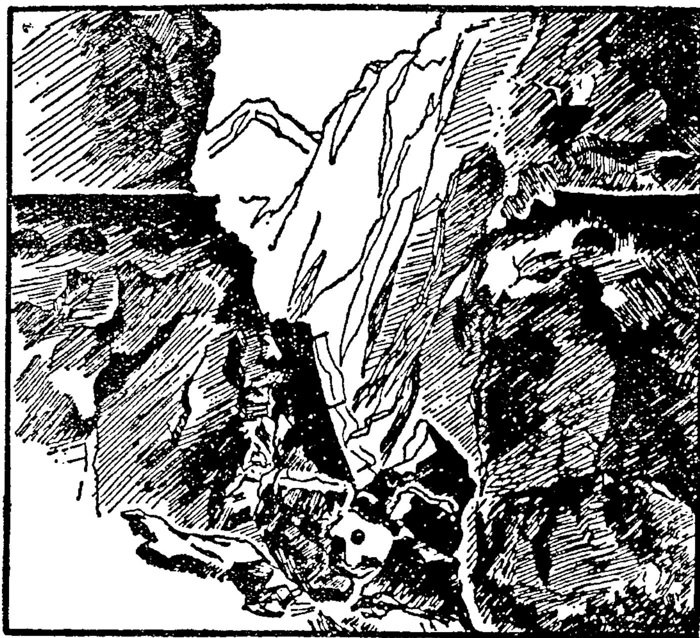
Már nincs idő a kötelékek rendezésére. Ha csak néhány perc gondolkodási időt is adunk az olaszoknak, esetleg még kézbe vehetik az embereiket. Akit csak elérhetek a különítményemből, bevetem az üldözésre. A hátrább levő részek és a tűzlépcső azt a parancsot kapja, hogy a legsebesebben kövessen.

300 méterrel nyugatra az elfoglalt ellenséges állástól, a Lodina-ről géppuskatüzet kapunk. Ez a tűz a magasban levő 2. század golyószóróitól származik. A nagy távolság miatt nem tudják megkülönböztetni a barátot az ellenségtől. Olaszoknak tartanak bennünket. Tüzük elől sehol sincsen menedék és ez nagyon kellemetlenül érint. Még szerencse, hogy néhány perc múlva belátják a tévedésüket. Ezzel a fenakadással kissé meglazult az érintkezés az ellenséggel. Most annál sebesebben sietünk utána. Langarone előtt nem engedhetjük meg nekik, hogy még egyszer megkapaszkodhassanak! 10.10 órakor Streicher hadnaggyal és a 3. század élével elérem St. Martino-t. Ugyanakkor megérkeznek a kerékpárosok és a lovas hírvivők a lovainkkal.

Az út nagyon nagy kanyart ír le észak felé és 800 méterrel St. Martino-tól nyu-

gatra Erto e Gasso községbe torkollik. Jobbra és balra a völgy valamennyire kiszélesedik. Az úton, 500 méterrel előttünk kisebb olasz zárt kötelékek sietnek visszafelé. Gyorsan tüzelőállásba rendelek egy golyószórót, de csak arra az esetre engedélyezem neki a tűzmegnyitást, ha véletlenül harcra kerülne a sor. Azután az úton utánuk vágtázunk. A hátulsó olaszokat lóháton és kerékpáron gyorsan utolérjük. Nem keletkezik harc. Elegendő egy kiáltás, máris megadják magukat. A leszerelést és az irányt már csak intjük nekik. Bevágtázunk Erto-ba és Erto-n keresztül. Itt-ott még olasz málhásállatok vannak megkötözve. Itt sem esik egyetlen lövés sem. Akit utolérünk, ellenállás nélkül megadja magát.

Elől az élnél az egész üldözés úgy néz ki, mint valami lovasok és kerékpárosok közötti verseny, hátrább, mint a hadseregi távgyalogklóverseny hajrája. Itt a vadászok lihegve cipelik terhüket – golyószóróikat és géppuskáikat. A Hommel-különítmény több kilométer hosszúra elnyúlt. Minden vadász tudja, hogy az ellenséget most teljesen le kell rohanni, azzal is tisztában van, hogy a siker az üldözés gyorsaságától függ.

A felrobbantott híd.

Erto mögött ismét összeszűkül a völgy. Az út a Vajontszoros felé lejt. A szoros $3^1/_2$ kilométer hosszú és rendkívül keskeny. Az út 2-300 méter magas sziklafalak között halad és részben be van ezekbe robbantva. Most eleinte az északi fal mentén haladunk. A szoros közepét, zúgó hegyipatak felett 150 méterrel, 40 méter hosszú híd íveli át. E híd után az út a szoros déli oldalán halad. A közbeeső kőfolyók mind át vannak hidalva. Az út gyakran hosszabb alagútakon is keresztülvezet. Elegendő lenne egyetlen robbantás is alkalmas helyen az utat Longarone felé napokra le

lehetne vele zárni. Sőt egyetlen alagutba beépített géppuska is hosszabb időre feltartóztatna minket. Térképről mindezt már hamarabb is meg láthattam volna, de alapos vizsgálatokra eddig még nem értem rá.

Miután Erto-t elhagytuk, a kerékpárosoknak a lovasokkal szemben határozott előnyük van az állandóan lejtő úton. Egy útkanyar után még látjuk, hogy több kisebb olasz köteléket utolértek, azután eltűnnek a szemünk elől. Jóval előrébb olasz gépkocsit látunk az úton nyugat felé elrobogni. Az első koromsötét alagúton olyan ütemben megyünk keresztül, ahogy csak a lovaink lába bírja. Ebben a pillanatban néhány száz méterrel előttünk hatalmas robbanás keletkezik. A légnyomás majdnem leránt a lóról. A sötétben – amint később kisült, az alagút még tele volt olasz katonákkal – a kijárat felé tapogatózunk. 50 méterrel nyugatabbra már látjuk is a robbanás kővetkezményét: Hatalmas mélység tátong előttünk. Az ellenségnek sikerült a Vajont-szorost áthidaló egyik hidat felrobbantani.

De hol vannak a kerékpárosaink? Egy jóval nyugatabbra kezdődő heves tűzharc erre a kérdésre is hamarosan válaszol. Azonnal lórólszállunk, Wörn lovas hírvivőnek kiadom a parancsot, hogy mihelyt a különítményorr éle eléri, azonnal küldjön mindenkit utánam, azután leereszkedünk a szakadékba, átmászunk a híd roncsai fölött és a túlsó oldalon ismét felkapaszkodunk. Gyors ütemben megyünk előre, oda, ahol még mindig lövöldöznek.

A Vajont-szorost áthidaló következő híd északi hídfőjénél találkozunk a kerékpárosokkal. Az olasz tehergépkocsi legénységével állnak harcban. Ez a híd túlsó oldalán épp az előbb tűnt el az alagútban. Az embereim a hídőrház mellett fedezik magukat. Az ellenség mlnden valószinűség szerint robbantókülönítmény, melynek az a feladata, hogy a különböző robbantáshoz előkészített műtárgyakat a levegőbe röpítse. A kerékpárosok jelentik, hogy az előző hídon még néhány másodperccel a robbanás előtt átjutottak és hogy Fischer tizedes, mikor megkísérelte az égő gyújtózsinórt kirántani, a híddal együtt a levegőbe repült.

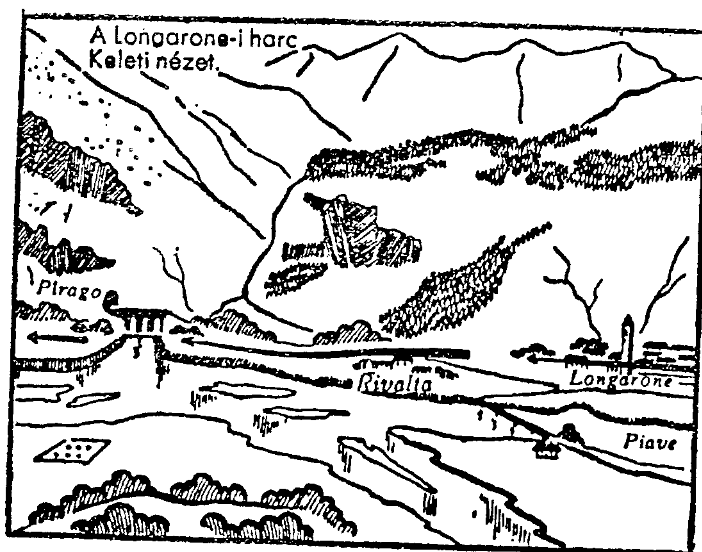

A robbantáshoz előkészített híd.

Most ismét egy híd áll előttünk, 40 méteres fesztávolságával, a rohanó hegyipatak felett 150 méterrel. Mindkét oldalon a mély, széles lyukakban nagyon jól látszik a robbantó töltés. Megvan-e már gyujtva a gyujtózsinór? A túlsó oldalon az ellenség most beszünteti a harcot és eltűnik az alagútban. Visszament volna? Ha előttünk a híd most felrobban, akkor a Piave-hoz nagyon sokára, esetleg csak napok múlva fogunk elérni. Gyorsan be kell avatkoznom.

Brückner tizedesnek (2. század), akit különösen bátor és vakmerő katonának ismerek, a következő parancsot adom: „Fogjon egy csákánybaltát, ugorjon át a hídon és vágjon el túl minden hídra vezető drótot. Mihelyt ez megtörtént, azonnal mindannyian maga után megyünk és útközben kirántjuk **a** gyujtózsinórokat."

Mivel a hídra több mélyen lógó vezeték van felfüggesztve, félek a villanygyújtástól. A kitűnő Brückner tizedes azonnal végrehajtja a parancsot. Mikor az utolsó kábel is leesik, magam is átugrom a hídon és a töltetekből kirántjuk a gyújtózsinórokat. Így tehát a híd sértetlenül került a kezünkbe.

A legnagyobb sietségben megyünk tovább a Piave felé. Meg kell akadályoznunk, hogy az ellenséges robbantó-különítménynek még valahol egy robbantása sikerüljön. Brückner tizedest néhány kerékpárossal előreküldöm. A különítmény hátul azt a parancsot kapja, hogy olyan gyorsan jöjjön utánam, ahogy csak tud. Megint több alagúton megyünk keresztül. Már közeledünk a szoros kijáratához. A patakot és az útat összeszorító sziklafal mindkét oldalt kb. 450 méter magas. Elől a Brückner-járőr felől egyetlen lövés sem hallatszik Már régen e1 kellett érniők a szorosvégét.

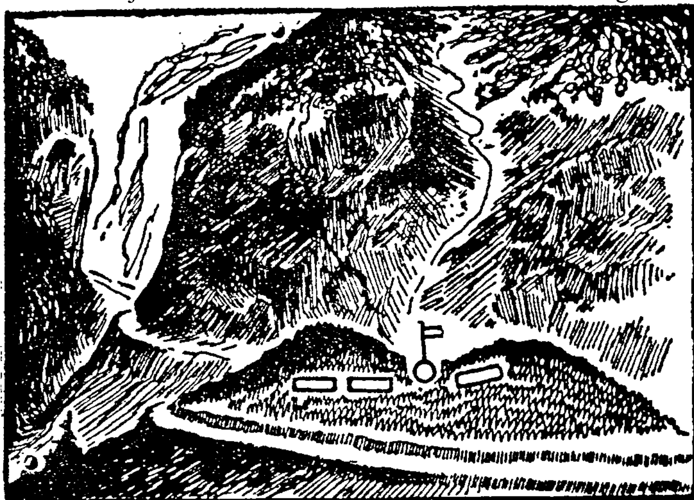
11.00 órakor néhány kerékpáros, 3. század- és különítménytörzsbeli vadásszal – összesen 10 karabélyossal – Longarone-tól keletre 1 km-re elérem a Vajont-szoros kijáratát. Előttünk elragadóan szép kép tárul fel. A Piave völgyét betölti a tündöklő déli napsütés. 150 méterrel alattunk zubogva rohan tovább a világoszöld hegyifolyó

széles, köves és sokágú medrében. A túlparton van a kis, hosszan elnyújtott Longarone városka, mögötte ismét 2000 méter magas sziklatömbök tornyosulnak. Az olasz robbantó-különítmény tehergépkocsija éppen most megy át a hídon. A folyó nyugati partján a széles völgyúton végtelen hosszú olasz oszlop menetel mindes fegyvernemből összekeverve a Dolomit-ok felől déli irányban. Longarone, az állomása, meg Rivalta tele van tömve csapatokkal és pihenő oszlopokkal.

A Longarone-i harcok.

Csak kevés katonának engedte meg a sorsa, hogy a világháború alatt egyetlenegyszer is hasonló képet láthasson, mint amit mi itt a Piave-völgyben észleltünk: Még rendezett visszavonulásban többezer főnyi ellenséges oszlop, a szűk völgyben, 2000 méter körüli, megmászhatatlan sziklafalak között, nem is sejtve azt a veszélyt, ami az oldalát fenyegeti.

Nekünk, hegyivadászoknak, majd a szívünk ugrott ki a helyéről, annyira megörültünk neki. Egy dolog most már biztos, azok ott túl már csak a háború végén mehetnek haza. A tíz karabélyosaimmal befészkelem magam az úttól 100 méterre délre a sűrű bokrok közé. Azután lecsap a tüzünk a Hivalta és Pirago között, tőlünk 1200 méternyire menetelő ellenség soraiba. Egy pontra összpontosítjuk a tüzünket, olyan helyre, ahol az ellenség nem tud kitérni: jobbra sziklafal, balra a Piave. A 3. század első vadászai teljesen kifulladva most érkeznek csak be és megerősítik a tüzünket.

Gyorstüzünk az ellenséges csatakígyót percek alatt két részre szakítja. Az északi rész visszahúzódik Longarone-ba, déli pedig meggyorsítja menetütemét. Kis idő múlva az olaszok több géppuskát vetnek be ellenünk, de mivel a szoros kijáratától távolabb a lejtőn fészkeltük be magunkat, az ellenségei lövedékek nem találnak meg. Egész tüzüket az útra és a Vajont-szorosra fektetik. Ezzel természetesen a Rommel-

különítmény felzárkózását és előrejutását nagyon megnehezítik.

Most a Longarone-i ellenség kis csoportokban kísérel meg dél felé átszivárogni. De **a** 3, század egy szakasza, mely most két golyószóróval a szorostól délre tüzelőállásba megy, az ellenségnek ezt a mozgását is hatásosan akadályozza.

Hirtelen a hírvivőim egyike a hátunk mögött levő sziklafalon észrevesz egy század erejű olasz köteléket, amint a 854-es magassági pont irányából ereszkedik le. A nyugat felé harcoló embereim közül gyorsan néhány vadászt magammal viszek, egy golyószórót is kerítek és fordított arcvonallal az új ellenség ellen megyünk tüzelőállásba. Ez 300 méterre tőlünk, éppen a meredek sziklafalon ereszkedik le. Ha most tüzeltetnék úgy az egyik a másikat sodorná magával lezuhanás közben. Egyelőre azonban nem lövetek, hanem odakiáltással felszólítom az ellenséget, hogy adja meg magát. Az olaszok gyorsan belátják, hogy ebben a harcban csak ők veszíthetnének s a fegyvereiket azonnal eldobálják. Ha csak 5 perccel később vesszük őket észre, a meredek sziklafalon már túljutottak volna s most már nagyon veszedelmesek lehetnének a hátunkban.

A Piave-völgyben az ellenség most felrobbantja a Longarone-tól keletre levő hidat. Azt a kísérletét, hogy zárt oszlop-ben Mudu felé elvonuljon, a tüzünk megakadályozza. Mudu és Belluno között, valamint a vasúti töltés mentén az ellenség csak egész kis egységekben juthat át dél felé. Ezen az állapoton még az sem változtat, hogy most a Longarone-től délre fekvő dombokról több üteg is tüzel ránk. A Vajont-szorostól távolabb levő állásainkat ezek sem találják meg. Ezzel szemben a rengeteg gránát a Vajont-szorosban és előtte az úton és az út fölött levő sziklákon robban. Az ellenséges tüzérségi és géppuskatűz nagyon sok kő- és szikladarabot lazít meg felettünk. Nem nagyon kellemes érzés, mikor ezek mellettünk zuhannak le a mélybe. Ennek dacára a 3. század többi szakasza, az 1. század és egy géppuskás szakasz 11.45-kor elérte a tüzelőállásunkat.

Az olaszok állandóan szivárognak a Piave nyugati partján húzódó út és vasútvonal mentén Belluno felé. Ezt mindenáron meg akarom akadályozni. Ezért az 1. századot a géppuskás szakasszal Dogna-n keresztül a Piave nyugati partján Pirago község környékére küldöm ki. Ennek a vállalkozásnak a tűzoltalmát a 3. század látja el, egyúttal azt is meg kell akadályoznia, hogy az ellenség nagyobb zárt kötelékekkel a támadás ideje alatt elvonulhasson dél felé.

Az 1. század nagy távközökkel siet a kopár és nagyon meredek lejtőn Dogna felé. Csak néhány kisebb bokor nyújt rejtőzési lehetőséget. Az olasz tüzérség és a géppuskák gyorsan áthelyezik a tüzüket és a leereszkedő századot veszik tűz alá. Dacára az erős tűznek, a század egész kevés veszteséggel éri el Dogna-t. Ott a házak között már fedezésben vannak. Mosl már észrevehetően megerősödik az olasz tűz és különösen a Vajont-szorost árasztja el.

Látjuk az 1. századot, amint most az előnyomulását Dognaról a Piave keleti partja felé folytatja. Azonban a folyómeder nem nyújt semmi fedezéket, se rejtőzési lehetőséget. Az olaszok pillanatok alatt olyan heves tüzet zúdítanak az 1. századra, hogy az kénytelen visszahúzódni Dogna-ra, másként fölöslegesen nagy veszteségeket szenvedne. Mialatt lent ezek a harcok folynak, törzsemmel Dogna-ra sietek. A harmadik századhoz, mely még odafent állásban maradt, távbeszélő vezetéket fekte-

tek le. A mi menetünket is sietteti az ellenséges géppuskatűz. Sőt a tüzérség is kiveszi a részét. Az ellenség most minden egyes emberre tüzel.

Dogna-ban találkozom a Piave mederből éppen visszatért 1. századdal. A balsikerneknek nem szabad elvenni a kedvüket. Ha a Piave-medren egy egész századnak nem sikerül is átjutni, de talán egyes merész vadászok mégis átjuthatnak. Egyes ember sokkal jobban ki tudja használni a terepet és talán valamivel délebbre is kikanyarodhatnak.

Először is a géppuskásszakaszt úgy helyezem el az egyik ház emeletén, hogy tüzével a 900 méterre fekvő piragoi közúti és vasúti hidat, melyen kis olasz csoportok szivárognak át állandóan, elzárja. Egész csekély, puskánként mindössze 1000 lövésnyi lőszerkészletével meg kell oldania feladatát.

Ezután különösen alkalmas parancsnokok parancsnoksága alatt, több kisebb járőrt küldök át a Piave-n. Egész laza alakzatban el kell érniök a Piave nyugati partját és Pirago környékén el kell fogniok minden olaszt, aki az út, vagy vasút hídján át akar menni. Mihelyt nagyobbszámú foglyot gyűjtöttek össze, át kell vezetniök Őket a Piave-n Dogna irányába. Ez a feladat roppant nehéz és mind a parancsnoktól, mind pedig a beosztott legénységtől különös merészséget és rátermettséget követel.

Az egyes járőrök, – összesen öt – az ellenség erős tűzhatásának közepette lassan jutnak csak előre. Kétségbevonom, hogy ilyen körülmények közt akár egyetlen emberünk is elérte volna a túlsó partot.

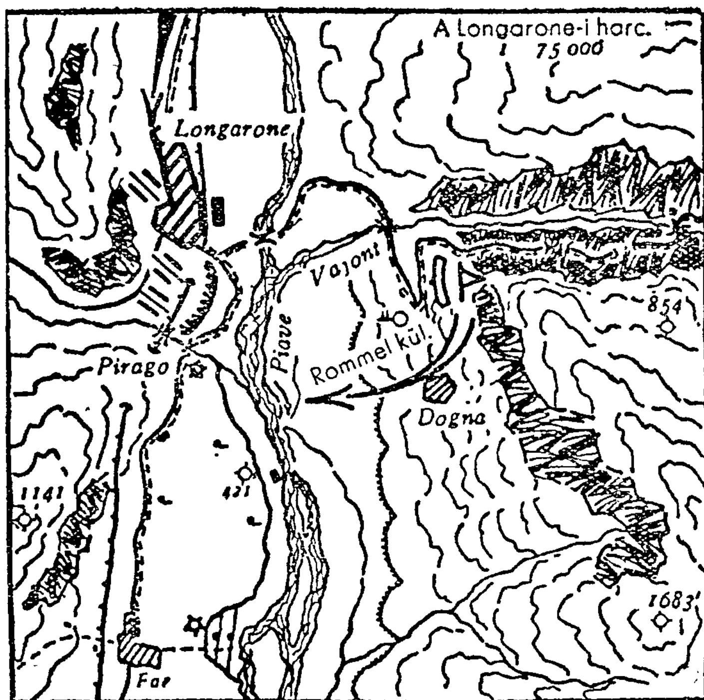
Eközben Sproesser őrnagy úr a távbeszélő századdal és az alája rendelt cs. és k. 26. lövészezred L zászlóaljával megérkezett a szoros kijáratához. Kérésemre a 3. század eddigi feladatát a távbeszélőszázad veszi át, előbbi pedig egészen kls csoportokban, szökelve gyülekezik Dogna-ra.

A Piave medrében levő járőreinkből semmit sem lehet látni, de a 800 méter széles folyómeder sziklapadjain még mindig erősen pattognak a géppuskák gurulatai. 14.00 órakor az 1. és 3. századdal széles arcvonalon megindulok a Piave partja felé Pirago irányában. Azt remélem, hogy ilyen módon legalább *egyes* részeket sikerül majd a folyó túlsó partjára átjuttatnom, másrészt pedig az egész különítmény tüzével inkább tudok hatást elérni a folyó túlsó oldalán. A két század támadása a Dogna melletti készenléti helyről meglepetésszerűen indul meg. De már néhány száz méter után földrekényszerft az erős ellenséges géppuska- és tüzérségi tűz. Ha csak nem akarunk mindannyian az ellenséges tűz martalékai lenni, bizony az ásónkat is sebesen használnunk kell. De mégis elértük azt, hogy arcvonalunkkal az ellenség gyülekezési menetvonalát 500 méterre megközelítettük, továbbá a jóval délebbre átgyülekező járőreinkre ható ellenséges tüzet is magunkravontuk.

Mivel nem merem remélni, hogy idáig akár egyetlen emberem is lenne a túlsó parton, Streicher és Triebig hadnagy parancsnoksága alatt újabb járőröket küldök Pirago felé. De az előbbit a Piave-parton egy gránát légnyomása helyezi harcon kívül, az utóbbit pedig egy olasz géppuskalövedék sebesíti meg. Úgy látom, hogy egyetlenegy embert sem fogok átjuttatni a folyón. Az olasz tüzérség két oldalról kalapálja azt a terepet, amelyen fekszünk: Longarone irányából és Mt. Degnon (délkelet) felől. Az ellenség nem szenved lőszerhiányban.

A különítménytörzs a Piave-mederben egy kis kőfal mögött bújt meg. Az egyik

olasz ütegnek ez a kedvenc célpontja. A kőfalon tátongó rengeteg lyuk és rés azt bizonyítja, hogy az ellenség nagyon jól villába vett minket. Az ásó éppen ezért nálunk is nagyon élénken működik.

Dobelmann szakaszvezető a Longarone-tól délre elterülő terepet figyeli. A parancsőrtisztem szemrevételezni megy, én pedig Balttmann tizedesnek, akit különítmény-írnoknak neveztem ki, mondom tollba a Cimolais-i harcjelentést. Az ellenség tüze lankadatlan erővel tart tovább. Ezalatt leginkább a 3. század szenved. Túl az ellenségnél még mindig lehet egyes embereket és járműveket látni, amint a tüzünk által veszélyeztetett terepen keresztülszivárognak.

Támogatásomra 14.30. órakor a cs. és k. 26. lövészezred 3. százada és 1. géppuskásszázada érkezik be Dogna-ra. A parancsnokaik a harcálláspontomon jelentkeznek. Mivel a Piave-mederben még több csapatot nem akarok kitenni az ellenség tüzének, egyelőre Dogna-ban saját rendelkezésemre maradnak. Csak egyetlen géppuskásszakaszt vetek be, hogy tüzével a hegyivadászzászlóalj géppuskáinak tüzét kiegészítve, zárja le a Longarone–Belluno-i utat. Azt remélem, hogy később, a sötétség beálltával összes egységeimmel elérhetem majd a nyugati partot.

Hét járőröm már órák óta útban van a Piave túlsó partja felé, de még egyiküktől sem kaptam jelentést. Hányan juthattak vajon át a folyón? A túlsó parton az ellenség éppen úgy szállingózik most is át kisebb csoportokban, mint előbb. Ezt sajnos nem tudjuk innen megakadályozni. Lőszerünk már fogytán van, főleg a géppuska- és

golyószóró-lőszerrel takarékoskodnl kell. Egyik perc a másik után múllk, az ellenséges tűz még mindig nem akar enyhütni és itt-ott áldozatot is követel.

15.00 óra tájban Dobelmann szakaszvezető jelentl, hogy távcsővel úgy látja, mintha a túloldalon délnyugati irányban egy hegyivadász állna.. A vasútvonal mellett álló bódé mögött egy hegyivadász épp most fog el egy Fae felől jövő olaszt. Egyetlen pillantással magam is meggyőződöm felőle. Most már minden rendben van. Már most biztosra veszem, hogy azok a kis olasz csoportok, melyek a mi tüzünkön keresztül dél felé átszivárognak, nem juthatnak át Fae felé.

Arra azonban hiába várunk, hogy az összegyűjtött foglyokat a parancsom szerint küldjék át az innenső partra. Ettől a szállítmánytól ugyanis azt várom, hogy enyhít majd valamit a helyzetünkön. Esetleg a különítmény egy része azalatt válthat partot, mialatt a foglyok átjönnek.

Végre, 15.30 óra körül sűrű fogolytömeget pillantunk meg **a** Piave túlsó oldalán, de álláspontunknál 2 km-el délebbre. Már kezdek bosszankodni, hogy az átkelést megint nem tudjuk majd végrehajtani, mikor a Longarone-i olasz tüzérség heves tűz alá veszi őket. Valószinüleg németeknek nézték őket. Az egész tömeg erre a tűzre, még azok is, akik az innenső partot már majdnem elérték, visszafordulnak Fae felé a Piave túlsó oldalára. Ez persze a mi oldalunkon semmiféle könynyebbséget nem okozott. Az ellenség még mindig éppoly erősen tüzel, mint azelőtt.

Csak közvetlen a sötétség beállta előtt jelenik meg ismét a Fae-től északra 1 km-re levő régi gát mellett egy nagyobb olasz hadifogolycsapat, a 431-es magassági pont környékén. Megkezdik az átkelést. Amit egész nap reméltem, most beteljesedik. Mindenkit, akit csak a Rommel-különítményből elérhetek, magammal rántok a gát felé. Most már az állásainkon és Dogna nyugati szegélyén fekvő ellenséges tűzre ügyet sem vetünk.

A Piave főágán keresztül a több 100 olasz hadifogoly véd meg az ellenséges tűztől. A különítményem gyorsan átjut. A foglyok azt is megmutatják, hogy a sok helyen mellig érő rohanó hegyifolyón hogy lehet legkönnyebben átjutni. A rohanó ár még a legjobb úszót is egyszerűen magával ragadná. Az olaszok egymás csuklóját fogják meg és tekintetüket a folyás iránya felé fordítják. Rézsút gázolnak át és felsőtestükkel annyira előredűlnek, amennyire azt a sodrás erőssége megköveteli. Ilyen módon mi is hamarosan átjutunk a folyó valamennyi ágán és Fae felé sietünk. A Piave-i hideg fürdő, – hiszen a magasabb hegyeket már mindenütt hó borítja – nagyban hozzájárul a sietségünkhöz.

A különítmény Fae-nél álló járőreivel nagy ujjongás közepette találkozunk. Gyorsan jelentik, hogy az utóbbi órák alatt mi mindent éltek át. Huber zászlósnak és Hohnecker szakaszvezetőnek az 1. század 16 emberével sikerült egymástól nagy távolságban Pirago-tól 1½ km-el délre a Piave-n keresztül átszökelni, illetve átúszni. Ezután a Fae-i kastélyt foglalták el. Közben Hildebrandt vadász elesett. A kis csapat lezárta az utat és a vasútvonalat, majd minden Longarone felől jövő olaszt, – akik már teljesen biztonságban érezték magukat – elfogtak. Később Schöffel hadnagy is megérkezett. A délután folyamán a Fae-nél álló járőr 50 olasz tisztet, 780 foglyot és rengeteg járművet zsákmányolt.

Nagyon boldogok, hogy erősítést kaptak. Időnként a kevés embernek a rengeteg

fogoly között mégsem volt nagyon bátorságos érzése. Mindenekelőtt az olasz tisztek szorultak nagyon nagy felügyeletre. Eddig még nem lehetett őket elszállítani. A kastély első emeletén vannak, két hegyivadász felügyelete alatt. Most nekem 'okkal fontosabb dolgom van, mintsem hogy velük foglalkozzam.

Longarone és Belluno között járőreink a távbeszélővezetéket teljesen megszakították. Ennek ellenére sem tartom kizártnak, hogy a Longarone-ban körülzárt ellenséget déli irányból majd ki akarják szabadítani. Mindenesetre a Mt. Degnon-nál álló olasz üteg a Longarone-i helyzettel teljesen tisztában van, Megbízom tehát a cs. és k. 26. lövészezred 3. századát, hogy a hegyivadászzászlóalj géppuskásszakaszával megerősítve dél felé végezze a felderítést és biztosítást, az elől levő őrszemei Fae-tői délre 800 méterre, a század zöme pedig Fae környékén legyen.

További erősítésre nem számíthatok. A hegyivadászzászlóalj átkarolásra küldött egységei (Gößler-, Schiellein-különítmények és a 2. század) még ha ellenséggel nem is találkoznak, éjfél előtt semmi esetre sem érkezhetnek a Vajont-szoros kijáratához. Ott Sproesser őrnagy úr most csak a 28. lővészezred megmaradt részei, a hegyivadászzászlóalj távbeszélőszázada és a 377. hegyitarackos üteg felett rendelkezik. Sajnos, ez utóbbinak nincs lőszere.

Elégedjem meg azzal, hogy a Piave-völgyet csupán csak lezárom? Várjam az ellenség támadását? Nem, ez nincs az én számíze szerint! Hogy Longarone-nál a helyzetet minél barnarabb eldöntsem, elhatározom, hogy az erőmnek még rendelkezésemre álló részeivel (a hegyivadászzászlóalj 1. és 3. százada és a 26. ezred 1. géppuskásszázada) Longarone ellen éjjeli támadást fogok végrehajtani.

Közben teljesen besőtétedett. Az éjszaka koromsötét. Mihelyt a folyón átkeltünk, az ellenség szivárgása is megszűnt Fae felé. Az olasz tüzérség a Piave-nak arra a szakaszára, ahol az előbb átkeltünk, még mindig gyorstüzet lő. Az ellenség valószínűleg tisztában van azzal, hogy Belluno felé az útja el van vágva, hiszen az esti órákban látta a 800 olasz fogoly átkelését és a Rommel-különítmény partváltását. Mit forralhat most az ellenség? Ha én lennék a helyében, valószínűleg áttörést kísérelnék meg. Ebben viszont meg kell előznöm.

A Dogna-i géppuskásszakaszoknak, akik még mindig a Pirago-i hidakra és ezektől néhány száz méterrel északabbra a műútnak a sziklába robbantott szakaszára tüzelnek, hírvivővel azt a parancsot adatom, hogy tüzüket szüntessék be, mert most mi akarunk Longarone felé előremenni.

Azután elindulunk. Az élt magam vezetem. A menet a következőképpen tagozódik: Az út jobboldalán egy hosszúsorozatra töltött géppuska, tüzelésre készen. Baloldalon egyesével, 10 méter távközzel egy karabélyos raj. Ötven méterrel hátrább következnek sorban a századok, a különítménytörzs az élén. A lehető legnesztelenebbül haladunk, mert tudjuk, hogy éjjel az őrszemek nagyon jól hallanak.

Minden elővigyázatosságunk ellenére Pirago-tól délre 300 méterrel egy ellenséges őrszem rátüzel az élre. A sötétségben csak a felvillanó lővéseket lehet látni. Jobboldalon megszólal a géppuskám. Lövedékei az úttest kövéből, jobbról egy ház falából, balról a sziklafalból szikrákat csiholnak ki. Ezután az ellenség egyetlenegyet sem lő. Úgy eltűnt, mintha elfújták volna.

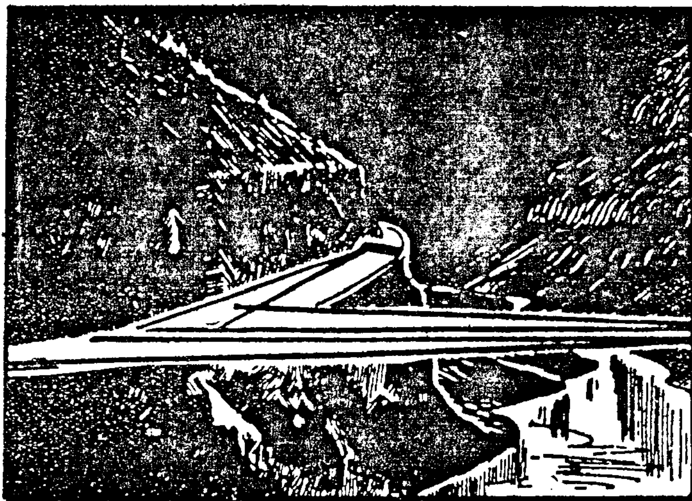
Folytatjuk előnyomulásunkat és anélkül, hogy ellenségre bukkannánk, elérjük

Pirago-t. Átmegyünk azon a hídon, amit a nap folyamán tűz alatt tartottunk. Most a Dogna-i géppuskáink hallgatnak. Bizonyára az én parancsomra, melyet nekik hirvlvő útján továbbítottak.

Különös elővigyázatossággal megyünk előre az úton. Felettünk még az éjjelnél is feketébben tornyosul a sziklafal. Balra elől – alig pár száz méterre tőlünk – olasz tüzérség van állásban. Egyik gránátját a másik után küldi arra a helyre, ahol délután átkeltünk. A gránátok gyújtói a sötét éjszakában különös világítócsíkot vonnak maguk után. Úgy néznek ki, mint valami szép tűzijáték rakétái.

Longarone első házai már alig vannak 200 méterre. Lassan megyünk előre. Íme, a tűzijáték fényében, kb. 100 méterre tőlünk, a világosabb úton sötét sáv húzódik. Balra kanyarodik az út? Vagy útzárral van dolgunk? Hetven méternyire megközelítjük. Most már világosan látom, hogy kőfal keresztezi az utat, tehát úttorlasz. Odaát már biztosan várnak ránk.

Megállok és a géppuskásszázadot előrevonom. A századparancsnok, egy főhadnagy, azt a parancsot kapja, hogy géppuskáit nesztelenül állítsa az útra és az úttorlasz ellen készítsen elő tűzrajtaütést. Ezeknek a géppuskáknak rövid hatástüze után az 1. és 3. századdal rohamozni akarok és Longarone déli kijáratát el akarom érni.

A torlasz előtt.

Ehhez a támadáshoz az előkészületek már javában folynak s a 4 kiszemelt géppuska kezelőszemélyzete éppen állásba akarja vinnl a puskákat, hogy a 70 méterre levő úttorlasz ellen megnyissa a tűzét, míkor oldalról hirtelen erős géppuskatüzet kapunk. A saját géppuskáink lőnek Dogna-ból! Valószínűleg nem adták át nekik a parancsot, hogy tüzüket szüntessék be. A lövedékek az utat és a baloldali sziklafalat csapdossák. A szikrák csak úgy pattognak. Próbáljuk magunkat a tűz ellen fedezni. A géppuskák és állványok nagy zörejjel esnek a kövezetre, a lőszerrakaszok zörögnek. Most előttünk a torlasz felől megszólalnak az olasz géppuskák is. Több géppuska lövi azt a környéket, ahol éppen állunk. Csupán 70 méterről kapjuk a pusztító tü-

zet, ami ellen semerre sem tudunk kitérni. Meg kell bolondulni! Ilyen pillanatokban nagyon közel áll az emberhez a halál. Mi nem is jutunk tüzeléshez. Géppuskáink még nincsenek összeállítva. A rettenetes kereszttűzben percekig fekszünk mozdulatlanul. Megkíséreljük a torlasz mögött levő ellenséget kézigránátokkal elérni. Nem sikerül. A távolság túlságosan nagy. A keskeny úton a tüzelő géppuskákat lehetetlen megrohamozni. Az utat baloldalról szegélyező sziklafal mélyedéseiben próbálunk menedéket találni az elölről jövő tűz ellen, míg, ha a Dogna-i géppuskáink szólalnak meg, a jobboldali útárokba bújunk. Ha kézigránátot dobunk ki, úgy az úttorlasz felől jövő tűz még erősebb lesz. A veszteségek szaporodnak. Többek közt a cs. és k. 26. lövészezred 1. géppuskásszázadának parancsnoka is súlyosan sebesülve fekszik a baloldali útárokban. Még szerencse, hogy az olasz lövészek a sötétség miatt nem tudnak jól célozni.

A vállalkozás ezzel teljesen kudarcot vallott. Most már csak arról lehet szó, hogy minél kevesebb veszteséggel felszámolhassuk. Engem a tűz fogva tart. Embertől emberhez adom tehát tovább a parancsot, hogy menjenek vissza a Pirago-i hídhoz. A hátrább levő részek sokkal könnyebben tudnak leválni, mint az előrébb lévők. Nehéz dolga van a különítmény zömének is, mert közvetlenül az úttorlasz előtt fekszik. Ritkán van alkalom arra, hogy amikor az ellenséges tűz egy kevéssé gyengül, kisebb szökelésekkel hátrább tudjunk húzódni. Néha csak néhány méterrel jutunk hátrább és az ellenséges tűz máris a földhöz lapít.

Soká tart, amíg több ugrással a legközelebbi úthajlat mögött legalább az ellenséges géppuskatűz elől fedezhetem magam. Sajnos azonban időnként a Dogna-i géppuskák is megkeserítik az életünket. Most például a Pirago-i hidat zárják le. A hegyivadászaim közül csak egész kevés van mellettem. Egy részük már visszament Pirago felé, tekintélyes részük azonban elől maradt az úttorlasznál.

Csodálatosképpen az ellenség ott most beszünteti a tüzét. Rövidesen arról a környékről közeledő hangzavart hallunk. Azon is csodálkozom, hogy most már az úttorlasz felől egyetlen vadászom sem jön utánam. Sietek Pirago felé. Néhány vadászt utólérek, többek közt egyet, aki világító pisztollyal van felszerelve. A Pirago-i hídon azonban egyetlen vadászt sem találok. Úgy látszik nem ment végig a soron az a parancsom, hogy itt meg kell állni.

Mögöttem nagyon sok, hangosan kiabáló olasz közeledik. Vajjon át akar törni az ellenség, vagy megadja magát? Mi történt a különítményem elől levő részeivel? (3. század és a 26. ezred géppuskásszázada.) Azt remélem, hogy néhány világító tölténnyel meglátom, hogy mit forralnak az olaszok?

Az út hídjától közvetlenül balra, a malomhoz vezető kőfal mellől lövöm ki őket. Fényüknél nagyon erősen tömörült tömeget látok kendőt lobogtatva felém közeledni. Az élük alig van 100 méternél messzebb. A világító töltények fényében engem is tisztán láthatnak, hiszen én is meg vagyok világítva. Az olaszok egyetlen lövést sem lőnek, de ordítva továbbözönlenek. Még mindig nem vagyok vele tisztában, hogy mi a szándékuk.

Azzal a 4-5 vadásszal, akik körülöttem állnak, semmi esetre sem tudom őket feltartóztatni. Azt hiszem, hogy a különítmény többi része egyenesen Fae-be ment vissza. A körülöttem levő emberekkel tehát magam is visszasietek az úton, azzal a

szándékkal, hogy majd több emberemet utolérem s ezek segítségével állítom meg *a* közeledő tömeget.

Néhány perc múlva Pirago-tól 3-500 méterre délebbre már 50 emberem van együtt. Egy házcsoportnál alkalmas helyet keresek, hogy tervemet végrehajthassam. Streicher hadnagy kb. 25 emberrel gyorsan megszállja az egyik házat, az embereim másik felével pedig magát az úttestet zárom le. A karabélyainkat lövésre készen tartjuk. Schőffel hadnagy baloldalt a sziklafal mellett, Dobelmann szakaszvezető meg én jobbra a ház fala mellett állunk. Az emberek tudják, hogy csak az én parancsomra szabad a tüzet megnyitni. Most nincs se világító pisztolyom, se rakétám. A szembejövő olaszok balra nem térhetnek ki. Hogy mi a helyzet jobbra, azt a sötétség miatt nem látom, a felderítésére pedig már nincs időm, csak annyit tudok, hogy a Piave valahol ott folyik. Minden előkészületre és mérlegelésre csak néhány pillanat marad. Az olaszok kiabálása már egészen közelről hallatszik.

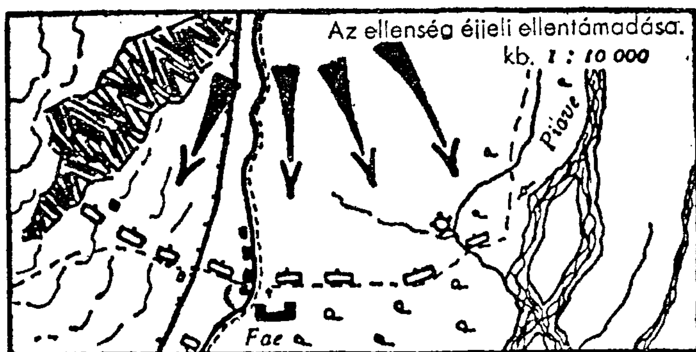
A sötét éjszakában alig látunk 50 méterre. Jobbra és balra a terep teljesen sötét. Mikor az ellenség 50 méterre ért, amilyen hangosan csak bírok „Állj”-t kiáltok és felszólítom őket, hogy adják meg magukat, Mit kiáltanak? Igent-e vagy nemet? Mindenesetre nem lőnek, de állandóan közelebb hömpölyög az áradat. Az ismételt felszólításom is eredménytelen marad. Mikor 10 méterre érnek, tüzelnek. Majdnem ugyanakkor a mi sortüzünk is feharsan. Újratöltésre azonban már nincs időnk. Se géppuskánk, se golyószórónk nincs. A tömeg így hatalmas lendületével legázol. Aki az úton van, részben sebesülten, az ellenség kezébe kerül. A ház, melynek felső ablakai sajnos csak festve vannak, nem alkalmas a tűztámogatásra. Ezt azonban csak később tudom meg. Azoknak a vadászoknak a legnagyobb része azonban a sötétség leple alatt sikeresen elmenekült a Piave-n keresztül, Az olaszok tovább rohannak az úton dél felé a Piave irányában.

Az utolsó pillanatban úgy tudok csak megmenekülni az olasz fogság elől, hogy az út jobboldali korlátján átvetem magam és az úton szaladó olaszokkal versenyt futok. Toronyirányában rohanok szántóföldeken, sziklapadokon, élősövényeken és kerítéseken keresztül. Fae-től még 1400 méterre vagyok. Ott áll még a 26. ezred 3. százada és a hegyivadászok egy géppuskás szakasza arccal dél felé, nem is sejtve, hogy hátutról mekkora veszedelem közeledik. Az a gondolat, hogy a rendelkezésemre bízott erők utolsó kis töredékét is elveszíthetem, új erőt kölcsönöz. Most egy dülőútat érzek a talpam alatt és azon rohanok Fae felé.

Slkerült Fae-t még az ellenség előtt elérnem. Azzal az erővel, amit a nagy sietségben össze tudok szedni, új arcvonalat képezek. Elhatározom magamban, hogy ezt az utotsó leheltetemig védeni fogom. Alighogy a 26. ezred 3. százada Fae északi kijáratát megszállta, máris halljuk az olaszokat, amint nagy kurjongatások közepette közelednek. Mindössze 2-300 méterre lehetnek, mikor a tüzet megnyittatom. Az ellenség rohama megtorpan. Nemsokára az olasz géppuskák elkezdenek kelepelni és a lövedékek azon a kőfalon porzanak, ahol a lövészek választották a tüzelőállásukat. Úgy veszem észre, hogy az ellenség az út két oldalán akar támadni. Az „Avanti, avanti" kiáltás ezer torokból tör elő.

Ha az ellenség áttörési kísérletét meg akarom akadályozni, akkor a megerősített századdal a Piave-melletti fűrészteleptől, amely a Fae-i kastélytól 350 méterrel keletre van, Fae északi oldalán át a Fae-tól 250 méterrel nyngatra levő Mt. Degnon szikláiig, azaz összesen 600 méter hosszú védelmi vonalat kell tartanom. Ennek a védőszakasznak a közepén a 26. ezred 3. százada máris harcban áll az úttest mindkét oldalán. A Piave és a Mt. Degnon sziklái között még egészen nagy terület van, amit nem szálltunk meg. Utolsó tartalékomat pedig az 1. és 3. századokból megmaradt összesen 2-3 raj erős kötelék képezi. Ez maradt meg a Longarone-i előretörésem után.

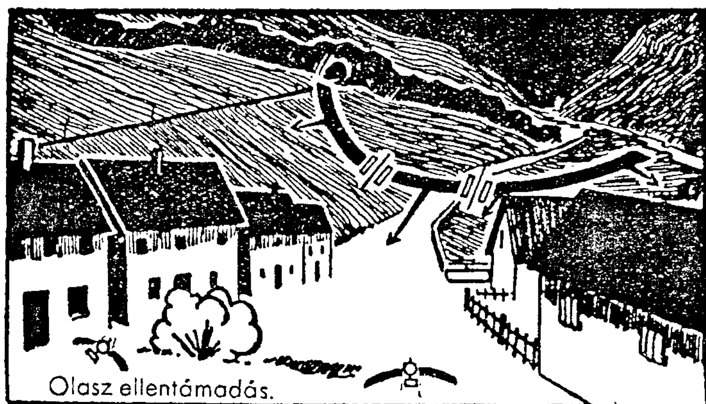

Meg akarom nehezíteni az ellenség számára, hogy a szárnyamat átkarolhassa. Ezért egy rajjal a Piave-tól a Mt. Degnon sziklàig az egész arcvonal előtt tüzeket gyújtatok. A Piave mellett nemsokára lángokban áll a fűrésztelep, ugyanakkor az úttól jobbra egy szalmakazal, az úttól balra pedig a különböző házakból és pajtákból csapnak fel a lángok.

A 26. ezred 3. századának a részeit kivonom és futólagosan megszállom velük az egész védőkörletet. Dacára az ellenség hatalmas tüzének, sikerül velük minden házagot betömnöm. A derék Unger legényem ajánlkozik, hogy ő majd segítséget hoz a Plave túlsó oldaláról. Nagyon jó úszó és az ilyen vakmerőségekre mindig vállalkozik. Közben több olasz géppuska tüze irányul a kastély fala és kerítése ellen. Az ellenséges gyalogság alig száz méternyire rohamra készen fekszik. A nagy fegyverropogásban minduntalan felhangzik az „Avanti, avanti"-juk. Az ellenséges rohamot azonban a stájerországiak és a Württemberg-i vadászok tüze nem engedi megindulni. Erős tüzük az olaszok minden kedvét elveszi a rohamtól. Az ellenség

arcvonala állandóan nagyobb kiterjedést vesz fel.

E harc alatt a súlyosan sebesült Dobelmann szakaszvezető az égő fűrészmalomnál a vonalaink mögé vonszolja magát. A derék ember még a Pirage-tól délre lefolyt harcban sebesült meg, de mellövése dacára átverekedte magát az ellenség sorain s a szántóföldeken keresztül megérkezett állásainkba.

Olasz ellentámadás.

Néhány hegyivadászt arra az esetre, ha az ellenség netalán mégis valahol áttörné a gyenge vonalainkat, tartalékban tartok. A két vadász a kastély emeletén még mindig őrzi az 50 fogoly olasz tisztet, akik, most hogy övéiket közel érzik, ismét nagyon harciasak lettek. A két vadászt azonban mégsem merik megtámadni.

A lövedékek, melyek a kastély északi falát érik, úgy pattannak vissza, mint a jégeső. A 26-osok zöme Fae északi oldalán egy kerítés mögül lövi ki puskáiból egyik lövését a másik után. Célzott tüzet nem tud leadni, csak úgy vaktában, az ellenség irányába. Ha halljuk, hogy az olaszok rohamozó kedve növekszik, akkor mi is élénkítjük a tüzet. A harcnak ez a módja természetesen hatalmas mennyiségű lőszert emészt fel. A század lőszertartalékát már régen ellövöldöztük volna, ha a kastély udvarán nem lett volna meg a Huber–Hohnecker-járőrök délutáni zsákmányából felhalmozott hatalmas fegyver- és lőszerkészlet. A harc folyamán a néhány tartalék hegyivadászom végrehajtja az olasz fegyverekkel az átszerelést. Nagyon kellemetlen azonban, hogy az út két oldalán állásban levő géppuskás szakasznak puskánként már csak 50-50 lövése van.

Tisztjeimből nem maradt, csak a 26. ezred 3. századának a parancsnoka és Fluber zászlós. Úgy látszik, hogy a többiek mind az ellenség kezébe kerültek. Streicher hadnagy is hiányzik.

A fae-i harc már órák óta tart lankadatlanul. A Piave és a Mt. Degnon között húzódó állásaikat az olaszok mind sűrűbben és sűrűbben szállják meg. Hatalmas tömegükkel minduntalan rohamozni próbálnak. Betörésüket azonban gyorstüzünk mindenütt megakadályozza. Déli irányban mindössze hat lövész biztosít. Erre a célra több emberem nem áll rendelkezésre. Éjfél felé jár már az idő. Új tüzeket gyujtatok, mert a régiek már kialvófélben vannak. A kért segítségre egyelőre hiába várok. Eddig pedig a túlsó partra meg kellett hogy érkezzen a cs. és k. 22. lövészhadosztály,

sőt, már a hegyivadászzászlóalj átkaroló részei sem lehetnek messze. Sproesser őrnagy úr harcálláspontjával sajnos nincs távbeszélő-összeköttetésem.

Az ellenséges tűz csak éjfél után enyhül észrevehetően. Fellélekzünk. Hála a kevés rendelkezésre álló fedezék ügyes kihasználásának, a veszteségeink elviselhetők. Most azonban lázasan dolgozunk az állásaink megerősítésén. Észrevesszük az ellenség visszavonuló szándékát. Mikor már majdnem teljesen beszüntette a tüzét, a 26. ezred 3. százada járőröket küld ki. Az egyik járőr elveszti parancsnokát. Az ellenség közvetlen közelből lőtte le. A második azonban szerencsésebben jár, mert 1.00 órakor 600 fogollyal tér vissza. Ezek az árkokban és barázdákban adták meg magukat. Úgy látom, hogy az ellenség zöme Longarone-ba ment vissza.

2.00 órakor végre megérkezik a várva-várt megerősítés is. Többek közt az egész 2. század, mely Peyer hadnagy parancsnoksága alatt a Mt. Lodina-n végrehajtotta az átkarolást, azután megjött az 1. és 3. század néhány vadásza, akik a Pirago-i éjjeli harcok alatt a Piave-n keresztül menekültek meg. Megérkezett az 1. géppuskásszázad többi része, bőséges lőszerrel. Végül Kremling százados parancsnoksága alatt a cs. és k. 26. lövészezred I. zászlóaljúnak 1. és 2. százada.

Most tehát meg lehet szervezni az egész védelmet. A kastélyt megerősítjük, lőszert bőséges mennyiségben helyezünk készenlétbe. A 26. lövészezred egyik százada délfelé vezeti be a felderítést és biztosítást. Majd az 50 olasz tisztet, akik a fae-i harcok néma tanúi voltak, átszállítjuk a Piave keleti partjára. Bizony nem nagyon szívesen mennek a hideg novemberi éjjelen (nov. 9-10.) a hideg, gyorssodrású vízbe.

3.00 órakor az új, erős olasz támadás már nem ér készületlenül. Ezt a támadást már egész kis távolságról lövegek is támogatják. Több tucat gránát az állásaink közepében robban. Röviddel utána az ellenség rohamra lendül. A leomlott kőfalak és a háztetők roncsai között közelharcra kerül több helyen a sor. De az arcvonalunk szilárdan tartja magát. Az erősítésekkel ellenállóerőnk is megnövekedett. A tartalékunkat sehol sem kellett bevetnünk. Negyedóra múlva a harc véglegesen befejeződött. Vajon megismétli-e mégegyszer az ellenség a támadását?

Ez alkalommal az olasz vezetés ezzel az egyetlen rohammal megelégszik. Mikor ez a második támadási kísérlete is vérbefullad, félbeszakítja a harcot és visszavonul Longarone-ba. Az olasz tüzérségi tűz sajnos néhány főnyi veszteséget okozott.

Vizes ruháinkban, fagyoskodva várjuk a reggelt. Hogy némiképen felmelegedjünk, a steierországiakkal a fegyverbarátságot néhány üveg chiantival megkereszteljük. Az 1. század járőre még napfelkelte előtt felderíti a vasútvonal felett a Pirago-i vasúti hídhoz vezető útat. A 2. és 3. század járőrei azt jelentik, hogy a Piave és a Longarone felé vezető út között nincs ellenség. Egyúttal néhány tucat foglyot is összeszednek.

6.30 órakor a cs. és k. 26. lövészezred egy következő zászlóalja is bevonul a Fae-i kastélyhoz. Ezzel a déli biztosítást erősítjük meg. Ugyanakkor a Rommel-különítményt (az 1 , 2., 3. századot az 1. géppuskásszázaddal) a vasútvonal felett Pirago irányába felderített úton előrevezetem Longarone irányába, A Longarone-i ellenség körül a gyűrűt szorosabbra akarjuk vonni.

Útközben Streicher hadnagy csatlakozik hozzánk. Ő a Pirago-i harcokban szintén megmenekült az olasz fogság elől, de mikor a Piave-n át akart úszni, a rohanó ár

elkapta és néhány kilométerrel lejjebb eszméletlen állapotban partra vetette.

Midőn a Pirago-i hídhoz közeledünk, az ellenség felrobbantja. Nemsokára az 1. század biztosítása mellett elérjük a híd helyét, ott egy, a törmelék által súlyosan megsebesített vadászt találunk, de ellenséget sehol sem.

Mialatt néhány géppuska a hídtól délre emelkedő oldalakon tűzelállást foglal és biztosít, a felrobbantott híd roncsain keresztül átmászunk a túlsó partra. Mikor arra a helyre érünk, ahol előző nap a torlasz állt, öszvérháton Schöffel hadnagy űr lovagol elénk. Sok száz kendőlobogtató olasz követi. Schöffel hadnagy, akit a Pirago-i harcban elfogtak az olaszok ma éjjel, a Longarone-i olasz erők megadásának örvendetes hírét hozza, melyet maga az olasz parancsnok foglalt írásba:

Commando piazza Longarone.

Al' Commando delle Truppe Austriache et Tedesche.

Non essendo le truppe che si trovano in Longarone in condizioni di potere oltre resistere questo Comando si mette a disposizione di cotesto et attende disposizloni da cotesti.

Magglore Lay.

Rendkívül örülünk, hogy a súlyos harc végetért, de különösen afelett ujjongtunk, hogy az éjjel elfogott bajtársaink most ismét szabadok. A sorfalat álló és „EvvIva Germania” kiáltással ujjongva fogadó olasz katonák között vonulunk be Longarone-ba. A 26. lövészezred 1. géppuskásszázadának **a** parancsnokát, aki közvetlen Longarone előtt súlyosan sebesülve századának legnagyobb részével fogságba esett, sebesültszállító gépkocsin hozzák elénk. Magam is felkapaszkodom a gépkocsira és visszamegyek vele a városkába. Az utcákat megtöltő olaszok ezrei kőzött csak lassan jutunk beljebb a főtérre. Ott találom az éjjel olasz fogságba esett vadászaimat is teljes felszerelésükkel.

Néhány perc múlva a Rommel-különítmény elsőnek vonul he Longarone-ba. A templomtól délre levő házcsoportban szállásol el. Elkezd esni az eső. A sokezer olasz foglyot csak nehezen sikerül a Piave túlsó oldalára átvezetni. A Vajont-szorosból most megindul a Württemberg-i hegyivadászzászlóalj többi része és mögötte a cs. és k. 22. lővészhadosztály.

A Cimolais-tól Erto-n át Longarone-ra tőrténő üldözés alatt és a Rommel-különítmény Piave-menti harcainál a Sproessercsoport minden egyes egységének az volt a legfontosabb teendője, hogy az ellenséggel az érintkezést minél hamarabb felvegye. Sproesser őrnagy úr, mihelyt mi Cimolais-nál az állásokat áttörtük, a rendelkezésére álló egységekkel (távbeszélőszázad és a 26. ezred I. zászlóalja) a 43. lövészdandár parancsaival ellentétben azonnal üldözött. Állandóan a harcélt tartotta szem előtt és nem engedte magát más csapat által felváltatni, mert az csak idővesztességet okozott volna. Sproesser őrnagy úr ugyanis, mikor St. Martino környékére érkezett, **a** 43. lövészdandártól azt a parancsot kapta, hogy: „A Württemberg-i hegyivadászzászlóalj Erto-nál **a** malom környékén étkezzen és éjjelezzen, innen kezdve az elővédet a 26. ezred adja.” Sproesser őrnagy úr e parancs után a dandárhoz a következő helyzetjelentést adta: „A megerősített Württemberg-i hegyivadászzászlóalj jelenleg már Longarone előtt áll harcban.

Kérek gyalogsági támogatást és a 377. hegyitarackos üteg beosztását.”

Az a szívósság, amellyel Sproesser őrnagy úr a feladatához ragaszkodott és az az ellentállás, amivel a 43. dandár parancsaival ellentétben a céljától nem tért el, arra késztette a 26. lövészezred I. zászlóaljának parancsnokát, hogy a következő és később sokat hangoztatott kijelentést tegye: „Nem tudom, hogy mit csodáljak jobban önben, az ellenség előtt, vagy az elöljárólval szemben tanúsított bátorságát.”

Déltájban Sproesser őrnagy úr Longarone-tő/ 1000 méterrel keletre a Vajont-szoros déli kijáratát érte el. Nagyon soká tartott, míg a távbeszélő század és a 26. lövészezred I. zászlóalja átküzdötte magát a szoros kijáratán fekvő ellenséges tűzön. Mihelyt csak lehetett, a távbeszélőszázad átvette a 3. század feladatát és a továbbiakban a Piave nyugati partján **a** Longarone-ból dél felé vezető útat reteszelte el tüzével. Így a felszabadult 3, század követhetett engem Dogna-ra.

Mikor azután a tűzterhes területen 14.00 óra tájban a 26.1övészezred I. zászlóaljának az élszázadai is átjutottak, Sproesser őrnagy úr ezeket is utánam küldte. Több egység akkor neki sem állt rendelkezésére. A Göszler-különítmény (5. század, 3. géppuskásszázad) Il Porto-bál kiindulva, Cra Ferrona (995) keresztül megmászta **a** Forcella Simon-t (1483). Eközben kiváló parancsnokuk, a nagyszerű geológus, előresietett különítménye elé. A jeges lejtőn megcsúszott, lezuhant és meghalt. A Schiellein-különítmény (4., 6. század és a 2. géppuskás-század) Fornace Stadion-ről a Mt. Galinut-on (1303) át felmászott a Cra Ferrona-ra és elérte a Vajont-szorost. A 2. század a Mt. Lodiná-ról Erto felé ereszkedett le.

A Romel-különítmény sikertelen Longarone-i éjjeli vállalkozása után Sproesser őrnagy úrhoz a legelképzelhetetlenebb hírek érkeztek. Többek közt már azt is jelentették neki, hogy a Longaline-i ellenség kitörése sikerült, s a különítményem legnagyobb része velem együtt már fogságba is esett. Ezeket a rémhíreket szerencsére nemsokára megcáfolta a Fae-nél felhangzó hatalmas harcizaj és a kigyulladó tüzek.

A Fae-ből Unegr vadász által hozott jelentés után a 26. ezred további részeit is azonnal elküldte Dogna-n keresztül Fae-be, később az átkarolásból visszatért 2. század is követte ezeket., A 26. ezred I. zászlóaljának részeivel Dogna-tól nyugatra a Piave-n keresztül bürüt építtetett.

November 10-én reggel, Sproesser őrnagy úr a 28. lövészezred többi részével, a Schienlein-különítménnyel, a távbeszélőszázaddal és a 377. hegyitarackos üteggel Rivalda-tál 900 méterre délre a magaslatokon harckészen állt. A Grau-különítmény akkor még nem érkezett be, de Erto felől útban volt.

Éjjel Sproesser őrnagy egy olasz hadifogollyal Dr. Stemmer főorvos álta1 olasz nyelvre lefordított üzenetet küldölt Longarone-ba, mely így hangzott: „Longarone-t egy németosztrák dandár részei körülfogták, minden ellenállás kilátástalan.”

Mikor Sproesser őrnagy úr napfelkeltekor észrevette, hogy a Rommel-különítmény ismét Longarone ellen támad és ott az ellenség leteszi a fegyvert, a Württemberg-i hegyivadászzászlóalj közelében levő részeivel maga is megindult a városka felé. A nap folyamán még a cs. és k. 22. lövészhadosztály 43. dandára is követte.

November 10-én délelőtt esik az eső. Az olasz katonák lassan elhagyják Longarone utcáit. Longarone főterén egész fegyverhegyek tornyosulnak. Az olasz lövegeket is itt adják le. Longarone-t61 keletre a Piave-völgy olasz foglyokkal van meg-

tömve. Összesen 10.000 embernél több foglyunk van, tehát több mint egy olasz hadtest tette itt le a fegyvert. 200 géppuska, 18 hegyilöveg, 2 gépágyú, több mint 600 málhásállat, 250 megrakott jármű, 10 tehergépkocsi, 2 sebesültszállító gépkocsi e hadizsákmány.

A Rommel-különítmény vesztesége a Cimolais-i harcban, a Vajont-szorosban, Dogna-nál, Pirago-nál és Fae-nél összesen: 6 halott, 2 súlyos sebesült, 19 könnyű sebesült és 1 eltűnt. A cs. és k. 26. lövészezred veszteségei nem ismeretesek.

Mikor az olaszokat Pirago-tól délre kíséreltük meg feltartóztatni, többek közt Schöffel hadnagy is fogságba esett. Eleinte ütötték az olaszok. Panaszaira egy századoshoz vezették, aki a rossz bánásmód miatt még csak bocsánatot sem kért tőle, de mindenáron egy „souvenir”-t akart tőle kapni, Ezután Schöffelnek velük kellett menni az első vonalban Fae felé. Mikor harcra került a sor, egy olasz tiszt maga mellé fektette **és** minden menekülési kísérletét meghiúsította. Schöffel különösen a saját tüzet tartotta kellemetlennek. Mikor az olaszok éjféltájban a fae-i harcot beszüntették, őt ismét visszavitték magukkal. Longarone-ban azután találkozott a többi fogoly hegyivadásszal és 26. lövészezredbeliekkel. Reggeltájban a foglyokat ismét erős fedezettel dél felé indították útnak. A menet azonban nemsokára megint megakadt, mert Fae-nél az olaszok megint nem tudtak áttörni. Megint visszafordították őket Longarone-ba. Reggel felé az olasz tisztek már rendkívül barátságosan tárgyaltak Schöffellel, aki az erőviszonyokat erősen túlozva mesélt rólunk. Végül is az olasz megadást közlő levéllel elénk kellett lovagolnia.

November 10-én délelőtt a német és osztrák csapatok már teljesen megtöltik Longarone-t. Szállásainkat feltűzött szuronyú őrökkel védelmezzük. A vadászok zöme levethette csuromvizes ruháját és megkezdhette a jól kiérdemelt pihenőjét. Este azonban parancsnokuknak fáklyásmenettel kedveskedtek.

Megjegyzés: Miután Cimolaistól nyugatra az ellenséges állást sikerült dttörni, legelsősorban a különítmény gyorsan mozgó *része (lovasok, kerékpárosok) kezdték az ellenséget üldözni. Sikerült így utolérni a menekülőket, s* azt *is megakadályoztuk a Vajont-szorosban, hogy az ellenséges utászok – egy híd kivételével – a műtárgyakat felrobbantsák. Ezek nélkül a gyorsan mozgó erők nélkül az üldözés hamarosan elakadt volna.*

A Vajont-szoros déli részt megszálló vadászok ellen, akik a Longarone-ból elmenekülő olaszokat zavarták tüzükkel, az ellenség sok géppuskát és több üteget vetett be. Mivel azonban a vadászok nagyon ügyesen fészkelték be magukat, az egész tüzet csak a levegőbe puffogtatták. Mint ahogy a Kuk-on. úgy itt is hibás volt az ellenség kizárólag védekező magatartása. Ila az olaszok a rendelkezésükre álló erejük egy részével azonnal támadtak volna a Vajont-szoros kijáratának irányába, akkor a helyzetet még megváltoztathatták volna.

A Rommel-különftmény támadása a fedezéknélküll, köves Piave-mcderben Dogna mellett igen erős ellenséges tűzben elakadt. A csapatnak gyorsan be kell ásnia magát. Ezalatt a *nyugati parton gyenge járőrök fogdosták össze a menekülni igyekvő ellenséget.*

Az éjjeli Fae-i védelemben a célzáshoz szükséges világosságot arcvonalunk előtt

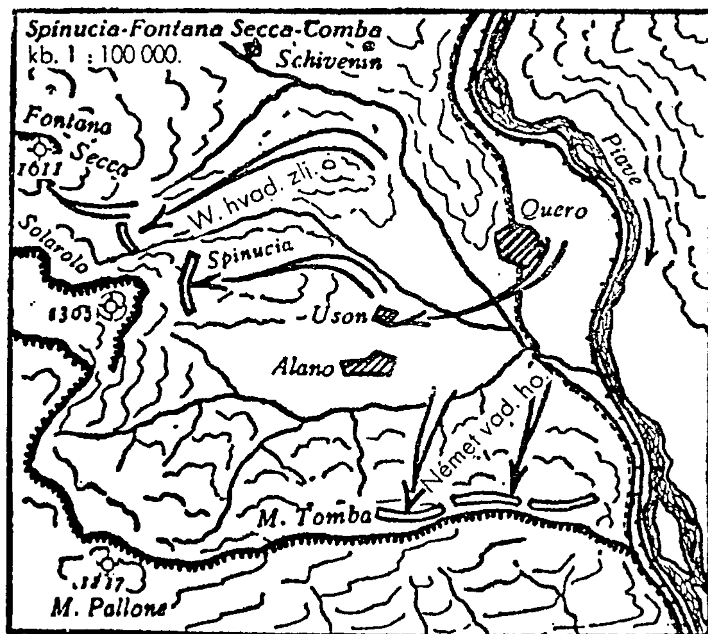
gyújtogatással hoztuk létre. A lőszerhiányon úgy segítettünk, hogy a foglyoktól elszedett olasz fegyverekkel szereltük fel magunkat. Mindkét esemény a lehető legerősebb ellenséges tűzben történt. A hegyivadászok részéről az különösen nagy teljesítmény volt

A Monte Grappa környéki harcok

A cs. és k. 22. lövészhadosztály parancsára a Württemberg-i hegyvadászzászlóalj most a második lépcsőbe kerül és november 11-én Longarone-ban pihenőnapot tart. E napon a zászlóalj halottait kíséri utolsó útjokra a Longarone-i temetőben. A támadás lendülete akadozni kezd. Az üldözés üteme mind lassabb és lassabb lesz, bár az ellenség komolyan sehol sem akadályoz.

A következő napokban a hegyivadászok Belluno-n át Feltrere menetelnek. Itt a német vadászhadosztály kötelékébe lépnek. November 17-én Feltre-bél tovább megyünk lefelé a Piave mentén. Quero, Mt. Tomba irányából erős harcizaj hallatszik. Nemsokára már nehéz a csapatokkal teletömött Piave-völgyben előrejutni. Az olasz tüzérség tűzkőrletébe érünk, amely a völgyet időnként igen élénk zavarótűzzel árasztja el. Ismeretessé válik, hogy az osztrákok éle a Mt. Tomba-n erős ellenséges állásba ütközött.

Ciladon-nál a hegyivadászzászlóalj a német vadászhadosztály parancsnokától azt a parancsot kapja, hogy a Mt. Grappa-n keresztül Bassano-ra törjön előre.

Délután a zászlóalj szétbontakozva az erős tüzérségi tűzben lévő Quero községtől közvetlenül északra lévő terepre menetel. A Pallone-n és a Mt. Tomba-n az ellenségnek nagyon jó tüzérségi figyelőállása van. Nem csoda tehát, hogy a Quero-i völgyszűkületben és a környékén már minden fontos pontot belőtt.

Sproesser őrnagy úr a Rommel-különítményt (2., 4. század, 3343. géppuskás század, ⅓ távbeszélő század, 2 hegyiágyús üteg és egy rádióállomás) Quero–Campo–Uson–Mt. Spinucia–1208–1193–1305-ős magaslaton át, a hegyivadászzászlóalj zőmét pedig Schevenin–Rocca Cisa-1193–1306-on keresztül veti be.

A sötétség beálltával, erős olasz tüzérségi tűzben, széthúzott menetoszlopban sietünk keresztül a rommálőtt Quero községen. Nem ritkaság az 5-10 m átmérőjű gránáttölcsér sem. Útközben sok halott és sebesült vadászt találtunk. A sok olasz fényszóró szinte nappali világosságot áraszt. Ugyanakkor az olasz nehéz tüzérség lövi Quero, Campo, Uson és Alano környékét. A Spinucia, a Pallone és a Tomba irányából világító fényszórók és a rendszertelenül hulló nehéz gránátok miatt csak egészen kis szökellésekkel tudjuk az ellenséget megközelíteni. Közben mind a két hegyiütegemmel megszakad az összeköttetés. Windbühlet tizedest bízom meg, hogy az összeköttetést állítsa helyre és a két üteget vezesse előre Uson-ba. A Rommel-különítmény többi része veszteség nélkül éri el Uson-t. Ezt a falut, akár Quero-t és Campo-t is, a lakosság kiürítette. A házakban kisérteties csend uralkodik. A Spinucia-ról és **a** Pallone-ról most majdnem szakadatlanul világítják azt a körletet, ahol a Rommel-különítmény pihen. A házak és egyes fák árnyékában rajonként telepedtünk le. A közvetlen szomszédos terepet neheztüzérség kezdi lőni. A szilánkok a fejünk felett zúgnak el, míg a kőtörmelék és a földgöröngyök ránk hullnak. Erős idegpróba!

A járőröket, többek közt Welz hadnagyot is, távbeszélőőrrel megerősítve, csillagalakban küldöm szét, főleg a Spinucia irányába. Ezek után valószínűnek látszik, hogy ezen a helyen a gyors áttörés nem fog sikerülni. Az ellenség arcvonala a Mt. Grappa-nál bezárult, egyhamar nem juthatunk Bassano-ra. Túl későn érkeztünk.*

Ejfél körül megkapom a jelentéseket. Alano felé, a szomszéd csoporthoz meg van az összeköttetésem. Walz hadnagy a Spinucia keleti nyúlványát mássza meg, anélkül, hogy ellenségre bukkant volna. Windbühler tizedes meghozza a hegyiágyús üteget. Ezekkel előbb az Uson—Ponte della Tua völgybe ereszkedett le és ott egy kivilágított barakkra bukkant. Windbühler megállította az ütegeket, egyedül odalopódzott az épülethez és alvó olaszokat fedezett fel benne. Mivel ő olyan ember, aki senkitől sem ijed meg, elővette a pisztolyát és egyedül elfogott 150 olaszt, azonkívül még két géppuskát is zsákmányolt.

A november 17-18-ra virradó éjjel második felében a Rommel-különítmény megmássza a Mt. Splnucla keleti nyúlványait. Itt, november 18-án hajnalban, a Mt. Spinucia kelet felé meredek gerincén a csúcstól 700 méterre a sziklák között nagyon jól befészkelődött ellenségre bukkan. Erős tűzérségi és aknavető támogatás nélkül kilátástalannak tartom az állások megtámadását. A meredek gerincet az olasz a Fontana Seccaról és a Pallone-ról a sok géppuskájával és hegyiütegével teljesen oldalozza. Oldaltámadás, vagy átkárolásra nincs lehetőség. Végleg elakadunk! 1917.

* Közben az olaszok 8 francia és 5 angol hadosztályt kaptak segítségül.

november 23-áig állandóan kísérletezünk, hogy elakadt támadásunkat valahogy megint mozgásba hozzuk. Mivel tüzérségi támogatást nem kapunk, aknavető nem áll rendelkezésünkre, az eredmény mindig elmarad. November 21-én az előretolt figyelőben mellettem esik el Martin Pál tizedes (6. század). Az egyik olasz gránát éles szilánkja sebesítette halálra. Ugyanakkor egy magyar tüzérfőhadnagy is súlyosan megsebesül. 1917. november 23-án a különítmény bevonul a zászlóaljhoz a Rocca Cisa-ra. Itt közben a Füchtner-különítmény megrohamozza az 1222-ős magassági pontot és november 21-én a császárvadászokkal és bosnyákokkal együtt a Fontana Secca-n lévő olasz állásokat is elfoglalta.

November 24-én napfelkeltekor az egész hegyivadász-zászlóalj parancsnokságom alatt a Fontana Secca északi oldalán, közvetlenül az első vonalban lévő 1. császárvadászezred mögött fekszik, mint a Sproesser-csoport tartaléka. A császárvadászok Mt. Soraloro ellen támadnak. A sikerült támadás után a Mt. Grappa irányába kell áttörnünk. A zászlóalj hóban és jégen órákhosszat várakozik a Fontana Secca-n, miközben még az olasz hegyitüzérség tüze miatt is nagyon szenvedünk A Solarolo elleni támadás nem jut előre. A saját tüzérség támogatása nagyon gyenge. Az ellenség tűzérsége ezzel szemben nagyon erős és jól be van lőve. Már délfelé járhat az idő, mikor a Sproesser-csoporthoz az a hír érkezik, hogy a cs. és k..25. hegyidandár nyugat felől betört a Mt. Solarolo állásaiba. Mivel azonban a Fontana Secca déli lejtőjén a helyzet semmit sem változott – a császárvadászezred nem juttot jelentősebben előbbre, – és arra nincs kilátás, hogy a sorsunk még ma valamennyire is megjavuljon, Sproesser őrnagy úrtól engedélyt kérek arra, hogy jobbra a 25. hegyidandárhoz csatlakozva jussak fel a Solarolo-ra, onnan azután a Mt. Grappa irányába előre tudnék nyomulni. Sproesser őrnagy úr helyesli a tervem. Nemsokára az egész zászlóalj menetel. A legrövidebb út a Fontana Secca falmeredekségű nyugati lejtője volna, itt azonban nem mehetünk, tehát leereszkedünk a Sizzone völgybe. Jól kilépünk, de Dal Silvestri-nél mégis utolér a sötétség. A fáradt zászlóaljat pihentetem és Ammann hadnagyot (6. század) kiküldöm, hogy a Mt. Solarolo-n a saját csapatok helyzetét felderítse. Olyan korán akarok elindulni, hogy hajnalban a teljesen pihent zászlóaljjal a Solarolo-ról megindíthassam a támadást. Mire azonban Ammann hadnagy visszatér nagy körültekintéssel és részletességgel végrehajtott felderítőútjáról, a helyzet teljesen megváltozik. A Württemberg-i hegyivadász-zászlóaljtól nagyon rossznéven veszik, hogy a sikeresen működő szomszéd dandár sávjába ment át. Akkora az afölötti felháborodas, hagy Sproesser őrnagy úr nem tehetett mást, mini azonnal kérte a cs. és k. 22. lővészdandár kötelékéből az elbocsátását. Ezt viszont el is fogadják. A zászlóalj Feltre-től keletre néhány napra pihenőtáborba kerül. December 10-én ismét lefele menetelünk a Piave mentén a Fontana Secca hegytömbkarüll arcvonalra.

December 15-16-ra virradó éjjel a különítményem 1300 méter magasságban, hó és jég között tölti az éjjelt. December 16-án a Pyramidenkuppe, Solarolo (1672) és Sternkuppe-t olasz állásokat derítjük fel. December 16-17-ére virradó éjjel még a sátorlapjaink alatt is teljesen behavazódunk, akkora hóvihar tombol. Másnap a Sproesser-csoport támad és sikerül betörnie a Sternkuppe-állásokba. Foglyul ejtjük a Ravenna-dandár 120 bersaglierijét és az erős ellentámadásokat elhárítjuk. Vesztesé-

geink azonban nagyok. A 2. század kiváló tizedese, Quandte, egy járőrvállalkozásról nem tér vissza. Valószínűleg megsebesült és lezuhant.

A jeges hidegben, a meredek oldalon az erős tüzérségi tűz dacára is még 1917. december 17-én kitartunk a Sternkuppe-n, de azután az egész zászlóalj elindul a völgybe Schivenin-be. Itt a tábori posta két kis csomagot kézbesít. Egyet Sproesser őrnagy úr számára, egyet nekem. A „pour le mérite” érkezett meg, Akkoriban egy zászlóalj számára hallatlan kitüntetés.

A Szentestét a Fettre-től északra egy kis faluban töltjük. Az ünnep első napján a hegyivadászok „öreg alpinójuk” – ahogyan az őrnagy urat becézik – parancsnoksága alatt ismét arcvonalra mennek, Feltre-től délre. Különítményem a Pallone-szakaszra kerül. Balszárnyam a Mt. Tomba-ra kerül, ahol a porosz vadászokat váltjuk fel. Állás alig van. A kopár, fedezéknélküli hegyoldalon a géppuskás és karabélyos fészkek sekély mélyedésekben húzódnak meg. Köröskörül hó! A hideg még elviselhető, de nappal a vadászok kénytelenek rejtve a sátorlapjuk alatt feküdni, mert az ellenség az egész állásunkat betekinti. Tüzet nem rakhatunk, élelmet is csak éjjel hoznak fel. De a nyomokat az ételhordók után is mindig gondosan el kell tüntetni. Jaj annak a fészeknek, amelyet észrevesznek az olasz lövegek vagy aknavetők figyelői. A századok részben 25-35 emberre olvadtak össze. Ennek ellenére nehéz és veszélyes szolgálatukat a legnagyobb természetességgel látják el.

1917. december 28-án a hegyivadászzászlóalj arcvonalán egy ellenséges támadást hárítunk e1. A következő nap a zászlóalj körlete igen erős tűz alatt fekszik. Különösen kellemetlenek a 3 km-re ható olasz nehéz aknavetők. Ezen a napon az olasz tüzérség különösen a hátrább fekvő, Alano-környéki terepet lövi erősen. Épp itt van a Sproesser-csoport törzse. Az olaszok ismételten gázzal is lőnek.

December 30-án az ellenség tüzét a Mt. Tomba-n a legerősebbre fokozza. Az olasz repülők leereszkednek a mi és szomszédaink állása fölé és néhány méter magasból géppuskáznak végig. Órákhosszat tartó harcok után a francia hegyivadászoknak sikerül a bal szomszédainknak, a cs. és k. 3. hegyidandárnak az állásait elfoglalni. Mi még tudjuk magunkat tartani, de balszárnyunk teljesen a levegőben lóg. Ha az ellenség még tovább támad a Mt. Tomba-n Alano felé, akkor teljesen elvág bennünket és majd éjjel kell átverekednünk magunkat a saját vonalunkhoz. Havazik és a hőmérséklet leszáll.

December 31-én a bal oldalunkon tátongó rést a tartalékok szállják meg, de nagyon szenvednek a Pallone irányából jövő olasz tűzérségi tűz alatt. A felsőbb vezetés elhatározza, hogy az arcvonalat két kilométerrel hátrább veszi. A hegyivadászok az igen nagy hidegben, egészen 1918. január 1-én a késő esti órákig tartják az állásaikat. Az egyik előretolt géppuskás állásban még az utolsó percben két legderekabb emberünk esik el: Morlok tizedes és Scheidel vadász. Egy 30 főből álló ellenséges járőr elleni harcban a géppuska nem működik. Közelharcra kerül a sor. Mialatt a védők egy része pisztollyal és kézigránáttal igyekszik az ellenséget ·távol tartani magától, Morlok tizedes és Scheidel vadász a befagyott géppuskát igyekeznek hamar rendbehozni. Az egyik olasz kézigránát középjük esik és mindkettő halálosan megsebesül. Az ellenséget azonban visszaverik.

Rőviddel éjfél előtt a Rommel-különítmény, mint a Württemberg-i hegyi-

vadászzászlóalj utóvédje a két hősi halottal Alano-nál bevonul és azután halkan, a Campo és Querno-i halálmezőkön keresztül a Piave mentén felfelé halad.

Nyolc nappal később Sproesser őrnagy úrral Trienten keresztül szabadságra megyek, ahonnan a legnagyobb sajnálatomra már nem mehetek vissza a hegyivadászaimhoz. Legfelsőbb parancsra áthelyeztek egy magasabb parancsnokság törzsébe. Innen kísérem figyelemmel a Württemberg-i hegyivadászzászlóalj, illetve később ezred további sorsát. Az utolsó háborús esztendőben a franciaországi nagy csatát, a Chemin des dames megrohamozását, a Fort Condé-elleni támadást, a Villers–Cotteréts-melletti erdei harcokat, a Marne-on való átkelést, a Marne-n volt visszavonulást, a Verdun-i harcokat. Ezekben a harcokban hatalmas rések keletkeztek a D. Cosna, Kolovrat, Matajur, Cimolais és Longarone-i győztesek soraiban. Otthonát csak egy töredékük láthatta viszont.

Nyugaton, keleten és délen pihennek azok a vadászok, akik a nemzet és haza iránti kötelességüket halálukig teljesitették. Állandóan figyelmeztetnek bennünket, akik a háborút tűléltük, valamint a jövő nemzedéket, hogy majd ha Németországért ismét áldozatot kell hozni, ne maradjunk mögöttük a kötelességteljesitésben

VÉGE

ROMMEL VEZÉRTÁBORNAGY

GYALOGSÁG ELŐRE!

Erwin Rommel: nevét a történelem legnagyobb hadvezérei között tartják számon. Azon kiválasztottak egyike, kinek személyisége átlép az idő korlátain, s a belőle kisugárzó erő és energia a mai napig érezteti hatását. Erwin Rommel neve egyet jelent a hazaszeretettel, a lovagiassággal, a hadvezéri zsenialitással.

Tisztessége és lojalitása megkérdőjelezhetetlen, bár a náci Németország zászlai alatt aratta győzelmeit.

Ez a kitűnően képzett, hihetetlen alkotóerővel megáldott, haladó elveket valló tábornok arra késztette még Winston Churchill brit miniszterelnököt is, hogy az angol parlamentben a következőket mondja róla:

„Nagyon bátor és hozzáértő ellenfél. Még most, a háború fergetegében is ki kell jelentenem, Erwin Johannes Eugen Rommel nagy hadvezér.”

Felvetődik a kérdés, hogyan sajátíthatta el Rommel ezt a kimagasló tudást? Milyen iskolában tanulta meg a hadvezetés művészetét? Erre Rommel jelen művében maga adja meg a választ. Ő a háború iskoláját járta 1914-1918-ig, és ott csapatai élén bátran küzdve sajátította el, hogyan kell csapataiban a hadierényeket ápolni és a legmagasabb szintre emelni.

A kiadó ebben a reprint kiadásban Rommel tábornok I. világháborús élményeit és tapasztalatait adja közre a nagy hadvezér saját szavaival a történelmet kedvelő közönségnek.

LUXOR Kft.